Sf. Ap. Pavel în temniţa Mamertină

Cum am văzut, la primul proces Pavel a avut câştig de cauză. Dar Epistola a doua către Timotei îl arată din nou întemniţat la Roma, de această dată într-o detenţie dură, custodia publica, în temniţa comună. O tradiţie antică zice că Pavel a fost închis în Tulliano, temniţa care în Evul Mediu s-a numit Mamertinum, aflată lângă Forul Traian, şi unde fusese întemniţat şi Apostolul Petru. E un loc ce se poate vedea şi astăzi, dar la fel de respingător, întunecos şi rece, format din două camere suprapuse, săpate în stâncă, în subteran, coborându-se din una în cealaltă pe o scară foarte îngustă. În camera de dedesubt, în care intrau numai condamnaţii la moarte, apa pătrunde prin pereţi, adunându-se într-un rezervor; printr-o spărtură foarte îngustă, prin care se comunica cu încăperea de deasupra, condamnatul nu primea nici o rază de lumină, ci numai puţină pâine şi zgomotul schimbării gărzii.

Arestul Apostolului trebuie să fi avut loc pe nepregătite, poate la Troa, căci Pavel n-a avut timp să-şi ia felonul, pergamentele şi cărţile; pentru acestea, îl roagă pe Timotei să treacă pe la Carp ca să le ia şi să i le aducă la Roma (II Tim. 4, 13). Se simte bătrân, obosit şi părăsit de mulţi. „Nimeni nu mi-a venit în ajutor, ci toţi m-au părăsit" (II Tim. 4, 16), scrie el lui Timotei. Ucenicii apropiaţi se aflau departe, iar unii dintre prieteni, precum Dema, l-au părăsit (II Tim. 4, 10); alţii, de frică, nu s-au prezentat ca martori în apărarea sa. Pavel a fost arestat sub acuza de „făcător de rele" (II Tim. 2, 9), care era echivalentă cu crimen laesae maiestatis, adică împotriva statului. La prima audienţă în tribunal, s-a apărat singur. Doar credinciosul Luca şi puţini alţii i-au rămas alături: Eubul, Pudentiu, Linos şi Claudia (II Tim. 4, 11, 21). Adversarii săi, printre care şi unii creştini, au recâştigat teren; poate că pentru ei se afla din nou în lanţuri: „Alexandru arămarul mi-a făcut multe rele; Domnul să-i răsplătească după faptele lui. Păzeşte-te şi tu de el, căci s-a împotrivit mult cuvântărilor noastre" (II Tim. 4, 14—15), scrie el lui Timotei.

În acest timp, Roma se afla în alte condiţii, diferite de cele din vremea primei detenţii a lui Pavel aici. Împăratul Nero, după ce incendiase Oraşul, în 19 iulie 64, începuse să construiască o nouă reşedinţă, mai bogată decât prima, Domus Aurea, care se întindea pe a opta parte din suprafaţa locuibilă a cetăţii. Neajungându-i ieşirile în public, ca vizitiu, în Circus Maximus, şi cântăreţ în teatre — de unde, aşa cum notează Suetoniu în biografia împăratului, nu puteau ieşi nici femeile în durerile naşterii —, se afla acum în Grecia, spre a primi şi de acolo coroane de victorie.

Pavel însă aştepta o singură coroană: „Eu de acum mă jertfesc şi vremea despărţirii mele s-a apropiat. Lupta cea bună am luptat, călătoria am săvârşit, credinţa am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul mi-o va da în ziua aceea, El, Dreptul Judecător" (II Tim. 4, 6—8). Dar condamnarea nu era iminentă. Pavel cunoştea tergiversările birocraţiei tribunalelor romane; de aceea, poate conta pe câteva luni. Şi-i scrie lui Timotei să plece degrabă de la Efes, spre a ajunge la Roma înainte de căderea iernii (II Tim. 4, 21). Nu ştim dacă ucenicul a ajuns la timp.

Însă clima creată de Nero, care căuta vinovaţi pentru incendierea Romei şi-i găsise în creştini, îl putea face pe Pavel să nu conteze pe o procedură judiciară legală din partea tribunalelor. Cert este că Apostolul a fost condamnat şi executat zece zile mai târziu, după obicei. Practica execuţiei unui civis romanus era decapitarea, nu în public, ci în afara zidurilor cetăţii. De aceea, Pavel este dus într-o localitate nu departe de Roma.

În drum spre martiriu

O legendă pioasă, consemnată în scrierea apocrifă a papei Lino, „Pătimirea lui Petru" (unii îl cred autor pe Lino, „succesorul lui Petru" şi care ar fi scris-o în greceşte, pentru bisericile din Orient; în realitate, lucrarea a fost scrisă în sec. IV, în latină), afirmă că Petru şi Pavel ar fi mers împreună o parte din drumul spre martiriu. Conform acestei apocrife, cei doi s-au întâlnit în dreptul piramidei Cestia şi au mers împreună pe Via Ostiense. Dar la o jumătate de milă de Poarta San Paolo, cei doi Apostoli au fost despărţiţi, Petru apucând spre Vatican. Dionisie Pseudo-Areopagitul consideră că hotărârea de a-i despărţi a fost luată de gărzi, pe moment, de vreme ce mulţimea ce-i urma se îngroşa tot mai mult. Pe locul acela a fost construită o bisericuţă, închinată răstignirii şi numită „a Separării". În secolul nostru, bisericuţa a fost dărâmată, pe locul ei aflându-se un monument, ce fixează un basorelief, aflat cândva pe faţada bisericii şi care reprezintă pe cei doi Apostoli îmbrăţişându-se.

Locul decapitării

Într-o câmpie de pe Via Laurentina, în stânga Viei Ostiense, tradiţia, venind din secolul al II-lea, leagă execuţia Apostolului Neamurilor de locul numit Aquas Salvias; e locul unde ostaşii romani făceau antrenamente sportive; aşa-zisa valle pugilum (pugilato=box).

Pavel era condamnat în anul 68, după cele mai multe tradiţii. Era de-acum bătrân, suferise atâtea întemniţări, trecuse prin atâtea pericole. El însuşi le descrisese în Epistola a doua către Corinteni (II Cor. 11, 24—28) şi le amintea şi într-o epistolă dedicată lui Timotei (II Tim. 3, 12). Ajunsese la Roma în lanţuri; în lanţuri o şi părăsea.

Tradiţia spune că, fiindu-i separat de trup, capul său, căzând, a săltat de trei ori şi îndată au izvorât trei izvoare de apă: de aceea, localitatea se numeşte „Tre Fontane" (Trei Fântâni). Scrieri apocrife din secolele primare şi descoperite pe Muntele Sinai în secolul al XVIII-lea spun cu precizie că Sfântul Apostol Pavel a fost decapitat la locul numit ad Aquas Salvias, în apropierea străzii, în marginea unei păduri. Pe locul acela se află azi Biserica „San Paolo ad tres fontes", ridicată probabil în epoca lui Constantin (307—337). Săpăturile efectuate de arheologul Giovanni Battista De Rossi, în 1867—1868, au scos la lumină pavimentul bisericii ad tres fontes, ca şi urmele unui cimitir din secolul al III-lea. Sfântul Grigorie cel Mare (560—604) dăruise vechea biserică Bazilicii San Paolo Fuori le Mura. Antica biserică a suferit diferite modificări, actuala formă datorând-o intervenţiei lui Giacomo della Porta, în anii 1599—1607.

Papa Honoriu I (625—638) a construit lângă biserică o mânăstire pentru găzduirea monahilor originari din Cilicia, locul de naştere al Apostolului. Din acest moment, până în zilele noastre, „locus ubi decollatus est Paulus", „gura lui Hristos" („os Cristi"), cum îl numeau monahii de demult, găzduieşte neîncetat o comunitate de călugări, pentru ca astfel să nu înceteze să fie lăudat Domnul, în acest loc atât de drag creştinilor. După Schismă, mânăstirea a fost preluată de benedictini, în a doua jumătate a secolului al XI-lea, pentru ca în 1140 să treacă la cistercieni. Monahii lui Bernard de Clairvaux au ţinut-o până în 1867, când abaţia a fost încredinţată de Pius al IX-lea trapiştilor.

Aici, la locul de martiriu al Apostolului Pavel s-a oprit Carol cel Mare, la Crăciunul anului 800. Aici, Sf. Bernard, în timp ce săvârşea Liturghia, a avut viziunea scării ce ducea la cer. În amintirea acelei viziuni, a fost construită o capelă, pe locul căreia, în secolul al XVI-lea, a fost ridicată Biserica Santa Maria Scala Coeli. Tot aici, San Filippo Neri a avut o viziune, în care, apele celor trei fântâni devenind de sânge, l-au făcut să înţeleagă că nu-i voia lui Dumnezeu să pornească în Indii (America), pentru misiune. De atunci, acest loc este unul din cele şapte puncte de pelerinaj, practică instituită de sfântul însuşi şi care a rămas până azi.

Săpăturile arheologice efectuate aici de De Rossi (prima autoritate în cercetarea catacombelor), au confirmat cele transmise de tradiţie. Sub Biserica San Paolo ad tres fontes, s-au găsit monezi din epoca neroniană, iar într-un strat mai profund, conuri de pin fosilizate. O confirmare neaşteptată a anticei tradiţii, consemnată de o apocrifă şi referitoare la execuţia Apostolului în marginea unei păduri de pini. Aceleaşi săpături au scos la lumină o stradă romană, ce se oprea chiar în faţa bisericii ridicate pe locul decapitării.

Aceste pietre sunt ultimul capăt de stradă parcursă de Sfântul Apostol Pavel.

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

Arhimandritul Arcadie Ciupercovici, Egumen al Mânăstirii Putna (1866—1878)

Serbarea de la Putna — Contribuţii

Peste tot, dar mai ales la noi românii, mânăstirile au fost cele dintâi focare de cultură, puternice fortăreţe ale ortodoxiei, unde s-a păstrat moralitatea, cultura naţională a acestui popor, la care un aport substanţial l-au avut conducătorii săi neîntricaţi şi păstorii sufleteşti, care au plecat urechea la păsurile lui, la vrerile lui şi s-au „identificat cu fiinţa lui".[1]

La mânăstirea Putna, menită să fie necropolă voievodală, cu sprijinul ctitorului şi din iniţiativa egumenilor puşi la conducerea ei, a luat fiinţă chiar de la început o şcoală, unde s-au format renumiţi caligrafi, miniaturişti, copişti, psalţi, brodeori, sculptori, zugravi, meşteri în tehnica ceramicii şi a prelucrării artistice a metalelor preţioase.[2]

De asemenea, primele spitale au fost ridicate pe lângă mânăstiri, deservite de călugări pricepuţi în a uşura suferinţele trupeşti şi sufleteşti ale celor suferinzi şi fără sprijin.[3]

Primii istoriografi, cronicari, dascăli, au fost recrutaţi din mijlocul călugărilor, care au ştiut să slujească semenilor ca lui Dumnezeu, însemnând fapte din viaţa Bisericii strămoşeşti şi a Ţării.[4]

Mânăstirile noastre cu aceeaşi dragoste din totdeauna, dau şi astăzi asistenţă religioasă, aprind cu grijă şi menţin mereu aprinsă candela conştiinţei morale şi patriotice a credincioşilor, prin exemplul vieţii lor de rugăciune şi muncă pusă în slujba binelui comun şi spre slava lui Dumnezeu.

Faţă de prestigiul cultural, religios şi patriotic al ctitoriei lui Ştefan cel Mare, nu e de mirare ca din sânul ei, al cărui substrat este slujirea lui Dumnezeu şi a semenilor, să iasă egumeni iubitori de cultură şi vigilenţi supraveghetori la pregătirea viitorilor clerici. De asemenea, la respectarea normelor monastice a celor ce intrau în cinul monahal, de unde se recrutau elemente care să conducă şi „alte mânăstiri sau schituri",[5] ierarhi plini de zel şi jertfitori pentru binele păstoriţilor, călugări care să răspundă la marile lor datorii duhovniceşti, sau devotaţi fii ai Bisericii strămoşeşti, care să poarte în suflet icoana dascălilor de la Putna şi mai ales dragostea de Ţară şi Neam, stimulată de umbra Măreaţă şi Vie, a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Negreşit, că fără de exemple vii, fără supraveghetori cu zel şi cu dragoste faţă de muncă, de slujre lui Dumnezeu şi semenilor noştri, cadre care să stăruie „cu timp şi fără timp"... „să îndemne cu toată îndelunga răbdare" (II Timotei IV, 2) nu se putea ajunge la realizări fructuoase în sânul acestui vechi aşezământ de cultură românească.

Un rol deosebit în domeniul cultural pe lângă cel duhovnicesc şi economic l-au avut egumenii mânăstirii, care prin înalta lor funcţie exersau o anumită influenţă pozitivă asupra tuturor activităţilor din viaţa mânăstirii şi a credincioşilor.

De la întemeierea ei şi până în zilele noastre, Mânăstirea Putna, a avut la cârma ei mulţi egumeni vrednici, oameni de carte, iubitori de artă, cu dragoste faţă de Biserică şi neamul din sânul căruia au ieşit, care au îndrumat, coordonat şi au vegheat cu simţ de răspundere, ca totul să se desfăşoare potrivit înaltei vocaţii a smeriţilor monahi.

Faptul că manifestările vieţii culturale: evocări, comemorări, serbări, s-au împletit strâns cu cele bisericeşti, dovedeşte că egumenii şi-au adus din plin contribuţia lor prin slujbe, predici, sfaturi, având ca model pe Iisus Hristos, (Matei XXII, 21; Marcu XII, 17; Luca XX, 25), cum au fost Daniil Sihastrul şi alţi Sfinţi naţionali.

Unul din egumenii despre care ne-am propus să schiţăm câteva amănunte, cu prilejul comemorării a 120 de ani de la binecunoscuta „Serbare de la Putna", 1871, este Arhimandritul Arcadie Ciupercovici.

Acesta a sprijinit cu mult elan renumita evocare a celor 400 de ani de la sfinţirea prestigioasei ctitorii a lui Ştefan cel Mare, contribuind la buna reuşită a organizării serbării, cât şi la primirea oaspeţilor, fiind gazdă de onoare. Rolul acestuia este cu atât mai important, întru cât serbarea are loc la mormântul lui Ştefan cel Mare, când „Dulcea Bucovină" din nefericire era înstrăinată de trupul sfânt al Patriei române.[6]

Sufletul acestei serbări a fost marele nostru poet Mihai Eminescu (1850—1889), preşedintele comitetului pentru organizarea acesteia scriitorul Ioan Slavici din Şiria-Arad (1848—1925). Din comitet a făcut parte şi egumenul Arcadie Ciupercovici,[7] având ocazia de a reprezenta clerul. Acesta, în fruntea unui sobor de preoţi şi diaconi, a săvârşit Serviciul Divin, iar răspunsurile liturgice au fost date de un grup de tineri stupcani, conduşi de marele muzician Ciprian Porumbescu.[8]

La priceasnă, egumenul a ţinut un frumos cuvânt despre rolul Prea Sfintei Fecioare Maria, în al cărei nume este închinată Mânăstirea Putna de Fericitul ei Ctitor, precum şi a doua zi, la tradiţionalul parastas pentru ctitori,[9] când a vorbit cu multă înflăcărare despre neîntrecutul ctitor de biserici şi mânăstiri şi apărător al credinţei ortodoxe a pământenilor.

O urnă de argint cu pământ din toate provinciile româneşti şi alte piese comemorative, au fost aşezate în mod solemn pe mormântul în veci neuitatului voievod. Muzicianul Ciprian Porumbescu a cântat minunat din vioara dascălului său Grigore Vindereu „Daciei întregi", cum se exprimă singur, aruncându-se în braţele tatălui său preotul Iraclie.[10]

În amintirea acestui eveniment cultural, s-a ridicat în curtea Mânăstirii Putna, o frumoasă cruce din piatră, ce se vede şi astăzi, şi aflăm din inscripţia de pe ea, că este iniţiativa acestui egumen.

Pornită din iniţiativa marelui poet naţional Mihai Eminescu, adânc cunoscător al trecutului poporului nostru şi un entuziast admirator al eroilor neamului,[11] serbarea a avut un răsunet puternic în rândul tuturor românilor din Bucovina înstrăinată şi dincolo de cordon — România.

Gândul preamăririi lui Ştefan cel Mare a prins aripi şi a cuprins într-o unitate de simţire românească, zeci de mii de oameni veniţi la Putna din toate unghiurile Ţării noastre, să cinstească memoria Marelui Strămoş. Ca drept recunoştinţă, generaţiile din veacul următor în 1926, i-au ridicat un bust în curtea Mânăstirii Putna, lucrat în bronz de Oscar Han, ce se vede şi în prezent, înconjurat de flori, prin faţa căruia se perindă cu însufleţire mulţimile vizitatorilor.

Egumenul Arhimandrit Arcadie Ciupercovci s-a născut la 24 aprilie 1823 în oraşul Câmpulung Moldovenesc judeţul Suceava, ca fiu al preotului Nicolae. După cursurile primare din oraşul natal, termină liceul la Cernăuţi, apoi se înscrie la Facultatea de Teologie din capitala Bucovinei. Cunoştea bine limbile latină, germană şi rusă.[12]

La 12 octombrie 1847 este hirotonit diacon, iar la 19 octombrie acelaşi an preot de episcopul Eugenie Hacman (1835—1873). Înainte de a intra în monahism a fost paroh în comunele Toporăuţi, Cernauca şi Milişăuţi.

La 27 mai 1866, a intrat ca rasofor în Mânăstirea Dragomirna unde a fost tuns întru monah la 19 iulie acelaş an, primind numele de Arcadie. Din Sfântul Botez, s-a numit Alexandru. Iar la 11 august 1866, a fost transferat la Mânăstirea Putna, în postul de mare răspundere ca egumen, pe care a condus-o timp de 12 ani.[13]

În anul 1874 a fost înălţat la rangul de arhimandrit de către Mitropolitul Teofil Bendela (1873—1875), iar în toamna anului 1878 trece la Centrul Eparhial din Cernăuţi ca vicar, lăsând în locul său ca egumen pe Arhimandritul Mitrofor Dezideriu Cozub.

La 16 februarie 1896 este numit mitropolit, hirotonit ca arhiereu la 7 aprilie acelaş an, în Biserica Ortodoxă din Viena,[14] păstorind doar 6 ani, căci, la 5 martie 1902, a trecut la cele veşnice, în vârstă de 79 ani, fiind înmormântat în cripta mitropolitană din cimitirul din Cernăuţi.[15]

A fost un călugăr modest, care a ştiut să fie la înălţimea chemării sale, în toate funcţiile ce i s-au acordat, fie la parohie, la mânăstire şi la Centrul Eparhial.

Ierodiacon Teofilact Ciobâcă
Putna

1 George Radu Chirovici, „La Putna", rev. „Contemporanul" nr. 37 din 12 septembrie 1975, pag. 4.

2 Pr. Sc. Porcescu, „Locul Mânăstirii Putna în viaţa Bisericii Ortodoxe Române", în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul XLII (1966) nr. 7—8, pag. 586.

3 Antonie Plămădeală, episcop vicar patriarhal, „Biserica Slujitoare", rev. „Studii Teologice" anul XXIV (1972) nr. 5—8, pag. 452.

3 Dr. V. Gonţa şi Alexandru I. Gonţa, „Un spital de mânăstire la Putna, în sec. al XV-lea" în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul XXXIX (1963), nr. 9—10, pag. 596.

4 Diac. I. Ivan, „Monahi transilvăneni vieţuitori în mânăstirile din Moldova", în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul LIV, 1978, pag. 727.

5 Pr. Ioan Zugrav, „Biserica Sfântul Onofrei de lângă Siret", în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul XXXVII, (1961), pag. 84, nr. 1—2.

6 Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, „Mânăstiri din Carpaţi, vechi centre ortodoxe de spiritualitate şi cultură românească", în rev. Biserica Ortodoxă Română, anul CVII (1990) nr. 5—8, pag. 94.

7 C. Ghiban, „Cânta la Stupca o vioară", Bucureşti, 1958, pag. 117. Cf.; I. Nistor, „Istoria Bisericii din Bucovina", Bucureşti, 1916, p. 161

8 C. Ghiban, op. cit., pag. 121.

9 Mânăstirea Putna, arhiva, dosar nr. 1/1871, fila 342.

10 C. Ghiban, op. cit., pag. 121.

11 Eminescu, „Poezii", Bucureşti, 1969, Scrisoarea III-a, pag. 534—542.

12 I. Nistor, op. cit., pag. 163; Arhiva Mânăstirii Putna, dosar nr. 2/871, filele 1—2, „Condica Călugărilor", 1870—1901.

13 Condica călugărilor, sus citată; cf. Anuarul Arhidiecezei Ortodoxe a Bucovinei, Cernăuţi, 1928, pag. 27—28.

14 Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1981, pag. 530; I. Nistor, op. cit., pag. 163.

15 I. Nistor, op cit., pag. 168.; cf. Dimitrie Dan, „Mânăstirea şi comuna Putna", Bucureşti, 1905, pag. 123.

Nicolae Iorga despre Călimăneşti şi Cozia

Motto: „E aici o Sinaie a Vâlcii"

S-au împlinit, la 6 iunie 1996, 125 de ani de la naşterea lui Nicolae Iorga. Complexă şi uriaşă personalitate a culturii neamului românesc şi nu numai. A fost animat de preocupări şi pasiuni dintre cele mai felurite, care au stat la baza unei vaste opere.

În cuprinsul operei lui Nicolae Iorga întâlnim şi referiri la meleagurile vâlcene, la Călimăneşti, la complexul mânăstiresc de la Cozia. Sunt însemnări care aparţin în egală măsură istoricului cercetător, dar şi pasionatului călător.

Ajuns în zona noastră, călătorul remarcă mai întâi Jiblea, cu „marea gară de cărămidă aparentă", cu „bune case de lemn, cu negre acoperăminte ţuguiate, din şindrilă îngrijit aşezată, cu pridvor pe stâlpi şi fereşti luminoase. Biserica veche, înconjurată cu un zid jos, de bolovani a fost clădită de iznoavă... într-un chip încăpător şi împodobit: ea se vede din depărtare cu păreţii ei galbeni deschis, cu turnu-i de zid".

Trecând pe „strada Călimăneştilor, care se întinde de-a lungul apei", drumeţul admiră „clădiri ţărăneşti cu copereminte întunecate, păreţi albi şi flori la rând în cerdace", ţărani care „trec, pe jos şi călări — oameni uscaţi, negri, cu chică". Mai departe e impresionat de „otelul băilor, clădit în stil elveţian, cu lunga faţadă împodobită din lemn, supt un munte înalt, râpos... Apoi un alt castel şi drumul merge necontenit printre vile cochete, printre pavilioane şi locuri de adăpost". Prin toate acestea „Călimăneştii aruncă o notă de modernitate, care nu e lipsită de eleganţă în silinţa spre frumuseţă a vilelor noi care s-au înmulţit atâta în vecinătatea apelor lecuitoare".

Poposind la Cozia, privirea şi admiraţia călătorului sunt reţinute pentru început de „bisericuţa bolniţii, de o fină armonie veche, în forma îndătinată a crucii", aşezată „la stânga drumului, pe o înălţime". Bisericuţa „păstrează vechea zugrăveală... chipurile încununate ale lui Mircea-vodă şi fiului său Mihail, care e un copil încă, amândoi în veşmintele apusene ale vremii lor". În naos, pe partea stângă se văd ctitorii: „Petru (zis şi Petru de la Argeş sau Radu Paisie, domn până la 1545) în haină verde de brocard de aur, blănită cu cacom, căzând peste o alta roşie cu flori tot de aur, Marcu (fiul său) şi el încoronat, în brocard albastru, tot aşa blănit, peste o haină dedesubt roşie; doamna Ruxandra, soţia lui Radu, văduvă întâi după Radu de la Afumaţi şi deci fata strălucitului Basarab Neagoe, poartă cercei mari de aur, din cari atârnă lanţuri până pe umeri; haina ei de brocard alb e împodobită la piept cu o placă ţesută în fir, şi două galoane de fir îi sunt cusute pe umeri; tot astfel e îmbrăcată şi fiica nevârstnică a domnului Zamfira...".

Coborând la biserica mare, aflată „peste drum, în vale, având în apropiere Oltul", istoricul remarcă „de jur împrejur clădirile de locuinţă, cu cerdacuri boltite şi pridvoare pe stâlpi" şi rememorează, pe scurt, urgiile ce s-au abătut de-a lungul veacurilor asupra sfântului lăcaş, evocând, totodată, strădaniile unor vrednici voievozi pentru a „opri mersul ruinei". Astfel, „Neagoe Basarab fu cel dintâi care se gândise la ctitoria străbunului: o mare pictură de datină apuseană, se aşternu lângă cea măruntă, în cadre pe fond albastru, din pronaos". „Supt Mihnea vodă al II-lea, egumenul Amfilohie ridică... un paraclis al Adormirii Maicii Domnului". „Apoi Brâncoveanu... luând în primire scaunul lui Mircea... hotărî să zidească la loc cu cheltuiala sa Cozia şi dădu această sarcină unuia ce o putea înţelege bine, lui Antim Ivireanul, meşterul cel mare în aducerea la îndeplinire a frumosului" şi „care stătea pe atunci în apropiere, fiind episcop la Râmnic". Şi astfel a fost durat „pridvorul boltit" cu stâlpi „făcuţi din piatră vărgată prin săpături în toată lungimea ei şi împodobită sus şi jos cu flori". Au fost refăcute „de jur împrejurul bisericii în formă de cruce ocniţile în două caturi, ferestile a căror veche săpătură de vulturi cu două capete rămâne totdeauna o minune de închipuire în plan, de gingăşie în lucru". Tot lui Antim Ivireanul „i se datoreşte eleganţa simplă a turnului din mijloc, asupra căruia se opresc privirile acelui ce descopere, în valea ei ocrotită, Cozia".

În biserică, pe lângă portretele ctitorilor, istoricul remarcă mormântul lui Mircea, „la căpătâiul căruia arde făclia aprinsă într-o butucănoasă bucată de piatră fără stil, târzie", şi mormântul mamei lui Mihai Viteazul.

(Lectura atentă a acestor însemnări ale lui Iorga despre Cozia nu poate să nu ia în seamă portretele deosebit de expresive, realizate în cuvinte puţine şi simple: „Mihail... un copil încă... în veşmintele apusene ale vremii", „nenorocita mamă a lui Mihai Viteazul, călugăriţa Teofana, moartă la cinci ani după uciderea fiului ei", „celălalt mare înnoitor al trecutului... Matei Basarab", „Antim Ivireanul, meşterul cel mare în aducerea la îndeplinire a frumosului... mitropolitul românesc care a înţeles mai bine frumosul", Constantin Brâncoveanu — „cel mai bogat şi mai darnic domn", „strălucitul Basarab Neagoe").

Referindu-se la Călimăneşti şi la împrejurimi, cu siguranţă că N. Iorga nu putea să nu fie impresionat şi de natură, care „e bogată, felurită, plină de farmec şi de noutate, dar bună, prietenoasă, fără sublimităţi tragice, aşa cum e şi poporul; vioaie, schimbătoare şi luminoasă ca şi dânsul".

„La Cozia. Oltul e mânios şi-şi frământă apele spumegânde pe vârfuri de piatră, iar, pe un mal şi pe celălalt, două înălţimi împădurite, cu frunţile colţurate, par doi zmei întărâtaţi ce se răpăd unul împotriva celuilalt". „Oltul are ţermuri, nu maluri, o albie de prund, iar nu o surpătură a solului sau un întins pat pentru ape largi. Adâncimea-i nu înfioară, şi sirene de ispită şi nenorocire, Nereide mincinoase, nu pândesc în fundul întunecat al valurilor, ci numai păsări de apă, micuţe şi neobosite, îşi răcoresc aripile în apele lui mai mult plumburii decât albastre sau de un verde vesel. Abia ici şi colo spume, unde cursul se ciocneşte de dinţii de piatră ai solului... El trece liniştit înainte.

Ca râu însă. Ca torent crescut în lunile de primăvară sau de toamnă, e altul: un uriaş nebun, care smulge arborii, care leagănă bolovanii ca nişte jucării, care izbeşte mânios zidurile mânăstirilor ce-i pun stavilă... Dar aceste groaznice dovezi de putere nu le dă el, râul, din avântul izvorelor sale, ci ploaia revărsată din norii darnici şi torentul ce se naşte dintr-însa".

Iată, astfel, o frescă ce înfăţişează aceste locuri aşa cum arătau ele la începutul veacului nostru, cu luminile şi cu umbrele lor, imagini care-şi păstrează farmecul şi astăzi şi care, ar trebui să îndemne la călătorii în România pe mulţi dintre aceia care cred că numai frumuseţile străinătăţii sunt vrednice de văzut".

Dr. George Mămularu

TREBUIE SĂ FIE O JUDECATĂ!

Dacă societatea umană în evoluția ei istorică, și-a alcătuit și își alcătuiește în permanență legi care să-i asigure ordinea și stabilitatea, aceasta nu face decât să demonstreze că omul este o ființă înzestrată cu un puternic simț al dreptății, trăind mereu cu dorința de a sancționa răul și fărădelegile care proliferează în preajma lui, și care atentează la integritatea sa. Numai că, oricât de elaborate și de cuprinzătoare se doresc aceste legi, ele se vor găsi permanent în situația de a nu putea satisface pe deplin setea sa de dreptate, dovedindu-se pe de o parte insuficiente, nereușind să cuprindă și să sancționeze în totalitate aceste fărădelegi, iar pe de altă parte ele nu sunt îndeajuns de eficiente, mai ales în ceea ce privește aplicabilitatea lor, căci de foarte multe ori ele sunt fie denaturate, fie răstălmăcite, datorită intervenției unor factori de ordin subiectiv.

Oricât de perfecționate se doresc aceste legi, mereu va exista ceva care scapă puterii de pătrundere a omului. Să ne referim doar la câteva dintre păcatele atât de sever sancționate de morala creștină: invidia, mândria, lăcomia, etc., care stau la baza aproape a tuturor fărădelegilor, dar care nu fac obiectul nici unei legi civile, pentru că legea civilă nu condamnă, și nici nu poate condamna atari fapte, dovedindu-și încă o dată în plus incapacitatea de a surprinde realitatea umană în toată complexitatea ei.

Sunt apoi așa-numitele personalități negative ale istoriei universale, cei care poartă răspunderea miilor și sutelor de mii de orori și crime, multe dintre ele săvârșite, culmea, tocmai în numele dreptății, precum și urmările dezastruoase care decurg din acestea, și care au influențat negativ, și încă mai influențează cursul societății umane, fără să se poată specifica însă, nici cât de profunde și nici pe ce durată vor continua ele să influențeze istoria.

Dacă toate aceste fărădelegi ar rămâne nesancționate la infinit, sau doar incomplet sancționate, aceasta ar însemna că omul este condamnat pentru eternitate să zacă sub imperiul răului și să asiste doar neputincios la proliferarea lui, din care nimeni și nimic nu-l va putea izbăvi. O permanentizare la infinit a unei astfel de stări, ar face existența de neînțeles. Dacă omul ar fi condamnat să trăiască la infinit într-o lume aflată la discreția răului, atunci existența lui s-ar dovedi lipsită completamente de sens și finalitate, dovedindu-și caracterul absurd. El ar fi condamnat să se zbată neputincios într-o situație fără ieșire, din care nu ar avea nici cum să se elibereze, și nici cum să întrezărească măcar o posibilitate de ieșire din ea.

Singura care ne poate oferi soluția ieșirii dintr-o atare situație, aparent paradoxală și absurdă și care ne dă în același timp încrederea și speranța că viața noastră, și universul în care ne este dat să trăim, nu sunt niște simple accidente sau doar rezultatul unor coincidențe haotice, este religia creștină, în care omul și lumea sunt înțelese ca opera lui Dumnezeu, fiind create nu la voia întâmplării, ci având imprimată în însăși structura lor cea mai intimă, o anume tensiune care le împinge spre un scop bine determinat „pe toate le-a făcut Domnul fiecare cu țelul său" (Pilde 16, 4), mai mult, omul este în așa fel conceput încât să nu poată exista, și nici să se regăsească, decât în măsura în care se păstrează orientat neabătut înspre acest scop.

Numai Dumnezeu, Cel care este creatorul și proniatorul lumii și al omului, are puterea și capacitatea să aprecieze cu justețe atât viața fiecăruia dintre noi în parte, cât și a societății umane în ansamblul ei, ceea ce omul nu va reuși să facă niciodată, datorită condiției sale creaturale, el nefiind o entitate în sine, ci doar parte dintr-un întreg de care este condiționat, ceea ce face ca el să nu poată fi judecătorul propriei sale condiții. Pe de altă parte, fiind mărginit în timp și spațiu și dependent nemijlocit de acestea, el nu poate avea decât o perspectivă foarte îngustă asupra propriei vieți, pentru că el se va afla mereu la răscrucea dintre trecut și viitor; a unui trecut care pe măsură ce se îndepărtează de noi, devine tot mai șters, estompându-se tot mai mult, și a unui viitor care ne este complet inaccesibil.

Fiind Creator, numai Dumnezeu se poate pronunța asupra vieții fiecăruia dintre noi, poate avea deci o altă viziune asupra ei, pentru că ne poate judeca din perspectiva eternității, precum și datorită faptului că ne poate privi în contextul mai amplu al lumii, acesta fiind momentul Judecății finale, la care vor fi chemați toți oamenii, căci „toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos" (Rm. 14, 10).

Cunoaștem din Sf. Scriptură că îndată după moarte, fiecare dintre noi va fi supus unei judecăți particulare: „rânduit le este oamenilor o singură dată să moară — după care e judecata" (Evr. 9, 27), în baza căreia, după faptele săvârșite, vom merge fiecare dintre noi în rai sau iad, numai că această judecată nu va avea un caracter complet și nici definitiv, pentru că va fi doar una particulară, și centrată mai mult pe aspectul sufletesc. Abia după învierea cea de apoi, când trupurile tuturor oamenilor se vor realcătui din țărâna pământului (Iez. 37) și când împreunându-se cu sufletele, vor fi judecate laolaltă, și abia atunci se vor vădi cu adevărat toate faptele noastre, precum și valoarea lor, și mai ales urmările acestora „pentru că noi trebuie să ne înfățișăm înaintea Judecății lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău" (2 Cor. 5, 10). Numai după reîngemănarea celor două părți constitutive ale ființei umane se poate vorbi de un caracter complet al judecății. „Prima judecată o încearcă sufletul ca unul care a fost pricinuitorul tuturor faptelor bune sau rele, dar el trebuie să aștepte și învierea trupului său pentru ca să primească răsplata și pentru ceea ce a făcut cu ajutorul trupului, care s-a supus poruncilor sale" (Tertulian).

Caracterul de judecată completă decurge și din faptul că vom fi judecați nu doar ca indivizi separați, ci în legătură directă cu semenii noștri, alături de care am trăit, și pe care fie că i-am influențat prin faptele noastre, fie că am fost influențați de ei. Judecata îi va cuprinde pe toți oamenii deodată și în același timp. „Marea i-a dat pe morții ce-i avea, și Moartea și Iadul i-au dat pe morții care-i aveau" (Ap. 20, 13), și abia atunci se va putea aprecia fiecare, raportat atât la sine, cât și în legătură cu ceilalți, putând aprecia astfel fiecare în ce fel anume și în ce măsură am influențat sau am fost influențați de ceilalți.

Cea mai potrivită numire care se poate da acestei judecăți este aceea de **momentul adevărului deplin și absolut**, când totul va fi dat la iveală, chiar și cele mai ascunse gânduri, aceasta fiind ultima limpezire dinaintea intrării definitive în starea de rai sau iad. Atunci se vor vădi toate gândurile pe care cugetul nostru le-a urzit în taina lui. „Dumnezeu va judeca toate faptele ascunse, fie bune, fie rele" (Eccl. 12, 14).

Vom fi judecați nu după criterii străine de condiția noastră, ci de Hristos Cel ce s-a făcut om asemenea nouă, și care a cunoscut ca nimeni altul condiția noastră pământească, cu toate ascunzișurile și dedesubturile ei. „Tatăl a dat toată judecata Fiului, nu întrucât este Dumnezeu, ci întrucât s-a făcut om" (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, V, p. 227). Nu vor fi criterii străine de condiția noastră, și nici nu ni se va cere socoteală decât pentru lucruri despre care am fost în cunoștință de cauză, și care ne-au stat în putință să le facem. „De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea; dar acum ei n-au cuvânt de dezvinovățire pentru păcatele lor" (In. 15, 22).

Un singur criteriu va conta, în fața căruia toate celelalte vor înceta să mai aibă valabilitate. Nu vom fi întrebați nici cât de mult am teologhisit, sau speculat, sau filosofat, sau crezut. „Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni am făcut?" (Mt. 7, 22). Va rămâne un singur lucru, care va deveni criteriul absolut al judecății — **fapta.** Toate celelalte vor înceta, vor fi date deoparte în fața ei, pentru că fapta le cuprinde pe toate în sine și le confirmă. Vom fi întrebați de cât bine am făcut oamenilor: dacă am hrănit pe cel flămând, dacă am îmbrăcat pe cel gol, dacă am alinat pe cel suferind, dacă am cercetat pe cel întemnițat. Aceasta va fi condiția unică care ne va asigura accesul în împărăția lui Dumnezeu.

Cunoscând ca nimeni altul omul și cele dinlăuntrul lui „Iisus nu avea nevoie să-i dea cineva mărturie despre om, fiindcă El însuși cunoștea ce este în om" (In. 2, 25), greu ne vine a crede că Fiul Omului va putea fi înșelat sau mințit cu bunele noastre intenții, scuze, pretexte sau altele de felul acestora. Va rămâne doar fapta, singura care va atârna în balanța judecății, căci prin faptele noastre bune ne-am arătat de fapt iubirea față de semenii noștri și prin ei față de Dumnezeu Cel care S-a identificat cu cei în suferințe, numindu-i „frații Săi prea mici" (Mt. 25, 40). „Hristos îi va socoti în chipul Lui pe cei ce au iubit pe oameni ca El, pe cei ce l-au iubit în oameni pe El" (Pr. D. Stăniloae, TDO, vol. 3, p. 433). Fapta ta bună răsărită asupra semenului tău este proba concretă a iubirii față de Dumnezeu. „Cine iubește cu adevărat pe om vede în el întrucâtva pe Cel ce îl transcende pe om, vede pe Dumnezeu în care omul își are temeiul și izvorul puterii sale de cunoaștere și iubire" (op. cit., p. 434).

Există câteva lucruri esențiale care se vor descoperi abia prin această judecată finală. Mai întâi, este acela că ea nu va marca un sfârșit, o întoarcere în neant, ci va constitui începutul unei noi ere, a unei noi perioade în istoria lumii, va fi „un cer nou și pământ nou, fiindcă cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut" (Ap. 21, 1), deci o restaurare a omului și a lumii în condiția lor primordială din care răul va fi complet alungat, și unde „moarte nu va mai fi" (Ap. 21, 4), iar timpul va înceta: „timp nu va mai fi" (Ap. 10, 6), fiind o intrare în eternitatea lui Dumnezeu.

Prin această judecată va trebui să se adevereasă dreptatea lui Dumnezeu, să se arate faptul că răul nu poate fi etern. Este apoi necesar să vină un moment în care să se facă diferența și distincția clară între bine și rău, pentru că omul, trăind în lume, trăiește într-o confuzie a valorilor, neavând totdeauna capacitatea de a discerne cu claritate binele de rău, ci de cele mai multe ori le confundă „zicând răului bine și binelui rău; numind lumina întuneric și întunericul lumină; socotind amarul dulce și dulcele amar" (Is. 50, 20). Mai mult fiind permanent asaltat de Cel Rău, prințul disimulării absolute, „tatăl minciunii" (In. 8, 44), aceasta îi înfățișează de cele mai multe ori răul sub forma binelui aparent și înșelător „prefăcându-se în înger al luminii... iar slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății" (2 Cor. 11, 14—15).

Va trebui apoi să se vădească cu adevărat care au fost cei buni, și să fie despărțiți de cei răi: „Se vor despărți cei răi din mijlocul celor drepți" (Mt. 13, 49), numai Dumnezeu având capacitatea unei delimitări nete. Există fapte asupra cărora omul nu se poate pronunța fără să greșească, el neavând capacitatea unei distingeri clare, fie din lipsa criteriilor și a perspectivei, fie din prea mult subiectivism. „Păcatele unor oameni sunt învederate, mergând înaintea lor la Judecată, ale altora se ivesc după ei" (1 Tim. 5, 24). Abia acestă poate fi numit momentul adevărului deplin, când fiecare dintre noi va avea capacitatea să-și aprecieze valoarea reală: „lucrul fiecăruia se va face cunoscut, îl va vădi Ziua, fiindcă el în foc se descoperă, și focul însuși va lămuri cum anume e lucrul fiecăruia" (1 Cor. 3, 13).

Este apoi acel aparent și de nerezolvat paradox al drepților care suferă în această viață, precum și al celor răi, cărora le este dat să se bucure aici pe pământ. O posibilă ieșire din această dilemă este aceea că Dumnezeu, deși îi lasă pe cei drepți să sufere, este pentru a le proba tăria credinței și fidelitatea față de El, iar dacă pe cei răi îi mai îngăduie încă și nu-i pierde, așa cum o cere simțul nostru justițiar imediat, este pentru că Dumnezeu le mai lasă încă răgaz de întoarcere din faptele lor rele, ca ei să devină conștienți de bunătatea Lui „care te îndeamnă la pocăință" (Rm. 2, 4), fără a-i nedreptăți însă sau neglija pe cei buni, dimpotrivă, El este mereu alături de ei: „Domnul știe să-i scape din încercări pe cei credincioși, iar pe cei nedrepți să-i păstreze spre a fi pedepsiți în ziua judecății" (2 Ptr. 3, 7).

Este fapt neîndoielnic că trebuie să fie o Judecată de apoi. O indică cu prisosință lumea în curgerea ei și omul cu multele sale scăderi și imperfecțiuni. Când va să fie această judecată nu avem cum să știm, și nici de folos nu ne-ar fi să știm aceasta, pentru că „nu este al nostru să știm anii sau vremile pe care Tatăl întru a Sa împărăție le-a pus" (F. Ap. 1, 7).

Știm că vom fi judecați de Hristos Cel care S-a făcut om și care a cunoscut nemijlocit firea omenească cu toate ascunzișurile sale, El fiind „rânduit de Dumnezeu să fie judecător al celor vii și al celor morți" (F. Ap. 10, 42), și că, mai presus de toate, ceea ce va conta la judecată, vor fi faptele bune făcute asupra semenilor noștri, însă certitudinea absolută a dobândirii împărăției nu poate avea nici unul dintre noi.

„Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!" îndemna unul dintre cei mai mari trăitori ai sec. nostru, Siluan Athonitul; socotește-te adică întotdeauna nevrednic de împărăția lui Dumnezeu, și nu te încrede în faptele tale, dar să nu cazi niciodată în deznădejde, ci îndrăznește să speri în marea și nemăsurata milostivire a lui Dumnezeu.

Pr. N. Stoia

Un creator și prof. de muzică psaltică de la jumătatea sec. XIX:

GEORGE UCENESCU

După mai bine de o sută de ani de la naștere: 20 aprilie st. V., 1828 (vezi însemnarea din ms. 4499 de la Biblioteca Academiei Române din București, p. 226) și la un secol de la moartea sa (25 ianuarie 1896) scrierile vremii ca și cele din anii care i-au urmat vorbesc cu insistență despre faptul că **George Ucenescu** nu a fost doar o fire trecătoare ci una implicată cultural și artistic în cele mai diverse activități patronate fie de **Școlile centrale române,** fie de **Comitetul parohial** de la biserica „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului. Și după cum ne-o dovedesc unele însemnări ale veacului, George Ucenescu a fost apreciat de ierarhul Andrei Șaguna, de protopopul Ioan Popazu, de cărturarii și dascălii Brașovului de odinioară: Andrei Bârseanu, Andrei Mureșeanu — cu care va colabora, după cum se știe, pentru fixarea variantei cunoscutului cântec patriotic „Deșteaptă-te române" —, de Gh. Bogdan-Duică precum și de muzicienii Gh. Dima, Ciprian Porumbescu, Nicolae Popovici sau de Gavriil Musicescu pe când acesta se afla în iulie 1890 la primul său turneu, cu Corul mitropolitan din Iași, în câteva localități din Transilvania și Banat: Brașov, Sibiu, Sălște, Lugoj, Caransebeș.

Desigur, nu ne propunem să evidențiem aici, în mod exhaustiv, viața și activitatea laborioasă a psaltului pe care îl comemorăm în acest an ci, doar, să conturăm acea secvență prin care să relieăm felul în care George Ucenescu a colaborat, ca dascăl de muzică, la catedra primului Gimnaziu românesc din Șcheii Brașovului, în prezent Liceul „Andrei Șaguna".

După ce revine de la București, ca „diplomat" al Școlii de muzichie condusă de marele Anton Pann (1796—1854), distinsul psalt și compozitor al acestei arte George Ucenescu va fi angajat, conform celor stabilite la data de 14/26 februarie 1851 de către Comitetul parohial, și ca profesor „în cântările bisericești la toate clasele" ce funcționau la acea dată (1853) în cadrul școlii pomenită mai înainte. Perseverent și serios în îndeplinirea misiunii didactice încredințate Ucenescu este remarcat de însuși Gavriil Munteanu, primul director al Gimnaziului brașovean: „Psaltichia — aprecia profesorul și directorul G.M. — s-a propus de Gh. Ucenescu la 120 școlari gimnasiști și normaliști... însemnăm cu bucurie că 50 de școlari... sunt în stare a citi sau a cânta singuri după notele sau semnele de psaltichie, toate cântările" (**A patra programă a gimnaziului... pe anul școlar 1862—63,** Brașov 1863, p. 51).

Puternic animați de efectul cântărilor liturgice, după modelul armoniei, al cântării pe două, trei și patru voci, doi profesori ai gimnaziului brașovean: Pantelimon Dima și Nicolae Popp reușesc să convingă **Eforia școlară** ca, începând cu anul de învățământ 1865, să introducă în locul psaltichiei, muzica vocală, respectiv ansamblul coral (Catrina, Constantin. **Despre vechimea corului bisericii „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului,** în **Telegraful român,** Sibiu, nr. 27—30, 1992, p. 2). Evident, o astfel de opțiune avea ca mobil și împodobirea „serviciului dumnezeesc" cu un „cor arangeat după cerințele timpului modern" dar și, vor aprecia inițiatorii, „s-ar putea ajunge (la) 3 foloase de mare importanție: 1. s-ar asigura esistența musicei vocale la gimnasiul nostru; 2. am avea pentru totdeauna cor în biserică și 3. care merită deosebită considerațiune, este folosul acela, că s-ar putea ajuta în tot anul 15 studenți la continuarea studiilor gimnasiale" (**Arh. st. Brașov. Fondul Eforia școalelor,** nr. doc. 127, fila 1). Devin, iată, în acest context, explicabile cuvintele profesorului director Gavriil Munteanu: „Vocile ce se ridică spre a populariza introducerea muzicii vocale în locul melodiei (psal-

(Continuare în pag. a 5-a)

Constantin Catrina — Țiu

Un termen liturgic impropriu

Un termen liturgic care ridică semne de întrebare și de neînțelegere este verbul la conjunctiv din îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care se adresează miresei (viitoare soție), la oficierea tainei cununiei religioase în biserică: „iar femeia să se teamă de bărbat" (Ef. 5, 33). Când se rostește (cântă) de către cântărețul bisericesc sintagma respectivă în timpul citirii Apostolului, mirii, ca și nuntașii de față, dau semne de mirare, unii chiar zâmbesc, oricum mireasa nu este dispusă să primească acest îndemn care i se adresează. Este de vină, în această situație, autorul textului Epistolei către Efeseni, Sfântul Apostol Pavel, sau este de vină traducerea greșită în românește a textului cu îndemnul respectiv?

O analiză sintactică cât de sumară a versetului 33 din cap. 5 al epistolei, ne arată, așa cum este redat în românește, o contradicție semantică: „Astfel și voi, fiecare să-și iubească femeia ca pe sine însuși, iar femeia să se teamă de bărbat". Cele două verbe din cele două propoziții coordonatoare adversative: „a iubi" și „a se teme" nu se complinesc, așa, cum normal, cere topica frazei, ci ele se exclud.

Noul Testament, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, Versiunea revizuită, redactată și comentată de I.P.S. Bartolomeu Valeriu Anania, dă traducerea comună: „iar femeia să se teamă de bărbat", cu justificarea în subsidiar, nota 2, că este traducerea exactă a originalului grecesc, „dar trebuie înțeles și aplicat numai în interiorul analogiei Hristos-Biserică, adică iubire-supunere". În ediția a II-a a Noului Testament, 1995, autorul respectiv renunță la verbul „a se teme" și redă traducerea cu coordonata adversativă: „iar femeia spre bărbat să se-nfioare", motivând în subsidiar, nota 2, că verbul „a se teme" îl traduce exact pe grecescul **fovéo.** Folosirea verbului reflexiv „a se înfiora" în locul lui „a se teme" este la fel nepotrivită. Verbul a înfiora înseamnă „a se cutremura, a se încrâncena, a se înricoșa, a se îngrozi, a se înspăimânta, a tremura, a se zgudui" și substantivul înfiorare înseamnă „groază, încrâncenare, înfiorare, îngrozire, înspăimântare" (**Dicționarul de sinonime al limbii române,** de Luiza Seche-Mircea Seche, București, 1982).

Pentru înțelegerea realității textuale scripturistice trebuie avut în vedere înțelesul corect al verbului fovéo care, în realitate, are două sensuri, așa cum rezultă din **Dictionnaire grec-français du Nouveau Testament,** de Maurice Carrez-François Morel, 1971, p. 258. Cu primul sens, **fovéo** înseamnă: **être saisi de crainte, avoir peur, être effrayé, craindre.** Cu al doilea sens, când **fovéo** este urmat de acuzativ, înseamnă **révérer,** adică = a respecta profund, a venera, a cinsti, cum avem și textele de la Lc. 1, 50; F. Ap. 10, 35; Apoc. 14, 7. La Efeseni 5, 33, verbul fovéo este urmat de un substantiv în cazul acuzativ: **tòn ándra** (bărbat, soț), de unde rezultă că traducerea corectă textuală este următoarea: „iar femeia să cinstească (să venereze) pe bărbat". În traducerea ecumenică a Bibliei, ediția integrală, Paris, 1972, avem traducerea **„et la femme, respecter son mari".** Termenul **a cinsti** este mai cuprinzător în românește, care trimite la textul scripturistic: „cinstește pe tatăl tău și pe mama ta" (Ex. 20, 12; Mat. 15, 4, 6; 19, 19; Ef. 6, 2).

Din analiza morfologică a verbului **fovéo** rezultă clar că sensul lui corect, pe care l-a avut în vedere sfântul Apostol Pavel a fost cel de **révérer** = a cinsti profund, a venera, prin iubire, adică soțul să-și iubească soția, ca pe sine însuși, iar soția să venereze prin iubire, să-și cinstească profund soțul în căsnicie.

Cele două verbe, din cele două propoziții coordonatoare din fraza, Ef. 5, 33, se complinesc logic. Este vorba de o figură de stil literară, de a nu se repeta același verb în amândouă propozițiile coordonatoare din frază. Se înțelege că este vorba de verbul „a se iubi reciproc", de vreme ce „vor fi amândoi un trup" (v. 31), căci această unire o realizează iubirea, care este din Dumnezeu, fiindcă „Dumnezeu este iubire" (I In. 4, 8) și Sfânta Taină a Cununiei este Taina iubirii, care nu are nimic comun cu teama sau cu înfiorarea.

Pr. I. Ionescu

„Martorii lui Iehova neagă esența..."

(Urmare din pag. 1)

vează anarhia morală. Nu există nici o răspundere pentru fapte, de vreme ce totul se termină cu moartea sufletelor.

Din 1879, scot o revistă, „Turnul de veghe".

— De ce nu e socotită ca și celelalte denominațiuni protestante?

— E limpede că așa ceva e cu totul împotriva credinței sănătoase, biblice și întrece chiar și cele mai dizidente curente religioase, din familia protestantă și neoprotestantă. Martorii lui Iehova neagă ceea ce este esențial, creștinismul: Sf. Treime, deci dumnezeirea lui Iisus Hristos, nemurirea sufletelor și orice formă de organizare a lumii, promovând anarhia. Singurii care au toate privilegiile, trebuie să fie *Martorii.* Numai ei, eventual, pot fi și nemuritori! În această privință, însă, totul e de o amestecătură de idei, cărora nimeni nu le poate da de cap, nimeni nu poate găsi urme de raționalitate, într-o doctrină ca aceasta.

— E socotită periculoasă?

— Da. Tocmai pentru că face din religie o sperietoare și duce la extreme idei religioase, fără nici o bază serioasă în Revelație. Religia nu e menită să țină lumea în tensiune, ci s-o îndrepte, s-o ferească de păcate, să promoveze familia, să disciplineze morala individuală și cea publică, să țină un echilibru sănătos în viața socială. Și-apoi, doctrina despre moartea sufletelor nu e departe de cea atee. Dacă nu există nemurire și dare de socoteală despre viața pe care o duci, ce criteriu mai rămâne pentru o viață socială sănătoasă, **„în frica lui Dumnezeu"**, cum spune, înțelept, poporul nostru.

— De ce credeți că P. F. Patriarh Teoctist s-a adresat credincioșilor, atrăgându-le atenția asupra acestei mișcări religioase? Considerați că mesajul P. F. Patriarh poate declanșa reacții violente, de masă, împotriva Martorilor lui Iehova?

— Evident, din motivele pe care vi le-am expus până acum. P. F. Patriarh s-a simțit dator să atragă atenția credincioșilor, pentru a preveni pe credincioșii ortodocși asupra pericolelor pe care le comportă eventuala aderare la această grupare religioasă. Din cauza doctrinei lor sociale și religioase, foarte multe state din lume le-au refuzat funcționarea legală. Reacții violente din partea ortodocșilor nu va provoca — credincioșii sunt cuminți — dar ar putea provoca unele reacții ale iehoviștilor, care nu se dau în lături de la acțiuni violente.

— Dar ei nu trebuie să se bucure de aceeași libertate religioasă, ca și celelalte culte?

— Ei nu sunt „cult" sau „Biserică". Sunt organizație religioasă, care și-a căpătat acest statut îndată după revoluția din 1989, într-o vreme de confuzii și dibuiri, de care ei au știut să profite. De libertate nu poți să te bucuri, când tu nu recunoști libertatea altora și când nu recunoști autoritatea celui de la care, totuși, ceri statut de libertate. Biserica Ortodoxă este în dreptul ei, atunci când își apără credincioșii de astfel de dezorientări, care le pot strica așezarea și liniștea sufletească.

— La noi, în România, sunt mulți iehoviști?

— Recensământul din 1992 nici nu-i pomenește. Sunt foarte puțini. Tocmai de aceea, acest Congres, care se pregătește la noi, e socotit a fi mai ales un Congres prozelitist. Nimic nu-i îndreptățește la o asemenea manifestație de masă. De când sunt românii iehoviști, ca să li se ofere un astfel de spectacol, menit să-i dezorienteze în ceea ce au ei mai scump, creștinismul tradițional, sănătos, pe care îl avem de aproape două mii de ani?

— Socotiți, așadar, îndreptățit apelul P. F. Patriarh?

— Bineînțeles. Iehovismul e o incitare la dezordine religioasă, la subminarea credinței istorice a poporului român, la ceea ce a fost întotdeauna factorul de stabilitate, în toată istoria noastră. Atât în ordinea socială, cât și în cea religioasă. El vine dintr-o tradiție străină nouă, din acea Americă în care au putut lua ființă, în ordinea religioasă, toate extravagențele. Și, mai întotdeauna, pornind din minți și medii culturale mai degrabă simpliste și tocmai de aceea fundamentaliste, ignorând realitatea și căutând să subjuge conștiințe. E de mirare că astfel de fenomene au înflorit tocmai acolo unde libertatea e la loc de cinste. E paradoxal, dar și libertatea trebuie ținută sub control, spre a nu devia în anarhie, în doctrine sataniste, în tot felul de aberații. Nu aberațiile definesc democrația!

SFÂNTA LITURGHIE – MAREA IUBIRE

Taină şi Comuniune

XXII.

În pragul Sfintei Împărtăşanii, trăim un moment pe cât de sublim, pe atât de cutremurător. În mod tainic, făptura se apropie să intre în comuniune deplină cu Făcătorul său. Acest „timp" euharistic, rourat de Duhul Sfânt, se parcurge într-o totală lepădare de sine. Asistă şi saltă de bucurie îngerii, pentru că Dumnezeu, Cel necuprins de minte şi de cuvânt, se lasă cuprins în mâna zidirii Sale, fără s-o strivească.

Omul, creaţia Atotputernicului şi nemărginitului Ziditor, devine „cuib" al lui Dumnezeu! El, omul, preotul slujitor, acum ia în mână dreaptă, părticica XC (Hristo), şi ţinând-o cu fiorul temătorului de Dumnezeu, simte, dincolo de simţuri, pe Cel care ţine toate cu mâna Sa. Şi astfel, aplecat în faţa Sfântului Prestol — tron al Dumnezeirii — şi unde sacralitatea devine veşmânt al simţirii umane, el însuşi, pregătit din ajun pentru liturghisire şi împărtăşirea cu Sfânta Euharistie (mulţumire), se roagă în taină, făcând o adevărată mărturisire de credinţă şi zicând: **„Cred Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu, Care ai venit în lume să mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. Încă cred că acesta este însuşi Preacurat Trupul Tău şi acesta este însuşi Scump Sânge'e Tău. Deci mă rog Ţie: Miluieşte-mă şi-mi iartă greşeli'e mele cele de voie şi cele fără de voie, ce'e cu cuvân'ul sau cu lucrul, cele întru ştiinţă şi întru neştiinţă. Şi mă învredniceşte, fără de osândă, să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.**

Cinei Tale celei de Taină, Fiul lui Dumnezeu, astăzi, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi, Taina Ta, nici sărutare îţi voi da ca Iuda, ci ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ţie: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului şi a trupului".

Pe durata pregătirii şi împărtăşirii preotului, strana cântă o priceasnă (cântare de laudă adusă lui Dumnezeu).

Mom'ntul este într-adevăr, culminant şi emoţionant! Slujitorul lui Dumnezeu intră în comuniune directă cu Dumnezeu. Devine un hristofor, purtător de Hristos. Şi după ce s-a împărtăşit cu Sfântul Trup şi S'ântul Sânge al Domnului, îşi şterge buzele cu un şervet'l, precum şi marginea Sfântului Potir, rostind cuvintele: **„Iată s a atins de buzele mele şi va şterge fărădelegile mele şi de păcatele mele mă va curăţi".**

Făcându-se acum, părtaş autentic al Marii Iubiri, preotul, în iubirea sa pentru Dumnezeu şi pentru credincioşii săi, nu vrea să rămână stingher, la acest Mare Ospăţ al Dumnezeirii! El, slujitorul lui Dumnezeu, pregăteşte ca să „guste şi să vadă cât de Bun este Domnul", şi cei care doresc şi sunt de faţă, pregătiţi pentru Marea Taină.

Şi astfel, ia părticelele NI şi KA (biruie), le sfarmă în părticele mai mici, după aproximativ numărul credincioşilor care, după spovedani şi dezlegarea săvârşită de preotul duhovnic, doresc să se împărtăşească, şi le toarnă în Sfântul Potir, pentru împărtăşirea celor ce s-au pregătit.

În timpul acestei pregătiri, preotul zice în taină, rugăciunea: **„Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, unul a Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, H istoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim; că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat".**

În practica liturgică şi canonică a Bisericii, înainte de împărtăşirea credincioşilor, nu este îngăduit a turna în Sfântul Potir, părticica pentru Maica Domnului, părticelele pentru cele nouă sfinte cete, inclusiv miridele (părticelele) scoase pentru cei vii şi pentru cei adormiţi, pentru a se evita amestecul cu NI-KA. Laicii, respectiv mirenii credincioşi se împărtăşesc **numai** din părticelele NI-KA[1].

Deci, după ce preo'ul a pregătit Sfânta Euharistie pentru împărtăşirea credincioşilor, iese cu Sfântul Potir în uşile împărăteşti şi înalţându-l, rosteşte, cu toată solemnitatea: **„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi"**, iar strana răspunde: **„Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Dumnezeu este Domnul şi s-a arătat nouă".**

Dacă am sta să medităm asupra acestui moment al **„chemării"**, la nunta Mielului[2], nimic nu ne-ar îndreptăţi să stăm de-o parte, ca spectatori. Este o chemare prea sfântă a Celui care, s-a jertfit pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire. Şi dacă ar fi să motivăm amânarea, oare când am fi **„sfinţi"** într-adevăr, ca să putem „gusta din pâinea cea cerească şi paharul vieţii"?! Luând însă în considerare că „inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi"[3], e de mare folos sufletesc, pentru fiecare credincios să reflecteze cu grijă asupra acestui moment euharistic.

De altfel, pe cine invită preotul liturghisitor să se apropie „cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste", în acest moment hotărâtor?

Fireşte că nu se adresează „de formă", numai ca să completeze un program liturgic, fiindcă Sfânta Liturghie nu-i un spectacol la care se priveşte ca la televizor, ci este trăire, participare! Şi nici numai unei persoane, ci întregii comunităţi liturgice. Toţi cei ce participă la Sfânta Liturghie — Marea Iubire a lui Dumnezeu, sunt chemaţi! Şi **„Fericiţi cei chemaţi la cina nunţii Mielului"**[4], la Cina Euharistică şi la Masa cea de Taină.

Fiecare Sfântă Liturghie este o chemare la nunta sufletească, la „Ospăţul Stăpânului". Fiind prezent Dumnezeu, prin Sfânta Taina a Euharistiei, în toţi cei ce se împărtăşesc, se trăieşte împreună, cea mai sfântă comuniune, nu numai între om şi Dumnezeu, ci şi între toţi primitorii Tainei şi Dumnezeu, înviorând laolaltă trupul Bisericii şi toţi fiind una întru Hristos, aşa după cum prin fiecare Taină, facem loc lui Dumnezeu, în fiinţa noastră. „Toate Tainele au legătură cu jertfa şi învierea lui Hristos, cu care ne unim în modul cel mai deplin în Euharistie. De aceea, prin Euharistie se desăvârşeşte unitatea Bisericii. Unirea credincioşilor cu Biserica îşi găseşte ultima întărire în împărtăşirea de Hristos, care nu trebuie să fie prea rară"[5].

Prin comuniunea euharistică realizându-se unitatea Bisericii, numai part cipând la Cina euharistică, un credincios devine un mădular viu al Bisericii. Numai acceptând de bunăvoie, comuniunea cu Hristos, aici pe pământ, credinciosul va intra în împărăţia lui Dumnezeu, aşa cum El, Hristos Domnul, ne-a asigurat zicând: „Cel ce mănâncă trupul Meu, şi bea sângele Meu, are viaţă veşnică şi Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi"[6]. În Acatistul Sfintei şi de viaţă Făcătoarei Treimi, se şi roagă credinciosul, zicând: „Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, învredniceşte-ne pe noi a Te vedea faţă către faţă şi a intra în cămara Ta cea luminoasă, la nunta Mielului"[7].

Sfânta Împărtăşanie este supremul **dar**, pe care ni-l face Dumnezeu, pentru a ne ajuta să câştigăm împărăţia cea veşnică, aşa cum exprimă stihira fer'cirii a opta, din slujba Sfintelor Patimi, de la Denia de joi seara: „Coasta Ta, cea purtătoare de viaţă, revărsându-se ca un izvor din Eden, adapă, Hristoase, Biserica Ta, ca pe un rai cuvântător, de unde împărţindu-se ca la început în patru Evanghelii, adapă lumea veselind făptura şi învăţând neamurile să se închine cu credinţă Împărăţiei Tale"[8].

Întreg cultul Bisericii este străbătut, ca de o rază de lumină, de această chemare, adresată credincioşilor pentru părtăşia lor cu Hristos, care s-a jertfit pe cruce, pentru mântuirea tot celui ce crede. Astfel se exprimă atât de plenar, una din creaţiile imnografice ale tradiţiei creştine ortodoxe, în slujba Sfintelor Patimi, zicând: „Să tacă tot trupul omenesc şi să stea cu frică şi cu cutremur...", glăsuieşte, în loc de Heruvic, la Liturghia Sf. Vasile cel Mare, îndemnul patetic, prezentat şi în imnografia triodică, de la vecernia din săptămâna Patimilor (Trop gl. 5.)... „Să tacă... şi nimic pământesc întru sine să nu gândească, că Împăratul împăraţilor, şi Domnul domnilor, **merge să se junghie şi să se dea spre mâncare credincioşilor.** Şi merg înaintea Lui cetele îngereşti, cu toată căpetenia şi puterea, heruvimii cei cu ochi mulţi şi Serafimii cei cu câte şase aripi, feţele acoperindu-şi şi cântând cântare: Aliluia, Aliluia, Aliluia"[9].

Când preotul se roagă în taină, în timpul ecteniei dinainte de **Tatăl nostru,** la Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite, sufletul lui ca slujitor al lui Dumnezeu, vibrează cu multă responsabilitate şi nu numai pentru sine, ci şi pentru ceilalţi împreună slujitori şi pentru toţi credincioşii de care răspunde, în a-i ajuta, cu lumina preoţiei care i s-a dat, să urce împreună pe cărarea mântuirii, pentru a se prezenta nu numai la masa cea de Taină a Ospăţului euharistic al Sfintei Liturghii, ci şi în ziua Judecăţii celei mari. De aceea, zice: „Dumnezeul tainelor celor negrăite şi nevăzute, la care sunt vistieriile cele ascunse ale înţelepciunii şi ale cunoştinţei, Care ne-ai descoperit nouă slujba acestei Liturghii şi pentru multă iubirea Ta de oameni ne-ai pus pe noi păcătoşii, să-Ţi aducem Ţie daruri şi jertfe pentru păcatele noastre şi pentru cele din neştiinţă ale poporului. Însuţi nevăzutule împărat, Cel ce faci lucruri mari şi nepătrunse, mărite şi minunate şi fără de număr, caută spre noi nevrednicii robii Tăi, cei ce stăm înaintea sfântului Tău jertfelnic, ca înaintea scaunului de Heruvimi, pe care odihneşte Unul Născut Fiul Tău şi Dumnezeul nostru, prin înfricoşătoarele Tale Taine, ce sunt puse înainte, şi liberându-ne pe noi şi credinciosul Tău popor de toată necurăţia, sfinţeşte sufletele şi trupurile noastre ale tuturor, cu sfinţire neştearsă, ca întru cuget curat, cu faţă neînfruntată şi cu inima luminată, împărtăşindu-ne cu aceste Dumnezeeşti şi Sfinte Taine şi printr-însele vii făcându-ne, să ne unim cu Însuşi Hristosul Tău, adevăratul Dumnezeul nostru, Care a zis: **Cel ce mănâncă Trupul meu şi bea Sângele Meu, întru Mine rămâne şi Eu întru el;** (In. 6, 56), ca sălăşluindu-se şi petrecând întru noi, Cuvântul Tău, Doamne, să ne facem Biserică a Preasântului şi închinatului Tău Duh şi izbăvindu-ne de toată uneltirea diavolească, ce se lucrează în faptă sau în cuvânt sau în gând, şi să dobândim bunătăţile cele făgăduite nouă, împreună cu toţi sfinţii Tăi, care din veac au bineplăcut Ţie"[10].

Dacă cel invitat la o nuntă obişnuită nu poate rămâne indiferent, ci se frământă, ce să facă şi cum să se îmbrace şi ce să ducă?, atunci, un credincios adevărat nu poate să rămână străin la auzul acestei chemări liturgice, pentru Ospăţul cel Mare: „Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi"!

Şi într-adevăr, sunt parohii, unde prin tradiţie, credincioşii, participând la Sfânta Liturghie, când aud aceste cuvinte de invitare la „nunta Mielului", automat **se mişcă toţi, avansând,** un pas, ca un răspuns sufletesc, prin prezenţa lor, chiar dacă nu se împărtăşesc toţi.

E într-adevăr, semnificativă mişcarea lor, ca a unora care urmăresc cu sfinţenie, fiecare moment l'turgic, dorind să se facă părtaşi Sfintelor Taine. Iar cei care se împărtăşesc, în toate bisericile, îşi aprind lumânarea, stau în genunchi şi rostesc după preotul slujitor: **„Cred, Doamne, şi mărturisesc..."**, apoi, cu lumânarea în mâna stângă, cu mâna dreaptă apucând şervetelul de la S'ântul Potir, îl ţin sub bărbie ca să nu cadă pe jos nici urmă din Sfintele Taine.

Preotul slujitor, luând cu linguriţa, Sfântul Trup şi Sfântul Sânge, din Sfântul Potir, zice: **„Se împărtăşeş'e robul sau roaba lui Dumnezeu, N, cu Cinstitul şi Sfântul Trup şi Sânge, al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin"**[11].

După prim'rea Sfintelor Taine, credinciosul îşi tamponează uşor buzele, cu şervetelul, sărutând Sfântul Potir şi închinându-se, se retrage, luând anaforă şi mulţumind lui Dumnezeu. Este bine şi chiar se şi obişnuieşte în unele parohii, ca la împărtăşirea credincioşilor cu Sfinte Taine, doi copii sau doi tineri, să ţină întins, un şervet mai mare, sub Sfântul Potir, care să asigure ca n'ci un strop din Sfintele Taine, să nu ajungă pe jos. Toate aceste şervetele şi şervetul mai mare, se vor spăla în vas curat, de-o credincioasă văduvă, mai în vârstă, sau de o tânără fecioară, iar apa se aruncă în loc curat sau în apă curgătoare.

În timp ce se împărtăşesc credincioşii, strana cântă: **„Trupul lui Hristos primind** (în perioada pascală), sau **„Cinei Tale, celei de Taină"**, în restul anului.

După împărtăşirea credincioşilor, preotul rosteşte, din raţiune de timp, măcar una din Rugăciunea de mulţumire, după dumnezeeasca împărtăşire, şi anume: Rugăciunea a patra a Sfântului Chir'l al Alexandriei: **„Trupul Tău cel sfânt, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, să-mi fie spre viaţa de veci, şi Sângele Tău cel scump, spre iertarea păcatelor. Şi să-mi fie mie Euharis'ia aceasta spre bucurie, spre sănătate şi spre veselie. Şi la înfricoşătoarea şi a doua venire a Ta, înv edniceşte-mă pe mine păcătosul să stau de-a dreapta slavei Tale, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale şi ale tuturor sfinţilor Tăi. Amin."**[12]

După ce preotul a terminat cu împărtăşirea credincioşilor, aşază Sfântul Pot'r pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă, la mai întâi părticica Născătoarei de Dumnezeu, zicând, lăsând-o în Sfântul Potir: **„Luminează-te, Luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum şi te bucură, Sioane, iar tu, Curată, Născătoare de Dumnezeu, veseleş'e-te, întru Învierea Celui născut al tău".** Când toarnă în Sfântul Potir, părticelele pentru cele nouă sfinţite cete, preotul zice: **„O Paştile cele nouă şi preasfinţite, H istoase!, O, Înţelepciunea şi Cuvântul lui Dumnezeu şi Pu'erea! Dă-ne nouă să ne împărtăşim cu Tine, mai cu adevărat, în ziua cea neînsera'ă a Împărăţiei Tale".** Apoi, preotul trage uşor cu buretele, în Sf. Potir, m ridele pentru cei vii şi pentru cei morţi, ştergând sf. disc şi sf. antimis, cu mare atenţie şi punând în Sf. Potir toate părticelele, zicând: **„Spală Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu Cins'it Sângele Tău, pentru rugăciunile sfinţilor Tăi.** Şi apoi, preotul citeşte în taină, Rugăc'unea de Mulţumire: **„Mulţumim Ţie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Dătătorule de bine al sufletelor noaste, că şi în ziua de acum ne-ai învrednicit pe noi de cereştile şi nemuritoarele Ta'e Taine. Îndreptează calea noastră, întăreşte-ne pe noi, pe toţi, într-u frica Ta; păzeşte viaţa noastră, întăreşte paşii noştri, pentru rugăciunile şi mijloc'rile măritei Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria şi pentru ale tuturor sfinţilor Tăi".**

După acestea, preotul, luând Sf. Potir în mâna dreaptă şi ieşind în uşile împărăteşti, cu el binecuvântează credincioşii, rostind majestos: **„Mântuieşte Dumnezeule, poporul Tău şi bin'cuvântează moştenirea Ta"**, iar strana răspunde: **„Am văzut lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc; am aflat credinţa cea adevăra'ă, nedespărţitei Sfintei Treimi închinându-ne, că aceasta ne-a mântuit pe noi".** — În perioada pascală se cântă: „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe **moarte călcând şi celor din morminte, viaţă dăruindu-le"**, iar de la Drăgătar şi până la Rusalii, se cântă troparul: **„Înălţatu-te-ai întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, bucurie făcând ucenic'lor Tăi, cu făgăduinţa Sfântului Duh, încredinţându-se ei prin binecuvântare, că Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Izbăvitorul lumii".**

Preotul, în'orcându-se în Sf. Altar, pune Sf. Potir pe Sf. Antimis de pe Sf. Masă, lângă Sf. Disc şi le tămâiază de trei ori, zicând pentru sine: **„Înalţă-Te peste c'uri, Dumnezeule, şi peste tot pământul slava Ta".** Apoi, preotul, închinându-se de trei ori în faţa Sf. Mese, ia Sf. Potir în mâna dreaptă, iar în stânga Sf. Disc şi ţinând Sf. Potir deasupra acoperămintelor de pe Sf. Disc, zice în taină: **„Binecuvântat este Dumnezeul nostru..."**, şi sfârşindu-se de cântat la strană: **„Am văzut Lumina cea adevărată..."**, se întoarce către credincioşi, zicând cu glas mare, din sfintele uşi: ... **„totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor"**, iar strana zice: **„Amin". Să se umple gurile noastre de lauda Ta, Doamne, ca să lăudăm mărirea Ta, că ne-ai învrednicit pe noi a ne împărtăşi cu Sfintele, cele fără de moarte, Preacinstitele şi de viaţă făcătoarele Tale Taine. Întăreşte-ne pe noi întru sfinţenia Ta, toată ziua să ne învăţăm dreptatea Ta. Aliluia, Aliluia, Aliluia".**

Preotul, duce acum Sf. Potir şi Sf. Disc, la Proscomidier şi cădeşte Sfintele, de trei ori, nimic zicând, după care, continuă S'ânta Liturghie cu ectenia: **„Drepţi, primind Dumnezeeştile, Sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereştile şi de viaţă făcătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulţumim Domnului".** Ori, acest plural din rugăciune, nu ne obligă sufleteşte să participăm e'ectiv, la Sfânta Liturghie? Oare numai o dată în an, în mod oficial, calendaristic, în preajma Sfintelor Paşti, sau de patru ori în an, puţini credincioşi, în mod tradiţional, să se împărtăşească, iar în restul anului, participând la Sfânta Liturghie şi auzind cuvintele de mai sus, să ne aducem doar aminte de ceea ce făceau primii creştini?! Aceasta este marea întrebare, la care fiecare credincios, partic'pând la Sfânta Liturghie, este chemat la un **„moment"** de reflecţie pentru sine.

Pr. Nichifor Todor

---

1 Atât în Liturghierul citat, pg. 137, cât şi în ultima sa ediţie: LITURGHIER, editat de Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1995, p. 168, se dau îndrumări care pot duce tocmai la anularea a ceea ce menţionează în continuarea îndrumărilor: **„Se cuvine a şti însă,** că din părticelele celor nouă cete, sau din celelalte ce sunt pe sfântul d'sc, pentru vii şi pentru morţi, (miridele), **preotul nu trebuie să împărtăşească nicidecum pe cineva,** ci numai din c'le două s'nte ce au rămas din Sfântul Agneţ pe Sfântul Disc, adică din NI şi KA să-i cuminece.

Considerăm că e mai practic şi corect, ca atunci când sunt credincioşi pentru împărtăşit, indiferent de numărul lor, să fie turnate în Sf. Potir numai sfintele părţi NI şi KA, şi abia după împărtăşirea credincioşilor, să fie adunate cu buretele, de pe Sf. Disc în Sf. Potir, părticica pentru Ma'ca Domnului, pentru cele nouă sfinte cete şi miridele pentru vii şi morţi.

De asemenea, este cu totul inadmisibil a da pentru **„acasă"**, încurajând superstiţiile în popor, nici o fărâmitură din miridele de pe Sf. Disc, cum obişnuiesc unii slujitori, pe alocurea (?).

2 Vezi Mt. 22; In. 1, 29 şi Is. 1, 13—19.

3 Ps. 50, 18.

4 Apc. 19, 9.

5 Prof. Pr. Dr. D. Stăniloae: Spiritualitate... op. cit., p. 413:

6 In. 6, 54.

7 Acatistier, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ort. Rom., Bucureşti, 1982, p. 59.

8 Triod cit., p. 605.

9 Triod cit., p. 675.

10 Liturghier cit. ed. 1995, p. 272—3.

11 Unii preoţi, dintr-o profană şi nechibzuită atenţie, folosesc două linguriţe, pe care le schimbă, după împărtăşirea fiecărui credincios, muindu-le pe rând într-un pahar cu apă? Este de neconceput! Oare efectul apei depăşeşte în purificare pe cel al Sfintelor Taine?! Unde mai este atunci **„frica de Dumnezeu, credinţa şi dragostea?!"** Probabil că s-a procedat din naivitate.

12 Vezi Liturghier, cit. ed. 1995, p. 320—324: Rugăciuni de MULŢUMIRE, pe care, orice preot silitor, le citeşte după fiecare S'ântă Liturghie, pentru sine. Aceste rugăciuni fac parte din rânduiala Sfintei Împărtăşiri, obligatorii pentru fiecare liturghisitor şi în măsura posibilităţilor, pentru toţi credincioşii care se împărtăşesc... idem, p. 287—324.

Este cuviincios ca slujitorul lui Dumnezeu să nu „se lanseze în inovaţii cultice, adăugând alte cuvinte ca b. o.: „Să-mi fie mie" **(Doamne),** repetat de 2—3 ori, în textul rugăciunii autentice. De aceea, să se înveţe rugăciunea corect, pe de rost, ca să poţi învăţa şi pe alţii, promovând în felul acesta, uniformitatea Cultului.

(Urmare din pag. a 4-a)

GEORGE UCENESCU

tichiei) ... devin tot mai dese. Ne rezervăm a vorbi cu altă ocazie până unde se poate recomanda şi e practicabilă introducerea muzicii vocale în rândul nostru. Acum ne mărginim a exprima: «Că nu tot ce e nou e şi bun, nu tot ce e vechi e şi rău»" **(A cincea programă a gimnaziului... pe anul şcolar 1863—64,** p. 32).

Sensibilizat, afectat, de bună seamă de cele plănuite dar şi, evident, îndeplinite, George Ucenescu se vede în situaţia de a se retrage din postul de profesor al Gimnaziului românesc (1865) şi astfel «sistima» sa condensată în **Tractatu teoretico-practicu de musica eclesiastica gr. orientală"** o va propune doar la şcoala primară din Groaveri şi, în mod excepţional, pentru scurtă vreme, elevilor din clasa I gimnazială proveniţi din satele zonelor Făgăraş şi Ţara Bârsei.

Rămânând doar psalt şi învăţător pentru cântările bisericeşti George Ucenescu va traversa o perioadă marcată şi de unele insuccese didactice. La petiţia directorului său, înv. G. Bellis'mus, conducerea **Eforiei şcolare** este pusă în situaţia de a-l atenţiona pe venerabilul psalt şi susţinător al vieţii artistice locale în următorii termeni: „Deoarece cu ocasiunea esamenelor şcoalelor noastre normale din anul scolastic 1880—81 nu s-a observat destul succes în cântările bisericeşti, aşa subscrisa Euforia să vede constrânsă a Ve admona cu toată scumpatatea aşteptând că la esamenul anului şcol. 1881—2 să produceţi un resultat deplin satisfăcătoriu" **(Arh. st. Braşov. Fondul Eforia şcoalelor,** nr. doc. 107, fila 19).

În anii de după 1865 încercările de predare a muzicii psaltice vor fi tot mai palide şi întâmplătoare iar însemnarea lui Geor'e Ucenescu va reflecta situaţia momentului respectiv: „Am servit în ambele posturi 35 ani; apoi dând afară d n şcoală Mus'ca Bisericească şi înfiinţându-să pro esor de cor musical eu am lipsit din şcoală rămânând cu strana mea. Şi să să ştie, că Biserica noastră din v'chime a avut cântările după arta psalt chiei ca grecii; însă după moartea mea cred că nu va mai cânta nime după notele orientale ci va cânta f'eştecare cum îl taie capul (fără nici o regulă). Braşov, 22 septembrie 1889. George Ucene'cu Psalt" **(Acte, documente şi scrisori din Şcheii Braşovului,** Bucureşti, Editura Minerva, 1980, facsimil 25. Text ales şi stabilit, note de Vasile Oltean. Prefaţă de Alexandru Duţu).

Desigur, momentele şi etapele importante privind evoluţia învăţământului muzical din Braşov nu se vor opri aici. Prestigiul Gimnaziului românesc va atrage spre catedra sa pe câţiva d ntre cei mai valoroşi muzicieni români predecesori precum Ciprian Porumbescu, George Dima, Iacob Mureşianu, Nicolae şi Timotei Popovici şi alţii.

Câteva concluzii se impun, totuşi:

1. Ca profesor, psalt şi compozitor, fie în cadrul gimnaz'ului braşovean, fie la cursurile organizate cu sprijinul Comitetului parohial din Şchei, George Ucenescu a creat o şcoală de muzică religioasă care, după cum se poate înţelege, a produs o benefică înrâurire în conservarea şi dinamizarea melosului tradiţ onal românesc de sorginte bizantină;

2. Creaţiile de muzică elaborate „pentru noii cântăreţi" sau „prescurtate pentru delăturarea greului" s-au înscris, în mod cu totul special, pe linia de dezvoltare a muzicii psaltice româneşti, datora ă marilor înaintaşi: Ieromonahul Macarie, Anton Pann, D'mitrie Suceveanu şi mulţi alţi anonimi;

3. Prin activitatea pedagogică şi de creaţie, prin notarea cântecelor populare şi religioase din vremea sa, George Ucenescu a dovedit o productivă conştiinţă profesională şi patriotică, mai ales.

Privirea aceasta, evident, destul de rezumativă a vrut să omagieze, în primul rând, o lume cu arta ei ce până la înfiinţarea conservatoarelor de muzică de la Iaşi (1860) şi B ureşti (1864) era singura ce prospera la strana bisericilor şi mânăstirilor voievodale, în şcolile conduse de Macar e şi Anton Pann sau la Athos iar prin George Ucenescu şi aici în Şcheii Braşovului; în Transilvania.

Obligaţia preoţilor de a se spovedi

Dacă botezul e baia curăţitoare datorită căreia prin apă şi prin Duhul Sfânt omul comunică din nou cu Dumnezeu, intră din nou în împărăţia Sa, pocăinţa împreună cu celelalte Sf. Taine, îl consolidează definitiv în „pământul celor vii", în familia Părintelui ceresc.

Păcatul se ţine de om ca umbra şi „dacă n-ar fi pocăinţa, spovedania, abia de s-ar mântui cineva".[1]

„Două lucruri stau în faţa firii omeneşti decăzute — zice Sf. Ioan Gură de Aur, păcatul şi pocăinţa, păcatul e rana, pocăinţa leacul. Precum în trup sunt răni şi leacuri, tot aşa în suflet sunt păcate şi pocăinţă. Dar păcatul e împreunat cu ruşinea, iar pocăinţa aduce încredere şi curaj. Este rană şi leac, păcat şi pocăinţă, în rană e puroi, în leac, curăţirea de puroi, în păcat ocara, în păcat râs, în pocăinţă încredere, în pocăinţă libertate, în pocăinţă curăţire de păcat. Ia seama cu luare aminte, după păcat urmează ruşinea, după pocăinţă încrederea".[2]

Păcatul e rană, e boală. Boala nu se poate lecui fără de doctor. Doctorul e duhovnicul. În lumea văzută, părintele duhovnic poartă misiunea Părintelui ceresc, care-şi ridică prin duhovnic pe fiii căzuţi, îi creşte şi-i adună iar, la sânul Său. Un lucru să ne fie limpede: pocăinţa se desăvârşeşte numai pe lângă duhovnic — urmaşul lui Hristos. El cercetează rana, îşi dă seama de gravitatea şi leacul ei, el o tămăduieşte şi face sănătos din bolnav, el după cuvântul Scripturii este „gura lui Dumnezeu", căci „de vei face om vrednic din nevrednic, ca gura mea vei fi" zice Domnul (Ieremia XV, 19).

E atât de minunată taina pocăinţei săvârşită în Biserică, prin spovedanie, prin duhovnic, încât în lumina Sf. Părinţi ea capătă proporţiile judecăţii lui Dumnezeu. Sf. Ciprian numeşte mărturisirea: judecată mai înainte de judecata lui Hristos,[3] iar Sf. Simeon Noul Teolog întăreşte această învăţătură astfel: „sunt două judecăţi — spune el: una aici pe pământ în vederea mântuirii, alta după sfârşitul lumii, este judecata osândirii. În viaţa de acum, când prin pocăinţă, noi din propria noastră voinţă ne găsim vinovaţi, primim judecata şi intrăm liberi în lumina dumnezeească. În acelaşi timp, prin dragostea şi milostivirea dumnezeiască, această acuzare şi judecată se face în taină, în străfundurile sufletului nostru, pentru curăţire şi iertarea păcatelor noastre. Numai Dumnezeu, noi înşine şi duhovnicul vedem atunci străfundurile ascunse ale inimilor noastre. Credincioşii care suferă în viaţa de acum, o asemenea judecată nu au a se mai teme de o altă cercetare. Însă acelora care nu vor deloc să intre de aici de jos în lumină pentru a fi acuzaţi şi judecaţi, celor care urăsc lumina, a doua venire a lui Hristos, le va descoperi lumina, care le rămâne ascunsă în prezent şi va scoate printr-însa la arătare tot ce rămâne tainic. Tot ceea ce noi ascundem azi în adâncul inimii nevrând deloc să descoperim în pocăinţă, se va descoperi atunci în lumină, înaintea feţii lui Dumnezeu, înaintea universului întreg şi aşa cum suntem în realitate, va ieşi la arătare".[4]

În aceste puţine cuvinte începătoare am văzut însemnătatea şi minunata putere a tainei pocăinţei. Stă acum înaintea preoţilor o întrebare asupra căreia să privim cu toată greutatea: trebuie oare să ne spovedim şi noi? Noi, preoţii, ca unii care „ne-am învrednicit să fim următori tot aceluiaşi prea sfânt dar şi har, ca şi Sf. Apostoli, care au auzit din gura Domnului Hristos „oricâte veţi lega pe pământ, vor fi legate şi în ceruri, şi oricâte veţi dezlega pe pământ, vor fi dezlegate şi în ceruri" încât şi noi putem lega şi dezlega păcatele poporului creştinesc, noi „economii tainelor lui Dumnezeu", trebuie să fim totodată şi săvârşitori ai acestor taine sfinte? Repet, suntem obligaţi şi noi să ne spovedim?

Se poate spune dintru început, că numai o nepăsare şi uscăciune sufletească, numai nepurtarea de grijă pentru mântuirea noastră, îngăduie punerea unei asemenea întrebări. Totuşi pentru că este nedumerire într-o astfel de problemă, trebuie să stăruim asupra ei cu o adâncă seriozitate.

Mai întâi, care-i argumentul acelora care tăgăduiesc necesitatea spovedirii preoţilor. Ei zic: — Preoţia, înseamnă un har în plus faţă de ceilalţi creştini, un acoperământ dumnezeiesc, o taină mai mult, o taină care îl înalţă pe preot, slujitorul lui Dumnezeu, la cinstea de judecător al păcatelor celorlalţi credincioşi. Şi atunci, acest har prin care preotul primeşte el mărturisirile tainelor sufleteşti ale penitenţilor şi le judecă, îl scuteşte de obligaţia de a-şi mărturisi propriile sale păcate.

Să fie oare aşa? Să fie oare preoţia un scut, un acoperământ al păcatelor sale ca om şi ca preot? Dimpotrivă! Urmând acest cuvânt, cădem în vina pe care o aducea Mântuitorul preoţilor legii vechi: „Ei leagă sarcini grele şi cu anevoie de purtat şi le pun pe umerii camenilor, dar ei nici cu degetul nu vor să le mişte" (Mat. XXIV, 4). Aşa-i! Nici o lege a lui Dumnezeu, nici un cuvânt al învăţătorilor Bisericii nu ne scuteşte de obligaţia de a împlini noi întâi tainele Lui, de a ne curăţi întâi pe noi şi pe urmă pe fiii noştri duhovniceşti. Nu putem pune sarcini asupra altora, fără ca noi să le împlinim întâi. Preoţia nu ne scuteşte de la aceasta, ci dimpotrivă mai mult ne sileşte. „Poate oare un orb să povăţuiască pe alt orb?" zice Domnul. — Nu vor cădea amândoi în prăpastie?" (Mat. XV, 14). Iar Sf. Pavel se destăinuieşte astfel corintenilor: „ci mă port aspru cu trupul meu şi-l pun sub stăpânire ca nu cumva după ce am propovăduit altora, eu însumi să fiu lepădat" (I Corint. IX, 27).

Harul preoţiei nu scuteşte pe omul preot de a se curăţi de păcatele proprii, prin tainele orânduite de Sf. Biserică pentru întreaga Biserică. Preotul nu se poate rupe din această solidaritate de împărtăşire a tainelor cu restul Bisericii, detaşându-se şi ridicându-se într-un anumit fel deasupra trupului ei. Noi împlinim tainele nu în numele nostru, ci în numele lui Hristos prin Duhul Sfânt cel trimis de El de la Tatăl.

Ca şi arhiereul Legii vechi, care, precum este scris, deşi avea o chemare deosebită din partea lui Dumnezeu (Evrei V, 4), totuşi aducea jertfe atât pentru păcatele sale cât şi pentru ale norodului, ca şi ceilalţi preoţi ai Legii vechi care, când se apropiau de altar, se spălau în baia de aramă — cum poruncise Domnul lui Moisi (Ex. XV, 32), tot astfel şi noi preoţii lui Hristos înainte de a ne apropia de altarul pe care se jertfeşte însuşi Fiul lui Dumnezeu trebuie să ne spălăm de păcatele noastre, să ne curăţim pentru a sta fără de prihană în faţa lui Dumnezeu cel sfânt.

Harul preoţiei nu este un acoperământ al păcătoşeniei noastre, nu numai că nu ne scuteşte de obligaţia mărturisirii şi curăţirii păcatelor, nu numai că nu ne acoperă viaţa în păcat, ci mai mult ne scoate la iveală, la arătare viaţa noastră, cu toate ale ei, ne ridică „pe vârful muntelui", cum zice Domnul, „ne aşază ca pe o cetate pe vârful muntelui pe care toţi s-o vadă, ca pe o lumină în sfeşnic, încât să lumineze tuturor celor din casă" — şi „oamenii văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri" (Mat. V, 14—16) sau, văzând pe cele rele ale slujitorilor Lui să hulească numele Lui (Romani II, 24).

Preoţia a fost aşezată de Mântuitorul pentru împlinirea tainelor în Biserică. E drept, lucrarea harului preoţiei se săvârşeşte chiar şi independent de viaţa morală a sfinţiţilor slujitori. E mila lui Dumnezeu care-şi varsă harul pentru nevoile credincioşilor, slujindu-se de preot ca de un vas, o unealtă a iconomiei sale. Dar preotul este şi el om şi creştin. Ca om — fie şi chemat la preoţie, ba cu atât mai mult — pe cât îi este cinstea de mare, pe atât trebuie să se îngrijească neîncetat de propria sa curăţie şi mântuire.

Pururea pomenitul arhiepiscop Teofil al Clujului, tâlmăcind cuvintele Mântuitorului în legătură cu problema care ne preocupă spune: Mulţi îmi vor zice în ziua aceea: „Doamne, Doamne! N-am proorocit noi în numele Tău? N-am scos noi demoni în numele Tău şi n-am făcut noi multe minuni în numele Tău? Atunci le voi spune curat: „niciodată nu v-am cunoscut, depărtaţi-vă de la mine, voi toţi care lucraţi fărădelege" (Mat. VII, 22—23). Apoi adaugă: „În ziua judecăţii mulţi clerici răi şi păcătoşi vor căuta să-şi dobândească intrare în rai în baza puterilor ce le-au avut". Dar ei vor fi izgoniţi pentru fărădelegile lor. „Adevărat că aţi proorocit, aţi învăţat în numele Meu, aţi scos demoni cu maslul şi spovedania Mea, aţi făcut minuni de tămăduire sufletească în numele Meu, dar pentru că voi aţi făptuit fărădelegea vă resping... în numele Meu, cu delegaţie de la Mine aţi îngrijit de sufletele altora iar pe al vostru l-aţi lăsat în paragină... cu sângele Meu aţi primit sufletele altora în spovedanie, iar pe al vostru l-aţi neglijat, l-aţi oropsit cu nepăsare. Ce a fost valabil pentru alţii, ce aţi pretins altora, nu a fost valabil şi nu le-aţi pretins de la voi înşivă. Făcătorilor de minuni harice, vă alung, ducefi-vă de la faţa Mea".[5]

Nu are preotul oare de dat socoteală pentru o sumedenie de greşeli legate în chip deosebit de slujba sa sfântă ca de pildă: grija pentru cele sfinte, dacă slujeşte şi predică în duminici şi sărbători, dacă este grăbit, nepăsător sau rece în slujbă, dacă răspunde imediat la chemările credincioşilor, dacă n-au murit cumva credincioşi nespovediţi, neîmpărtăşiţi sau prunci nebotezaţi din pricina sa, etc.

(continuare în numărul viitor)

Pr. Al. Andrei

1 Sf. Ioan Scărarul: Scara. Cuv. VII. trad. rom. dactil. pag. 92.
2 Sf. Ioan Gură de Aur: Omilia VIII. Despre pocăinţă. După Pr. S. Morozanu: Taina Pocăinţei — în rev. Mitr. Olt. nr. 8, pag. 496.
3 După Chaignon, Meditaţii pentru preoţi, trad. Pr. S. Chişiu, Cluj, 1943, pag. 124.
4 Sf. Simeon Noul Teolog. Om. 52, după V. Lossky: Essai sur la Théologie mystique de l'Eglise d'orient. Paris 1944, pag. 205.
5 P. S. Episcop Teofil: Spovedania clericilor, în Rev. Mitr. Mold. şi Suc. octombrie-noiembrie, 1955, pag. 702.

Ştiri din lumea creştină

— În toamna anului trecut, cu prilejul împlinirii a 1900 de ani de la scrierea ultimei cărţi din Canonul biblic al Noului Testament, Apocalipsa, a fost reeditată prin fotocopiere, o ediţie de lux a „Evangheliei Apocalipsei" numită aşa pentru faptul că coperţile aurite ale acestei Evanghelii au fost reprezentate 26 de scene din cartea Apocalipsei.

De menţionat faptul că, această ediţie de lux a fost reprodusă după Evanghelia tipărită la Veneţia în tipografia lui Nicolaus Saros la anul 1728 şi care a fost dăruită împreună cu alte odoare Mânăstirii Sf. Ioan Evanghelistul din insula Patmos de către **domnitorul român** Mihail Şuţu în anul 1787. Ea a fost adusă de la Bucureşti în insula Patmos de către Daniil Sevastias şi are gravată pe una din coperţile metalice stema Ţării Româneşti şi menţiunea donatorului român.

Scoasă acum într-un număr simbolic de 1900 de exemplare, câţi ani s-au împlinit de la scrierea Apocalipsei, primele 30 de exemplare au fost dăruite şefilor de B'serici şi altor personalităţi marcante prezente la grandioasa manifestare din insula Patmos.

— Revista „Peiraïki Ekklisia", a Mitropoliei din Pireu, publică în numărul ei ultim pe anul trecut un bogat reportaj privind festivităţile aniversare ale Bisericii Ortodoxe Române ce au avut loc la Bucureşti şi în alte oraşe ale ţării şi la care au participat căpetenii ale Bisericii Ortodoxe în frunte cu S.S. Patriarhul Bartolomeu al Constantinopolului.

Aceeaşi revistă publică şi un alt reportaj despre vizita în Moldova a I.P.S. Mitropolit Kalinikos al Pireului în luna octombrie a anului trecut, şi care a participat la prăznuirea Sf. Cuvioase Paraschiva de la Iaşi.

— După Sinodul Bisericii Greceşti şi Sinodul Bisericii Bulgare s-a pronunţat împotriva unei vizite a Suveranului Pontif în Bulgaria. S. Sa Ioan Paul al II-lea şi-a exprimat dorinţa de a face o vizită catolicilor din Bulgaria, care reprezintă doar 1% din totalul populaţiei ţării. Sf. Sinod a calificat-o inoportună, arătând că ea ar putea genera noi tensiuni confesionale în Bulgaria.

— Aproximativ 5 000 de musulmani s-au convertit la ortodoxie şi au primit botezul creştin în ultimii ani în Bulgaria, a declarat recent părintele Boian Sareef. Acest lucru a provocat reacţia negativă a Turciei, care a calificat-o drept o acţiune de deznaţionalizare a etnicilor turci din Bulgaria. Ultimul botez, pe care l-au primit câteva sute de persoane, a avut loc la istorica mânăstire Baciovo.

— Mai mult de 400 de organizaţii parareligioase acţionează astăzi, desigur destul de slab, în Grecia — a anunţat regretatul teolog, expert în astfel de probleme, pr. Antonios Alevizopoulos, fost director al „Biroului de luptă împotriva ereziilor", ce funcţionează în cadrul Bisericii Greciei. Recent au fost dezvăluite acţiunile subversive ale Bisericii Scientologice în Atena, ce se ascundea sub masca unei organizaţii filozofice.

— S.S. Bartholomeos I, Patriarhul Ecumenic de Constantinopol şi-a amânat „sine die" vizita oficială în Biserica Ortodoxă Greacă, în fruntea unei delegaţii de ierarhi ai Scaunului Ecumenic, vizită programată pentru a doua decadă a lunii mai a.c.

— Universitatea din Louvain (Belgia) a acordat recent S.S. Patriarhului Ecumenic Bartholomeos I, titlul de „Doctor Honoris Causa". Hotărârea senatului Universităţii Catolice din Louvain a fost dată publicităţii la începutul lunii februarie a.c., şi este motivată de „marea personalitate a patriarhului Bartholomeos," campion al relaţiilor frăţeşti dintre Răsăritul ortodox şi Apusul catolic şi protestant".

— O delegaţie a Consiliului Bisericilor Europene şi a Conferinţei Sinodale a Episcopilor Catolici din Europa, au vizitat recent toate Bisericile istorice din Irlanda de Nord, cu scopul de a găsi cele mai juste căi de împăcare şi de bună convieţuire confesională între membrii acestora. De mai bine de 25 de ani Irlanda de Nord este teatrul unor sângeroase lupte pe motiv confesional între comunităţile catolice şi protestante.

— Persoane necunoscute au profanat şi au distrus mormântul Sf. Neomartir Filumen, aflat în cimitirul Patriarhiei Ierusalimului din Sfântul Sion. Arhimandritul Filumen a fost slujitor al paraclisului ortodox aflat lângă puţul lui Iacob, unde avusese loc convorbirea Mântuitorului cu femeia samariteancă şi a fost ucis de persoane necunoscute la 16 noembrie 1979, fiind la scurt timp canonizat ca neomartir de Patriarhia Ierusalimului.

— Moaştele celui mai venerat sfânt şi părinte duhovnicesc al Bisericii Greciei, Sf. Cosma de Etolia, aflate în Albania, au fost furate în chip misterios cu câteva luni înainte de persoane rămase necunoscute. Sf. Moaşte au fost ridicate din biserica unde se păstrau şi duse la Muzeul din Fieri pe motivul că în biserică nu erau în siguranţă. Pe traseu însă, ele au fost furate, iar persoane neidentificate au cerut într-un apel telefonic adresat Arhiepiscopului Anastasios al Albaniei ca preţ de răscumpărare suma de 150 000 de dolari (!).

— Arhiepiscopului Anastasios Ianoulatos, primatul Bisericii Albaniei, i-a fost conferit recent titlul de „Doctor Honoris Causa" al Facultăţii de Teologie din cadrul Universităţii „Aristotel" din Tesalonic. Cunoscut şi remarcabil teolog, cu studii de specialitate în domeniul Istoriei Religiilor, S. Sa a fost până la alegerea sa ca arhiepiscop, profesor al Facultăţii de Teologie din Atena.

Arhid. Visarion Bălţat

SFÂNTA TRADIŢIE

Cuvântul **„tradiţie"**, mult folosit în vorbirea şi în scrisul nostru, îşi are obârşia în limba latină şi este păstrat aproape în aceeaşi formă — **traditio** — pe care o avea în limba strămoşilor noştri romani. Acest cuvânt înseamnă: ceea ce s-a transmis sau s-a predat urmaşilor, ceea ce s-a lăsat moştenire, ceea ce s-a trecut din tată în fiu, şi mai departe, ceea ce s-a moştenit din moşi-strămoşi şi se ţine minte. De aceea, fiecare popor îşi are tradiţiile lui, de religie, de artă, sub toate formele, de obiceiuri, de port, de practici, etc., pe care le păstrează cu sfinţenie.

Tradiţia este deci şi un mijloc prin care se deosebeşte un popor faţă de altul şi constituie o comoară spirituală proprie, din care poporele se inspiră necontenit, în creerea lucrurilor noi.

Pentru că în viaţa omenirii a fost mai întâi vorbirea, şi după aceea scrisul, şi valorile spirituale numite **„tradiţie"**, au fost mai întâi transmise urmaşilor prin viu grai, şi după aceea ele au fost scrise şi se scriu încă şi azi.

Şi Biserica creştină, în înţeles de obşte a celor care cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu şi Mântuitorul lumii, îşi are Tradiţia ei sfântă, dumnezeiască, numită aşa, pentru că este de origine divină, ca şi Sfintele Scripturi, şi este deosebită de tradiţia omenească, despre care am vorbit. **Sfânta Tradiţie** este deosebită de tradiţia omenească: — **prin origine**, fiindcă este de obârşie divină; **prin natura ei**, pentru că are un conţinut religios; **prin scopul ei**, pentru că împreună cu Sfânta Scriptură, călăuzeşte pe credincioşi spre mântuire.

Sfânta Tradiţie sau Sfânta Predanie este învăţătura dată de Dumnezeu prin viu grai Bisericii şi din ea, o parte s-a fixat în scris mai târziu. Sfânta Tradiţie este mai veche decât Sfânta Scriptură. Ca şi Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiţie cuprinde descoperirea dumnezeiască, trebuitoare mântuirii noastre. Sfânta Scriptură, împreună cu Sfânta Tradiţie sunt cele două izvoare ale învăţăturii creştine, şi numai învăţăturile cuprinse în ambele izvoare ne pot călăuzi pe calea mântuirii.

Sfânta Tradiţie cuprinde dogme, adică adevăruri fundamentale de credinţă, rânduieli de cult şi dispoziţii de conducere a Bisericii care lipsesc din Sfânta Scriptură sau se găsesc aci într-o formă prea concisă, umbrită sau neînţeleasă, şi au nevoie de lumină. Astfel, Sfânta Tradiţie cuprinde învăţături despre botezul pruncilor, despre chemarea în ajutor a sfinţilor, prin rugăciuni, despre cinstirea icoanelor şi a moaştelor, despre ritualul amănunţit, de a oficia sfintele taine, despre însemnarea cu sfânta cruce, despre închinarea înspre răsărit, etc.

Aceste învăţături, dogmatice, morale şi culturale, cuprinse în Sfânta Tradiţie, nu se cuprind în Sfânta Scriptură, sau se găsesc aci numai într-o formă embrionară, virtuală, nedezvoltată, pentru că autorii celor 27 de cărţi ale Noului Testament, când le-au scris, nici pe departe nu s-au gândit să consemneze în scris tot ceea ce au învăţat de la Mântuitorul, ci, cu fiecare carte, ei au urmărit un scop precis, tratând teme speciale, doctrinare sau morale, după cum le impunea viaţa Bisericii creştine, după înălţarea Domnului la ceruri. Exemple: **Sfânta Evanghelie după Matei** are ca scop principal dovedirea că Iisus Hristos din Nazaret este Messia Cel făgăduit bazându-se pe scrierile Vechiului Testament şi este destinată cititorilor evrei; **Epistola către Romani** ţinteşte să dea învăţătura cea dreaptă despre obştească mântuire, despre îndreptarea înaintea lui Dumnezeu, prin credinţă; **Epistolele către Tesaloniceni** sunt scrise de Sfântul Pavel, ca să pregătească pe credincioşii Bisericii de aci pentru cea de a doua venire a Domnului, să fugă de obiceiurile rele, de lene, să se deprindă cu virtuţi, etc.; **Epistola Sfântului Apostol Iacov** este îndreptată către creştinii întorşi de la iudaism la creştinism şi împrăştiaţi prin re neamurile păgâne, cu scopul de a-i îmbărbăta în prigoniri, de a-i îndemna la o viaţă mai bună, de a-i feri de învăţăturile cele greşite. Şi tot aşa cu toate cărţile Sfintei Scripturi.

Învăţăturile cuprinse în Sfânta Tradiţie nu sunt scrise în Sfânta Scriptură, dar toate îşi au originea în învăţătura Mântuitorului Hristos şi a ucenicilor săi, care le-au prins pe toate, şi care au primit chiar poruncă, să înveţe toate neamurile prin viu grai, şi să vegheze ca toate câte le-au primit să fie păstrate (cf. Matei 28, 19—20).

Că nu sunt scrise decât o parte din învăţăturile Domnului Hristos, o mărturiseşte Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan: **„Doar sunt şi multe alte lucruri pe care le-a făcut Iisus..."** (Ioan 21; 25). Aceste cuvinte sunt, propriu-zis, un memento, adresat credincioşilor din toate timpurile şi locurile, de a primi şi alte multe învăţături divine care nu sunt scrise în Noul Testament, dar care se vor mai reda prin grai şi scris, mai pe urmă de către Biserici.

Învăţăturile Sfintei Tradiţii s-au fixat în scris, de timpuriu, se păstrează neschimbate până azi de Biserica Ortodoxă, în Sfânta Liturghie, în cult în general, adică în rugăciunile şi cântările Bisericii, în simbolurile de credinţă, în canoanele şi hotărârile sinoadelor ecumenice şi ale celor locale, admise de Biserică în scrierile sfinţilor părinţi şi în Istoria bisericească.

Învăţăturile Sfintei Tradiţii ne ajută, din punct de vedere didactic, pe de o parte să tâlcuim ortodox cuvântul Sfintei Scripturi, iar pe de altă parte să completăm cele ce nu sunt scrise în Sfânta Carte, însuşindu-ne în mod temeinic învăţătura mântuitoare a dreptei credinţe.

Biserica, în înţelesul de ierarhie, este păstrătoarea, tâlcuitoarea şi propovăduitoarea, fără greş, a descoperirii dumnezeieşti, şi prin aceasta, şi a Sfintei Tradiţii.

Cei care nu respectă învăţăturile Sfintei Tradiţii, propovăduite de Biserici, se exclud singuri din corpul Bisericii, nu mai sunt mădulare ale ei, şi, spre a lor pierzare, devin eretici şi schismatici, adică s-au abătut atât de la învăţătura dreptei credinţe, cât şi de la disciplina Bisericii.

Învăţăturile Sfintei Tradiţii, împreună cu învăţăturile Sfintei Scripturi, sunt numite **„depozitul cel bun"** (II Timotei I, 14), de învăţături mântuitoare pentru credincioşi, care au îndatorirea să le păzească cu multă luare aminte. Credinciosul care se străduieşte să păzească nealterată această comoară sfântă, se află pe calea cea bună a mântuirii, şi, pentru ca s-o dobândească, el este ajutat de Dumnezeu, precum învaţă Sfântul Apostol Pavel: **„Depozitul cel bun ce ţi s a încredinţat, păzeşte-l, cu ajutorul Sfântului Duh"** (II Timotei 1, 14).

Pr. prof. Nic. Petrescu

Cel mai vechi manuscris şcolar în Şcheii Braşovului

Omiliarul sec. XI—XII

Scris pe două coloane, în uncială cu elemente sumare de semiuncială, pe pergament, **Omiliarul** slav descoperit recent în coperta unei cărţi din fondul de carte veche al muzeului şcolii româneşti din Şchei, reproduce de fapt un text de învăţătură, având ca punct de plecare istorisirea biblică despre Cain şi Avel pe tema virtuţii. Sfaturile de natura: „să nu supărăm unul pe altul, ca unul pe altul să ne învăţăm", sunt redactate didactic. Se condamnă „mânia asupra oamenilor" şi mai ales lipsa de virtute, al cărei prim prejudiciu o reprezintă „iubirea de argint" pentru cel care „fără de minte în grămadă îşi va aduna", căci „curgerilor ei nu va mai fi oprire". Prin metoda euristică a învăţării, autorul se întreabă pe bună dreptate: „cum iubitorul de arginţi vrea să fie virtuos, ce virtute are el?. Nicăuna, ci el pe toţi îşi are sieşi duşmani, de la toţi vrea să răpească, căci el dacă întreagă averea i-ai da-o tot nici un fel de virtute nu vei avea (în faţa lui) ci se mai şi mânie căci n-ai avut mult şi nu i-ai dat mult...".

Regretabil că nu s-a păstrat din manual decât o filă şi jumătate, (30 r. pe o coloană), la dimensiunile 144×22 mm, fiind folosită ca supracopertă pentru un alt manuscris ulterior.

Databil, prin grafie şi limbă pentru secolele XI—XII, pe baza catalogului întocmit de cercetătorul rus Cerebnin, Omiliarul, prin prezenţa Lui în Şcheii Braşovului presupune existenţa însăşi a şcolii de aici, ale cărei începuturi se credeau doar la sfârşitul secolului al XV-lea (1495) şi chiar secolul XVI-lea (1597).

Complementar acestui manuscris, în aceeaşi arhivă se conservă „Învăţăturile împăratului bizantin Ioan Cantacuzino", „Învăţăturile lui Efrem Sirul" şi „Învăţăturile lui Ioan Gură de Aur", cărţi de învăţătură datate pentru secolul XV, care nu-şi pot explica, de asemenea, prezenţa aici decât în contextul existenţei şcolii, împotriva căreia la 1300 se emite şi o bulă papală.

Prof. Vasile Oltean

Iov

Motto: „Dar şi eu am pricepere ca voi,
nu sunt mai prejos decât voi,
şi cine nu cunoaşte aceste lucruri?" (Iov 13, 3)

Pentru lepros e gol acest tărâm,
Lume în care umblă pelerin,
Biet cerşetor, trecând din poartă-n poartă,
Tânjind un blid de linte şi-un cămin...

Nu vrea palate; un coltuc de pâine,
Un braţ de paie doar şi-o vorbă bună...
Dar porţile se-nchid în calea lui
Şi-n loc de mângâieri, blesteme-adună...

E izgonit afară din cetate
Şi e silit să caute-n gunoaie,
Având prieteni câinii vagabonzi...
Bătut de vânt e şi-mbăiat de ploaie...

Gându-i tainic nimeni nu-i cunoaşte;
Cu toţi privesc doar trupu-n putrezire...
„Ce poţi afla în hoitu-acesta viu,
Blestemat, schimonosit de Fire?

Poate el să fie asemeni nouă
Plămădă din Nadir şi din Zenit,
Chip de iubire şi de bunătate?
Poate iubi sau poate fi iubit?"

...Şi totuşi este Om, asemeni nouă!
Imaginea-i e numai răsturnată:
Lepra lui zace ascunsă-n noi,
Iar bunătatea lui nu-i afişată!

Ilie Frăcea

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Cuvânt de învăţătură despre urmaşii apostolilor

I **Introducere** (Pregătirea aperceptivă)

Se ştie că misiunea apostolilor a fost aceea de a răspândi creştinismul în lumea întreagă, iar referitor la Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel se cunoaşte că toţi ucenicii Mântuitorului erau egali între ei şi, prin natura misiunii lor, erau trimişi la propovăduire, nu pentru a se statornici într-un anume loc ca episcopi.

II **Anunţarea temei**

În cele ce urmează ne vor referi la **urmaşii apostolilor** care sunt episcopii, încercând să arătăm cele privitoare la succesiunea apostolică.

III **Tratare**

Existenţa ierarhiei în Biserică în epoca apostolică este atestată de Sfânta Scriptură. Apostolii, mergând să vestească prin ţări şi cetăţi evanghelia lui Hristos, întemeiau comunităţi creştine şi aşezau pe cei ce credeau şi erau destoinici spre a conduce şi învăţa hirotonind **episcopi, preoţi** şi **diaconi** (Filipeni 1, 1; Faptele Apostolilor 14, 21 şi 23). Din aceste trei trepte, care exprimă preoţia lui Hristos, episcopii sunt în treapta cea mai înaltă, fiind succesorii apostolilor şi deţinând plenitudinea harului.

Sf. Scriptură a Noului Testament aminteşte despre trei episcopi care păstoreau în vremea apostolilor, fiind aleşi şi hirotoniţi de aceştia. Astfel, în cetatea sfântă a Ierusalimului era episcop Iacov, fiul surorii dreptului Iosif, supranumit şi „Fratele Domnului", care a luat parte la Sinodul apostolic, fiind intitulat „stâlp al Bisericii" (Galateni 2, 9). Sfântul Apostol Pavel, vizitându-l pe Iacov, l-a văzut înconjurat de un sobor de slujitori bisericeşti (Faptele Apostolilor 21, 18).

La Efes, marea metropolă a Asiei Mici, a fost aşezat de către Sfântul Apostol Pavel ca locţiitor de apostol, deci ca episcop, Timotei (1 Timotei 1, 3), hirotonit de acelaşi Apostol al Neamurilor (I Timotei 4, 14). Iar în insula Creta, importantă punte de trecere între două continente, Sf. Apostol Pavel numeşte ca episcop pe Tit (Tit 1, 5).

Sfânta Tradiţie ne mai face pomenire, între alţii, de doi bărbaţi apostolici: Sf. Ignatie Teoforul, hirotonit episcop pentru Antiohia, de către Sf. Apostol Petru şi Sf. Policarp hirotonit episcop pentru Smirna de către Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan.

Aşadar, putem constata că de la întemeierea Bisericii au existat alături de apostoli şi episcopii care păstoreau în comunităţile deja înfiinţate de apostoli.

În epoca neotestamentară, termenii de „preot şi episcop" erau sinonimi, dar ori de câte ori era folosit cuvântul „episcop" el se referea la calitatea de cârmuitor, de păstor al comunităţii respective. Sarcina de căpetenie a episcopilor a fost şi este aceea de a supraveghea păstrarea dreptei învăţături a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întocmai cum îl îndeamnă Sf. Apostol Pavel pe ucenicul său Timotei în prima sa epistolă pastorală (I Timotei 6,14).

Ca urmaşi ai apostolilor, episcopii au primit de la aceştia puterea de a sfinţi, de a învăţa şi de a conduce, iar succesiunea apostolică se bazează în primul rând pe succesiunea de credinţă. Prin urmare trebuie să arătăm care sunt asemănările şi deosebirile dintre apostoli şi urmaşii acestora, episcopii:

1. Sfinţii Apostoli au primit întreaga putere direct de la Dumnezeu, episcopii au primit şi vor primi plenitudinea puterii prin mijlocirea apostolilor şi ai urmaşilor lor, până la sfârşitul veacurilor.

2. Sfinţii Apostoli au avut această putere, primită fiecare în parte în întregimea ei, episcopii o au în totalitatea sau în întregimea Bisericii.

3. Apostolii n-au avut un spaţiu limitat de evanghelizare sau de propovăduire, ci au primit chiar porunca de a vesti cuvântul lui Dumnezeu pretutindeni, până la „marginile pământului". Episcopii, ca urmaşi ai lor, încă din epoca apostolică au avut un teritoriu bine definit, având ca sarcină de bază să supravegheze puritatea credinţei, să întărească creşterea duhovnicească, să conducă obştea păstorită de ei pe calea mântuirii, ferind-o de rătăciri sau erezii.

4. Episcopul exercită totodată puterea preoţească în eparhie, într-o perfectă sobornicitate sau colegialitate cu ceilalţi episcopi din întreaga Biserica creştină.

Deosebirile dintre apostoli şi urmaşii lor, episcopii, decurg din faptul că apostolii au avut harul sau „harisma specială", de a fi martori vizuali şi auditivi, care au trăit în nemijlocita şi imediata apropiere a Mântuitorului, „văzând" toate faptele Sale mântuitoare (I Ioan 1, 3). Prin această harismă „ei aveau darul de a face minuni, de a învăţa şi de a răspândi pretutindeni Cuvântul Adevărului".

După moartea ultimului apostol, „această harismă lucrează tainic în Biserică. Ea este fără greş, răspândeşte cuvântul vieţii peste tot şi săvârşeşte minuni prin aleşii şi sfinţii ei."

IV **Recapitularea** (Aprecierea)

Din cele arătate până acum s-a putut desprinde că ierarhia bisericească exprimată distinct în cele trei trepte — **episcopi, preoţi** şi **diaconi** — a existat încă din vremea apostolilor. Mai mult, deşi episcopii sunt urmaşii apostolilor, Sfânta Scriptură dă mărturie şi despre ei, făcând pomenire despre trei episcopi — Iacob, Timotei şi Tit — contemporani cu Sfinţii Apostoli. Deosebirea constă în faptul că cei dintâi au trăit în nemijlocita apropiere a divinului lor Învăţător. Episcopii au primit plenitudinea Harului prin intermediul apostolilor, iar urmaşii episcopilor au transmis această putere, prin secole, până în vremea noastră, fără întrerupere. Trebuie să reţinem ca o realitate firească şi logică: nu toţi oamenii puteau fi contemporani cu Hristos Cel istoric, cu timpul în care se desăşura procesul de mântuire obiectivă. Efectul lucrării Harului primit de episcopi, care are ca scop mântuirea credincioşilor, este acelaşi ca şi lucrarea îndeplinită de Sfinţii Apostoli.

V **Asocierea**

Dacă misiunea apostolilor a fost aceea de a întemeia comunităţi creştine şi de a duce vestea cea bună a mântuirii pretutindeni, misiunea episcopilor nu este nici ea mai prejos. Episcopii în totalitatea lor, exprimând unitatea Bisericii, sunt chemaţi să răspândească evanghelia lui Hristos „la toată făptura", „drept învăţând cuvântul adevărului", după cum se rosteşte de fiecare dată la sfânta liturghie.

Vorbind despre succesiunea apostolică, putem sublinia faptul că la români creştinismul există de pe vremea ucenicilor Mântuitorului. Sf. Apostol Andrei a venit în părţile noastre şi a predicat Cuvântul mântuirii la strămoşii noştri, în Dobrogea. De atunci şi până astăzi s-a perpetuat în timp continuitatea apostolică, prin episcopii hirotoniţi pe parcursul vremii de la „cel dintâi chemat între apostoli" (Ioan 1, 40).

VI **Generalizarea**

Biserica lui Hristos este „zidită pe temelia apostolilor" (Efeseni 2, 20), pe mărturisirea lor de credinţă.

Această mărturisire de credinţă au păstrat-o urmaşii apostolilor, episcopii, nepătată, curată, până în ziua de astăzi, prin succesiunea apostolică şi o vor păstra până la sfârşitul veacurilor.

VII **Aplicarea**

Sf. Apostol Pavel numeşte pe episcop „simţirea apostolului" (Filipeni 2, 19—23), iar Sfântul Evanghelist Ioan îi numeşte „îngeri" pe cei şapte episcopi din Apocalipsă.

Tot „înger" îl numeşte pe episcop şi unul din marii dascăli ai Bisericii, Sfântul Dionisie Areopagitul, arătând că prin episcop, credinţa lui Dumnezeu este comunicată ierarhiei bisericeşti de către ierarhia cerească. Şi tot dascălii Bisericii au asemănat pe episcop cu imaginea prezenţei reale dar nevăzute a lui Hristos.

De aceea se cuvine să cinstim şi să ascultăm pe episcop ca pe însuşi Hristos, ştiind că episcopii vor da seama pentru sufletele noastre înaintea Părintelui Ceresc.

Pr. Gabriel Cernăuţeanu

50 DE ANI DE LA GREVA STUDENŢILOR DIN CLUJ

După ce românii refugiaţi, în urma banditescului „Dictat de la Viena", s-au reîntors pe locurile natale şi de drept, pe meleagurile lui Decebal, Menumorut, Avram Iancu şi Ferdinand I cel Loial, deşi au fost victimele fascismului maghiar, niciodată nu s-au răzbunat şi nici cel puţin gând de răzbunare n-au avut împotriva impilatorilor. Şi-au împletit mâhnirea plecării cu bucuria reîntoarcerii, iertând creştineşte toate necazurile şi umilinţele ce le-au suferit şi şi-au refăcut viaţa în dimensiunile spaţiului creştin.

Orice sentiment de bucurie sau de tristeţe se exteriorizează într-o formă, fiindcă afectivitatea ţine de structura psihică a oricărei fiinţe morale care gândeşte.

La Cluj, 10 Mai 1946 nu a fost numai sărbătoarea naţională în amintirea celor trei mari evenimente legate de istoria poporului român, dar şi sărbătoarea bucuriei reîntoarcerii celor pribegi pe locurile milenare şi legitime ale unui popor care a fost umilit sute de ani.

În această zi de 10 Mai se pare că şi Dumnezeu şi-a îndreptat privirea spre Cluj. Atmosferă serafică. Soarele s-a arătat mai luminos ca de obicei, nici urmă de nouri pe bolta cerească iar seninătatea cerului concura cu seninătatea oamenilor. Dis-de-dimineaţă s-au revărsat pe străzile Clujului puhoi de români din satele învecinate pentru a participa la prima manifestare românească după reîntoarcerea în Transilvania. Trotuarele erau neîncăpătoare, iar braţele celor veniţi erau pline cu flori.

După creştinescul tedeum oficiat în Catedrala Ortodoxă a Clujului, toate autorităţile clujene au luat loc pe tribuna oficială din faţa Teatrului Naţional pentru primirea defilării.

Defilarea a început cu unităţile militare, urmate de şcolile primare şi licee. Toţi elevii şi profesorii erau îmbrăcaţi în haine de sărbătoare iar în mână aveau flori şi steguleţe tricolore. Apoi au urmat coloanele studenţeşti. Studenţii în cămăşi de un alb imaculat şi pantaloni închişi la culoare iar studentele cu bluze albe şi fuste de culoare închisă. Toţi purtam pe braţ o panglică tricoloră şi pe piept prinsă fotografia regelui Mihai I. În fruntea coloanelor studenţeşti, un grup de studenţi delegaţi de la toate facultăţile purtau drapele tricolore. Într-o disciplină şi ordine impresionantă, manifestând un patriotism sufletesc sincer, nepătat de manifestări şovine, am pornit de la locul de adunare spre tribuna oficială. Pe tot traseul s-a scandat **Re-ge-le.** Uralele celor de pe trotuare nu mai conteneau iar florile aruncate se transformaseră într-un covor multicolor călcat de paşii celor care mai târziu au trebuit să înfrunte şi să suporte suferinţele şi desconsiderarea unei lumi nedrepte. Fervoarea studenţească nu a putut fi oprită de manifestaţia antiromânească a muncitorilor unguri de la fabrica Dermata, postaţi de o parte şi de alta a trotuarelor din apropierea tribunei oficiale. Erau pregătiţi să ne aştepte. Instinctul atavic al unui naţionalism şovin s-a declanşat ca la o comandă, acoperind cu urlete şi ţipete manifestaţia studenţească paşnică. Chiar în timpul defilării, dar mai ales după aceea mulţi studenţi şi studente au fost agresaţi de maghiarii şovini, care le-au smuls tricolorul şi portretul regelui Mihai, călcându-le cu picioarele. De acum vor începe confruntările între studenţii români şi maghiari ireconciliabili cu revenirea Transilvaniei la Patria Mamă.

În final a defilat ţărănimea română din comunele învecinate Clujului în impecabile costume naţionale albe şi înflorate, purtând cu ei bucuria reîntoarcerii şi reîntregirii familiilor, dar mulţi nu au mai fost găsiţi fiindcă îşi dormeau somnul de veci. S-au stins cu sufletul şi gândul la cei plecaţi pe drumurile pribegiei.

Pentru români ziua de 10 Mai a fost o manifestare de neam şi credinţă. Pentru unguri a fost o manifestare de naţionalism şovin. Pentru noi studenţii din Cluj au urmat zile de teroare şi năpastă. Manifestările stradale ale muncitorilor de la fabrica Dermata şi ale celor de la Atelierele CFR din Cluj cu scop provocator sunt aproape zilnice. Ne temeam să mai mergem la cursuri iar seara ne temeam să mai ieşim pe stradă pentru a nu fi insultaţi şi agresaţi de maghiarii şovini.

În partea a doua a lunii Mai, Conferinţa de Pace de la Paris confirma valabilitatea Tratatului de la Trianon, contrar aşteptărilor şi presiunilor maghiare. Intimaţi de această hotărâre, aversiunea maghiarilor împotriva studenţilor români a luat dimensiuni majore, culminând cu atacul dramatic asupra Căminului Studenţesc „Avram Iancu" în seara zilei de 28 Mai 1946. Cu o cumplită virulenţă maghiarii au înconjurat căminul şi au încercat să pătrundă în cămin să pedepsească pe studenţi ca şi când ei ar fi fost vinovaţi de toate sentinţele istorice. Uşa de la intrarea principală a căminului a fost blocată prompt de studenţii ce se vedeau ameninţaţi. Invadatorii au pătruns în cămin printr-o uşă din spate care comunica cu bucătăria căminului. Au spart toată vesela căminului, au deteriorat vasele în care se pregătea mâncarea, au distrus băile de la parterul căminului, dar nu au mai putut pătrunde la etajul întâi al căminului care era blocat cu paturile din dormitoarele studenţilor. De la celelalte etaje, se aruncau asupra invadatorilor paturi, mese şi scaune. După eforturi de câteva ore, nereuşind să ocupe căminul, s-au retras obosiţi de „nobila" aventură. A fost un asediu ca în evul mediu, reactualizat de urmaşii lui Arpad, dar care a eşuat. Incidentele pe străzi au continuat mai acerb în zilele următoare.

Solidari cu studenţii, au fost ţăranii din Mănăştur care ne-au alimentat pe toată perioada necesară refacerii bucătăriei căminului. Aceşti venerabili români nefiind de acord cu democraţia comunistă au scris, pe un stâlp la intrarea în comună, memorabila lozincă: „Până aici cu democraţia, de aici încolo începe Mănăşturul".

O rezolvare locală a conflictului nu a avut sorţi de izbândă fiindcă poziţia autorităţilor clujene, specifică principiilor comuniste, nu a fost acceptată de studenţimea clujană.

S-a format o delegaţie din reprezentanţi ai studenţimii clujene, care a fost trimisă la Bucureşti pentru a prezenta lui Petru Groza pe atunci preşedinte al Consiliului de Miniştri, situaţia anarhică din Cluj, a cărei victimă eram noi studenţii. Petru Groza a manifestat o totală indiferenţă şi a refuzat audierea delegaţiei noastre. După patru zile de anticameră delegaţia decepţionată de poziţia primului ministru s-a reîntors la Cluj.

Singura soluţie pentru rezolvarea situaţiei a rămas greva studenţească. Conducătorul grevei studenţeşti a fost studentul în medicină **Valeriu Bartolomeu Anania**, azi arhiepiscop al Clujului. Preşedintele Asociaţiei Studenţilor a fost Marcel Bănicescu. Purtătorul de cuvânt a fost temerarul student Gheorghe Telea care a susţinut şi doleanţele studenţilor când Lucreţiu Pătrăşcanu a venit la Cluj. Mult zel şi interes au depus pentru reuşita grevei studenţii Horaţiu Ciortin, Nicolae Burlacu, Victor Gruiţa şi mulţi alţii pe care din cauza memoriei infidele, nu pot să-i amintesc.

Virulenţa maghiarilor creşte, teroarea contra studenţilor a luat dimensiuni tot mai mari şi începe valul arestărilor studenţeşti. Toate se făceau sub egida Poliţiei şi a Serviciului de Siguranţă deservite în majoritate de angajaţi unguri, dirijaţi de chestorul Gheorghe Crăciun. Redau numele unor studenţi arestaţi şi reţinuţi de poliţie: Valeriu B. Anania, N. Bucşan, L. Boila, N. Burlacu, C. Brad, D. Buşneag, H. Ciortin, P. Circa, A. Dejeu, N. Eşianu, V. Gruiţa, N. Hozan, Gh. Malcoci, M. Maqdu, L. Neagu, C. Olaru, I. Onaca, V. Stoianovici, Gh. Telea, E. Totescu şi mulţi, mulţi alţii al căror nume l-am uitat şi-i rog să mă scuze.

Decepţia cea mai oribilă pentru noi a fost trădarea noastră de unii dintre profesorii noştri, care nu merită să aibă loc de cinste în analele Universităţii clujene. Un crez politic anterior, nu şi-au manifestat. S-au înregimentat la noua doctrină numai din oportunism, deşi erau cadre didactice de înaltă profesionalitate: I. Petrovici, C. Daicovici, M. Kernbach. Puşi în slujba noului regim doreau cu orice preţ să reîncepem cursurile. La câteva zile de la începutul grevei, prof. C. Daicovici, dintr-un geam al căminului devastat se adresează studenţilor adunaţi în faţa căminului, solicitând încetarea grevei făcând promisiuni şi propuneri până la absurd. Nu a putut să-şi termine alocuţiunea din cauza fluierăturilor şi huiduielilor celor prezenţi.

În spirit de colegialitate cu studenţii clujeni, după aproximativ două săptămâni de la începerea grevei în Cluj, au declarat grevă şi studenţii din Iaşi şi la câteva zile şi câteva facultăţi din cadrul universităţii bucureştene.

Situaţia devenise gravă. Se alarmase şi guvernul şi trimite la Cluj ca mesager al său pe ministrul Lucreţiu Pătrăşcanu. Şedinţa s-a ţinut în aula universităţii. L. Pătrăşcanu este primit cu fluierături şi huiduieli. După ce studenţimea se linişteşte îşi începe discursul, prin care gradat îi cucereşte pe studenţi. Condamnă reapariţia virulentă a revizionismului maghiar şi afirmă intransigent: „Mai întâi sunt român şi apoi comunist". Un vacarm de urale şi strigăte de bucurie zguduie aula universităţii şi nu mai aveau sfârşit. La scurt timp după vizita lui L. Pătrăşcanu am reluat cursurile.

Este iluzoriu să creadă cineva că sărbătorirea zilei de 10 Mai 1946 a pornit ca o provocare antimaghiară. A început ca o sărbătoare paşnică legată de evenimentele importante din istoria României, aşa cum se făcea în fiecare an până la terminarea celui de al doilea război mondial, la care s-a adăugat acum şi bucuria reîntregirii României cu Transilvania înstrăinată. A fost o serbare simţită în inimile tuturor participanţilor români care îşi manifestau identitatea şi esenţa lor ca naţiune şi dreptul istoric ca neam.

A sărbători ziua de 10 Mai este o obligaţie morală şi patriotică, pentru că această zi este preludiul lui 1 Decembrie 1918.

Noi studenţii am fost învinşi fiindcă puterea politică nu a fost în favoarea noastră, era în favoarea celor care manipulau interesele româneşti. Urmarea a fost tragică. Pereţii temniţelor din România au fost stropiţi cu sângele nevinovat al multora ce şi-au iubit patria.

Când am scris aceste rânduri doream să mă simt mai tânăr cu 50 de ani, când mă găseam în focul evenimentelor relatate, dar cursul vieţii nu se reîntoarce. Mi-au rămas numai amintirile. Viaţa îşi urmează cursul ei până la capătul ce se cheamă sfârşit.

Dr. Dr. Med. Coriolan Brad
Düren - Germania

Ierodiaconul Chiril Râmniceanu

Elev al Şcolii din Mânăstirea Bistriţa

În secolul al XVIII-lea, la sfânta Mânăstire Bistriţa - Vâlcea, funcţiona o importantă Şcoală românească, bine organizată, reprezentată de personalităţi marcante ale culturii şi vieţii noastre bisericeşti, cum a fost viitorul Episcop Climent al Râmnicului (1735—1748), arhimandriţii Ilarion şi Antonie, precum Ieroschimonahul Macarie.

Spre sfârşitul secolului, „năstavnic" sau conducător al Şcolii era Arhimandritul Costandie (BAR, **mss. nr. 1135, f. 100v**), având colaboratori pe renumiţii cărturari: Ieromonahul Dionisie Eclesiarhul, Ieromonahul Grigorie şi „popa" Nicolae.

Printre elevii care frecventau Şcoala de la Mânăstirea Bistriţa, în perioada respectivă, se număra şi Chiril, cunoscut în Istoria literaturii române sub numele de „Chiril Ierodiaconul", şi viitorul cronicar, Arhimandritul Chiriac Râmniceanu.

Mama Ierodiaconului Chiril era originară din oraşul Râmnicu Vâlcea, căsătorită în Târgu Jiu, cum se constată dintr-un autograf ulterior al elevului bistriţean, unde citim: „Fiind pământean din Târgul Jiului, având şi trei unchi-aciia în oraş. Dar maică-mia au fost râmniceancă, unde şi acolo sunt pământean, având rude aciia" (BAR, **mss. nr. 2055, f. 85 v**). Tot în această însemnare, scrie: „Iar carte am învăţat în sfânta Mânăstire Bistriţa, unde se află Sfintele Moaşte ale Sfântului Părintelui nostru Grigorie Decapolitul, întregi". Dacă locuia la Târgu Jiu, şi a preferat Bistriţa în locul Mânăstirii Tismana, de care era mai aproape, înseamnă că renumele Şcolii bistriţene era incontestabil.

„Nu se ştie dacă Ierodiaconul Chiril a făcut parte din obştea monahală de la Bistriţa, dar este cert că, după „absolvirea" Şcolii, pleacă la Mitropolia din Bucureşti, unde învaţă „puţine cântări bisericeşti". Presupunem că aici se decide să îmbrăţişeze viaţa călugărească, făcând ucenicia la sfânta Mânăstire Cernica.

Călugărit şi diaconit în obştea cernicană, Monahul Chiril se afirmă printre călugării culţi ai Mânăstirii, desfăşurând împreună o vastă activitate cărturărească. Astfel, către sfârşitul secolului al XVIII-lea, copiază împreună cu starеţul Iachint un manuscris de **Cântări bisericeşti şi tipic**, manifestându-şi cunoştinţele dobândite în Şcoala de la Bistriţa şi la Mitropolia din Bucureşti. Textul este scris cu cerneală neagră, iar titlurile, iniţialele şi cireli marginale, precum şi îndrumările tipiconale, cu roşu (BAR, **mss. nr. 1958**).

Tot în această perioadă, Ierodiaconul Chiril colaborează cu Monahul Teofil, Grigorie Râmniceanu şi Ierodiaconul Ioanichie la redactarea unui **Miscelaneu teologic**, cuprinzând 385 file, dintre care 156 constituie rodul ostenelilor sale. Partea copiată de Chiril conţine: **Slujba Sfântului Prea Cuviosului Părintelui nostru Dimitrie cel Nou de la Basarabov, care s-au alcătuit de Prea Sfinţia Sa Părintele Mireon Chir Filaret... cu blagoslovenia şi cheltuiala Prea Sfinţit Părintelui Mitropolit Chiriu, Chir Grigorie, în zilele prealuminatului domn Alexandru Ipsilan voievod. Şi s-au tipărit în Sfânta Mitropolie, 1779. S-au prescris aici în Ostrovul Cernica, într-u smerita adunare din locaşul Sfântului Mare-lui Mucenic Gheorghie, 1799. Şi s-au şi dat acestei sfinte biserici. C(hiril) I(erodiaconul); Ermologhion cu Dumnezeu cel Sfânt, care cuprinde Dogmaţi şi toate Catavasiile, atât la Paznice le Împărăteşti cât şi la ale Maicii Lui Dumnezeu şi toate Irmoa ele câte sunt într-un an, care se cuprind în cele opt glasuri; Vieţi de sfinţi; Ceaslov; Cântări bisericeşti şi tipic (BAR, mss. nr. 2015, f. 1—71 v, 115—118, 210v—255 şi 336—373 v,** cf. G. Ştrempel, **Copişti de manuscrise româneşti până la 1800**, vol. I, Bucureşti, 1959, p. 25). Între filele 53—71v are consemnată pravila sa călugărească, anume: **Canon ce mi s-a încredinţat de duhovnicescul meu părinte, ca să-l citesc în toată viaţa mea şi în toate zilele, nesmintit.**

În anul 1802, cu acelaşi Monah Teofil, Chiril colaborează la copierea unui volum ce cuprinde **Cuvinte** ale Sfinţilor Simeon Noul Teolog, Nichita Stithatul şi Simeon Evlaviosul, cu precizarea că au fost traduse din „limba elinească" de unul dintre ucenicii Arhimandritului Paisie, starеţul Mânăstirii Neamţ (BAR, **mss. nr. 2052, f. 16**).

Ierodiaconul Chiril se afla la Mânăstirea Cernica şi în anul 1805, cum rezultă dintr-o însemnare: „Ceaslov care cuprinde întru sine Şapte Laude, aşezate întru acest chip la anul de la Hristos 1805 mai. Chiril Ierodiaconul" (BAR, **mss. nr. 2015, f. 292**). În anul următor însă, împreună cu un grup de călugări cernicani, se retrage la Schitul Iezerul din judeţul Vâlcea, cum se constată dintr-un concept de scrisoare către boieri, redactat la 23 noiembrie 1806, cerând ajutor material (BAR, **mss. nr. 2030, f. 427**). Nu rezistă aici şi, în acelaşi an, se stabileşte la sfânta Mânăstire Tismana, unde este „preoţit" în numele" acestui aşezământ.

În Lavra Sfântului Nicodim, Ieromonahul Chiril face o serie de însemnări pe cărţile sale. Într-un **Miscelaneu de literatură monahală**, scrie: „Această sfântă şi minunată, dumnezeiască carte, ce iaste a Sfântului Nil pustnicul de la Sorsca, alcătuită prea minunat pentru cei ce vor vria a vieţui călugăreşte, iar mai vârtos cu datorie, fiind împreună şi cu ale altor sfinţi învăţători, iaste a Sfinţii Sale Părintelui Chiril Ieromonahul, cu a sa mână şi cheltuială scrisă după alte dumnezeieşti cărţi, în sfânta adunare Cernica; legată iar de dânsul, în sfânta Mânăstire Tismana, 1808, iulie 15". De asemenea, pe un **Miscelaneu teologic**, într-o notiţă din 1808, precizează că a „venit de doi ani de la Bucureşti aicea".

Până în prezent, nu avem alte informaţii referitoare la viaţa şi activitatea Ieromonahului Chiril. Important este că nu a lăsat nefructificate cunoştinţele de carte dobândite la Mânăstirea Bistriţa şi la Mitropolia din Bucureşt; şi, mai ales, mărturiseşte că la sfânta Mânăstire Bistriţa funcţiona o **Şcoală românească** în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Arhim. Veniamin Micle

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

LUNA IUNIE 1996

LUNI, 3 iunie 1996, I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie al Ardealului a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană cu ocazia hramului Catedralei „Sf. Treime".

MARŢI, 4 iunie a.c., a slujit la M-rea Sibiel, cu prilejul hramului acestei Mânăstiri. La Sfârşitul Sf. Liturghii a vorbit tuturor celor prezenţi despre Duhul Sfânt şi roadele sale. Tot în aceeaşi zi la întoarcerea spre Reşedinţă a cercetat M-rea Orlat.

MIERCURI, 5 iunie a.c., a vizitat Mânăstirea Predeal.

JOI, 6 iunie a.c., particpă la şedinţa Sf. Sinod Permanent la Patriarhia Română Bucureşti.

La întoarcerea spre Sibiu a cercetat Mânăstirea Predeal.

SAMBATA, 8 iunie a.c., a poposit la M-rea Sâmbăta unde s-a întâlnit cu dl. arhit. Prof. Dr. Ascanio Damian care conduce un grup de arhitecţi din Bucureşti în legătură cu noua construcţie a Complexului de cazare început la M-rea Sâmbăta.

DUMINICA, 9 iunie a.c. şi luni, 10 iunie, poposeşte la M-rea Predeal.

MARŢI, 11 iunie a.c., prezidează la Protopopiatul Braşov, Conferinţa de orientare a preoţilor cu titlul „Preotul în lume, în biserică, acasă". La sfârşitul Conferinţei, I. P.S. Mitropolit a răspuns tuturor întrebărilor celor prezenţi.

VINERI, 14 iunie a.c., a participat la Muzeul Brukenthal la Simpozionul „Cultură şi Diplomaţie", organizat de Ministerul de Externe, Ministerul Culturii şi Muzeul Brukenthal în sala Baroc. Cu această ocazie a susţinut în faţa celor prezenţi lucrarea „Clerici români în diplomaţie".

MIERCURI, 19 iunie, a participat în Muzeul Satului la Festivitatea de închidere şi de acordare a premiilor Olimpiadei Naţionale Şcolare a Meşteşugurilor Artistice Tradiţionale". Cu această ocazie a rostit un cuvânt de salut şi de binecuvântare copiilor prezenţi la această olimpiadă.

JOI, 20 iunie a.c., a primit la Reşedinţă pe Dl. Ambasador al Austriei, dl. Uhlmann însoţit de Dl. prof. Univ. dr. Peyfus de la Universitatea Catolică din Viena, la cererea acestora.

În după masa aceleiaşi zile a primit la Reşedinţa mitropolitană pe dl. prof. american de origine română George Ursul.

SAMBATA, 22 iunie a.c., a primit la Reşedinţa mitropolitană pe Dl. prof. Ion Ungureanu, fost ministru al Cultelor şi Culturii din Republica Moldova.

DUMINICA, 23 iunie, a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană.

JOI, 27 iunie a.c., a primit la reşedinţa mitropolitană o delegaţie UNICEF din Bucureşti, condusă de dl. Prof. Virgiliu Radulian, preşedintele acesteia.

A acordat un interviu D-lui Dorin Teodorescu, redactor şef la ziarul RONDUL, cotidian local, privind secta „Martorii lui Iehova".

SAMBATA, 29 iunie a.c., sărbătoarea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" a sfinţit biserica cu acelaş hram din Parohia Sebeşul de Sus, Prot. Avrig. Cu această ocazie a hirotesit întru iconom pe preotul Savu Ioan, cu dreptul de a purta brâu roşu. La sfârşitul Sf. Liturghii a binecuvântat mulţimea credincioşilor adunaţi cu această ocazie şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură.

DUMINICA, 30 IUNIE a.c., „Soborul Sfinţilor Apostoli" a sfinţit biserica din comuna Chirpăr, protopopiatul Agnita, cu hramul „Înălţarea Domnului". Cu această ocazie a hirotesit pe preotul paroh Ionaş Nicolae întru iconom stavrofor cu dreptul de a purta brâu roşu şi cruce.

În drumul de la Sibiu şi până la Parohia Chirpăr a fost întâmpinat în localităţile Protopopiatului Avrig după cum urmează de preoţi şi credincioşi cu sufletele în sărbătoare:

— În parohia Nocrich — preotul Dobrotă Aurel;
— În parohia Alţâna — preotul Neagu Nicolae;
— În parohia Bârghiş — preotul Piroş Nicolae;
— În parohia Agnita I — Catedrală — preotul Mărginean Nicolae;
— În parohia Vărd — preotul Bucur Ioan.

Tuturor celor care l-au întâmpinat, I. P. S. Mitropolit le-a transmit urări de sănătate, bucurie, i-a îndemnat să trimită copiii la orele de religie şi să stea alături de Biserica Ortodoxă şi credinţa strămoşească.

Pr. Valentin Sicoe
Secretar eparhial

Semicentenar

26 iunie 1946, este ziua în care studenţii Academiei Teologice Andreiene din Sibiu, seria 1945—1946, dobândeau titlul de licenţiat în teologie. Preşedintele comisiei, distinsul şi mult regretatul teolog, Pr. prof. dr. rector Dumitru Stăniloae, primea jurământul celor 17 absolvenţi (Bolog Iosif, Boncea Al., Crişan Silviu, Dumitrescu Marin, Gane Teodor, Jitaru Varahiil, Mateescu Gh., Negroiu Ioan, Paştea Viorel, Pănculescu Gh., Păunescu Fl., Spiridon V. Ilie, Stănescu Th., Şerb Gh., Zecheriu Ioan şi Ciura Moise). Desprinşi de Alma mater, cei 17 au pornit pe drumurile Ţării să pună în valoare cele învăţate. Nostalgia anilor de studii i-au reunit frumos şi de neuitat, după 25 de ani (1971), după 35 de ani (1981), la 40 de ani (1986), cu profesorii lor. Acum, la 50 de ani (1996), dascălii de altă dată (Părinţii: Dumitru Stăniloae, N. Terchilă, N. Neaga, E. Vasilescu, Gr. Marcu, C. Sârbu, T. Bodogae, Gh. Şoima, N. Mladin şi D. Călugăr), nu mai sunt toţi în viaţă, iar dintre cei 17 nu ştim câţi mai sunt. Cel care scrie aceste rânduri, credincios angajamentului luat, salută pe cei care mai sunt în viaţă, se roagă pentru cei ce nu mai sunt şi făgăduieşte să-i pomenească în rugăciuni cât va mai fi.

Preot prof., pens. ic. stavr. Al. Boncea
Curtea de Argeş

IN MEMORIAM

Preot Prof. Dr. PETRU REZUŞ

În 6 mai 1996, s-a împlinit un an de zile de la trecerea la cele veşnice a Pr. Prof. Dr. Petru Rezuş, teolog şi profesor universitar de teologie, autor de cărţi şi studii teologice, om de litere, membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, laureat pentru romanul „Războienii". Dacă mai trăia câteva săptămâni, ar fi împlinit 82 de ani în 22 iunie 1995.

Slujba înmormântării a fost săvârşită de către un sobor de preoţi şi profesori de teologie, în frunte cu P.S. Teodosie Snagoveanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor şi în prezenţa Prea Fer. Păr. Patriarh Teoctist. Ea a fost oficiată în ziua de 9 mai 1995, în Biserica Sf. Ecaterina din Bucureşti, unde fusese depus corpul neînsufleţit al marelui dascăl. La slujbă au fost prezenţi şi reprezentanţi ai Uniunii Scriitorilor din România, scriitori, oameni de cultură. Despre personalitatea Pr. Prof. P. Rezuş au vorbit Prea Fer. Păr. Patriarh Teoctist şi Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, de la Facultatea de Teologie din Bucureşti. Trecerea la cele veşnice a Pr. Prof. P. Rezuş a fost anunţată şi de către posturile bucureştene de radio şi televiziune. Rămăşiţele pământeşti ale celui plecat dintre noi au fost înmormântate în Cimitirul Străuleşti I din Bucureşti.

Născut la Rădăuţi, bacalaureat al Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi" din oraşul natal, licenţiat al Facultăţii de Teologie şi al celei de Litere şi Filosofie din cadrul Universităţii din Cernăuţi, studiază în continuare la Oxford, Cambridge, Strasbourg şi Viena, îşi ia doctoratul în teologie la Cernăuţi şi ajunge, prin concurs, profesor de Teologie Fundamentală şi Apologetică la Academia Teologică din Caransebeş (1938—1947), Facultatea de Teologie din Cernăuţi (1947—1948), refugiată la Suceava şi Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1949—1974). A fost şi prodecan de facultate (1947—1948) şi director de studii (prorector), în cadrul învăţământului teologic universitar (1949—1953), întemeietor şi redactor de reviste teologice, colaborator la nenumărate reviste teologice şi literare din ţară şi străinătate. S-a pensionat în anul 1974. Din tinereţe şi până în preajma încetării din viaţă a fost deosebit de laborios. Toată viaţa şi-a petrecut-o la masa de studiu şi scris şi la catedra universitară. Rezultatul: o operă impresionant de bogată şi o contribuţie deosebit de valoroasă la dezvoltarea teologiei româneşti, la instruirea şi educarea atâtor generaţii de studenţi şi preoţi, la sporirea patrimoniului nostru literar şi la cunoaşterea acestuia, la culegerea şi publicarea folclorului nostru, la valorificarea şi îmbogăţirea tezaurului spiritual românesc.

Nu putem repeta aici şi acum ceea ce am scris altădată, mai amănunţit, privitor la viaţa, activitatea şi opera Pr. Prof. Petru Rezuş. (A se vedea acestea în Telegraful Român nr. 21—22 din 1 iunie 1988, pag. 2 şi 4 şi nr. 25—26 din 1 iulie 1993, pag. 3 şi 4). De data aceasta, menţionăm doar ultima sa lucrare publicată şi stăruim asupra lucrărilor nepublicate.

Ultima sa lucrare publicată este: „Domnul Iisus Hristos", Editura Eminescu, 1994, 278 pag. Această lucrare atestă convingerea creştină ortodoxă nestrămutată a Pr. Prof. Petru Rezuş şi netemeinicia înţelegerii greşite a unor asperităţi întâlnite în câteva din textele sale literare. Celor care i-au reproşat anumite afirmaţii, critici şi expresii ca, de pildă, cele de nuanţă anticlericală (mai corect trebuie zis antimonahală), le putem spune (în urma unei convorbiri cu dânsul despre oameni, şi faptele lor) că acestea au izbucnit din cauza „ireductibilităţii spirituale" (expresia îi aparţine; vezi o. c., p. 34) a unui suflet onest şi asuprit de oameni pe nedrept şi, tocmai de aceea, flămând şi însetat de dreptate (cf. Mt. 5/8—11), un suflet devotat Domnului nostru Iisus Hristos şi Evangheliei Sale, un preot şi om care dorea ca toţi fiii Bisericii să aibă o viaţă curată şi demnă ca a dânsului. Dovadă este, în această privinţă şi mărturisirea Doamnei Vera Aglaia Rezuş (născută Trufin), venerabila sa soţie, care după 57 de ani de convieţuire familială, casnică, mărturiseşte despre soţul dânsei astfel: „În sufletul lui a fost numai preot şi poet!" Deosebit de grăitoare, în ceea ce priveşte personalitatea şi caracterul său, este, de asemeni, impresia trăită, sentimentul încercat, păstrat şi mărturisit de vecinii dânsului: „Când Domnul Profesor Rezuş cobora din taxi-ul cu care venea din oraş acasă umplea toată aleea noastră de demnitate!" (De notat că la bătrâneţe şi mai ales după prima paralizie — din decembrie 1989 — Păr. Prof. Petru Rezuş mergea cu greutate şi era nevoit să se folosească de un taxi).

În legătură cu lucrările dânsului nepublicate încă, trebuie să spunem două lucruri: 1) Unele din aceaste lucruri au fost înaintate de dânsul unor edituri din Bucureşti, Cluj, Timişoara şi Iaşi spre publicare. Titlurile acestora le-am menţionat în Telegraful Român din 1 iulie 1993. Dintre acestea, vreo 16 la număr, n-a fost tipărită până în prezent decât una, cea intitulată: „Aron Pumnul". 2) Altele se află în manuscrise dactilografiate (Notă: toate lucrările publicate sau nepublicate încă au fost dactilografiate de însuşi autorul lor). Aceste manuscrise, văzute de subsemnatul, fac parte din domenii şi genuri diferite. Iată-le:

I. **Teologie:**

1. „Tratat de ereziologie sau Antidogmatică"; 2) „Procesul de istoricizare a religiilor"; 3) „Istoria religiilor" şi 4) „Filosofia religioasă" (aceasta, înaintată unei edituri spre publicare).

II. **Poezii, versuri:**

5. „Ştefan cel Mare şi Sfânt" (un amplu poem); 6. „Nimic prea mult" (Poezii; 3 volume fiecare având aproximativ 750 de pagini); 7) „Hotar încert" (poezii); 8. „Acum clepsidra trebuie întoarsă" (Poezii); 9. „Starea de seninătate" (Versuri); 10. „Nimic prea mult" (Versuri, 4 volume) şi 11. „Solemnităţile nopţilor".

III **Romane.**

12. „Uvari"; 13. „Stăpânii morţii"; 14. „Femeia unică" şi 15. „Morile veşniciei".

IV. **Alte scrieri literare.**

16. „Pe trepiedul Pythiei"; 17. „Miraje interioare" (Parodii); 18. „Păcală sau Legenda hazului"; 19. „Spânzurătorile trecutului" (Povestiri).

V. **Critică literară.**

20. „Caragialii"; 21. „Carageliana dilematică. Excurs ermeneutic". 21. Mihai Eminescu şi contemporanii săi"; 23. „Ion Creangă. Harismele unui geniu popular".

VI. **Istorie.**

24. „Bucovina şi Basarabia" (N.n.: un manuscris voluminos).

VII. **Memorialistică.**

25. „Din fântâna vârstei (Câinii amintirilor)" şi 26. „Memorii" (N.n.: un volum de aproximativ o mie de pagini).

VIII. **Teatru.**

27. Câteva piese de teatru.

IX. **Folclor.**

28. „Proverbe bucovinene" (N. n.: aproximativ 6 000 de proverbe).

Toate aceste manuscrise impresionează prin mulţimea şi bogăţia lor şi **„umplu de demnitate"** rafturile din biroul de lucru rămas fără gânditor şi condeier.

Luând în considerare lucrările tipărite şi manuscrisele Păr. Prof. Petru Rezuş care n-au văzut încă lumina tiparului, te întrebi în mod firesc: cum a putut un om studia, gândi şi scrie atât de mult? De asemenea, nu poţi să nu te întrebi: când va mai dărui Dumnezeu Bisericii Ortodoxe Române profesori de teologie şi teologi de renume, **prin operele lor tipărite,** ca Păr. Prof. Petru Rezuş şi ceilalţi ca dânsul, care au trecut la cele veşnice?

În orice caz, lucrările tipărite şi manuscrisele menţionate ale Păr. Prof. Petru Rezuş ne relevă o personalitate puternică, un cărturar împătimit, un profesor erudit şi un gânditor de prestigiu, un intelectual prodigios şi un condeier de performanţe.

Fie ca Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pacea divină, căci a muncit mult în ogorul teologiei şi al spiritualităţii româneşti, „a păzit poruncile lui Dumnezeu şi credinţa în Iisus... şi a murit în Domnul" (Apoc. 14/12—13), după cum el însuşi a şoptit soţiei sale cu 7 zile înainte de a înceta din această viaţă: „Iisus mă iubeşte şi mă cheamă la El!" Amin!

Preot Ioan Glăjar

Semnalăm... Semnalăm...

■ După primul curs de **Teologie Mistică** ţinut la Facultatea de Teologie din Bucureşti de Nichifor Crainic, au urmat cursurile lui Ioan Gh. Savin şi Dumitru Stăniloae. Rămăseseră nepublicate cursurile lui Ioan Gh. Savin: **Mistica şi Ascetica ortodoxă** şi **Mistica Apuseană.** Prin grija noastră acestea sunt acum în curs de apariţie la Tipografia arhidiecezană din Sibiu.

Iată că părintele Nicolae Streza din Tg. Mureş ne face o surpriză. După notiţele sale din vremea studenţiei, publică un curs despre care doar studenţii din Sibiul anilor 1947—1948 ştiau ceva. E vorba de **Prelegeri de Mistică Ortodoxă,** de Nicolae Mladin, de pe vremea când era profesor la Sibiu, înainte de a fi mitropolit al Transilvaniei. (Editura „Veritas", Târgu Mureş, 1996, 230 p.).

Cartea e prefaţată de editor şi începe printr-o „scurtă biografie" a profesorului şi mitropolitului Nicolae Mladin (1914—1986). Capitolele mari ale cărţii: Introducerea, Istoria Misticii, Asceza, Mistica liturgică, iar în partea specială cele trei trepte ale desăvârşirii: faza purificativă, faza iluminativă şi faza unitivă, ne spun că autorul a urmat structura clasică a unui Curs de Mistică. Cum era şi de aşteptat stilul cărţii e oral şi, chiar dacă ici şi colo se amintesc unii autori de tratate sau nume de mistici, cartea e lipsită de note. Ea este rodul notiţelor unui student conştiincios, preocupat de problemele Misticii. Un indice de nume la sfârşit ne arată că totuşi cursurile au fost elaborate ştiinţific şi au fost, probabil, predate după notiţe.

Părintele Nicolae Streza a îmbogăţit literatura de specialitate elaborată de români cu un nou nume şi un nou tratat de **Mistică** pentru care trebuie să-i fim recunoscători. Din ceruri îi mulţumeşte şi Mitropolitul Nicolae Mladin.

*

■ Ion Manolescu, asistent la Universitatea din Bucureşti, publică un volum de selecţiuni (antologie) din opera scriitorilor Radu Petrescu, Ion D. Sârbu şi N. Steinhardt. (**Literatura memorialistică,** Humanitas, 1996, 202 p.). Pagini bine alese. M-am bucurat regăsindu-le. I-am cunoscut pe toţi trei. Cu Radu Petrescu am fost coleg de generaţie şi de cămin la Matei Voievod din Bucureşti, Ion D. Sârbu m-a vizitat la Sibiu, iar cu N. Steinhardt m-am întâlnit şi la Bucureşti de mai multe ori, şi la Păltiniş, la înmormântarea lui Noica. A şi scris despre mine. Am scris şi eu despre dânsul şi am avut chiar un ciclu de prezentări la Televiziune.

M-am bucurat acum să-i întâlnesc pe toţi într-o carte. Într-o familie.

*

■ Arhim. Emanuel Rus, stareţ, a scris o scurtă monografie a „Mânăstirii Bixad" (ed. Lumina, Oradea, 1995, 50 p.) completată şi cu unele texte de cântări religioase din partea locului. O monografie e întotdeauna o mărturie şi un document istoric.

*

■ **Românii mureşeni în faţa deznaţionalizării maghiare** este titlul unei cărţi scrise de Aurel Holircă (ed. Protopopiatul Târgu-Mureş, ed. Tipomur, 1996, 118 p.). Cu o bună bibliografie, cartea e de fapt un documentar privitor la încercările de deznaţionalizare a românilor de către maghiari în decursul istoriei. Autorul a fost învăţător, apoi inspector şcolar, prizonier de război şi deţinut timp de 14 ani pentru activitate anticomunistă.

Cuprinsul cărţii e alcătuit din capitolele:

Opiniile unor oameni politici maghiari despre români; Deznaţionalizarea; Statistici, recensăminte, conscripţii; Riposta românilor la ofensiva deznaţionalizării maghiare.

A ne cunoaşte istoria e o datorie sfântă.

*

■ **Altarul Banatului,** revista arhiepiscopiei Timişoarei, episcopiei Aradului şi episcopiei Caransebeşului, a apărut cu o copertă nouă şi un conţinut de calitate cu care ne învăţase de mult (anul VII (XLVI) nr. 1-3, 1996). Notăm din conţinut la întâmplare: *Conştiinţa unităţii românilor,* de prof. univ. dr. Vasile Ţâra, *Apofatismul* de prof. George Galitis (traducere), *Morala creştină şi darwinismul social,* de dr. ing. Nicolae Brădeanu, ş. a.

Subiectele se recomandă de la sine.

*

■ De la Buzău ne-au venit două numere din revista eparhială *Glasul Adevărului* (nr. 62—64, şi 65—67, pe anul 1996). Bune.

*

■ Virgil I. Ionescu a scris o carte interesantă cu intenţionate conotaţii morale: **Despre lux** (Bucureşti, 1995, 200 p). Precum era şi de aşteptat, referirile la tezele biblice şi la Sfinţii Părinţi sunt foarte frecvente, deşi autorul e profesor de economie, nu de teologie. Trece modul de abordare a luxului prin societatea antică, cea ev-medievală şi cea modernă, aşa încât tabloul temei e foarte larg.

Cartea poate fi utilă preoţilor pentru documentare şi chiar şi pentru predici.

*

Am primit din Bucureşti volumul de poezii ale d. Dan Bodea: **Floarea florilor** (ed. Sas, 1995, 162 p.) E mai ales poezie religioasă. Edificatoare.

*

■ *Acta Universitatis Cibiniensis,* vol. I (Sibiu, 1995, 133 p.) este din „seria Filologie a Facultăţii de Litere, Istorie şi Jurnalistică. Are studii interesante despre Lucian Blaga, Radu Stanca şi despre Cercul literar de la Sibiu. Studii interesante, temeinice.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
1 august
nr. 29—30
1996

MOMENTUL ŞAGUNA ÎN ISTORIA BISERICII TRANSILVANIEI

Momentul Şaguna în istoria Bisericii şi în destinul Transilvaniei se înscrie ca un moment de răscruce pe o întindere de mai mult de un sfert de veac (1846—1873). Un sfert de veac mereu în dilatare pentru că Şaguna a iniţiat şi a trasat orientări noi pentru Biserica ortodoxă a vremii lui, dar beneficiile lor se resimt şi azi şi se vor resimţi peste veacuri. Valorile lui sunt istorie şi cariere fără limite. Ele antrenează în lucrarea lor mai multe generaţii şi sunt ca pomii: înfloresc şi reînfloresc, dau fructe într-un an şi în anii următori într-un perpetuum care capătă caracter de act genezic, fiecare sfârşit dovedindu-se părelnic, căci se transformă într-un nou început.

Activitatea lui Şaguna e una de temelie. Pe o astfel de temelie se pot reface ziduri, se pot rectitori instituţii, în pas cu vremea şi cu cerinţele ei, fără a se lua totul de la început. Aşa tradiţiile nu împiedică dezvoltarea, iar dezvoltarea care e în firea lumii, nu omoară tradiţiile. Starea de continuitate şi cea de înnoire e o mergere firească înainte mână în mână.

În cazul nostru chiar dacă societatea e într-o continuă evoluţie, ea rămâne aşezată pe permanenţe care dau unitate unui neam şi istoriei sale. Cineva a spus despre Şaguna că a fost *„începătorul a toate"* şi a fost aşa. El a dat consistenţă şi o nouă conştiinţă la tot ceea ce trebuia scos din rutină şi trezit din somnul care uneori exprimă oboseli născute din suferinţe şi din prea multă aşteptare. Şaguna a fost un dangăt de clopot uriaş care a trezit din amorţire conştiinţe şi destine, a redat speranţe şi vigoare, a pus plugul în brazdă şi a deştelenit ceea ce ameninţa să devină o pârloagă. Ani şi ani, ca într-un coşmar secular, ajuns să numere optsprezece secole în care i s-a pândit limba şi credinţa, elemente de identitate, Transilvania şi transilvănenii au rezistat. Şi când puterile păreau să se apropie de sfârşit, a venit Şaguna. Om de răscruce. Om providenţial. Şi toţi s-au trezit. Au redevenit frumoşi, încrezători, luptători, *„ca viteazul din poveste"*. Trecuseră prin ani grei de umilinţe. Fiind cei mai mulţi, erau îngenuncheaţi de cei puţini, favorizaţi de împrejurări politice puternice. Acasă la ei fiind, erau trataţi ei ca străini. Şi casa lor nu era a lor, şi timpul lor nu era al lor, siliţi să accepte o stare de iobăgie. Şi sufletul le era pândit cu gândul hain al stăpânilor străini de a-i mutila, de a-i împărţi, de a-i pune chiar să se lupte între ei, ca să nu mai spere împreună, ca să nu mai lupte împreună, creind unei părţi iluzia că e mai privilegiată decât cealaltă. Nici ca neam nu erau recunoscuţi, ca să nu aspire la drepturi. Nu s-a lăsat românul, chiar în aceste condiţii vitrege, într-un context care îl predestina la sclavie. A fost Horia cu ai lui. L-au decapitat. A fost Avram Iancu. L-au silit la o însingurare care l-a măcinat ani îndelungaţi.

Au răsărit apărătorii ortodoxiei, interzise dar arzând sub cenuşă. I-au mucenicit de la vlădică până la opincă.

Şi a venit Andrei Şaguna.

A venit dintr-un spaţiu de dincolo de hotarele care i-a adunat pe români pe un pământ care le-a fost hărăzit lor de Dumnezeu. Dar conştiinţele româneşti nu sunt determinate numai de graniţe. Iată, ele se pot naşte oriunde există sământă românească. Putea să fie un om mare, un om deosebit şi în spaţiul în care s-a născut, între alte naţiuni. A şi dovedit-o. Acolo a ajuns la înălţimi care l-au impus a fi vrednic de a fi trimis între cei de un neam cu el, în Transilvania. Dumnezeu l-a trimis. A fost un moment în care Dumnezeu şi-a aruncat o privire anume asupra Transilvaniei.

Formalităţile urmau să se facă pe pământ. Atunci, deodată, s-au trezit „stăpânii lumii", cum sunt numiţi printr-o metaforă stăpânitorii lumeşti, sensibili adesea la momeli de codiţe negre, şi au încercat să-l refuze pe Şaguna. Din trei candidaţi el a ieşit din voinţa electoratului dirijat, al treilea. Dar ceea ce se hotărâse Sus, nu mai putea fi modificat. Providenţa nu se lasă supusă la vot.

Şi a fost ales Şaguna.

Era dreptul împăratului de a alege pe unul din trei, indiferent de numărul voturilor. În „constituţia" Providenţei sunt prevăzute şi situaţii în care Providenţa să fie factor de selecţie şi de decizie, chiar dacă acest lucru pare a fi de competenţa unui stăpânitor lumesc.

Aşa a venit Şaguna pe scaunul episcopal al Transilvaniei, după ce doi ani (1846—1848) păstorise pe scaunul incert de vicar-arhimandrit. Până la 1761 Ortodoxia transilvăneană n-a avut ierarhie. Sub presiune şi mimând anumite măsuri mai luminate din partea „Împărăţiei" vieneze, românilor li se permite după 60 de ani să aibă din nou un episcop ortodox. Li se dă însă unul sârb, ai cărui trei urmaşi, până la 1810, deci pe o perioadă de ceva mai mult de jumătate de secol (1761—1810) vor fi toţi sârbi, până la Vasile Moga care va fi aproape 40 de ani (1810—1846) timorat, înfricoşat, obligat să trăiască sub ameninţarea unui „decalog" umilitor, care i s-a cerut în scris, adică unor condiţii drastice de exercitare a misiunii lui pastorale între tot felul de îngrădiri, dezonorante în primul rând pentru cei care le-au emis. Sunt aşa de multe umilinţele la care au fost supuşi românii ortodocşi, încât catalogul lor devine obositor şi încărcat până la neverosimilitate.

Câteva elemente din biografia lui Şaguna ar fi necesare înainte de trecerea la inventarierea faptelor lui mari, care îl ţin şi astăzi treaz în conştiinţa românilor.

— S-a născut la 1 ianuarie 1809, la Miskolc în nordul Ungariei, din părinţi aromâni, originari din Grabova, lângă Moscopole, în Balcani, unde au trăit până la finele secolului al XVIII-lea.

— În 1814 Naum Şaguna, tatăl lui Andrei Şaguna, trece la catolicism.

— În 1816 copilul Anastasie (viitorul Andrei) începe şcoala la Miskolc.

— În 1826 termină gimnaziul catolic la călugării piarişti din Pesta.

— La 29 decembrie 1826 trece la Ortodoxie printr-o declaraţie scrisă în limba latină, din convingere şi pentru că aceasta a fost religia strămoşilor săi. A fost un act de curaj şi de demnitate, deşi aproape se autoexcludea din societatea în care trăia şi care era exclusiv catolică şi protestantă.

— Între 1826—1829 urmează filosofia şi dreptul la Buda şi le termină.

— În 1829 pleacă la Vârşeţ şi se înscrie la teologie.

— La 1 nov. 1833 intră în monahism şi îşi schimbă numele în *Andrei*, probabil nu fără a dori să se lege de apostolul care stă la începutul creştinării românilor, Andrei.

— Între 1834—1838 trece prin toate treptele ierarhice până la preot şi cele onorifice până la protosinghel.

— În 1842 este făcut arhimandrit la mânăstirea Hopova.

— În 1845 este stareţ al mânăstirii Covil, în eparhia Neoplantei din Serbia.

— La 15/27 iunie 1846 este trimis vicar general la Sibiu, în locul episcopului Vasile Moga mort la 1 oct. 1845. Avea rangul de arhimandrit, nu de episcop.

— La 18/30 aprilie 1848 este hirotonit la Carlovit ca episcop al Transilvaniei. Cu prilejul hirotoniei a rostit cuvintele rămase memorabile: *„Pe românii transilvăneni, din adâncul lor somn (vreau) să-i trezesc şi cu voia către tot ce e adevărat, plăcut şi drept să-i îndrumez"*. E o declaraţie-program. Ea dovedeşte că ştia unde merge şi ce avea de făcut. Nu era un simplu plasament al unui oarecare aromân, poate incomod pentru sârbi şi pe care aceştia au voit a-l trimite cât mai departe, sau, poate să fi gândit că trimit aici un om format şi promovat de ei, prin care să se revină în Transilvania la situaţia de dinainte de Vasile Moga, cu episcopi sârbi la Sibiu.

— La 3—15 mai 1848, la numai câteva zile după hirotonie şi întoarcerea de la Carlovit, merge la Blaj şi prezidează împreună cu episcopul greco-catolic Lemeny, Adunarea de pe *Câmpia Libertăţii*. I se încredinţează **Petiţiunea naţională** ca s-o înmâneze împăratului de la Viena, Francisc Iosif I.

— În 16/28 decembrie 1848 organizează o nouă **Adunare** la Sibiu. Se întocmeşte o nouă **Petiţiune** şi tot el este însărcinat s-o ducă Împăratului, ceea ce şi face.

Era o vreme de redeşteptare naţională şi Şaguna devine dintr-odată conducătorul ei.

— Peste câteva luni conduce o nouă delegaţie la Viena. Prezintă **Memoriul naţiunii române din Marele Principat al Ardealului, din Banat, din părţile vecine ale Ungariei şi din Bucovina,** un document politic de mare importanţă, mai ales pentru că în el se afirmă ideea unităţii românilor din Imperiul habsburgic. Şaguna se implică tot mai mult în destinul Transilvaniei şi în afirmarea drepturilor românilor. De aceea Eminescu va observa că **„Şaguna a fost om politic din creştet până-n tălpi"**.

— La 12 martie 1850 Şaguna organizează la Sibiu Congresul bisericesc al Transilvaniei. Din acest Congres a făcut parte şi Avram Iancu.

— La 27 august 1850 se deschide la Sibiu Tipografia eparhială întemeiată pe banii lui Şaguna. Aici se tipăresc abecedare, cărţi de istorioare biblice şi manuale de Teologie.

— În acelaşi an, 1850 a primit titlul de baron.

Inaugurarea **tipografiei** lui Şaguna la Sibiu, venea numai la zece ani după cea inaugurată de M. Kogălniceanu la Iaşi. Aceşti zece ani diferenţă sunt însă aproape de neglijat dacă avem în vedere condiţiile în care cei doi au pus bazele unei instituţii de mare importanţă pentru dezvoltarea culturală. Moldova era liberă, Transilvania era din nou sub opresiune după slabele rezultate ale Revoluţiei de la 1848.

E trist să ne aducem aminte că ierarhia sârbă din Banat a afurisit pe cei ce vor cumpăra cărţi editate la Sibiu, iar Tipografia Seminarului unit de la Blaj s-a plâns în scris ministrului Thun că Şaguna a încălcat privilegiul pe care numai uniţii îl aveau de a edita cărţi bisericeşti în limba română! Mai aproape de Şaguna a fost sasul Iacob Rannicher care la 1855 aprecia că Şaguna **„a lovit în stâncă şi a deschis pe seama poporului său izvorul culturii intelectuale"** (cf. ex. Justin Tambozi: Andrei Şaguna şi lumina tiparului,

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

SF. EFREM SIRUL

LA SCHIMBAREA LA FAŢĂ

Când odinioară Hristos a spus cuvântul „Sunt unii care stau aici care nu vor gusta moartea până când nu vor vedea pe Fiul Omului venind întru slavă", cu siguranţă că nimeni nu-şi închipuia faptul că acea clipă va fi atât de aproape. Dar când luând pe Petru, pe Iacob şi pe Ioan şi urcându-i în munte le-a arătat lor Slava Sa, în vremea schimbării Sale la faţă, încât a strălucit faţa Lui ca soarele iar hainele Sale au devenit albe ca lumina, atunci le-a arătat lor că de fapt, la aceşti trei ucenici, se gândise când a spus „sunt unii care stau aici care nu vor gusta moartea"... Şi bineînţeles că nu era acum ceasul venirii Lui, cu slavă şi cu putere multă când va veni nu numai să se mântuiască lumea prin El, ci ca să se judece lumea cu judecata cea dreaptă şi adevărată, ci scopul Domnului, când i-a dus până la acest munte înalt, a fost acela de a le arăta şi de a-şi face ei o idee cine era în realitate Învăţătorul lor şi al cui fiu era.

Deoarece atunci când i-a întrebat odată: „Ce spune lumea despre Mine, cine oare sunt Eu", i-au răspuns: „unii zic că eşti Proorocul Ilie, alţii Ieremia sau unul dintre proroci". Şi şi-au spus şi părerea lor prin gura lui Petru: „Tu eşti Fiul lui Dumnezeu şi Domnul proorocilor", dar acum L-au văzut şi L-au auzit şi s-au încredinţat singuri că într-adevăr era Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu adevărat, Făcătorul tuturor şi Domnul celor vii şi al celor morţi. O! Ce înfricoşată a fost clipa aceea! A fost înfricoşată pentru că Domnul a poruncit cerului de sus şi l-a coborât pe Ilie jos, s-a plecat în jos ca să-l ridice pe Moise, dovedind astfel că El este Domn al celor vii şi al celor morţi. Şi a dovedit celor trei ucenici că Cel ce a strălucit ca soarele, Hristos, era Fiul lui Dumnezeu, Cel născut mai înainte de veci, Logosul născut din mintea cea neapropiată, lumină din lumină, împreună existând cu Tatăl; Cel făcut om în timp, întrupat de la Sf. Duh şi din Fecioara Maria după taina şi planul cel veşnic al lui Dumnezeu cel Preasfânt, Cel care a păstrat în acelaşi timp nestricată şi pururea fecioară pe Preasfânta Sa Maică, căci unde voieşte Dumnezeu se biruieşte rânduiala firii. Focul dumnezeirii a locuit în pântecele fecioarei fără să-l ardă şi a ieşit din el Dumnezeu întrupat, adică Dumnezeu cel nematerial a luat trup omenesc ca să ne mântuiască.

Până acum l-au cunoscut apostolii numai ca om, iar acum l-au văzut ca pe un Dumnezeu. Avea toate însuşirile unui om iar acum l-au văzut cu însuşirile lui Dumnezeu şi au auzit părintescul glas adeverind dumnezeirea lui şi numindu-l „fiu preaiubit" având toată strălucirea dumnezeirii şi aceasta încă înainte de înviere, strălucire ce o avusese deplin şi desăvârşit alături de Tatăl mai înainte de veci, aşa cum Însuşi a adeverit când ceruse ca om să-L preamărească Tatăl cu slava pe care o avusese mai înainte de întemeierea lumii.

Această slavă a dumnezeirii Sale care fusese ascunsă oamenilor, le-a arătat-o Sf. Apostoli pe Muntele Taborului.

Doi sori au văzut într-acea zi ucenicii: unul firesc pe cer iar altul duhovnicesc pe pământ, care le-a luminat şi le-a strălucit mai mult decât cel firesc. Le-a arătat că din tot trupul Său a strălucit slava dumnezeirii aşa încât să strălucească faţa lui ca soarele iar veşmintele sale să se prefacă în lumină orbitoare.

Şi această slavă n-a strălucit din cele din afară, ca în cazul lui Moise, după ce a coborât de pe Muntele Sinai, ci, a izbucnit dinlăuntrul Lui deodată toată slava dumnezeirii, în măsura în care ucenicii Lui — ca oameni — să-l

(Continuare în pag. a 2-a)

Bibliothiki Ellinon Pateron
Atena 1995

Traducere de
Arhid. Visarion Bălţat

Serbarea de la Putna, 1871

— Prilej deosebit de evocare a înaintaşilor noştri — — 125 ani —

Istoria Patriei noastre este ilustrată prin mari personalităţi, care au plecat urechea la păsurile poporului din sânul căruia au ieşit, la vrerile lui şi s-au „identificat cu fiinţa lui".[1]

Jertfa lor reprezintă o substanţială contribuţie la apărarea gliei străbune, unde îşi dorm somnul de veci, toţi vrednicii noştri înaintaşi. În aceeaşi măsură jertfa lor reprezintă şi apărarea credinţei ortodoxe, credinţa pământenilor, care a intrat în procesul de formare a neamului nostru românesc. Cu alte cuvinte, o continuitate a fiinţei noastre naţionale, pe aceleaşi meleaguri strămoşeşti dintotdeauna, un element de unitate şi permanentă afirmare a poporului nostru de-a lungul veacurilor de existenţă milenară.

Evocarea la răstimpuri, a marilor noştri înaintaşi, „dătători de legi şi datini" este „un foarte bun şi cuvios lucru... un sfânt şi cucernic gând" (II Macabei XII, 44 şi 46). Prin aceasta nu facem altceva, decât să dăm glas recunoştinţei profunde ce o nutrim, ca urmaşi, faţă de trecutul nostru istoric în timp. De aceea aceste comemorări au atras întotdeauna mulţime de credincioşi, din toate ţinuturile locuite de români.

Aşa a fost la 2 iulie 1762, sub egumenia învăţatului Arhimandrit Vartolomeu Măzăreanu; la 15—16 august 1871, sub egumenia Arhimandritului Arcadie Ciupercovici (1866—1876); la 2 iulie 1904 sub egumenia Arhimandritului Teolil Patraş (1901—1917); la 2 iulie 1954 sub stăreţia Arhimandritului Demostene Tebeica (1952—1956); la 2 iulie 1966 sub stăreţia Arhimandritului Gherasim Cucoşel (1962—1977); la 2 iulie 1992 sub stăreţia Arhimandritului Iachint Unciuleac (1977—1992), canonizarea Binecredinciosului Voievod şi Ctitor.

După tradiţia locului, la Mânăstirea Putna, anual zilele de 2 iulie, 15—16 august, 27 decembrie constituiau zile speciale, legate de personalitatea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, când se făceau slujbe speciale de pomenire strâns unite cu manifestările vieţii culturale, comemorări, serbări susţinute de cuvântări, predici (Matei XXII, 21) axate în jurul evocării trecutului de glorie românească, de fapte mari şi osteneli istorice de dăruire totală de sine a personalităţilor istorice.

Cea mai importantă serbare organizată, care a cuprins şi Congresul Studenţimii Române, pentru evocarea înaintaşilor noştri, este cea de la 15—16 august 1871, legată de aniversarea celor 400 de ani de la sfinţirea Mânăstirii Putna, care a întrunit români din toate provinciile româneşti, ce a avut ca scop „trezirea conştiinţei naţionale a tuturor românilor, despărţiţi vremelnic de graniţe politice".[2]

Pentru aceasta a fost nevoie de multe eforturi şi curaj, deoarece Bucovina cu mormântul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, era vremelnic sub ocupaţie străină, iar mijloacele de transport insuficiente şi costisitoare. Planificată pentru anul 1870 din cauza izbucnirii războiului franco-prusac, a fost amânată pentru vara anului 1871, de hramul Mânăstirii Putna.

Încă din 1867 se preconiza această serbare, care să corespundă simţirii româneşti şi să adune cât mai mulţi români la mormântul Marelui Înaintaş. Poetul Samson Bodnărescu, originar din Voitinel, nu departe de Putna, participă la hramul Mânăstirii Putna din anul 1867 şi scrie în „Reminiscenţe din Putna", Iaşi 1869, pag. 4—8 că: egumenul Arcadie Ciupercovici ţinuse cu acest prilej o vibrantă cuvântare privind pregătirea serbării ce avea să aibă loc în 1870, din care spicuim: „Patrusute de ani numărăm noi astăzi, de când domnitorul Moldo-României, Ştefan cel Mare a ridicat acest templu (locaş) dumnezeesc, spre a mulţămi Creatorului Cerului şi pământului, pentru laurile de învingeri câştigate asupra duşmanului. Patrusute de ani, a fost acoperit de vălul tăcerii acest sfânt loc, unde nimene n-a ridicat glasul, în auzul tuturora, ca semn de mulţămire în aducerea aminte a acestui glorios bărbat, al cărui nume în noi toţi deşteaptă o adâncă recunoştinţă, o admiraţie generală, pentru faptele cele nemuritoare, ce le-au adus pe altarul patriei, al naţiunii sale şi al credinţei drept-măritoare".[3]

Iar la apelul „Comitetului pentru organizarea serbării" din 25 decembrie 1869 se spunea: „Serbarea ce urmează a se face, nicăieri nu poate fi mai „demnă şi mai festivă" decât „la mormântul lui Ştefan cel Mare, în Mânăstirea Putnei, cu ocaziunea hramului bisericesc", când trebuie să se celebreze şi împlinirea a patru veacuri de la sfinţirea locaşului. În felul acesta „Comitetul" intenţiona să organizeze o serbare „cu o solemnitate demnă de măreaţa umbră şi memorie a primului nostru erou naţional".[4]

Pornită din iniţiativa tineretului studios român, susţinută de oameni de cultură şi prin predicile egumenului Mânăstirii Putna, gândul preamăririi lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, a prins aripi şi a cuprins

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna

1 George Radu Chirovici, „La Putna", rev. Contemporanul nr. 37 din 12 septembrie 1975, pag. 4.

2 Doina Cernica, „Urna cu pământul sfânt", ziarul local „Crai Nou" nr. 1669, Suceava, pag. 1—2, din 10 iulie 1996.

3 Claudiu Paradais, „Comori ale spiritualităţii româneşti la Putna", Iaşi, 1988, pag. 146.

4 Claudiu Paradais, op. cit., pag. 146—147.

RELIGIE ŞI ATEISM

Religia are scopul de a stabili legătura între Dumnezeu, Fiinţă spirituală, personală, Creator şi Proniator al lumii şi între om, creatura Sa. Acest fapt reiese din modul în care este definită religia, adică un ansamblu de credinţe, reguli morale şi rituri provenite din conştiinţa indivizilor sau a colectivităţilor, că se află în legătură cu o fiinţă supremă sau cu mai multe fiinţe superioare de care depind (Em. Vasilescu). Adică religia are o doctrină dogmatică, învăţătură morală precum şi cultul divin, toate acestea formând un tot unitar şi această unitate se poate vedea şi în sufletul adevăratului credincios care se fereşte de exagerări, mistificări, denaturări etc., trăind viaţa religioasă în mod plenar, echilibrat, armonios cu urmări binefăcătoare în viaţa aceasta, dar şi în cea care trece dincolo de hotarele mormântului.

Originea religiei este supranaturală. Vocaţia religioasă a omului, tendinţa sufletului omenesc de a intra în comuniune cu divinitatea în care îşi găseşte deplină mulţumire îşi are originea în actul creaţiei.

Dintre toate vieţuitoarele omul singur s-a bucurat de privilegiul unic de a fi creat de Dumnezeu însuşi. Toate celelalte făpturi, lumea ca atare, au venit la existenţă prin cuvântul lui Dumnezeu: „Să fie". Omul însă îşi datorează existenţa unui act de creaţie special: „Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră" (Facere 1, 26). Prin suflarea de viaţă săvârşită de Dumnezeu, prin care Adam s-a făcut „fiinţă vie" (Facere II, 7), în sufletul omului s-a sădit vocaţia religioasă, simţământul religios, capacitatea de a întreţine legătura sau comuniunea cu Dumnezeu, de unde şi expresia: „homo capax divini".

Fiinţa sau esenţa religiei face parte din structura originară, primară a sufletului omenesc, este o calitate specifică a sufletului, o predispoziţie întipărită de Dumnezeu sau dimensiunea esenţială a sufletului omenesc.

Aşadar, religiozitatea este una din trăsăturile care îl deosebesc pe om. Prin punerea în valoare a acestei zestre supranaturale omul devine micro-theos după har. Prin aceasta se împlineşte cuvântul lui Dumnezeu: „Dumnezei sunteţi, fii ai Celui Preaînalt." (Ps. 81, 6), şi părtaşi dumnezeieştii firi (II Petru I, 4).

Aceasta este starea ideală la care sunt chemaţi toţi credincioşii.

Dar viaţa are şi aspecte care dovedesc căderea din spirit a omului în egoismul satisfacţiilor pătimaşe. Viaţa trăită prin ignorarea şi încălcarea principiilor şi a normelor morale are urmări din cele mai dureroase, dramatice şi chiar tragice care privesc atât viaţa noastră vremelnică dar şi destinul nostru veşnic. Orientarea exclusiv terestră a vieţii, urmărind doar satisfacerea trebuinţelor trupeşti şi socotind aceasta singurul scop al vieţii, are ca urmare căderea omului din demnitatea sa de purtător al chipului lui Dumnezeu în senzualitate, în robia simţurilor pervertite. Despre acest fapt vor-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhim. Vasile Prescure

Momentul Şaguna în istoria Bisericii Transilvaniei

(Urmare din pag. 1)

în rev. „Contact internaţional", Iaşi, vol. 9, 1993, p. 9. Ne-a fost de folos acest număr al revistei „Contact internaţional" atât pentru inventarul reperelor biografice, cât şi prin articolele semnate de Dr. Aurel Papari, Dr. Mihai Bucovală cât şi mai multe, semnate de Iustin Tambozi. Revista are şi un **Tablou bibliografic** din care, desigur pentru că era prea mare, a fost omisă **Biblia.** Trebuia menţionat şi **Calendarul,** revistă anuală întemeiată de Şaguna care îşi continuă apariţia şi astăzi, sub titlul de **Îndrumător bisericesc).**

— La 1 ianuarie 1853 se întemeiază „Telegraful Român", singurul ziar din România cu apariţie neîntreruptă până astăzi.

— În anul 1853 Şaguna reorganizează învăţământul teologic din Sibiu sub forma unui Institut de teologie şi pedagogie cu durata de 3 ani, care se va numi **Seminarul Andreian.**

— Începând cu anul 1854 organizează peste 800 de şcoli primare confesionale. Din îndemnul lui Şaguna se tipăresc 25 de manuale şcolare. Sub îndrumarea sa s-au întemeiat liceele ortodoxe din Braşov şi Brad.

— În anul 1857 începe strângerea fondurilor pentru o nouă catedrală în Sibiu. Împăratul contribuie cu 1000 de galbeni iar Şaguna cu 24 000 de florini.

— În 1858 Şaguna publică **Biblia,** a cincea după Biblia de la Bucureşti (1688), a lui Ioan Bob (1795), a lui Gavriil Bănulescu-Bodoni de la Petersburg (1819) şi cea de la Buzău (1854) a lui Filotei. Şaguna face îndreptări de limbă şi îi scrie prefaţa. El se declară de acord cu teoria circulaţiei cuvintelor, în sensul că **„acea limbă este bună, care e înţeleasă de toţi românii de pretutindeni".** Limba Bibliei trebuie să fie limba vorbită de popor, să exprime **„chipul cugetării poporului".** Nu cade în plasa exagerărilor latinizanţilor, dovedind un bun-simţ literar şi filologic mult mai corect şi mai firesc decât al filologilor profesionişti care voiau să creeze o limbă artificială, mai aproape de ceea ce vor fi propunerile esperantiştilor, decât de bunul-simţ al poporului.

— În octombrie 1860 Şaguna convoacă din nou **Congresul bisericesc** care începuse să fie un fel de Parlament al românilor. Suntem în momentul trecerii de la absolutism la un regim mai liberal. Congresul cere autonomie pentru români, drepturi pentru Biserica ortodoxă, egale cu ale celorlalte culte, mai care recunoaşterea naţionalităţii române ca egală cu celelalte naţiuni din Imperiu şi tot aşa, recunoaşterea limbii române ca limbă egală cu celelalte vorbite în Imperiu.

— La 4 noiembrie 1861 în urma demersurilor lui Şaguna la Viena, la Curte, se aprobă Statutele **Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi pentru cultura poporului român** (ASTRA). Ideea Asociaţiunii aparţine lui Ioan Cavaler de Puşcariu. Materializarea ei aparţine unor bărbaţi de seamă ai vremii printre care Şaguna, G. Bariţiu, preotul Timotei Cipariu, Ion Raţiu şi alţii. Şaguna a fost ales primul Preşedinte şi a fost la inima lui până la moarte. Despre rolul **Asociaţiunii** în viaţa Transilvaniei nu se va vorbi niciodată îndeajuns. El se bucura că Asociaţiunea va promova limba română: **„aici voi fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbii mele materne".** Duşmanii lui — de aceştia nu duce lipsă nimeni — au lansat la un moment dat zvonul că n-ar şti românește. Oameni mici la suflet au existat din totdeauna!

— În iulie 1862 s-a organizat la Braşov Adunarea generală a Asociaţiunii şi o expoziţie de produse industriale transilvănene. Şaguna vorbeşte despre cultivarea limbii şi a culturii române.

— La 24 decembrie 1864 Şaguna reuşeşte să capete recunoaşterea reînfiinţării **Mitropoliei Transilvaniei,** cu reşedinţa la Sibiu, Mitropolie care fusese desfiinţată în anul 1700 când s-a impus violent în viaţa Transilvaniei uniaţia. El înfiinţează şi două episcopii noi, una la Arad şi alta la Caransebeş.

— În ianuarie 1865 el cere ieşirea de sub jurisdicţia Patriarhiei sârbeşti de la Carlovit.

— În anul 1867, împotriva voinţei românilor — **de nobis sine nobis** — (despre noi, fără noi) se instalează **dualismul** austro-ungar. Se anulează toate legile favorabile românilor. Românii se vor răzvrăti mult şi se vor împărţi în două tabere: **activiştii,** care doreau să lupte pentru drepturile lor chiar în Parlamentul de la Budapesta, şi **pasiviştii** care recomandau abţinerea de la orice colaborare politică în Parlament. Şaguna a fost de partea **activiştilor.** Temperament de luptător el n-a crezut în retragerea din luptă, ştiind că o astfel de „grevă" n-ar putea obţine nimic de la o stăpânire cinică şi opresoare. I se va da dreptate abia la sfârşitul vieţii, când toţi se vor uni din nou pe programul activismului. Neînţelegerile acestea dintre români l-au amărât grav pe Şaguna, până la îmbolnăvire.

— La 14 septembrie 1868, la propunerea şi pe textul lui Şaguna Congresul Naţional Bisericesc aprobă **Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.** Biserica sa avea un **Parlament,** Congresul; acum căpăta şi o **Constituţie.** Românii nu le puteau avea pe cele politice: Şaguna suplineşte aceasta prin organizarea bisericească. Printre marile şi genialele dei şi fapte ale lui Şaguna, aceasta nu trebuie uitată sau omisă. Principiul de bază al **Statutului** era angajarea în conducerea treburilor româneşti şi a Bisericii ortodoxe, a laicilor şi a preoţilor, în proporţie de două treimi laici şi o treime preoţi. Ponderea laicilor şi-a justificat-o Şaguna prin aceea că ceea ce laicii nu puteau face prin mijloacele politice, să poată face prin Biserică. Peste ani, când se vor întocmi Statutele Patriarhiei Române din România Mare, acest principiu şagunian va fi preluat şi păstrat în organizarea bisericească până astăzi.

— În 1870 Şaguna a fost ales membru de onoare al Academiei Române, o recunoaştere a marilor sale merite culturale, bisericeşti şi naţionale deopotrivă.

— La 25 iunie 1873, bolnav, a trecut la cele veşnice şi a fost înmormântat în cimitirul bisericii din Răşinari. A murit întristat de neputinţa românilor de a fi într-o simţire, o voinţă şi un gând, de aceea ultimul său cuvânt, testamentar, a fost: **„Trăiţi în pace, nu vă învrăjbiţi".**

Mesajul e valabil şi astăzi şi nu numai în Transilvania.

Dar mai ales în Transilvania.

Om al Bisericii, dar şi om cu deosebite calităţi politice — indispensabile într-o vreme în care, fără acestea, nu se putea face faţă abuzurilor Puterii — Şaguna a ştiut să citească în semnele timpului, în evenimente şi împrejurări, şi să tragă pentru poporul său foloasele până la limita posibilului. Cutezător al înnoirilor, a înfiinţat instituţii noi, româneşti, a imaginat forme de activităţi publice, adesea în spiritul vremii, dar şi împotriva ei, din perspectiva pe care le anticipa cu deosebit spirit diplomatic. A ştiut să profite de slăbirea Imperiului, când a fost cazul, şi să-i dea impresia că îl susţine când era evident că nu se putea altfel. În 1859 Austria pierde Lombardia în războiul cu Franţa şi Italia şi trebuie să facă faţă unui deficit bugetar de 280 de milioane de florini.

În aceste condiţii, participând la lucrările Senatului Şaguna a ştiut să profite de evenimente. Şi-a dat mâna cu Andrei Mocioni, care reprezenta pe românii din Banat şi cu baronul Nicolae Petrina din Bucovina. Erau ca şi el macedo-români. Se cerea trecerea la o guvernare constituţională şi naţiunile componente ale Imperiului cereau drepturi. În ciuda evidenţei ungurul Gheorghe Majlath afirma că în Ungaria există o singură naţiune, cea maghiară şi respingea pretenţiile celorlalte naţiuni. Şaguna s-a opus acestor afirmaţii, afirmând identitatea românilor ca români. El a cerut **„constituţii provinciale corespunzătoare, egala îndreptăţire a tuturor naţiunilor şi dreptul limbii lor în toate dregătoriile, aşezarea religiei creştine pe o treaptă egală între ele ca şi faţă de Stat, asigurarea de către stat a tuturor instituţiilor confesionale"** (Justin Tambozi. **Andrei Şaguna, om politic** în rev. „Contact internaţional" vol. 9, 1993, Iaşi, p. 4).

Şaguna avea încă din prima tinereţe experienţa maghiarizării. La şcoală a fost trecut drept „Hungarus". De aceea cere trecerea la ortodoxie, căci era socotit şi catolic. A fost şi acesta un act care prevenea asupra unui destin deosebit.

La moartea lui Şaguna episcopul sas G. D. Teutsch a scris: **„Şaguna a fost conducătorul intelectual — singurul cunoscut — al poporului său şi a putut să obţină în această calitate astfel de rezultate politice, cum rar se întâmplă vreunui muritor a se învrednici de ele".** George Bariţiu, care era unit, scria: **„Ce să zicem despre imensele progrese făcute în arhidiecezia greco-orientală, atât în reşedinţa sa de la Sibiu, cât şi în afară, în cler! Despre aceasta pot să judece numai acei fii ai Patriei care cunoscuseră starea ei deplorabilă dinainte de 1848. Se ceruse un spirit gigantic şi o voinţă neînduplecată pentru ca să o regenereze. O adevărată providenţă a fost aceea care îl trimisese pe Andrei baron de Şaguna".**

Iorga îl numea **bătrân maiestuos care de pe scaunul său de arhiereu conducea ca de pe un scaun de rege.** Şi tot Iorga l-a pecetluit cu aprecierea de a fi fost **„un cârmuitor de oameni şi un îndreptător al vremilor".**

Emilian Cioran, preot în Răşinari, tatăl lui Emil Cioran, notează cum a rămas Şaguna în amintirea răşinărenilor, el mai apucând bătrâni care l-au cunoscut. E un Şaguna care intrase deja în legendă. El s-a simţit bine în Răşinari, de aceea a şi dorit să fie înmormântat acolo.

„Era un popă frumos şi voinic, om aspru dar cuminte, care ne-a deschis nouă românilor calea spre învăţătură". Răşinărenii ştiau că Şaguna a vrut să întemeieze în Răşinari un Seminar, dar până la urmă „a cumpărat în Sibiu casele care astăzi formează Seminarul Andreian" (Revista Teologică, 9—10, 1909, p. 429, 431).

Ioan Lupaş scria despre Şaguna: **„Pentru toţi românii de bine, acest nume va trebui să sune cât mai des şi mai înteţit, ca o trâmbiţă de chemare la muncă nepregetată, la luptă conştiincioasă şi nesovăitoare, la împlinirea bărbătească, fără zăbavă, a datoriilor faţă de lege şi neam".** Ioan Slavici l-a numit pe drept cuvânt pe Şaguna **„Mesia ardelenilor".** Când în 1848 a fost hirotonit episcop, chiar un unit ca Timotei Cipariu a scris: **„Virtuţile acestui bărbat român... nici inamicii nu i le-ar putea nega".** Ca şi cum ar fi fost o stea a speranţei românilor, precum steaua magilor, acestea s-au recunoscut încă de la începutul activităţii lui.

Cât de mult a cântărit statura lui Şaguna în tumultul evenimentelor Transilvaniei vremii lui, şi tot de la început, poate că n-a spus-o nimeni mai exact decât unul din duşmanii lui, revoluţionarul maghiar Kossuth. În octombrie 1848 Kossuth promitea că dacă va învinge el, va amnistia pe toată lumea **„cu excepţia lui Şaguna"** (cf. conf. univ. dr. Dan Drossu Şaguna, **Străbunii: Mitropolitul Andrei baron de Şaguna,** în rev. „Contact internaţional", vol. 9, 1993, Iaşi p. 8).

Se spune că Şaguna, cunoscându-şi valoarea şi apreciind că unii au trecut pe lângă el fără să-l cunoască la adevăratele dimensiuni, ar fi lăsat posterităţii dreptul şi îndatorirea de a i-o aprecia. Spusese: **„Întorcându-vă de la mormântul meu, veţi cunoaşte pe cine aţi pierdut".** Şi-a prevăzut posteritatea.

Multe amănunte din viaţa şi activitatea lui Şaguna, în afara cunoscutelor **Monografii,** se pot găsi adunate la un loc în **Revista Teologică,** Sibiu, an III, nr. 9—10, 1909, unde semnează Nicolae Bălan, Sebastian Stanca, Dr. Ilarion Puşcariu, Augustin Hamzea, Emie Miron Cristea, G. Pletosu, Vasile Gan, N. Dobrescu, Emilian Cioran, Policarp Moruşca, prof. Crăciunescu, Gh. Tulbure. Viaţa, opera şi activitatea lui Şaguna nu pot fi cu uşurinţă prinse într-o conferinţă, şi nici într-o carte. El e mereu redescoperit şi pentru fiecare generaţie redevine dascăl de conştiinţe şi Mitropolit.

De aceea, de la Şaguna încoace, urarea de vârf care li se face Mitropoliţilor Transilvaniei e: **„să fii ca Şaguna"!**

Dar cine l-ar putea egala!

Obligaţia preoţilor de a se spovedi (II)

(Urmare din nr. trecut)

Unii fraţi preoţi ridică şi acest motiv: că preotul în locul spovedaniei îşi citeşte regulat pravila Sf. Împărtăşanii, în care ca într-o oglindă sufletească se răsfrâng cutele cele mai adânci ale slăbiciunii omeneşti şi astfel privindu-şi în rugăciunile pravilei păcatele, se căieşte şi aceasta îl pregăteşte îndeajuns pentru Sf. Jertfă a Liturghiei.

Ar fi greşit dacă s-ar privi aşa lucrurile. Mai întâi că această pravilă nu e o obligaţie exclusivă a preotului. Sunt atâţia creştini, care o îndeplinesc întocmai ca preoţii dar niciodată n-au socotit că prin aceasta n-ar mai avea nevoie să se spovedească. În câte case de ale credincioşilor noştri nu găsim bătrânul Ceaslov după care ei şi astăzi îşi fac pravila înainte de Sf. Împărtăşanie ca şi un preot. Dar judecând aşa, marea noastră greşeală aceasta este: citesc eu pravila, rugăciunile ei, care duc la zdrobirea inimii mele, la căinţă adâncă şi aceasta mă pregăteşte pentru întâlnirea mea cu Dumnezeu. Până aici e bine. Dar ajunge atât? Nu ni se pare cumva, că fără voia noastră se strecoară aici o concepţie aproape complet străină de duhul ortodoxiei? Pocăinţă, ca zdrobire a inimii au şi alte culte creştine, care s-au rupt din sânul ortodoxiei şi au lepădat ierarhia. În lumina adevărului ortodox, pocăinţa deplină, taina pocăinţei, aceasta este: zdrobirea inimii pentru păcatul săvârşit, mărturisirea lui în faţa duhovnicului, ca în faţa lui Dumnezeu, dezlegarea de păcat cu împlinirea unei epitimii şi hotărârea de a nu mai înfăptui păcatul de care-ţi pare rău. Fără aceste condiţii nu e pocăinţă deplină, nu e taină, nu este iertare. Fără mărturisire şi dezlegare, fără sentinţa dată de duhovnic — te iert şi te dezleg — în numele dreptului judecător Hristos, fără ispăşire şi îndreptare prin canonisire nu există ştergerea păcatului, nu există scăpare de osânda judecăţii celei mari. Dacă suntem ortodocşi, cel dintâi ortodox, preotul să fie, practicând o pocăinţă după chipul ortodoxiei.

Acum întrebăm din nou: trebuie preotul să se spovedească? La aceasta răspundem cu altă întrebare fără echivoc: trebuie şi preotul să se pocăiască? Are preotul nevoie de pocăinţă? Dacă preotul este fără păcat atunci să nu se pocăiască, n-are nevoie de spovedanie.

Cartea Sfântă însă, adaugă că e mincinos un asemenea om care spune că nu are păcat. „Dacă zicem că n-avem păcat, ne înşelăm singuri şi adevărul nu este în noi". Dacă ne mărturisim păcatele, El este credincios şi drept ca să ne ierte păcatele şi să ne curăţească de orice nelegiuiri. Dacă zicem că n-am păcătuit Îl facem mincinos şi cuvântul Lui nu este în noi" (I Ioan, 8—10).

Iată în puţine cuvinte câteva din răspunsurile de ordin dogmatic, care se ridică în legătură cu tema: spovedania preoţilor.

Ne vom strădui în continuare să mai aducem şi alte temeiuri, din Sf. Scriptură, din Sf. Părinţi, din rânduielile canonice şi cărţile de cult, precum şi din viaţa sufletească a noastră şi a păstoriţilor noştri, care vor să vadă în preot un model de viaţă duhovnicească.

Începem cu pilda Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El este Fiu al lui Dumnezeu, mare Preot şi fără de păcat. Deşi stă înaintea noastră cu o asemenea demnitate, misiune şi sfinţenie, totuşi El împlineşte — ca cel mai smerit dintre fiii oamenilor — toată rânduiala Legii vechi şi noi. Se taie împrejur a 8-a zi, vine în Templu la 40 de zile, se botează de către Sf. Ioan Botezătorul, El, Domnul Templului,

(Continuare în pag. a 3 a)

Pr. Al. Andrei

La Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

poată vedea şi să-i vadă şi pe cei doi proroci: pe Moise (cel adus dintre cei morţi) şi pe Ilie (dintre cei vii) care îi aduceau Lui închinare din partea neamului omenesc, a celor morţi şi a celor vii, şi să se adeverească cele proorocite pentru El şi pentru lucrarea Lui mântuitoare.

S-au bucurat proorocii de aceasta, dar s-au bucurat şi Apostolii care, ca şi începători ai Vechiului şi ai Noului Legământ, au văzut în Hristos dumnezeirea şi omenitatea coexistând în chip tainic adeverită prin glasul părintesc: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit. Pe Acesta să-l ascultaţi".

Bucuria ucenicilor era atât de mare încât Petru încântat a spus cunoscutele cuvinte: „Doamne, bine este nouă să fim aici".

Ce ai spus Petre? Dacă rămânem aici cine va împlini proorociile? Dacă rămânem aici cine va rupe zapisul păcatelor lui Adam şi datoria lui cine o va plăti? Cine-l va reaşeza pe acesta în slava şi în strălucirea cea dintâi? Dacă rămânem aici, cine va întemeia Biserica şi cum se vor împlini toate ce ţi le-am făgăduit?

Şi Petru fermecat de priveliştea a continuat „bine este să fim aici şi să facem trei colibe, la fiecare câte una", dar pe când zicea acestea un nor luminos i-a umbrit pe ei.

Iată Simone Petre, vezi, cortul s-a făcut deja fără nici o osteneală, un cort care împiedică şi frigul şi zăduful fără însă a împiedica lumina cea din belşug. Nu vezi cortul cel nefăcut de mână, cortul cel strălucit şi luminat?

Tu Petre ce cort ai fi putut să-mi faci? Iar glasul Părintelui „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit. Pe Acesta să-l ascultaţi" i-a îngrozit pe apostoli dar i-a şi învăţat. Şi apoi proorocii s-au reîntors fiecare la locul lor. Moise în mormântul „unde fusese pus" — pe muntele Nebo —iar Ilie în sălaşul luminos al cerului, iar apostolii au căzut la pământ.

Au fost învăţaţi atunci de către glasul cel ceresc că s-au împlinit cele spuse de Moise despre Hristos Mântuitorul şi că ei sunt primii care trebuie să se supună poruncilor Fiului lui Dumnezeu.

RELIGIE ŞI ATEISM

(Urmare din pag. 1)

beşte Sf. Scriptură referindu se la decăderea oamenilor dinainte de potop. „Domnul Dumnezeu a zis: nu va odihni pururea Duhul Meu în oamenii aceştia că sunt numai trup" (Facere 6, 3).

Ceea ce s-a produs atunci s-a repetat de-a lungul veacurilor, adică paralizarea sensibilităţii, atrofierea simţului religios-moral şi căderea într un materialism vulgar. Acestea încălcesc mintea omului cu pofte pieritoare şi o slăbesc aşa încât omul ajunge să spună răului bine şi binelui rău (Isaia 5, 20).

Aceasta înseamnă pervertirea sufletului, răsturnarea rosturilor aşezate de Dumnezeu în fiinţa omenească şi în creatură, un nihilism şi o hipertrofiere a eului precum şi o autonomie radicală a minţii, fapte care au dus la autodivinizarea omului şi implicit la negarea Divinităţii, la ateism.

Dar ce este ateismul? Este un sistem filozofic care neagă existenţa fiinţei lui Dumnezeu. Cuvântul ateism provine din limba greacă şi este format din „a"=fără şi „Theos"=Dumnezeu.

În Sf. Scriptură cuvântul „ateu" apare o singură dată la Efeseni 2, 12 dar nu în sensul negaţiei divinităţii, ci ca înstrăinare sau îndepărtare de Dumnezeu prin necunoaşterea Lui. Iar cei care nu L cunoşteau au fost păgânii care erau „străini de aşezământul făgăduinţei, lipsiţi de nădejde şi fără Dumnezeu în lume".

Doctrina ateistă cuprinde patru teze principale: lumea fără Dumnezeu, materia fără spirit, omul fără suflet şi omenirea fără religie (I. Gh. Savin).

Se observă că din concepţia ateistă s-a eliminat tot ceea ce face demnitatea sau noblaţea omului, specificul său, adică spiritul, (sufletul) precum şi religia şi Fiinţa Supremă, care este Dumnezeu.

Doctrina ateistă o găsim în antichitate la gânditorii materialişti: Leucip, Democrit, Protagoras, Lucreţiu ş.a. iar mai târziu la fel la gânditorii materialişti din sec. 18—19: Lametrie, Vogt, Feuerbach, Büchner etc şi la pozitivişti.

A eismul aduce în sprijinul tezei sale argumentul următor: tot ceea ce nu poate fi dovedit pe calea experienţei practice nu există. Prin urmare, Dumnezeu, sufletul omului, viaţa veşnică etc. nu există deoarece nu pot fi dovedite ştiinţific. Pentru a-şi fundamenta afirmaţiile, ateismul face apel la luminile raţiunii, ale ştiinţei. Dar cine poate afirma în numele ştiinţei că ceea ce nu se poate vedea nici nu există? Sufletul omenesc ca atare cu funcţiunile şi procesele psihice ca: sentimentul, voinţa, raţiunea, memoria, reprezentările etc. nu se văd şi totuşi există. De asemenea conştiinţa morală, undele sau razele telepatice, libertatea, iubirea, cel mai nobil sentiment uman, toate acestea există şi totuşi nu se văd.

În ceea ce priveşte existenţa lui Dumnezeu aceasta o dovedesc: universul ca atare, mecanismul cosmic, legea cauzalităţii şi a entropiei, calea astrelor pe bolta cerească cu precizia care se cunoaşte etc., toate acestea dovedesc un creator, legiuitor care este Dumnezeu. „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria" (Ps. 18, 1). „Dumnezeu care nu poate fi văzut de muritori se vădeşte din lucrurile sale", a spus Aristotel, iar Descartes afirmă: „Existenţa lui Dumnezeu este mai sigură decât cea mai sigură dintre toate teoremele geometriei". Apoi astronomul Kepler spune: „În creaţie eu parcă pipăi cu mâinile pe Dumnezeu". În sfârşit Newton spune: „Acest minunat aranjament al soarelui, planetelor şi cometelor nu poate fi decât opera unei fiinţe atotputernice şi inteligente. Această fiinţă infinită guvernează totul, nu ca suflet al lumii, ci ca stăpân al tuturor lucrurilor. Din cauza acestei împărăţii Dumnezeu se numeşte Pantocrator adică Domnul tot lui".

Aceşti învăţaţi şi alţi întemeietori şi creatori în ştiinţă şi în filozofie au crezut adânc şi emeinic în puterea şi existenţa divinităţii. Aşa, de pildă, Lavoisier, Pascal, Copernic, Galilei, Pasteur, Faraday, Herz, Edison, Leibniz, Kant, Hegel, Ampère, Dr. Paulescu ş.a. au crezut în Dumnezeu şi au recunoscut caracterul modest, limitat şi adeseori nepuncios al ştiinţei de a dezlega tainele vieţii şi ale lumii.

Ca şi ştiinţa nici arta nu tăgăduieşte existenţa Divinităţii. Aceasta o dovedesc Michelangelo, Wagner, Mozart, Beethoven, Palestrina, romancierul Dostoievschi, ş.a. care au creat opere inspiraţi de sufluldivinităţii: „Nu de la mine vine aceasta, ci de acolo (de sus)" a spus Haydn, când a auzit executându-se ora oriul său „Creaţiunea".

La acestea adăugăm rezultatul anchetelor şi statisticilor făcute în rândul învăţaţilor şi rezultatele sunt în favoarea credinţei în Dumnezeu. De pildă în sec. XIX, Dr. Dennert a cercetat credinţa religioasă a unui număr de 262 de oameni de ştiinţă. Din aceştia 92% s-au declarat credincioşi, 6% indiferenţi şi 2% atei. În 1928, Robert de Flers a întreprins o anchetă printre membrii Academiei de ştiinţe din Paris şi a constatat că din 73 de membri, 47 au afirmat legătura strânsă între ştiinţă şi credinţă, 12 au răspuns că nu este opoziţie între ştiinţă şi religie, 14 au afirmat caracterul modest al ştiinţei şi nici unul nu s-a declarat adept al ateismului (Ioan Gh. Savin, **Iconoclaşti şi apostaţi contemporani,** Bucureşti 1995, p. 117).

Ce este ateismul în esenţa sa ne-o mărturiseşte un ateu prea cunoscut, biologul şi filozoful Felix le Dantec din Franţa în lucrarea sa „L'Atheisme": „Sunt ateu cum sunt breton, cum este cineva blond sau brun, fără să o fi vo't. Oricât scotocesc amintirile mele, nu găsesc în ele ideea de Dumnezeu. Aceasta este o infirmitate, o monstruozitate chiar. Dar sunt astfel de infirmităţi cu care sunt înzestraţi din naştere unii oameni, erori fundamentale care aparţin fiinţei lor cum le aparţine gura, nasul sau urechea. Astfel de fiinţe lucrează instinctiv după natura lor şi se supun conştiinţei lor fără a întreba dacă conştiinţa se acordă sau nu cu logica".

Prin urmare, Felix le Dantec recunoaşte în mod sincer că ateismul este o infirmitate, o monstruozitate, o eroare fundamentală a naturii umane. Este o stare morbidă şi omul normal construit sufleteşte are teamă fiinţială de astfel de stări, îi repugnă pentru că îl coboară în rândul fiarelor după cum spune scriitorul I. L. Caragiale când ia atitudine faţă de răzvrătirea ateistă: „Ei — adversarii credinţei creştine — au învăţat o religie mai omenească decât cea cr ştină, o religie care predică nu mila şi îngăduinţa, nu blândeţea şi omenia; o religie aspră, care predică omului:

Eşti o fiară! Ghearele tale şi colţii tăi sunt deşteptăciunea şi şiretenia; fii perfid, crud şi neîngăduitor cu semenii tăi!

Nu te uita o clipă în sus, spre cer: aici în jos, pe pământ uită-te cu ochii în patru ,ca şi cum ai avea pâtru picioare; aici pe pământ se isprăveşte tot pentru tine.

Eşti fiară, fii fiară.

Fiarele n-au biserică; fiarele nu se închină; fiarele n-au Dumnezeu".

Ateismul duce în mod fatal la descătuşarea instinctelor minore, animalice din om căci neexistând frâna religios-morală a credinţei în Dumnezeu nimic nu le poate opri de a se manifesta ca atare.

Cu totul altfel se petrec lucrurile cu omul care cultivă în viaţa sa sufletească sentimentul religios, credinţa în Dumnezeu. Acest om este împăcat cu Dumnezeu, cu sine însuşi şi cu aproapele. Bucuria de a trăi nu-l părăseşte niciodată, iar în faţa încercărilor vieţii, credinţa în Dumnezeu este reazimul neclintit, este balsamul care alină durerile sufleteşti şi trupeşti şi îi menţine moralul atât de necesar în asemenea momente.

„Aveţi credinţă în Dumnezeu" — spune Mântuitorul Hristos (Marcu 11, 22). Între nebunia necredinţei (Ps. 13, 1) şi a ateismului şi virtutea mântuitoare de suflet a credinţei în Dumnezeu, izbăvitoare şi călăuzitoare a sufletelor încercate prin feluri suferinţe, ultimul şi hotărâtorul cuvânt îl are aceasta din urmă.

Sf. NIFON Patriarhul
(11 august)

„Flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc, gol şi M-aţi îmbrăcat... străin şi M-aţi primit..." (Matei XXV, 35—36).

Numai aceste cuvinte rostite profetic de Mântuitorul Hristos încadrează viaţa celui prăznuit astăzi şi în acelaşi timp caracterizează sufletul creştinesc al neamului românesc. Românul, prin firea lui blândă, milostivă şi prin viaţa lui în Hristos ,a atras oameni de valoare, străini de neam, dar de aceeaşi lege creştinească, în afara celor care au năvălit peste noi. Edenul strămoşesc a găsit totdeauna fructele bucuriei pentru a salva viaţa unor semeni sau a acoperit cu frunzele tămăduirii pe cei căutaţi şi înlăturaţi din casa lor părintească sau din familia duhovnicească.

După căderea Bisericii Răsăritului sub stăpâniri străine şi mai ales sub dominaţia otomană, clerici, monahi şi ierarhi scăpaţi de iataganul Semilunii au găsit ocrotire în Ţările Române. Aici au fost găzduiţi, iar priceperea şi strădaniile lor au adus rod bogat pentru Biserica lor, dar şi pentru noua lor Patrie, Ţările Române, primitoare de străini. Românii, domnii şi boierii lor n-au făcut numai un gest de umanitate, ci viaţa lor de creştini i-a îndemnat la unele ca acestea. Şi nu numai fraţi de credinţă, ci şi de alte credinţe chiar potrivnice Legii strămoşeşti — armeni, husiţi, catolici, evanghelici, reformaţi, mahomedani şi mozaici — au fost îngăduiţi şi toleraţi, primiţi şi ospătaţi ca şi în pilda gazdei din Samarineanul milostiv (Luca X, 34—35).

Fiind cucerite de osmanlâi, Patriarhatele Orientale, ierarhii lor, au găsit nu numai găzduire ci şi slujire la centrele eparhiale din Ţările Române. După distrugerea Târnovei (1394), ierarhii români, bulgari, albanezi din sudul Dunării au trecut în părţile noastre. Căzând Constantinopolul (1453) la noi şi-au găsit toţi slujitorii şi credincioşii loc sigur de viaţă şi rugăciune. Fiind făcute „paşalâc", Serbia, Bulgaria, Ungaria, la români au găsit răspuns bun nevoilor lor. Românii erau singurii ortodocşi prin care se putea circula în Imperiul otoman, fie din Răsărit spre Apus, fie invers. Aşa se explică şi Viaţa şi trăirea Sfântului Nifon pe pământ românesc.

Nicolae, aşa se numea Nifon înainte de monahism, s-a născut din părinţi creştini: Manuil şi Maria cununaţi prin 1433. Maria provenea din „boieri mari", valahi din Peloponez. Întâiul copil s-a numit Dimitrie, după numele Marelui ocrotitor al Tesalonicului; al doilea, Nicolae, după numele Marelui ierarh, chip blândeţelor şi îndreptă ri credinţei; şi al treilea, o fetiţă, Maria. Dimitrie a fost trimis la curtea voievodului Toma Contacuzino — rudă cu familiile Cantacuzin lor din Principatele Române — Maria a fost reţinută acasă, iar Nicolae a fost dat în grija dascălului grec Eftimie pentru înţelepţire şi carte, apoi a trecut la iscusitul călugăr Ioasaf, învăţând şi cele ale teologiei. Lar el avea înclinaţii spre viaţa liniştită, unde Sfinţii Vasile cel Mare şi Grigore de Nazianz se instruiseră şi cunoscuseră cultura greacă veche. Alt nevoitor de aici, Zaharia din Arteia, i-a deschis tânărului Nicolae căile călătoriei prin istoria popoarelor, învăţând pe lângă greacă, latină şi limba slavă bisericească. În acelaşi timp, Zaharia-duohvnicul cercetând viaţa curată a lui Nicolae îl îmbracă în haina călugărească cu numele Nifon — cel bine ascultător şi este hirotonit diacon, de către Mitropolitul regiunii, încheindu-se astfel, perioada de învăţăcel şi ascultător.

Căzând Constantinopolul sub turci (1453), mulţi ierarhi şi călugări pot să scape cu viaţă şi se împrăştie în toată Peninsula Balcanică. Mahomed-cuceritorul urmăreşte pe fugari şi pe duşmanii săi. Zaharia-duhovnicul şi cu Nifon pleacă în Albania, unde celebrul Gheorghe-revoluţionarul (Scanderberg) i-a primit cu bucurie. În 1466, Alban a este atacată şi creştinii traşi prin sabie, iar mulţi boieri turciţi. Zaharia şi Nifon sunt găzduiţi în cetatea vechilor viahi, Ohrida, în Mânăstirea Maicii Domnului. Aici sunt prinşi de turci şi trimişi sub escortă la Constantinopol. Zaharia-părintele trece către Domnul în drum spre cetatea sfântă, iar Nifon ajunge în cetatea trecută prin foc şi sabie, iar creştinii scăpaţi au fost făcuţi robi ai turcilor. Prin multe cunoştinţe ce le avea, datorită ştiinţei lui de carte şi iscusinţei, reuşeşte să ajungă în Sfântul Munte Athos, şi cu binecuvântarea în âistătătorului Daniil Protu, pe care Nifon îl cunoştea, merge în obştea Cutlumuşilor ctitorie veche valahă. De aici a plecat Hariton, ajuns mitropolit al Ţării Româneşti (1372—1381). El şi-a ales pentru nevoinţă peştera Criţ dând dovadă de aleasă ascultare. A fost chemat, apoi, la altă ctitorie românească din Sfântul Munte, la Dionisiu, pentru a fi învăţător şi pildă mulţimii călugărilor atoniţi, primind hirotonia întru preot şi duhovnicia. Aici se încheie întâia experienţă în mijlocul monahilor sfetagoreţi.

Trecând la cele veşnice mitropolitul Partenie al Tesalonicului, clerul şi credincioşii locului au rugat conducerea Sf. Munte ca Nifon înţeleptul şi smeritul să vină şi să le fie păstor. El, ca şi marii ierarhi cu frică de Dumnezeu, s-a arătat nevrednic de asemenea cinste şi a justificat refuzul său prin aleasa demnitate pe care nu o merită. La cererea cu lacrimi a tuturor credincioşilor, mai ales că erau destui care aşteptau scaunul ,Nifon îşi pleacă cinstitul cap pentru a primi arhieria. Cu acest prilej a vorbit credincioşilor ca „un sfânt Ioan Gură de Aur", având atâtea pilde de apărare a dreptei credinţe împotriva păgânilor, papistaşilor condamnând Sinodul unionist de la Constanţa, 1414—1415 şi pe cel de la Ferrara-Florenţa, 1438—1439 — şi ereticilor de tot felul. Viaţa lui personală, exemplu de slujire, de iubire şi milostenie s-au făcut cunoscute în toată Patriarhia Constantinopolului şi chiar înţelepţii musulmani îl respectau pentru înţelepciunea şi bunătatea lui. El făcea bine tuturor indiferent de credinţă sau neam

(Continuare în pag. a 4-a)

Diac. P. I. David

Serbarea de la Putna, 1871

(Urmare din pag. 1)

într-o unitate de simţire românească, mii de oameni, veniţi să cinstească memoria Marelui nostru Voievod.

Serbarea a început la 14 august 1871, ora 22, cu slujba privegherii a hramului Mânăstirii Putna, „Adormirea Maicii Domnului". A doua zi, Sfânta Liturghie este oficiată de un sobor de preoţi sub protia egumenului Mânăstirii Putna, Arhimandritul Arcadie Ciupercovici. Răspunsurile au fost date de un grup de tineri stupcani, conduşi de muzicianul Ciprian Porumbescu.

La priceasnă, egumenul care făcea parte din „Comitet",[5] rosteşte o cuvântare evocând gloria străbună, semnificaţia serbării, după ce mai întâi arătase în cuvinte alese rolul Prea Sfintei Fecioare Maria în evlavia credincioşilor, încât poetul Eminescu scria în „Curierul de Iaşi" nr. 22—25/1971 că: „preotul (egumenul) ştiu atât de bine să vorbească la sufletele auditorului, încât am simţit inima noastră mişcându-se de patriotism şi însufleţire".[6]

După Otpustul Sfintei Liturghii, în faţa mulţimilor A.D. Xenopol îşi rosteşte cuvântarea festivă, spunând printre altele: „Serbarea de la Putna este un foarte potrivit prilej de reculegere sufletească. Venim aici — zice Xenopol — şi pentru a lua putere, ce izvorăşte pe la mormintele oamenilor mari". Răsună apoi „Imnul lui Ştefan cel Mare" pe versuri de Vasile Alecsandri, muzică de Alexandru Flechtenmacher, executat de corul reunit al seminariştilor din Cernăuţi şi elevii din Suceava. Tânărul Ciprian Porumbescu a cântat minunat din vioara lui Grigore Vindereu, dascălul său, „Daciei în regi", cum singur se exprimă, aruncându-se în braţele tatălui său Iraclie preotul.

Ziua următoare 16 august, au loc Sfânta Liturghie şi Parastasul pentru pururea pomeniţii ctitori, unde egumenul Arcadie Ciupercovici dă citire Panegiricului „Cuvânt de îngropăciune la moartea lui Ştefan cel Mare", considerat al lui Vartolomeu Măzăreanu din 1762, care te „farmecă prin stilul său plăcut şi energic". Urmează acum solemnitatea depunerii pe mormântul „Pururea Pomenitului Ctitor" urna de argint cu pământ din toate provinciile româneşti, a coroanelor şi celorlalte daruri aduse cu acest prilej, după ce mai întâi au fost sfinţite, deoarece Marele Erou naţional întrupa „ideea unităţii" tuturor provinciilor româneşti, vis ce peste ani se va realiza prin făurirea României Mari.[7]

Toate darurile au inscripţii în limba română, brodate, cizelate şi gravate, care se păstrează şi astăzi. În special inscripţia de pe urnă glăsuieşte: EROULUI, ÎNVINGĂTORULUI, APĂRĂTORULUI EXISTENŢEI ROMÂNE, SCUTULUI CREŞTINĂTĂŢII, LUI ŞTEFAN CEL MARE" JUNIMEA ROMÂNĂ ACADEMICĂ MDCCCLXX (1870).

Se ţine apoi „Congresul pănuit" de studenţii români în trapeza mânăstirii.

Despre această evocare măreaţă de acum 125 ani, Eminescu însuşi conchidea: „Un model de lucrare pentru binele poporului nostru este Serbarea de la Putna, care a reîmprospătat în mintea fiecărui român, memoria Sfântului Erou Ştefan cel Mare" ...„Să deie Cerul, ca să ajungem asemene momente mai adeseori, să ne întâlnim la mormintele strămoşilor noştri plini de virtute şi să ne legăm de suvenirea lor cu credinţa şi aspiraţiile vieţii noastre. Numai cu chipul acesta neamul românesc poate spera slavă şi pomenire pe viitor".[8]

De observat că, egumenul Arcadie Ciupercovici, a sprijinit cu mult elan renumita evocare a celor 400 de ani de la sfinţirea prestigioasei ctitorii voievodale, contribuind la buna reuşită a organizării serbării, cât şi la primirea reprezentanţilor de seamă, fiind gazdă de onoare. În amintirea acestui eveniment cultural, s-a ridicat în curtea Mânăstirii Putna, o frumoasă cruce din piatră, ce se vede şi astăzi, de unde aflăm din inscripţia de pe ea, că este iniţiativa acestui egumen. Generaţiile de tineri români, din veacul următor, respectiv anul 1926, au ridicat şi ei în curtea Mânăstirii Putna un bust Marelui poet Eminescu, lucrat în bronz de Oscar Han, cum se vede şi în prezent, înconjurat de flori, prin faţa căruia se perindă cu însufleţire mulţimile vizitatorilor. Pe plăcile de marmoră aplicate pe soclu, sunt redate fragmente din versurile „voievodului poeziei româneşti".

După Marele Act al Unirii din 1918, „Dulcea Bucovină" cu mormântul Marelui Voievod, revine la Patria mamă, când şirul pelerinilor din ţară şi de peste hotare este în continuă creştere. Candela aprinsă la 2 iulie 1504, a pâlpâit fără să se stingă nici în vremea vremelniciei ocupaţiei austro-ungare. Iar amintirea marilor strămoşi n-a fost acoperită de norii uitării ,cu toate că nu s-au făcut glasuri auzite, pentru că în conştiinţa neamului nostru, îşi au locul lor de admiraţie şi recunoştinţă, ei fiind exemple de iubire nepărmurită de glia străbună şi implicit credinţă nestrămutată în Dumnezeu.

La împlinirea celor 125 de ani de la constituirea Congresului studenţilor români la Putna şi a Serbării din 1871, Mânăstirea Putna va cunoaşte din nou entuziasmul tinerilor români din centrele universitare ale ţării, din Cernăuţi şi Basarabia şi sub bolta ctitoriei Ştefaniene, pe lângă manifestările culturale adecvate, va cuprinde în plus şi slujba specială instituită la canonizarea Binecredincioşului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Atât de puternică este întipărită amintirea marilor noştri înaintaşi, în conştiinţa românilor de pretutindeni, încât George Coşbuc în secolul trecut preciza: „Iar când e vorba de ţară ,sunt vii şi morţii din mormintele lor".[9]

Chiar şi troparul aranjat pe melodia glasului I, a Binecredincioşului Voievod, reîmprospătează în memoria tuturor românilor, concret, amintirea faptelor şi ostenelilor, de o jumătate de veac, din viaţă, săvârşite pentru binele poporului său şi apărarea credinţei sale: „Apărător neînfricat al credinţei şi patriei străbune, mare ctitor de locaşuri sfinte"...

Aşa ştie poporul nostru să-şi cinstească personalităţile istorice, adăugând o nouă verigă trainică în lanţul de aur a înveşnicirii fiinţei noastre, a recunoştinţei profunde ,prin comemorarea serbării, prilej deosebit pentru evocarea şi permanentizarea memoriei lor.

Proorocul şi Psalmistul David zice: „întru pomenire veşnică va fi dreptul, de vorbire de rău, el nu se va înfricoşa" (Ps. 111, V.6).

—

5 C. Giban, „Cânta la Stupca o vioară", Bucureşti, 1958, pag. 117.
6 Claudiu Paradais, op. cit., pag. 153 şi 158.
7 Doina Cernica, op. cit., pag. 1.
8 Claudiu Paradais, op. cit., pag. 160.
9 George Coşbuc, „Poezii patriotice", Cluj-Napoca, 1977, pag. 109.

Obligaţia preoţilor de a se spovedi

(Urmare din pag. a 2-a)

plăteşte darea pentru templu (Mat. XVII, 24—27), ca să nu sminteasc pe nimeni. Nu se scuteşte pe sine de nici o obligaţie ci se face tuturor pildă: „Pildă am dat vouă..." Şi, „de mă iubiţi, păziţi şi voi poruncile Mele"... porunci împlinite şi de mine cu cuvântul şi cu fapta. „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl şi Eu vă trimit pe voi" (Ioan XX, 21). „Faceţi-vă şi voi ucenici din toate neamurile" (Mat. XXVIII, 19). Dar, „ucenicul nu este mai presus de învăţătorul său, nici robul mai presus de Domnul său. Ajunge ucenicului să fie ca învăţătorul său şi robul ca Domnul său" (Mat. X, 24—25). Dacă Domnul şi Învăţătorul împlineşte toate rânduielile legii cu cât mai mult ucenicul.

Credincioşii au învăţat, ştiu şi simt cu toţii: lucrarea mântuirii, a pocăinţei — ca orice lucru bun de pe lume — se săvârşeşte nu de unul singur, ci pe lângă povăţuitor, pe lângă părintele duhovnicesc. Legătura între părintele duhovnicesc şi penitent e ca între tată şi fiu. Această legătură duhovnicească îşi are prototipul în viaţa Sf. Treimi. De altfel, lumea este o „icoană a naturii dumnezeeşti" (Sf. Grigorie de Nisa). Precum în cer, în familia dumnezeiască avem icoana sfântă, a unirii dintre Tatăl, Fiul şi Sf. Duh, tot aşa trebuie să fie şi pe pământ, mai ales în Biserică această unire, legătură în vederea mântuirii, de la părinte la fiu, prin Sf. Duh. Noi trebuie să realizăm în Biserică neîncetat viaţa Sf. Treimi. De aceea a coborât Fiul lui Dumnezeu, ca să ne descopere o asemenea viaţă. În viaţa lui Iisus avem descoperit modelul lucrării de duhovnicie. Astfel, deşi Iisus, fiind fără de păcat, nu are nevoie de pocăinţă, de iertare şi dezlegare, totuşi e model de viaţă pentru lucrarea duhovniciei prin chipul desăvârşitei Sale ascultări faţă de Tatăl. El nu face nimic fără să întrebe pe Tatăl. Adeseori toată noaptea petrece în rugăciune, în convorbire cu Tatăl (Mat. XIV, 23; Luca V, 16; VI, 12) — iar ziua predică. „Eu n-am vorbit de la Mine însumi, ci Tatăl care M-a trimis, El însuşi Mi-a poruncit ce trebuie să spun... şi ştiu că porunca Lui este viaţă veşnică. Cine crede în Mine, nu crede în Mine, ci în cel ce M-a trimis pe Mine..." (Ioan XII, 44—45; 49—50). Iisus Hristos, Domnul şi Mântuitorul nostru nu-şi scoate niciodată dreptatea din Sine, ci din voia Tatălui: tot aşa, ba cu atât mai mult cel căzut — preot sau mirean — trebuie să-şi scoată îndreptarea nu de la sine, nu din voia sa, ci mereu să aibă îndreptar în părintele său duhovnicesc, părinte care după predania învăţătorilor Bisericii ţine locul lui Dumnezeu (vezi sf. Ioan Scărarul, Cuv. IV. Despre ascultare, cap. 21, 62, 121). Duhovnicul este neîncetat garantul şi judecătorul nepărtinitor al gândurilor, cuvintelor şi faptelor noastre. Căci mi se pare că de nicăieri nu apar mai lesne şi mai grave greşeli decât din voinţa proprie. De aceea a zis Iisus: „Nu caut voia Mea, ci voia Tatălui Meu", pentru ca neîncetat să ne înveţe, că voia noastră nestăpânită e izvorul păcatelor.

Şi toată Scriptura într-un glas e mărturie, că toţi bărbaţii sfinţi deşi luminaţi de sus de Duhul Sfânt au fost totuşi sub ascultarea unui povăţuitor duhovnicesc de pe pământ. Moisi e sfătuit de preotul Ietro (Ieşire XVIII, 19). La rândul său Moisi devine sfătuitor lui Aaron, fratele său (Exod, Levitic). Samuel creşte la umbra judecătorului Eli. David proorocul primeşte judecata şi sfatul altui proroc, Nathan. Iată ce spune Sf. Ioan Gură de Aur cu privire la păcatul atât de cunoscut al psalmistului David: „Atunci a mers către David — Nathan, proorocmerge către proroc. Dar oare pentru care pricină nu se vindecă singur pe sine, proroc fiind David. Precum doctorii când se bolnăvesc trebuinţă au de alţi doctori, pentru că boala strică meşteşugul, aşa şi aici"[6].

Acelaşi Sf. Părinte într-o altă predică despre pocăinţă, tălmăcind ideea mărturisirii păcatelor şi folosindu-se tot de cazul împăratului David, spune aşa: „Am în Scriptură pilda despre uń om care şi-a spus păcatul şi i s-a şters, şi despre altul care nu l-a spus şi nu i s-a şters. Omul care şi-a mărturisit păcatul este David, el mărturiseşte păcatul desfrânării în faţa proorocului Nathan, iar Nathan îi răspunde: şi Domnul ţi-a iertat greşala ta, celălalt, care nu şi-a mărturisit păcatul, e ucigaşul de frate Cain, care şi-a primit sentinţa de la Dumnezeu în cuvinte foarte aspre: „În gemete şi-n tremur îţi vei duce viaţa pe pământ"[7].

În Sfânta Scriptură găsim şi alte pilde: Elisei proorocul se formează sub povaţa Sf. Proroc Ilie şi primeşte de la el cojocul său şi har îndoit. În Noul Testament, apostolii cresc cu duhul sub directa îndrumare a Mântuitorului. Iar când Petru a căzut în marele păcat al lepădării, glasul cocoşului a trezit glasul conştiinţei sale şi chiar în aceeaşi clipă a privit la Domnul său, care se afla în pridvorul palatului marelui Arhiereu. Petru a privit la Iisus şi şi-a recunoscut păcatul, Iisus a privit la Petru şi i-a adus aminte de prevestirea căderii cu o dulce mustrare. Atunci dându-şi seama Petru, a început să plângă, zice Sf. Ioan Gură de Aur. Şi nu numai că a plâns ci a plâns amar, făcând un al doilea botez cu lacrimile din ochi. Şi fiindcă a plâns amar, şi-a şters păcatul şi a primit iertare de la Domnul, când i-a zis: „paşte oile Mele" şi l-a reintegrat în apostolie.

Sf. Pavel este chemat la apostolie de-a dreptul de Mântuitorul, dar totuşi capătă botezul, iertarea păcatelor şi vindecarea prin mâna preotului Anania din Damasc (Fapte IX, 17, 18).

Sunt în Sf. Scriptură încă şi alte mărturii doveditoare de legătura sufletească între sf. Apostoli şi ucenicii lor, ca de pildă între Sf. Apostol Petru şi Sf. Ev. Marcu, pe care-l numeşte „fiul meu" (I. Petru V. 13), sau Sf. Pavel şi fiii săi duhovniceşti: episcopii Tit şi Timotei şi alţii.

Trecem de la Sf. Scriptură la Sf. Părinţi. Şi aici găsim mărturii directe privind spovedania slujitorilor lui Dumnezeu. „Chiar marii sfinţi ai Bisericii, mai ales în faza premergătoare şi următoare convertirii lor, au simţit din plin trebuinţa de a intra în legătură cu avvii cei mbunătăţiţi pentru a primi de la ei sfat şi ajutor în calea desăvârşirii[8]. Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Serapion de Arsinoe şi mulţi episcopi şi preoţi din prima jumătate a veac. IV, aveau ca duhovnic pe Sf. Antonie cel Mare şi alţi părinţi îmbunătăţiţi din mânăstirile Egiptului, pe care i-a cercetat la vremea sa şi Sf. Vasile cel Mare. Sf. Epifanie al Ciprului se înduhovniceşte pe lângă Sf. Ilarion. În Asia Mică şi cu deosebire cei din eparhia condusă de Sf. Vasile cel Mare, preoţii se mărturiseau la arhipăstorul lor. E cunoscut cazul acelui preot care printr-o ispită pusă la cale de uratorul de bine, duhul răului, a căzut în păcatul desfrâului şi mărturisindu-se marelui Ierarh Vasile a fost oprit de a mai săvârşi Sf. Liturghie. Mult îmbunătăţitul Sf. Pafnutie mărturiseşte că de două ori pe lună se ducea la bătrânul lui părinte cale de 12 mile şi „tot cugetul îl spunea" prin taina spovedaniei.[9]

Sf. Părinte Pimen aşa învăţa pe ucenicii săi între care erau şi duhovnici şi preoţi: „voia noastră este zid de aramă între noi şi între Dumnezeu... voia noastră este ca o piatră ce se împotriveşte voii lui Dumnezeu". „Deci de se va lepăda cineva de această voie a sa, atunci poate să zică şi el cu psalmistul: „Întru Dumnezeul meu fără prihană e calea Ta" (Ps. XVII, 32, 35). Căci după ce trece cineva peste acel zid de aramă al voii sale, atunci vede calea lui Dumnezeu că nu are prihană".[10] Iar Sf. Dorotei ni se destăinuie că totdeauna, toate gândurile sale le mărturisea bătrânului părinte Ioan, că-n viaţa lui nu voia să facă ceva fără de voia lui şi încheie zicând: „întrebarea este smerenie, este bucurie".[11]

Păstrăm din epoca patristică două momente deosebit de impresionante de mărturisire a unor sfinţiţi slujitori. Unul ni-l descrie cunoscutul predicator Ilie Miniat. Venerabilul episcop Potamie, vestit prin virtutea sa, a căzut într-un păcat greu. A căzut dar s-a ridicat. S-a ridicat prin spovedanie. Şi a hotărât să facă mărturisirea aşa. A aşteptat un an întreg până ce s-a întrunit Sinodul la care s-au adunat 50 de episcopi, preoţi, monahi şi mulţi învăţători. Potamie era preşedintele Sinodului. În inima sa se luptau deodată ruşinea dar şi căinţa, zdrobirea inimii. A biruit însă căinţa. S-a sculat Potamie de pe tronul său şi spunând împreună cu David: „fărădelegea mea mi-am cunoscut-o şi păcatul meu nu mi l-am ascuns", a stat în mijlocul sinodului şi-n auzul tuturor şi-a mărturisit pe faţă păcatul. S-au minunat şi s-au înspăimântat de o astfel de mărturisire cei care au luat parte la sinod. Îmi închipui — zice Miniat — că s-au minunat şi au prăznuit mărturisirea lui şi îngerii din cer.[12]

(Continuare în nr. viitor)

6 După „Învăţătura către duhovnic", op. cit., p. 159.
7 Omilia II. Despre pocăinţă.
8 Ierod. Irineu Crăciunaş: Îndrumătorul duhovnicesc şi ucenicul după Sfinţii Părinţi, în St. Teol. nr. 9—10, 1956, pag. 620.
9 Patericul, Ed. Rm. Vâlcea, 1930, pag. 201.
10 Cartea Sf. Dorotei, op. cit., Cuv. VI, pag. 60, 61.
11 Idem, pag. 65.
12 I. Miniat: Didahii şi Predici, trad. Pr. D. Fecioru, Buc. 1945, pg. 79—80.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
SIBIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

Vă aducem la cunoştinţă că din analiza Schemei de Funcţii pe Protopopiate cu privire la Parohiile vacante, rezultă că avem 32 parohii libere, cele mai multe dintre ele sunt cu aproximativ 100 de familii şi mai mici.

În vederea ocupării acestor parohii, Centrul eparhial a organizat examene de capacitate preoţească pentru Seminarişti şi licenţiaţi.

În ultimii doi ani au promovat la examenul de capacitate preoţească în trei sesiuni 34 de candidaţi dintre care 6 s-au preoţit. La cei amintiţi se adaugă licenţiaţii din anii precedenţi care n-au dat examen de capacitate.

Ţinând seama de Regulamentul pentru numirea şi transferarea clerului care prevede că urmare calificativului primit la examenul de capacitate, candidatul este îndreptăţit să ceară numirea într-o Parohie (Legiuirile B.O.R., pag. 313), având în vedere şi propunerea ce s-a făcut în şedinţa Consiliului eparhial Sibiu din 27.07.1996, cu privire la promovarea tinerilor în parohii, publicăm Concurs de numiri pentru toate parohiile vacante din Eparhie, satisfăcând cererile absolvenţilor de Seminar şi Licenţiaţilor în teologie cu examen de capacitate.

Este cunoscut faptul că de mulţi ani nu s-a făcut un **CONCURS DE NUMIRI PENTRU SEMINARIŞTI ŞI LICENŢIAŢI IN EXCLUSIVITATE.**

Acolo unde nu se vor prezenta candidaţi pentru numiri, se va organiza al doilea concurs la care vor putea candida şi preoţi pentru transfer.

De la acest concurs sunt exceptate parohiile de oraş care au regim special.

PROTOPOPIATUL SIBIU

1. Post preot la Spitalul de Psihiatrie Sibiu.
— fără enorie —
Examen concurs pentru oraş. Informaţii suplimentare la Sectorul bisericesc al Arhiepiscopiei.
2. Parohia Bogatu Român.

TERMEN DE CONCURS: 1—15 septembrie 1996

PROTOPOPIATUL MEDIAŞ

1 Parohia Petiş
2. Parohia Alma Vii
3. Parohia Motiş
4. Parohia Prod
5. Parohia Ştenia
6. Parohia Dârlos

PROTOPOPIATUL SALIŞTE

1. Parohia Aciliu

PROTOPOPIATUL AVRIG

1. Parohia Cârţa

PROTOPOPIATUL AGNITA

1. Parohia Ghijasa de Jos
2. Parohia Bruiu
3. Parohia Şomartin
4. Parohia Apoş
5. Parohia Netuş
6. Parohia Stejăriş
7. Parohia Dealul Frumos
8. Parohia Salcău
9. Parohia Răvăşel
10. Parohia Noiştad
11. Parohia Zlagna
12. Parohia Ţeline
13. Parohia Veseud
14. Parohia Metiş

PROTOPOPIATUL RUPEA

1. Parohia Hoghiz
2. Parohia Lupşa
3. Parohia Viscri
4. Parohia Dopca

PROTOPOPIATUL FAGĂRAŞ

1. Parohia Săvăsteni
2. Parohia Şercăiţa
3. Parohia Seliştead
4. Parohia Rotbav
5. Parohia Gherdeal

PROTOPOPIATUL BRAŞOV

1. Parohia Tractorul II — Braşov

TERMEN DE CONCURS: 15 august — 15 septembrie 1996

Pentru parohia Tractorul II — Braşov, se va da examen-concurs pentru parohie de oraş.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile protopopeşti sau la Centrul eparhial, Secretariat, anexând adeverinţe şi certificate de studii.

După expirarea termenului, Oficiile protopopeşti vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

De la data numirii există termen de contestaţie 15 zile.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

1 iulie 1996 — a cercetat Mânăstirea Predeal.

2—5 iulie — a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În după-masa aceleiași zile a cercetat Mânăstirea Predeal.

SÂMBĂTĂ, 6 iulie a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta, jud. Brașov.

MARȚI, 9 iulie, a participat la Mânăstirea Sâmbăta la Simpozionul Internațional UNICEF, la invitația Președintelui acestui for, Dl. Prof. Virgiliu Radulian.

MIERCURI, 10 iulie a.c., a acordat un interviu pentru Televiziunea Română în legătură cu istoricul Mânăstirii Sâmbăta.

JOI, 18 iulie a.c., a efectuat o vizită de lucru la Gospodăria anexă Țiglari.

VINERI, 19 iulie, a efectuat o vizită la Via Sărăcsău în județul Alba.

SÂMBĂTĂ, 20 iulie a.c., la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, a participat la slujba ungerii în monahism a P. C. Pr. Prof. Dr. Liviu Streza.

DUMINICĂ, 21 iulie a.c., participă la Sf. Liturghie și hirotesește întru arhimandrit pe P. C. Prof. Dr. Laurențiu Streza.

MARȚI, 23 iulie a.c., primește la Reședința mitropolitană pe noul primar al Sibiului, Dl. av. Dan Condurat, însoțit de Dl. ing. Virgil Benga, directorul Serviciului Tehnic al Primăriei.

JOI, 25 iulie a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

VINERI, 26 iulie, a primit o delegație de la ASCOR București și a acordat un interviu în legătură cu problema „Martorilor lui Iehova".

SÂMBĂTĂ 27 iulie a.c., prezidează lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

DUMINICĂ, 28 iulie a.c., participă la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană Sibiu.

LUNI, 29 iulie a.c., a cercetat Mânăstirea Predeal.

MARȚI, 30 iulie a.c., participă în Stațiunea Montană Sinaia la un Simpozion organizat în cadrul Universității de Vară, având ca participanți pe traducători și reporteri de limba română din întreaga Europă.

MIERCURI, 31 iulie a.c., participă în Piața Revoluției din Sibiu, la invitația comandantului Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu, Dl. General de Brigadă Neculai Stoina la Festivitatea Înălțării în grad a promoției de ofițeri, subofițeri și maiștri militari „Ion Dragalina".

Secretar eparhial,
Pr. Valentin Sicoe

Trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului PARTENIOS al III-lea, Papă și Patriarh ortodox al Alexandriei și al întregii Africi

În data de 23 iulie 1996 s-a mutat în corturile cele veșnice Întâistătătorul Patriarhiei Alexandriei și al întregii Africi, Prea Fericitul Partenios al III-lea.

Funeraliile s-au desfășurat în 30 iulie a.c., fiind de față reprezentanți ai Bisericilor ortodoxe surori, ai Bisericii Romano-catolice, ai altor confesiuni și ai organismelor intercreștine.

Adormitul în Domnul a fost binecunoscut pentru strădaniile sale în folosul apropierii și unității creștine și al creării unui climat de înțelegere inter-umană.

Prieten bun al Bisericii și poporului român, pururea pomenitul patriarh ne-a vizitat de mai multe ori țara. De fiecare dată și-a exprimat prețuirea și admirația sa față de evlavia și realizările pe plan spiritual ale credincioșilor și clerului Bisericii Ortodoxe Române.

Bunul Dumnezeu să-l facă parte de fericire în împărăția Sa cea cerească.

Pr. D. A.

Știri din viața Eparhiei

— Precum este cunoscut, în luna iunie a.c., o furtună neobișnuită s-a abătut asupra parohiei Bazna, prot. Mediaș, jud. Sibiu, producând mari pagube materiale. A fost afectată atât biserica cât și casa parohială, cărora le-au fost distruse în întregime acoperișul.

Prin grija Parohiei Ortodoxe Române Mediaș-Catedrală, sub îndrumarea P. C. Prot. Ioan Găban, în zilele de 29 și 30 iunie a.c., a fost organizată o colectă în sprijinul parohiei afectate de calamitate.

Jertfelnicia bunilor credincioși s-a materializat în frumoase sume de aproape un milion de lei, care a și fost virată în contul parohiei Bazna. Bunul Dumnezeu să răsplătească tuturor celor ce au contribuit la această acțiune de suflet, inițiată de vrednicii lor păstori sufletești.

*

— În ședința sa de lucru din 3 iulie a.c., Sf. Sinod al Bisericii noastre a aprobat înființarea unui Seminar Teologic Liceal Ortodox, deocamdată pe lângă Liceul „Doamna Stanca" din Făgăraș, unde au și avut loc examene de admitere, fiind declarați reușiți 25 de elevi.

Menționăm că este al doilea Seminar Teologic al Eparhiei noastre, după cel de la Brașov și nădăjduim că va da rezultate bune în pregătirea profesională și cetățenească a viitorilor slujitori ai Bisericii noastre.

*

— Cu binecuvântarea **I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală** al Ardealului, cu concursul cadrelor medicale de la Spitalul Municipal din Mediaș a fost amenajată în incinta spitalului o Capelă ortodoxă, destinată serviciilor religioase pentru cei aflați în suferință sau în tratament în acest spital.

*

— În perioada 8—19 iulie a.c., cu binecuvântarea **I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie** al Ardealului, s-au desfășurat la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu o nouă serie de cursuri preoțești de îndrumare.

Au luat parte preoți din Arhiepiscopia Sibiului, Episcopia Alba Iuliei și Episcopia Harghitei și Covasnei.

Cursurile s-au desfășurat potrivit programului stabilit de Sf. Sinod, prelegerile programate au fost susținute de P. C. Pr. profesori ai Facultății de Teologie din Sibiu, urmate fiind de seminarii la care s-au dezbătut aspecte misionare, liturgice și sociale din viața parohiilor astăzi.

În fiecare dimineață în Capela mitropolitană s-a săvârșit pe rând de către preoții cursanți Sf. Liturghie cu predică ,iar seara slujba Vecerniei cu catehează.

*

— Sâmbătă, 27 iulie a.c., s-au desfășurat la Reședința mitropolitană din Sibiu, lucrările ședinței ordinare a Consiliului Eparhial Sibiu.

Desfășurate sub președinția **I. P. S. Mitropolit Antonie** al Ardealului, lucrările au dezbătut pe larg o serie de probleme de interes bisericesc, cultural și misionar. Au fost adoptate hotărâri privind bunul mers al activității Arhiepiscopiei, problema religiei în școală și în armată, precum și alte probleme.

*

— Miercuri, 31 iulie a.c., s-au desfășurat în Piața Revoluției din Sibiu, festivitățile prilejuite de înălțarea în grad a promoției 1996 a absolvenților Institutului Trupelor de Uscat din Sibiu.

I. P. S. **Mitropolit Antonie,** înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a oficiat o slujbă specială, după care a adresat un scurt cuvânt de binecuvântare și felicitare noii promoții de absolvenți, care prin ordinul Ministerului Apărării Naționale a primit numele de „General Ion Dragalina", în amintirea eroului român căzut în primul război mondial.

Arhidiacon Dumitru Bălțat

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Anastasia", sensibilă la tot ce este valoros în spiritualitatea ortodoxă, ne oferă în traducerea D-lui Boris Buzilă o operă mai puțin cunoscută în România, deși dintre cele mai importante, ale lui Nicolae V. Gogol, **„Meditații la dumnezeiasca liturghie" (București,** 1996, 108 p.). Geniu satiric de sub pana căruia au ieșit **Nasul, Revizorul, Mantaua, Suflete moarte,** povestitor neîntrecut în **„Serile în cătunul de lângă Dikanka** și **Taras Bulba,** Gogol a fost dublat de o natură meditativă, fiind un **„chinuit de râvna mântuirii",** cum spune Dl. B. Buzilă în substanțiala sa introducere la **„Meditațiile"** pe care le-a tradus din original. Gogol a fost numit și **„un Pascal al stepelor".**

Gogol trecuse prin Mânăstirea Optina, evident ca închinător, așa cum trecuseră și Dostoievski, și Rozanov, probabil și Tolstoi, într-o vreme în care influența lui Paisie de la Neamțu făcuse din această mânăstire un important centru isihast. Gogol a citit multe opere de spiritualitate. Îl cunoscuse pe Filaret al Moscovei, mare teolog, îi studiase pe cunoscuții liturgiști Gherman al Constantinopolului, Simeon Tesaloniceanul și Nicolae Cabasilas și pe scriitorul și teologul Alexei Homiakov. Dacă Dostoievski spunea că toată literatura rusă modernă a ieșit de sub **„Mantaua"** lui Gogol, prefațatorul notează că fervoarea mistică a lui Dostoievski a ieșit tot de sub „mantaua" lui Gogol.

„Meditațiile" lui Gogol se încheie cu îndemnuri pastorale despre darurile Liturghiei către cei care o ascultă cu evlavie, și către preoții care o săvârșesc și îi trăiesc simbolurile și realitățile cu credință și cu frică de Dumnezeu. Scriitorul e bine documentat teologic și convingător în expunere și în tâlcuire.

Dl. Boris Buzilă ne-a pus la dispoziție câteva amănunte despre legăturile dintre Gogol și Alexandru Sturdza, amănunte pe care le reproducem atât pentru cei care se ocupă de Istoria Basarabiei, cât și pentru cercetătorii din domeniul istoriei literaturii.

Alexandru Sturdza (1791—1854) era fiul lui Scarlat Sturdza și al principesei Moruzi. Tatăl său fusese primul guvernator al Basarabiei, după răpirea ei de către ruși, la 1812. Numind un „pământean" în această funcție, Țarul Alexandru I credea că va putea lua ochii localnicilor, amăgindu-i cu o așa-zisă ... autonomie locală pe baze etnice ... Din păcate, guvernoratul lui a durat foarte puțin (23 iulie 1812—17 iunie 1813), fiind înlocuit cu un rus (Apud Căpitan Gh. V. Andronachi: **„Albumul Basarabiei în jurul marelui eveniment al Unirii"** pag. 31).

Pe Alexandru Sturdza, mare filantrop, autor de scrieri moral-religioase, memorialist, prof. Ștefan Ciobanu îl caracteriza drept **„mare patriot basarabean, care visa unirea tuturor românilor".** În sprijinul acestei afirmații, cita aprecierile din rapoartele lui F. F. Vighel, fost vice-guvernator al Basarabiei, cu privire la boierimea basarabeană din prima jumătate a veacului al XIX-lea: **„Era în circulație un plan, ca, în Basarabia, drepturile și obiceiurile moldovenești, nu numai să fie păstrate, dar să fie și mai mult răspândite. El** (Al. Sturdza) **nu-și ascundea dorința de a-și vedea Moldo-Vlahia ca o împărăție deosebită (independentă), împreună cu Basarabia, Bucovina și Transilvania"** (Șt. Ciobanu: **„Cultura română în Basarabia"** pag. 316, cf. Andronachi, **op. cit.,** pag. 33—34).

În ultima ediție „prerevoluționară" a cărții lui Gogol **„Fragmente alese dintr-o corespondență cu prietenii mei",** cea în care sunt incluse și **„Meditațiile la dumnezeiasca liturghie"** (pag. 119) sub un desen care îl înfățișează pe Al. Sturdza, găsim următoarea explicație:

„Cunoscutul pietist Aleksandr Skarlatovici Sturdza (...) a avut lungi discuții cu Gogol la Roma, în 1846, pe teme moral-religioase. În amintirile sale despre Gogol (Moskviteanian", 1852) scrie: **Trebuie să mărturisesc că discuțiile noastre de la Roma s-au reflectat ca într-o oglindă în** cartea **„Fragmente alese dintr-o corespondență cu prietenii mei".** Aveau să se revadă și mai târziu, când Gogol s-a aflat la Odesa. Există scrisori ale lui Gogol adresate lui. Sturdza i-a dăruit lui Gogol cartea sa **„Despre îndatoririle cinului preoțesc".**

După unele informații Gogol l-ar fi cunoscut și a purtat corespondență și cu Neofit Nevodcikov (n. 1824, mort la Ismail în jurul anului 1910) cel ce avea să devină arhiepiscop al Chișinăului (1892—1898).

ANTONIE P.

Sf. Nifon Patriarhul

(Urmare din pag. a 3-a)

spunând că orice om poartă chipul lui Dumnezeu și toți sunt frați între ei și sunt așteptați în turma lui Hristos. În scurtul timp al păstoriei sale (1483—1486), clerul a fost disciplinat, iar credincioșilor li s-a făcut catehizare, fiindcă nu-și mai cunoșteau adevărurile de credință, iar viața lor necontrolată și numai pentru lumea aceasta a atras atâtea necazuri pentru ortodoxie. Așa s-a încheiat o parte scurtă, dar plină de realizări, a vieții mitropolitului Nifon.

Din cauza atâtor necazuri, Simion Patriarhul Constantinopolului și-a dat obștescul sfârșit. Toți arhiereii din jurisdicția Țarigradului și ierarhii de pretutindeni au cerut în sobor ca Nifon să vină patriarh. Cu toată împotrivirea sa, că nu a lucrat cât trebuie pentru turma încredințată, vrednicul mitropolit este numit Întâistătător pe scaunul Sfântului Ioan Gură de Aur pe care l-a urmat în faptă și în învățătură, iar acum era pildă și sprijin în rugăciune. Ca și Marele înaintas, dascăl și învățător, Ioan, Nifon-patriarhul începe reformele și curățirea din Palatul patriarhal ,școlarizează clerul, sfătuiește monahii să stea în mânăstire la lucru și rugăciune nu să cerșească și să lenevească ,ierarhii — unii nici n-aveau scaune — să păstor a că cu timp și fără timp turma, să nu-și piardă vremea în „săboare" fără știrea mai-marilor ... Cu toate că stăpânirea otomană nu se amestec în treburile bisericești ,dar mulți vârau zâzania păgână în Biserică, ierarhilor fără vocație și rătăciți în cler nu le-a convenit un asemenea conducător. Și iată după doi ani (1486—1488), „diavolul, cel ce nu iubește binele, văzând atâta îndreptare a păcătoșilor, a uneltit până și i-a adus învinuiri, pentru a fi scos din scaun". Ca și Sf. Ioan Gură de Aur, Nifon-patriarhul a plecat liniștit la Mânăstirea Sf .Ioan Botezătorul din golful Burgas pentru nevoințe, neavând nici aur nici argint, ci comoara nepieritoare: credința pentru mântuirea sufletului și înțelepciunea pentru atragerea oamenilor. Și în curând a ridicat un schit, aproape de Akra, cu hramul Sf. Nicolae, ocrotitorul său. Dar minciuna are picioare scurte. Ierarhii cinstiți și-au dat seama că au scos din scaun o lumină ,un apostol ,un chemat, iar autoritățile au înțeles că cei ce au urzit înlăturarea din Scaunul patriarhal erau furi, năimiți și tâlhari (Ioan X, 10, 12—13). Toți credincioșii îl pomeneau și se rugau pentru el și erau pelerinaje din toată lumea la Părintele cel bun și milostiv, înțelept și iertător. Și din nou este chemat în scaun, ca și patronul său Sf. Ioan Gură de Aur, și iarăși continuă slujirea lui Hristos .Dar vrăjmașul nu dormitează, ci ca un leu caută pe cine să înghită (I Petru V, 8) și numai după doi ani (1496—1498), Amir sultanul îl scoate din scaun și sub arest îl duce în Adrianopol, dar îi îngăduie să slujească în biserica Sf. Ștefan. Și aici, mulți credincioși și fii de domni veneau pentru sfat, îndemn, spovadă și chiar pentru tămăduire. Printre aceștia se aflau mulți valahi din Sudul Dunării, dar și cuconi domnești și boierești din Muntenia, Moldova și Transilvania. Printre cei mai ascultători erau Radu Basarab și rudenia sa mai mică Neagoe Basarab .De acum Nifon era socotit Sfânt, tămăduitor, persecutat și mărturisitor al dreptei credințe.

Ajuns domn al Țării Românești (1495—1508), după profeția Sf. Nifon, Radu numit cel Mare pentru faptele lui și la îndemnul Înțeleptului ierarh, care binecuvântarea Sfântului ca să meargă la sultan să-i îngăduie venirea în Țara Românească ,fiind din neamul atât de credincios al locuitorilor Tesaliei amestecați cu valahii buni creștini și iscusiți crescători de vite. În schimbul unei sume mari de aur, Nifon primește aprobarea sultanului și în 1499, patriarhul Constantinopolului consimte să primească scaunul de mitropolit al Țării Românești, situație unică în istoria bisericească a românilor. Cunoscător al limbii slave bisericești și a limbii române, Nifon convoacă un sinod mixt cu ierarhi, clerici, stareți și credincioși arătându-le foloasele științei de carte și cercetarea Sfintei Scripturi și respectarea celor lăsate de Sfinții Apostoli și urmașilor lor, adică Sfânta Tradiție. Îndeamnă preoții să predice și să catehizeze, să învețe pe copii scrierea și cititul, cântarea și bunacuviință. Aici trebuie căutat începutul de pregătire în seminar. Însuși patriarhul-mitropolit reorganizează Episcopia Râmnicului Noului Severin ca o recunoștință adusă lui Hariton cel ce a fost mitropolit al Severinului, și înființează Episcopia Buzăului — vechi centru creștin — (1504) pentru care hirotonește episcopi al căror șir nu s-a întrerupt niciodată. Patriarhul-mitropolit Nifon săvârșea, ca un monah ascultător, Sfânta Liturghie în fiecare zi.

Și din nou vrăjmașul, care lucrează prin oamenii lui, produce încurcături. Un boier moldovean, fugit de la curtea lui Ștefan cel Mare (1457—1504), Bogdan își părăsește familia și se căsătorește cu domnița Caplea, sora lui Radu. Patriarhul nu admite asemenea fărădelege ceea ce produce dezbinare între domn și mitropolit. Cu toate insistențele lui Radu, Nifon rămâne neclintit. Atunci, clerul îl acuză de amestec în treburile sale și ale neamului său. Nicon, cinstit, îi reproșează: să nu te joci cu sufletul tău, merge în biserică, se îmbracă în veșminte și afurisește pe boierul moldovean, pe domn și pe tot poporul care suportă nelegiuirile. Apoi, se dezbracă, pune veșmintele pe Sfânta masă și pleacă .La rândul său, Radu poruncește ca nimeni să nu-l mai asculte, iar cel care îi va oferi găzduire să fie pedepsit el și casa lui. Numai un ucenic, Neagoe din neamul Basarabilor, i-a dat cele necesare și l-a ținut în casa sa. Având vise groaznice și năluciri de tot felul, Domnul și-a dat seama de efectul blestemului și l-a căutat să vină la Curte. Sfântul a repetat anatema și profeția că Domnul va muri chinuit. Aici se încheie activitatea Sfântului pe pământul românesc.

În vara anului 1505 ,Nifon-patriarhul trece Dunărea și prin Sofia ajunge în Bitolia Macedoniei și apoi în Sf. Munte, cerând învoire să sălășluiască în Lavra Vatopedului în mijlocul multor monahi români din toate provinciile. El a plecat cu trei ucenici apropiați. Doi au trecut către Domnul ,iar al treilea, Macarie, și-a dat viața în Tesalonic pentru dreapta credință.

Împreună cu Ioasaf, a mers la Dionisiu, simțindu-și sfârșitul, dar acolo Nifon n-a spus cine este. Starețul i-a dat grele ascultări, deși era vârstnic, la grajd și la catâri nărăvași, pe care, cu blândețea sa, i-a liniștit, minunându-se de aceasta frații! Descoperit că este Patriarhul-mitropolit din Țara Românească, i s-a dat toată cinstirea și toți s-au bucurat de sfaturile, slujba și știința lui și pe mulți i-a întors la adevăr ,câștigând pentru Hristos peste patru mii de suflete. Simțindu-și sfârșitul și-a pregătit totul și după Sfânta Liturghie s-a împărtășit, a cerut iertare și binecuvântarea tuturor și dus a o scurtă suferință a trecut către Domnul, la **11 august 1508.** După înmormântare, ucenicul său Ioasaf a mers la Constantinopol istorisind viața Sfântului. Auzind otomanii ,l-au prins pe Ioasaf și l-au ars în foc, așa trecând la cele veșnice cu moarte mucenicească. În același an se împlinește și profeția, pe Radu cel Mare îl ajung blestemele Sfântului, este scos din scaun și moare nemângâiat și anatematizat.

Ajungând pe tronul Țării Românești Neagoe Basarab (1512—1526) și cu rugăciunile și mijlocirile Înțeleptului Nifon, este trimis la Athos boierul Danciu să aducă Moaștele Sfântului pe pământul românesc. Starețul de la Dionisiu îngăduie acest lucru și odoarele sunt așezate în Mânăstirea Dealu, în 1515. În 1517, după sfințirea bisericii Mânăstirii Argeșului, Patriarhul Teolipt al Constantinopolului, cu soborul de ierarhi din țară și din străinătate, canonizează pe Sfântul Patriarh-mitropolit Nifon, la 16 august 1517, pomenirea sa — fixându-se pe 11 august. Atunci s-a știut de către întreaga ortodoxie cine a fost și ce a făcut Marele ierarh pentru neamul românesc. S-au scris multe despre viața sa, în special Gavriil Protul, Viața Sfântului Nifon, 1517, tradusă în românește de Udriște Năsturel, Sf. Nicodim Aghioritul, Mitropolitul Dosoftei și apoi traducerea întâiului episcop al Argeșului, Iosif. Slujba Sfântului a fost introdusă târziu în minei, în greacă, Constantinopol, 1843 și în românește, Neamț, 1847, dar credincioșii români totdeauna l-au cinstit.

În 1517, după ce credincioșii români s-au închinat lui Dumnezeu, au cinstit și au sărutat Moaștele în raclă — cu capac în formă de turlă (5 turnulețe — ca biserica Argeșului) — frumos împodobită de Neagoe Basarab, Odoarele Sfântului au fost trimise Mânăstirii Dionisiu din Sf. Munte. Obștea de aci, auzind de atâtea fapte minunate, de evlavia poporului român pentru Sfânt, fiind copleșită de atâtea daruri și milostenie, de către domnitorii români, au trimis lui Neagoe Capul și mâna strângă (palma) Sfântului. Cărturarul-domn le ținea ca pe o comoară și prin ele cerea mijlocirea Sfântului la Dumnezeu cel milostiv. Pe mormântul Patriarhului din Mânăstirea Dionisiu, voievodul român a ridicat o biserică ce se vede și astăzi. Simțindu-și sfârșitul, Neagoe a așezat Moaștele în ctitoria sa de la Argeș și a zugrăvit pe Sfântul Nifon în pronaos. Aici au stat aproape cinci sute de ani: mâna a fost pusă de Iosif al Argeșului într-o cutie de argint, 1795, iar capul într-un mic locaș ferecat în metal prețios de arhimandritul Partenie și împodobit tot de către episcopul Iosif, 1799.

Reorganizându-se mitropoliile și episcopiile în 1949, de către vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian, urmașul lui Nifon, patriarh și mitropolit, s-a găsit potrivit ca Moaștele să odihnească în Episcopia organizată de Sfânt adică la Craiova, reședința Mitropoliei Olteniei. Aici se găsesc și astăzi, în biserica Sf. Dumitru, catedrala Arhiepiscopiei Craiovei, unde nenumărați credincioși vin și se roagă Marelui Ierarh pentru pacea a toată lumea și pentru mântuirea sufletelor noastre. Tot Părintele Patriarh Justinian a rectitorit biserica lui Radu cel Mare din București (Radu-Vodă), unde își doarme somnul de veci (+ 1977). Cu câțiva ani înainte iubitorul de Hristos-patriarh dăduse în folosință Seminarului teologic așezământul de pe ruinele vechiului palat.

Să cerem și noi acum mijlocirea Marelui ierarh care a organizat Biserica strămoșească, a luminat poporul și peste veacuri dăinuie ecoul Seminarului „Nifon" din București și binefacerile culturii. Să păstrăm tot ceea ce este bun și de folos de la înaintași pentru a ne putea bucura cu sufletele și faptele lor în Domnul, acum și în vecii vecilor.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
15 august
Nr. 31—32
1996

SFINŢII MARTIRI

Binecredinciosul voievod CONSTANTIN BRÂNCOVEANU şi fiii săi Constantin, Ştefan, Radu şi Matei şi Sfetnicul Ianache

VIAŢA ŞI PĂTIMIREA SFINŢILOR BRÂNCOVENI

Sfântul martir Constantin Brâncoveanu, domnitor în Ţara Românească între 1688—1714, este unul din marii domnitori ai românilor, rămas în amintirea tuturor generaţiilor ca:

Brâncoveanu Constantin
Boier vechi şi domn creştin.

Aşa l-a cântat poporul în baladă, cinstindu-i neamul de viţă veche şi faptul că s-a arătat în toată viaţa lui, până la moarte, a fi bun creştin, cu credinţa şi cu fapta.

S-a născut în localitatea Brâncoveni din părţile Romanaţiului şi a avut printre strămoşii după tată, pe Matei Basarab (domn, 1632—1654), ctitor de biserici şi mânăstiri, iar după mamă era nepot al domnitorului Şerban Contacuzino.

Din pruncie rămânând fără tată, a fost crescut în frica lui Dumnezeu de mama sa Stanca şi de unchiul său, învăţatul stolnic Constantin Cantacuzino. Aceştia i-au dat o bună educaţie religioasă, iar stolnicul i-a fost îndrumător bun în dobândirea unei culturi cum puţini o puteau avea în vremea aceea.

La moartea voievodului Şerban Cantacuzino, în 29 de zile ale lunii octombrie 1688, boierii şi toţi dregătorii ţării l-au rugat pe Constantin Brâncoveanu să primească domnia. Au trebuit să stăruiască mult, pentru că Brâncoveanu spunea într-una că-i este de ajuns ceea ce i-a dat Dumnezeu, şi nu mai voieşte nici o mărire lumească. Numai când i-au spus că este vrerea Ţării, ca el s-o apere de duşmani, să-i apere credinţa şi să-i asigure liniştea şi pacea, atunci a primit.

A fost uns domn de către Mitropolitul Ţării Româneşti Teodosie.

Cel dintâi lucru pe care l-a făcut, a fost să continue tipărirea **Bibliei de la Bucureşti** (1688), prima Biblie completă în româneşte, în cea mai frumoasă limbă românească pe înţelesul tuturor românilor din Ţara Românească ,din Dobrogea, din Oltenia, din Moldova, din Banat şi din Ardeal, Crişana şi Maramureş. Până în zilele noastre oricine o poate citi şi înţelege şi, în cea mai mare parte, traducătorii mai noi au menţinut limba ca un fagure de miere, cu miros de bună

(Continuare în pag. a 2-a)

† **Dr. ANTONIE PLAMADEALĂ**
Mitropolitul Ardealului

Mănăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus «300 de ani»

Aşezată la poalele munţilor Făgăraşului sub „Fereastra Mare", mânăstirea lui Vodă Brâncoveanu martirul, de la Sâmbăta de Sus, veghează ca o candelă Ţara Făgăraşului şi întreaga Transilvanie de Sud.

S-au împlinit în acest an 300 de ani de la punerea pietrei de temelie a Bisericii mânăstirii, biserică ce a înfruntat veacurile şi dăinuieşte până astăzi.

La anul 1696, meşterii pe care Constantin Brâncoveanu i-a chemat din Ţara Românească au început să înalţe, în vecinătatea palatului său de pe moşia Sâmbăta de Sus — şi pe vechea temelie a bisericuţei de lemn zidită cu vreo 40 de ani înainte de unchiul său Preda Brâncoveanu, lăcaş de închinare vrednic de numele ctitorului şi de faima altor biserici şi palate pe care le ridicase acesta dincolo de munţi.

De la înălţimea celor 300 de ani de la zidirea sa, trecută prin grele încercări şi multe nenorociri, până la starea ei prosperă de astăzi datorată râvnei şi priceperii ultimului ei ctitor, **mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului,** Mânăstirea Brâncoveanu se prezintă astăzi

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon Visarion Bălţat

Alegeri de noi ierarhi în Biserica Ortodoxă Română

În temeiul prevederilor Statutului pentru Organizarea şi Funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a convocat joi, 4 iulie a.c., Colegiul Electoral Bisericesc care a procedat la alegerea întâistătătorilor eparhiilor Alexandriei şi Teleormanului (nou-înfiinţată), Huşilor (reînfiinţată în anul trecut) şi Caransebeşului (devenită vacantă prin trecerea la cele veşnice, pe neaşteptate a episcopului Emilian Birdaş). Pentru prima dată după cel de-al doilea război mondial, lucrările Colegiului Electoral Bisericesc s-au desfăşurat în Catedrala Patriarhală din Bucureşti.

Lucrările au fost precedate de slujba de Te-Deum, după care P. F. Părinte Patriarh Teoctist, adresându-se celor de faţă, le-a arătat scopul convocării Colegiului Electoral Bisericesc şi le-a împărtăşit tuturor dragostea şi părinteasca sa binecuvântare.

A avut loc apoi deschiderea lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea titularului nou-înfiinţatei Episcopii a Alexandriei şi Teleormanului ce va avea reşedinţa în municipiul Alexandria.

Prezidarea lucrărilor a revenit P. F. Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de Mitropolit al Munteniei şi Dobrogei, care a rostit o amplă cuvântare, arătând importanţa înfiinţării unei noi episcopii în această parte a ţării.

După ce s-au îndeplinit formalităţile legate de alegere şi după votare, la despuierea scrutinului a fost declarat ca ales, cu majoritate de voturi, ca episcop al noii eparhii, Î. P. Cuv. Arhim. Galaction Stângă.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat felicitări noului ales şi urări de rodnică arhipăstorire.

A răspus Î. P. Cuv. Arhim. Galaction, care a mulţumit Colegiului Electoral Bisericesc pentru încrederea acordată şi a dat expresie dorinţei de a se dedica cu toate puterile împlinirii datoriei de ierarh al noii Eparhii a Alexandriei şi Teleormanului.

*

Prea Sfinţitul Galaction Stângă s-a născut la 17 mai 1953 în localitatea Constantin Brâncoveanu (jud. Ialomiţa). Urmează şcoala generală din comuna natală, apoi cursurile Liceului teoretic din Slobozia. Între anii 1971—1976 urmează cursurile Seminarului Teologic din Bucureşti. Este tuns în monahism la Schitul Crasna (Prahova) la 6 oct. 1977, primind numele de Galaction în locul celui de Gheorghe primit la botez.

În 1978 este hirotonit preot, iar la 1 nov. 1978 este numit stareţ la Schitul Crasna.

Urmează cursurile Institutului Teologic Bucureşti între anii 1977—1981, unde obţine licenţa în Teologie. Între anii 1985—1986 obţine o bursă de studii postuniversitare la Institutul Ecumenic din Bossey (Elveţia). La 15 dec. 1990 este numit exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor.

În iunie 1983 este hirotesit protosinghel, iar în 1994 Sf. Sinod, la propunerea P. F. Patriarh Teoctist, îi acordă rangul de arhimandrit.

*

În continuare s-au desfăşurat lucrările Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea titularului reînfiinţatei Episcopii a Huşilor, care au fost prezidate de Î. P. S. Daniel, în calitate de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei. Î. P. S. Sa a făcut o scurtă incursiune în istoria seculară a străvechii episcopii a Huşilor, înfiinţată în anul 1598 pe timpul celei de a doua păstoriri a Mitropolitului Gheorghe Movilă.

Au fost pomenite cu pioşenie numele episcopilor de aici, începând cu primul ei episcop Ioan şi continuând cu ceilalţi, între care episcopii Filotei, Efrem, Iosif, Mitrofan, Gheorghe, Teofan, Calistru Vartic, Vartolomeu, Iorest, Teofil, Dosoftei, Inochentie, Iacob Stamati, Veniamin Costache, Gherasim Clipa, până la ultimul ei episcop Grigorie Leu, care a păstorit până la desfiinţarea ei abuzivă la 5.02.1949 de către autorităţile comuniste.

După îndeplinirea formalităţilor statutare, s-a trecut la vot. În urma votării a fost proclamat ca ales P. S. Ioachim Vasluianul arhiereu vicar al Episcopiei Romanului. Felicitându-l pe noul ales, Î. P. S. Mitropolit Daniel i-a făcut urări de rodnică arhipăstorire în istoricul scaun al Eparhiei Huşilor, după care a luat cuvântul P. S. Ioachim.

*

P. S. Sa s-a născut la 12 martie 1927 în loc. Măgireşti, jud. Bacău. A urmat cursurile Seminarului Teologic „Sf. Gheorghe" din Roman,

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Visarion Dumitru Bălţat

MAICA PURUREA FECIOARĂ

Creştinismul este prin excelenţă religia formulărilor contradictorii, a enunţurilor aparent paradoxale, dar care se dovedesc în fapt a fi cele mai inspirate şi mai exacte expresii pentru a reda modul în care realitatea divină se întrepătrunde cu cea umană, a felului în care spiritualul se îmbină cu materialul.

Iisus Hristos este în acelaşi timp Fiul omului dar şi Fiul lui Dumnezeu, totul topindu-se într-o unică şi irepetabilă Persoană, în care divinul s-a înveşmântat desăvârşit în umanitate, fără a-şiştirbi în vreun fel măreţia sau demnitatea, şi în care omenescul a fost îndumnezeit la maxim, fără a-l impieta sau dizloca din marginile sale.

După fericita expresie a Bisericii, Fecioara Maria este „mireasă cu totul fără prihană", sau cum o cinsteşte evlavia populară, sintetizând întreaga teologie despre persoana şi rolul ei în iconomia mântuirii, „Maică pururea fecioară". Fecioria şi maternitatea sunt cele două stări prin care se defineşte femeia în tot ceea ce are ea mai specific, şi prin care se apropie cel mai mult de Dumnezeu.

Prin feciorie, femeia reflectă sfinţenia divină, atât prin neprihana trupului, cât şi prin curăţia sufletească. Aceste calităţi le găsim întrupate în chip desăvârşit în persoana Sf. Fecioare Maria. Ea reprezintă gradul cel mai înalt de sfinţenie până la care a putut ajunge vreodată o fiinţă omenească, şi aceasta o face întru totul vrednică de alegerea divină. „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecului tău" (Luca 1,28). Fecioara Maria a fost aleasă din veşnicie de Dumnezeu spre a-I fi mireasă de taină. „Iată Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vom chema numele lui Emanuel, care se tâlcuieşte „Cu noi este Dumnezeu" (Isaia 7,14); de mică ea a fost hărăzită lui Dumnezeu, crescută la umbra Bisericii, fără să

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. STOIA

Viaţa ca permanentă căutare

Unul din principiile filosofiei socratice spune că viaţa este o căutare, fapt confirmat şi de Blaga, care în una din poeziile sale zice:

Umblăm tulburaţi şi fără de voie
Prin stihiile nopţii Te iscodim
Sărutăm în pulbere steaua sub călcâie
Şi întrebăm de Tine, Elohim sau
Vântul fără de somn îl oprim
Şi Te-ncercăm cu nările, Elohim
Animale străine prin spaţii oprim
Şi le-ntrebăm de Tine, Elohim
(Ioan se sfâşie în pustie)

Atât Socrate cât şi Blaga referă această căutare la Dumnezeu.

Omul Îl caută pe Dumnezeu pentru că Îl cunoaşte şi pentru că nu-L cunoaşte. „Nu M-ai căuta dacă nu M-ai fi găsit" zice Fericitul Augustin, imaginându-şi-L pe Dumnezeu vorbindu-i atunci când el îşi punea problema căutării.

Deci pentru că avem deja ideea de Dumnezeu, simţim, intuim prezenţa Lui, credem în El în r-un fel sau altul, de aceea Îl căutăm; aşa cum spune P. Evdokimov: „Nu putem pleca spre Dumnezeu dacă nu plecăm de la Dumnezeu". Cu alte cuvinte însăşi căutarea de Dumnezeu e inspirată de Dumnezeu şi numai bazat pe aceasta purcedem.

Însă Îl căutăm pe Dumnezeu şi pentru că nu-L cunoaştem. Nevoia de cunoaştere, de cunoaştere mai adâncă, mai adecvată, reprezintă o serioasă motivaţie a căutării.

Această căutare însă nu este un lucru uşor. Este chiar riscant dacă ţinem cont de faptul că ne şi putem pierde pe drum, că Îl putem confunda pe Cel Ce Este cu ceea ce nu este, că putem cădea în idolatrie (de orice el). Deci **unde** să-L căutăm? „**Unde** eşti, Elohim?" stri ă Blaga. Şi **cum** să-L căutăm? Acestea sunt întrebările; **Unde**-le este important, **ce**-ul este important; dar **ce**-ul fără **cum** nu ajunge.

Unde să-L căutăm pe Dumnezeu? Prin ce spaţii astrale sau interioare Îl putem urmări? Norocul nostru este că Îl putem căuta peste tot.

Iată ce splendid răspuns dă Psalmistul din Vechiul Testament la obsedanta întrebare a lui Blaga: „Unde eşti, Elohim?: „Unde mă voi duce de la Duhul Tău şi de la faţa Ta unde voi fugi? De mă voi sui în cer, Tu acolo eşti. De mă voi pogorî în iad, de faţă eşti. De voi lua aripile mele de dimineaţă şi mă voi sălăşlui la marginile mării, şi acolo mâna Ta mă va povăţui şi mă va ţine dreapta Ta" (Ps. 138, 7—10).

Cum să-L căutăm pe Dumnezeu e o altă problemă, şi aici întâmpinăm mai multe dificultăţi. Se referă acest **cum** la starea inimii, la anumite dispoziţii interioare fără de care căutarea nu poate începe, se referă el la metode şi strategii necesare pentru realizarea scopului; se referă el la discernământul de care trebuie să dăm dovadă şi prin care putem distinge pe Cel Ce Este de ceea ce nu este? Desigur **cum**-ul se referă la toate aceste aspecte şi încă la altele poate, dar al treilea din cele menţionate aici pare să reprezinte o dificultate mai mare, pentru că acesta are de multe ori de a face cu orbirea noastră cea de toate zilele.

A-L identifica ori distinge pe Dumnezeu de anumite lucruri, a vedea voia Lui Dumnezeu mai mult sau mai puţin, sau de loc în anumite lucruri se datorează definiţiilor pe care noi le dăm lucrurilor, înţelegerii pe care o avem despre ele, fapt care face căutarea noastră uneori confuză, relativă, instabilă şi care deci ne lasă în dilemă deschisă. Un exemplu clasic al unei astfel de dileme îl reprezintă legalismul şi ritualismul fariseilor din vremea Domnului Hristos care-l vedeau pe Dumnezeu, voia Sa în stricta împlinire a legii fără nici o excepţie directă, deşi excepţii indirecte, nemailuate în seamă pentru că erau prea multe, se materializau în propria lor viaţă frecvent.

Când Hristos făcea câte o minune în zi de sabat, sminteala şi intransigenţa lor ajungeau la culme. Dilema era clară: ce era mai mare: sabatul ori omul? Unde era Dumnezeu mai mult, voia Sa: în respectarea legii sabatului sau în compasiunea şi milostenia faţă de semeni? Dilema însă nu dura mult. Ei făceau alegerea uşor şi fără scrupule, fără probleme de conştiinţă: legea. Omul contează mai puţin. Dacă omul **e pentru lege sau legea pentru** om era o problemă pe care ei nu şi-o puneau.

Avem în acest exemplu două teologii, două filosofii diferite: fariseii vedeau în lege şi fond şi formă; Hristos vedea în lege doar forma menită să ducă la esenţă. Când legea este doar mijloc pentru un scop, nu şi mijloc şi scop în sine, atunci se poate admite ca uneori să fie folosite şi alte mijloace pentru a ajunge la esenţă, ca excepţie, circumstanţială, nu ca normă. În acest sens excepţia tocmai că ar întări regula, nu ar slăbi-o.

Dintr-un punct de vedere ei aveau dreptate: ce-ar fi dacă excepţia ar deveni normă? Care mai este valoarea şi rostul legii? Ce-ar fi ca legea în general să fie abolită? S-ar instaura haosul, ţinând cont de vulnerabilităţile şi imperfecţiunea umană.

Ceea ce ei însă n-au văzut sau n-au voit să vadă a fost mila, ideea de milă. Are loc aici o confruntare între lege şi milă. Dacă legea este un scop în sine, mila n-are ce căuta pe lângă ea. Dar dacă legea e doar un instrument pentru un scop (apropierea omului de Dumnezeu) atunci mila poate înlocui legea. O poate, dar în ce sens? Temporar, excepţional ori definitiv? Poate mila deveni lege? Poate. Ar servi aceasta scopul avut în vedere, apropierea omului de Dumnezeu? Ar servi. Deşi lucrul acesta este sugerat de proorocul Osea când zice „Milă voiesc iar nu jertfă" (Osea 6, 6) „jertfă" referindu-se aici la observarea strictă a tuturor prescripţiilor legii cu privire la jertfe, este sugerat şi de

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

SFINŢII MARTIRI

(Urmare din pag. 1)

mireasmă duhovnicească şi cu grai de vechi cazanii, a **Bibliei de la Bucureşti.**

Binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu şi-a rânduit domnia cu multă înţelepciune, aşa încât pe pământul ţării, în toată domnia lui de 25 de ani, Ţara n-a cunoscut război, deşi era înconjurată de trei imperii care o duşmăneau: cel rusesc, cel turcesc şi cel austriac. Cu mult tact a ştiut să apere Ţara de toţi şi, în felul acesta, au înflorit în Ţară credinţa, prin ridicarea de multe lăcaşuri de închinăciune, şi cultura, prin tipărirea de multe cărţi, mai ales religioase. De la dânsul au rămas palate frumoase în „stil brâncovenesc" la Mogoşoaia, la Buzău la episcopie, la Mânăstirea Sâmbăta, acestea două din urmă restaurate în vremea noastră de mitropolitul Antonie al Ardealului, fost înainte episcop al Buzăului. Constantin Brâncoveanu a fost contemporan cu Sfântul Mitropolit Martir Antim Ivireanul, mare predicator şi întemeietor de tipografii.

Precum Binecredinciosul voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt în Moldova, tot aşa şi binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu a zidit multe biserici şi mânăstiri frumoase spre slava lui Dumnezeu, atât în Ţara Românească, precum şi în Transilvania pe care el o ştia şi o voia românească, deşi era sub stăpânire străină. Astfel sunt: mânăstirea Hurezi din Oltenia, mânăstirea de la Sâmbăta de Sus din părţile Făgăraşilor ,o biserică din Făgăraş, o biserică în Râmnicul Sărat şi biserica Sf. Gheorghe din Bucureşti. Alte biserici a zidit la Brâncoveni, Surpatele, Viforâta ş.a.

A trimis cărţi de cult tipărite la Bucureşti sau la Snagov, şi tipografi şi tipografii în părţile Arabiei, Siriei şi Caucazului. A ajutat cu bani, odoare bisericeşti, veşminte şi alte bunuri materiale Mânăstirea Sf. Ecaterina din Muntele Sinai şi Patriarhiile şi mânăstirile din Orient, din Grecia, şi de la Muntele Athos, căzute în vremea aceea, sub stăpânire turcească.

A apărat Ortodoxia ardeleană, scoţându-l din închisoare pe sfântul mitropolit Sava Brancovici, închis pentru că n-a vrut să treacă la calvinism. A dat moşia Merişanilor, mitropolitului Atanasie al Ardealului, ca să nu se lase ispitit de daruri catolice şi să pă săească Ortodoxia, ceea ce acesta n-a înţeles şi a trecut totuşi la uniatism, deşi jurase credinţă şi voievodului şi Mitropolitului Teodosie din Ţara Românească de care fusese hirotonit.

Dar iată că vechii lui duşmani, turcii, s-au supărat pe el că nu li se supunea şi, scrie cronicarul: **„Se întâmplă deci că, în Săptămâna Patimilor, în anul de la Hristos 1714, a trimis sultanul turcilor Ahmed al III-lea, mulţime de ostaşi de l-au luat pe Constantin Vodă cu fiii şi ginerii săi şi, în jalea tuturor locuitorilor oraşului Bucureşti, l-au dus la Înalta Poartă, la Constantinopol. Aici domneştinul voievod şi fiul său cel mare au fost chinuiţi cumplit de către necredincioşi vreme de patru luni, fiind supuşi la amarnice suferinţe".**

În cele din urmă au fost arestaţi toţi copiii lui Constantin Brâncoveanu şi sfetnicul său Ianache, şi închişi la Edicule, închisoarea celor 7 turnuri din Constantinopol. Toţi au fost condamnaţi la moarte, ca să nu mai rămână parte bărbătească din neamul domnitorului. Li s-a propus să treacă la mahomedanism ,ca să-şi salveze vieţile, căci aşa era legea lor turcească: dacă un creştin condamnat la moarte primea să treacă la mahomedanism, era iertat de condamnare.

Tradiţia ne spune că cel mai mic dintre copii, Matei, înfricoşat, ar fi fost ispitit să se turcească.

— Fiul meu drag, i-a spus Constantin Brâncoveanu, nu vei putea trăi cu ruşinea de a-ţi fi trădat şi credinţa şi neamul! La ce bun să-ţi salvezi o astfel de viaţă?

— Iartă mă tată, a zis copilul, şi s-a dus cel dintâi spre butucul pe care şi-a pus capul, iar călăul i l-a tăiat.

Au urmat la tăiere ceilalţi copii ,Radu, Ştefan şi Constantin şi Ianache sfetnicul, ultimul fiind tăiat capul domnitorului, lăsat ultimul anume ca să vadă şi să sufere întreaga groază a uciderii celor dragi ai săi.

Toţi au murit, pentru că n-au acceptat să se lepede de credinţa lor ortodoxă.

Aşa au devenit martiri ai lui Hristos şi sfinţi.

Dacă s-ar fi lepădat de Hristos şi de credinţa ortodoxă, toţi s-ar fi salvat şi, poate, Brâncoveanu şi-ar fi recăpătat şi tronul.

Acestea s-au petrecut în ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, 15 august 1714, în ziua în care domnitorul împlinea 60 de ani, iar doamna Marica ar fi trebuit să-şi serbeze ziua numelui.

Necredincioşii au aruncat trupurile martirilor în mare.

Creştinii din Constantinopol, rugaţi de Doamna Marica, le-au pescuit trupurile şi le-au îngropat în insula Halki din Marea Marmara, în Biserica mânăstirii Maicii Domnului.

Doamna Marica a adus pe ascuns corpul domnitorului la Bucureşti şi l-a înmormântat în biserica Sf. Gheorghe, ctitoria sa, însemnând locul pe candela de argint de deasupra mormântului. Pe piatra de deasupra mormântului n-a scris nimic, pentru ca turcii să nu afle şi să profaneze mormântul.

Candela arde şi astăzi acolo, luminând amintirea Voievodului martir Constantin Brâncoveanu ,a fiilor săi martiri Constantin, Ştefan, Radu şi Matei şi a sfetnicului martir Ianache.

Au fost canonizaţi de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la 20 iunie 1992.

Biserica Mânăstirii „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, de el zidită, a fost dărâmată în 1785 de un general austriac numit Preiss, pentru că monahii de aici n-au vrut să treacă la catolicism. A stat ruinată, pradă ploilor, vânturilor şi zăpezii, mai mult de 150 de ani. Mitropoliţii Transilvaniei de sub stăpânirea ungurească şi austriacă n-au avut voie s-o restaureze. Se ştie din istorie că ruinele au fost vizitate cu durere de marele Mitropolit Andrei Şaguna (+ 1873) căruia nu i s-a permis s-o reînvieze. Ea a fost restaurată după Unirea Transilvaniei cu Ţara Mamă (1918), începând cu anul 1926 de către Mitropolitul Nicolae Bălan.

Din chilii, trapeză, gospodărie, n-a mai rămas absolut nimic, nici măcar ruine. În jurul bisericuţei au crescut iarbă şi copaci.

În anul 1985, când se împlineau 200 de ani de la dărâmarea mânăstirii, incinta cu chilii, trapeză, foişoare sculptate în piatră şi paraclis, a fost din temelii zidită de **Mitropolitul Antonie Plămădeală.**

Mânăstirea a fost sfinţită la 15 august 1993 de către S.S. Patriarhul Constantinopolului Bartolomeos I, de P.F. Patriarh Teoctist al României, de Mitropolitul ctitor Antonie al Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului şi de alţi mitropoliţi şi episcopi din România, în prezenţa a sute de clerici şi zeci de mii de credincioşi.

Brâncovenii au murit pentru credinţă.

Mântuitorule, primeşte rugăciunile celor care Te-au mărturisit, cu preţul vieţii în faţa oamenilor, potrivit cu însăşi promisiunea Ta: **„Tot cel ce Mă va mărturisi pe Mine înaintea oamenilor pe acela şi Fiul Omului îl va mărturisi înaintea îngerilor lui Dumnezeu"** (Lc. 12, 8).

Cu ale lor sfinte rugăciuni primeşte şi rugăciunea noastră Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi.

Sfinţilor martiri Brâncoveni, rugaţi-vă pentru noi şi ocrotiţi România. AMIN.

MAICA PURUREA FECIOARĂ

(Urmare din pag. 1)

fi cunoscut păcatul personal. Ea va fi **poarta** prin care va intra în lume Fiul lui Dumnezeu, dar care, va rămâne în veci neştirbită, pentru că însuşi Duhul Sfânt o va umbri. „Poarta aceasta va rămâne închisă, nu se va deschide şi nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat pe ea. De aceea va rămâne închisă" (Iez. 44.2).

Dacă în Fecioara Maria vedem chipul desăvârşit al fecioriei, prin tot ceea ce are ea mai frumos: curăţie sufletească, neprihana trupului, credincioşia în Dumnezeu şi ascultarea desăvârşită, ea este în acelaşi timp şi modelul desăvârşit al Mamei, căci nici o altă femeie nu s-a făcut pe sine pildă de credinţă şi dragoste faţă de Fiul ei, aşa cum a fost ea. Sfintele Evanghelii o numesc pe Fecioara Maria „Mama Lui Iisus Hristos" (Mat, 1.18), „Maica Domnului" (Luca 1,43), „Mama lui Iisus" (Ioan 2,1). Iisus este numit „fiul Mariei" (Mc. 6,3), confirmând faptul că ea a fost cu adevărat şi mama lui Dumnezeu.

În persoana Fecioarei Maria Dumnezeu a împlinit una dintre cele mai armonioase taine din întreaga istorie a mântuirii neamului omenesc, fecioria şi maternitatea contopite într-un singur tot, şi ca nimeni altul, poporul nostru drept credincios o cântă şi o fericeşte întru veşnicie drept Maica lui Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria.

Viaţa ca permanentă căutare

(Urmare din pag. 1)

întreaga activitate şi învăţătură a lui Hristos, totuşi El nu propune desfiinţarea legii ca lege, căci chiar dacă mila ar deveni lege, lege tot ar trebui să existe ; ceea ce vrea Mântuitorul să desfiinţeze este idolatrizarea legii şi în anihilarea acestui fel de idolatrie vede Hristos îmbunătăţirea, plinirea legii, după cum şi zice: „N-am venit să stric legea, ci s-o plinesc" (Matei 5, 17).

De fapt ceea ce vrea Mântuitorul este o armonie între lege şi milă, este o înţelegere adecvată a ei, a definiţiei, rolului şi rostului ei, o matură utilizare a discernământului în interpretarea şi aplicarea ei. Cu alte cuvinte, echilibru, armonie.

Legea e bună dar să fie asociată cu mila. Aceasta i-ar da o şi mai înaltă valoare. Fără această asociere ea devine uşor obiect de smintealã atât pentru cel ce o aplică, precum şi pentru cel căruia i se aplică.

În Grecia antică o anumită atitudine nu era virtute decât dacă era asociată cu o altă atitudine pozitivă sau calitate umană. De pildă, cum învaţă Socrate (în dialogul **Meno** de Platon) curajul luat singur, în sine, pare a fi o virtute, dar nu e. De fapt nimic, nici un lucru nu are valoare morală în sine, nu este bun sau rău, ci el devine bun sau rău în funcţie de felul **cum** este folosit. Un curaj orb, însoţit de prostie, nu mai este o virtute căci el va dăuna şi distruge. Numai însoţit cu înţelepciune, inteligenţă, dreptate, poate el fi socotit o virtute.

Dorinţa de avuţie, care la greci era un lucru pozitiv, nu este o virtute în sine, ci însoţită de dreptate şi/sau înţelepciune, ş.a. m.d.

Aşa şi în exemplul discutat. Legea în sine, înţeleasă ca mijloc şi ca scop, nu valorează nimic. Echilibrată însă de milă îşi dobândeşte adevărata valoare.

Ce ar vrea să spună Hristos aici este aceasta: nici lege fără de milă, nici milă fără de lege, deşi este mai uşor de conceput utilitatea şi sensul unei mile fără de lege decât al unei legi fără milă.

O altă concluzie este aceasta: oricât am iubi legea, chiar când suntem noi înşine gardienii ei, trebuie să avem curajul să facem o excepţie când situaţia o cere şi e justificată, şi mai ales când excepţia însăşi suplineşte rolul pe care legea îl are. Aceasta înseamnă discernământ, analiză, înţelegere corectă, dreaptă vedere. Pentru această lipsă de discernământ îi face Hristos pe fariseii orbi (Matei 23, 16—26) în sensul că nu-L văd pe Dumnezeu acolo unde El cu adevărat este.

Altfel spus, o bireacă fariseilor constă în aceea că ei nu înţelegeau ideea de milă, de compasiune, valoarea ei supremă.

Morala: e capital a-L înţelege pe Dumnezeu ca un Dumnezeu al milei. Numai aşa mila poate deveni lege şi pentru noi, numai aşa o adevărată comunitate umană poate fi constituită şi poate creşte în mod autentic. Dacă mila e lege la Dumnezeu, atunci trebuie să devină lege şi la om; şi omul să o aplice, să-şi întemeieze pe ea întregul mod de a fi, numai aşa o societate este posibilă.

Mila însă implică şi arată un sens al demnităţii umane, ea este o formă a dragostei. Şi fără dragoste nimic nu poate fi (I Cor. 13, 1—3); cu cât mai multă, cu atât mai bine, aşa cum scrie Fericitul Augustin: măsura dragostei este a iubi fără măsură. Aceasta este legea.

Astfel, la întrebarea lui Blaga: „Unde eşti, Elohim?" Sf. Ioan Teologul poate răspunde: Dumnezeu este în milă şi iubire pentru că „Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8).

Alegeri de noi ierarhi în B.O.R.

(Urmare din pag. 1)

pe care le-a absolvit în 1946. Între 1946—1948 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie din Suceava, iar după desfiinţarea acesteia a continuat la Institutul Teologic Universitar din Cluj (1948—1950).

A fost hirotonit preot de mir în 1952 pentru parohia Dămieneşti — Bacău. A funcţionat apoi în parohiile „Sf. Nicolae" Moineşti (1957—1960), Leorda — Comăneşti (1960—1972), „Sf. Nicolae" Bacău (1972—1978).

A fost pe rând secretar protopopesc, deputat eparhial şi preşedinte al Consistoriului Eparhial Roman, vicar administrativ (1978—1985). În 1985 a fost ales episcop-vicar al Episcopiei Romanului, cu titulatura de „Vasluianul", fiind hirotonit şi instalat la 24 nov. 1985 în Catedrala episcopală din Roman.

Este autor al mai multor lucrări biblice şi istorice, între care amintim: „Monografia bisericii „Sf. Nicolae" din Bacău", Roman, 1983, „Cronica Episcopiei Romanului şi Huşilor", vol. I—IV, Roman 1989—1992 ş.a.

În aceeaşi zi, la orele amiezii au continuat lucrările Colegiului Electoral Bisericesc, pentru alegerea titularului Episcopiei Caransebeşului. Lucrările au fost prezidate de către Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului.

Pentru început a fost păstrat un moment de reculegere în memoria celui ce a fost episcopul Emilian Birdaş, după care Î.P.S. Sa a făcut o scurtă prezentare a vieţii şi activităţii acestuia ca episcop al Caransebeşului. S-au evocat fapte şi oameni care şi-au legat viaţa de Episcopia Caransebeşului, înfiinţată de către Mitropolitul Andrei Şaguna în anul 1865, după ce cu un an înainte restabilise vechea Mitropolie a Transilvaniei.

Ierahii care au păstorit această Episcopie au lăsat urme luminoase în istoria Bisericii noastre: astfel primul ei episcop, braşoveanul Ioan Popasu (1865—1888) a întemeiat Tipografia Eparhială şi ziarul „Foaia Diecezană", urmaşul său Nicolae Popea (1889—1908), autor de lucrări istorice, a fost ales membru activ al Academiei Române, Miron Cristea (1910—1919) a devenit primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Au urmat apoi alte figuri de ierarhi ca Iosif Traian Bădescu, Vasile Lăzărescu şi Veniamin Nistor, ultimul ei episcop, care a păstorit până la desfiinţarea episcopiei în anul 1948. După reînfiinţarea episcopiei în anul 1994 a păstorit episcopul Emilian Birdaş, fost episcop al Alba Iuliei şi arhiereu vicar la Arad.

S-a trecut apoi la operaţiunea de votare, iar la despuierea scrutinului s-a constatat că a fost ales cu majoritate de voturi P.C. pr. prof. Dr. Liviu Streza, prodecanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

După anunţarea rezultatului, a luat cuvântul noul ales, care adresându-se membrilor Sf. Sinod, în frunte cu P.F. Părinte Patriarh Teoctist şi tuturor celor prezenţi, a scos în relief măreţia evenimentului şi responsabilitatea înaltă la care a fost chemat în calitate de episcop al Caransebeşului.

*

P. C. pr. prof. Dr. Liviu Streza s-a născut la 12 oct. 1947 la Sâmbăta de Sus, jud Braşov, în apropierea mânăstirii întemeiată de voievodul martir Constantin Brâncoveanu. A urmat cursurile Liceului „Radu Negru" din Făgăraş, după care între anii 1965—1969 a studiat la Institutul Teologic din Sibiu.

Între anii 1970—1973 a urmat cursurile de doctorat în Teologie la Institutul Teologic Bucureşti, apoi studii de specializare la Institutul Ecumenic din Bossey şi la Facultatea de Teologie Catolică din Freibourg — Elveţia (1982—1983).

Este doctor în Teologie din anul 1985, cu teza: „Botezul în diferite rituri liturgice creştine", susţinută la Institutul Teologic din Bucureşti. A funcţionat ca preot la parohia Lisa (1970—1976), apoi duhovnic la Institutul Teologic Sibiu (1976—1981), asistent la Secţia practică (1981—1986), iar din 1986 devine titularul Catedrei de Liturgică Pastorală şi Artă Creştină.

Între 1992—1996 a îndeplinit şi funcţia de Secretar Ştiinţific al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

A devenit văduv prin decesul soţiei în anul 1993.

Este autorul unui mare număr de studii şi lucrări de specialitate şi participant la câteva simpozioane cu teme liturgice peste hotare.

*

Cuvântul de încheiere a lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc a fost rostit de către P.F. Părinte Teoctist, care a evidenţiat importanţa alegerilor făcute în această zi — după mai multe decenii ele au fost făcute din nou în Catedrala Patriarhală — şi a adresat cuvinte de apreciere şi de felicitare pentru noii aleşi, făcându-le urări de îndelungă şi bogată păstorire în părţile de ţară unde prin voinţa lui Dumnezeu au fost aleşi.

Urăm noilor ierarhi ani mulţi cu pace şi sănătate, cu binecuvântate şi noi împliniri arhiereşti în slujba Bisericii noastre strămoşeşti şi a poporului nostru celui binecredincios.

Obligaţia preoţilor de a se spovedi (III)

— Urmare din numărul trecut —

Celălalt moment tot atât de zguduitor ni-l păstrează Patericul. De astă dată slujitorul lui Dumnezeu se spovedeşte înaintea propriilor săi credincioşi, înaintea Bisericii sale, supunându-se astfel şi dânsul judecăţii Bisericii.

A fost un episcop într-o cetate — zice Patericul — şi din lucrarea satanei a căzut în păcat, apoi făcându-se adunare în Biserică pentru slujbă şi neştiind nimenea de păcatul său, el singur a mărturisit înaintea norodului, zicând: Eu am căzut în păcat. Şi a pus omoforul său, pe prestol zicând: — De acum nu mai pot fi vouă episcop. Şi a strigat tot norodul cu plângere, zicând: Păcatul acesta asupra noastră să cadă, numai rămâi în episcopie. Iar el a zis: — De voiţi să rămân vouă episcop, faceţi ce voi zice vouă. Şi poruncind să se închidă uşile bisericii, s-au aruncat pre sine la o fereastră cu faţa la pământ şi a zis: Nu are parte cu Dumnezeu cel ce ieşind nu va călca cu picioarele pe mine. Şi au făcut după cuvântul său şi călcând peste el ieşeau. Şi când a ieşit cel de pe urmă, s-a făcut glas din cer zicând: „Pentru multa lui smerenie i-am iertat lui păcatul".[13]

Canoanele deşi nu se ocupă în chip direct de spovedania preoţilor întrucât aceasta se înţelege de la sine, cuprind însă sancţiuni pentru clericii vinovaţi de călcarea legilor şi rânduielilor bisericeşti. Vom enumera câteva din aceste canoane. Mai întâi aşezămintele apostolilor: can. 25, 51, 53, 55, 65, 66, 69, care privesc diferite abateri de la disciplina bisericească şi anume: desfrâu, sperjur, furt, neascultare, lovitură, neţinerea postului şi altele, canonul 17 Sinod I. Ec., 10 al Sinod VI Ec., IV Sinod Laodiceea, 9 şi 20 Carthagina, care canonesc pe preoţii ce iau dobânzi, canonul I de la Ancira, privind pe preoţii căzuţi în timpul persecuţiilor, I şi IX de la Neocezareea, can. 32 şi 51 ale Sf. Vasile privind păcatele de moarte săvârşite de clerici şi canonisirea lor. Menţionăm de asemenea canonul 8 al Patriarhului Nicolae, 5 al Sf. Grigore de Nisa şi 10 al Sf. Ioan Pustnicul.[14] Păcatele sancţionate de canoane erau cunoscute fie prin mărturisirea directă a penitentului fie prin pâra adusă de două sau trei mărturii.

Alături de canoane stau cărţile de îndrumare duhovnicească. Punem înaintea noastră mai întâi învăţăturile Sf. Simeon al Tesalonicului, care în tratatul său asupra tuturor dogmelor credinţei ortodoxe, zice la Cap. 300: „Noi arhiereii şi preoţii adesea cu socotinţă, cu umilinţă şi cu spovedanie slujind liturghie, să ne împărtăşim cu înricoşatele Taine"[15].

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Al. Andrei

13 Patericul, Ed. Râmnic, 1930, pag. 350.

14 Dr. Nicodim Milaş, Canoanele Bis. Ort. Rom. cu comentarii. Trad. Dr. N. Popovici şi Uros Covinici, Arad — 1934.

15 Sf. Simeon al Tesalonicului, Tratat asupra tuturor dogmelor credinţei ortodoxe, Ed. rom. Buc., 1865, pag. 242.

Mânăstirea „Brâncoveanu" — 300 de ani

(Urmare din pag. 1)

ca o oază duhovnicească şi o făclie de lumină şi har pentru toţi credincioşii din Ţara Făgăraşului, din Transilvania şi din întreaga ţară.

Evenimentul aniversar a fost sărbătorit aşa cum se cuvine şi va rămâne şi el ca o piatră de hotar în istoria mânăstirii şi un îmbold spiritual pentru generaţiile viitoare.

Astfel, în ziua de 15 august a.c., când Biserica serbează praznicul „Adormirii Maicii Domnului", unul dintre hramurile mânăstirii, căci evlaviosul domnitor a închinat-o Sfintei Adormiri a Maicii Domnului, la altarul din pădure într-o atmosferă de rugăciune şi adâncă pietate creştină a fost oficiată Sf. Liturghie arhierească de către un impresionant sobor de arhierei, preoţi şi diaconi în frunte cu **I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.** La Sf. Liturghie au luat parte o mare mulţime de credincioşi veniţi din toate părţile Transilvaniei şi nu numai.

Din soborul slujitor au făcut de asemenea parte: P.S. Epifanie — episcopul Buzăului, P.S. Casian — episcopul Dunării de Jos, şi P.S. Laurenţiu, noul episcop al Caransebeşului. Au luat parte reprezentanţi ai Preşedinţiei şi Guvernului, ai Secretariatului de Stat pentru Culte, ai anumitor partide şi formaţiuni politice, autorităţi civile şi militare ale judeţului Braşov.

Răspunsurile liturgice au fost date, cu multă măiestrie de către Corala Catedralei mitropolitane din Sibiu şi de către Corul bisericii din Or. Victoria, jud. Braşov.

După citirea Sf. Evangheliii, **Î.P.S. Mitropolit Antonie** a rostit un bogat cuvânt de învăţătură pe marginea praznicului Adormirii Maicii Domnului, scoţând în relief evlavia deosebită a poporului român faţă de Maica Domnului, precum şi temeiurile scripturistice ale preacinstirii Sf. Fecioare Maria.

Î.P.S. Sa a făcut totodată o amplă incursiune în istoria tricentenară a aşezământului brâncovenesc de la Sâmbăta de Sus, arătând toate bucuriile şi necazurile abătute asupra lui în decursul vremurilor, precum şi etapele restaurării din temelie a mânăstirii, iniţiată de Î.P.S. Sa încă de pe timpul dictaturii atee din ţara noastră.

Cuvântul Î.P.S. Sale a fost transmis în direct de către postul „Radio România Actualităţi".

La priceasnă a rostit cuvânt de învăţătură P.S. episcop Casian al Dunării de Jos, care apoi a dat citire mesajului transmis cu această ocazie de către P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul României.

După otpustul Sf. Liturghii, au fost citite alte mesaje ale personalităţilor politice. Dl. Ion Solcanu, vicepreşedinte al Senatului, a dat citire mesajului adresat de dl. Adrian Năstase — preşedintele Camerei Deputaţilor, iar dl. Dan Mircea Popescu — Ministrul Muncii şi Protecţiei Sociale, a dat citire mesajului d-lui N. Văcăroiu — prim ministrul Guvernului României. Un mesaj de salut a fost rostit şi de către dl. Emil Constantinescu, preşedintele Convenţiei Democratice, prezent la Sf. Liturghie.

A urmat apoi cuvântul de încheiere al P.C. Irineu Duvlea, stareţul mânăstirii, care a mulţumit **Î.P.S. Mitropolit Antonie** pentru grija deosebită arătată la bunul mers al mânăstirii precum şi ierarhilor şi oaspeţilor prezenţi.

Un grup de artişti şi creatori populari participanţi la Târgul Creatorilor Populari din România, desfăşurat în aceste zile la Sibiu, au prezentat un scurt program artistic.

În continuare, în aripa nouă a aşezământului brâncovenesc, deasupra noii biblioteci a avut loc inaugurarea Muzeului de obiecte de cult şi de patrimoniu aparţinând **Î.P.S. Mitropolit Antonie,** amenajat recent după ultimele standarde în domeniu.

Colecţia cuprinde icoane vechi pe sticlă şi lemn din sec. XVII—XVIII—XIX, obiecte cultice de patrimoniu: sfeşnice, cruci de binecuvântare, veşminte liturgice, cărţi de cult incunabule, manuscrise, obiecte de artizanat şi etnografice.

Inaugurarea oficială a Colecţiei a fost făcută de către dl. Viorel Mărginean, ministrul Culturii, care a tăiat panglica inaugurală, după care tot domnia sa a rostit o scurtă alocuţiune legată de acest moment aniversar.

P.S. Casian în cuvinte alese a elogiat personalitatea **I.P.S. Mitropolit Antonie,** care după cum a rectitorit această mânăstire precum şi alte biserici şi aşezăminte ,astăzi îşi înscrie cu adevărat numele în rândurile clericilor de cultură şi simţire românească, prin întreaga sa operă şi prin acest muzeu ce va rămâne pentru generaţiile viitoare o dovadă a simţului artistic şi a iubirii de Biserică şi de neam a ctitorului său.

Î.P.S. Sa — vădit emoţionat — a mulţumit celor prezenţi la această inaugurare şi a declarat că de fapt doar o parte din agoniseala unei vieţi sunt expuse aici, urmând ca celelalte obiecte şi cărţi să fie expuse la vremea potrivită în spaţii adecvate tot aici la M-rea Sâmbăta. A menţionat apoi numele specialiştilor veniţi de la Bucureşti care au ostenit la inventarierea şi aranjarea exponatelor din muzeu.

O agapă creştinească ce a reunit pe toţi invitaţii şi care a fost oferită cu dărnicie de soborul mânăstirii în frunte cu vrednicul ei stareţ, arhim. Irineu, a încheiat această zi jubiliară, închinată aniversării celor 300 de ani de la zidirea mânăstirii Sâmbăta de Sus de către voievodul martir Constantin Brâncoveanu.

De acolo de sus din cer, alături de Maica Domnului, sfântul ei ctitor împreună cu fiii săi şi cu ginerele său, deveniţi cu toţii martiri ai credinţei ortodoxe, veghează ca ocrotitori spirituali Sfânta Mânăstire a Brâncoveanului, loc de pelerinaj pentru orice suflet ce simte şi trăieşte românеşte şi creştineşte.

SF. TEODOR STUDITUL
„Lauda Botezătorului Ioan"
— 29 august —

... „Astăzi Ioan Înaintemergătorul se fericeşte pentru că i s-a tăiat capul pentru adevăr, iar nelegiuitul Irod este luat în râs de către toţi şi bat ocorit.

Astăzi Ioan Botezătorul de către toate neamurile este lăudat, iar nelegiuitul Irod de către orice credincios este judecat şi privit ca unul fără de cinste pentru desfrânarea sa.

Astăzi capul Înaintemergătorului se aduce ca o jungh.iere sfântă pe tipsie, iar desfrânata Irodiada, după chiar voia ei, îşi primeşte osânda cea veşnică.

Astăzi sângele lui Ioan Botezătorul se varsă pentru păzirea legii celei dumnezeieşti.

Astăzi lui Ioan Înaintemergătorul, din cauza îndrăznelii lui faţă de Irod, i se taie capul, pentru că a păzit dreptatea.

Astfel învaţă din aceasta — împăraţii pământului să nu se despartă de soţiile lor legiuite şi-l dezaprobă pe acela care s-a despărţit de soţia lui.

Astăzi Ioan Înaintemergătorul pune pe pământ piatră de hotar şi-i sfătuieşte pe toţi bărbaţii să se mulţumească cu soţiile lor legiuite şi să nu cadă în păcat.

Astăzi Ioan Înaintemergătorul coboară la iad şi cei morţi iau cunoştinţă de veştea cea minunată a venirii lui Hristos.

Astăzi cerurile se veselesc de tăierea capului lui Ioan Botezătorul, care s-a jertfit pentru dreptatea dumnezeiască iar oamenii pe pământ prăznuiesc cu cântări de mulţumire.

Şi socotesc, că şi pe noi, ne urmăreşte din cer acum Cinstitul Înaintemergător şi ne răsplăteşte ca şi lăudători ai săi cu darurile cele dumnezeieşti.

Între corul proorocilor el este ca o stea luminoasă a dimineţii ce străluceşte şi luminează firmamentul Bisericii.

Între apostoli şi, încă înaintea acestora, şi chiar mai mult decât ei, el străluceşte ca un soare între aştri.

Între mucenici, el se distinge prin minunile lui ca un cer preaîmpodobit cu stele.

Între cei drepţi el stă ca o stâncă tare pentru multele pătimiri ce le-a suferit din cauza dreptăţii, şi a fost înălţat mai presus decât cedrii Libanului, acela care răspândeşte astăzi bucurie în toată lumea.

Deoarece dacă s-au bucurat mulţi de naşterea lui, după spusele Evanghelistului Luca (Luca 2, 10) se cade la fel de mare să fie bucuria şi pentru această zi a sfârşitului său mucenicesc, pe care ne-am îndemnat să-l prăznuim şi noi, preoţi, eremiţi, călugări şi mireni, pentru că toţi au parte de bucuria care ne-o dă pomenirea lui. La fel şi noi cei ce trăim în această mănăstire (Studion n.n.) să avem încă mai mult mijlocirile şi rugăciunile lui în numele lui Iisus Hristos Domnul nostru. Lui i se cuvine slava şi puterea împreună cu Tatăl şi cu Preasfântul şi de viaţă făcătorul Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. AMIN".

„To theiko lyhnari",
ATENA, 1990 p. 87—88
Tradus de arhid. **VISARION DUMITRU BALŢAT**

Rugăciunea „TATĂL NOSTRU"

Rugăciunea este un dar oferit de Dumnezeu oamenilor, creaţi după chipul şi asemănarea Sa, spre a putea intra în legătură de comunicare cu El. Ea este expresia credinţei, nădejdii şi iubirii, prin care omul este definit fiinţă religioasă, pe măsură să experimenteze realităţile aflate dincolo de existenţa pământească în împărăţia cerească a lui Dumnezeu. De aceea în diferite forme rugăciunea, ca şi caracteristică a sufletului omenesc este întâlnită în toate religiile, la toate popoarele şi în toate timpurile. Rugăciunea este astfel definitorie religiei, încât putem spune că cineva este mai mult sau mai puţin religios, după timpul şi după felul în care se roagă. Dar felul în care se roagă credincioşii aparţinând diferitelor religii este diferit; în funcţie de învăţătura religioasă respectivă, sau de particularităţile ivite în viaţa religioasă într-un anume timp sau loc. De pildă, fariseii în mândria lor practicau rugăciunea „în sinagogi şi la colţurile uliţelor... ca să se arate oamenilor"; iar păgânii denaturând şi ei adevărata formă a rugăciunii „grăiau cuvinte, socotind că în multa lor vorbărie vor fi auziţi...".

Când Sfântul Ioan Botezătorul şi-a început activitatea a căutat în primul rând să-şi înveţe ucenicii cum trebuie să se roage. Tot astfel şi Mântuitorului Iisus I s-a cerut din partea Apostolilor: „Doamne, învaţă-ne să ne rugăm precum şi Ioan a învăţat pe ucenicii Săi" (Luca 11, 1). Atunci Mântuitorul îi învaţă pe Apostoli, şi prin ei pe noi toţi, cum trebuie să ne rugăm Părintelui ceresc, lăsându-ne rugăciunea cunoscută sub numele de „Tatăl nostru" sau „Rugăciunea Domnească".

Conţinutul, sau cuprinsul acestei rugăciuni este simplu, pe înţelesul tuturor şi a toate cuprinzător. El sună astfel:

„Tatăl nostru, Care eşti în ceruri,
Sfinţească-se numele Tău;
Vie împărăţia Ta,
Facă-se voia Ta,
Precum în cer şi pe pământ.
Pâinea noastră cea spre fiinţă de-ne-o nouă astăzi.
Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri.
Şi fă să nu intrăm în ispită, ci ne
Izbăveşte de cel rău.
(Matei 6, 9—13)

După cum vedem, Rugăciunea Domnească are şapte cereri, precedate de o chemare, sau invocare. Să vedem care este înţelesul acestora. Invocarea: „Tatăl nostru, Care eşti în ceruri". După cum arată Tertulian (+240), „numele de tată nu fusese dat lui Dumnezeu de nimeni. Chiar Moise, când l-a întrebat, i-a răspuns cu alt nume. Nouă ni s-a descoperit în Fiul Său. Dar cine este Fiul? Este un nou nume al Tatălui. „Eu am venit în numele Tatălui", şi mai lămurit: „Am arătat oamenilor numele Tău".[1] Cuvintele „Tatăl nostru" ne învaţă că acela care vrea să se roage lui Dumnezeu, nu trebuie să vină înaintea Lui numai ca o făptură a Lui, ci ca un fiu al Lui după har, căci dacă nu este fiu nu poate să-l numească Tată. Iar acest har al înfierii l-a dat Iisus celor ce cred în Dânsul, după cum zice Scriptura: „Iar câţi L-au primit pe El, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu" (Ioan 1, 12).[2]

Când spunem „Tatăl Nostru" recunoaştem paternitatea lui Dumnezeu ca şi Creator, Proniator al lumii şi Răscumpărător al nostru prin Iisus Hristos. În acelaşi timp noi ne adresăm ca fii. Fii pot să fie prin naştere sau adopţiune. Iisus Hristos este născut din veci din Tatăl. El este Fiul lui Dumnezeu, iar noi devenim fii ai Tatălui prin Fiul lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt odată cu primirea Sfântului Botez. Toţi cei care sunt fii se numesc fraţi. De aceea spunem „nostru" şi nu „meu". Noi avem o paternitate universală, prin natură, ca unii care provenim dintr-un strămoş comun, Adam. În această situaţie, Dumnezeu este creatorul nostru şi purtătorul nostru de grijă. Pe lângă această noi avem şi fraternitate după har prin Iisus Hristos. Toţi cei care au primit Botezul devin fraţi în Hristos[3]. „Care eşti în ceruri" cuvântul „cer" (la plural) localiza în Vechiul Testament pe Dumnezeu în lumea spirituală. Apoi cuvântul „cer" devine sinonim cu Dumnezeu, ca în expresia: „împărăţia cerurilor", sau „împărăţia lui Dumnezeu". Textul rugăciunii prezintă existenţa spirituală a lui Dum-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. Sorin Cosma

1 De oratione, III.
2 Mărturisirea Ortodoxă, Bucureşti, 1943, II, 10.
3 P.S. Damaschin Severineanul, Sensul Rugăciunii Domneşti, în rev. Ortodoxia, nr. 3/1983, p. 335.

125 de ani de la SERBAREA DE LA PUTNA

MIHAI EMINESCU ŞI PUTNA

Serbarea de la Putna a fost un mare act istoric, însufleţit de Mihai Eminescu, care prin hotărârea şi străduinţa sa i-a asigurat înfăptuirea, în numele celei mai îndrăzneţe idei: **realizarea unităţii sufleteşti a tuturor românilor.**

La Viena, în cadrul **Societăţii studenţeşti „România Jună"**, Mihai Eminescu a militat pentru ideea unităţii naţionale şi în acest sens a sprijinit din toate puterile **Serbarea de la Putna** din 1871. Căci poetul, cum spunea I. Slavici în **Amintiri**, era devotat ideilor înalte: **„...Serbarea (de la Putna) nu s-ar fi făcut, dacă el n-ar fi stăruit, ca ea să se facă cu orice preţ, pentru ca congresul să fie cu putinţă."**

Fixată pentru 1870, **Serbarea de la Putna** s-a amânat din pricina războiului franco-prusac pentru anul următor: 15 august 1871.

Din această perioadă, activitatea poetului atestă numeroase fapte privind idealul unităţii noastre naţionale:

Remarcăm apelul comitetului pentru organizarea **Serbării de la Putna**, trimis din Viena, la 4 martie 1870, studenţilor Facultăţii de Teologie din Blaj, redactat de poet, din care se degajă ideile de libertate, independenţă şi unitate naţională. Serbarea — subliniază apelul — va avea **„şi un caracter naţional"**, ea **„trebuie să devină şi purtătoarea unei idei. Ideea unităţii morale a naţiunei noastre e ceea ce ne-a-nsufleţit, ca să luăm iniţiativa unei serbări...**

În trecut ni s-a impus o istorie, în viitor să ne-o facem noi".

Căci, deşi **Programa** Serbării e pur religioasă, aceasta nu e decât haina pe care, în acel moment, serbarea a îmbrăcat-o, pentru realizarea unui scop cultural-politic. Acest lucru se vede şi din **Proiectul de program**, întocmit de Mihai Eminescu, care cerea ţinerea unui congres studenţesc, tocmai în acest scop.

Întreaga studenţime română, din ţară şi străinătate, a răspuns cu entuziasm iniţiativei studenţimii vieneze, din cadrul **Societăţii „România Jună"**, de a sărbători 400 de ani de la sfinţirea mânăstirii Putna de către Ştefan ce Mare, pentru realizarea unităţii spirituale.

„Pentru sfinţenia cauzei, a cărei flamură o urmăm cu toţii, şi al cărui un moment e şi serbarea aceasta", Mihai Eminescu îşi neglijează bucuros studiile şi astfel în ianuarie 1871 e la Putna, unde aduce darurile ce vor împodobi mormântul lui Ştefan ce Mare, apoi de două ori la Cernăuţi, la Ipoteşti şi-n alte locuri: **„Şi oare oamenii cei mari ai României,** — scria el — **nu-i vedem urmărind cu toţii, cu mai multă ori mai puţină claritate, un vis al lor de aur, în esenţă acelaşi la toţi şi în toţi timpii?".**

În iulie 1871, lucrările de organizare ale serbării erau terminate, iar opinia publică a fost din nou anunţată. În acest sens, membri ai Comitetului Central au plecat de la Viena în Bucovina. S-au lansat noi apeluri, iar la începutul lunii august erau cu toţii la Putna, unde au primit un sprijin efectiv şi dezinteresat din partea lui Arcadie Ciupercovici, starеţul mânăstirii.

Chipul domnitorului a fost atunci zugrăvit pe pânză de pictorul Epaminonda Bucevschi, din care un tablou se mai păstrează şi astăzi, expus la mormântul Slăvitului Erou.

Serbarea a avut în principal, sprijinul financiar al lui Dimitrie Brătianu şi Vasile Boerescu, dar şi al altora. Ea a fost deschisă de I. Slavici, preşedintele comitetului de organizare, care în cuvântul său a salutat pe cei prezenţi, veniţi din **„cătuşi patru unghiurile"** pământului românesc. La această festivitate au participat: M. Kogălniceanu, F. Scriban, H. Cerchez, I. Bobulescu, Gr. Silaşi, G. Dem. Teodorescu, Gr. Tocilescu, Sterie Ciurcu, C. Szatmary, I. G. Sbiera, C. Porumbescu şi mulţi alţii.

Cuvântarea festivă avea girul unei comisii de mare autoritate (T. Maiorescu, V. Alecsandri, V. Pogor), rostită de A.D. Xenopol la 15 august 1871, în faţa celor peste 3 000 de participanţi, veniţi din toate provinciile româneşti — expresie a înaltei dorinţe de unitate naţională a tuturor românilor — adunaţi în faţa porticului festiv, ornat de pictorul bucovinean Epaminonda Bucevschi, în unduirea steagurilor tricolore, exprimând credinţa şi voinţa, la mormântul lui Ştefan cel Mare, de a-şi făuri un viitor comun — idee fundamentală — exprimată limpede în cuvinte memorabile, ce nu ocolesc adevărul istoric, formulând categoric scopul evenimentului: **unitatea sufletească a tuturor românilor**, care trebuia să aibă drept consecinţă unirea politică.

Despre această cuvântare festivă reţinem opinia lui Mihai Eminescu, care a notat:

„...Şi-apoi în mijlocul unei tăceri adânci D. Xenopol rosteşte cuvântarea festivă. Acest cuvânt întruneşte în sine toate elementele ce constituie un adevărat op de elocinţă, şi nu-i de mirare dacă mintea fiecăruia era fixată cu toată puterea asupra pasagelor instructive ce se desfăşurau într-însul, asupra învăţăturilor potrivite ce oratorul făcea să se reflecteze din faptele lui Ştefan cel Mare asupra stării noastre de faţă".

Înaltul spirit patriotic de care a fost animată serbarea se desprinde şi din darurile depuse pe mormântul voievodului Ştefan cel Mare. Se află la Putna steagurile purtate atunci de tinerii români, urna de argint cu pământ din toate unghiurile României — simbol al unităţii — scrisoarea lui Ioan Slavici şi M. Eminescu, broderii, **Imnul lui Ştefan cel Mare**, scris de V. Alecsandri:

(Continuare în pag. a 4-a)

Graţian Jucan

Obligaţia preoţilor de a se spovedi

(Urmare din pag. a 2-a)

După Sf. Simeon, un loc deosebit de cinstit îl ocupă învăţăturile Cuv. Nicodim Aghioritul, cunoscute de noi din: „Cartea foarte folositoare de suflet", despărţită în trei părţi şi anume: Învăţături către duhovnic, Canoanele Sf. Ioan Pustnicul şi Sfătuire dulce către cel ce se spovedeşte. Iată, cum ne povăţuieşte pe noi preoţii, Cuviosul: „Să se mărturisească des şi prea cinstiţii patriarhi şi ceilalţi arhierei, duhovnici şi preoţi, ca să strice obiceiul cel rău ce se ţine în multe locuri, că nu se mărturisesc aceste sfinţite feţe. Mă minunez cu adevărat, din care pricină îndemnaţi fiind fac aceasta. De socotesc adică, că nu păcătuiesc (mă rog să-mi dea iertare) greşită este această socoteală a lor, de vreme ce Ioan Teologul strigă: „de vom zice că păcat nu avem pe noi ne înşelăm" (I Ioan I. 8)... iar de socotesc, că fiind feţe sfinţite nu au datorii să se mărturisească des ca şi mirenii şi această socoteală a lor nu este dreaptă, fiindcă dumnezeescul Iacov, când a zis: mărturisiţi-vă unul altuia greşelile (Cap. V, 16), n-a deosebit pe cei sfinţiţi de mireni, ci simplu şi hotărât a zis, să se mărturisească şi cei sfinţiţi şi mirenii... Pentru aceasta, prea sfinţiţi părinţi, mă închin vouă şi vă rog, pentru dragostea lui Dumnezeu, mărturisi-vă des şi nu daţi rea pildă la popor ca să se lase de mărturisirea cea deasă, ci precum la toate lucrurile cele bune vă faceţi chip şi pildă aşa faceţi-vă bună pildă şi prin mărturisirea cea deasă."[16]

Tot aici e locul să amintim şi de „Povăţuirile" de la sfârşitul „Liturghierului" nostru pe care le-am citit cu toţii. Acolo Sf. Biserică ne învaţă că ori de câte ori ar apăsa asupra preotului vreun păcat greu „să nu îndrăznească asemenea preot a săvârşi Sf. Liturghie până nu se va curăţi pre sine de păcatul în care se află, cu căinţă şi prin mărturisire înaintea părintelui său duhovnicesc... Că de va îndrăzni a sluji, în păcat de moarte fiind, nemărturisindu-se, a't păcat de moarte adaugă şi dumnezeeştile Taine, din cauza nevredniciei lui, le primeşte spre judecată şi spre osânda lui-şi".[17]

După ce am auzit cuvântul lui Dumnezeu şi al sfinţilor Săi să auzim acum şi cuvântul dreptcredincioşilor creştini.

Zice proorocul: „Poporul va fi ca preotul" (Ozie IV. 9). Într-adevăr ca preotul va fi şi poporul. Adeseori unii creştini se întreabă: oare părintele nostru se spovedeşte vreodată? N-are şi el păcatele lui? Cum ne mustră şi ne judecă el pentru păcatele noastre, are şi el un judecător al faptelor lui? Dacă el nu cinsteşte taina spovedaniei, ce preţ să aibă în ochii noştri? Cum se împărtăşeşte el fără pocăinţă, fără spovedanie?

O astfel de întrebare apare firească. „Vorbind, îndemnând, fără să faci tu însuţi, tăgăduieşti ceea ce spui. Tu propui un lucru imposibil, deoarece tu însuţi nu-l respecţi, nu-l trăieşti, zice sf. Ioan Gură de Aur (Om. 30, Fapte). Iar sf. Grigore Teologul ne încredinţează că „nu se prinde aşa de uşor vopseaua de pânză, nu se răspândeşte aşa de uşor ciuma, pe cât de uşor se prind de păstoriţi păcatele păstorilor lor sufleteşti."[18] Întărim cuvântul şi prin spusele Sf. Isidor Pelusiotul: „aprinde Dumnezeu ca un felinar pe preot şi pe arhiereu — zice el — şi îi aşează în sfeşnic pe scaunul cel purtător de lumină, ca să strălucească lumina în biserică cu dogme şi apte slobode de întunericul înşelăciunii şi eresului, ca văzând ei credincioşi razele luminii, care dau viaţă, adică faptele lor către acele să se îndrepte şi să slăvească pe Tatăl luminilor".[19]

Ce piedică poate să se opună sufletului preotului ca să nu se spovedească? Nepurtarea de grijă sau mai curând mândria? Sentinţa aceasta indiscutabilă că cine se spovedeşte se smereşte îi are reversul ei anume: cine nu se spovedeşte se trufeşte... şi cine se trufeşte se poticneşte"[20]. Tocmai aci să lucrul cel mai grav. O cale atât de minunată ca spovedania pentru propria lui mântuire, cât şi a credincioşilor prin exemplul dat de el, preotul o leapădă, o dispreţuieşte, adăugând adesea la uscăciunea lui sufletească un alt păcat şi mai greu, mândria. De aceea ţinând seama măcar de această grijă ce o datorăm credincioşilor, ca să fim înaintea lor cu chip bun şi cu bună pildă, ca un mijloc pastoral fiecare să avem la rândul nostru duhovnic şi să ne spovedim. „Fii tu prototipul vieţii, stai înaintea credincioşilor ca o icoană vie, ca o lege însufleţită, ca un dreptar, ca un monument viu al bunei vieţuiri, căci aşa trebuie să fie dascălul", spune Sf. Ioan Gură de Aur.[21]

Dacă preotul nu se spovedeşte, dacă nu cunoaşte taina aceasta decât din cărţi şi din gura altuia, dacă n-a cunoscut emoţia îngenunchierii în faţa unui duhovnic şi voinţa, puterea, de a dezvălui cutele adânci ale sufletului, cum va putea înţelege pe credincioşii săi când plâng, cum îi va ajuta ca să nu se sfiiască să-şi descopere sufletul în faţa sa, cum va fi îngăduitor, răbdător şi doctor iscusit într-un meşteşug pe care nu-l lucrează. Dar dacă preotul se spovedeşte, câtă încredere în puterea tainei va sădi în sufletele credincioşilor, câtă mulţumire, cum va închide el atunci gura eterodocşilor, care atacă ortodoxia în ce priveşte tainele, zicând către credincioşii noştri: „Iată, preoţii vă cheamă să le spuneţi greşelile, dar ei de ce nu se spovedesc niciodată". Iar credincioşii pentru care preotul înseamnă modelul, idealul, legea lui morală vie, în acţiunea pe care trebuie s-o urmeze, văzând că el nu o împlineşte, se tulbură, se sminteşc, se îndoiesc de adevărul unei aşa mântuitoare taine. Îşi pierd încrederea în preot, în Biserică, în învăţătura ei, zicându-şi „Cel căruia am să mă încred, trebuie să-mi fie superior în orice privinţă. Şi cum să cred că acela care nu are grijă de sine va avea grijă de mine" (Sf. Ambrozie).[22]

Nu vom încheia îndemnul nostru la pocăinţă şi mărturisirea păcatelor fără a asculta în cele din urmă şi glasul sufletului, al conştiinţei fiecăruia.

Oare preotul nu simte nevoia purificării şi împăcării sufletului său? Nu simte nevoia unui sfătuitor mai încercat decât el, un suflet ca de tată căruia să-şi descopere propriile sale taine? Nu are şi el ca tot omul un păcat, care îi îngreuiază misiunea şi de care vrea să scape? Nu are nici o problemă grea în pastoraţie căreia nu-i găseşte deslegare? Singur, nimeni nu e în stare să-şi dezlege problemele vieţii de acum sau de veci. Viaţa se naşte din comuniunea a două fiinţe, lumina de asemenea se naşte din contopirea a două forţe şi orice lucru, tot ce e bun în această lume a lui Dumnezeu se împlineşte în comuniune.

Pavel Florenschy, într-o carte adânc gândită: Stâlpul şi temelia adevărului, observă foarte bine că Mântuitorul, după ce cheamă pe cei 12 Apostoli, îi trimite la predică, nu câte unul ci câte doi (Marcu, VI, 7), şi aşa în doi le dă putere asupra duhurilor necurate. La fel după ce alege şi pe cei 70 ucenici, îi trimite tot câte doi (Luca X. 1)[23]. Sf. Ioan Botezătorul a trimis tot doi din ucenicii lui la Hristos (Mat. XI, 2), atunci când „era necesar să pătrundă şi să se abileasă personalitatea lui Iisus, dacă El este Hristosul"[24]. Şi Florenschy ocupându-se de Cap. XVIII de la Sf. Ev. Matei, unde Domnul lămureşte pe Apostoli cum să îndrepte pe fraţii căzuţi în greşală (18, 15—18) şi le dă totodată putere de a lega şi deslega păcatele oamenilor (V. 18), pune în lumină acest cuvânt al Mântuitorului: „iarăşi adevărul vă grăiesc: că de se vor uni doi din voi pe pământ, tot lucrul ce vor cere li se va da de la Tatăl Meu cel care este în ceruri. Căci unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor" (vezi 19—20).

Iată cum tălmăceşte Florenschy acest minunat loc al Scripturii. „E vorba aici de mărturisirea păcatelor, de cunoaşterea tainelor inimii şi ale împărăţiei, de puterea de a lega şi deslega. Unirea a doi e ruga în comun a două suflete (— duhovnic şi penitent —), care au învins contrazicerea, gândurile, sentimentele opuse până la contopirea deplină între ei. O asemenea rugă comună este întotdeauna ascultată — aşa spune Mântuitorul. De ce este aşa? Pentru că unirea a doi sau trei în numele lui Hristos, intrarea în comuniune a oamenilor în atmosfera tainică, duhovnicească a lui Hristos, participarea lor la puterea Sa bogată în har, îi transformă într-o nouă forţă spirituală, din doi se face o părticică a trupului lui Hristos, o întrupare vie a Bisericii... Este de înţeles că atunci Hristos se află în mijlocul lor, între ei, după cum se află sufletul „în" fiecare mădular al trupului însufleţit de el... Deci puterea de a lega şi deslega presupune înainte de toate, simfonia a doi pe pământ în toate şi în fiecare, învingerea eului, umanitatea a două „suflete", începutul împărăţiei lui Dumnezeu"[25].

Cu adevărat aceasta este viaţa în Hristos. Iertarea, mântuirea, ştiinţa tainelor împărăţiei, toate se descoperă în iubire, în comuniune, în Biserică, în trupul lui Hristos.

Aşa se poate înţelege cum atâţia fii ai Bisericii au ajuns la rătăcire. În urma unui succes de început, au căzut într-o nemărginită egolatrie ca şi Lucifer, n-au mai primit de la nimeni sfat şi... „mândria merge înaintea căderii" (Pil. XVI, 18).

Preotul are înaintea sa Scriptura şi Părinţii, Canoanele şi Povăţuirile bătrânelor cărţi de slujbă, rugămintea credinciosului şi glasul propriei sale conştiinţe. Toate îl îndeamnă: mântuind, mântuieşte-te pe sineţi. Curăţind pe alţii, curăţeşte mai întâi vasul cel ales de preot — al sufletului tău.

Totdeauna au fost în Biserică modele de păstori cu râvnă şi care au purtat grijă şi de sufletele lor, alergând la povăţuitor, la spovedanie.

Preotul nu trebuie să rămână singur, trebuie să-şi caute un prieten în Hristos. „Dumnezeu îl dăruieşte în persoana duhovnicului". Să nu se creadă că descoperirea în faţa Lui este o desgolire nedemnă. Nedemnă este înfăţişarea înaintea lumii în haina murdară a păcatelor şi viciilor. Comunicarea păcatelor nu e o desgolire de care cineva trebuie să se sfiiască, ci curajul de a scoate la suprafaţă ceea ce e frumos în fiecare. Păcatele şi aşa se văd, chiar dacă nu se spun. Şi se văd mai urâte, când nu se spun.

Sf. Ioan Botezătorul spunea fariseilor care veneau la dânsul: „Să nu vă gândiţi să ziceţi: avem tată pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu şi din pietrele acestea poate să ridice fii ai lui Avraam" (Mat. III, 9). Aşa nici noi să nu zicem: „avem harul preoţiei", aceasta nu e deajuns. Nu, ci cu gândul la cuvintele Sfântului Ioan Botezătorul să ascultăm ce spune un alt mare sfânt, Simeon Noul Teolog: „Preoţi, slujitori, călugări sau mireni toţi sunt deopotrivă în întuneric şi merg în întuneric, dacă ei nu vor să se pocăiască aşa cum ar trebui s-o facă. Căci pocăinţa este poarta prin care se intră din regiunea întunericului în aceea a luminii. Deci acei care nu sunt în lumină, n-au trecut cu vrednicie prin uşile pocăinţii. Robii ai păcatelor ei urăsc lumina, n-au trecut cu vrednicie prin uşile pocăinţei. Robii ai păcatelor ei urăsc lumina, temându-se ca nu cumva lumina să scoată la arătare faptele lor cele ascunse."[26]

16 Carte foarte folositoare de suflet. Buc. Tip. Cărţi. Bis. 1928, pag. 158—160.
17 Dumnezeieştile Liturghii, Tip. Cărţi Bis., Buc. Ed. 1937, pag. 350—351.
18 Ierodiacon Irineu Crăciunaş, op. cit., pag. 620.
19 Sf. Isidor Pelusiotul, Epistola 36, după Nicodim Aghioritul - Hristoitia. Ed. rom. Buc. 1987, pag. 37.
20 P.S. Episcop Teofil al Romanului, op. cit., p. 700.
21 După Ierod. Irineu Crăciunaş, op. cit., p. 625.
22 După Ierod. Irineu Crăciunaş, op. cit., p. 632.
23 P. Florenschy, Der Priester und die Grüfesste der Wahrheit, In Ostliches Christentum Documente, II Philosophie. München, 1925, pag. 161.
24 Idem, pg. 162;
25 P. Florenschy, op. cit., pag. 163.
26 Sf. Simeon Noul Teolog: apud VI. Lossky; Essai sur la Theologie mystique de l'Eglise d'Orient, Paris 1944, pag. 231.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

JOI, 1 august 1996, a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu. În după-masa aceleiași zile a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

VINERI, 2 august 1996, a acordat un interviu Televiziunii Holding Brașov în legătură cu controversata problemă a „Martorilor lui Iehova".

SÂMBĂTĂ, 3 august 1996, a primit la Mânăstirea Sâmbăta pe Dl. Cristian Moisescu, Director în Ministerul Culturii și a avut o discuție în legătură cu organizarea Muzeului de la Mânăstirea Sâmbăta.

DUMINICĂ, 4 august, a participat la Sf. Liturghie în biserica Mânăstirii Sâmbăta și a rostit un scurt cuvânt de învățătură.

LUNI, 5 august 1996, a acordat un interviu D-lui Dragoș Șeuleanu de la Televiziunea Română în legătură cu Istoricul Mânăstirii Sâmbăta.

MIERCURI. 7 august — JOI, 8 august, a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

SÂMBĂTĂ, 10 august a.c., a poposit la Caransebeș, fiind invitat la festivitățile de hirotonie întru arhiereu și instalare ca episcop al Caransebeșului a P. S. Dr. Laurențiu Streza.

DUMINICĂ, 11 august a.c., în Catedrala din Caransebeș, a hirotonit întru arhiereu, alături de Î. P. S. Nicolae al Banatului și P. S. Timotei al Aradului pe P. S. Laurențiu Streza.

LUNI, 12 august — MIERCURI, 14 august a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

JOI, 15 august, a.c. a slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, cu ocazia Sărbătorii „Adormirea Maicii Domnului", Hramul Mânăstirii.

VINERI, 16 iulie a.c., a primit în vizită la reședința de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, pe d-na prof. univ. dr. Emilia Comișel, compozitor și muzicolog.

DUMINICĂ, 18 august, la invitația P. C. Pr. Iconom stavrofor Nicolae Coman, de la Parohia Brașov-Cetate a slujit Sf. Liturghie cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la zidirea Bisericii.

A hirotonit întru preot, pe seama Capelei-Spital Psihiatrie pe tânărul diacon Șerban Sorin. La sfârșitul Sf. Liturghii Î. P. S. Mitropolit a rostit un cuvânt de învățătură.

DUMINICĂ, 25 august, a.c., Î. P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii cu hramul Sf. Gheorghe și Sf. Liturghie arhierească la parohia Apoș, prot. Agnita. În cadrul Sf. Liturghii a hirotonit întru diacon pe teologul Balu Dumitru. P. C. pr. paroh Nicolae Piroș a fost hirotesit întru iconom-stavrofor. În aceeași zi Î. P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea de maici cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" de la Nocrich — Valea Hârtibaciului.

LUNI, 26 august a.c., Î. P. S. Sa a transmis un mesaj de condoleanțe Protopopiatului romano-catolic din Sibiu cu ocazia înmormântării conducătorului acestuia Prot. Otto Nutz, prelat papal.

Pr. Valentin Sicoe
Secretar eparhial

Rugăciunea „TATĂL NOSTRU"

(Urmare din pag. a 3-a)

nezeu, prezent pretutindeni, peste tot și nu localizat".[4] Acest cuvânt ne învață că în timpul când ne rugăm să înălțăm mintea și toată gândirea noastră de la cele pământești și stricăcioase, la ceruri, spre cele nestricăcioase ... fiindcă harul și bogăția binefacerilor Sale strălucește mai ales în ceruri".[5] Prima cerere: „Sfințească-se numele Tău". Aceasta înseamnă că numele Tatălui „se sfințește în noi și prin noi, când noi ne sfințim pe noi înșine cu viața evlavioasă și îmbunătățită spre mărirea numelui Său".[6] A sfinți numele înseamnă a mări, a slăvi pe Dumnezeu însuși. Dumnezeu reprezintă sfințenia absolută, nemaiavând nevoie de sfințenie. „Numele Lui este sfânt din fire, că zice: „Sfânt este numele Lui".[7] El însă sfințește pe alții și se sfințește pe Sine prin viața oamenilor. Hristos sfințește pe Dumnezeu Tatăl, face ca Dumnezeu să fie mărit (Ioan cap. 17) prin viața Sa și prin împlinirea misiunii Sale răscumpărătoare. La fel Duhul Sfânt exercită prin harul divin al Sfintei Treimi acțiunea de sfințire a lui Dumnezeu prin viața de sfințenie a oamenilor și a întregii creații. Deci prin această cerere îl rugăm pe Dumnezeu să ne acorde harul și ajutorul Său pentru a-L putea sfinți (slăvi, mări) prin viața noastră.

A doua cerere: „Vie împărăția Ta". Adânc imprimată în conștiința poporului, împărăția lui Dumnezeu reprezintă un deziderat care se va împlini în epoca mesianică. Având conștiința mesianității Sale, Mântuitorul o inaugurează prin învățătura și activitatea Sa într-o formă spirituală. Această împărăție se dezvoltă în Biserică prin lucrarea Sfântului Duh. Ea este „bucurie, pace și dreptate în Duhul Sfânt" (Rom. 14, 17). Realizarea ei deplină va fi la sfârșitul veacurilor. De aici și frumoasa rugăciune rostită după împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului: „Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine mai cu adevărat în ziua cea neînserată a împărăției Tale". „Fii împărăției" (Matei 13, 38) sunt credincioșii care numesc pe Dumnezeu Tatăl lor. De aceea în împărăția lui Dumnezeu, relațiile dintre El și membrii împărăției nu mai sunt cele de teamă, ca dintre un stăpân și supușii săi, ci de iubire ca dintre un părinte și fiii săi.

A treia cerere: „Facă-se voia Ta". Dumnezeu își realizează voia Sa spre mântuirea omului. Ceea ce se opune voinței divine este păcatul (Rom. 1, 21—31). Omul se eliberează de păcat în măsura în care și voința lui colaborează cu voința lui Dumnezeu. Voința lui Dumnezeu este exprimată în legea Sa. Credinciosul împlinește voința lui Dumnezeu în mod liber și cu ajutorul harului divin, după cum însuși Domnul a spus: „Fără de Mine nu puteți face nimic" (Ioan 15, 5). Deci „creștinii cer Tatălui lor ceresc să împlinească voia Sa, adică decizia Sa de a mântui lumea, acordându-le și lor harul Său, pentru ca toți să accepte și să conlucreze la realizarea voii Sale".[8] Dar în măsura în care voința omului este conformă voinței lui Dumnezeu, se va împlini și ea. „Și aceasta este încrederea ce avem către El, că dacă cerem ceva după voința Lui, El ne ascultă" (Ioan 5, 14). Și aceasta fiindcă noi nu totdeauna „știm ce cerem" (Iacob 4, 3), iar „celor ce-L iubesc pe Dumnezeu toate le lucrează spre bine" (Romani 8, 29).

Expresia: „precum în cer și pe pământ" se referă la toate aceste trei cereri pentru a le prezenta în unitate și ca o continuă pregătire spre împlinirea lor completă în viața viitoare, când împărăția mesianică va avea un caracter glorios, de preamărire universală.

A patra cerere: „Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi".

Fiind creat de Dumnezeu cu trup, omul are nevoie de hrană trupească sau pământească. Pe de altă parte, omul are și suflet. Așa cum Mântuitorul a înmulțit pâinile pentru a le satisface oamenilor nevoile de hrană trupească (Ioan 6, 1—15), tot El arată că și sufletul are nevoie de hrană. Acesta este „Cuvântul lui Dumnezeu" (Matei 4, 4; Luca 4, 41; I Timotei 4, 5—6) numit și „mană spirituală" (Ioan 6, 26—27; 32—35), precum și însuși Trupul Său din Euharistie (sau Împărtășanie) (Ioan 6, 48—55).

A cincea cerere: „Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri".

În textul original al Noului Testament (limba greacă) avem formulată această cerere astfel: „Și ne lasă nouă datoriile noastre, precum și noi am lăsat datornicilor noștri". „A lăsa" este tot una cu „a ierta". Noțiunea de datorie echivala cu noțiunea de „debit — debitor", în special cu referire bănească. Pe lângă acest sens de „datorie bănească", cum este folosit de Mântuitorul în pilda celor doi datornici (Matei 18, 23—35), are un sens specific de pedeapsă pentru cel ce nu-și îndeplinește datoria sau obligația, ceea ce atrage după sine înțelesul de „culpă" sau „vinovăție" pentru obligația pe care trebuind să o îndeplinești, nu ai împlinit-o. În felul acesta, „datoria" devine „greșeală" sau „păcat".[9] De aici vedem că numai în măsura în care noi iertăm pe cei ce ne greșesc nouă, putem la rândul nostru cere Părintelui ceresc iertarea greșelilor noastre. Înțeleptul Sirah se exprimă în acest sens foarte clar: „Iartă nedreptatea aproapelui tău și atunci când te vei ruga tu, ți se vor ierta păcatele. Omul care ține mânie asupra omului, cum poate să ceară lui Dumnezeu vindecarea?" (28, 2—4).

A șasea cerere: „Și fă să nu intrăm în ispită".

Această cerere este redată în traducerile românești sub forma: „Și nu ne duce pe noi în ispită". Doar a considera că Dumnezeu ne duce în ispită, înseamnă a socoti că El ne-ar face să cădem în ispită, sau să consimțim cu păcatul sugerat de ispită. Sfântul Iacob exclude o astfel de interpretare spunând: „Nimeni fiind ispitit, să nu zică: de la Dumnezeu sunt ispitit; căci Dumnezeu nu este ispitit de rele și El pe nimeni nu ispitește ..." (Iacob 1, 13—16). Dacă El ne-ar duce în ispită, adică în încercare, înseamnă că ne-ar incita la rău, la păcat. De aceea un comentator propune redarea textului sub forma: „Și nu ne lăsa să cădem în ispită".[10] Înțelesul mai exact al redării textului în limba română exprimă tocmai oprirea lui Dumnezeu de a nu intra în ispită. Adică: „Și fă (păzește-ne, ajută-ne, împiedică-ne) să nu intrăm prin consimțirea noastră în ispită". Sau sub o formă prescurtată: „Și fă să nu intrăm în ispită".[11]

A șaptea cerere: „Ci ne izbăvește de cel rău".

„A izbăvi" înseamnă „a păzi", a mântui, a dezlega, a elibera". Unii traduc: „de la rău", socotind răul în general. Alții traduc: „de cel rău", înțelegând omul persoană, pe diavolul, pe satana. Descrierea nu este de fond, fiindcă cel rău, adică diavolul este izvorul și provocatorul a tot ceea ce este rău, el este acuzatorul oamenilor către Dumnezeu, potrivnicul împărăției lui Dumnezeu și a mântuirii oamenilor. Este însă mai clară și mai precisă traducerea cu „cel rău".

Noi cerem și pentru această viață să fim izbăviți de cel rău, dar izbăvirea deplină va fi numai la sfârșitul veacurilor, când „Dumnezeu va fi totul în toate" (I Corinteni 15, 28).

Rugăciunea Domnească în forma pe care o redă Sfântul Evanghelist Matei „se prezintă ca un poem în câte două strofe de câte cinci stihuri".[12] Primele trei cereri se referă la cinstirea lui Dumnezeu, iar ultimele patru, la necesitățile vieții noastre.

Din cele până aici tratate vedem că rugăciunea „Tatăl nostru" rămâne modelul cel mai reprezentativ de a intra în comunicare cu Părintele ceresc prin cuvintele Fiului, care ne-a asigurat că orice vom cere de la Tatăl în numele și prin cuvintele Sale, ni se vor da nouă (Ioan 15, 7—16).

„Să ne rugăm, așadar frați prea iubiți, spune Sfântul Ciprian (+258), așa cum ne-a învățat Domnul Dumnezeul nostru. Este plăcut și intim pentru Dumnezeu să fie rugat prin cuvintele Fiului Său, să ajungă la urechile Lui rugăciunea alcătuită de Hristos, să recunoască Tatăl cuvintele Fiului Său când noi ne rugăm. Cel ce locuiește în inima noastră să fie și în vocea noastră, și fiindcă îl avem pe El ca mijlocitor către Tatăl pentru păcatele noastre, când ne rugăm să ne fie iertate greșelile să ne exprimăm cu cuvintele Mijlocitorului nostru. Căci când zice: „Orice vom cere de la Tatăl în numele Lui ne va da", cu atât mai ușor dobândim ceea ce cerem în numele lui Hristos, dacă cerem prin rugăciunea formulată de El"[13].

După cum arată cartea intitulată „Învățătura celor 12 Apostoli", datând din secolul II d. Hristos primii credincioși rosteau „de trei ori pe zi rugăciunea Tatăl nostru"[14] intrând de timpuriu și în cultul public, fiind rostită în cadrul Sfintei Liturghii, precum și explicată pentru cei ce primiseră Botezul creștin, spre a-i cunoaște temeinic conținutul, rugându-ne Părintelui ceresc prin cuvintele ei.

Să o rostim și noi cu toții atât în rugăciunile individuale, cât și în cadrul cultului divin public.

4 Idem, ibidem.
5 Mărturisirea Ortodoxă, II, 10.
6 Idem, ibidem.
7 Sfântul Chiril al Ierusalimului, Cateheza V Mistagogică, 12.
8 P. S. Damaschin Severineanul, O.C. p. 350.
9 Biblische theologische Wörterbuch der Neutestamentlich Graece citat, von Hermann Kremer, sechste Auflage, Gotha, 1889, pp. 680—681.
10 J. h. Lagrange, L'Evangile selon Mathieu, Paris, 1941, p. 131.
11 P. S. Damaschin Severineanul, O.C., p. 336.
12 Idem, p. 337.
13 De Dominica Oratione, III.
14 Didahia, VIII, 3.

MIHAI EMINESCU ŞI PUTNA

(Urmare din pag. a 3-a)

În timpul vitejiilor,
Cuprins de-un sacru dor,
Visai unirea Daciei ...

cântat pe melodia creată de Alexandru Flechtenmacher, asistența — ea însăși un simbol (cum arăta și poetul) — hora, la care Ciprian Porumbescu a cântat **„Daciei întregi"**, congresul studențesc, pregătit și animat de M. Eminescu etc., toate erau omagiul de recunoștință față de trecutul glorios și îndemn pentru viitor. Nu este întâmplător nici faptul că lăutarul Sucevei, Grigore Vindireu, cu taraful său, la sosirea și primirea marilor grupuri de oaspeți, cânta **Marșul lui Mihai Viteazul** — ca simbol al unității noastre naționale.

Momente ale acestei sărbătoriri surprindem și-n unele versuri eminesciene din proiectele pieselor de teatru (în mai multe variante):

Eram tineri pe atuncea, eram singuri, eram șapte,
Noapte era-n toată lumea și la Putna era noapte.
Se sfârșise și prohodul, se-ncheiase de mult ruga
Doar suna adânc și dulce și din vreme-n vreme Buga,
Clopotul lui Ștefan-Vodă, ce când vremile se schimbă
Mișcă neatins de nime, rar, profetica sa limbă ...

Tradițiile de cultură românească ale Putnei, împletite cu amintirea vitejiei marelui ei ctitor, au dat locului valoare de simbol al luptei pentru neatârnare și unitate națională.

Cu ocazia **Serbării de la Putna,** Ioan (Ioniță) Scipione Bădescu, prietenul lui M. Eminescu, a scris articolul: **De la Putna**, publicat în **Curierul de Iași** (1871) al cărui redactor era, încheind cu cuvintele: **„Să deie cerul ca din acest eveniment mare național să nască un viitor falnic pentru întreg poporul român".**

Serbarea de la Putna, din 1871, inițiată și realizată de studenții români ai **Societății „România Jună"** din Viena, face parte integrantă din lupta naționalităților supuse grelei coroane habsburgice din imperiul austro-ungar, pentru o viață națională proprie. Ea apare astfel, în lumina istoriei, ca o formă de protest împotriva politicii imperiului, prilej de manifestare a solidarității și conștiinței de neam a românilor de pretutindeni.

Întreaga serbare, învățămintele și simțămintele ei, au avut o influență apreciabilă asupra sufletului participanților și au rodit în timp, în diferite forme, până la Unirea cea Mare.

Însuși M. Eminescu, îndată după terminarea serbării, a publicat în **Curierul de Iași** o amplă dare de seamă despre **„Serbarea de la Putna întru memoria lui Ștefan cel Mare"**, în care — inspirat — încheia:

„Astfel se fini acea serbare, a căreia amintire va rămânea neștearsă în inimile române, și de la care, credem, fiecare s-a întors cu mai multă tărie de suflet, cu mai mult respect pentru eroii trecutului nostru și cu mai multă abnegare, în ceea ce privește interesele noastre comune".

La sfârșitul acestor rânduri, ne aducem aminte de o frază memorabilă dintr-o **„Chronică"** a locului:

„Călătorule pelerin pe aceste locuri voievodale, oprește-ți cu evlavie pașii în fața mormintelor strămoșilor noștri și învață din faptele măreție ale trecutului îndatoririle tale viitoare".

Semnalăm... Semnalăm...

● Despre „Rugul Aprins" s-au scris deja câteva cărți articole, amintiri. Și eu pregătesc o carte și am ținut trei conferințe în săli publice, una la Cluj-Napoca, alta la Alba Iulia și una la Sibiu. Textul lor e dat de mult revistei „Saeculum" din Sibiu, spre publicare. Acum a apărut încă o carte: **Timpul Rugului Aprins,** cu subtitlul **Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană** (Humanitas, 1996, 211 p.), de André Scrima (adică Andrei), cu o prefață de Andrei Pleșu. Andrei Scrima a făcut parte din „Rugul Aprins", așa că scrie din amintiri, din observații și interpretări, având la bază sursa cea mai directă: propria experiență.

Iată, așadar, că **„Mișcarea de la Antim"** capătă contururi tot mai precise și intră încetul cu încetul în conștiința publică românească și în spiritualitatea ortodoxă în general, ca parte componentă a ei.

Jumătate din carte e o exegeză savantă a scrisorii Părintelui **Ioan cel Străin** (p. 21—109), cel pe care Părintele ieroschimonah Daniil Tudor (scriitorul Sandu Tudor) l-a întâlnit la Mânăstirea Cernica după anul 1943. Era refugiat din Rusia eliberată de armatele române. Mai departe cartea se ocupă de mișcarea de la Antim (p. 111—160), apoi de „Rugul Aprins" ca expresie organizată a mișcării (p. 161—180) și, la urmă ,adaugă o traducere a unui text al autorului apărut la Paris, într-un volum colectiv: **Le Maître Spirituel selon les Traditions d'Occident et d'Orient** (Hermes 3, Paris, 1983, ed. a II-a, p. 183—207 în ed. rom. Scrima).

Cartea are astfel o unitate și, ultimul capitol, plasează „fenomenul" „Rugul Aprins" în context pan creștin.

Lectura ei se recomandă de la sine tuturor celor care urmăresc aspectele locale și universale ale misticii.

* * *

● Ignatie Brancianinov (1807—1867), episcop rus din secolul trecut, având la bază studii de inginerie, a intrat în monahism, apoi a fost ales episcop, apoi a intrat în calendar (1988). Am luat parte la canonizarea lui.

Editura „Anastasia", în colecția „Comorile pustiei" publica din opera sa: **„Tâlcuiri la Patericul egiptean"**, în traducerea pr. Gheorghe Roșca (București, 1996, 128 p.). Cartea „tâlcuiește" Patericul egiptean în 125 de sentințe, literatură ascetică de mare finețe, de observație îndelung meditată și redusă la esențial. Face parte din lectura zilnică a monahilor, dar nu numai. Acest gen de cărți cuprind reflecții spirituale profunde, implicații neașteptate și sugestii pentru meditații care pot fi reluate de nenumărate ori și, totdeauna cu folos.

* * *

● Dimitrie Bejan, preot, publică o carte de amintiri: ORANKI — AMINTIRI DIN CAPTIVITATE (Buc. 1995, 306 p., ed. Tehnică), cu un cuvânt înainte de Gabriel Țepelea. Cartea nu poate fi rezumată, nu poate fi povestită: ea trebuie citită. Face parte din acele cărți fără de care comunismul nu va fi niciodată „cetit" la adevărata lui monstruozitate.

*

● **Lacrima Basarabiei** (Chișinău, 1993, 318 p.) de Aurel Kareţki și Adrian Pricop e încă o lacrimă din acest izvor nesecat care, de-a lungul istoriei, până în vremea noastră (supunerea Bisericii basarabene către Patriarhia Moscovei) ne-a brăzdat obrajii la Orhei, la Lăpușna, la Tighina și peste tot pe unde înflorește limba și conștiința românească, între Prut și Nistru și chiar și dincolo.

Cartea e un document de cercetare în arhive și în literatura de specialitate.

*

● A fost republicată **„Urmarea lui Hristos"**, carte apuseană tot atât de prețuită și în Răsărit, (ed. Bunavestire, Bacău, 1996, 279 p.). Mai mult decât de o semnalare pentru creștinii iubitori de carte bună, nu are nevoie de nici o recomandare. E una din cărțile mari ale omenirii.

● A fost retipărită într-o nouă ediție cartea **Cuvânt împreună despre rostirea românească,** de C. Noica, (Humanitas, 1996, 397 p.).

● Ajuns de mult specialist în **„Convorbiri duhovnicești"**, arhimandritul Ioanichie Bălan de la Sihăstria Neamțului, mai publică un volum de convorbiri, de data aceasta cu teologi ortodocși din străinătate. Gen de literatură teologică practicată de Sf. Casian, ea cere îndemânare în întrebări. Aceasta îi face comunicabili pe cei care altfel poate nu și-ar pune problemele pe care le formulează întrebătorul. Printre cei întrebați în această carte sunt personalități duhovnicești din Athos, printre aceștia și românul Petroniu Tănase de la **Prodromul** nostru. Mai este și un alt român, ieromonahul Rafael Noica, acum stabilit în România. Se știe că Rafael este fiul lui Constantin Noica.

● Semnalăm o carte de bună cercetare istorică, economică și literară: **„Elita românească în lumea satului transilvan, 1867—1918"**, ed. Univ. „Petru Maior" din Târgu Mureș, (1996, 300 p.) de Vasile Dobrescu, conf. universitar.

● **Tribuna** din Sibiu (miercuri 21 august, 1996, p. 3) dedică o întreagă pagină preotului Aurel Hârsan care de curând și-a sfințit biserica parohială și a deschis, cu acel prilej, și un Muzeu sătesc de etnografie și artă religioasă. Reportajul e semnat de cunoscutul ziarist Ion Onuc Nemeș.

Îl felicităm pe părintele Aurel. Este și să rămână mereu un preot model.

*

● Sorin Comorosan, profesor univ. la Buenos Aires și la Univ. de Medicină din București, membru de onoare al Academiei Române, a scris o carte deloc naivă, intitulată **„Exerciții de naivitate"** (Buc., 1993, 197 p.).

Ca toate cărțile mari, e o carte cu durată.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA ... SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1 și 15 septembrie

Nr. 33—36

1996

Sf. Grigorie Palama despre Taina Sf. Cruci

(fragment din omilia a 11-a)

1. Crucea lui Hristos a fost preînchipuită și prevestită încă la neamurile cele de demult și nimeni vreodată nu s-a împăcat cu Dumnezeu fără puterea Crucii. După acea călcare strămoșească a poruncii — prin pomul oprit — în paradisul lui Dumnezeu, păcatul se înmulțea, iară noi muream, fiind supuși morții sufletului — care era despărțirea lui de Dumnezeu — încă înainte de moartea cea trupească. Și oricât am fi trăit după acea încălcare a poruncii, trăiam păcatului și vieții celei după trup, căci păcatul „nu se supune legii lui Dumnezeu și nici nu poate, iar cei care trăiesc în carne (= după trup) nu pot să placă lui Dumnezeu" **(Rom. 8, 7).**

2. Cu adevărat surpare a păcatului este Crucea Domnului. De aceea vă spun că și unul dintre de Dumnezeu — purtătorii părinți când a fost întrebat de unul dacă crede în Cel răstignit, a zis: Da, cred în acela care a răstignit păcatul. Mulți prieteni ai lui Dumnezeu au fost mărturisiți de însuși Dumnezeu și înainte și după Lege, fără să fi fost arătată încă Crucea. Împăratul și profetul David, cu certitudinea că existau atunci prieteni ai lui Dumnezeu, zice: „cinstiți au fost foarte, prietenii Tăi, Dumnezeule" **(Ps. 138, 17).** Dacă taina fărădelegii și lucrarea lui Antichrist exista între noi — după cum zice și Pavel **(II Tes. 2, 7),** tot așa și Crucea lui Hristos, încă nearătată, era la strămoși, iar taina ei se lucra în aceștia.

3. Și ca să las pe Abel, pe Set, pe Enos, pe Enoh, pe Noe și pe toți câți au fost bineplăcuți lui Dumnezeu până la Noe, am să încep cu Avraam care a fost rânduit a fi tată a mulțime de popoare, al iudeilor după trup și al nostru după credință. Și ca să arăt care este acest început bun de la el, de la acest părinte al nostru după duh și de la întâia chemare a lui, care oare au fost primele cuvinte ale lui Dumnezeu către el? Au fost acestea: „ieși din pământul tău și din neamul tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu ..." **(Fac. 12, 1—2).** Acest cuvânt poartă în el taina Crucii, căci este exact ceea ce zice și Pavel, lăudându-se în Crucea lui Hristos „prin care lumea este răstignită pentru mine" **(Gal. 6, 14).** Pentru cel care a fugit din lume, lumea și ținutul cel după trup pentru acesta sunt moarte. Aceasta este Crucea. Pământul „pe care ți-l voi arăta", nu pe care ți-l voi da, când zice Dumnezeu lui Avraam, are înțelesul unui alt pământ, al celui duhovnicesc. Căci și lui Moise, după ce acesta a ieșit din pământul Egiptului și s-a urcat în munte, i-a zis Dumnezeu acest cuvânt: „Dezleagă-ți, deci, încălțămintea din picioarele tale, căci pământul pe care stai este pământ sfânt" **(Ieșire 3, 5).** Urmând cele spuse mai sus, și aceasta era o taină a Crucii, însemnând că, deși ai ieșit din Egipt și ai părăsit slujirea lui faraon și deci, lumea aceea a păcătoasei slujiri pentru tine s-a desființat, totuși trebuie să mai adaugi ceva. Adică, să lași încălțămintea din picioarele tale, să lepezi orice veșmânt de piele cu care te-ai îmbrăcat și în care se lucrează păcatul și te scoate din pământul cel sfânt. Să te dezlegi de toate acestea, să nu mai trăiești

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere de Diac. Eugen Moraru

ADOLESCENȚA ȘI PROBLEMELE EI

Adolescența e ca o floare care se deschide dimineața spre lumina zilei, un miracol deschis spre întâlnirea cu alte miracole, cu lumina și căldura soarelui, cu cerul albastru, cu munții și cu râurile, cu păsările și cu oamenii, cu lumea. Adolescența iese din copilărie, adică din timpul acumulării pasive, și intră într-o fază nouă, aceea a acumulărilor critice. Adolescența e perioada întrebărilor. A marilor întrebări. A întrebărilor esențiale: de unde și de ce? Adolescența vrea explicații. Omul din lumea satelor își găsește repede echilibrul pe cumpăna dintre glie și cer. Cu bun-simț și cu o gândire pe cât de simplă, pe atât de categorică, acesta reduce repede la supranatural toate întrebările și răspunsurile din care nu mai poate fi clătinat. Cei intrați în circuitul sofisticat al intelectului supus prelucrărilor culturii, învață și se antrenează întru dezlegarea tuturor întrebărilor născute din întâlnirea cu tainele lumii, ale omului, ale universului. Și drumul acesta nu e nici ușor, nici comod. Nu e ușor pentru că tainele sunt infinite; nu e comod pentru că omul, tânărul nu se poate liniști până nu le pătrunde, fie pe cale rațională, fie pe cale religioasă.

S-a înțeles desigur că în acest scurt excurs în timpul specific adolescenței, nu vom avea în vedere modificările fiziologice, cu rolul și rostul lor aproape comun la adolescenți și adolescente, și cu rolul modificator al acestora în determinarea personalității ci, mai ales, vom încerca să surprindem intrarea într-o nouă fază a vieții intelectuale și spirituale.

Intrând în adolescență, în procesul de formare, tânărul se trezește înzestrat cu un filtru. Nu mai primește totul ca fiind de la sine explicat și adevărat. Adevărul se vrea explicat — explicațiile trebuie să fie clare și convingătoare. Clare în demonstrație și tot atât de clare în concluzii. Adolescentul acceptă cu greu apodicticul.

Este admirabil și extrem de important timpul întrebărilor esențiale, existențiale. Adolescenții care nu trec prin acesta, într-o anumită latură a structurii personalității lor, vor resimți carențe de-a lungul întregii lor vieți. Vine, trebuie să vină un moment în care se face alegerea. Fără aceasta nu se poate. Uneori „momentul" durează ani. Poate dura și toată viața. Alteori răspunsul e chiar în întrebare, în căutare. Pascal pune în gura lui Dumnezeu cuvintele aparent paradoxale: **„De nu m-ai fi găsit, nu m-ai fi căutat".**

Am numit acum obiectul căutării pe care îl avem în vedere: Dumnezeu. Cauza. Cauza cauzelor. **Ultimul**, cum spun filosofii existențialiști moderni. **Ultimul**, adică **Primul.**

Iată ce caută adolescentul, din clipa în care începe să gândească el însuși pentru sine. Este de la sine înțeles că el nu-și poate rezolva singur întrebările, problemele. El se ajută de cărți, de profesori, de științe și, în paralel și în permanență, de „explicațiile" religioase, la vedere sau în ascuns, explicite sau doar intuite. Chiar și atunci când e atras mai ales de cercetarea științifică, drumul acesteia fiind infinit și concludent numai prin ceea ce nu poate, rezerva explicației religioase e singura care scapă pe oricine de ultima dezolare care retează sensul existenței. Existența ți-o accepți numai atunci când i-ai găsit sensul. Se poate și altfel, dar numai prin coborârea la nivelul altei specii, a necuvântătoarelor.

În cele din urmă, o spunem nu noi, ci o spun savanții și sfinții, fără Dumnezeu nimic nu se poate explica. Iată de unde trebuie să pornească și unde trebuie să ajungă adolescentul. Trebuie să caute cu încăpățânare sensul său și al lumii. Viața e prea scurtă pentru a o dedica numai căutării. Trebuie să fii capabil să spui într-o zi: am găsit! Evrika! Ca să nu mori obosit, înfrânt.

Timpul adolescenței e timpul căutărilor fără răgaz. Cine își risipește adolescența în nimicuri, va avea parte de o maturitate neîmplinită. Adolescentul trebuie să învețe, să cerceteze, să iscodească, să întrebe, să-și definească și să-și precizeze întrebările, ca să poată ajunge la răspunsuri pe ale căror coordonate să-și construiască viața. Solid. În cunoștință de cauză. Organizat. Limpede. Adolescența e perioada de înfiripare a idealului. În profesie. În familie. În societate și în veșnicie. Omul trebuie să-și pregătească veșnicia de aici. Să intre în ea, când vine vremea, limpezit, împăcat. Altfel riscă să rămână în eternitate neîmplinit. Cum va intra, așa va fi. Neîmplinirea va fi iadul veșnic. De aceea trebuie să ne pregătim pentru eternitate, aranjându-ne-o de aici. E cumva pe principiul vaselor comunicante.

Adolescența poate totul. Are forță. Are vigoare. Are inteligență. Dar inteligența e ca o moară căreia trebuie să-i dai mereu de măcinat. Să nu meargă în gol. Altfel pietrele se tocesc. Moara trebuie umplută cu lecturi, cu călătorii, cu informație nouă, și din toate domeniile, iar când începe specializarea, să se adâncească în ea până la epuizarea tuturor posibilităților de investigare.

Adolescența e timp creator. E entuziasm. Entuziasmul întâlnirii permanente cu ceva nou. Adolescența e timpul descoperirii frumosului și al adevărului: al frumuseții lumii, al frumuseții materiale dar și a celei spirituale, a inefabilului din forme, din culori, din finit și din infinit, dar și a frumosului dintr-o idee, dintr-un adevăr. E minunat când surprinzi întâlnirea frumosului cu adevărul. Scânteia care produce această întâlnire stă la originea optimismului, a echilibrului, a nerăbdării de a reîntâlni în fiecare dimineață ziua, lumina.

Adolescentul dilematic va fi mereu nefericit. Acesta e cel ce îmbătrânește înainte de vreme, pierde înainte de a avea, se rătăcește înainte de a porni la drum.

Adolescentul creștin în drumul spre maturitate trebuie să-și caute un sprijin, un mijloc de control. Un duhovnic înțelept. Nu numai pentru a-și reglementa prin el viața morală ci, mai ales și odată cu aceasta, să-și pună în ordine punctele cardinale ale vieții. Să intre într-un sistem de gândire, într-un sistem spiritual de orientare. Aceasta înseamnă să intre într-o zonă de certitudini. Dincolo de certitudinile științifice, culturale, artistice, certitudinile spirituale trebuie să fie orientative pentru celelalte. La celelalte se ajunge uneori greu. La cele spirituale se ajunge mai ușor pentru că le avem înnăscute. Trebuie doar să ni le recunoaștem. Întâlnirea cu tainele ascunse în Biserică se face numai prin intrarea în ea. Afară, cum să te întâlnești cu ceva, cu Cineva?

În Biserică se intră însă nu numai intrând în cea de zid. Psalmistul spunea: **„Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinior Lui o vestește tăria",** bolta albastră, noaptea înstelată. Sub un astfel de cer, perceput în taina lui, ești în Biserică. În fața unui trandafir sau a unei rândunele, ești în Biserică, dacă citești în ele taina lor. Tot așa și în cuvintele Scripturii și melodiile sacre, ești în Biserică dacă ele îți intră în inimă.

Iată lecturi de după lecturi, sau, pe lângă lecturile propriu-zise, care stau în fața adolescentului deschise, ca să le citească. Doar să le citească. Și va înțelege totul înainte de a înțelege prin discursul rațiunii, al logicii, al informației, al științelor.

Dumnezeu e peste tot. Îl descopere **„cel ce are ochi de văzut",** cum spune Scriptura. Marea problemă a adolescenței în procesul de formare a omului, e să știe să citească!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei

IMPLICAȚIILE MĂRTURIEI

A depune mărturie este un fenomen ciudat! În ce constă el? În aceea că vezi, participi, experimentezi, apoi povestești, relatezi, faci cunoscut, atești, la întrebarea sau la îndemnul cuiva, ori din proprie inițiativă.

Care este însă rostul implicării tale continue în ceva ce s-a petrecut deja, mai ales când această implicare într-un fapt trecut poate fi uneori riscantă, ia timp și energie, poate fi stresantă, uneori implică disconfort și riscuri, chiar riscul vieții?

Ai fost, de pildă, martor la săvârșirea unei crime. Poate fi foarte riscant să depui mărturie despre aceasta, și chiar când nu depunem, de frică uneori, conștiința ne mustră că n-am depus.

Sau: ți s-a întâmplat ceva în viață, apoi cineva contestă faptul, nu te crede, și tu te „lupți" pentru a mărturisi, vrei să mărturisești **cu orice preț!** Mărturisirea devine o cauză, un țel.

În fond, ai putea judeca așa: ce a fost, a fost! Mai este necesar și de folos să trăiești în trecut, mai ales când această trăire e dificilă? Mai ales când sunt așa de multe alte lucruri prezente și viitoare care cer atenția ta, în care te poți investi?

Spune Fericitul Augustin: Există ceva în noi înșine mai adânc decât noi înșine. Desigur că Fericitul se referă la Dumnezeu, la Dumnezeu ca Adevăr, mai precis. Am putea spune deci că Adevărul este structura noastră interioară cea mai adâncă, temelia ființei și existenței noastre. Dar cum am fost aduși de la neființă la ființă? Printr-un act de voință și dragoste divină; altfel spus, mergând mai atent pe firul istoriei creației, omul a căpătat viață, a devenit ființă vie prin revărsarea asupra sa de către Dumnezeu a suflării divine, prin dăruirea de duh divin, Duh Sfânt, fapt care s-a repetat mult mai târziu, în istoria mântuirii, când Mântuitorul Hristos a suflat asupra Sf. Apostoli și i-a împuternicit spre un nou mod de viață, cu noi responsabilități, când le-a zis „Luați Duh sfânt" (Ioan 20, 22) fapt deci ce echivalează cu o nouă creație.

În rugăciunile creștine Duhul Sfânt chiar și este numit „Dătătorul de viață" și „Duhul Adevărului".

Așadar având viață prin Duhul vieții și al Adevărului, Adevărul reprezintă pentru om valoarea supremă, fie că o conștientizează mai mult sau mai puțin.

Altfel spus, adevărul din noi, mai adânc decât noi înșine, vine din afara noastră; prin faptul că el ne e valoare supremă, el ne leagă de sursa din care provine ori de ce sau **cine** este el în realitatea sa transcendentă.

În fond, de ce ne batem pentru adevăr? Iată întrebarea! Probabil tocmai pentru că el este parte integrantă din ființa, viața, definiția noastră. Lupta pentru adevăr în acest sens trebuie înțeleasă ca luptă pentru existență, pentru supraviețuire.

Dacă înăbuși adevărul cu bună știință e ca și cum ai muri (spiritual).

Acesta este contextul în care trebuie să înțelegem de ce în ția ce se dă așa numitului păcat împotriva Duhului Sânt care nu se va ierta nici în veac l de acum nici în cel ce va să fie, cum spune expresia biblică (Matei 12, 32), păcat ce constă în negarea cu știință și voință, în mod deliberat a adevărului înțeles, evident prin el însuși.

Minunile pe care le făcea Hristos erau grăitoare, evidente prin ele însele, arătau clar cine și ce fel de personalitate era Cel ce le săvârșea, și totuși în timp ce înțelegeau aceasta, fariseii și cărturarii nu ezitau să-L discrediteze în public pe Hristos spunând că este de la diavol, un trimis al satanei.

În fond lucrul este clar și ușor de înțeles pentru oricine: ceea ce vezi, aceea mărturisești. Fariseii vedeau una și mărturiseau alta. De aceea li s-a spus: „mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în împărăția cerurilor. Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară" (Matei 8, 11—12).

Ca și cum Mântuitorul le-ar fi spus: „dacă voi nu strigați, pietrele vor striga" (Luca 19, 40), ca și cum negarea sau falsificarea adevărului învederat este un păcat strigător la cer.

De aceea Sf. Apostoli și-au început misiunea lor accentuând faptul că ei nu fac altceva decât să mărturisească ceea ce au văzut: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul vieții... [aceea vă] mărturisim" (1 Ioan 1, 1).

Deci, încă o dată, care este motivația mărturisirii? Ce se află dincolo de ea? Este simpla nevoie de comunicare, de împărtășire a experienței de viață? Poate fi,

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Dr. Theodor Damian

Sfânta Liturghie — Marea iubire (XXIII)

— TAINĂ și COMUNIUNE —

Puterea de recepționare a fiecărui credincios diferă de la unul la altul. Sensibilitatea sufletească a fiecăruia nu poate fi consemnată la aceeași cotă. Sufletul nu-i materie de robot care să fie turnată în forme stereotipe. Doi credincioși nu sunt într-o identitate absolută! Darurile sunt diferite și „fiecare are de la Dumnezeu darul lui; unul așa, altul într-altfel"[1]. Fiecare credincios lucrând cu darurile sale, cu ele se și mântuiește și nu cu ale altuia. Sfântul Apostol Iacob zice pentru toți: „apropiați-vă de Dumnezeu și se va apropia și El de voi".[2]

De aceea, apelul se face, sensibilizând inima și sufletul, dar nu se impune o uniformizare a celor care participă la Sfânta Liturghie și nu e de așteptat ca toți cei ce frecventează Sfânta Biserică, să se încadreze **„la comandă"**, în mod automat, în același fel, împărtășindu-se „în bloc". Împărtășirea cu taina Sfintei Euharistii este personală și adevăratul credincios este cel care nu se uită în stânga sau în dreapta să vadă ce face altul, ci se uită în sufletul său. Și atunci când simte încă din ajun, că e pregătit sufletește și spovedit, se apropie ca să ia Sfânta Împărtășanie. Mai mult, el n-o leagă de anumite soroace numai, ci în primul rând de propria sa conștiință, de pregătirea și de trăirea sa.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

1 I Cor. 7, 7.
2 Iac. 4, 8.

Crucii Tale ne închinăm, Hristoase

La 14 septembrie, Sfânta Biserică prăznuiește Înălțarea Sfintei și de viață făcătoarei Cruci. Acest praznic are loc în amintirea acelei zile, în care Sf. Cruce a Răstignirii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a fost așezată cu mare cinste în biserica Învierii Domnului din Ierusalim, în anul 335. Istoria bisericească și sinaxarul praznicului ne arată că Sf. Cruce a fost găsită prin străduința Sfintei Elena, mama primului împărat creștin Sfântul Constantin cel Mare, în apropiere de Golgota și scoasă din pământ, unde o îngropaseră iudeii, împreună cu celelalte două cruci, pe care au fost răstigniți tâlharii.

Spre a se încredința care dintre cele trei cruci este cea a Mântuitorului, patriarhul Ierusalimului, Macarie, și toți cei dimpreună cu dânsul s-au rugat ca Dumnezeu să descopere adevărul. Ruga lor a fost ascultată și crucea Domnului Hristos s-a arătat făcătoare de minuni. Atunci ea a fost dusă cu mare cinste de patriarhul Macarie, înconjurat de mulți slujitori bisericești și așezată într-o biserică, zidită de împăratul Constantin cel Mare pe locul învierii lui Hristos și sfințită cu o zi înainte, adică la 13 septembrie anul 335.

Fiind de față o mulțime de credincioși patriarhul a înălțat Sf. Cruce pe amvonul bisericii ca toți s-o poată vedea. Atunci cei de față s-au închinat cu mare evlavie Sfintei Cruci și au cântat „Doamne Miluiește".

Drept mărturie a cinstirii patimilor și a Crucii Mântuitorului Biserica a stabilit ca în ziua Înălțării Sf. Cruci să fie post. În fața Sf. Cruci evlavia creștină a fost și va rămâne puternică și fără margini. Crucea este simbolul religiei creștine. Ea este semnul credinței noastre în Iisus Hristos, în jertfa Sa pentru răscumpărarea neamului omenesc și împăcarea cu Dumnezeu. Crucea este semnul Fiului Omului pe cer (Matei 24. 30), e „păzitoarea a toată lumea", „podoaba Bisericii", „întărirea credincioșilor", „slava îngerilor și diavolilor rană". Nimeni nu va putea despărți vreodată pe Hristos de Cruce și nici crucea nu poate fi înțeleasă fără Hristos. Sf. Evanghelie care se citește în această sărbătoare și cântările bisericești amintesc de patimile cele mântuitoare și de crucea cea de viață făcătoare a Domnului. Cu ochii credinței privim la Mântuitorul răstignit și împuns cu sulița. Prin Sfânt Sângele Său. El asfințește crucea și dintr-o unealtă de chin o prefac într-un altar Sfânt de jertfă, un altar unic, pe care Se aduce pe Sine ca jertfă supremă Tatălui Ceresc, ca noi să fim izbăviți de osânda veșnică și să dobândim dreptul la viața veșnică. Pe cruce sunt răstignite împreună cu Hristos, și păcatele oamenilor.

Mântuitorul însăși a considerat crucea ca proslăvirea Sa proprie. Iar prin proslăvirea Lui Iisus Hristos, crucea aduce „bucurie la toată lumea", cum învață Sf. Biserică. Sf. Cruce ne amintește mereu că pe jertfa ei, Hristos a întemeiat Sf. Biserică, care este Trupul Său tainic (I. Cor. 12, 27) și că datorită acestui fapt, noi am devenit mădulare ale acestui Trup.

Cinstind Sf. Cruce, noi preamărim pe Hristos Cel răstignit și înviat și primim sfințenie asupra noastră. Creștinul se însemnează cu semnul Sf. Cruci în toate împrejurările vieții. El cheamă astfel în ajutor pe Mântuitorul Hristos și este convins că în Cruce se află izvorul puterii și al mângâierii sufletești. Sf. Apostol Pavel o numește „puterea lui Dumnezeu" (I. Cor. 1, 18).

Praznicul Înălțării Sf. Cruci ne reamintește că existența noastră se află mereu sub ocrotirea Crucii lui Hristos. De aici din acest adevăr, se întărește credința, nădejdea și dragostea noastră în Dumnezeu, precum și dorința de a împlini Voia Sa cea sfântă. Fie ca prăznuirea Sf. Cruci să ne întărească în rugăciune.

Sf. Cruce se cuvine să fie cinstită de toți creștinii, căci ea este „puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18).

Ea ne aduce aminte de iubirea și jertfa Mântuitorului pentru eliberarea omului din păcatul lui Adam și păcate personale. Poziția crucii ne amintește de Cobo-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Colotelo Mihail

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

Noi, prin analiza care o facem, nu forţăm conştiinţa nimănui, ci încercăm, în Duhul lui Dumnezeu, să expunem pe înţeles, atât cât se poate, valoarea imensă a Marii Iubiri a lui Dumnezeu şi chemarea la „Ospăţul cel de taină" al Sfintei Euharistii. Dacă la o nuntă obişnuită, cel invitat, „chemat", îşi face socoteala **cât de sus** se poate ridica, fără să-i fixeze cineva un „barem", ori atunci cu atât mai vârtos în problemele sufleteşti. La „nunta" Mielului, în taina Sfintei Liturghii, fiecare credincios îşi pregăteşte **„darul"** sufletului, pe măsura conştiinţei şi al credinţei sale. Numai să nu rămână în afara „Ospăţului", pe cât este cu putinţă. Să ştie că **„chemarea"** este permanentă şi a lui„ în calitate de **creştin** (al lui Hristos), nu-i este de folos să ignore **chemarea,** ci o pune la inimă pentru momentul potrivit.

Într-una din zile, o bună credincioasă, mă întreabă, după taina Sfintei Spovedanii: „Părinte, mă iertaţi că vă întreb, dar nu mai ştiu cum e bine să te cumineci? Unii zic mai **„des"**, alţii, mai **„rar"**! Cum să fac?".

Şi i-am răspuns acesteia şi pentru toţi care-şi pun o asemenea întrebare, şi nu de la mine, ci din îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care zice: **„Să se cerceteze însă omul PE SINE şi aşa să mănânce din pâine şi să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind trupul Domnului".**[3]

Dacă un conducător auto, care vrea „să nu aibă probleme", evită băutura alcoolică, duşmanul numărul unu, fiindcă nu ştie când trebuie să plece cu maşina, atunci, cu atât mai presus de orice împrejurări, preotul slujitor, omul de casă al lui Dumnezeu, trebuie să fie pătruns de marea responsabilitate ce-o are pentru preoţia care o poartă! Cu ea transportă la rai sau la iad, sufletele credincioşilor. El nu se poate prezenta în faţa Sfântului Altar ca „de pe drumuri". Fiind slujitorul lui Dumnezeu, are lipsă de o prealabilă pregătire, încă din ajun, respectând pravila şi apropiindu-se de „Tronul" Stăpânului, ca liturghisitor, **„cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste".**

Firește, că şi credincioşii care doresc să fie împărtăşiţi în cadrul Sfintei Liturghii, trebuie, cum zice Sf. Apostol Pavel: **„Să se cerceteze pe sine,** fără a pune problema **„mai rar"** sau **„mai des"**, odată în an, la Paşti sau în cele patru mari posturi ori „la început de lună", în fiecare săptămână, sau la alte „soroace", sau privind ca orientare ce face altul". Credinciosul adevărat cugetă şi aşa căutând în lăuntrul inimii sale, află răspunsul de-a se apropia sau nu, de Sfânta Euharistie.

Toţi marii trăitori şi cugetători de cele sfinte au avut de spus un cuvânt înţelept, care să marcheze drumul credincioşilor spre „Sfintele Sfinţilor". Aşa, Sfântul Vasile cel Mare, ierarh şi mare dascăl de cultură teologică, trăitor cu o conştiinţă adâncă a vieţii creştine, alcătuitor al Sfintei Liturghii care-i poartă numele, care se slujeşte de zece ori pe an, canonist şi un mare sfânt al lui Dumnezeu, zice într-o scrisoare a sa: „Desigur că împărtăşirea zilnică şi hotărârea de-a primi Sfântul Trup şi Sânge al lui Hristos e un lucru bun şi folositor, căci El însuşi o spune limpede: „Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu, are viaţă veşnică" (In. 6, 54).

Cu toate acestea, noi — zice Sfântul Vasile — ne împărtăşim numai de patru ori pe săptămână: duminica, miercurea, vinerea şi sâmbăta, precum şi în alte zile când se face pomenirea vreunui sfânt deosebit"[4].

În primul rând trebuie ştiut că „Sfintele altare împlinesc aceeaşi slujbă ca şi mâna Mântuitorului. De pe sfânta Masă, sfinţită prin Ungere, noi primim pâinea ca şi cum am primi trupul lui Hristos din însăşi mâna Lui preacurată şi bem sângele Lui întocmai ca şi cei dintâi apostoli pe care Domnul i-a cuminecat la Cina cea de Taină. El este în acelaşi timp şi preot şi altar, şi jertfire şi jertfitor şi Cel prin care se aduce şi ceea ce se aduce".[5]

Marele cărturar, preot şi teolog, profesor universitar şi scriitor, Gala Galaction, în cronica sa duminicală, rostită la postul de radio Bucureşti, prin anul 1937, când avea vârsta de 56 ani, deci în deplină maturitate spirituală, accentuând printre altele, valoarea tradiţiei genuine a Bisericii Ortodoxe, ca păstrătoare a mărturiei apostolice, spre deosebire de „reformele" care s-au produs în sânul creştinismului după anul 1500, afirmă cu tărie importanţa şi chintesenţa cultului creştin autentic, culminând în Taina Sfintei Euharistii: „În sinagoga iudaică din Capernaum, Iisus le-a zis: „Adevărat, adevărat zic vouă: dacă nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi" (In. 6, 53).

Biserica nu vede aici nici un simbol, — zice acelaşi — nici o metaforă şi nici un fel de podoabă retorică. Ea crede şi învaţă pe toată lumea că trupul răstignit pe Golgota, că sângele vărsat pe Golgota, au rămas şi sunt de-a pururi în Sfântul Altar, adică Iisus Hristos întreg, jertfa cea fără prihană, cu toată realitatea Sa omenească şi cu toată maiestatea Sa dumnezeească. Sfântul Altar este în acelaşi timp Golgotă şi Tron împărătesc. „Şi am văzut, în mijlocul tronului... stând un Miel, ca înjunghiat..." (Apc. 5, 6). Acesta este viul, adevăratul, obiectivul nostru Iisus Hristos Euharistic!

Ce mai rămâne de făcut? Să ne adunăm, sub aripile Bisericii, şi să ne facem părtaşi la sublima jertfă a Sfântului Altar".[6]

Deci, nimic nu-l îndreptăţeşte pe un bun credincios să stea de-oparte, pretextând amânarea şi înstrăinarea sa de Sfânta Taină euharistică şi asistând doar la Sfânta Liturghie, fără efortul pregătirii, ca şi la un „spectacol". Acelaşi mare teolog scria între altele, că „Euharistia este dumnezeescul miez al învăţăturii ortodoxe. Este piatra din capul unghiului. Fără Sfânta Euharistie, toate celelalte sunt ritualism şi corvoadă".[7]

Şi într-adevăr, oricât am încerca să motivăm legitimitatea practicii tradiţionale de-a participa credincioşii la Sfânta Liturghie numai ca la un program sacru, fără a gusta din **„mâncarea Ospăţului euharistic"**, nu avem temei. Şi aceasta, pentru că s-a îndătinat obiceiul general ca numai în Postul Paştilor, să se cuminece sau unii — cu excepţie — de două sau trei ori pe an, obicei consfinţit prin a patra poruncă bisericească.[8] Ori, această poruncă este un îndreptar şi nu trebuie înţeleasă ca o **limitare**, ci mai degrabă ca o **orientare!** iar un bun credincios îşi poate intensifica **trăirea** proprie! Deci, nu avem motive dogmatice pentru a justifica obiceiul, ci doar faptul că s-a răcit zelul creştinilor, şi-au forţat astfel rânduiala spre neorânduială, cu mai multă comoditate şi mai puţine obligaţii duhovniceşti.

Am cunoscut în viaţă şi practici **„tradiţionale"** greu de înlăturat şi aceasta numai din lipsă de efort duhovnicesc şi lipsa de bunăvoinţă sau chiar scepticism! Aşa, bunăoară, pe când eram student, am rămas şocat, aflând că nu toţi slujitorii, preoţi sau diaconi din soborul liturgic de atunci, se împărtăşeau în cadrul Sfintei Liturghii, unii slujind doar pentru „fast" şi nu pentru „trăire". Şi aceasta, până când sub presiunea nedumeririlor, **a încetat** o asemenea practică **„tradiţională".** Sau un alt caz care „tradiţional" se menţine încă! Şi anume: La slujirea tainei Sfântului Maslu, este inadmisibilă interpretarea abuzivă a Sfintei Evanghelii pe care o deschide protosul, la sfârşitul Sfintei Taine, forţând textul Sfintei Evanghelii, că **„a ieşit aşa..."** Deşi au fost date îndrumări oficiale din partea ierarhului, în plină conferinţă, totuşi se menţin abaterile în mare măsură.[9] Astfel, într-o ocazie festivă, unde s-a slujit Taina Sfântului Maslu de un sobor de nouă preoţi, când protosul a spus că e o tentă superstiţioasă „notarea versetului" sau „explicarea" unui TEXT din deschiderea Sfintei Evanghelii, o parte din cei ai soborului au refuzat îndreptarea, motivând că **„tradiţia"** trebuie respectată. Deci, nu în toate cazurile **„tradiţia"** se bucură de girul sacralităţii, chiar dacă **„obişnuinţa"** devine o a doua natură!

Trăim într-o vreme de mari convulsiuni sociale, pe un fond de sărăcie spirituală, efect al lipsei de educaţie religioasă. Suntem martori ai unor infiltraţii străine care iau cu asalt Ortodoxia străbună, şi care, în final au ca ţintă slăbirea acestei **„centuri"** spirituale a poporului român şi îndepărtarea credincioşilor de Sfânta Biserică. Este de datoria noastră, a slujitorilor, să înviorăm corect viaţa credincioşilor. Să trecem de la „forme", la „trăire"! Să-i apropiem mai intensiv de Sfântul Altar. Să li se explice Taina Liturgică şi întreg cultul Bisericii noastre, o adevărată comoară încă neexplorată îndeajuns. Să fie valorificate cum se cuvine, Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, ierurgiile şi întreaga bogăţie a celor şapte laude. În cadrul ciclului liturgic al slujbelor Bisericii, Vecernia, Utrenia, Sfânta Liturghie, Ceasurile, Teologia devine poezie şi cântec; **mai mult se trăieşte,** decât se gândeşte cu continuitate silogistică.

Iniţierea în adevărul Bisericii este **participare** la felul de viaţă al acesteia, la întrunirea în sărbătoare a credincioşilor, care înseamnă realizarea văzută şi manifestarea **unităţii celei noi,** biruitoare a morţii.[10]

Viaţa pastorală şi liniştită de altădată s-a dus. Omul de astăzi, **şi adeseori strâmtorat şi nesatisfăcut social,** nemaiavând certitudinea zilei de mâine, trebuie cucerit, cu multă prudenţă şi mai ales bunăvoinţă pentru solidaritatea credinţei strămoşeşti. Să se simtă şi el **„acasă", una** cu ceilalţi credincioşi, în comuniunea iubirii creştine a împărtăşirii euharistice şi pe cât posibil, a într-ajutorării. Să simtă că cei din jur îl iubesc şi că împreună vor să se **ospăteze** sufleteşte din „Sfânta Masă". „Dar întrucât materia din noi e aşa de stricăcioasă încât pecetea tainei nu poate rămânea în noi mult timp, ca unii care „avem această comoară în vase de lut", de aceea suntem datori **să alergăm la acest leac nu numai o dată, ci de mai multe ori.**

3 I Cor. 11, 28—29.

4 Sfântul Vasile cel Mare: Scrieri, Partea a Treia — Epistola 93. Trad. de Pr. Prof. Dr. Constantin Corniţescu şi Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Edit. Instit. Biblic şi de Misiune al Bis. Ort. Rom. Bucureşti, 1988, p. 26.

5 Nicolae Cabasila: Despre Viaţa în Hristos, op. cit., p. 79.

6 Gala Glaaction: Ziua Domnului — Pagini creştine, Edit. Institut. Biblic şi de Mis. al Bis. Ort. Rom., Bucureşti, 1958, p. 64.

7 Gala Galaction: Piatra dn capul unghiului, p. 38.

8 „Să ne spovedim şi să ne cuminecăm în fiecare din cele patru mari posturi de peste an, ori dacă nu putem, cel puţin odată pe an, în Postul Sfintelor Paşti" — Vezi: Învăţătura de Credinţă Ortodoxă, op. cit., p. 360, punct 38—39.

9 Preot Nichifor Todor: Taina Sfântului Maslu în Revista Mitropolia Ardealului, 1988, nr. 4, p. 16—20.

10 Christos Yannaras: Abecedar al credinţei, Trad. de Preot Dr. Constantin Coman, Edit. Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 29.

Crucii Tale ne închinăm...

(Urmare din pag. 1)

rârea puterii şi iubirii lui Dumnezeu din cer pe pământ asupra neamului omenesc (latura verticală a crucii), dar tot pe cruce, pe braţul ei îndreptat spre cer, urcă rugăciunile credincioşilor şi adorarea lor către Părintele Ceresc. Braţele laterale pe care sunt pictate mâinile răstignite ale Mântuitorului reprezintă dorinţa şi iubirea Sa de a ne uni pe toţi în credinţă şi autoritatea Bisericii Sale celei sfinte, pe care El a întemeiat-o pe Sf. Cruce şi al cărui Mântuitor este (Efes. 5, 23).

Cinstirea Sf. Cruci este tăgăduită de unii creştini, depărtaţi de Sf. Biserică şi abătuţi de la dreapta credinţă, că chipurile ar contraveni poruncii a II-a, considerând crucea cu chip cioplit. Asemenea afirmaţii sunt rătăciri, contravenind Sf. Scripturi. Am arătat mai sus că Sf. Ap. Pavel afirmă că Sf. Cruce este „puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18). Însuşi Iisus numeşte răstignirea Sa pe Cruce „proslăvire". Deci Crucea a fost slava lui Hristos (Ioan 12, 23—33).

Se ştie că Vechiul Testament a fost o călăuză spre Hristos, (Evr. 10, 1). Şi în Vechiul Testament citim că izraeliţii, plecând din robia egipteană au trebuit să treacă prin Marea Roşie. Pentru a uşura trecerea, Dumnezeu a poruncit lui Moise să lovească cu toiagul său apa mării, (Ieşire 16, 16), care s-a despărţit în două, lăsând un drum pe care au trecut izraeliţii. Toiagul ar putea fi considerat ca o preînchipuire a crucii, dar nimeni nu l-a numit „chip cioplit" (Ieş. 16, 16).

În drumul lor, izraeliţii au venit într-o regiune unde erau şerpi veninoşi care muşcau pe oameni, pricinuindu-le moartea. (Numeri 21, 6). Pentru a îndepărta acest rău şi a ajuta poporul, Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă un şarpe de aramă şi să-l pună pe un stâlp (Numeri 21, 8) şi tot cel muşcat de şarpe, care se va uita la şarpele de aramă, nu va muri (Numeri 21, 8).

Într-o cuvântare, Mântuitorul descoperă că după cum Moise a înălţat şarpele de aramă în pustie, aşa trebuie să se înalţe Fiul Omului, ca tot cel ce va crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică (Ioan 3, 14—15).

Din aceste cuvinte putem înţelege că Mântuitorul face o asemănare între şarpele de aramă şi cinstita Cruce, pe care avea să fie răstignit. Nici în acest caz, nimeni n-a afirmat că şarpele de aramă ar fi fost un „chip cioplit". Din istorie ştim că Sfântului Împărat Constantin Cel Mare, i s-a arătat pe cer nu un chip cioplit, ci o cruce, formată din stele sub care erau cuvintele: „Prin acest semn, adică prin semnul Crucii, vei birui".

Sf. Constantin a poruncit să se aşeze pe steagurile armatei sale, sfinte cruci, a câştigat lupta şi a declarat libertate pentru religia creştină (în anul 313).

Creştinii cinstesc Sf. Cruce căci ea este Semnul Fiului Omului (Matei 24, 30) — nu ca chip cioplit — şi se va arăta pe cer la a doua Sa venire când va fi Judecata cea de pe urmă a oamenilor. Cinstim Sf. Cruce, căci ea ne vesteşte mântuirea, ea împodobeşte turlele sfintelor biserici şi mânăstiri, mormintele credincioşilor mutaţi în veşnicie. După cum am arătat mai înainte Crucea nu e „chip cioplit", ci semnul mântuirii noastre. Semnul îndrumării noastre care ne îndeamnă la rugăciunea Bisericii „Şi cu crucea Ta Doamne, păzeşte pe poporul Tău".

IN MEMORIAM

Părintele ŞTEFAN STRAJA (1911 — 1996)

În seara zilei de 6 mai 1996 şi-a sfârşit drumul acestei vieţi, la venerabila vârstă de 85 de ani, cel care a fost preotul, profesorul, om de cultură, patriot luminat, ctitor de locaşuri preot Straja Ştefan.

Este greu să prezinţi în câteva cuvinte viaţa şi mai ales strădaniile autenticului preot Straja Ştefan. Acesta datorită faptului că nu a fost un om care s-a limitat numai la probleme strict bisericeşti, ci a fost implicat şi în probleme de ordin cultural şi politic ale vremii sale.

S-a născut pe 29 august 1911 ca prim fiu al preotului Andrei Straja din Cacova Ierii (jud. Cluj), a urmat şcoala primară în satul natal, liceul la Turda şi Gherla, iar licenţa în teologie şi a obţinut-o la Cernăuţi în 1934, după care a absolvit şi pedagogia la Cluj. A funcţionat ca profesor de religie şi limba română la Târgu Mureş, Câmpeni, Mediaş şi Baia de Arieş. În anul 1939 a fost arestat la Târgu Mureş pentru apartenenţa sa la Mişcarea Legionară. În anul 1940 a fost şeful Organizaţiei Legionare a judeţului Brăila. A fost mai apoi condamnat la temniţă şi muncă silnică în timpul regimului comunist efectuând 21 de ani de temniţă, ani în care presiunea ateea comunismului nu a reuşit să distrugă puterea şi lumina lui Hristos din părintele Ştefan. Cu demnitate şi cu spirit de creştin a făcut cinste numelui pe care-l poartă, al Sf. Arhidiacon Ştefan. Nu a făcut niciodată caz de anii de temniţă, de suferinţă şi de grea durere aşa cum unora le place să-şi afişeze rănile în public.

S-a eliberat din închisoare abia în anul 1962, fiind încadrat „la munca de jos", la I.F.E.T., unde a funcţionat vreme de cinci ani. Târziu îşi întemeiază şi o familie, căsătorindu-se cu Elisabeta, care va fi alături de părintele Straja în misiunea preoţească. În anul 1967, Înalt Prea Sfinţia Sa Dr. Nicolae Mladin îl hirotoneşte preot pe seama parohiei Mag (jud. Sibiu), iar din anul 1970 a fost transferat în parohia Ruşi, unde a păstorit 21 de ani, ani identici ca număr cu cei din temniţă, care au venit ca o compensare a suferinţei comuniste.

Din dragostea sa nemărginită faţă de Biserica lui Hristos a ridicat două biserici, în Mag una şi în parohia Ruşi alta. Într-o perioadă în care se duce o politică sistematică de înlăturare a oricărui sentiment religios, în care se construiau numai fabrici şi se demolau bisericile, preotul Straja Ştefan cu tenacitatea şi patriotismul ce-l caracterizează a ridicat două biserici. Pentru înălţarea celor două biserici, mai ales pentru cea din Ruşi a lucrat ani în şir. A făcut pe lângă biserica de zid şi biserica din sufletele oamenilor, făcând ore de religie şi programe religioase la biserică când nimeni nu îndrăznea să gândească măcar aşa ceva. Pe lângă aceasta a ridicat şi un preot din rândul credincioşilor din parohia Ruşi, pe care l-a lăsat ca urmaş în slujire.

Părintele Ştefan Straja pleacă dintre noi trupeşte, dar rămâne pentru noi ca un model de urmat şi de izbândă a lui Hristos asupra lui Anticrist. Pleacă dintre noi împovărat de ani şi suferinţe dar cu mulţumirea că şi-a făcut slujba deplin „slujind Biserica şi Neamul românesc".

Slujba prohodirii s-a oficiat în biserica ortodoxă din Ruşi ctitoria părintelui, cu hramul Sf. Nicolae, sfinţită de Înalt Prea Sfinţia Sa Dr. Antonie Plămădeală. Aici se află şi trupul pământesc depus, iar înmormântarea s-a oficiat pe data de 8 mai 1996, miercuri la ora 13.

Ceremonia înmormântării a fost oficiată de 11 preoţi în frunte cu părintele protopop Dănilă Luca, răspunsurile fiind date de un cor de teologi.

Dumnezeu să-l odihnească şi să-l aşeze în ceata aleşilor Săi!

Pr. IOAN COŞA
parohia Ruşi

Sf. Grigorie Palama despre Taina Sf. Cruci

(Urmare din pag. 1)

după trup, să fie desfiinţată orice vieţuire potrivnică lui Dumnezeu şi Legii Lui. Să fie desfiinţată legea păcatului cea din mădularele trupului care se opune legii minţii, să nu mai lucreze şi să nu mai stăpânească, ci să fie adusă la tăcere prin puterea vederii lui Dumnezeu **(Rom. 7, 23).** Nu este oare aceasta Crucea? Crucea este desigur, zicând împreună cu Pavel: „a răstigni trupul împreună cu patimile şi cu poftele lui" **(Gal. 5, 24).**

Sigur că Moise a văzut atunci mai înainte arătarea lui Hristos ce avea să fie, având în faţă privelişte măreaţă a rugului nears de foc **(Ieşire 3, 2).**

4. Taină a Crucii este deci fuga de lume şi despărţirea de rudenia cea după trup, când aceasta împiedică vieţuirea în dreaptă cucernicie. La fel şi exerciţiul trupului, deşi după cum zice Pavel la puţin foloseşte, împreunat cu celelalte răstigneşte pentru noi lumea şi păcatul. Iar după alt înţeles şi noi suntem răstigniţi lumii şi patimilor, acestea fugind de la noi... Când prin exerciţiu practic urcăm la vederea lui Dumnezeu, când curăţim şi îngrijim omul cel lăuntric, căutând împărăţia lui Dumnezeu cea ascunsă înlăuntrul nostru, atunci ne răstignim lumii şi patimilor **(I Tim. 4, 8; Lc. 17, 21).** Această vedere a lui Dumnezeu poartă în ea taina Crucii, căci ea răstigneşte lumii pe cei care s-au făcut vrednici să ajungă la ea...

5. Am văzut cum s-a lucrat taina Crucii la Avraam. Isaac, la rândul lui, s-a făcut tip al Celui ce a fost pironit pe ea, fiindcă ascultător s-a făcut tatălui său până la moarte, ca şi Hristos **(Facere, cap. 22; Filip. 2, 8).** Berbecul care i s-a dat atunci a preînchipuit pe Mielul lui Dumnezeu, Cel care s-a dat pe Sine spre a fi jertfit pentru noi. Lăstărişul acela în care era prins berbecul, era tip al tainei Crucii, căci **sabec** însemna lemnul iertării, după cum şi Crucea se numea lemnul mântuirii. La fel, lucrătoare era taina şi tipul Crucii şi la Iacob, căci prin lemn şi apă i-a înmulţit turmele **(Facere, cap. 30).** Lemnul preînchipuia Crucea, iar apa Sf. Botez care cuprinde în el taina Crucii, după cum şi zice apostolul: „câţi în Hristos v-aţi botezat, întru moartea Lui v-aţi botezat" **(Rom. 6, 3).** Hristos, prin lemn şi prin apă — prin Cruce şi prin Botez — îşi face şi îşi înmulţeşte aici pe pământ turma Lui cea cuvântătoare. Tot Iacob, când se închina până spre vârful toiagului său, sau când a binecuvântat, cruciş punând mâinile, pe nepoţii săi **(Facere 47, 31; 48, 14),** taina Crucii a preînchipuit...

6. Dar ce s-a petrecut oare în cazul lui Moise căruia i s-a dat Legea? Nu s-a mântuit el oare încă înainte de Lege, prin lemn şi prin apă, atunci când a fost pus în coş pe apa curgătoare a Nilului **(Ieşire 2, 3)?** Nu a salvat el poporul lui Israel prin toiagul de lemn şi prin apă **(Ieşire 14, 16)?**

A preînchipuit Crucea şi dumnezeiescul Botez, după cum şi Pavel, văzătorul tainelor, zice: „...toţi prin Moise s-au botezat în nor" **(I Cor. 10, 2),** iar când a aşezat toiagul drept şi a întins pe el mâinile lui, arătându-se pe sine ca fiind răstignit pe toiag, taina Crucii şi mântuirea care este prin ea a vestit, căci prin acest chip a fost biruit Amalek **(Ieşire 17, 9—12).** La fel, atunci când a ridicat şarpele de aramă **(Numeri 21, 8—9)** a înălţat semnul şi tipul Crucii şi a poruncit celor muşcaţi de şerpi să privească spre acesta şi i-a vindecat... Deci, vedeţi cum, înainte de a fi arătată, Crucea era cea care mântuia şi taina ei se lucra!

7. Astfel este înţelepciunea şi puterea lui Dumnezeu. Şi nu numai taina Crucii e de cinste, dar şi chipul ei este vrednic de închinat, căci este pecete sfântă, cinstită şi mântuitoare, este săvârşitoarea şi sfinţitoarea bunurilor celor negrăite şi lucrate de Dumnezeu în neamul omenesc, este surpare a blestemului de demult şi a osândei, desfiinţare a morţii şi a stricăciunii, este aducătoarea binecuvântării şi a vieţii celei veşnice, lemn mântuitor şi sceptru împărătesc, biruinţă vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi... Crucea Domnului exprimă toată iconomia arătării Lui în trup, căci fiind morţi în greşeli, cum zice Pavel, ne-a făcut vii împreună cu El, iertându-ne toate păcatele, a şters zapisul osândei ce era asupra noastră, pironindu-l pe Cruce şi a biruit cu hotărâre toată începătoria şi puterea vrăjmaşului **(Col. 2, 13—15).**

O luare de poziţie

„SECTELE ASTĂZI ÎN FRANŢA, UN PERICOL SOCIAL"

Sub acest titlu, revista catolică **Permanences,** (Nr. 314, septembrie 1994), denunţă activitatea unor secte religioase, ca „nouă formă de subversiune".

Articolul începe cu întrebarea: „Ce este o sectă?" şi răspunde analizând atât aspectul religios cât şi cel social al cuvântului. „La originea oricărei secte se află iniţiativa unui individ... Una din puterile majore ale unei secte este prezenţa unui **guru**, un şef atotputernic, cu autoritate incontestabilă care-şi fascinează adepţii. În fond acest **guru** exercită întotdeauna o putere spirituală asupra fidelilor care-l urmează. Ţinând, ca direct de la Dumnezeu, datorită unei revelaţii proprii, „secretul vieţii veşnice", gurul este mai mult decât un lider harismatic, el este un veritabil mântuitor căruia i se aduce un cult. Ca un dumnezeu, el acceptă ofrande, uneori simbolice, cum sunt florile, de cele mai multe ori însă mult mai palpabile, cecuri sau donaţii. În faţa lui este necesar să te prosternezi, lui trebuie să-i păstrezi un respect infinit şi să-l onorezi cu titluri împrumutate uneori din vocabularul biblic ca şi cel de „profet şi rege", rezervat lui David Berg, fondatorul „copiilor lui Dumnezeu", sau cel de „noul mesia" decernat lui Moon, alteori împrumutat din vocabularul religiilor orientale, cum este cel de „graţioasă divinitate" recunoscut lui Prabluycada, gurul sectei Krishna. Deţinând singur formula de tămăduire, gurul controlează difuzarea mesagelor, singur sau ajutat de o oligarhie strict aleasă. (...) Dar prezenţa unei persoane sus-puse nu este suficientă pentru a defini o sectă. Prudenţa este necesară pentru a evita amalgamul pe care inamicii catolicismului nu încetează a-l realiza. Este urgent şi capital să amintim să secta impune o supunere totală adepţilor, impune un strict şi total control al întregii vieţi, manipulează spiritele. Ele aparţin deci unui univers totalitar, cu totul contrar spiritului creştin. Mesajul lor nu are nimic comparabil, cu atât mai mult spiritului creştin".

După aceste consideraţii introductive ,studiul insistă asupra temeiurilor sectei între care se enumeră **formula de mântuire,** o doctrină, un mesaj unic şi universal. Maestrul a primit o revelaţie din cer şi comunică discipolilor săi această ştiinţă perfectă care i-a fost acordată, el putând acorda dragostea şi binecuvântarea lumii; el poate vindeca rănile. „El a descoperit adevărul cu privire la om" — proclamă adepţii lui Ron Hubbard, gurul scientologiei; el anunţă **„drumul mântuirii totale"** — afirmă adepţii lui Moon. Acest mesaj vrea să răspundă la toate aspiraţiile omenirii timpului nostru; înlătură angoasele şi traumele societăţii noastre şi propune construirea unei lumi noi. Dar el este reductor căci aduce o gândire unică şi uniformă, aceea a maestrului, împiedică reflexia personală şi distruge convingerile profunde impunând un limbaj aberant şi repetitiv... În timp ce pentru creştini credinţa este o adeziune liberă a persoanelor, Biserica o comunitate vie, trupul tainic al lui Hristos, calea spre El, oferind credincioşului Sfintele Taine pentru a hrăni credinţa sa, o bogată Tradiţie spre a alimenta cercetarea lui spirituală şi meditaţia lui, o deschidere spre ceilalţi şi transcendenţa pentru a menţine speranţa sa, pentru secte credinţa este o supunere de sclav, comunitatea adepţilor un univers gol şi interzis, cercetarea personală o simplă îndoctrinare, vindecarea personală este o vagă iluzie cosmică. Iubirea în comunitate lasă loc uniformităţii totalitare... Centrată în jurul unui guru stăpân atotputernic peste trupuri, peste inimi şi suflete, desprinse de lume nu pentru a căuta mai bine pe Dumnezeu, cum urmăreşte tradiţia monastică creştină, ci pentru a înstrăina mai mult persoana, secta nu este nici o biserică, nici o comunitate religioasă ca celelalte, nici o religie. **Ea este un neototalitarism care confundă puterea temporală cu cea spirituală, un absolut care ia locul lui Dumnezeu,** o subversiune de ordin religios şi social care desprinde pe om de legăturile sale naturale şi supranaturale.

În partea a doua a studiului sunt descrise pe scurt **Principalele grupuri sectare.** După datele furnizate de **Asociaţia pentru apărarea familiilor şi a individului** (Paris, str. Père Julien 10) ca şi după **Centrul de Documentare contra Manipulaţiilor Mentale** (Paris, str. Turgot, nr. 19, fondată de scriitorul Roger Ikor, după moartea fiului său, victimă a unei secte), sectele se numără între 350 şi 400, regrupând în sânul lor aproximativ 500 000 membri. Deosebite unele de altele prin talia ca şi prin doctrina lor, ele pot fi clasate în cinci mari ansamble.

1. Mai întâi, cele mai vechi, regrupând sectele ieşite din protestantism de talie internaţională: adventişti, mormoni, martorii lui Iehova, centrând învăţătura lor asupra sfârşitului veacurilor. 2. Apoi, cel mai puternic şi mai dinamic, urmează **grupul sectelor de origine orientală.** Grupuri utopiste, ele încearcă un veritabil sincretism religios pentru a atrage tineretul însetat de spiritualitate, de miracol, dar respingând dogmele mântuitoare 3. **Asociaţia internaţională pentru cunoaşterea lui Krishna.** Amestecă politeismul ieşit din hinduism, cu o doză de monoteism creştin, puţină ştiinţă şi câteva principii dietetice. 4. **Asociaţia pentru unitatea creştinismului mondial,** fondată în 1954 în Coreea, de Moon, „sub ordinea cerului", predică în aparenţă unirea Bisericilor creştine pentru a lupta mai bine împotriva subversiunii comuniste. Dar, în realitate, predică un pseudocreştinism, de credinţe orientale relevat de puţină ştiinţă şi asezonat de o mare doză de anticomunism.

5. **Biserica scientologiei,** creată în 1950 în California de Lafayette Ronald Hubbard, se numeşte „biserică" spre a se lega de contextul creştin, dar se hrăneşte din conceptele scoase din hinduism, din budism, toate grefate pe o bază psihanalitică. Filosofie religioasă, cu pretenţii ştiinţifice, ea pretinde să vindece bolile toate, liberând prin hipnoză, spiritul de aberaţiile sale.

6. **Meditaţia transcendentală** este mai puţin o religie şi mai mult o metodă de a utiliza la maximum potenţialul creierului uman. Aceasta explică succesul ei pe lângă oamenii de afaceri dornici de a augmenta producţia lor.

7. La aceste secte sincretice se adaugă **Yoga,** definită ca o tehnică de mântuire originală care îşi propune să libereze sufletul de condiţia sa trupească prin exerciţiul disciplinelor psihice şi corporale; **Budismul** este cel care seduce mai ales francezii astăzi. Mânăstirile sale se instalează în vechile noastre ţinuturi creştine. De fapt, budismul nu este o religie cât mai mult o cale a înţelepciunii; el ignoră transcendenţa şi religia personală a Iubirii între Dumnezeu creatorul şi creatura sa făcută după chipul şi asemănarea sa. Buda nu este decât un om, nu dumnezeu, un maestru, nu un profet... care învaţă că lumea este o iluzie iar şi eul vrednic de dispreţ; că înţelepciunea constă în aneantizarea oricărei dorinţe, depăşirea de sine şi că mântuirea constă în fuzionarea în cosmos.

8. Mai trebuie semnalat grupul mai abundent al **sectelor gnostice, ocultiste şi esoterice,** ca **Teosofia, Fraternitatea albă, „Graalul",** etc. care practică iniţierea, spiritismul, astrologia sau magia neagră pentru a atinge „cunoaşterea" şi a obţine mântuirea.

9. Mult mai recent, există grupul de **secte care pretind a ţine de catolicism,** formate din mici biserici legate de o persoană dotată cu o vocaţie particulară de exorcist, de vindecător sau văzător, dar total independent de magisteriul roman sau de Biserica locală.

10. Se mai pot aminti **„Martorii lui Iehova"**, sectă întemeiată în 1880 în America de Ch. T. Russel, vechi presbiterian, formând o societate ierarhizată, în mare creştere: 115.000 în 1942, 4 milioane astăzi din care 112 000 în Franţa....

Pentru a termina, amintim sectele „Viitorul culturii", sectele ecologice şi, mai ales **New-Age.** Aceasta nu este de fapt o sectă, ci o nebuloasă mistică-esoterică omniprezentă în toate domeniile. Spiritualitatea ei sincretistă, gnostică, panteistă, inspiră toate sectele. Religie fără dogme, ea a înlocuit pe Dumnezeul întrupat al creştinilor prin omul făcut dumnezeu al sectelor şi al altor mişcări anticreştine.

*

Un capitol din acest studiu pune întrebarea: **De ce atrag sectele pe contemporanii noştri? —** şi se răspunde amintind **criza civilizaţiei noastre,** în care sectele pretind să remedieze insuficienţele civilizaţiei noastre materialiste. Apoi, secta vrea să umple golurile societăţii noastre în **criză de identitate;** ea aduce comuniune şi fraternitate celor izolaţi. Fără repere orale, fără autoritate părintească, fără căldură umană, tinerii nu ştiu ce să facă cu libertatea lor, într-o lume rece şi tehnicizată. Secta le furnizează un grup călduros, antidotul anonimatului ambiant, autoritatea unui guru, o comunitate de viaţă remediu pentru izolarea urbană. În sfârşit, **secta vrea să vindece rănile oamenilor moderni.** ... vindecă bolnavii; cu un cuvânt, secta înlocuieşte pe Hristos şi Biserica sa. „Pentru ce Bisericile şi îndeosebi Biserica catolică, au permis să li se confişte această poziţie?" — se întreabă retoric, autoarea studiului citat, şi răspunde: **Sectele au profitat din plin de criza religioasă** pentru a se implanta. În timpul deceniilor 60 şi 70, Biserica catolică s-a aflat în plină dezordine, haos şi confuzii. Cu tot aggiornamentul ei conciliar, unii preoţi au crezut că e mai bine să tacă sau să minimalizeze primejdia sectelor. Uitând de tezaurul ce le-a fost dat să-l păzească, ei nu l-au transmis, sau l-au transmis rău, generaţiilor de tineri; neglijând transcendenţa, ei au trăit în lume şi au propus să hrănească trupurile în loc să poarte grijă de suflete; deveniţi funcţionari ai aparatului bisericesc, ei au pierdut simţul sacrului şi n-au răspuns la setea de absolut a oamenilor debusolaţi prin căderea idolilor „progresului continuu" şi al „comunismului"... Biserica părând că nu mai are nimic de spus lumii, lumea s-a întors de la ea... Sectele au umplut vidul religios recuperând şi subversizând mesajul creştin... Pentru Biserică, sectele reprezintă o problemă pastorală; e necesar ca Biserica să lumineze judecăţile contemporanilor noştri; să răspundă trebuinţelor lor spirituale realizând o adevărată evanghelizare a acestor neopăgâni. Acesta este mesajul liberator al lui Iisus Hristos, singurul care poate libera pe oamenii prizonieri ai unei civilizaţii fără suflet şi fără ideal, şi nu nebunia sectară.

Un capitol al acestui studiu se intitulează **Cum ademenesc sectele şi în ce scop? —** şi răspunde prin trei faze succesive: 1. **faza seducţiei,** în care candidatul este copleşit de căldura umană, de prietenie la capătul cărora este preluat în sarcina grupului. 2. Atunci începe a doua fază a captării, **distrugerea.** Grupul îl incită mai întâi să rupă legătura cu tot ceea ce a fost în jurul lui înainte, familie, prieteni, muncă — toate fiind prezentate ca o lume ostilă, încărcată de negativ, stăpânite de forţele răului, de care trebuie să se depărteze spre a se purifica. „Familie, părinţi, prieteni formează o treime cu Satan" — pretinde Moon. El trebuie să rupă cu rădăcinile culturale ale trecutului aşa cum s-a rupt de rădăcinile umane spre a ajunge la mântuire. 3. **A treia fază, aceea de reconstrucţie,** consistă în îndoctrinarea novicelui cu ajutorul procedeelor psihice sau psihologice... Trăind în teroare, privat de libertate de reflecţie şi de judecată, adeptul nu mai are nici o libertate şi devine total transparent pentru „guru"-l său care reglează în întregime viaţa şi manifestarea sa materială, spirituală, sentimentală şi chiar sexuală. Despoiat de identitatea sa, discipolul nu poate decât să se supună sau să se sinucidă. El este supus unui adevărat vid de conştiinţă la o captare mentală, la o manipulare, la o permanentă spălare a creierului. Sunt metode utilizate în ţările totalitare.

Se pune întrebarea, **de ce utilizează sectele aceste metode şi care este scopul profund al lor?** În spatele măştii religioase, ştiinţifice sau ecologiste, se ascund în realitate, organizaţii cu scop lucrativ sau politic, ale căror activităţi lezează persoanele şi ameninţă societatea întreagă. Sectele răspund de fapt la întreita ispită făcută lui Hristos de Satana. La primul scop se situiază **Tentaţia banului.** Pentru a ajunge la mântuire, discipolul îşi goleşte depunerile de la bancă, vinde bunurile sale, varsă salariul său „guru"-lui prea iubit, care nu numai că-şi măreşte intreprinderile sale, dar devine foarte bogat. Astfel, Moon a realizat un adevărat imperiu industrial care acoperă lumea agroalimentară, mecanică şi metalurgică, bancară şi de comunicaţii, încât rare sunt sectoarele care-i scapă. De origine coreean, averea sa este multinaţională (ar fi peste 15 miliarde de dolari), cu investiţii în China şi Rusia. Este primit peste tot cu onoruri de şef de stat. La fel se poate spune şi despre „biserica scientologică", sau despre adepţii lui Krishna, care practică traficul lucrativ de droguri sau cel al prostituţiei, ca secta „copiii lui Dumnezeu", pentru a se îmbogăţi... **Tentaţia politică** nu atinge toate sectele. Dacă sectele milenariste ca „martorii lui Iehova", se arată desinteresaţi; dacă sectele de provenienţă orientală, ca Krishna, preferă să pregătească o lume nouă, altele au ambiţii politice, toate însă contrare spiritului creştin. În sfârşit, **Ambiţia personală şi voinţa de putere** caracterizează pe toţi aceşti pretinşi maeştri. Exercitând o putere absolută în secta lor, din care-şi trag avantagii materiale substanţiale, ei pretind de asemenea să fie trataţi ca zei... Ascultând pe şarpele Genezei „veţi fi ca nişte zei", ei acceptă rugăciuni, tămâieri (linguşiri), omagii şi titluri divine, „noul mesia", „al treilea Adam", aceasta este simplamente nomenclatura lui Moon. Putere financiară, politică şi personală în serviciul unui „guru", astfel apar sectele în realitate. Atrăgând tineri cu promisiuni amăgitoare, ele sunt o întreprindere totalitară, obscurantistă, o „reîntoarcere spre caverne", după expresia lui Roger Ikor.

În final, autoarea studiului (Hélène BRUN) pune întrebarea: „Ce e de făcut în faţa acestei provocări mortale pentru credinţă, pentru societate, pentru persoana umană pe care o reprezintă existenţa acestor secte?" — şi răspunde, **pe plan judiciar,** este nevoie ca autorităţile competente să pună în lucrare o reglementare care să apere individul şi societatea împotriva excrocheriilor religioase.

„**Pe plan religios,** revine Bisericii să nu uite făgăduinţele Botezului ei. Nu numai ea trebuie să ia în serios fenomenul sectar totalitar, dar ea trebuie să aibă preocuparea de a evangheliza persoanele, datoria de a insista asupra Revelaţiei, mântuirea personală, asupra persoanei lui Iisus Hristos şi asupra Adevărului, care singur va elibera omul prizonier al acestei noi religiozităţi în care sectele nu sunt decât partea manifestă".

*

Ar fi greşit să se creadă că problema sectelor, a nocivităţii lor, pentru individ, pentru societate şi pentru lumea întreagă, priveşte numai Franţa. Ea priveşte umanitatea întreagă. Criticile aduse Bisericii catolice sunt valabile şi pentru toate Bisericile istorice şi chiar cele protestante, care trebuie să-şi unească eforturile pentru o activitate misionară organizată; pentru o adevărată evanghelizare a credincioşilor lor.

Traducere, rezumat şi adaptare:
Preot prof. Dr. Gheorghe Liţiu

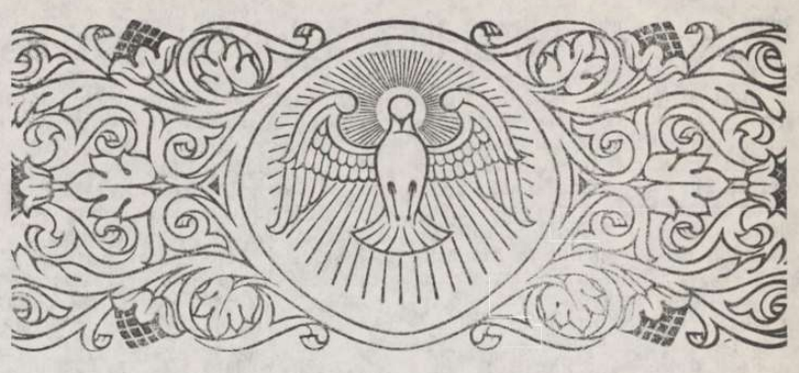

„Şi iarăşi va să vină..."

Gândul apropiatului sfârşit de veac şi mileniu a tulburat profund spiritele, generând sentimente, frământări şi nelinişte care mişcă inima. Nerăbdători şi dezamăgiţi, arzând de curiozitatea de a şti, unii oameni îşi fac socoteli fanteziste şi grotesti. Cugetul la sfârşitul vremilor e chinuitor; frânge cuvântul, sfarmă curajul; răvăşeşte sufletul cu nopţi nedormite, întrebări fără răspuns.

Dar, pe cât de sigură este a doua venire — ce se mai zice şi Parusie — tot pe atât de nesiută e Ziua aceea. Ca nimenea, însă, să nu rămână în neştiinţă, ci să fie cruţat de prea multă întristare şi zbucium zadarnic, Învăţătorul oamenilor a dat răspuns valabil pentru toate veacurile, zicând: **„Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl"** (Mt. 24, 36).

Dacă nici Fiul lui Dumnezeu, ca om, nu cunoaşte Ziua aceea mărită şi sfântă, luminoasă şi înfricoşată atunci cum cutează unii să susţină că ştiu această dată — şi încă cu pretenţie de precizie?

Căutând să înţeleagă ceea ce e pecetluit pentru muritori, se pierd în hăţişul socotelilor fără capăt ale timpului, rătăcindu-se de la adevăr, fixează soroace false.

Îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, îşi iau lumea în cap, hoinărind prin sate întru întâmpinarea lui Iisus împrăştiind învolburare şi neorânduială în popor.

Unii din cei cu soroacele susţin că Parusia a şi avut loc, dar n-au văzut-o, Domnul venind pe neaşteptate **„aşa ca un fur în puterea nopţii"** (Tes. 5, 2), ori ca fulgerul ce trece.

În veacul apostolic s-a ivit un eres cum că venirea Domnului e aşa de aproape, că oamenii au încetat lucrul (2 Tes. 3, 11); umblau fără rânduială, provocau certuri şi dezbinări; ţineau spiritele în frământări vane şi clocot fierbinte. Refuzau să înţeleagă că Ziua Domnului va fi **„o zi deosebită pe care singur Dumnezeu o ştie"** (Zah. 14,7).

O, zi de lumină şi bucurie pentru cei ce cu dor aşteptau pe Stăpânul şi, zi de jale şi spaime pentru inimile nesimţitoare!

Dar venirea Domnului va fi personală, văzută şi adevărată, iar nu în nălucire sau închipuire, după socotelile obscure ale celor ce îngrijorează lumea şi o umplu de tulburare.

Cuvântul Scripturii privitor la Parusie este adevărul însuşi, lumina lumii, calea mântuirii. Însă Domnul nu vrea ca omul să pătrundă în tainele numai de El ştiute, nici să iscodească ceea ce este de-a pururi ascuns pentru el. Stăpânul lumii a pus hotar ştiinţei omeneşti, pe care mintea de pământean nu-l poate trece.

Răspuns-a Iisus învăţăceilor Săi: **„Vedeţi să nu vă amăgească cineva"** (Mt. 24, 4), cu eresuri şi cu sminteli. Şi iarăşi le-a mai zis **„Nu este lucrul vostru ca să ştiţi vremile şi soroacele pe care Tatăl le-a pus întru a Sa atotputernicie** (Fa. Ap. 1, 7).

Grija aceasta trebuie să stărui neîncetat în mintea noastră; să fim osârduitori în răbdare, în purtarea crucii pe care ne-pus-o pe umeri spre îmbunătăţirea vieţii.

Dacă nimenea nu ştie data exactă a Venirii, totuşi spre pacea în'mii şi însenina ea speranţei, Milostivul ne-a dezvăluit unele semne prevestitoare.

Luminătorii cereşti se vor întuneca; pe pământ vor fi vrajbă şi războaie, foamete şi ciumă, urgii şi urâciuni, cum n-au mai fost.

Se va propovădui Evanghelia la toată zidirea, împlinindu-vremile neamurilor, biruindu-toate în Hristos. Se va scula antihrist cu ceata sa de prooroci mincinoşi, făcând minuni false.

„Şi va fi strâmtorare mare, cu n-a mai fost de la începutul lumii şi nici nu va mai fi" (Mt. 24, 21).

Toate neamurile vor plânge de jale şi obidă.

În final pe cer se va arăta Crucea lui Hristos în văpăi de lumină, sunete de trâmbiţe răsunând în tot pământul. Înconjurat de slavă Împăratul Păcii va veni pe nori, precum fulgerul de la răsăritul soarelui până la apusul lui, în văzul tuturor, ca nimeni să nu aibă cuvânt de apărare, precum zice Apostolul: „Acest Iisus, Care s-a înălţat de la voi la Cer, astfel va şi veni, precum L-aţi văzut mergând la Cer" (Fa. Ap. 1, 11).

Nu avem trebuinţă a şti taina-le cele pentru mântuirea noastră — Înduratul Dumnezeu ne-a descoperit cât ne este necesar — şi de aceea nu este de folos a ne zbuciuma cugetul cu întrebări roace. Domnul ne-a încredinţat că va veni, dar n-a fixat vremea. **„Venirea lui — zice Apostolul — este sigură ca ivirea**

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Gh. One

Implicaţiile mărturiei

(Urmare din pag. 1)

dar mai precis, în sensul acesta: mărturisim pentru că ceea ce vedem şi experimentăm devine parte din fiinţa noastră, într-un fel, şi deci nu mai poate fi tăgăduit, aşa cum fiinţa noastră nu poate fi tăgăduită. A falsifica acea experienţă înseamnă a ne falsifica pe noi înşine.

De asemenea poate mărturisim pentru că există o legătură între ceea ce s-a întâmplat, obiectul mărturisirii, şi sentimentul apartenenţei noastre la grup sau faţă de cel căruia îi mărturisim. În acest caz mărturisirea are o dimensiune mântuitoare, în sensul răspândirii Adevărului (citeşte „vieţii" din punct de vedere ontologic) la alţii sau al aducerii altora la adevăr, sau la mai mult adevăr, la viaţă, la mai multă sau intensă viaţă.

Acest gen de reflecţii reprezintă contextul în care activitatea lui Hristos, a Sf. Apostoli, a Bisericii îşi capătă o şi mai mare relevanţă.

Într-adevăr, mărturisirea adevărului este un imperativ ontologic, ea poate reprezenta cu îndreptăţire deplină ţelul suprem al unei vieţi bine înţelese, aşa cum o spune şi proverbul:

„E înălţător să iţi alegi un ţel
Şi-apoi trecând prin foc s-a-jungi la el".

Despre Constantin Brâncoveanu... şi despre mine*

I. — Luni după amiază (4 Aug. 1980) am avut musafiri (DM, AM, NC). Discuţii la pahar. De toate...

La un moment dat „a venit vorba" şi despre CONSTANTIN BRÂNCOVEANU (istoria noastră).

DM îl evocă spontan; reia povestea cum i-au omorât Turcii copiii, unul câte unul (prin decapitare) şi că ce băieţi bravi au fost, că nici unul dintre ei nu a vrut să-şi schimbe religia.

Mare cruzime şi sadism din partea Sultanului ca să omoare nişte copii inocenţi şi încă în faţa tatălui lor...

Dar şi... că acel tată (care-şi aştepta şi el moartea), conştient, matur, poate fi şi el acuzat de cruzime (?), că şi-a lăsat copiii măcelăriţi, căci putea să-i îndemne să treacă la mahomedanism, după şansa oferită de Sultan şi atunci ar fi supravieţuit....

Că tatăl lor (Constantin Brâncoveanu) a fost şi egoist, pe de altă parte, căci a vrut să moară împreună cu copiii săi, etc.

— Nu! Nimic din toate aceste raţionamente perverse, am replicat eu.

Constantin Brâncoveanu a fost un autentic creştin. Un creştin mare. Un creştin adevărat... El l-a iubit pe Iisus şi nu l-a trădat.

Ca Domnitor (ca rege) avea să dea un exemplu mare de conduită pentru poporul său şi pentru generaţiile viitoare (urmaşilor săi, nouă românilor); de a nu fi laşi în faţa duşmanului, necum în faţa morţii!; aspectul de suprafaţă („politic", în limbaj modern) dar ceea ce este mai puternic, aspectul mai profund, mai semnificativ, este cum am spus că nu l-a trădat pe Iisus!

Doar „concesia" turcului era de ordin religios.

Şi... adevărul istoric este că nici copiii săi n-au acceptat renegarea lui Iisus.

Credinţa lor religioasă, credinţa lor în Iisus, s-a ridicat deasupra morţii.

Aici, la toţi; atât la părinte cât şi la copiii săi este vorba de o conştiinţă evident creştină, de culme.

Constantin Brâncoveanu a fost un suflet ales.

El a avut o moarte de martir.

El, împreună cu copiii săi au fost martirizaţi...

El şi copiii săi trebuiesc canonizaţi de către Biserica noastră Ortodoxă creştină din România, pentru că ei sunt Sfinţi; adevăraţi Sfinţi creştini ai poporului nostru...

Cum adică? Ungurii şi-au canonizat pe Regele Ştefan; Ruşii pe Ţarul Vladimir ş.a.m.d.

Şi noi, trebuie să-i introducem în Calendarul nostru de Rugăciune, pe aceşti Martiri ai Neamului, care ne aureolează istoria noastră...

Şi noi, trebuie să îmbinăm fenomenul religios cu cel naţional.

În istoria religiilor se practică acest lucru şi gândesc că nu e nimic greşit.

Ce înseamnă sărbătoarea de Purim la Evrei? sau chiar sărbătoarea de Paşte? Nu este istorie?...

Un martir al poporului nostru ca, Constantin Brâncoveanu, trebuie sărbătorit cu pompă mare,

(Continuare în pag. a 4-a)

Dominik Nicol
New York

* Din volumul: **Rendez-Vous sau Intâlnire cu mine însumi,** New York, 1937.

Episcopul NICHITA DUMA al Argeşului (1923 – 1936)

Blajinul episcop Nichita Duma (din botez, Vasile) al Argeşului, „şi-a încredinţat sufletul său pentru veşnicie în mâinile Domnului" la 16 aprilie 1936, acum 60 de ani, în joia din săptămâna luminată, şi a fost înmormântat în ziua de 19 aprilie la Mânăstirea Turnu, într-un loc aproape de fostul episcop cărturar al Argeşului, Gherasim Timuş (1894—1911).

Prohodirea sa arhierească a avut loc la Curtea de Argeş, într-un cadru solemn, ca pentru marile personalităţi. Au participat atunci reprezentantul Casei Regale, cu o gardă militară, delegatul S.ântului Sinod şi al Patriarhiei, al Ministerului Cultelor, al Senatului, fiind prezente şi toate şcolile de toate gradele din localitate şi mulţime de credincioşi, din toată eparhia, împreună cu preoţii lor, care umpluseră tot spaţiul parcului mânăstirii.

Fusese ales episcop al Argeşului la 5 iunie 1923, într-o vreme plină de greutăţi, după primul război mondial. Se născuse la 26 aprilie 1894, în Săcalu de Pădure, jud. Mureş. A urmat liceul în Năsăud (1875—1883) şi Institutul Teologic din Sibiu (1883—1886). A funcţionat ca învăţător la şcoala primară confesională din Hodac, jud. Mureş (1886—1890), apoi ca preot-paroh în Jăbeniţa-Mureş şi catehet al elevilor ortodocşi de la gimnaziul din Reghin (1890—1905). A fost ales protopop al Cetăţii de Piatră, cu sediul în Tg. Lăpuş (1906—1912), apoi în Reghin (1912—1923) şi senator în 1919 şi 1922. A rămas văduv la 5 iunie 1923 şi a fost ales episcop al Argeşului (călugărit sub numele Nichita), hirotonit la 20 iulie şi instalat la 18 noiembrie, unde a păstorit până la moarte.

Adusese din Ardeal un pricput spirit gospodăresc şi administrativ. Se simţea legat de viaţa satului şi a ţinut să fie în legătură cu lumea satelor din eparhie, prin desele sale vizite canonice pe care le făcea şi, mai ales, însoţind sfintele moaşte ale Sfintei Filofteia de la Argeş prin satele calamitate de secetă sau de alte nenorociri. În mijlocul sătenilor se ruga împreună cu ei, îi îmbărbăta, îi sfătuia părinteşte, îi încuraja şi-i îndruma. Îi invita pe cei în nevoi şi necazuri la reşedinţa sa din Curtea de Argeş, unde găseau totdeauna uşa reşedinţei deschisă, un sfat părintesc şi un ajutor. Se apleca şi era duhovnic pentru toţi cei care-i cereau să-i mărturisească. Tuturor le era sfântul părinte vlădica de la Argeş.

Nu avea consistoriu eparhial. Pricinile care se iveau le împăca el. În timpul Postului mare îşi chema preoţii din eparhie, planificat, să vină la el pentru mărturisire. Era în legătură cu fiecare preot, le cunoştea nevoile, ca şi lipsurile şi realizările. Cuvântul lui era la inima tuturor preoţilor, plin de căldură şi respect filial.

În zilele de post, miercurile, vinerile, ca şi în Postul Mare erau prilejuri pentru el de a ieşi din reşedinţă şi singur, însoţit doar de călugărul său de casă, venea pe jos, cale de vreo 2 km până în piaţa oraşului, unde, de găsea pe cineva vânzând alimente de dulce, ouă, brânzeturi sau carne, îi ameninţa cu cârja şi-i trimitea acasă. Oprea pe măcelari să vândă carne în posturi şi să aibă prăvăliile deschise. Pe tot parcursul drumului ce-l străbătea pe jos, până în piaţa oraşului, dus şi întors, binecuvânta pe toţi cei care-i întâlnea în cale şi care veneau să-i sărute mâna şi le spunea câte un cuvânt de suflet. Era sfântul părinte al oraşului, din cuvântul căruia nu ieşea nimeni.

L-am cunoscut, aşa cum îl prezint, în Curtea de Argeş, în perioada anilor 1927—1932, când am urmat cursul inferior, clasele I—V, al Seminarului teologic de aici. Venea la noi, la Seminar, la serbările de deschidere şi închidere a anului şcolar, ca şi la serbarea de Crăciun. Venea numai singur, însoţit doar de călugărul său de casă. Ne privea cu nişte ochi blânzi şi-nrouraţi, care-i luminau faţa ca pe a unei sfinte din icoane. Ne vorbea puţin, adresându-ne numai îndemnul: Să fiţi cuminţi, copii, să-nvăţaţi şi să fiţi ascultători. Îl înconjuram cu un respect pornit din inimă, ca pe un bunic blajin şi blând şi ne-a rămas chipul său în suflete ca al unui sfânt din catapeteasmă.

Fusese înzestrat de Dumnezeu cu un iscusit spirit gospodăresc. Lângă fântâna „Meşterul Manole" şi-a ridicat o gospodărie ţărănească, ce imita gospodăria lui, pe care o lăsase în Ardeal. Avea aici vite, păsări şi câini şi o grădină de zarzavaturi, cu un heleşteu cu peşte la mijloc, unde-i plăcea să pescuiască. A refăcut toată gospodăria episcopiei, care se găsea în ruină şi a rezidit cancelariile episcopiei. S-a îngrijit de mânăstirile distruse sau ruinate, ca să le dea viaţă. A refăcut mânăstirea Turnu, care arsese. A reînfiinţat mânăstirea Robaia şi schitul Strihăreţ de lângă Slatina. A făcut reparaţii la schitul Bascovele, pe care l-a înzestrat cu un atelier de ţesătorie ca şi reparaţii la mânăstirea Văleni, pe care, la fel, a înzestrat-o cu un atelier de ţesătorie. A sprijinit zidirea impunătorului local al fostului Seminar teologic din Curtea de Argeş de către pr. Mihail Chirilă, ca şi ridicarea localului Şcolii de cântăreţi. (BOR, 1936, p. 204—205; Mitr. Olteniei, 1965, nr. 7—8, p. 625—626).

A antrenat pe preoţi la construirea de biserici noi ca şi la refacerea celor ruinate de război. Toată eparhia sa se găsea într-un şantier de lucru, datorită elanului său gospodăresc. Numele său a rămas legat de multe sfinţiri de biserici din eparhie, unde este pomenit până astăzi cu evlavie.

Episcopul Nichita Duma a rămas pentru eparhia Argeşului cu judeţele Argeş şi Olt atunci, şi după trecerea a 60 de ani, tot sfântul părinte vlădica de la Argeş, care a păşit alături de sfinţii lui Dumnezeu în păstorirea sa, al cărui nume în veci este pomenit în împărăţia cerurilor.

Pr. I. Ionescu

PROTOPRESBITER
DR. KONSTANTIN KARAISARIDIS

„Elemente liturgice specifice în Biserica Ortodoxă Română"

Editura Pektasi. Atena 1996, 183 pag.

Problemele liturgice în general şi cele referitoare la Sf. Liturghie, ca centru al cultului divin ortodox, în special au preocupat şi preocupă şi astăzi în egală măsură pe specialişti, care se străduiesc să arunce o lumină asupra acestora, scoţând în evidenţă elementele comune sau alteori elemente ce deosebesc nu în mare măsură şi nu în esenţialitate cultul Bisericilor Ortodoxe Autocefale ce păstrează cu sfinţenie unitatea dogmatică, cultică şi canonică.

Părintele protopresbiter Dr. Konstantin Karaisaridis, paroh al Bisericii „Sf. Marina" din Ano-Ilisia — Atena, a scos recent în Editura Pektasi, ultima lucrare a P.C. Sale şi care este închinată în întregime aspectelor liturgice din cultul Bisericii Ortodoxe Române.

Având titlul „Elemente liturgice specifice în Biserica Ortodoxă Română", cartea se vrea să fie un îndreptar la îndemâna cititorului ortodox grec preocupat de viaţa liturgică a Bisericii noastre româneşti.

Bun cunoscător al limbii române şi al vieţii religioase din ţara noastră, P.C. Sa fiind cu ani în urmă doctorand al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, care i-a acordat titlul de doctor în teologie, părintele Karaisaridis observă cu fineţe şi cu acrivie ştiinţifică particularităţile specifice ale cultului Bisericii noastre mărturisind în prefaţă că lucrarea aceasta este o completare şi o dezvoltare a unor studii publicate de P.C. Sa încă în anii studiilor de doctorat.

Lucrarea este structurată în două părţi mari:

1. Elemente liturgice specifice în Biserica Ortodoxă Română şi,
2. Problematica liturgică românească în contextul general al Ortodoxiei.

Partea întâi cuprinde două capitole:

1. Unitatea liturgică şi diversitatea în Biserica Ortodoxă şi tratează pe larg probleme ca: legătura dintre dogmă şi cult, tipicul Sf. Sava şi rolul lui la realizarea uniformităţii liturgice, limba liturgică şi rolul ei în cultul ortodox etc.

Capitolul doi are subtitlul „Forma şi extensiunea elementelor liturgice specifice ale Bisericii Ortodoxe Române", şi în el sunt tratate o serie de probleme cum ar fi: caracteristicile generale ale tradiţiei liturgice româneşti, problema inovaţiilor liturgice, tipicul folosit în Biserica noastră, cărţile noastre de ritual, sfinţii români, slujbele de acatist închinate sfinţilor precum şi rânduiala celor şapte laude aşa cum se practică ele în mânăstirile şi Bisericile din cuprinsul Patriarhiei Române.

O atenţie deosebită o acordă autorul Sf. Liturghii, aşa cum se săvârşeşte ea în Biserica noastră, arătând indicaţiile speciale pe care le observă preotul şi diaconul în timpul Sf. Liturghii, conform îndrumărilor cuprinse în ediţiile româneşti ale Liturghierului. Sunt arătate unele deosebiri întâlnite în povăţuirile liturghierului românesc faţă de ediţiile greceşti — aşa bunăoară ritualul pregătirii sfinţilor slujitori pentru începerea Sf. Liturghii — mult simplificat în liturghierele greceşti, pomenirile de la ieşirea cu sf. daruri inexistente în liturghia greacă, invocarea Sf. Duh înainte de epicleză prin ostirea troparului ceasului al III-lea, „Doamne cela ce pe prea sfântul tău Duh..." şi care de asemenea nu există în ritualul grecesc, precum şi altele.

În acelaşi capitol se fac menţiuni despre alte slujbe religioase în cultul Bisericii noastre precum: slujba înmormântării, exorcismele Sf. Vasile, slujba Prohodului Domnului precum şi despre rânduiala Sfinţirii Sf. Paşti şi a binecuvântării icoanelor, cele două în urmă neexistând în ritualul liturgic grecesc.

În partea a II-a sunt expuse în două capitole probleme referitoare la uniformizarea cultului în Biserica Ortodoxă Română, unde autorul recunoaşte că există, cu mici excepţii şi acestea cu totul ingnifiante, o unitate desăvârşită, apoi contribuţiile liturgiştilor români la clarificarea unor aspecte liturgice ce privesc Ortodoxia în ansamblu, rolul Sf. Tradiţii în viaţa liturgică şi influenţa acesteia în formarea şi desăvârşiea poporului lui Dumnezeu.

În Epilog autorul declară că, în ceea ce priveşte cultul divin public al Bisericii Ortodoxe Române, acesta este cuprins în general în aceleaşi norme şi jaloane ale ecumenicităţii ortodoxe având în înregime aceleaşi caracteristici fundamentale. El are profunde legări cu tradiţia liturgică grecească, deşi a avut de suferit şi influenţe de tradiţiei liturgice slavone dintre care unele — recunoaşte autorul — s-au menţinut până astăzi.

Sunt arătate şi strădaniile actuale ale liturgiştilor români privitoare la uniformizarea cultului, concluzionând că aceştia din urmă i-au adus şi îşi aduc o contribuţie însemnată în cadrul mişcării liturgice ortodoxe contemporane, participând activ la elaborarea agendei de lucru în acest domeniu al viitorului Sfânt şi Mare Sinod al Ortodoxiei.

O listă a principalelor lucrări de specialitate consultate de autor în limba română, din care nu lipsesc nume de rezonanţă ale marilor liturgişti români ca pr. Petre Vintilescu, Pr. prof. Ene Branişte, mitropolitul Dr. Nicolae Corneanu, arhiepiscopul Dr. Vasile Costin, pr. prof. Dr. Liviu Streza (astăzi episcop), Pr. prof. Dr. Nicolae Nela şi alţii, vine să întregească această lucrare meritorie a părintelui potoprezbiter Konstantin Karaisaridis, un prieten sincer şi devotat al poporului român şi al Bisericii noastre strămoşeşti.

Arhid. Visarion Dumitru Bălţat

„Şi iarăşi va să vină..."

(Urmare din pag. a 3-a)

rilor" (Os. 6, 3).

Pildele cu slugile credincioase, cu fecioarele înţelepte, ispravnicii harnici şi altele ne îndeamnă să ne petrecem vremea vieţii, nu culcaţi şi dormind, ci săvârşind lucrul Domnului şi priveghind.

Domnul puterilor ne întreabă, doftenindu-ne: **„Îndrăzniţi voi oare să vă întrebaţi despre cele viitoare"** (Isus Sirah 45, 11).

O, câţi credincioşi îşi născocesc un climat de marasm moral şi se complac în năluciri de bolnavi, iluzii vane, contemplare pasivă. O, în ce chip falnic se sting făcliile inimilor noastre!

Unora li se pare că trăiesc zilele de pe urmă ale lumii, altora gândul acesta, fecundat de şoviăeli, le insuflă teamă, emoţii, nesiguranţă, le istoveşte sufletul de îngrijorări.

Semnele ce se petrec sub ochii istoriei, ca fenomenele cereşti, seismele, molimele, războaiele etc., sunt întâmplări firesti, care n-au legături cauzale cu sfârşitul veacului. Semnele Parusiei sunt unice, impresionante, nemaivăzute.

Cum se cade nouă a aştepta mărita venire?

Socotindu-ne străji de veghe cu candelele credinţei aprinse, stăruind în rugăciune, arzând cu duhul, bucurându-ne întru nădejde, petrecând în cuvântul Domnului.

Învăţătură despre Biserică

„Căci noi ai lui Dumnezeu împreună-lucrători suntem; voi sunteţi ogorul lui Dumnezeu zidirea lui Dumnezeu".

(I Cor. 3, 9)

Iată un text din Sfânta Scriptură, în care se găsesc, precum se vede, două pronume personale: **„noi"** şi **„voi"**. Cele două pronume sunt două cuvinte cu care se încep două definiţii, ce se dau în acest text sfânt: prima este definiţia, dăscălească, ce se adscrie **apostolilor lui Hristos** şi tuturor urmaşilor Lui, iar cea de-a doua este definiţia care se adscrie **credincioşilor**, ascultători ai învăţăturilor sfinte primite de la păstorii sufleteşti. Amândouă definiţiile cuprind învăţătura despre Biserică, în înţelesul de obşte sau comunitate, şi învăţătura despre membrii ei, adică despre cine face parte din Biserică.

Cuvintele acestea sunt scrise de Sf. Apostol Pavel către comunitatea sau obştea creştină din Corint, unde se iviseră uşoare dezbinări, pentru că unii credincioşi de aci preţuiau mai mult pe Apostolul Pavel, alţii pe Apostolul Petru, alţii pe un mare predicator, Apollo, iudeu din Alexandria. Unii aveau preferinţe pentru unul, alţii pentru altul **etc.** Ca să stingă orice duh de dezbinare, din acest punct de vedere, din Biserica din Corint, Sf. Pavel le adresează acest cuvânt de învăţătură, atât despre apostolii conducători ai Bisericii, pe care-i numeşte **„împreună-lucrători ai lui Dumnezeu"**, cât şi despre credincioşi, pe care-i numeşte, metaforic **„ogorul şi zidirea lui Dumnezeu"**.

„Împreună-lucrătorii lui Dumnezeu" sau păstorii sufleteşti, sau clerul, uniţi prin aceeaşi credinţă în Hristos cu credincioşii laici, numiţi aici **„ogorul"** şi **„zidirea"** lui Dumnezeu, formează Biserica, în înţeles de obşte sau comunitate creştină. Atât clericii cât şi credincioşii se împărtăşesc din aceleaşi sfinte taine şi formează o unitate sfântă. Ceva mai mult, în Biserică se cuprind şi fiinţele spirituale, nevăzute, înzestrate cu minte şi libertate, adică sfinţii îngeri, care sunt **„duhuri slujitoare ale lui Dumnezeu"**, timise să slujească pentru mântuirea omului (cf. Evrei I, 14). Biserica cuprinde, de asemenea, şi pe toţi drepţii care au adormit în Domnul, adică pe cei care au trăit şi au murit cu credinţa şi nădejdea în Hristos, ca Răscumpărător al lumii, chiar înainte de venirea în lume a Mântuitorului Hristos.

Cum se vede, Biserica este aşezământul sfânt, întemeiat de Domnul Hristos, spre sfinţirea şi mântuirea oamenilor care cred în El şi cuprinde atât pe cei ce cred în El, cât timp vieţuiesc pe pământ, cât şi pe cei care s-au mutat din această viaţă, înarmaţi cu credinţă şi nădejde în Dumnezeu, încălziţi de focul dragostei şi împodobiţi cu fapte bune. Biserica este deci obşte văzută, a celor de pe pământ, şi obşte nevăzută, a celor din cer. Prima obşte poartă numele de **Biserică luptătoare**, pentru că ea luptă încă cu păcatul **„până la sânge"** (cf. Evrei 12, 3—5), iar cea de a doua obşte poartă numele de **Biserică biruitoare**, pentru că membrii ei au biruit păcatul, şi au primit **„cununa dreptăţii"** în ceruri (cf. II Timotei 4, 8; I Petru 5, 4). Amândouă aceste Biserici alcătuiesc acelaşi trup al lui Hristos.

Ceea ce trebuie să ţină minte credincioşii din Biserica celor de pe pământ este că aceste două Biserici sunt strâns unite prin legătura iubirii, ce se arată neîncetat, prin rugăciunile reciproce, mult folositoare, adică prin rugăciunile celor vii, pentru cei morţi, şi mijlocirea celor adormiţi pentru cei ce sunt încă în această viaţă (cf. I Cor. 12, 26—27; I Timotei 2, 1; Luca 16, 27—28). Este cu putinţă ca cei adormiţi să mijlocească, pentru cei ce sunt în viaţă, pentru că sufletele lor sunt vii, şi au conştiinţă (Luca 16, 23), au raţiune, simţire, voinţă, ca şi sufletele celor ce sunt vii. De aici urmează îndatorirea credincioşilor vii, de a face rugăciuni şi parastase pentru credincioşii morţi, în zilele rânduite de Biserică: la 3, 9 şi 40 de zile, apoi la anul şi din an în an, sub numele de pomeniri, cât şi în anumite zile de peste an, ca în Sâmbăta morţilor, în Sâmbăta moşilor şi în sâmbetele Postului Mare. De obicei, aceste rugăciuni sunt unite cu jertfa cea fără de sânge, adică se fac la Sf. Liturghie, când se săvârşeşte şi Sf. Euharistie şi se însoţesc cu milostenii şi faceri de bine, ca astfel, să se roage cât mai mulţi pentru odihna sufletului celor răposaţi.

Textul acesta al Sf. Scripturi, care ne dă învăţătura fundamentală despre Biserică, ne mai dă încă o învăţătură, în strânsă legătură cu aceea despre membrii Bisericii, şi anume că există o deosebire esenţială între păstorii sufleteşti şi turma ascultătoare, adică între cler şi credincioşi. Clericii sunt numiţi **„împreună lucrători ai lui Dumnezeu"**, iar credincioşii sunt numiţi **„ogor"** şi **„zidire"** a lui Dumnezeu. Ceva mai departe (I Cor. 4, 1), păstorii sufleteşti — ierarhia bisericească — sunt numiţi **„slujitori ai lui Hristos"** şi **„iconomi ai tainelor lui Dumnezeu"**, subliniindu-se deci rolul distinct al ierarhiei divine, faţă de credincioşi. Apostolul spune că socotinţa aceasta despre rolul şi funcţia deosebită divină a clerului faţă de credincioşi trebuie s-o aibă **„fiecare om"**, adică atât toţi oamenii, laolaltă, cât şi fiecare om în parte: **„Aşa să ne socotească pe noi fiecare om..."**.

Clerul, alcătuit din trei trepte — episcopat, presbiterat şi diaconat — formează **Biserica conducătoare** sau învăţătoare şi ierarhia bisericească, iar membrii conduşi formează **Biserica ascultătoare** sau turma cuvântătoare. Ierarhia bisericească îşi are obârşia în însuşi Domnul nostru Iisus Hristos (Matei 10, 1; Luca 10, 1) şi în coborârea Sf. Duh peste

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Nic. Petrescu

Despre Constantin Brâncoveanu... şi despre mine

(Urmare din pag. a 3-a)

în fiecare an; atât pe plan religios cât şi naţional.

El este un exemplu, pentru noi toţi, atâta timp cât noi vom vieţui ca popor.

*

Pentru un moment toţi tac.

AM, sparge ghiaţa şi face o adăugare ,tot în legătură cu Domnitorul Constantin Brâncoveanu.

Zice că înainte de a fi fost chemat la Poarta Otomană, i-ar fi zburat o găină în braţe şi că atunci când o pasăre zboară către tine şi îţi vine în braţe este întotdeauna un semn de moarte... Şi că soţia Domnitorului i-ar fi spus:

— Hai să plecăm de aici; hai să fugim, să ne ducem în Transilvania, căci vezi?; ţi-a zburat găina în braţe şi asta moarte înseamnă...

El n-a ascultat-o, ... etc.

II. — Miercuri tot după amiază (6 Aug. 1980) eram la serviciu. „Lucrez" ca uşier (doorman) în Greenwich Village. Cum e vară, ţin uşile deschise; iar eu stau înăuntru, în primul hol (lobby) şi răsfoiesc, ca de obicei, presa sau vreun magazin.

În dreapta mea este o fereastră mare la trotuar (side walk). La intrare avem un baldachin (canopy) pentru a ne ţine umbră dar mai ales pentru a ne feri de ploaie (foarte uzuale în America).

Cum stăteam aşa liniştit pe scaun şi citeam, dintr-odată am auzit un zgomot de m-am şi speriat; o lovitură puternică în geamul (vitrina) de lângă mine.

— Bumm!

O pasăre neagră (neidentificată) din afară, venise în zbor direct către mine şi se izbise puternic de fereastră, chiar în dreptul capului meu. Apoi (poate cu gâtul frânt) a făcut prin aer stânga împrejur şi s-a îndepărtat în direcţia opusă şi a intrat în coroana (în frunzele) unui copac de vis-a-vis, pe partea cealaltă a străzii.

Am rămas pe gânduri (meditativ) şi am privit atent copacul, ca să văd pasărea din nou, dar ea n-a mai ieşit de acolo (a rămas ascunsă printre frunze?).

Ce-o fi căutat pasărea asta, de a venit în zbor pe sub „canopy" şi evident direct înspre mine?

Şi automat mi-am adus aminte de relatarea în legătură cu Constantin Brâncoveanu.

Să fie ăsta un semnal de moarte pentru mine ... cumva??

III. — Vineri seara (8 Aug. 1980) pe la orele zece şi jumătate mă aflam la serviciu (lucrez de la ora patru până la douăsprezece noaptea).

O domnişoară din Boston Mass. locuieşte la noi ca subchiriaş (sublet) numai pe timpul verii. S-a oprit lângă mine:

— Crezi tu că ai putea să mă ajuţi să-mi păstrezi locul ăsta (şi mi-a arătat unde) pentru a-mi parca maşina mea aici? (În Greenwich Village, ca de fapt în tot Manhattan-ul este o mare problemă parcarea unui automobil. Şi pe o parte şi pe alta a străzii, lanţ de maşini şi cum se face un loc liber, imediat se şi ocupă. Câteodată unii pierd timp de o jumătate de oră şi chiar o oră întreagă, ca să găsească un loc de parcare. De fapt sunt destule garaje în jur dar şi destul de mulţi zgârciţi, ca să le ocolească, căci doar au bani. În Greenwich Village locuieşte lume bogată).

În fine, să mă reîntorc la domnişoara din Boston.

Se făcuse un loc liber, cam în colţul străzii lângă casa „noastră" şi ea vrea să-şi aducă maşina acolo.

— Unde este acum maşina ta?

— Trei străzi mai în jos, a răspuns ea.

— Bine; rămân aici să ţin locul; du-te repede şi adu-ţi maşina.

Nu ştiu dacă au trecut cinci minute că ea a şi apărut cu maşina ei, un „Lincoln Continental" cu patru uşi, maşină lungă şi... nu încăpea. Ţinusem locul degeaba.

Mi-am dat seama de cum a apărut. Şi dacă mi-ar fi spus ce marcă de maşină avea, nu mai pierdeam timpul degeaba.

Acum, că venise mergea încet cu maşina şi se uita la mine...

Eu, din locul de unde eram, m-am mutat cu un pas spre stânga mea şi m-am apropiat în dreptul ferestrei ei la maşină, ca să-i spun să nu încerce să parcheze, că nu încape...

Dar, în acelaşi timp... s-a auzit o explozie, chiar lângă noi... adică chiar pe locul unde fusesem eu, câteva secunde mai înainte...

Un televizor mare a căzut „ca din cer" (?), cum am spus, chiar pe locul unde fusesem eu puţin timp mai înainte (?) şi când a căzut, tubul Tv a făcut explozie.

Inutil să mai spun ce se putea întâmpla, dacă îmi cădea televizorul în cap. Eram mort pe loc.

Un tânăr (dement, că altfel nu se explică) tot chiriaş în clădirea noastră, probabil că a avut un argument cu amanta lui (pe chestia televizorului?) că l-a aruncat pe fereastră. (Ei locuiesc la etajul II şi acolo ferestrele sunt foarte largi). Fereastra deschisă; zi de vară...

În fine, lume, comentarii, poliţia...

Bref este că am scăpat cu viaţă, ca prin urechile acului... şi m-am întors cu gândul la pasărea lui Constantin Brâncoveanu (comparativ), adică la mine.

... Doamne (mă gândeam de unul singur) dacă nu aveam vitrina (geamul) de protecţie, pasărea, cum venise direct către mine, mi-ar fi zburat în braţe şi atunci... desigur că nu mai aveam scăpare...

Acum eram mort.

Comunitatea Sf. Fecioare Maria

The Community of Saint Mary the Virgin, așa cum se numește în limba engleză, își are reședința în Mânăstirea Sfânta Maria, la Wantage în comitatul Oxford.

Această comunitate a avut parte de un început ezitant, început caracterizat de o serie de elemente descurajatoare, de o temelie alcătuită din cărămizile dragostei și credinței, așezate pe „nisipurile mișcătoare ale incertitudinii".

S-a reușit depășirea fazei critice de început, în special datorită legăturii și îndrumării celui care poate fi considerat mentorul și întemeietorul Comunității, și anume William Butler. Acesta a fost preotul paroh de Wantage începând din 1844.

William Butler, după ce a primit vicariatul (parohia) de Wantage, a avut în vedere alcătuirea unei asociații feminine, care ar fi trebuit să aibă printre preocupările ei și una referitoare la o anumită activitate, aceea de a pregăti surori (viitoare călugărițe), care să meargă două câte două, în sate ca învățătoare. Această activitate avea drept scop îmbunătățirea educației și creșterea nivelului cultural în mediul rural. Dorința lui W. Butler era, în fapt, aceea de a marca un început în direcția formării de viitori învățători rurali care să contribuie mai accentuat la răspândirea cunoștințelor și educației culturale, la sate iar mai apoi acești învățători să se constituie într-un element de sprijin pentru Biserică.

Destul de curând, în 1848, planurile lui W. Butler au fost aprobate de superiorul său Arhidiaconul Manning. Astfel este chemată la Wantage Elisabeth C. Lockhart, care va petrece Postul Paștilor anului 1848 împreună cu familia Butler, devenind în scurt timp o prietenă apropiată a familiei.

Cu Elisabeth Lockhart s-a gândit D. Butler să aducă la realitate planurile sale, având deplinul ei acord în această direcție. Curând după Paști, două căsuțe au fost cumpărate, și astfel s-au pus bazele noii Comunități.

La început în aceste două reședințe au activat Elisabeth Lockhart ca Maică Superioară și Miss Reid, o profesoară și totodată cunoștința mai veche a Elisabetei. După aceea au mai venit două tinere fete care se ocupau cu gospodăria și care totodată au început pregătirea în vederea participării depline la activitățile Comunității, cu dorința exprimată ca în viitor să devină maici. Activitatea pe care trebuiau să o presteze, era aceea de a preda în fiecare zi, într-o școală de fete și de a vizita săracii și bătrânii bolnavi.

Către sfârșitul anului 1848, mica comunitate s-a mutat într-o casă mult mai spațioasă și mai comodă. În februarie 1849, numărul membrelor comunității a crescut cu încă două surori.

Ideea lui W. Butler, prima ca importanță pentru Comunitate, aceea că ar trebui să se constituie în primul rând ca un Ordin educațional, a trecut pe plan secund, și aceasta în favoarea unei intense activități duse în cadrul școlilor de reeducare, activitate spre care Elisabeth Lockhart se simțea mai atrasă. Acest fapt a provocat o adâncă mâhnire lui W. Butler, mâhnire exprimată într-o scrisoare adresată superiorului său ierarhic Arhidiaconul Manning. În această scrisoare este deplânsă devierea de la scopul inițial și de la ideea de bază de la care s-a pornit alcătuirea acestei Comunități.

După câteva luni de discuții și evaluări, s-a decis, cu asentimentul și cu sprijinul lui Butler, că acea casă de reeducare pe care intenționa să o deschidă E. Lockhart, ar trebui deschisă la Wantage sub conducerea Arhidiaconului Manning și a Reverendului T. Vincent, preotul paroh doi al parohiei Wantage, acesta din urmă ca și capelan al casei.

În data de 2 februarie 1850, patru preoți, patru surori și câțiva simpatizanți, s-au întâlnit pentru a porni împreună și a se dedica primei activități de tip corecțional, asumate de surori din cadrul Bisericii Anglicane, de la Reformă și până atunci.

Trei luni mai târziu, însă, când această activitate demarată cu greu pornise să funcționeze spre bine, Arhidiaconul Manning și cu Maica Superioară s-au convertit la romano-catolicism și au plecat la Roma. Ei au fost curând urmați de un alt preot împreună cu o soră. Această convertire a echivalat pentru Butler cu o dezertare, și i-a cauzat un șoc teribil. Întrebarea care îi persista în minte era aceea referitor la cum vor reacționa celelalte două surori rămase. Astfel el începe o serie de demersuri pentru a le păstra pe o poziție similară cu cea anterioară plecării celor patru. Acțiunea sa va fi până la urmă încununată de succes.

În acest moment dificil, Episcopul Wilberforce a dat dovadă de adevărat prieten, atent și de încredere. Astfel el se hotărăște ca la prima ocazie potrivită să viziteze Comunitatea, ceea ce a și făcut, mai mult chiar la sugestia sa au fost făcute o serie de modificări și de îmbunătățiri. Din acest moment și până la 1854, maicile și-au desfășurat activitatea sub îndrumarea lui Butler, fără ca formal să mai aibă o Maică Superioară. Încet, încet maicile au început să deprindă sentimentul de a trăi în singurătate, sentiment insuflat de W. Butler.

Pe la mijlocul anului 1851, Comunitatea de la Wantage s-a refăcut, depășind perioadele critice. Numărul membrelor ei a crescut cu cinci surori și cu unsprezece aspirante la intrarea în această Comunitate. Odată cu creșterea numărului de viețuitoare, s-a intensificat și activitatea depusă și, s-au adus o serie de modificări casei în care locuiau.

Odată cu amplificarea volumului de muncă și de activități prestate, s-a făcut simțită nevoia numirii unei Maici Superioare (o Stareță). W. Butler, care trăise o experiență amară în trecut, acorda încredere uneia dintre cele două surori care mai rămăseseră din rândul primelor membre ale Comunității, și anume Maicii Harriet, o maică cunoscută pentru smerenia și interiorizarea sa, ea dovedindu-se cea mai bună alegere. Ea a fost instalată ca Maică Superioară, de către episcopul diocezei, această instalare reprezentând prima numire și instalare oficială de Superior (stareț) sau Maică Superioară în domeniul ecclesiastic, în Biserica Anglicană, de la Reformă și până atunci. Maica Harriet a murit în anul 1892.

În anul 1855, piatra de temelie a actualei case a Comunității Sfintei Fecioare Maria a fost pusă de către episcopul diocezan. Un an mai târziu la 15 septembrie 1856 se vor muta în casa cea nouă.

În tot acest timp W. Butler nu și-a pierdut interesul și entuziasmul, însoțite de planurile sale de a întemeia o Sisterhood School, adică o școală monahală condusă și organizată de Comunitate. În anul 1855, episcopul a instituit un Superior și două surori pentru nou-înființata școală, ale cărei atribuțiuni erau să educe și să pregătească spiritual copiii, servitorii și guvernantele.

Oricum, în douăsprezece luni, această școală va fi desființată, după multe dificultăți avute cu Superiorul, iar la sfârșitul anului 1856, cu o nouă soră trecută la catolicism, iar o alta murind după trei luni, viitorul școlii a fost pecetluit. Aceasta a fost o nouă dezamăgire și o nouă lovitură pentru Butler.

Casa de reeducare a fost de asemenea o sursă de anxietate financiară considerabilă, pentru Butler, dar treptat s-a stabilit pe baze trainice și, această jenantă situație financiară a fost depășită.

Regula de conduită a Comunității a fost destul de repede elaborată și a primit aprobarea și validarea episcopală. Comunitatea a fost dedicată Sfintei Fecioare Maria. În completarea la munca pe care o depuneau în casa de reeducare, surorile au primit însărcinarea, de a supraveghea și conduce Școala de Broderii bisericești de la Wantage, Școala Saint Michael, de pregătire profesională, și o Școală de fete. Toate acestea ca o recunoaștere a activității lor.

Biblioteca bine aranjată și destul de bogată, arată că această Comunitate este alcătuită din surori cu o bună pregătire intelectuală. Casa, capela sunt înconjurate de o grădină bine îngrijită, care conferă o atmosferă de pace și dă o anumită prestanță locului.

Astăzi această Comunitate este una de referință și totodată una dintre cele mai importante comunități anglicane.

Viața în mânăstire este centrată în jurul cultului: slujba Sfintei Liturghii, alte slujbe zilnice precum și rugăciunile personale. Totodată, maicile desfășoară o intensă activitate în parohiile apropiate, ajutând și la vindecarea alcoolicilor și reintegrarea lor în societate; vizitează spitale, propovăduiesc cuvântul Evangheliei, oferă găzduire celor ce doresc să petreacă o perioadă de timp în liniște și rugăciune practicând totodată și unele activități specific feminine cum ar fi: broderia.

Aceasta este Comunitatea cu care s-a început, în fapt revigorarea vieții monahale pentru maici în Biserica Anglicană, comunitate ce a rezistat multor valuri împotrivitoare și care are un statut de organizare propriu și aparte, reprezentând totodată o figură luminoasă în anglicanismul de ieri și de azi.

În prezent Comunitatea Sfintei Fecioare Maria numără numai în Anglia aproximativ optzeci de maici.

Ierom. Pahomie Mățău
Mânăstirea „Brâncoveanu"

Părintele NICOLAE NEAGA
în amintire

Pe Părintele Ncolae Neaga nu l-am avut profesor (și-mi pare rău, că, altfel, aș cunoaște acum ceva mai multă ebraică decât am izbutit să uit), dar Prea Cucernicia Sa era rectorul Academiei Andreiene la vremea când, în 1948, îmi isprăveam acolo studiile teologice. În urma grevei studențești de la Cluj rămăsesem pe drumuri, călugăr pribeag și hăituit, a cărui singură grijă mai ramăsese aceea de a parcurge anul IV și de a-și vedea în mână diploma de licență.

Era în februarie, cursurile începuseră. Am făcut o cerere către Mitropolitul Nicolae Bălan, dar la el era greu de ajuns. M-am bucurat atunci de înțelegerea și sprijinul a doi oameni: Părintele Rector Nicolae Neaga, care și-a dat un aviz mai mult decât binevoitor (însoțit de o mențiune verbală mai mult decât delicată: „pentru noi ar fi o cinste să vă avem student") și Arhiereul-Vicar Teodor Scorobeț, care a obținut aprobarea Mitropolitului. Fugarul politic se instala astfel în internatul Academiei, într-un colț oarecum izolat, coleg de cameră (și vecin de pat) cu actualul profesor Ioan Floca. În primăvara acelui an se făceau arestări masive în toată țara, inclusiv printre studenții Academiei Andreiene. Spre a mă pune la adăpost, dar și spre a feri instituția binefăcătoare să aibă necazuri din pricina mea, m-am auto-sechestrat în incinta acesteia, pe care n-am părăsit-o nici măcar pentru un ceas vreme de aproape cinci luni, adică până spre sfârșitul lui iunie, când m-am aflat în posesia diplomei, semnată de Rectorul Nicolae Neaga.

E de prisos să spun că nu eram un necunoscut, că atât profesorii cât și o bună parte din studenți îmi cunoșteau situația. Nu m-a denunțat nimeni!

A vrut Dumnezeu ca Părintele Neaga să se bucure de binecuvântarea Sa și să le supraviețuiască tuturor colegilor din cancelaria profesorală de atunci. Acum, când se află în pragul unei vârste mai mult decât venerabile, îi exprim întreaga mea recunoștință și îl asigur, cu sfântă îmbrățișare, de rugăciunile mele către Dumnezeu. La mulți ani!

† **Bartolomeu Valeriu Anania**
Arhiepiscopul Clujului

CRIZA CONȘTIINȚEI EUROPENE ȘI CRIZA AMBIENTALĂ

Asistăm cu toții la o criză a conștiinței europene contemporane, a cărei gravitate poate fi, adesea, numai intuită, după efectele ce alterează tot mai mult existența umană, punând în pericol viața pe pământ, în integralitatea ei. Această criză se răsfrânge asupra omului și a mediului său social și ambiental. De aceea, considerăm că la originea acestei crize generalizate stă o decădere spirituală, prin care omul a poluat mediul său relațional. Nu putem acuza nici știința, nici tehnica, ci numai omul, în conștiința căruia s-a produs o mutație, pe care am putea-o numi „anti-copernicană", în sensul în care omul, care până nu demult era văzut în dependență creaturală față de Dumnezeu și, prin aceasta, într-un raport determinat față de restul creației, în ultimele secole devine el însuși centru, în jurul căruia trebuie să graviteze totul. Această „revoluție" modifică în primul rând raportul între om și Dumnezeu. Faptul cunoaște o evoluție progresivă, de la afirmarea unei separații totale între Dumnezeu și lume, cu contestarea Providenței (afirmată de naturaliști), până la negarea categorică a lui Dumnezeu și inventarea unor zei proprii. „Triada constituită de producția nelimitată, libertatea absolută și fericirea fără restricții formează nucleul unei noi religii, cea a Progresului: o nouă Împărăție Pământească a Progresului substituie Împărăția lui Dumnezeu. Nu-i surprinzător că această nouă religie a trezit în credincioșii săi atâta energie, vitalitate și speranță".[1] Această religie însă, pe cât este de dinamică, pe atât de falimentară. Căci, deși antropocentrică, se dovedește a fi eminamente anti-umană. „Umanitatea cibernetică evidențiază faptul că a devenit adoratoare a zeiței distrugerii".[2]

Iată deci că la originea crizei ecologice contemporane, deci la baza conștiinței europene falimentare stau motivații metafizice. Iar acestea ar putea avea începutul într-o mutație în teologia creștină europeană, modificare pe care încercăm să o surprindem.

Un conflict între om și natură nu poate pleca decât de la o concepție dualistă asupra lumii. Or, aceasta apare în catolicismul medieval, în urma confruntării creștinismului apusean cu filosofia aristotelică promovată de islam.[3] Astfel, dualismul spirit-materie, creat-necreat, adoptat involuntar, caută să fie justificat rațional, printr-o causae secundae, un intermediar, care-i grația creată. Însă separația între Dumnezeu și lume e totală, imposibil de depășit cu ajutorul grației create și, prin urmare, Dumnezeu, ca ființă abstractă, nu poate avea o legătură directă cu creația.

Îmbinarea artificială între credință și rațiune, prin predominanța celei din urmă, a dus la un conflict între ele, manifestat prin „momentul copernican", când teologia apuseană n-a putut depăși modelul ptolemaic. Atunci a fost exprimată confruntarea deschisă între Biserică și știință. Din acest moment, știința a evoluat singură, necontrolată.

Criza teologiei apusene atinge o culme la jumătatea mileniului al doilea, când are loc Reforma. Dar aceasta a însemnat o cădere și mai mare, căci dualismul spirit-materie a fost accentuat. Lumea devine sediu al răului, în care omul e condamnat să trăiască. Drept încercare de îndreptare a acestui fatalism, teologia predestinării caută să salveze omul cu mijloace externe, ce depășesc voința lui, creând astfel tipul omului muncitor, care are drepturi nelimitate. Căci în măsura în care grația lui Dumnezeu l-a predestinat a face parte dintre cei aleși, se poate considera stăpân absolut al întregii existențe, iar tehnica nu-i decât instrumentul prin care natura trebuie pusă sub controlul său.

Dar nu numai natura trebuie supusă, ci și semenii. Dacă sunt săraci, înseamnă că grația lui Dumnezeu nu i-a predestinat bunăstării. Așadar, pot fi exploatați. Este justificarea teologică a capitalismului. Socialismul n-a făcut decât să extindă aceste principii asupra tuturor oamenilor, „propunând ca ideal o viață burgheză pentru toți, indicând în burghezia generalizată modelul omului nou".[4] Dar concurența, ca lege economică și expresie a luptei omului contra semenului și a afirmării „aleșilor", nu poate lipsi, ci este o caracteristică a tipului de relație dintre oameni și mobilul expansiunii omului în detrimentul naturii. Criza ecologică este deci o expresie a crizei relațiilor interumane.

„Criza ecologică pune în discuție antropocentrismul gândirii occidentale. Poate această pretenție a omului, pus în centrul creației, stă la originea manipulării și distrugerii lumii, ce se efectuează sub ochii noștri",[5] notează un teolog catolic.

(Continuare în pag. a 6-a)

Ierom. Iuvenalie Ionașcu

1 Erich Fromm — Avere o essere, Ed. Mondadori, Milano, 1994, p. 12.
2 Ibidem, p. 168.
3 Diacon Asist. Dr. Vasile Răducă — Grija Bisericii față de mediul ambiant, în S.T., nr. 3/1990, p. 109—110.
4 E. Fromm, op. cit., p. 12.
5 A. Lobato, O.P. — recenzie la cartea: Dio, mondo e natura nelle religioni orientali. în coordnarea lui Giacomo Canobbio, Padova, 1993, în rev. „Angelicum", vol. 72/1995, fasc. 1, p. 134—135.

IMPORTANȚA TAINEI MĂRTURISIRII ÎN PASTORAȚIE

Una dintre îndatoririle esențiale ale sfinților slujitori bisericești este activitatea permanentă de propovăduire a dreptei credințe și de călăuzire a vieții credincioșilor în învățătura Bisericii. Se urmărește întărirea iubirii creștine, materializată în fapte bune și totodată eliminarea patimilor omenești, care pot submina năzuința omului spre dobândirea mântuirii. E o acțiune de pastorație, de îndrumare a credincioșilor, care se poate desfășura prin diferite metode. Cea mai importantă dintre acestea nu se pare a fi Spovedania. Elementul principal în Spovedanie este, ca în orice Taină, lucrarea lui Dumnezeu. Fără îndoială, însă, că în scaunul Spovedaniei, duhovnicul are prilejul cel mai potrivit de a învăța pe credincioși adevăruri esențiale pentru mântuire și de a-i trezi sensibilitatea religioasă și morală în fața problemelor vieții. Duhovnicul îi poate conduce și îndrepta gândirea lui în direcția eliminării păcatului. Între duhovnic și penitent se creează o legătură sufletească, favorabilă orientării penitentului spre o viață curată în Hristos. Duhovnicul e dator să păstreze această legătură și să devină un cârmuitor permanent al credincioșilor săi, un judecător înțelept și blând al faptelor și gândurilor lor, un mângâitor la care fiii săi duhovnicești să găsească, în orice împrejurare, soluții și dezlegări în greutățile prin care le e dat să treacă. Credinciosul vede în duhovnicul său un ocrotitor spiritual, un părinte care se roagă pentru el și împreună cu el pentru ușurarea greutăților sufletești, pentru împăcarea conștiinței sale și îi deschide calea spre Hristos.

E posibil ca acest aspect al legăturii sufletești despre care vorbim să dea impresia unei păstoriri individuale. Experiența arată, însă, că pastorația individuală stă la temelia pastorației colective și că în ultima instanță țelul pastorației este instalarea unei vieți duhovnicești în toată parohia și nu numai într-o parte dintre credincioșii ei. Dezvoltarea și progresul vieții creștine este stabilirea unei legături morale între fiecare ins în parte și între totalitatea credincioșilor „ca toți să fie una" în credință și viață, în aspirații spre bunătate și desăvârșire. Duhovnicul știe prea bine că Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut (Lc. 19, 20), iar el, duhovnicul, reprezintă în fața parohiei pe Fiul Omului. E necesar deci ca el să se preocupe și de cei ce se pot rupe de Biserică și implicit de Hristos. În primul rând trebuiesc cercetate și aflate cauzele străcirii sau lipsei lor duhovnicești. Tratând în mod pozitiv cauzele, sau înlăturându-le, se vor înlătura și efectele nocive față de suflet și față de Biserică. Cu autorul Spovedaniei se pot afla mai ușor aceste cauze și se pot găsi mijloace de a le înlătura. Se constată de cele mai multe ori că în parohiile în care credincioșii se mărturisesc în număr mare, iar duhovnicii acordă atenție fiecărui caz, frecvența la sfintele slujbe este în creștere și influențele prozelitismului sectar devin fără efect.

Nu e deloc ușor să fii duhovnic, pentru că ești nevoit să înțelegi și să dezlegi problemele vieții tuturor și să contribui în cea mai mare măsură la trezirea puterilor interioare latente ale omului spre tot ce este bun. Trebuie să înveți mereu să cunoști starea sufletească a fiecăruia. În Spovedanie, sub raportul cunoașterii penitentului, nu se pot formula reguli. Nu vei găsi doi penitenți identici. Fiecare are eul său propriu. Duhovnicul trebuie să dobândească treptat încusința de a pătrunde în acest eu, fără a leza pe cineva în demnitatea lui.

Unele îndrumări sunt date duhovnicului în povățuirile Molitfelnicului, dar ele sunt principii generale pe care duhovnicul e dator să le aplice la cazuri individuale. Astfel trebuie să ținem cont de vârsta, starea socială, profesia, cultura, sexul, starea sănătății, de anumite calități, sau scăderi în comportamentul penitenților, spre a aplica fiecăruia îndrumările corespunzătoare. Penitenții trebuie să vadă în persoana duhovnicului pe tatăl, care iubește, pe medic, care se străduiește să vindece, pe judecător care judecă cu înțelepciune și răbdare greșelile, dar nu le osândește cu pierderea nădejdii în iertare, ci le dă canoane spre înlăturarea viciilor, sau a greșelilor. Credincioșii trebuie să știe că îndatoririle ,sau canonisirea pe care o dă duhovnicul la Spovedanie nu are caracter de pedeapsă, ci este un mijloc de îndreptare, un ajutor în lupta împotriva păcatului. Canonisirile sunt exerciții spirituale care năzuiesc să reorienteze pe păcătos, să-l întărească în bine, să ajunge patimile din viața lui, să-l înarmeze cu puterea de a rezista ispitelor și a birui păcatul, apropiindu-l cât mai mult de Dumnezeu.

Taina Mărturisirii va aduce o contribuție însemnată la păstorirea credincioșilor atunci când duhovnicii își vor merita pe deplin numele ,adică vor fi „plini de Duhul Sfânt", cum se exprimă Sfinții Părinți. Ei trebuie să întreacă în înțelepciune și viețuire pe fiii lor duhovnicești, ca „o icoană a întregii bunătăți". Atunci vor fi ascultați și prețuiți de credincioși. Numai atunci cuvântul preotului, rostit în numele lui Iisus Hristos, va găsi răsunet în inima lor și ei se vor simți legați indestructibil de Biserică, înțelegând că numai în Biserică există mântuire.

Este adevărat că și duhovnicii iscusiți întâmpină greutăți în pastorație din partea acelor enoriași care nu frecventează slujbele bisericești, sau nu se spovedesc, din cauza unei dezobișnuințe îndelungate. În multe cazuri, se pot găsi însă remedii. Preotul va trebui să se apropie cu atenție și bunătate de asemenea enoriași și să le câștige încrederea (dar fără a le urma în eventualele lor obișnuințe sau deprinderi rele) și cu un tact pastoral adecvat cazului să-i apropie de biserică. Sunt demne de reținut cuvintele Pr. Prof. D. Stăniloae: „Cu ocazia cercetării caselor credincioșilor cu anumite ocazii, preotul duhovnic nu va mai aștepta pasiv și oficial inițiativa credincioșului, pentru mărturisire, ci va trebui să închege cu el relații de directă comunicabilitate umană înainte de Taină. El nu va trebui să aștepte să fie solicitat pentru mărturisire, ci va trebui să aducă pe credincios direct spre ea, ba chiar să realizeze cu el niște preliminarii ale mărturisirii în convorbirile mai intime spre care îl conduce pe credincios". (Taina pocăinței ca fapt duhovnicesc, în Ortodoxia, 1972, nr. 1, p. 5). În acest fel va deveni mai ușoară apropierea de biserică și de mărturisire.

Taina Spovedaniei poate oferi pastoației un sprijin valoros, fiind o lucrare sfântă, ce are loc în prezența Mântuitorului.

Acest adevăr e exprimat în cuvintele duhovnicului către penitent: „Iată, fiule, Hristos stă nevăzut..." De aceea îndemnul duhovnicului, în cadrul Tainei, are autoritate mai mare asupra credincioșilor, ca în alte împrejurări, și poate crea premize trainice pentru întărirea unității de credință și creșterea evlaviei, pentru apărarea familiilor, amenințate de dezbinare, pentru promovarea natalității, pentru împăcarea celor învrăjbiți, pentru eliminarea treptată a diferitelor vicii și pentru alte acțiuni importante și binefăcătoare în viața religioasă și socială a parohiei. Dar pentru a putea realiza asemenea obiective, preotul duhovnic e dator să organizeze spovedirea în condiții de destindere, evitând aglomerațiile și graba, care favorizează superficialitatea și neputința de a asculta mărturisirea și de a-i da penitentului

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Colotelo Mihai

Din legăturile Athosului cu Ţările Române

Însemnările aghioritului Chesarie Daponte despre călătoria sa în Ţările Române (iulie 1757 — august 1760)

Printre cărturarii greci de seamă ai secolului al XVIII-lea se numără şi Constantin Chesarie Daponte, din insula Skopelos, vieţuitor al mânăstirii athonite Xeropotamu din anul 1757 şi până la trecerea sa la cele veşnice în 1784.

Monahul athonit a fost un scriitor prolific şi multe din lucrările sale au văzut lumina tiparului în timpul vieţii acestuia, ca, bunăoară, „Oglinda femeilor" (Leipzig, 1766), „Hristoitie" (1770), „Engolpion corespunzător . . ." (Veneţia, 1770), şi „Cină duhovnicească" (Veneţia, 1778), în timp ce altele aveau să-i apară postum, ca, „Grădina Harurilor" şi „Explicarea Sfintei Liturghii . . . în versuri . . ." (Viena, 1795), iar câteva au rămas „netipărite până astăzi".[1]

Acelaşi monah cărturar a fost şi un mare călător, cum o dovedeşte, cu prisosinţă, şi lunga sa călătorie în Ţările Române, despre care, însă, se cunoştea, până cu câtiva ani în urma, numai din cele consemnate de însuşi Daponte în lucrarea sa „Grădina Harurilor", tipărită de către Gavriil Sofocleos, la Atena, în anul 1880. În anul 1986, însă, Gh. Kehaghioglu publica studiul „Elemente inedite privitoare la Ch. Daponte din manuscrisul Vytinas nr. 1", în revista „Eranistis" (t. 18, paginile 35—56), şi în care găsim referinţe referitoare la respectiva călătorie a aghioritului Chesarie Daponte. Şi, foarte recent, şi anume, în anul 1993, Preotul Constantinos Kallianos, originar şi el din Skopelos, asemenea ilustrului său compatriot, întocmea itinerarul călătoriei efectuată de monahul Chesarie Daponte „de la 2 mai 1757 şi până Duminică 11 septembrie 1765", chiar în baza „însemnărilor de călătorie" ale acestuia, aflate în codicele manuscris nr. 82 al Mânăstirii Xeropotamu. Cu precizarea, totodată, că Preotul Constantinos Kallianos a folosit — potrivit propriei sale menţiuni[2] — la întocmirea itinerarului călătoriei lui Chesarie Daponte, atât lucrarea acestuia, „Grădina Harurilor", cât şi articolul lui Gh. Kehaghioglu — menţionat mai sus — citându-le, de altfel, pe ambele.

Itinerarul călătoriei aghioritului Chesarie Daponte, întocmit de Preotul Constantinos Kallianos, în anul 1993, a fost prezentat în cadrul unui articol intitulat „Însemnările de călătorie ale lui Chesarie Daponte (Din Codicele nr. 82 al Mânăstirii Xeropotamu)", publicat în revista athonită „Protaton", din martie—aprilie 1996, paginile 42—44.

Din itinerarul călătoriei lui Chesarie Daponte, întocmit de Kallianos, rezultă că monahul aghiorit s-a aflat în Ţările Române începând din iulie 1757 şi până în august 1760.

În cele ce urmează, redăm din articolul Preotului Constantinos Kallianos, în traducere românească, itinerarul călătoriei lui Chesarie Daponte în Ţările Române:

„Luni 22 mai 1757 (de Rusalii) plecarea în călătorie însoţit de un monah şi de un ieromonah.

20 iulie 1757 (de Sfântul Ilie) la Bucureşti. (Daponte menţionează şi alte opriri în timpul călătoriei sale, ca, la metohul Xeropotamului din Enos (munte în Cefalonia, n. n.), la metohul Lavrei din Adrianopol, la Târnovo, la Rahovita, la Cotroceni etc.).

1 aprilie 1785 de la Bucureşti în Bogdania (Moldova).

13 aprilie 1758 (Lunea din Săptămâna Mare) la Iaşi.

Joi, 25 februarie 1759 (de Sf. Righin)[3] de la Iaşi din nou spre Bucureşti: mai exact, după cum găsim menţionat la Gh. Kehaghioglu, la 20 martie Daponte ajunge la Plumbuita (metoh al Xeropotamului), iar la 25 martie „iarăşi sosirea la Bucureşti". Amână călătoria lui la Constantinopol din cauza ciumei.

6 august 1760 (de Schimbarea la Faţă) de la Bucureşti la Constantinopol.

17 august 1760. „La Fanar" (p. 43).

Din cele de mai sus, constatăm că monahul cărturar, Chesarie Daponte, a vieţuit în Capitala Ţării Româneşti, mai întâi, de la 20 iulie 1757 şi până la 1 aprilie 1758, apoi, de la 25 martie 1759 şi până la 6 august 1760. Iar, în Capitala Moldovei de la 13 aprilie 1758 şi până la 25 februarie 1759. Şi, în ambele capitale, cărturarul aghiorit s-a dus, fără îndoială, şi la curţile domneşti, precum şi la mitropoliile celor două ţări române, cu toate că nu aminteşte nimic în „însemnările" sale de călătorie. Cert este că, în Ţara Românească, în martie 1759, Chesarie Daponte a vizitat metohul mânăstirii sale athonite, şi anume, Mânăstirea Plumbuita,[4] de unde, cu siguranţă, a primit ajutoare băneşti pentru Xeropotamu. De altfel, metohurile mânăstirilor athonite din Ţările Române au constituit, după cum este cunoscut, timp de mai multe secole, o sursă principală de venituri pentru aşezămintele monahale din Athos.

Călătoria lui Chesarie Daponte în Ţările Române a avut darul de a-l face să se intereseze şi să scrie despre evenimente petrecute în istoria acestora în lucrarea sa „Cronicul războiului de 4 ani — 1736—1739".[5] Apoi, să mai precizăm că ştiri despre Ţările Române aflăm şi în alte două lucrări ale lui Daponte, ambele apărute postum, şi anume, în „Catalog istoric al Romeilor care au deţinut funcţii oficiale"[6] (1700—1784),[7] şi în „Cronica 1648—1704".[8]

Pr. Dr. Ioan Dură

---

1 Linos Politis, **Historia tis Neoellinikis logotehnias**, ed. a IV-a, Atena, 1985, p. 92.

2 A se vedea revista „Protáton", nr. 58, martie—aprilie 1996, p. 44.

3 Sfântul martir Righin a fost episcop al insulei Skopelos, adică, al locului natal al lui Chesarie Daponte, motiv pentru şi care, de altfel, îl menţionează, ultimul, în „însemnările sale de călătorie". (Despre Sfântul Righin a se vedea „Mineiul pe luna Februarie", ed. a V-a, Bucureşti, 1976, p. 245).

4 Mânăstirea Plumbuita, situată în Colentina Bucureştiului, fusese închinată Sfântului Munte Athos încă de la sfârşitul secolului al XVI-lea.

5 Apud Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, vol. 2, Bucureşti, 1981, p. 650.

6 În **„Istoria Bisericii . . ."**, lucrarea apare tradusă cu titlul: „Catalog al grecilor însemnaţi" (vol. 2, p. 650).

7 Publicat de K. Sathas în „Mesaioniki Bibliothiki", t. 3, Veneţia, 1872; ed. a II-a, Atena, 1972.

8 Publicat tot de K. Sathas în acelaşi tom.

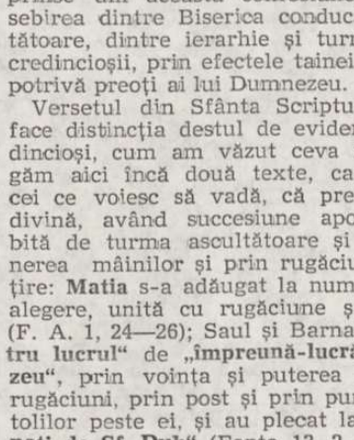

Biserica „SF. ADORMIRE" — Braşov — centenară

Zidită în urmă cu exact 100 de ani, biserica „Sf. Adormire" din Braşov-Centru şi-a sărbătorit în chip festiv centenarul existenţei sale.

Piatra de temelie a fost pusă în 9/21 iulie 1895, iar biserica a fost terminată la 20 sept. 1896 şi a fost sfinţită de mitropolitul Ioan Meţianu. Planurile şi devizele au fost făcute de către arhitectul G. Bruss după modelul bisericii greceşti din Viena. Pictura în stil neobizantin a fost făcută de către maestrul Anastasie Demian. Biserica a fost restaurată în decursul vremii de mai multe ori, în 1963 sub păstorirea pr. dr. Vasile Coman, viitorul episcop al Oradiei, în 1972 şi 1986 sub păstorirea pr. Nicolae Coman, actualul paroh.

La iniţiativa P. C. preoţi parohi Nicolae Coman şi Pompiliu Dumbravă şi a Consiliului parohial, **I. P. S. Mitropolit Antonie** a venit în mijlocul parohienilor şi a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Adormire din Braşov în 18 august a.c., prima duminică după Sf. Marie Mare.

La Sf. Liturghie I. P. S. Sa a fost înconjurat de un ales sobor de preoţi şi diaconi. Din sobor a făcut parte ca invitat, şi P. S. Casian, Episcopul Dunării de Jos, care a coliturghisit împreună cu I. P. S. Sa.

La vremea cuvenită C. diacon Sorin Şerban a fost hirotonit întru preot pe seama capelei nou-înfiinţată a Spitalului de Neuropsihiatrie din Braşov. Înainte de terminarea Sf. Liturghii, C. Sa a fost hirotesit întru duhovnic.

După otpustul Sf. Liturghii, P. C. pr. paroh N. Coman a exprimat vii mulţumiri I. P. S. Sale pentru prezenţa la festivitate şi a făcut apoi o scurtă incursiune în istoria seculară a bisericii parohiale.

I. P. S. Mitropolit Antonie a rostit un bogat cuvânt de învăţătură creştinească legat de cinstirea acordată Maicii Domnului, a cărui Adormire a prăznuit-o Biserica la 15 august şi al cărui hram îl poartă şi biserica aceasta.

I-a îndemnat pe toţi cei prezenţi la păstrarea credinţei strămoşeşti şi la punerea în lucrare a dumnezeieştilor porunci ale Bisericii. A arătat totodată importanţa preotului duhovnic în viaţa Bisericii şi a credincioşilor, legat de hirotesirea întru duhovnic a noului preot.

P. S. Casian a dat glas bucuriei de a se afla la Braşov ca invitat al I. P. S. Sale şi de a participa la acest eveniment aniversar din viaţa parohiei.

La sfârşitul Sf. Slujbe, P. C. prot. Zenovie Moşoiu a mulţumit înalţilor ierarhi pezenţi, precum şi tuturor credincioşilor care au luat parte în număr mare la Sf. Liturghie. Au fost acordate Acte de apreciere celor doi parohi, precum şi Consiliului şi Comitetului Parohial.

Întreg soborul slujitor, având-l în frunte pe **I. P. S. Mitropolit Antonie**, urmat de mulţimea credincioşilor, s-a deplasat în Piaţa Sfatului din Braşov, unde a fost oficiat un TE DEUM de mulţumire.

Au fost prezente autorităţi civile şi militare ale jud. Braşov. Înainte de slujba de TE DEUM, fanfara militară a intonat imnul de stat al României. După oficierea slujbei, au luat cuvântul P. C. Pr. Nicolae Coman, dl. Ioan Ghişe, primarul municipiului Braşov, dl. prof. Ioan Topolog, dl. colonel (r) Mardare, **I. P. S. Mitropolit Antonie** a rostit şi aici un vibrant cuvânt, scoţând în relief patriotismul, jertfelnicia şi eroismul generaţiilor de înaintaşi. „Să ne arătăm şi noi cei de astăzi — a spus I. P. S. Sa în încheiere — demni de valorile nepieritoare ale istoriei înaintaşilor noştri, buni români, iubitori de Biserică şi de Neam şi promotori ai păcii şi înţelegerii între toţi cei care locuiesc pământul românesc".

O agapă creştină a încheiat această sărbătoare a credincioşilor ortodocşi şi a parohiei „Sf. Adormire" din oraşul de la poalele Tâmpei.

Arhid. Visarion Bălţat

† Pr. IOAN BUCURENCIU

În ziua de 20 august 1996 a trecut la cele veşnice vrednicul preot Ioan Bucurenciu, de la parohia Târnava, protopopiatul Mediaş.

Adormitul în Domnul a văzut lumina zilei, la data de 2 martie 1938, în satul Mândra, jud. Sibiu, din părinţii Achim şi Maria Bucurenciu. Şcoala elementară a urmat-o în satul natal, după care liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu. În anul 1957 este admis la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, pe care-l absolvă în 1962, an în care-şi ia şi licenţa. În toamna aceluiaşi an este angajat ca profesor de română la şcoala generală din Alămor, după care, la Bahnea şi Loamneş, activând în această muncă până în anul 1968. Concomitent cu munca de profesor urmează, la fără frecvenţă, facultatea de filologie, de la Cluj şi Baia Mare, pe care o absolvă în anul 1978.

La data de 1 iunie 1968 se căsătoreşte cu tânăra Eugenia Lupean, din Şeica Mare, Dumnezeu binecuvântându-le căsnicia cu două fete: Dana şi Luminiţa, ultima acum absolventă a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, secţia teologie-litere.

Dorinţa de-a sluji Altarul şi Biserica Ortodoxă, care l-a format, îl face pe tânărul Ioan Bucurenciu să ceară aprobarea hirotoniei sale întru preot, dorinţă ce s-a realizat la data de 8 iunie 1968, fiind numit preot paroh la parohia ort. rom. Chesler şi filia Făget, pe care-o păstoreşte până în anul 1972, când se transferă la parohia Târnava.

Prin purtarea sa de grijă şi susţinerea credincioşilor parohiei, aici se modifică şi extinde biserica parohială, devenind, prin aceste lucrări, mai încăpătoare, după care o pictează în tehnica fresco. La invitaţia parohiei, în luna decembrie 1983, Înalt Prea Sfinţitul nostru Părinte Mitropolit al Transilvaniei, a sfinţit această biserică, cu care prilej, părintele Ioan Bucurenciu a primit o distincţie onorifică bisericească iar consiliul parohial un act de apreciere.

(Continuare în pag. a 7-a)

Prot. Ioan Găban

Importanţa Tainei mărturisirii în pastoraţie

(Urmare din pag. a 5-a)

îndrumări corespunzătoare), a se vedea Învăţătura pentru Spovedanie din Molitfelnic, Bucureşti, 1984, p.p. 51—54).

Tot în vederea realizării unei creşteri duhovniceşti la penitenţi, preoţii trebuie să combată obiceiul multor persoane, care, când se spovedesc acuză numai pe alţii, considerându-se pe sine fără vină, fără păcate.

Pastoraţia bolnavilor trebuie să reţină în mod deosebit atenţia duhovnicului. Pe de o parte bolnavii sunt expuşi mai des acţiunii prozelitismului sectar, pe de altă parte de ei trebuie să poarte grijă cei ce au primit canonisire în acest sens.

Aşezarea canonisirilor, sau epitimiilor de către duhovnic este una din problemele cele mai grele în Taina Spovedaniei. Fără epitimie nu se poate. Păcatul trebuie eliminat prin căinţă iar în locul lui trebuie sădită virtutea. Epitimia are rolul de a favoriza şi întări virtutea, de a determina pe om să adopte un alt stil de viaţă, contrar celui din trecut.

În aşezarea epitimiilor, duhovnicii trebuie să aibă în vedere eficacitatea lor în acţiunea pastorală din întreaga parohie.

Epitimiile vor avea rolul de a întări dreapta credinţă, de a ridica nivelul vieţii duhovniceşti, de a combate viciile şi patimile, de a îndrepta relele sociale, pricinuite de păcat, de a spori în rugăciune, în post şi în fapte bune, de a impune iertarea şi mai ales de a contribui, prin diferite acţiuni la ajutorarea aproapelui atât în sens material cât şi în cel duhovnicesc. Epitimiile trebuie să trezească la penitenţi convingerea că mântuirea personală se dobândeşte în măsura în care noi contribuim la mântuirea aproapelui. În acest context trebuie să notăm că nu este suficient să avem bucurii sufleteşti; Iisus Hristos ne cere să lucrăm în aşa fel ca şi alţii să aibă aceleaşi bucurii. Este foarte bine că ne spovedim şi îndepărtăm păcatul. Hristos-Domnul doreşte însă să contribuim cu înţelepciune ca şi aproapele să facă la fel. E bine că participăm la sfintele slujbe ortodoxe, dar pentru Hristos va fi bucurie mare, când vom reuşi să aducem şi pe aproapele nostru în Biserica Ortodoxă.

Iată câteva gânduri care, credem, că pot fi de folos duhovnicilor pentru aşezarea epitimiilor într-o infinitate de cazuri.

CRIZA CONŞTIINŢEI EUROPENE ŞI CRIZA AMBIENTALĂ

(Urmare din pag. a 5-a)

Prin urmare, la originea acestei gândiri antropocentrice a stat teologia apuseană care „a dezvoltat în mintea omului ideea absenţei lui Dumnezeu din creaţie, sub motivul transcendenţei Sale, fapt care s-a soldat cu procesul de secularizare a lumii şi a dus la golirea materiei de orice conţinut sau semnificaţie spirituală".[6] Cu alte cuvinte, „teologia a confundat transcendenţa lui Dumnezeu cu absenţa Lui din creaţie", iar „pe om plasându-l deasupra creaţiei, ca domn şi stăpân al naturii".[7]

Pornind de la aceste constatări, înţelegem că ecologia se găseşte în interiorul raportului dintre demnitatea vieţii umane şi demnitatea naturii, în care unitatea ontologică între om şi cosmos este, neglijată, în favoarea unei lumi artificiale, pe care omul şi-a construit-o. „Suntem azi într-o perioadă de anti-naturalitate (chiar dacă descoperirile noastre derivă din natură): va depinde de capacitatea noastră de a reconverti la natură aceste elemente artificiale, pentru a ni se permite să supravieţuim într-o lume încă nu deplin dezumanizată".[8]

Pentru sociologii contemporani, această tensiune denotă „o incapacitate biopsihică, ba chiar o criză de civilizaţie sau, mai ales, de cultură".[9] Iar aceasta ar fi rezultatul transformării lui homo sapiens în homo oeconomicus. Astfel, omul nu numai s-a transformat pe sine, dar a modificat şi mediul în care trăieşte, printr-o resemnificare cu consecinţe grave, atât pentru el, cât şi pentru natură. „Biosfera a devenit o tehnosferă, adesea ostilă omului".[10] Această „a doua natură", pe care omul şi-a creat-o, devine sufocantă pentru sine şi distructivă pentru „adevărata" natură, în care Dumnezeu l-a aşezat să trăiască. „Omul, întorcându-se de la Dumnezeu, lasă frâu liber poftelor, se foloseşte rău de putere, de tehnologie şi trăieşte în ignoranţa şi înşelăciunea care îi ascunde suferinţa creaţiei".[11]

Această „mentalitate tehnomorfă"[12] n-a întârziat să-şi manifeste efectele nefaste asupra cosmosului, ameninţând astfel omenirea cu autodistrucţia. De aceea, oamenii de ştiinţă au început să-şi pună în mod serios problema salvării naturii, ca şi condiţie a salvării omului. Ei înţeleg acum nu doar că sursele naturii sunt limitate şi că economia se află în impas, ci mai ales că avem de-a face cu o criză de conştiinţă, ce continuă să degradeze mediul relaţional al omului. „Folosirea justă a pământului propune nu atât o problemă tehnică sau economică, cât mai ales una metafizică (. . .). Pământul e un simplu mijloc de producţie, sau e ceva mai mult, ceva ce are un scop în sine?".[13]

J. Moltmann vede în mentalitatea occidentală o vocaţie masculină de dominare distructivă asupra unei naturi feminine, dereglată şi pasivă. Critica sa nu priveşte atât antropocentrismul, cât androcentrismul.[14]

Aceşti oameni de ştiinţă întrevăd necesitatea, exprimată adeseori în termeni categorici, a unei etici care să reglementeze raportul omului cu natura. „Soluţionarea fundamentală (a conflictului dintre om şi natură — n.n.) presupune drastice şi rapide transformări ale atitudinii umane",[15] mai ales în ce priveşte ambientul. Depăşirea crizei ambientale necesită o nouă ierarhie de valori într-o „societate bolnavă", al cărei element de bază, „omul nou", are „o personalitate bolnavă", ameninţată de „un spirit de cuantificare, abstractizare şi depersonalizare"; „modificări de ordin fundamental în valorile şi în atitudinile omului, ca, de exemplu, o nouă etică şi un nou raport cu natura",[16] sunt imperative de neevitat.

Aceste semnale de alarmă sunt întemeiate, dar soluţiile propuse de oamenii de ştiinţă nu sunt întotdeauna cele mai potrivite. Şi aceasta, în cazul în care ei oferă soluţii; căci cel mai adesea se mulţumesc să afirme necesitatea unei etici, a unui nou raport al omului cu natura, dar ezită să-l exprime concret.

---

6 Pr. Prof Dr. Dumitru Popescu — Comentariu la Raportul Secţiei I al Adunării Generale de la Canberra a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, în „Teologie şi Cultură", Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 119.

7 * * * — Raportul Secţiei I al Adunării Generale de la Canberra, p. 4, appud Pr. Prof. Dr. D. Popescu, op. cit., p. 119:

8 G. Dorfles — Artificio e natura, Ed. Einaudi, Torino, 1877, p. 20, appud Maria A. La Torre, Ecologia e morale, Cittadella Editrice, Assisi, 1990, p. 18.

9 Maria A. La Torre, op. cit., p. 16.

10 Ibidem, p. 15.

11 * * * — Raportul Secţiei I . . ., p. 119.

12 K. Lorenz — Il declino dell'uomo, Ed. Mondadori, Milano, 1985, p. 75, appud Maria A. La Torre, op. cit., p. 18.

13 E. F. Schumaker — Piccolo e bello. Uno studio di economia come se la gente contasse qualcosa, Ed. Mondadori, Milano, 1978, p. 83, appud Maria A. La Torre, op. cit., p. 14.

14 Jurgen Moltmann — Scoprire Dio nella creazione, Ed. Mondadori, Milano, 1981, p. 12, appud Maria A. La Torre, op. cit., p. 23.

15 E. Fromm, op. cit., p. 181.

16 Ibidem, p. 19.

ÎNVĂŢĂTURĂ DESPRE BISERICĂ

(Urmare din pag. a 4-a)

Apostoli, la Cincizecime: **„Şi nimeni nu-şi ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu după cum şi Aaron"**, zice Sf. Apostol Pavel (Evrei 5, 4), **„Şi El a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alţii prooroci, pe alţii binevestitori, pe alţii păstori şi învăţători, spre desăvârşirea sfinţilor, la lucrul slujirii la zidirea trupului lui Hristos"** (Efeseni 4, 11—12).

Protestanţii, şi toate formaţiile religioase desprinse din această confesiune, nu recunosc deosebirea dintre Biserica conducătoare şi cea ascultătoare, dintre ierarhie şi turmă, spunând că toţi credincioşii, prin efectele tainei botezului, sunt deopotrivă preoţi ai lui Dumnezeu.

Versetul din Sfânta Scriptură, citat la început, face distincţia destul de evidenă între cler şi credincioşi, cum am văzut ceva mai sus. Mai adăugăm aici încă două texte, care dovedesc, pentru cei ce voiesc să vadă, că preoţia este de obârşie divină, având succesiune apostolică, este deosebită de turma ascultătoare şi se obţine prin punerea mâinilor şi prin rugăciuni speciale, de sfinţire: **Matia** s-a adăugat la numărul apostolilor prin alegere, unită cu rugăciune şi descoperire divină (F. A. 1, 24—26); Saul şi Barnaba s-au **„osebit pentru lucrul"** de **„împreună-lucrători ai lui Dumnezeu"**, prin voinţa şi puterea lui Dumnezeu, prin rugăciuni, prin post şi prin punerea mâinilor apostolilor peste ei, şi au plecat la propovăduire **„mânaţi de Sf. Duh"** (Fapte 13, 2—4; cf. şi Galateni 1, 1).

Ierarhia bisericească este **„împreună lucrătoare a lui Dumnezeu"**, în Biserică, până la sfârşitul veacurilor, pentru că Mântuitorul Hristos, Dumnezeu adevărat, deşi S-a înălţat cu Trupul la cer şi stă de-a dreapta Tatălui, în Sf. Treime, este de faţă, cu Trupul Său, în Biserică, prin prefacerea pâinii şi a vinului în Trupul şi Sângele Lui.

Ca „împreună lucrători ai lui Dumnezeu", preoţii continuă lucrarea de mântuire a Domnului Hristos, prin cele trei puteri sau slujiri ale Sale pe pământ: **învăţătorească, arhierească** sau **sfinţitoare** şi **împărătească** sau de **conducere a Bisericii.**

„Ogorul", pe care ierarhia divină îşi desfăşoară lucrarea de mântuire, prin cele trei slujiri sau puteri divine, este sufletul şi trupul credincioşilor. Comunitatea sau obştea credincioşilor, în care lucrează păstorii sufleteşti, creşte maiestuos şi se întăreşte, şi devine **„zidirea lui Dumnezeu"**, înălţată prin „puterea credinţei şi a dragostei, atât a **„înţelepţilor meşteri"** (cf. I Cor. 3, 10), cât şi a fiecărui mădular din obştea creştină. Temelia acestei clădiri este pusă de Însuşi Domnul Hristos (I Cor. III, 11) şi zidirea ei este săvârşită tot de El, prin **„împreună lucrătorii Săi"**.

Zidirea sau clădirea spirituală a Bisericii s-a asemănat, spre uşoară înţelegere, cu o construcţie de zid, uriaşă, în care se vede cum lucrează la ea Arhitectul, meşterii şi zidarii, şi în care se văd, de asemenea, uneltele şi materialul cu care se lucrează la ea.

Scrierea creştină, cunoscută sub numele de **„Păstorul lui Herma"** alcătuită cam pe la anul 100, după Hristos, de unul din părinţii apostolici, într-unele din descoperirile divine, arată minunata zidire făcută de îngeri, a unui uriaş trup, care este Biserica, alcătuită din pietre felurite: **clerici şi credincioşi.**

Cum se vede, Sf. Scriptură şi Sf. Treime ne învaţă că Biserica este un trup, bine închegat, alcătuit din osebite mădulări, rânduite de Dumnezeu: **păstori sufleteşti** şi **credincioşi** (cf. Cor. 12, 27 sq) şi fiecare din ei au îndatoriri morale, proprii, şi, în acelaşi timp, toţi, laolaltă, au îndatorirea de a păstra şi întări unitatea dreptei credinţe, spre sănătatea trupului lui Hristos, care este Biserica.

Sf. Grigore Teologul (330—390), tâlcuind rostul fiecărui mădular al corpului omenesc şi rolul fiecărui mădular viu al trupului lui Hristos, care este Biserica, spre armonia întregului trup, ne dă această poruncă: **„Pe această rânduială să o cinstim, fraţilor, aceasta să o păzim".**

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

HRAM ŞI ANIVERSARE LA MÂNĂSTIREA „BRÂNCOVEANU" — Sâmbăta de Sus

Cu prilejul hramului de la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, şi a împlinirii a trei sute de ani de la zidirea ei de către Domnitorul martir, s-au primit mesaje scrise de la Senat, Parlament, Guvern, Ministerul Culturii. Un mesaj verbal a transmis dl. Ion Iliescu, iar dl. Emil Constantinescu a vorbit la sfârşitul ceremoniei de sărbătorire.

Redăm mai jos Mesajele scrise care au fost prezentate zecilor de mii de credincioşi prezenţi la Sâmbăta:

Parlamentul României, Senat

Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit ANTONIE,
Onorată asistenţă,

Membrii Senatului României doresc să vă asigure că sunt alături, cu sufletul şi gândul, de toţi participanţii la această mare sărbătoare, acum când se împlinesc 300 de ani de când Voievodul Brâncoveanu a ctitorit Mânăstirea Sâmbăta de Sus, care a rămas peste veacuri mărturie vie a ortodoxiei şi spiritualităţii româneşti. Vitregiile istoriei au făcut ca atât ctitoria, cât şi ctitorul ei să sufere martirajul: Brâncoveanu la 15 august 1714, iar mânăstirea în anul 1785, când stăpânitorii de atunci ai Transilvaniei, îngrijoraţi de faptul că acest aşezământ monahal devenise o puternică fortăreaţă a apărării credinţei strămoşeşti şi a conştiinţei noastre de neam, au trimis pe generalul Preiss să distrugă chiliile monahale şi să ruineze biserica.

Abia în anul 1926, Mitropolitul Nicolae Bălan începe să readucă la viaţă vechea vatră monahală, care devine apoi un loc de pelerinaj nu numai pentru credincioşii din Ţara Făgăraşului, ci din toată ţara.

Alegerea Înalt Prea Sfinţiei Voastre ca Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului a fost providenţială şi pentru soarta ctitoriei brâncoveneşti, prin începerea lucrărilor de refacere a chiliilor şi restaurare a picturii vechii biserici. Pentru acea perioadă, când se dărâmau biserici, lucrarea Dumneavoastră a fost un act de curaj şi risc, dar cu atât mai vrednic de laudă.

Strădaniile Înalt Prea Sfinţiei Voastre au fost încununate de izbândă în anul 1993 când s-a sfinţit biserica nouă şi întreaga mânăstire de un ales sobor, având în frunte pe Sanctitatea Sa Bartolomeos I, Patriarhul Ecumenic, şi pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Ne-am referit la aceste date istorice pentru faptul că ele vorbesc despre naşterea, moartea şi învierea uneia dintre cele mai vestite mânăstiri din ţara noastră.

Cu acest prilej, se cuvine să subliniem că în perioada 1948—1989, în ciuda condiţiilor vitrege create de ateism şi de măsurile administrative antireligioase, preoţii, profesorii de teologie, ierarhii şi instituţiile bisericeşti, dar îndeosebi călugării şi mânăstirile, prin voinţă, credinţă şi dăruire s-au remarcat atât în lucrarea de slujire a credincioşilor, de cultivare a normelor şi cerinţelor creştinismului ortodox, dar şi în cea de apărare, de menţinere vie a credinţei şi Bisericii Noastre Naţionale, de conservare a valorilor spirituale specifice civilizaţiilor zidite pe matricea creştinismului ortodox.

După Decembrie 1989, Biserica Noastră Strămoşească şi-a redobândit demnitatea şi deplinătatea rostului pe care le-a avut în istoria poporului român. Statul de drept a creat premisele juridice, administrative şi politice pentru ca Biserica să redevină una dintre instituţiile fundamentale ale societăţii româneşti.

În numele Senatului României, asigur slujitorii Bisericii Noastre Strămoşeşti de toată solicitudinea şi preţuirea noastră.

La această aniversare a mânăstirii „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus se cuvine să aducem cinstire ctitorului ei şi celor ce s-au străduit să o rectitorească, să dea o nouă strălucire istoricului aşezământ şi să rugăm pe Bunul Dumnezeu să aibă în grija Sa România şi pe toţi fiii dinlăuntrul sau din afara ei, oriunde s-ar afla.

PREŞEDINTELE SENATULUI,
Prof. univ. dr. Oliviu GHERMAN

15 august 1996,

Parlamentul României, Camera Deputaţilor

Cu prilejul celebrării hramului mânăstirii şi al împlinirii a 300 de ani de la ctitorirea sfântului lăcaş de către domnitorul Constantin Brâncoveanu, cu pioşenie şi creştinească smerenie adresez sfintei Mânăstiri Sâmbăta-Brâncoveanu şi preacucernicilor trăitori mesajul meu de prietenie şi urarea să-şi poată împlini menirea de sprijin al ortodoxiei.

Renaşterea acestui minunat lăcaş cu şi mai multă strălucire după secole de restrişte este simbolică pentru adâncimea spiritualităţii poporului nostru.

Ca bun ortodox ce mă aflu, mă voi strădui să sprijin demersul binevenit al dezvoltării şcolii de pictură, iar ca slujitor al ştiinţei voi face tot ce îmi stă în putinţă să ajut la naşterea şi impunerea Academiei de la Sâmbăta — ambiţios proiect al Înalt Prea Sfinţitului Antonie Plămădeală.

Preşedintele CAMEREI DEPUTAŢILOR,
Adrian NĂSTASE

Guvernul României, Cabinetul Primului Ministru

SCRISOAREA
Primului Ministru al României
adresată participanţilor la sărbătorirea
a 300 de ani de la ctitorirea Mânăstirii Brâncoveanu
Bucureşti, 15 august 1996

Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit Antonie,
Prea Sfiinţiile Voastre,
Onorată Asistenţă,

Se poate spune că România a fost dăruită de Dumnezeu cu munţi, păduri, câmpii, şesuri, râuri, iar voievozii şi Biserica Noastră Strămoşească au împodobit-o cu mânăstiri, adevărate vetre de spiritualitate, de cultură şi civilizaţie care au dăinuit prin veacuri, înfruntând vitregiile vremurilor, au depus şi depun mărturie în faţa istoriei şi a popoarelor lumii în legătură cu viaţa noastră creştină şi cu fiinţa naţională a poporului român.

Acum 300 de ani, voievodul martir Brâncoveanu adăuga la numeroasele sale ctitorii şi Mânăstirea de la Sâmbăta de Sus. Acest aşezământ avea să devină un bastion al ortodoxiei în Ţara Făgăraşului, împotriva căruia s-au năpustit duşmanii credinţei noastre străbune şi, în anul 1785, generalul Preiss a distrus-o, aşa cum au mai fost dărâmate cu tunurile alte 27 mânăstiri din părţile Făgăraşului de un alt general de tristă amintire.

Deşi distrusă, vatra mânăstirii a rămas loc neuitat: au cercetat-o şi oameni de rând şi mari personalităţi, ca Andrei Şaguna şi Nicolae Iorga.

Le-a fost hărăzit la doi mitropoliţi ai Ardealului să scoată din ruină această istorică vatră monahală.

Începând din anul 1926, prin strădaniile Mitropolitului Nicolae Bălan, vechea mânăstire a început să renască.

Strălucirea de astăzi a aşezământului se datorează cutezanţei şi vredniciei Înalt Prea Sfinţitului Antonie, care în vremuri neprielnice, dominate de ateism, a rectitorit mânăstirea, zidindu-i incinta şi biserica mare.

Un fapt deosebit de semnificativ pentru ortodoxia românească şi cea universală este că sfinţirea bisericii şi a întregii mânăstiri, care a avut loc în 1993, s-a făcut de Patriarhul ecumenic, Bartolomeos I, însoţit de un mare număr de mitropoliţi ai Patriarhiei de Constantinopol — fapt ce nu se mai întâmplase în ţara noastră din 1517, când tot un Patriarh ecumenic, Teolipt, a sfinţit mânăstirea Curtea de Argeş.

Acest loc sfânt, sfinţit şi prin martiriul Brâncovenilor, rămâne pentru noi un simbol sublim: nu poate pieri ceea ce e făcut cu credinţă în Dumnezeu şi cu iubire pentru neam şi ţară!

După Revoluţia din Decembrie 1989, multe aşezăminte monahale au fost scoase din ruină şi readuse la viaţă. De remarcat faptul că în Arhiepiscopia Sibiului şi în toată Mitropolia Ardealului, prin strădaniile ierarhilor, ale monahilor sau ale unor credincioşi se reclădesc mânăstiri pe vatra celor distruse de Bukow şi se ctitoresc şi altele noi.

Guvernul României sprijină revigorarea vieţii religioase, dorind să ajute cu mijloacele sale specifice la restabilirea rolului şi misiunii însemnate a Bisericii în societatea noastră. Statul român alocă fonduri substanţiale de la buget pentru renovarea şi conservarea vechilor mânăstiri, adevărate tezaure de istorie şi spiritualitate românească. De asemenea, se acordă contribuţii la salariile personalului monahal care îndeplineşte funcţii administrative în cadrul mânăstirii şi ajutoare financiare pentru construirea şi repararea mânăstirilor.

Ne exprimăm încrederea că poporul român va găsi în Biserica Noastră Naţională suportul său moral, credinţa sa că Dumnezeu va fi cu noi întotdeauna, întărindu-ne şi ajutându-ne.

În numele meu şi al Guvernului României, doresc să vă asigur că şi în viitor vom aborda problemele Bisericii Ortodoxe Române cu toată grija, răspunderea şi solicitudinea.

PRIM-MINISTRU,
Nicolae Văcăroiu

Ministerul Culturii,

Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit Antonie,
Onorată asistenţă,

De sfânta şi marea sărbătoare a Adormirii Maicii Domnului, participăm cu profundă emoţie la aniversarea a trei secole de la ctitorirea mânăstirii Sâmbăta de Sus de către Domnul martir Constantin Brâncoveanu.

Mânăstirea Sâmbăta, cu valoare de simbol pentru istoria naţională, reflectă grija constantă pe care voievozii Munteniei şi Moldovei au avut-o pentru zidirea de lăcaşuri sfinte, pentru tipărirea de cărţi şi pentru zugrăvirea vechilor biserici aflate pe pământul Transilvaniei. A fost demonstrată astfel, conştiinţa statornică a unităţii de neam, cultură şi limbă manifestată de români de-a lungul secolelor. „Unitatea spirituală a precedat unitatea politică", spunea atât de sugestiv marele nostru istoric Nicolae Iorga. Mânăstirea Sâmbăta, pe lângă alte multe ctitorii, exprimă în cel mai înalt grad acest adevăr.

Înalt Prea Sfinţia Voastră,

După ce v-aţi eternizat numele prin zidirea acestui monumental ansamblu în jurul bisericuţei brâncoveneşti — de fapt prima cetate mânăstirească ridicată pe pământul Transilvaniei — înfăptuiţi astăzi un alt important act de cultură românească prin inaugurarea muzeului de aici, unde sunt expuse valori inestimabile aparţinând colecţiei personale, adunate cu mult efort pe parcursul celor şapte decenii de viaţă. Incunabule, icoane pe lemn şi pe sticlă, vechi tipărituri bisericeşti, alte obiecte de mare valoare artistică, conturează strălucita Dumneavoastră personalitate şi vor rămâne peste veacuri mărturii ale unei vieţi dedicate ţării şi neamului cărora le aparţineţi.

Pentru tot ce aţi realizat la Sâmbăta, pentru tot ce aţi făcut pentru cultura românească, vă urăm să trăiţi ani mulţi şi fericiţi spre binele bisericii strămoşeşti şi al neamului nostru!

MINISTRUL CULTURII,
Viorel Mărginean

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL MEDIAŞ

1. Parohia ortodoxă română Dârlos.

PROTOPOPIATUL SIBIU

2. Parohia Presaca.
3. Post preot de caritate — fără enorie — Căminul de Pensionari Sibiu, str. George Coşbuc.

— Se va da examen pentru intrarea în oraş.
— Postul se dă la concurs pentru tineri licenţiaţi.

Termen de concurs: **1 octombrie — 15 octombrie 1996.**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Potopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechime în funcţia anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termenul de contestaţie este de 15 zile de la data numirii.

Din încredinţarea Î. P. S. Sale.

Vicar administrativ,
Pr. Aurel Răduleţ

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

MOMENT ANIVERSAR: 110 ani.

Şcoala civilă de fete, cu internat a Asociaţiunii

Se împlinesc, în aceste zile (luna septembrie), 110 ani de la înfiinţarea, la Sibiu, a Şcolii civile de fete, cu internat, operă a Asociaţiunii Astra.

Este cunoscut faptul că, unirea tuturor românilor prin cultură şi ridicarea poporului nostru pe treptele civilizaţiei şi progresului a fost unul din ţelurile principale ale Asociaţiunii Astra.

Astfel, la Adunarea generală ce s-a ţinut la Braşov, în cadrul celei de a III-a şedinţe din 31 august 1883, s-a hotărât „a se înfiinţa, la Sibiu, o „Şcoală civilă de fete, cu internat"; tot acolo s-a hotărât aprobarea sumei de 20.501 florini, pentru „o nouă destinaţie culturală", adică pentru construirea unui local pentru Şcoala civilă de fete (liceu), cu internat a Asociaţiunii Astra, lucrare ce a fost inaugurată în luna septembrie 1886, „prima şcoală de acest fel", adică, cu internat, din ţara noastră.

Această unitate şcolară a funcţionat cu bune rezultate până în anul 1920, când s-a unit cu liceul teoretic de fete „Domniţa Ileana", liceu înfiinţat de statul român după făurirea României Mari.

Printre personalităţile sibiene care au urmat cursurile Şcolii civile de fete, au fost şi surorile Cosma (Lucia, Minodora şi Hortensia), fiicele marelui filantrop şi patriot Partenie Cosma.

Presa vremii, îndeosebi revista „Transilvania" a reflectat, în paginile sale, aceste preocupări ale Astrei şi a salutat cu entuziasm deschiderea cursurilor acestei şcoli, subliniind, în acelaşi timp, meritele Asociaţiunii Astra, pe tărâmul necesităţii instruirii tineretului feminin, a emancipării acestora şi stimularea înfiinţării de noi asemenea şcoli de fete şi în alte zone româneşti.

Asociaţiunea Astra a sprijinit financiar numeroase şcoli româneşti din Transilvania, astfel încât în anul 1920, se raporta în bilanţul anual, că s-au cheltuit 226.358 coroane pentru susţinerea Şcolii civile de fete din Sibiu, 27.400 coroane pentru ajutorarea altor şcoli româneşti, fără deosebire de confesiune", precum şi 85 600 coroane „pentru realizarea unor lucrări necesare învăţământului".

În anul 1897, Zaharia Boiu scria sugestiv: „Daţi-ne caractere"!. Ulterior, savantul Em. Racoviţă, rectorul Universităţii Dacia Superioară, prezent la Adunarea generală a Asociaţiunii Astra, ce s-a ţinut la Turda, în anul 1929, se întreba şi afirma; „Oare nu avem noi, universitatea clujeană românească, dreptul şi datoria să ne considerăm vlăstare din vechiul trunchi al ASTREI"? Desigur, „că aşa este. S-o ştie tinerele generaţii şi să n-o uite"!

O vizită de neuitat

S-au împlinit în aceste zile, 134 de ani, de când marele Şaguna, viitor mitropolit al Ardealului, a făcut o vizită la Braşov. Cronica vremii spune că era o zi fierbinte de sâmbătă; o ploaie binevenită de vară încetase şi răcori aerul.

La Braşov, se observa o mişcare neobişnuită, dar sărbătorească. Carele trase de cai aprigi vesteau întâmpinarea marelui oaspete, a excelenţei sale, părintele-episcop Andreiu, baron de Şaguna.

La orele 4 d.a. preasfinţitul soseşte la Vlădeni, unde era adunat poporul satului şi primi salutul protopopului Popasu. De aici, pleacă, ca fulgerul spre Braşov. La intrare în oraş îl aştepta o mulţime de călăreţi din Braşov şi Săcele, „cu îmbrăcăminţi alese şi cu steaguri naţionale şi unde negutorimea română şi alte onoraţiuni primiră pe excelenţa sa cu cele mai cordiale şi entuziastice strigări de bucurie".

Şi, aşa intră în Braşov, după 6 d.a. Excelenţa sa „trase cuartir" în piaţa mare la „dl. neguţător şi ctitor al bisericii „Adormirii" din cetate, Ioan Florian".

La 9 seara, se făcu din partea „neguţorimii" române din Braşov şi de către „studenţi" o serenadă cu torţe. Apoi, excelenţa sa „mulţumi bravilor noştri braşoveni" pentru cordiala primire.

Şt. Munteanu-Săcele
Secr. adm. al Asociaţiunii ASTRA

N.B. Vizita a fost făcută în ziua de 12/24 iulie 1862.

† Pr. I. Bucurenciu

(Urmare din pag. a 6-a)

Pe lângă munca de paroh la Târnava, o scurtă perioadă, părintele Ioan Bucurenciu îndeplineşte şi munca de contabil la oficiul protopopesc din Mediaş.

Semnele unei boli neiertatoare, ce-au ros la rădăcina sănătăţii părintelui Ioan Bucurenciu, şi-au făcut apariţia în luna august 1989 pentru care, în repetate rânduri, a fost internat în spitalele din Mediaş, Cluj şi Bucureşti. Agravarea suferinţei l-a făcut să ceară aprobarea pensionării de boală, cerere care i s-a aprobat cu data de 1 iulie 1996.

Dorinţa de însănătoşire îi face pe membrii familiei părintelui Ioan Bucurenciu să-l interneze, din nou, la clinicile din Cluj, unde i se întrerupe firul vieţii pământeşti, la vârsta de 58 de ani.

Slujba înmormântării a fost oficiată, în biserica parohiei Târnava, de preoţi din protopopiatele Mediaş, Sibiu şi Avrig. La sfârşitul slujbei au vorbit preoţii Cărăbaş Dumitru, Ramf Ioan şi Guliman Romeo.

Şirul cuvântărilor a fost încheiat de protopopul Ioan Găban, [illegible] Mediaş care a transmis familiei îndoliate şi telegrama de compasiune, trimisă de Înalt Prea Sfinţitul nostru Părinte Mitropolit **Dr. Antonie Plămădeală** al Transilvaniei.

În sunetul clopotelor şi-n armonia cântării „Veşnica pomenire", sicriul cu corpul neînsufleţit al preotului Ioan Bucurenciu a fost coborât în groapa săpată în curtea Bisericii, întru nădejdea învierii şi a vieţii celei veşnice.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **DUMINICĂ, 1 septembrie 1996,** Î.P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
- **MIERCURI, 4 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- **VINERI, 6 septembrie a.c., și SÂMBĂTĂ, 7 septembrie** Î.P.S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.
- **DUMINICĂ, 8 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, Jud. Brașov, hirotonind întru preot pe C. diacon Balu Dumitru, pe seama Parohiei Țapu, prot. Mediaș și întru diacon pe licențiatul în teologie Ciortea Gheorghe.
  În aceeași zi, seara Î.P.S. Sa a săvârșit la această mânăstire două tunderi în monahism.
- **LUNI, 9 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe P.S. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului.
- **MARȚI, 10 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit la Reședința mitropolitană din Sibiu un grup de pelerini francezi catolici și protestanți de la Centrul Ecumenic Sf. Irineu din Lyon-Franța, conduși de prof. Morris Carres, aflați în vizită în țara noastră.
- **MIERCURI, 11 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe scriitorul Ioan Mircea din Sibiu.
- **JOI, 12 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe poetul Eugene von Iterbeek (Belgia).
- **VINERI, 13 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe dl. Cornel Bucur, Directorul Muzeului Civilizației Populare Sibiu. În aceeași zi Î.P.S. Sa a luat parte la o nouă lansare de carte a poetului Eugene von Iterbeek.
- **SÂMBĂTĂ, 14 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu rostind cuvânt de învățătură. La timpul potrivit Î.P.S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diacon Ciortea Gheorghe pe seama parohiei Buzd, prot. Mediaș și întru diacon pe licențiatul în teologie Cătinaș Dorin.
- **MIERCURI, 18 septembrie a.c.** Î.P.S. Sa a prezidat lucrările unei consfătuiri cu redactorii publicațiilor bisericești ale Arhiepiscopiei Sibiului.
- **JOI, 19 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- **SÂMBĂTĂ, 21 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a cercetat Mânăstirea Predeal.
- **DUMINICĂ, 22 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Parohia Holbav, prot. Brașov cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la zidirea bisericii. Î.P.S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diacon Cătinaș Dorin pe seama Parohiei Șeica Mare, prot. Mediaș și a hirotesit întru sachelar pe P.C. Preot paroh Manolache Ioan. Au fost înmânate Diplome de apreciere Consiliului și Comitetului Parohial.
  După sfârșitul Sf. Liturghii, Î.P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a Monumentului Eroilor Satului recent ridicat în curtea bisericii.
- **LUNI, 23 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a cercetat Mânăstirea Predeal. În aceeași zi Î.P.S. Sa a primit pe dl. Ioan Lăcătușu, președintele Ligii Culturale „Andrei Șaguna" din Sf. Gheorghe.
- **MIERCURI, 25 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a luat parte la lucrările Sinodului Permanent al B.O.R.
- **JOI, 26 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a luat parte, împreună cu alți membri ai Sf. Sinod al B.O.R., la primirea S. Sale Patriarhul Elias II al Gruziei, aflat în vizită în țara noastră.
- **VINERI, 27 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a făcut parte din Soborul slujitor, avându-i în frunte pe P.F. Patriarh Teoctist al României și S.S. Patriarh Elias II al Gruziei, care a săvârșit slujba de sfințire a Paraclisului ctitorit de Sf. Ierarh Antim Ivireanul la Mânăstirea ce-i poartă numele în București. În continuare a fost săvârșită slujba Sf. Liturghii prezidată de cei doi Întâistătători.

Secretar eparhial
Pr. Valentin Sicoe

Sfințirea Bisericii din filia APOȘ, Protopopiatul Agnita

Duminică, 25 august 1996, Întâistătătorul Bisericii transilvănene, **I.P.S. Mitropolit ANTONIE** al Ardealului a descins în mijlocul puținilor, dar vrednicilor credincioși din filia Apoș, aparținând de parohia Bârghiș, Prot. Agnita.

I.P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Mare Mucenic Gheorghe", biserică ce a fost recent împodobită cu o frumoasă pictură neobizantină, realizată de pictorul Ioan Stăniț Aurel, împreună cu ucenicul său Brăduț Dumbrăveanu Petre, între anii 1992—1994.

A urmat apoi Sf. Liturghie arhierească săvârșită pe un podium special amenajat în curtea bisericii. Răspunsurile liturgice au fost date de către corul bisericii din Agnita, dirijat de dl. Doru Nițescu. La vremea potrivită tânărul Balu Dumitru, proaspăt licențiat al Facultății de Teologie din Sibiu, a fost hirotonit întru diacon.

La priceasnă un grup vocal din Alțâna în frunte cu vestita cântăreață de muzică populară Maria Lia Bologa, a interpretat câteva pricesne. După otpustul Sf. Liturghii a luat cuvântul P.C. prot. Gregoriu Cernea, care a dat expresie bucuriei preotului și credincioșilor din această parohie și a tuturor credincioșilor din protopopiatul Agnita de a fi prezent astăzi în mijlocul lor I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

P.C. Pr. paroh Nicolae Piroș a prezentat o scurtă dare de seamă asupra lucrărilor făcute în ultimii ani în această filie, scoțând în relief jertfelnicia bunilor credincioși pentru buna podoabă a Casei Domnului. A încheiat mulțumind I.P.S. Sale, care a venit în mijlocul lor să le încununeze lucrările prin slujba de sfințire a bisericii.

I.P.S. Sa și-a exprimat bucuria de a se afla în mijlocul credincioșilor din această mică filie, care deși foarte puțini, au reușit să împodobească bisericuța lor cu o frumoasă pictură și cu toate cele necesare cultului divin. I.P.S. Sa a tâlcuit apoi pericopa evanghelică a duminicii, scoțând în relief importanța poruncilor dumnezeiești și a sfaturilor evanghelice în viața creștină.

A încheiat făcând cele mai bune urări părintelui paroh și tuturor credincioșilor prezenți în număr mare la slujba de sfințire a bisericii și la Sf. Liturghie.

La recomandarea P.C. protopop I.P.S. Sa a hirotesit întru iconomstavrofor pe P.C. Pr. paroh Nicolae Piroș, acordând de asemenea Acte de apreciere Consiliului și Comitetului parohial.

A urmat o agapă creștinească, oferită de Consiliul parohial în Căminul Cultural din localitate. În cadrul ei au luat cuvântul dl. prim epitrop Ilarion Boca și P.C. pr. Nicolae Piroș. Corul bisericesc din Agnita, împreună cu P.C. Arhid. Dumitru Luca, au interpretat o serie de compoziții religioase și patriotice.

A încheiat I.P.S. Mitropolit Antonie cu un cuvânt de învățătură și de îndemn la păstrarea adevăratei credințe primită de strămoșii noștri de la Sf. Apostoli.

La întoarcerea spre Sibiu, I.P.S. Sa a făcut o scurtă vizită canonică la Mânăstirea de maici „Nașterea Maicii Domnului" de la Nocrich, aflată în construcție, dând sfaturi obștii monahale de aici.

Participant,

ȘTIRI DIN LUMEA CREȘTINĂ

— Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Finlandeze a ales un nou mitropolit pentru eparhia de Helsinki, cea mai importantă din cele trei eparhii care alcătuiesc Biserica Ortodoxă din Finlanda.

Este vorba despre mitropolitul Leo Makkonen, fost titular al diecezei de Oulu, binecunoscut prin activitatea sa teologică și misionară de până acum. Cu aproximativ 57 000 de credincioși cât numără în prezent, Biserica Ortodoxă Finlandeză este a doua Biserică de de stat din Finlanda după Biserica Luterană.

*

— Arhiepiscopul grec Iakovos a prezidat pentru ultima dată Congresul Arhiepiscopiei Grecești din America înaintea retragerii sale din funcție, prevăzută pentru sfârșitul lunii iulie a.c.

Î.P.S. Sa a împlinit recent 85 de ani, dintre care 37 i-a petrecut în fruntea Arhiepiscopiei Ortodoxe Grecești din America.

*

— Biserica Romano-Catolică din Bulgaria a renunțat la planul de a amplasa o statuie gigantică a Mântuitorului pe un deal din apropierea orașului bulgar Plovdiv urmare a obiecțiunilor municipalității.

Statuia identică celei aflate la Rio de Janeiro ar fi înlocuit monumentul ostașului sovietic ridicat în apropierea Plovdivului după cel de-al doilea război mondial.

În Bulgaria există astăzi aproxmativ 90 000 de credincioși catolici grupați în 100 de parohii și două dieceze.

*

— Între 14—16 iunie a.c., s-au desfășurat la Beirut în Liban, lucrările unei Conferințe interreligioase organizată de Consiliul Bisericilor din Orientul Apropiat, prima de acest gen și care a reunit reprezentanți ai Bisericilor Creștine și ai Comunităților musulmane, personalități politice și culturale din țări ale Orientului Mijlociu.

Conferința a analizat între altele și statutul religios al Orașului Sfânt — Ierusalimul.

*

— Patriarhul Elias II al Georgiei a vizitat luna trecută Elveția, unde a avut întâlniri cu reprezentanți ai Bisericilor creștine din această țară și cu lideri ai mișcării Ecumenice.

Într-o conferință de presă ținută cu acest prilej, S. Sa a arătat drumul reformator pe care-l traversează astăzi Georgia și situația Bisericii Orodoxe din această țară.

Biserica Georgiei are în prezent două Academii Teologice la Tbilisi și Kutaïsi, precum și 6 seminarii teologice pentru pregătirea clerului și un Institut pentru formarea teologică a laicilor.

*

— Moaștele Sf. Mucenic Pantelimon, aflate la mânăstirea cu același nume din Sf. Munte Athos au fost aduse la Moscova pentru a fi venerate de către credincioșii ruși.

În timp de o lună și jumătate, cât au rămas aici, ele au fost expuse spre venerare la mai multe biserici din Moscova și prin fața lor s-au perindat câteva sute de mii de credincioși.

*

— Guvernul grec a criticat intenția unor parlamentari turci care cer ca celebra biserică Sf. Sofia din Constantinopol, actualmente muzeu, să fie redată cultului și să redevină din nou moscheie.

Măreața biserică a Sf. Sofii, după căderea Constantinopolului în 1453, a devenit moscheie până în anul 1935 când Kemal Atatürk, părintele Turciei moderne, a transformat-o în muzeu.

Guvernul turc a declarat că zvonul acesta este doar „o speculație neconfirmată".

*

— Proiectata vizită a Papei în Franța în această lună a stârnit în rândul francezilor numeroase controverse.

Sute de persoane romano-catolice au cerut ștergerea din evidențele parohiale și implicit renunțarea la botezul primit, iar unele organizații au criticat risipa de bani, din fondul municipalității și a statului francez, investiții în pregătirea vizitei.

Sanctitatea Sa va participa la Reims la festivitățile prilejuite de împlinirea a 1 500 de ani de la primirea botezului de către regele Clovis al francilor.

*

— Arhiepiscopul Hrisostomos, primatul Bisericii Ciprului, a protestat energic împotriva acțiunii de vânzare a unei biserici monument istoric datând din secolul al XII-lea, aflată pe teritoriul Ciprului de Nord, ocupat de către turci.

Arhiepiscopul a calificat acest lucru ca „un act de sacrilegiu" și a condamnat această acțiune imobiliară în care este implicată o firmă engleză ce a făcut demersurile în vederea vânzării acestei biserici închinate Maicii Domnului.

În regiunea controlată de turci mai multe biserici au fost vândute sau au fost transformate în grajduri, cinematografe sau săli de sport.

*

— Mike Flanigan, un pastor baptist din Texas, a fost exclus din congregație pe motivul că s-a convertit la... iudaism! El și-a întemeiat o comunitate proprie din care fac parte 20 de familii, toate provenind din creștini neoprotestanți și care, renunțând la creștinism, observă toate prescripțiile Legii mozaice inclusiv tăierea împrejur.

*

— Al 9-lea Congres Ortodox al Europei Occidentale va avea loc între 1—3 nov. a.c., în localitatea Saint Laurent sur Séure din Franța și va avea ca temă „Întrebări astăzi — soluții ortodoxe".

*

— Cimitirul Comunității grecești din insula Halki (Turcia) a fost profanat din nou de către persoane necunoscute. Actele de vandalism împotriva populației grecești din Turcia s-au intensificat în ultima perioadă fiind întreținute de diverse organizații de orientare ultranaționalistă.

Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartholomeos I a protestat energic împotriva acestor acte, iar într-un interviu acordat pentru prima dată unui ziar turc a arătat că speră ca relațiile dintre populația ortodoxă și cea musulmană din Istanbul să reintre pe făgașul lor normal.

Arhid. Visarion Bălțat

ANUNȚ

Anunțăm pe onoratii colaboratori ai publicației „Telegraful Român" că este de dorit ca materialele trimise pe adresa redacției, spre a fi publicate, să îndeplinească următoarele condiții:

- **— să fie dactilografiate;**
- **— să respecte normele în vigoare ale ortografiei limbii române;**
- **— să fie corectate;**
- **— să nu depășească maximum 2—3 pagini dactilografiate.**

Vă mulțumim,
Comitetul de redacție

Semnalăm... Semnalăm...

● În editura Fundației „Andrei Șaguna" din Constanța a apărut cartea d-lui conf. univ. dr. Gheorghe Dumitrașcu, LOCALITĂȚI, BISERICI ȘI MÂNĂSTIRI ROMÂNEȘTI ÎN DOBROGEA PÂNĂ LA 1878 (Constanța, 1996, 230 p.), cu un *Cuvânt înainte* de **Dr. Antonie Plămădeală,** mitropolitul Ardealului. E o carte mai mult decât necesară pentru istoria creștină și românească a Dobrogei. Se prezintă monografia fiecărei localități, pe scurt dar cu informații bogate din autori români și străini. Se dau informații despre toponime, știri despre populație în diferite epoci istorice, știri despre biserici cu apeluri dese la surse istorice despre fiecare din datele prezentate, despre ctitori, preoți, etc. Nu lasă neamintite nici localitățile românești aflate astăzi în Bulgaria și nu omite bisericile creștine din Dobrogea secolelor III—XII.

Pentru istoria Dobrogei va fi o carte de referință.

● Editura „Oastea Domnului" din Sibiu a publicat ed. a VI-a din cartea părintelui Iosif Trifa: CE ESTE OASTEA DOMNULUI? (Sibiu, 1996, 258 p.). Colegiul de editură prefațează cartea mai ales cu intenția Oastei Domnului — reușită — de a reactualiza în cel mai autentic spirit ortodox mișcarea inițiată la Sibiu de preotul Iosif Trifa. Prefața reproduce texte din programul duhovnicesc al părintelui Trifa, limpede și convingător că intenția lui a fost aceea de a întări Ortodoxia și a descoperi căi noi de trăire și exprimare a ei.

Iată o parte din prefață, plină de citate din convingerile părintelui Trifa: *„Despre Sf. Biserică* — spune părintele Trifa — *cred că e de prisos să vorbesc mai pe larg. Eu însumi, cel ce scriu această carte, sunt un slujitor al Bisericii lui Hristos. Fiecare creștin știe ce este Biserica; știe cu ce daruri și chemări sfinte este înzestrată și însărcinată. Biserica administrează cele Șapte Taine, puse spre întărirea și mântuirea sufletelor: Taina Sf. Botez, Sf. Mir, Sf. Cuminecătură, Mărturisirea (Pocăința), Preoția, Nunta și Maslul" (în ediția aceasta, la pag. 81).*

Deci, pentru Părintele Iosif, Sfintele Taine nu sunt simboluri, ci realități harice și mântuitoare. Apoi, Părintele subliniază datoria credincioșilor de a trăi conștient lucrarea acestor Taine: „Dar nu e destul că cineva cunoaște Biserica, ci trebuie să se și întărească cu darurile pe care le administrează ea. [. . .] Biserica este — și trebuie să fie — o Biserică vie, o Biserică învățătoare și luptătoare contra răutăților și păcatelor" (în ediția aceasta, la pag. 81 și 82).

Părintele Iosif continuă cu o precizare, valabilă pentru întreaga sa operă și pentru misiunea Lucrării pe care a întemeiat-o: „Ținem, aici, să spunem că Oastea Domnului nu se amestecă în lucrurile încredințate numai preoților și Bisericii. Ea lucrează în cadrele așa-numitului «Apostolat laic». Noi dăm un mare ajutor preoților și Bisericii, iar, în schimb, preoții vrednici și înțelegători ne dau și ei sprijinul lor. În fruntea celor intrați în Oastea Domnului, avem mulți preoți vrednici, care — în biserică și afară de biserică — «înrolează» și «instruiesc» mereu sufletele pentru lupta cea mare a mântuirii sufletești" (în ediția aceasta, la pag. 82).

Preoției sacramentale îi revine partea liturgică, cultică, pe care mirenii nu o pot practica, decât prin trăire.

● Pe Traian Dorz l-am cunoscut în momentele în care, înainte de 1989, încerca să refacă Oastea Domnului. L-am introdus și la P.F. Patriarh și lucrarea lui s-a bucurat de apreciere și încurajare. Editura „Oastea Domnului" din Sibiu i-a adunat într-o carte, versuri și proze scurte de un foarte frumos conținut artistic și pastoral. E vorba de: Traian Dorz: LOCURILE NOASTRE SFINTE (1995, 90 p.). Cartea are un subtitlu care spune totul despre conținut:

Sfintele momente
Printre monumente,
Poezii și ilustrații
Eseuri și meditații.

Traian Dorz știa să scrie pentru popor și, tot scrisul său e simplu și îmbietor, plin de metafore ușor accesibile și mereu didactic.

Un cuvânt de apreciere din partea Părintelui Stăniloae deschide cartea prezentând-o astfel prin autoritatea sa teologică ca pe o carte bună. **Locurile noastre sfinte** sunt bisericile de lemn, tablourile votive (Neagoe Basarab din biserica de la Curtea de Argeș), masa tăcerii, coloana și poarta lui Brâncuși, crucea de pe Caraiman, peștera lui Daniil Sihastru de la Putna, biserica din Densuș, poarta cetății din Alba Iulia, catedrala din Timișoara, mânăstirea Dragomirna ș.a., locuri care vorbesc de la sine și arată cât de mult a fost legat autorul de ele. Ilustrațiile sunt de bună calitate și hârtia cretată, pe măsura textului și a ilustrațiilor.

O carte bună și folositoare.

● Am primit de la Chișinău, două volume mari: Alexei Mateevici: **OPERE,** vol. I, **scrieri în limba română,** și vol. II, **scrieri în limba rusă.** Ambele ediții critice au fost realizate de Ion Nuță, Efim Levit și Sava Pânzaru (ed. Știința, 1993, vol. I, 623 p., vol. II, 724 p.).

Volumul I se introduce printr-un text al lui A. Mateevici, extrem de grăitor, mai ales acum când unii din Basarabia nu știu ce limbă vorbesc: româna sau moldoveneasca! Unii ajung chiar la absurditatea de a socoti că ar exista două limbi.

Iată textul lui Mateevici: **„Trebuie să știm de unde ne tragem căci altfel suntem niște nenorociți rătăciți. Trebuie să știm că suntem români, strănepoți de-ai romanilor, și frați cu italienii, francezii, spaniolii și portughezii. Aceasta trebuie să le-o spunem și copiilor și tuturor celor neluminați. Să-i luminăm pe toți cu lumina dreaptă".**

Fără alte comentarii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator
Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
1 octombrie
nr. 37—38
1996

SIBIU

SFÂNTUL SAVA ÎN CONTEXTUL REPERELOR PALEO-CREȘTINE DIN ZONA BUZĂULUI

I.

Configurația geografică și cea spirituală a zonei Buzăului a înlesnit de timpuriu apariția și găzduirea unor fenomene creștine cu totul deosebite. Ea concurează sau, în orice caz, se înscrie cu deplină îndreptățire printre cele câteva zone deosebit de propice și atractive pentru retragerile spirituale în vederea căutării desăvârșirii, în grup sau în îndrăzneli anahoretice.

În spațiul est-carpatic asemenea refugii „la liniște" au fost în părțile Neamțului, la Secu, Sihăstria, Sihla, Agapia și Văratec, iar mai sus, în Bucovina, tot lângă sau în munți, Voronețul, Humorul, Sucevița, Rarăul și Putna, iar ceva mai între coline blânde Dragomirna și, mai jos, Probota și Râșca.

În spațiul sud-carpatic s-au întemeiat Ghighiul, Zamfira, Suzana, Cheia și, mai spre vest, Curtea de Argeș, Turnu, Stănișoara, Govora, Polovragi, Hurezi, Motru și Tismana.

În Transilvania sute de schituri au adăpostit mai degrabă anahoreți, decât cenobiți, printre ele Mânăstirea lui Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus având probabil o obște mai mare, cu viață de obște.

Despre toate așezările monahale, cunoscute, se știe că s-au zidit pe locuri de așezări monahale mai vechi. Acest lucru ți se spune în aproape toate mânăstirile. Și nu mi se pare deloc improbabil. Mânăstirile lui Ștefan cel Mare s-au clădit pe o tradiție deja existentă din timpuri imemorabile. Profesorul I. G. Coman, buzoian, presupune, de pildă, că mânăstirea Berca din părțile Buzăului ar putea veni din adânc de istorie, din secolul IV.[1]

Tot în părțile Buzăului a venit ca misionar **Audius,** exilat de împăratul Constantiu II, și a întemeiat aici mânăstiri.[2] Despre aceasta scrie Sf. Epifanie de Salamina[3] care se declară impresionat de viața lor monahală. Regiunea e plină de urme străvechi în munții Buzăului și în munții Vrancei, un **„mic Athos al Țării Românești"** cum se exprimă un cercetător.[4]

Datele despre locuri și oameni cu nume cunoscute (ex. Peștera lui Iosif, Vârful lui Martirie etc.), peșteri și sihăstrii, au fost în ultima vreme identificate și au intrat definitiv în patrimoniul istoriei spiritualității românești. În privința aceasta studiile prof. Emilian Popescu,[5] Pavel Chihaia[6] și mulți alții,[7] printre aceștia și Ioan G. Coman,[8] au descifrat secolul al III-lea și începutul celui de al IV-lea, descoperind în părțile Buzăului o spiritualitate creștină foarte veche. Istoricii au stabilit că numele de **Caucaland,** în care s-a localizat un creștinism timpuriu, s-a dat munților Buzăului.[9]

Situații asemănătoare sunt cunoscute din aceeași epocă în toată Scithia Minor, unde în sec. III era un episcop Evanghelicus și sunt cunoscute și nume de preoți (ex. Bonosus) și chiar personagii cu nume mari în istoria creștină și nu numai a românilor, precum Sfântul Ioan Casian și Sf. Gherman, Dionisie Exiguul, toți trei din Dobrogea. Pe Sf. Gherman din Dacia Pontică Sfântul nostru Sinod l-a canonizat la propunerea noastră.

Toate acestea ne spun că în Gothia (Romana), deci în părțile Buzăului de astăzi și în împrejurimi în secolul al IV-lea, creștinismul pătrunsese adânc. Statutul Gothiei de **foederati,** acordat de Împăratul de la Bizanț, ar fi trebuit să extindă și aici urmările Edictului de la Milan (313), ceea ce de altfel Împăratul le ceruse goților: să acorde libertate creștinilor.

Istoricul Socrate[10] spune că goții barbari au năvălit pe teritoriul roman, **„dar grija împăratului pentru Biserică n-a încetat".** Prof. Emilian Popescu arată că încă din secolul al III-lea, printre autohtoni, existau creștini care vor avea chiar un episcop, Teofil, acela care a participat la primul Sinod ecumenic (325). Tot Socrate spune că acest Teofil ar fi fost predecesorul și învățătorul lui **Ulfila,** lector (citeț) ajuns mai apoi episcop (înainte de 336), hirotonit de Eusebiu de Nicomidia la Constantinopol, cunoscut îndeosebi ca traducător al Bibliei în limba goților, suferind și persecuții care i-au adus numele de **Mărturisitorul.**[11]

Despre Ulfila (Wulfila, Urfilas) găsim știri la Cassiodor și Iordanes, la Sozomen, Socrate și Teodoret. Și el ar fi fost descendent al unei familii din Capadocia, deportată în Gotia și asimilată. Tot în această vreme au suferit martiriul Ina, Rhema și Pina.[12]

După Ulfila în Gothia a propovăduit Audius, de care am amintit mai înainte, de pe vremea căruia ar fi rămas în zonă și primele mânăstiri. Pentru ceea ce urmărim noi aici, este irelevant faptul că și Ulfila și Audius erau arieni sau semiarieni. Important e că erau creștini, că desfășurau o activitate organizată și că aveau chiar opinii subtile care îi diferențiau de alții, ceea ce e desigur normal într-o vreme în care în Orientul Mijlociu scriau capadocienii. „Barbaria" din Gothia Romana nu erau exact ceea ce credem noi a fi însemnat cuvântul pe vremea aceea, precum nici **paganus** nu însemna **ateu** ci, mai întâi sătean, om de la țară, iar mai apoi închinător la zei, dar ca la entități spirituale, transcendente.

Această succintă trecere în revistă a vieții de la nord de Dunăre, spre și în zona Buzăului, n-a urmărit altceva decât să prezinte contextul în care a apărut și a fost martirizat în părțile Buzăului Sfântul Sava, zis Gotul.

O primă observație: zona nu era cu totul păgână. Creștinismul nu era subteran. El făcea chiar obiect de reglementare în tratatele dintre Bizanț și Gothia constituită la nordul Imperiului.

A doua observație: Creștinii mai erau totuși persecutați. Să nu uităm că goții erau de curând sosiți din regiuni răsăritene și nordice care abia ieșeau din barbarie. Nu veneau din universități, colegii și laboratoare. Îi persecutau pe cei care nu erau de o religie cu ei, nu pentru că ei înșiși nu ar fi avut nici o religie. Astfel de persecuții se vor mai petrece și în Evul Mediu. Ce va fi Inchiziția? Și chiar protestantismul pretins liberal, va debuta cu o condamnare la moarte. Calvin îl va arde pe Miguel Servet. Să tragem de aici concluzia că mai erau încă barbari și inchizitorii și Calvin?

În istorie, astfel de zvârcoliri în ceas de moarte nu sunt surprinzătoare. Așa a fost și persecuția lui Atanarich, după anul 348. În primul rând ea demonstrează că existau atâția creștini, cât să îngrijoreze pe conducătorul got rămas credincios tradițiilor neamului său turanic. Sunt cunoscute în epocă și nume de preoți: Sansala și Guthicas. Prof. Emilian

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului

1 Ioan Gh. Coman, **Elementele de continuitate spirituală geto-daco-romană și creștină în regiunea râului Musaios — Buzău după mărturii patristice și arheologice,** în vol. „Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților", sub îngrijirea Dr. Antonie Plămădeală, vol. I, Buzău, 1983, p. 242.

2 Pr. prof. I. Rămureanu, **Mișcarea udienilor în Dacia Pontică și Nord-Dunăreană** (sec. IV—V) în rev. B.O.R. XCVI, nr. 9—10, 1978, p. 1053—1070, cf. „Spiritualitate și istorie . . .", p. 243.

3 **Panarion sau împotriva tuturor ereziilor** P.G. 41, 372 B.

4 Al. Mironov, **Străveche, Țara Buzăului,** cf. I.G. Coman, **loc. cit.,** p. 244.

5 **Inscripțiile din sec. IV—XIII, descoperite în România,** București, 1976.

6 **Date noi despre bisericuțele rupestre din Munții Buzăului,** în „Glasul Bisericii", nr. 5—6, 1974.

7 I. Dragomir și Silviu Sanie, Radu Vulpe, V. Damboceanu, Al. Mironov, etc.

8 V. studiul citat mai sus, dar mai are și altele.

9 Izvoare la I. Gh. Coman, **loc. cit.,** p. 245.

10 **Historia ecclesiastica,** I. 18.

11 M. Păcurariu, **Creștinismul daco-roman la nordul Dunării în sec. IV,** în „Mitropolia Ardealului", XVII. 3—4, 1972, p. 193.

12 Cf. Emilian Popescu, **Creștinismul în eparhia Buzăului, până în secolul al VII-lea,** în vol. „Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților", **cit., supra,** p. 259 și urm.

Sf. Cuvioasă PARASCHIVA

— 14 octombrie —

Între sfinții și bineplăcuții lui Dumnezeu care au odrăslit din neamul nostru românesc sau își au sfintele lor moaște în țara noastră, strălucește ca un soare luminos cu raze de aur, numele și prăznuirea Sf. Cuv. Maicii noastre Paraschiva, cinstită după cuviință de întreaga ortodoxie în fiecare an la 14 octombrie.

Grecii o numesc „Paraschevi", neamurile slave o numesc „Sfânta Petka" iar românii îi spun Sf. Paraschiva sau Sfânta Vinere, fiind cunoscută în popor și ca Vinerea Mare.

Numeroase biserici de pe cuprinsul țării noastre îi poartă numele având-o de patroană, numai în Transilvania sunt aproape 82 de biserici închinate ei, multe creștine îi poartă cu evlavie numele iar Biserica o cinstește ca pe „un turn al credinței" și ca „pe Sfânta folositoare celor ce sunt întru nevoi".

Istoriografia bisericească ne relatează că Sf. Paraschiva era din spița noastră, născându-se în localitatea Epivat așezată pe malul Mării Negre (astăzi Capul Caliacra), într-o familie de vlahi înstăriți.

Avea un frate cu numele Eutimie care mai târziu a devenit episcop de Madita în Asia Mică.

Cuvioasa Paraschiva de mică a urmat lui Hristos, îndeletnicindu-se cu rugăciunea, postul și privegherea, făcând în același timp numeroase acte de milostenie față de cei săraci și nevoiași din jurul său.

Mânată de dorul de desăvârșire a plecat la Constantinopol închinându-se la sfintele locuri din Capitala Imperiului Bizantin, apoi s-a îndreptat spre locurile sfinte stabilindu-se într-o mânăstire de fecioare de pe malul râului Iordan. După o petrecere în sfinte nevoințe, s-a hotărât să revină în locurile sale natale și întorcându-se a viețuit până la moartea ei, destul de timpurie, într-o mânăstire pe care o întemeiase în satul său Epivat.

După trecerea ei la cele cerești, creștinii i-au îngropat Sfântul său trup iar după câteva sute de ani au fost descoperite în chip minunat și așezate în loc de cinste, în biserica ridicată chiar în casa unde s-a născut sfânta. Sfintele ei moaște au făcut nenumărate minuni și au fost alinare multor suflete bântuite de boli, necazuri și năluciri diavolești.

Împăratul Ioniță Asan, al românilor și bulgarilor a luat Sf. moaște ale Cuv. Paraschiva și le-a pus cu mare pompă în biserica mitropoliei din Târnovo. Sf. Eftimie episcopul Târnovei a fost cel care a rostit panegiricul în cinstea sfintei, panegiric ce se păstrează până astăzi, în care a lăudat curăția și sfințenia vieții ei, virtuțile și mărimea sufle-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Dumitru Visarion Bălțat

DUBITO ERGO SUM

Cioran spune că o civilizație începe în mit și se sfârșește în îndoială. Dintr-un anumit punct de vedere, nici mitul, nici îndoiala nu reprezintă un criteriu sigur în evaluarea, analiza, înțelegerea unui lucru. Aceste două fenomene pot fi opuse unul celuilalt, dar ele sunt mai ales complementare. Mitul, legenda, nu exclud adevărul numai că în ele nu știi exact cât adevăr este și unde este.

Îndoiala de asemenea nu exclude adevărul necesarmente, deși uneori pare să o facă. Pe de altă parte, mitul poate genera cu ușurință îndoiala în timp ce și aceasta din urmă poate deveni mit.

Ele pot însă fi și în relație de opoziție deoarece îndoiala se poate întoarce și împotriva mitului.

Dar dacă mitul ridică unele semne de întrebare când e vorba de a fi considerat un criteriu valid de evaluare, analiză și înțelegere, îndoiala ridică și mai multe. Pentru a realiza aceasta și mai bine e de ajuns a ne imagina ce fel de societate ar fi aceea în care mitul ar fi luat drept normă de gândire și de viață comunitară, și o societate în care îndoiala ar deveni norma fundamentală de gândire și viață.

Concluzia n-ar fi greu de tras: mitul ca temelie de gândire și viață ar putea da naștere unei societăți ai cărei membri se raportează la mit prin credință și acceptare (prin credință) a unui anumit set de valori pe care acesta le propune, în timp ce îndoiala ca unică normă în viață nu poate menține o comunitate împreună, nu este creatoare de relație. Așadar, însăși deviza **Dubito ergo sum** trebuie pusă sub semnul îndoielii.

De fapt lucrul acesta este subînțeles și din însuși textul lui Cioran. Când spune că „o civilizație se naște în mit și se termină în îndoială, înțelegem că mitul începe ceva, are un caracter creativ, deci, pozitiv, în timp ce îndoiala pune capăt societății, are un caracter destructiv, deci negativ; catastrofa, pericolul, riscul nu stă în mit, ci în îndoială. În acest sens a pune îndoiala sub semnul îndoielii e o necesitate.

Dictonul care zice că îndoiala e zeița filosofiei este relativ nou ca filosofie în istoria civilizației umane. Și chiar dacă îndoiala ca atitudine umană a existat dintotdeauna, la rang de filosofie ea a fost ridicată numai de la Descartes încoace, de la începutul așa-numitei ere a rațiunii. Pentru că s-a spus **Cogito ergo sum**, s-a spus apoi **Dubito ergo sum,** axiomă de care e legat dictonul despre îndoială ca zeiță a filosofiei.

Dar dacă axioma carteziană **Cogito ergo sum** care stabilește criteriul fundametal pentru o definiție și o înțelegere a ființei umane, precum și parafrazele sale de mai târziu **Credo ergo sum** (Kierkegaard) sau **Amo ergo sum** (Dostoievski) pot constitui o fundație validă pentru construirea unei societăți prin aplicarea lor totală în gândire și în viață, nu același lucru se poate spune și despre **Dubito.**

Din acest punct de vedere, deși **Dubito** apare datorită lui **Cogito** și s-ar părea că acestea două sunt complementare, ele sunt de fapt antagoniste.

Cum am menționat mai sus, mitul cere credință și acceptare a valorilor ce el le propune, prin credință. **Cogito** însă nu exclude credința care la nivel de relații interumane se numește încredere.

În felul acesta stând lucrurile, raportul între mit și îndoială devine unul între credință și îndoială.

Credința poate fi definită în multe feluri. O interesantă definiție însă o dă Sf. Pavel: Ea este încredințarea lucrurilor nădăjduite și dovedirea celor nevăzute (Evrei 11, 1). Cu alte cuvinte, credința este un sens înnăscut, o convingere interioară, o intuiție fermă despre

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. Theodor Damian

Poemul vieii

Îți împrăștie vântul de toamnă
Frunzele roșii,
Ploaia te despoaie de podoaba de nuntă
Ca pe un mucenic dezbrăcat de haine,
Pregătindu-te de martiriul frigului.
Goală, osoasă, scheletică vie
Rămâi smerită, gata să te lupți cu gerul.
Înainte de martiriu
Dai toamnei rodul tău,
Boabe de chihlimbar,
În care se străvăd pe rând:
Pelicanul, Mielul și Păstorul,
Ihtis și Porumbelul,
Grâul și Strugurele Vieții.
Trepte de aur în Vinul ce unește
Via de-aici cu Făcătorul Viei,
Rănile Mielului sângerând peste Cosmos.

Pr. D. Ploscaru

O convorbire cu PETRACHE LUPU

În ziua de 14 decembrie 1994 a trecut la cele veșnice Petre Gheorghe Preda Lupu, zis Petrache Lupu, cu prohodirea a 12 preoți, în frunte cu Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, la vârsta patriarhală de 87 ani, în satul Maglavit din jud. Dolj.

Ciobanul Petrache Lupu, care până în iulie 1935 fusese surd și aproape mut, s-a învrednicit din partea lui Dumnezeu să fie însănătoșit și ales vas al Lui ca să-I poarte un mesaj adresat oamenilor, ca oarecând profeții din Vechiul Testament, de a se întoarce către Dumnezeu, de a nu mai face fapte rele, de a se iubi, de a se pocăi, de a se ajuta unii pe alții, de a nu mai lucra sărbătorile și de a merge la biserici. Cuvântul lui inspirat a trezit atunci multe suflete, fiind un fenomen religios unic petrecut pe pământul românesc. Chemarea sa profetică a fost întărită de Dumnezeu prin numeroase minuni ce s-au petrecut la locul teofaniei, la „buturugi", în lunca Maglavitului, unde el păștea oile sătenilor, minuni care au fost relatate în numeroase publicații din vremea respectivă. Personal am cunoscut cazul unui fost căpitan invalid, orb din primul război mondial, din Pitești, care și-a recăpătat vederea la Maglavit.

S-au purtat atunci discuții, în special în presă, și s-au afirmat păreri diferite în legătură cu fenomenul de la Maglavit. Și-au spus cuvântul teologi ai vremii, ca Pr. Prof. Ion Mihălcescu, ajuns Mitropolitul Irineu al Moldovei, Pr. Prof. D. Stăniloae, Nichifor Crainic, ca și oameni de știință, cum a fost prof. dr. Gh. Marinescu și care a publicat atunci lucrarea **Lourd și Maglavit,** care au căutat să explice cazul de la Maglavit ca un fenomen al revelației divine. În cuvântul său, Petrache Lupu **prevestea venirea unor zile grele, dacă oamenii** nu se vor îndrepta moral. Într-o toamnă, va cădea pe pământ o stea care va arde cu foc la răsărit și la apus și la mijloc vor fi cărbuni și jar, și vor veni dureri grele, care nu vor fi înlăturate dacă lumea nu se va trezi moral.

În general, oamenii au căutat să-și ducă viața lor tot în mod obișnuit ca până atunci, considerând cazul de la Maglavit ca o curiozitate bună pentru cei creduli de minuni.

Din august 1944 avea să cadă peste țara noastră steaua comunistă, care a adus focul războiului în răsărit, în Basarabia, și în Apus, în Ardeal, iar peste tot focul cărbunilor aprinși ai stăpânirii comuniste timp de 45 de ani.

În istoria poporului român, perioada comunistă a fost un eveniment cu grele urmări, și el ne-a fost prevestit de Dumnezeu că ar fi putut fi înlăturat dacă ar fi fost urmat de o trezire morală generală ca a ninivitenilor din Biblie.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. I. Ionescu

Sfântul Sava în contextul reperelor paleo – creştine din zona Buzăului

(Urmare din pag. 1)

Popescu avansează şi ideea unor Choreepiscopi. E cunoscut unul cu numele Goddas. Nu mi se pare deloc exclus. Dacă erau preoţi, aceştia erau hirotoniţi de episcopi, poate din alte părţi, dar de ce nu şi locali?

Cam în aceeaşi vreme, sec. IV, au fost martirizaţi şi Zotikos, Atalos, Kamasis şi Filippos, poate chiar în timpul regelui got Atanarich (378—380) şi poate tot în părţile Buzăului, de unde au fost duşi apoi la Niculiţel, în Dobrogea. De altfel tot în Dobrogea au fost duse şi moaştele Sf. Sava. Lui Athanarich i s-a zis: **„irreligiosus et sacrilegus judex Gothorum"**.[13]

În acest context istoric şi geografic se situează martiriul Sfântului Sava. Se păstrează **Actul martiric**, evident cu mai multe date religioase decât istorice propriu-zise, cum erau alcătuite majoritatea **Actelor martirice**, dar din când în când se fac referiri şi la unele date istorice.[14] Sfântul Sava locuia într-un sat cu populaţie etnică locală daco-romană. Era ortodox. Aşa reiese din **Actul martiric**.[15]

Ştirile despre Sfântul Sava sunt puţine. Ele se află în **Scrisoarea Bisericii din Gothia către Biserica din Capadocia**,[16] scrisoare care este de fapt **Actul său martiric**,[17] şi în două **Scrisori** ale Sfântului Vasile cel Mare, nr. 164 şi 165.[18]

Sf. Sava a fost înecat în apa Buzăului în anul 372 la 12 aprilie în a cincea zi de Paşti, având atunci 38 de ani. Prof. Mircea Păcurariu crede că Sf. Sava putea fi rudă cu Iunius Soranus, acesta fiind tot capadocian. Preotul Sansala a fost martor la martirizarea Sf. Sava. Cele două scrisori ale Sf. Vasile sunt scrisori de mulţumire, adresate episcopului Ascholui al Tesalonicului, dar Mircea Păcurariu crede că de fapt ele au fost adresate lui Vetranion, după cum reiese din cuprins.[19]

Prof. I. Gh. Coman emite ipoteza că Sf. Sava nu era got, ci unul din urmaşii prizonierilor aduşi de goţi cu un secol în urmă din Capadocia, **„Gotul"** fiind un simplu calificativ geografic al locului propovăduirii şi al martiriului. Aşadar putea fi un **daco-roman de origine capadociană, ori un capadocian trimis de mai mult timp în Dacia nord-dunăreană prin Episcopia de Tomis sau arhiepiscopia de Tesalonic, unde se afla în mod sigur un centru de antrenament misionar, precum reiese din Scrisoarea 164 a Sf. Vasile cel Mare**[20].

Şi Mircea Păcurariu optează pentru versiunea originii capadociene a Sf. Sava.[21] Tot pentru această versiune optează şi Gabriel Cocora.[22] Despre Sava Gotul a scris şi Dr. Nestor Vornicescu.[23]

Că presupunerea e plauzibilă, reiese şi din aceea că în aceeaşi vreme a propovăduit, în aceleaşi locuri, şi un alt misionar capadocian, Eutihie, care a suferit ca şi Sf. Sava moarte martirică. Guvernatorul Junius Soranus de la Tomis a trimis oameni în Gothia ca să aducă moaştele sfântului Sava, probabil la el la Tomis şi, de acolo, le-a trimis în Capadocia.

În legătură cu această cerere a Sfântului Vasile de a i se trimite moaştele, putem face două presupuneri. Una ar fi aceea că Sf. Sava era capadocian şi era cunoscut ca atare. A fost readus acasă. Mai puţin plauzibilă ar fi a doua: că lumea creştină era în căutare de moaşte de martiri, deoarece acestea s-ar fi împuţinat datorită climatului nou de libertate constantiniană. Am văzut însă că, numai în spaţiul Buzăului au fost şi alţi martiri şi, desigur, nu au fost singurii. Că moaştele erau căutate, e în afară de orice îndoială, dar alegerea lor avea şi motivaţii locale, legate de origine.

Iată de ce, când am ajuns episcop al Buzăului (1980), cu asemenea argumente istorice, am introdus încetul cu încetul în locul sintagmei **„Sava Gotul"**, cea mai sigură de **„Sava de la Buzău"**.

Am schimbat numele înscris în lemn pe uşa de la intrarea în palatul episcopal, înlocuindu-l cu **„Sava de la Buzău"**, cu ajutorul unui elev priceput în lucrări în lemn, de la Seminarul de la Buzău. Încep să cred din ce în ce mai mult că am făcut bine, şi nu numai dintr-un oarecare „patriotism local", ci şi cu o anumită intuiţie că restabileam un adevăr. De altfel haghiografiile urmează ambele apelative: Casian Romanul (ar trebui să-i zicem Românul), dar şi Paisie de la Neamţu (nu de la Poltava, nici „ucraineanul"), Nicodim de la Tismana (nu din Serbia), Sf. Parascheva de la Iaşi, nu din sudul Dunării, Vasile de la Poiana Mărului (nu din Rusia).

Acum Sfântul Sava a intrat şi în calendar ca **Sava de la Buzău.** La vremea respectivă am făcut o cerere la Sfântul Sinod în acest sens şi a fost aprobată.

Şi Părintele Stăniloae care, înainte de a fi dogmatist avea formaţie de istoric, a apreciat că **„O istorie a spiritualităţii din ţinutul Buzăului ar putea să pornească, întemeindu-se pe o ştire sigură, de la corespondenţa Sf. Vasile cel Mare cu episcopul Betranios al Tomisului, în care vestitul arhiepiscop al Cezareei Capadociei cerea lui Betranios să-i trimită osemintele martirului Sava şi ale însoţitorilor lui, veniţi ca misionari din ţinuturile păstorite de el** (id est: Capadocia, n.n.) **şi înecaţi de goţi în râul Buzăului"**.[24]

Ceea ce e important de reţinut din toate relatările despre martiriul Sf. Sava, e şi faptul că în nordul Dunării exista în secolul IV o viaţă creştină aproape înfloritoare. Existau preoţi şi cântăreţi. Probabil şi episcopi. Despre Sf. Sava se ştie că era cântăreţ de psalmi la o biserică de sat, şi că sărbătoarea Învierii se serba acolo şi în alte părţi cu fast. El ar trebui să fie patronul ceresc al cântăreţilor de strană, o profesiune şi o misiune care nu numai că înfrumuseţează slujbele, ci face şi dogmele şi învăţăturile mai accesibile inimii prin cântare. Amintindu-ne de Sf. Sava de la Buzău, omagiem cu acest prilej şi o profesiune şi o slujire „mică" în Biserică, dar mare prin poarta de frumos şi emoţie pe care o deschide spre încăperile cerului.

Tata a fost cântăreţ de biserică!

13 Cf. Dr. Petre Diaconu, **Din nou despre martirii de la Niculiţel**, în „Spiritualitate şi istorie la Întorsura Carpaţilor", Buzău, 1983, vol. I, p. 278—283.

14 Actul martiric al Sf. Sava la H. Déléhaye, S. J. **Saints de Thrace et de Mesie in Analecta Bolandiana**, t. XXX, 1912, p. 216. şi urm.

15 Cf. prof. Emilian Popescu, **op. cit.**, p. 273.

16 Tot la H. Déléhaye, **idem**, t. XXXI, 1912, p. 216—221.

17 Actul martiric a fost publicat integral în traducere românească de prof. Ştefan Alexe; **1600 de ani de la moartea Sfântului Sava Gotul**, în rev. B.O.R. XC, 5—6, 1972. Tot aici rezumă pe larg şi cele două scrisori ale Sf. Vasile cel Mare.

O povestire a **Actului martiric** mai pe larg, la Mircea Păcurariu, **Creştinismul daco-roman în nordul Dunării în secolul IV**, în „Mitropolia Ardealului" XVII, 3—4, 1972, p. 197—199 şi o bibliografie bogată. M. Păcurariu emite şi ipoteza că Vetranion episcopul Tomisului ar putea fi autorul **Actului martiric**, p. 198. Tot pe larg la istoricul buzoian Gabriel Cocora, în: **Comemorarea împlinirii a 1600 de ani de la moartea martirică a Sfântului Sava Gotul** în rev. B.O.R., XC, 3—4, 1972, p. 288 şi urm.

18 În Vol. **Sainte Basile, Lettres**, t. II, Paris, 1931, p. 97—101.

19 **Op. cit.**, p. 198.

20 I. G. Coman, **op. cit.**, p. 248.

21 **Op. cit.** p. 199.

22 **Op. cit.**, p. 286.

23 **Primele scrieri patristice în literatura noastră sec. IV—XVI**, Craiova, 1984, p. 38 şi urm. Multe generalităţi şi la Herwig Wolfram, **History of the Goth 1987**, Los Angeles - London, p. 77, 82, 102—109.

24 Dumitru Stăniloae, **Momente din vechea spiritualitate a ţinutului buzoian**, în vol. „Spiritualitate şi istorie la Întorsura Carpaţilor", Buzău, 1983, vol. I, p. 341.

DUBITO ERGO SUM

(Urmare din pag. 1)

împlinirea unor lucruri sperate, încă nerealizate, deci nevăzute, neconcretizate, dar care se materializează, se împlinesc. Credinţa ar putea fi înţeleasă aici ca un fel de speranţă, dar în timp ce speranţa este mai mult o simplă aşteptare a împlinirii unei dorinţe (care se poate realiza sau nu), credinţa depăşeşte speranţa, ea fiind intuiţia, convingerea fermă, înaintea oricărei probe, despre o anumită împlinire sau despre o anumită realitate. De asemenea speranţa poate fi înţeleasă ca având de-a face cu o anumită împlinire, în timp ce credinţa este fundamentul însuşi al speranţei. Dacă nu crezi în ceva ce se poate materializa, nici nu speri într-o împlinire.

Când Sf. Pavel spune despre credinţă că este adeverirea celor nădăjduite şi dovada celor nevăzute, el se referă nu la adeverire ca dovadă exterioară, ci în primul rând şi în mod special la una interioară care ţine de subiect, de persoană, se referă la acest sens interior, ferm despre existenţa unui anumit lucru, în baza căruia sau cărei convingeri omul îşi întemeiază gândirea şi viaţa, un mod de a fi.

Deci dacă credinţa este un fel de certitudine interioară despre un anumit lucru (dacă lucrul este demonstrabil exterior, concret, imediat, nu mai este obiect al credinţei), îndoiala este incertitudine despre un anumit lucru. O permanentizare a credinţei nu poate duce la desintegrare, şi avem multe exemple de acestea în istoria societăţilor şi civilizaţiilor umane în istorie, în timp ce o permanentizare a stării de incertitudine duce la boală psihologică, la degradare, la distrugere, şi aceasta se întrevede şi în asumpţia lui Cioran din fraza citată. Un alt mod de a pune problema ar consta în a face un inventar prospectiv amănunţit cu privire la ce am avea de câştigat dacă am merge pe linia credinţei, şi ce am avea de pierdut, comparat calitativ şi cantitativ cu ce am avea de câştigat dacă am merge pe linia îndoielii, şi ce am avea de pierdut.

În acest aspect al problemei se vede şi lipsa de fundament a zicalei „crede şi nu cerceta", pe nedrept adesea generalizată şi pusă pe seama ideologiei Bisericii, când ea a fost de fapt produsul unei controverse, deci gândită circumstanţial, cauzată de lupta dintre ştiinţele vremii şi Biserică în Evul Mediu, deci cu valoare circumstanţială. O dată ce circumstanţele care au creat-o dispar, ea nu mai este valabilă. De multe ori la o situaţie exagerată se răspunde exagerat, şi aceasta este parte naturală din dinamica luptei, de idei în cazul nostru, dar asta nu înseamnă că exagerarea circumstanţială trebuie să devină normă. V. Frankl spune că o reacţie anormală la o situaţie anormală este comportament normal. Deci în circumstanţele care o creează, zicala, atitudinea este normală, dar nu şi dincolo de ele, de aceea orice aplicare, invocare a ei în alte situaţii este un abuz.

O altă eroare în interpretarea raportului dintre raţiune şi credinţă este legată de controversa medievală celebră **credo ut intelligam** sau **intelligo ut credam** („cred ca să înţeleg" sau „înţeleg ca să cred"). De multe ori această relaţie a fost interpretată ca una de opoziţie, de excludere reciprocă, ca şi cum credinţa şi înţelegerea, raţiunea ar fi incompatibile una cu alta, în timp ce problema adevărată era legată de prioritate: cine o precede pe cealaltă, compatibilitatea şi complementaritatea dintre ele fiind din capul locului asumată.

Aşadar îndoiala, cu greu se poate demonstra că poate fundamenta un real şi autentic mod de a fi. Tot Cioran spune că paradoxul îndoielii este că cel ce se îndoieşte de toate ajunge să se îndoiască de propria sa îndoială. Şi bineînţeles, acesta este sfârşitul.

Dacă gândim serios la multiplele implicaţii sociale şi psihologice ale îndoielii atunci într-adevăr problema merită adâncă şi matură reflecţie. Cu alte cuvinte, A te îndoi ori a nu te îndoi: aceasta este întrebarea!

Sfântul Mucenic CIPRIAN

(2 octombrie)

Biserica Ortodoxă prăznuieşte în fiecare an la 2 octombrie pomenirea Sf. Mucenic Ciprian şi a Sf. Iustina, care împreună au pătimit şi împreună au şi primit cununa cea neveştejită a muceniciei.

Actele martirice ne arată că Sf. Ciprian a trăit în secolul III al erei creştine în localitatea Antiohia Siriei fiind fiul unor părinţi bogaţi, care de tânăr l-au dat la învăţătură şi la cunoaşterea tainelor religiilor păgâne. A călătorit mult în Grecia, Asia Mică, în Chaldeea şi în Egipt, pretutindeni căutând să pătrundă în misterele vechilor religii idolatre.

A devenit un om înţelept şi priceput şi a început să se ocupe cu magia, fiind recunoscut de către toţi ca un magician desăvârşit. Cu ajuaorul duhurilor celor necurate — ne spun Actele martirice — a reuşit să facă orice magie, încât mulţi îl socoteau a fi un supraom.

Dar într-o zi viaţa tânărului vrăjitor s-a schimbat din temelie.

Un tânăr bogat şi foarte frumos cu numele Aglaid a venit la magul Ciprian şi l-a rugat ca prin vrăjile sale să o facă pe o tânără cu numele Iustina să se îndrăgostească de el.

Iustina însă era creştină şi îşi afierosise sufletul şi întreaga sa viaţă lui Hristos, Dumnezeul cel adevărat.

Magul Ciprian începuse de îndată meşteşugurile sale demonice pentru a se realiza dorinţa tânărului pătimaş. Dar s-a ostenit săptămâni întregi în zadar, pentru că tânăra creştină Iustina prin rugăciunile ei fierbinţi către Mântuitorul Hristos, prin post şi lacrimi a zădărnicit toată lucrarea demonică a magului idolatru.

După ce a cunoscut că meşteşugul său este în zadar, în urma unei convorbiri cu tânăra Iustina care i-a descoperit adevărata credinţă şi puterea mare a Sf. Cruci asupra diavolului şi a slujitorilor lui, Ciprian a simţit în sufletul său părerea de rău pentru viaţa înşelătoare pe care a dus-o mai înainte, şi s-a hotărât să devină şi el creştin.

Şi-a ars în mod public toate cărţile sale de magie, cu care-i înşelase pe mulţi, s-a pocăit cu adevărat, şi-a schimbat în întregime viaţa sa şi în cele din urmă a primit şi Sf. Botez.

După ani de zile petrecuţi în rugăciune şi milostenii a fost hirotonit diacon de episcopul Antim, apoi preot şi zece ani mai târziu a fost ales episcop al unei cetăţi din părţile Antiohiei.

Atunci Sf. Iustina, devenită monahie, a fost rânduită de către episcopul Ciprian egumenă a unei mânăstiri de maici. Întreaga sa viaţă Sf. Ciprian a dedicat-o luptei împotriva vrăjitoriei, a superstiţiilor şi a credinţelor deşarte.

În anii crudei persecuţii împotriva creştinilor, fiind prins Sf. Ciprian, împreună cu Sf. Iustina, au mărturisit cu tărie pe Hristos şi după ce au suferit chinuri groaznice li s-au tăiat capetele în luna octombrie a anului 304, în localitatea Nicomidia. Sfintele lor moaşte după ce au fost luate de nişte corăbieri din Nicomidia, locul unde au fost martirizaţi, au fost duse în Roma, unde se păstrează, o parte din ele, în biserica dedicată lor, până astăzi.

Aşa au înscris o pagină de glorie, de eroism şi de credinţă în veacul de aur al Bisericii lui Hristos, Sf. Cprian şi Sf. Iustina fecioara.

„Ciprian — un mag care a devenit duşman al magiei şi martir al lui Hristos" — îl numea Sf. Grigorie Teologul într-unul din cuvintele sale de laudă la adresa lui.

Şi pentru noi cei de astăzi când mulţi rătăcind din neştiinţă aleargă la diferiţi vrăjitori, la mediumuri, la descântători şi la alte lucruri deşarte, Sf. Ciprian rămâne un model de luptă împotriva tuturor superstiţiilor şi a învăţăturilor greşite şi un memento al poruncii vechi testamentare: „Ascultă, Israele. Domnul Dumnezeul tău Unul este... Să nu ai alţi Dumnezei afară de Mine" (Ieşire 20, 3).

Protos. Timotei Aioanei

O convorbire cu Petrache Lupu

(Urmare din pag. 1)

În toamna anului 1958 am avut prilejul să-l cunosc personal pe Petrache Lupu la el în casă şi să stau de vorbă cu el, şi-mi îngădui să redau scena amintirii de atunci.

Eram în acea perioadă consilier administrativ la sectorul cultural al Arhiepiscopiei Craiovei şi aveam ca îndatorire, între altele, să prezidez împreună cu împuternicitul politic al cultelor din cadrul Consiliului popular al Craiovei conferinţele protopopeşti raionale, ca delegat al Centrului mitropolitan, pe cele ce-mi reveneau repartizate. În 1958, în luna octombrie, am prezidat şi conferinţa de la protoieria din Calafat, de care depindea şi parohia Maglavit, deservită de doi preoţi. Unul din ei, cel tânăr, urmase cursurile fostului Seminar Central din Bucureşti, fiind în urma mea cu câţiva ani şi eram apropiaţi. În particular l-am rugat să-mi înlesnească şi mie prilejul să pot vorbi cu Petrache Lupu la el acasă. M-a prevenit că este destul de dificil, fiindcă Petrache Lupu este supravegheat îndeaproape de securitate, care identifică pe cei ce vin la el şi-i opresc să-l viziteze, dar la o oră mai târzie din noapte, după ce-l va anunţa el în mod tainic, o să-l putem vizita. După ce-am ajuns la Maglavit la casa preotului şi am aşteptat să se întunece bine, am pornit, însoţit de preot, după ce reuşise să-l anunţe de vizită, pe uliţa satului ce cobora spre balta Maglavitului la casa lui Petrache Lupu. Ne-a primit bucuros în pragul casei şi ne-a poftit să intrăm în casă. Am căutat să nu zăbovim mult, ca să nu-i creăm neplăceri. După ce m-am recomandat, am căutat să-l întreb deschis câte ceva din viaţa sa şi l-am rugat să-mi spună cum a ajuns la regele Carol la Bucureşti şi ce i-a spus regelui. Mi-a povestit că după ce şi-a vândut două oi din curte s-a dus la Bucureşti şi a fost primit de rege, căruia i-a spus că Moşul l-a trimis să-i spună să-şi ia nevasta părăsită şi să fie în rândul lumii, că dacă nu face aşa îşi pierde tronul şi este rău pentru ţară. A lăsat capul în jos şi n-a spus nimic şi eu am plecat, dar a venit ce-a venit şi peste el şi peste ţară, fiindcă n-a ascultat ce i-am spus. L-am rugat să-mi spună, între altele, ce a păţit din partea securităţii când a fost închis. Mi-a spus că Moşul l-a anunţat că o să fie închis şi când şi cum va fi dus de acasă, dar are să fie cu el. A ştiut în noaptea când au să vină să-l ridice cu maşina. A aşteptat îmbrăcat în curte şi le-a deschis poarta securiştilor spunându-le că-i aşteaptă să meargă cu ei. Au fost miraţi şi l-au întrebat de unde ştie, dar nu le-a spus nimic. L-au dus mai întâi la Craiova şi apoi la Bucureşti la Ministerul de Interne unde l-au coborât în beci, dar s-au purtat omenos cu el, fără să-l bată. Când a fost scos la anchetă a fost întrebat dacă a fost surdo-mut, cum s-a vindecat, ce-a spus el la lume şi cine i-a spus să vorbească. Le-a răspuns că toată lumea din sat ştie că nu putea să vorbească şi să audă până nu i s-a arătat Moşul şi i-a spus ce să spună la lume ca să nu mai fie rea şi păcătoasă, că va cădea peste noi o stea din cer într-o toamnă, care ne va arde cu foc. Râzând, unul din ofiţerii anchetatori, l-a întrebat unde este steaua căzută din cer. Petrache Lupu i-a răspuns arătându-i steaua comunistă pe care o poartă pe chipiu şi pe umeri, spunându-i că aceasta-i steaua pe care a anunţat-o el că va veni. Au lăsat atunci capul în jos şi n-au mai zis nimic. După cinci zile de arest i-au dat drumul şi i-au cerut să nu mai spună nimic la lume şi să nu mai vină nimeni la el.

La sfârşit am îndrăznit să-l întreb dacă o să mai scăpăm noi de comunişti şi mi-a răspuns: „Moşul mi-a spus că n-o să mor până nu pleacă aştia". Vorbele lui mi-au trecut ca un fior prin inimă şi nu m-am putut opri fără să mă închin şi să spun şi eu: Să ne-ajute Dumnezeu! — la care el a adăugat că vor pleca dar cu dureri pentru oameni.

S-au împlinit în 1989 spusele lui Petrache Lupu şi a plecat apoi şi el în decembrie 1994 în împărăţia lui Dumnezeu Cel care l-a ales vas curat al Său, să-I vestească cuvântul în lume. Mesajul lui purtat ne-a rămas: chemarea să împlinim voia lui Dumnezeu, căci după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, „plata păcatului este moartea" (Rom. 6, 23).

Sf. Cuvioasă PARASCHIVA

(Urmare din pag. 1)

tului său. De aici după câţive ani, Sfintele moaşte au fost duse la Belgrad pe vremea sultanului Selim II, apoi au peregrinat o vreme prin Ţara Românească pentru ca în cele din urmă să fie duse în Constantinopol şi aşezate în biserica patriarhală de acolo. De aici au fost răscumpărate cu preţ de 300 de pungi cu aur de către domnitorul Moldovei Vasile Lupu, care le-a aşezat cu mare alai în biserica Sf. Trei Ierarhi din Iaşi. în vremea păstoririi mitropolitului cărturar Varlaam, iar în anul 1889 au fost depuse în Catedrala mitropolitană din Iaşi, ctitoria mitropolitului Veniamin Costachi. Cantemir, în lucrarea lui „Descriptio Moldaviae", ne relatează astfel despre aducerea Sf. Moaşte în capitala Moldovei Iaşi. „Sultanul Murad al IV-lea a dat voie domnului Moldavei, Vasile să strămute Sf. moaşte din biserica patriarhicească a Constantinopolului şi le-a câştigat acestea pentru cele înalte şi multe binefaceri şi slujbe făcute Bisericii celei mari, că a cheltuit peste 300 de pungi la Poarta Otomană ca să ia voie pentru strămutarea sfintelor moaste. Iar strămutarea este zugrăvită pe peretele de miază-zi al Bisericii Trei Ierarhi".

Sfintele moaşte ale Cuv. Paraschiva sunt izvor de însănătoşire atât trupească dar mai ales duhvonicească, de pace sfântă şi de binecuvântare pentru toţi cei ce-şi pleacă genunchii cu credinţă în faţa sicriului său şi o cheamă într-ajutor în rugăciune către Dumnezeu, Părintele luminilor.

Cuv. Paraschiva este protectoarea oraşului Iaşi şi ocrotitoarea Moldovei de dincoace şi de dincolo de Prut şi solitoarea tuturor românilor aflaţi în suferinţe şi încercări.

Ea ocroteşte de asemenea şi Ţara Românească, unde au stat o vreme sfintele ei moaşte ultima dată în 1944, şi deopotrivă şi Transilvania unde zeci de biserici îi poartă numele, unele dintre ele chiar înainte de strămutarea sfintelor sale moaşte la Iaşi în anul 1641 (de pildă biserica din Tălmăcel şi cea din Răşinari, ambele din sec. al XIV-lea au hramul „Cuvioasa Paraschiva"). Numele de Paraschiva în limba greacă înseamnă „pregătire", iar în greceşte numele zilei de Vineri este „Paraschevi" — de aici a intrat în popor numele de Sfânta Vineri, care este identică cu numele Cuvioasei Paraschiva.

Pentru noi toţi Cuvioasa Paraschiva trebuie să ne fie un exemplu de sfinţenie şi de trăire a credinţei în duhul curat al Sfintei Evanghelii, un îmbold de a urma pe Hristos luându-ne Crucea fiecare şi de a fae binele oricărui semen de al nostru în care străluceşte chipul lui Hristos.

Să o lăudăm şi noi astăzi „Pe Prea Cinstita Paraschiva care viaţa cea stricăcioasă lăsând, cea nestricăcioasă a luat şi mărirea a aflat şi dar de minuni cu dumnezeiasca poruncă" şi să o invocăm aşa cum face Biserica zicându-i: „Bucură-te, Paraschivo, mult folositoare" AMIN.

SFÂNTA LITURGHIE – MAREA IUBIRE (XXIV)

— TAINĂ şi COMUNIUNE —

De fiecare dată când se slujeşte Sfânta Liturghie, este bine să se iniţieze stimularea credincioşilor pentru a abandona inerţia unei obişnuinţe de-a amâna împărtăşirea lor **„până la Sfintele Paşti...“**, împărtăşind copiii până la şapte ani, la fiecare Sfântă Liturghie şi alături de ei, credincioşi maturi, pregătiţi din vreme cu Sfânta taină a Spovedaniei. „Liturghia fără împărtăşire e un fel de spectacol sacru în care, e adevărat, se pot trăi emoţii sfinte şi înălţătoare, zicea P.S. vicar Serafim Făgărăşanul, actualmente Mitropolit al românilor din Europa Centrală, cu sediul în Germania, dar care rămân departe de unirea cu Hristos“.[1]

Dacă între toate slujbele Bisericii, culminează Sfânta Liturghie, Marea Iubire a lui Dumnezeu, nepătrunsul mister al Dumnezeirii, în Sfânta Liturghie culminează **comuniunea** credincioşilor cu Hristos şi a tuturor între-olaltă, în taina Sfintei Euharistii. „Prin Sfânta Împărtăşire, ne unim într-o comunicare tot mai neîmpiedicată şi mai mult, nu numai cu Hristos, ci cu toţi cei ce se împărtăşesc cu acelaşi trup şi sânge al Lui, prin care ne comunică dragostea Lui tuturor, voind să ne unească în modul cel mai strâns în Sine şi între noi; în Sfintele Taine ne unim cu Hristos, dar prin Duhul Lui, care ne dă iubirea şi simţirea de fii ai Tatălui, şi prin aceasta, de membri ai Împărăţiei iubitoare a Sfintei Treimi“.[2]

Sfântul Ioan Gură de Aur, în Omilia a treia la Efeseni, mustră credincioşii pentru lipsa de râvnă în a participa mai des nu numai la Sfânta Liturghie, ci în mod special la Sfânta Împărtăşanie! Şi zice: „Dacă eşti invitat la cineva la masă şi te speli, te aşezi, dar nu mănânci, oare nu insulţi pe cel care te-a chemat?“ Obiceiul îndătinat, pentru majoritatea credincioşilor, de-a se împărtăşi o dată în an „la Paşti“, respectiv, cât mai aproape de Marele praznic, determină o situaţie critică, a grabei, a neglijenţei, a nepregătirii suficiente, a fortării rânduielilor de-a fi spovediţi şi cuminecaţi în Vinerea Mare, zi aliturgică şi de post total, zi de care se ştie în tradiţia sănătoasă a satelor, că numai „Iuda“ s-a spovedit atunci! Mai mult, o împărtăşire „programată“, pentru a fi „în rând“ cu ceilalţi, nu-l ţine pe credincios aproape şi mereu aproape de vatra fierbinte a Sfântului Altar. El se distanţează, la gândul că **mai este** până atunci!

Acelaşi Sfânt Părinte constată cu durere, zicând: „Voind să vă apropiaţi de Masa aceasta, cu frică şi cu cutremur, cu post şi cu rugăciune, nu tulburându-vă, nici bătând cu picioarele sau împingând pe cei de aproape“.[3]

Şi de câte ori, personal, n-am încercat aceeaşi tristeţe, pentru nesocotirea momentului euharistic de cei care cu grabă mare, odată în am, „zătonindu-se“ unul într-altul, vor cât mai repede, cu molitvă sau fără, să ajungă în faţa Sfântului Potir, ca şi când ar lua **„pe furate“**, Sfânta Împărtăşanie!

Sfântul Ioan de Cronstadt, pătruns de conştiinţa trăirii religioase, întreabă şi răspunde: „La ce te obligă faptul de-a te împărtăşi cu Sfintele Taine? Să „cauţi Cele de Sus unde se află Hristos, şezând de-a dreapta lui Dumnezeu“ (Col. 3, 1) şi nu lucrurile de pe pământ, căci Hristos a venit pe pământ pentru a ne ridica la ceruri“ (Acatistul Domnului Iisus). „În casa Tatălui Meu multe lăcaşuri sunt... Eu merg să vă pregătesc un loc“ (In, 14, 2)...

„Vezi deci cu ce scop a venit Hristos pe pământ. De ce ne dă El Tainele Sale Dumnezeieşti, Trupul şi Sângele Său! Scopul Său este să ne dea Împărăţia cerurilor. Să dorim să ajungem acolo“.[4] Participând la Sfânta Liturghie şi împărtăşindu-ne cu Sfintele Taine, depăşim singurătatea şi ne apropiem unii de alţii, în aceeaşi căldură a „focului dumnezeesc“. Să avem convingerea că „prin Sfânta Euharistie, mai ales, ajungem trupul mistic al lui Hristos, atât pe calea unirii individuale cu El, cât şi prin unirea tuturor în acelaşi trup mistic, prin **Împărtăşirea** din acelaşi pahar şi din aceeaşi pâine, unire mistică, sau cum zice Sfântul Apostol Pavel: „suntem mădulare ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui“ (Ef. 5, 30).[5]

Meditând asupra cuvântării Mântuitorului Hristos din Sfânta Evanghelie după Ioan, cap. 6, este aproape peste putinţă să înţelegem importanţa şi darul pe care ni l-a făcut Dumnezeu, din Marea Sa Iubire, dându-ne nouă celor stricăcioşi, viaţă nestricăcioasă şi nemuritoare, prin părtăşia noastră la Sfânta Jertfă Euharistică. „Şi cel ce Mă mănâncă pe Mine, va trăi prin Mine“ (In. 6, 57). Într-adevăr, zice Sfântul Vasile cel Mare, noi mâncăm Trupul Său şi bem Sângele Său făcându-ne participanţi (prin întrupare şi viaţă sensibilă) ai Cuvântului şi ai Înţelepciunii“.[6]

Această convingere a străbătut nu numai istoria creştină, ci şi mintea şi sufletul marilor trăitori ai vieţii creştine. Aşa bunăoară, Sfântul Simeon Noul Teolog (949—1022), vieţuitor al celebrei mânăstiri Studion din Constantinopol, trăind cu această convingere, zicea în întâia cu-

vântare morală, că mâncând atotneprihănitul Lui trup, adică dumnezeieştile Taine, ne facem cu adevărat cotrupeşti şi înrudiţi cu El, cum spune şi dumnezeescul Pavel (Ef. 5, 30); sau iarăşi: „din plinătatea Dumnezeirii Lui noi toţi am luat har peste har“ (In. 1, 16 şi Col. II, 9). Ajunşi astfel, ne facem asemenea după har iubitorului de oameni Dumnezeu şi Stăpânului nostru Însuşi, restabiliţi şi reînnoiţi cu sufletul; şi suntem făcuţi nestricăcioşi şi ca înviaţi din morţi“.[7]

Fireşte, că o asemenea convingere presupune nu o teorie filosofică, ci o trăire adevărată. Şi trăirea vine din credinţă, singura cale prin care se dezleagă, pe cât este cu putinţă fiinţei umane, marea taină a raportului dintre om şi Dumnezeu. De aceea, când preotul apare în uşile împărăteşti cu Sfântul Potir în mână şi rosteşte cea mai presus de cuvânt chemare: **„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi“**, slujitorul lui Dumnezeu pare că nu mai este pe pământ, ci la poarta cerului, chemând credincioşii să se apropie de Împărăţia lui Dumnezeu, cu **CREDINŢĂ**, din care se naşte şi frica de Dumnezeu şi dragostea faţă de Dumnezeul mântuirii noastre.

Şi într-adevăr, „Credinţa constituie legătura mistică între măreţia Dumnezeiască infinită şi firea omenească mărginită. Credinţa înseamnă apropierea celui care crede de Cel în care crede. Înseamnă contactul efectiv, o absorbire a sufletului de către Dumnezeu, în virtutea lucrării dumnezeeşti“.[8] Numai cu atare credinţă se apropie credinciosul adevărat, pentru a gusta din Cina Euharistică, ştiind că „Dumnezeiasca Împărtăşanie este o împărtăşire de Însuşi Dumnezeu-Omul“, Cel ce din Marea Sa Iubire, S-a jertfit, S-a adus pe Sine pentru noi şi ni se dă nouă spre iertarea păcatelor şi viaţa de veci.

Ne ridicăm noi, oare la măsura iubirii Lui Dumnezeu, atât cât este cu putinţă firii noastre pământeşti? Întrebându-ne, oare ne mişcăm fiinţa noastră spre Ziditorul a toate, Soarele dreptăţii? Avem în noi sensibilitatea pe care o are „floarea soarelui“ o plantă atât de atentă? Ne arătăm noi recunoştinţa Celui care ne-a adus dintru nefiinţă întru fiinţă? Ne dăm răgaz de meditaţie, ca na trupului tău, ci tu te vei schimba în Mine!“.[10]

Împărtăşindu-ne cu Trupul şi Sângele Domnului Hristos, fără să ne pierdem identitatea, ne umplem de Dumnezeire, atât cât este cu putinţă fiecăruia, radiind din noi căldura Iubirii lui Dumnezeu, mai mult decât un corp inert, care totuşi reflectă razele soarelui, încălzindu-se şi el şi cele din jurul său. „Omul ajunge astfel izvorul unei iubiri nesfârşite dumnezeeşti, un alt Dumnezeu, dar nu de la sine, ci prin har şi prin **comuniune** cu Dumnezeu. Nu printr-o fiinţare autonomă, ci prin participare neîntreruptă la izvorul îndumnezeirii.

Din El iradiază lumina ca dintr-un alt soare, dar numai întrucât reflectează sau transmite ca mediu lumina Unicului soare central al existenţei“.[11] Şi zicea în altă parte, Părintele Stăniloae: „În Hristos care Se aduce ca Om Tatălui şi cu care ne împărtăşim noi în diferite timupri şi locuri, iar în viaţa viitoare, ne vom împărtăşi mai adevărat, creaţiunea ajunge la desăvârşirea ei, căci se dăruieşte în Hristos lui Dumnezeu, umplându-se de Dumnezeu... De aceea, Sfânta Liturghie este urcuşul creaţiei spre desăvârşirea ei şi spre proslăvirea Treimii, prin jertfa Fiului lui Dumnezeu făcut Om şi prin împărtăşirea de ea“.[12]

Măreţia Tainei, pe măsura sfinţeniei ei, mobilizează şi antrenează mereu sufletul şi gândirea omenească, pentru a găsi forme adecvate, care să se apropie de exprimarea pe înţeles a Marii Iubiri a lui Dumnezeu, în folosul sufletesc al credincioşilor. O priceasnă bisericească, de circulaţie festivă, zice că: **„nu sunt graiuri nici cuvinte să nu s-audă...“** Mereu ne aflăm ca „la începutul vieţii“ noastre, în dorul după Dumnezeu şi în setea de-a gusta pe Hristosul Domnului! „Împărtăsirea cu pâinea si vinul Sfintei Euharistii, este retrăirea şi reînnoirea relaţiei creatului cu necreatul, care se realizează în trupul si sângele Lui Hristos. Pâinea şi vinul Sfintei Euharistii nu sunt obiecte neutre care sluiesc spre hrănirea şi supravieţuirea individualităţii muritoare, ci sunt creaţia care se comunică si se împărtăseste ca relaţie dătătoare de viaţă cu Tatăl. Sunt creatul în unitate de viaţă cu necreatul, sunt trupul şi sângele lui Hristos, aşa cum ne-a încredinţat Hristos Însuşi: „Luaţi mâncaţi, acesta este trupul Meu... Participarea noastră la Cina Sfintei Euharistii (mulţumire), este comuniune cu fraţii noştri şi cu Dumnezeu — ne împărtăşim de viaţa cea adevărată, acceptăm să existăm numai ca **iubind** şi fiind **iubiţi.** De aceea, şi Euharistia eclesială se dovedeşte chipul şi arătarea **modului** treimic de existenţă, revelarea vieţii celei adevărate a Împărăţiei lui Dumnezeu“.[13]

Şi câte argumente şi mărturii nu se pot aduce spre înţelegerea Tainei Euharistice şi spre folosul duhovnicesc al participării la Sfânta Comuniune sau Sfânta Împărtăşanie, fiind inepuizabilă, cum necuprins de minte şi de cuvânt este Dumnezeu Însuşi. Şi acest adevăr suprem îl mărturiseşte preotul liturghisitor ori de câte ori pregăteşte pâinea euharistică spre împărtăşire, operând şi zicând: „Se sfărâmă şi se împarte Mielul lui Dumnezeu, **Cel ce se sfărâmă şi nu se desparte, Cel ce se mănâncă pururea şi niciodată nu se sfârşeşte**, ci pe cei ce se împărtăşesc îi sfinţeşte“.

Pr. Nichifor Todor

---

1 Serafim Făgărăşanu, vicar eparhial: „Deasă sau rară Împărtăşire“ — vezi „Telegraful Român“, Sibiu, 1991, nr. 33—34, p. 2—3.

2 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: „Chipul nemuritor al lui Dumnezeu“, Craiova, 1987, p. 204.

3 Sfântul Ioan Gură de Aur: „Omilii şi Cuvântări“. Trad. de P. S. Irineu Slătineanu, 1994, p. 16.

4 Sfântul Ioan de Cronstadt: „Viaţa mea în Hristos“, **op. cit.,** p. 113.

5 Preot Prof. Petre Vintilescu: „Misterul Liturgic“, Bucureşti, 1929, p. 23.

6 Sfântul Vasile cel Mare, op. cit., p. 139.

7 Filocalia, vol. VI, Trad. de Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Bucureşti, 1979, p. 133—134.

8 Teoclit Dionisiatul: „Dialoguri la Athos“ vol. I. Monahismul Aghioritic. Trad. Preot. Prof. Ioan I.Ică, Editura Deisis, Mânăstirea Sf. Ioan Botezătorul, Alba-Iulia, 1994, p. 105.

9 Teoclit Dionisiatul: „Dialoguri la Athos“ — Teologia rugăciunii minţii, vol. II, p. 145.

10 Fericitul Augustin, Scrieri alese, Partea întâia — Confessiones, op cit., p. 160.

11 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Iisus Hristos sau Restaurarea omului, op. cit., p. 178.

12 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Spiritualitate..., op. cit., p. 290.

13 Christos Yannaras: Abecedar al credinţei, op. cit., p. 155 şi 157.

ATHENAGORAS*

Încă din primele zile, după ce am ajuns la Istanbul, am vizitat Patriarhia Ortodoxă Grecească.

Patriarhia era situată într-un cartier foarte sărac.

Biserica, mică.

În faţa Bisericii se afla un complex de clădiri, de asemenea destul de modeste.

Ca să-l vizitezi pe Patriarh, protocolul cerea să completezi un formular de cerere în audienţă. Formularul era tipărit în limba greacă şi traducerea în limba franceză.

Audienţa mi s-a acordat pentru săptămâna următoare.

În ziua respectică m-a luat în primire un... „călugăr“...

Ce m-a surprins de la început a fost să văd că, înăuntru, peste tot, birourile aveau uşile larg deschise şi toţi „călugării“ (îi numesc aşa pentru că toţi erau în uniforme negre, specifice, şi cu fesuri negre pe cap); toţi călugării, care se vedeau presăraţi pe la birouri, toţi erau... tineri (!?).

Oficiul (biroul) Patriarhului avea de asemenea uşile larg deschise.

Masa de lucru a Patriarhului era masivă, grea; de modă veche (secolul trecut?!).

Patriarhul, pe nume Athenagoras arăta înalt, cu o barbă lungă şi albă (într-adevăr „patriarhală“).

M-a întâmpinat în picioare cu o privire serioasă şi pătrunzătoare, dar calmă (ochi negri, de cărbune).

Imediat, cum am intrat, nu mi-a dat nici un răgaz, n-am apucat nici măcar să-l salut, că Patriarhul a început să vorbească... „franţuzeşte“... (?!)

— „Păstrez“, a zis el (reproduc aproximativ), „o frumoasă amintire despre România şi minunatul ei popor“, ... „minunatul ei popor“ (a repetat).

Apoi şi-a întins braţele către mine şi mi-a dat o îmbrăţişare scurtă (formală) şi m-a pupat pe frunte.

Eu i-am pupat mâna... (l-am cam tras de mână, căci părea... absent).

Apoi Părintele Patriarh s-a adresat în greceşte, la cel care mă excortase.

Şi aproape imediat a apărut un alt tânăr „călugăr“ cu o tavă mare (metal alb), pe care se afla un borcan de o jumătate de litru desfăcut şi plin cu smântână (?). Deasupra lui o linguriţă. Alături un pahar cu apă... Călugărul a venit drept către mine şi mi-a întins tava sub nas...

Eu am luat borcanul în mână şi mă uitam contrariat...

Borcanul mi se părea mai greu decât mă aşteptam... şi mă întrebam în gând:

— Când am să mănânc atâta smântână, pe stomacul gol şi fără pâine?!...

Între timp, Patriarhul s-a apropriat de mine şi parcă îmi urmărea ezitarea (şi m-am şi speriat)... a întins mâna şi mi-a luat borcanul din braţe... Apoi a muiat linguriţa în borcan (?)...

Abia atunci mi-am dat seama că borcanul nu conţinea smântână ci... „şerbet“(!); dar un şerbet aşa de alb, cum n-am mai văzut niciodată (?)...

Patriarhul a introdus linguriţa cu şerbet în paharul cu apă şi mi l-a oferit... popular... din mână.

Mi-a făcut semn să stau pe scaun şi s-a aşezat şi el...

Eu am început să mănânc dulceaţa (şerbetul) cu aromă de trandafir (petale de trandafir...).

Patriarhul a scos dintr-un sertar o iconiţă mică... de hârtie, înrămată în material plastic şi a scris ceva pe spatele ei.

Şi apoi mi-a întins-o şi a mormăit aceeaşi frază, cu care mă întâmpinase:

— „Păstrez o frumoasă amintire despre...“

Mi-a întins mâna scurt, în timp ce călugărul (călugăraşul) care stătuse lângă uşă, m-a anunţat (tot în franceză bineînţeles) că „audienţa“ mea s-a terminat....

Am ieşit puţin încurcat; totul era parcă nenatural.

Călugărul mi-a spus că merg cu el la... casierie!

— Un dar suplimentar, de la Părintele Patriarh, a zis el.

Mi-a dat ceva bani (nu-mi mai amintesc cât?!); eram doar „refugiat“ din România.

În cinci minute sau maximum zece minute, eram din nou în stradă.

Totul se petrecuse în viteză.

În stradă m-am uitat la iconiţa de hârtie. Reprezenta pe Sfântul... Nicolae! Deşi textul era în greceşte am putut să-l descifrez.

Pe spatele iconiţei era înscrisul ologaf al Patriarhului. Pe acesta n-am putut să-l descifrez deloc.

Iniţial am crezut că era tot în greceşte.

Pentru mine a fost imposibil să înţeleg ceva; în plus scrisese cu cerneală albastră pe un fond tot albastru... Nu puteai să-ţi dai seama că era un înscris decât dacă priveai oblic şi în soare... (?!).

Mai târziu, peste câteva zile, un grec mi-a spus că „dedicaţia“ nu era scrisă în greceşte (?!).

Nu-mi venea să cred?!

Şi într-adevăr, Patriarhul o scrisese în limba română, dar cu litere... greceşti! (?)

Dominik Nicol
New-York

---

* Din volumul „Pe portativul vieţii“ New-York, 1992.

Pr. prof. dr. NICOLAE NEAGA a intrat în cel de al 95-lea an al vieţii

Ocazia este destul de rară şi deci va trebui s-o folosesc: să scrii despre un prieten al tău, amândoi fiind nonagenari. De aceea îmi voi alege un subiect mai neobişnuit: despre unele efecte ale vechii noastre prietenii începute pe băncile liceului.

Una din preocupările mele de profesor, care se apropia de pensie, a fost opera lui Gheorghe Lazăr. Am aflat atunci că prietenul meu de liceu se ocupa mult înainte de mine despre activitatea lui Lazăr. Încă din 1938 publicase în Telegraful Român din Sibiu un articol condensat despre Vechiul Testament în gândirea românească. În această lucrare arăta că despre Vechiul Testament în cultura românească au scris Neagoe Basarab, Miron Costin, Nicolae Costin, fiul lui Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Gh. Lazăr, I. Eliade Rădulescu, Ilarie Chendi, Marin Ştefănescu, I. Petrovici, L. Blaga. Între aceştia un loc important autorul îl acordă lui Gh. Lazăr: cu atât mai important cu cât alţi autori nu s-au mai interesat decât tangenţial de Lazăr — teologul. Când, mult mai târziu, prin 1960 am început şi eu să mă ocup de opera lui Gh. Lazăr, se înţelege că am apelat la vechiul meu prieten, prof. N. Neaga care mi-a fost de mare folos, mai ales pentru a înţelege şi eu conţinutul (chiar după titlu) al unor cărţi din biblioteca lui Gh. Lazăr scrise în limba ebraică.

Un al doilea teren unde ne-am întâlnit cu mult interes, cu bucurie mare, a fost acela care era legat de simpatia comună pentru liceul Şaguna din Braşov. Dacă la mine era explicabilă această simpatie, pentru că aici urmasem 8 ani liceul ca elev, apoi 3 ani ca tânăr profesor suplinitor, simpatia colegului meu era câştigată doar după câteva luni de şcoală pe care le-a petrecut ca elev la acest liceu. Atunci când a auzit că seria mea de absolvenţi se întruneşte la a 60-a aniversare, a ţinut cu tot preţul să participe şi el la această întrunire, şi-a anunţat vreo 3 colegi cu care se împrietenise la Braşov înainte cu 60 de ani şi ni s-au aliniat nouă la această mare ocazie. Nu numai ca absolvent ci şi ca preot care a servit slujba de pomenire a profesorilor şi colegilor decedaţi, în biserica din Groaverii Braşovului.

Iată ce ne spunea între altele părintele profesor Neaga colegilor lui şi publicului la parastasul făcut de cei întruniţi pentru aniversarea a 60 de ani de la absolvire. „Prin prăznuirea celor aici pomeniţi cinstim nişte slujitori ai culturii, profesori iubiţi şi cercetători care au slujit, fără să se cruţe, sensibilitatea noastră românească, toţi profesori eminenţi care au ştiut să facă din ei o dăruire pentru cea mai pură tribună: catedra. Stimaţi profesori care v-aţi consumat pe voi ca să ne luminaţi pe noi, vă mulţumim pentru binele pe care l-aţi săvârşit, toţi cei aici pomeniţi: Axente Banciu, Dumitru Lupan, Vasile Neguţ, Ioan Baciu, Ioan Hango, Fabiu Sânjoan, Gheorghe Popovici, Ilie Cristea, Nicolae Baboie, Candid Muşlea, Nicolae Oancea, Dumitru Nistorescu, Nicolae Sulică, virtuţile voastre rămân ca o comoară spirituală care se transmite din generaţie în generaţie pentru a învăţa şi pe alţii cum trebuie să fie pentru ca să fie cum trebuie“.

După aceste începuturi promiţătoare, a început o perioadă grea: pregătirea profesională, studii serioase de teologie în ţară şi în străinătate, încununate cu un doctorat în teologie şi intrarea imediată ca profesor la Seminarul Andreian din Sibiu. Între timp dedicându-se cu trup şi suflet acestei profesiuni de creştere a generaţiilor de preoţi, n-a încetat să-şi perfecţioneze cunoştinţele de specialitate prin cursuri, conferinţe în ţară şi străinătate, prin scrieri în reviste şi culminând cu meritul de a fi însărcinat — împreună cu colegul său Prof. Teodor Bodogae, la lucrări de interes naţional şi chiar mult mai răspândit, pe scară ortodox-mondială. Citez doar două exemple: traducerea în româneşte a lui Origen şi a Noului Testament de la Bălgrad.

O viaţă lungă dedicată exclusiv culturalizării morale şi duhovniceşti, încununată cu binemeritata recunoaştere a personalităţii create prin numirea sa — la vârsta de peste 90 de ani — ca profesor al Facultăţii de Teologie din Timişoara.

Dumnezeu să-i dea sănătate şi putere multă pentru a învăţa şi generaţia de azi cele de mai sus.

Prof. Axente Creangă

PATRIARHIA ROMÂNĂ
CABINET

Înalt Prea Sfinţia Voastră*

Deşi îndatoriri grabnice Ne-au reţinut la Centrul Patriarhal împiedicându-Ne să Ne împărtăşim nemijlocit de bucuria aniversării — acum, la început de an universitar — a celor 210 ani de când s-a pus început bun învăţământului teologic ortodox din Transilvania, vă încredinţăm că, sufleteşte şi în rugăciune către Părintele luminilor, suntem alături de toţi cei ce cinstesc această prăznuire. Ştim cu toţii că tradiţia didactică teologică iniţiată acum mai bine de două veacuri de personalităţi bisericeşti şi culturale, precum episcopul Ghedeon Nichitici, cărturarul Dimitrie Eustatievici, iar apoi consolidată de ierarhi ca Episcopul Vasile Moga şi, mai ales, vrednicul de pomenire Mitropolit Andrei Şaguna, a fost continuată şi îmbogăţită neîntrerupt până în ziua de azi, făcând din aşezământul de ştiinţă teologică din Sibiu o adevărată cetate de cultură şi de apărare a dreptei şi mântuitoarei credinţe, pentru încercatul ţinut al Ardealului. De asemenea, mai ştim cât de importantă pentru îndeplinirea acestei vitale meniri a fost urmarea cu credincioşie a pildei vii pe care a întrupat-o însuşi Mitropolitul Andrei Şaguna, adevărat ctitor al prestigioasei Şcoli de Teologie ortodoxă din Sibiu, dar şi al altor multe locaşuri de învăţământ şi cultură, rostuite pentru ridicarea spirituală a românilor ardeleni şi, totodată, pentru păstrarea neştirbită a crezului lor creştin primit de la străbuni. Pe tot parcursul îndelungatei şi merituoasei ei slujiri a Bisericii noastre, această aleasă instituţie s-a dovedit un neistovit centru de iradiere a învăţăturii sănătoase, inspirată de Evanghelia lui Hristos, dar şi un reazem de neînlocuit pentru toţi cei ce şi-au închinat vieţuirea şi lucrarea dăinuirii sufletului românesc dreptmăritor pe pământul transilvan.

Formând atât preoţi destoinici în propovăduirea şi apărarea învăţăturii apostolice cât şi iluştri dascăli de Teologie — pe unii dintre ei vrednicii cărturăreşti şi străduinţele pe tărâm naţional făcându-i demni de a fi aleşi chiar în Academia Română —, acest aşezământ al Bisericii noastre a păstrat aici, neîncetat, „aprins harul lui Dumnezeu" (II Tim. 1, 6), cu toată vitregia istoriei faţă de românii din frumoasele ţinuturi ale Ardealului şi în pofida tuturor încercărilor de slăbire a coeziunii lor, prin ispitirea către părăsirea legii lor strămoşeşti.

Aducând prinos de cinstire tuturor celor ce şi-au legat, în cei 210 ani scurşi până astăzi, numele cu jertfelnicie de această lucrare — din iubire de Dumnezeu şi de neam — rugăm pe Cel Atotputernic să ocrotească şi să binecuvânteze şi în continuare, cu roade la fel de preţioase, ostenelile tuturor celor care, în această parte de ţară, păstrează nestinsă o tradiţie atât de scumpă întregii noastre Biserici.

† *TEOCTIST,*
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Mesaj trimis de către P. F. Părinte Patriarh Teoctist al României cu prilejul festivităţilor prilejuite de împlinirea a 210 ani de învăţământ teologic ortodox la Sibiu şi desfăşurate la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, sâmbătă, 4 octombrie a.c.

MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU

MESAJ*

Trecutul unui neam se păstrează în memoria oamenilor, se transmite din generaţie în generaţie şi alcătuieşte tezaurul moştenirii fiecăruia în parte şi a tuturor împreună.

Când memoria e însoţită însă şi de vestigii materiale, biserici, icoane, clădiri, cărţi, obiecte transmise din trecut prezentului, spre a fi lăsate moştenire viitorului, mărturia lor e mai mult decât memoria şi tradiţia: *e fapt indiscutabil.* E o prelungire a vieţii unei naţiuni, a unui popor, aşa cum sângele prelungeşte unitatea organică a ginţilor.

Acestui ideal de păstrare a mărturiilor din trecutul românesc, în vederea aducerii lor în conştiinţa prezentului şi a înveşnicirii lor în istoria viitorului, se dedică *„Muzeul Civilizaţiei Transilvane — ASTRA".*

De aceea *Apelul* pe care îl lansează trebuie luat în considerare cu seriozitate, cu suflet românesc şi cu convingerea că oferim Instituţiei şi publicului dovezile incontestabile ale culturii şi civilizaţiei transilvane din trecutul care le-a creat şi care ne face cinste şi ne bucură.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
Mitropolitul Ardealului

APEL
către toţi locuitorii satelor şi oraşelor din Transilvania în chestiunea renaşterii MUZEULUI ASTRA

Muzeul ASTRA s-a născut la ceas de asuprire, de îngenunchere naţională şi suferinţă a românilor din Ardeal — supuşi Monarhiei Austro-Ungare — ca cea mai fierbinte vrere a lor de a-şi prezenta, într-un muzeu „naţional", adevărata lor identitate, istorică, etnică şi culturală.

Înfăptuirea lui a fost posibilă numai prin voinţa puternică şi generozitatea nemărginită a românilor din toate clasele sociale, deopotrivă din Ardeal şi din afara lui, care, animaţi de îndemnul unor cărturari luminaţi, ce şi-au închinat întreaga viaţă propăşirii culturale a neamului, precum ANDREI ŞAGUNA, GEORGE BARIŢIU, IOSIF STERCA-ŞULUŢIU, CORNELIU DIACONOVICI şi alţii, au ctitorit, „din nimic", prin numeroase donaţii, una dintre cele mai mari colecţii istorice şi etnografice din această parte a Europei (într-un raport trimis Societăţii Naţiunilor, în anul 1922, se consemnau 100 000 piese).

Muzeul „Asociaţiunii" a intrat în conştiinţa întregii naţiuni, în perioada interbelică, drept „întâiul muzeu naţional istorico-etnografic al românilor din Ardeal" şi s-a impus definitiv ca una dintre cele mai importante şi valoroase instituţii culturale din România.

Desfiinţat samavolnic, în anul 1950, de servitorii „imperiului comunist", care nu admiteau perpetuarea educaţiei popoarelor în spiritul tradiţiilor cultural-istorice şi al valorilor etnografice, Muzeul ASTRA a renăscut în anul 1990, pe seama valoroaselor iniţiative demarate după anul 1956, de inimosul om de cultură care a fost Cornel Irimie, ajungând astăzi unul dintre cele mai reputate muzee din România şi chiar din Europa.

În pregătirea aniversării centenarului Muzeului ASTRA (1905—2005), lansăm prezentul

APEL
CĂTRE TOŢI ROMÂNII DIN SATELE ŞI DIN ORAŞELE TRANSILVANIEI

de a oferi Muzeului ASTRA, prin DONAŢII, orice fel de obiecte sau documente care reprezintă urme de viaţă materială şi spirituală tradiţională şi care pot deveni valori muzeale indispensabile evidenţierii specificităţii noastre etnoculturale.

Obiectele donate Muzeului ASTRA, omologate de o comisie specială, vor fi integrate în colecţiile muzeale, purtând numele celor ce le-au oferit (consemnaţi, pentru totdeauna, într-o „Carte de onoare a donatorilor", de ieri şi de astăzi), ei alăturându-se înaintaşilor care au proiectat şi edificat această „Cetate a Culturii Naţionale", aici, în inima Ardealului.

Cercetate, conservate, restaurate şi valorificate în sălile Muzeului ASTRA „redivivus" acestea vor constitui argumentele vechimii şi continuităţii civilizaţiei şi culturii noastre populare, ale valorii lor universale şi, deopotrivă, ale originalităţii lor.

Prin aceasta, generaţia de azi este chemată să contribuie direct la îmbogăţirea patrimoniului existent, care urmează a fi valorificat superior în cadrul
MUZEULUI CIVILIZAŢIEI TRANSILVANE — ASTRA
un muzeu modern, interdisciplinar şi interetnic, ce va înfăţişa lumii întregi adevărata istorie a civilizaţiei transilvane.

Efortul desăvârşirii acestei instituţii eponime a neamului vine să împlinească nevoia definirii identităţii noastre în raport cu celelalte popoare ale Europei, acum, la ceas de cumpănă istorică, de efort suprem pentru integrarea României în comunitatea euro-atlantică.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Director general
al Muzeului ASTRA
Dr. Corneliu Bucur

Preşedintele Asociaţiei
„Prietenii Muzeului ASTRA"
prof. univ.
dr. Gheorghe Pavelescu

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● Sinodul Patriarhiei Ecumenice a ales recent noul Întâistătător al Arhiepiscopiei Ortodoxe Greceşti din America în persoana mitropolitul Spiridonos al Italiei.

Născut în 1944 la Warren-Ohio, Î. P. S. Sa a studiat la Facultatea de Teologie a Patriarhiei Ecumenice din Halki, apoi la Universităţile din Geneva şi Bohun (Germania). În 1985 a fost hirotonit episcop de Apameas iar în 1991 a fost ales Mitropolit al Italiei. Î. P. S. Sa îi succede astfel Arhiepiscopului Iakovos retras la sfârşitul lunii iulie a.c.

*

● Trei noi Mitropolii Ortodoxe Greceşti au fost înfiinţate recent în America, a anunţat un comunicat de presă al Patriarhiei Ecumenice. Este vorba de Mitropoliile de Toronto (Canada), Buenos Aires (Argentina) şi Mexic (America Centrală) ai căror ierarhi vor fi aleşi în curând.

*

● Pentru prima dată în istoria milenară a Sf. Munte Athos aproximativ 600 de exponate din tezaurul acestuia: obiecte de cult, vechi icoane bizantine, manuscrise, odoare, veşminte liturgice vor fi expuse publicului larg în sălile Muzeului Bizantin din Tesalonic cu prilejul desemnării acestui oraş ca şi capitală culturală a lumii în anul 1997.

*

● Episcopatul Catolic Polonez a reacţionat categoric faţă de propunerile lui Elie Wiesel (orginar din Sighet-România) care cerea îndepărtarea crucilor din lagărul de exterminare de la Auschwitz pe timpul comemorării împlinirii a 50 de ani de la programul nazist împotriva evreilor.

Episcopii au declarat că pe lângă evrei acolo au fost martirizaţi şi un număr mare de creştini din ţările Europei, deci crucile ca semn de aducere aminte a jertfei lor, trebuie să rămână acolo.

*

● Arhimandritul John Michael Botean a fost ales şi hirotonit la 24 august a.c. ca episcop al Episcopiei Române Catolice de rit bizantin din America. Născut la 9 iulie 1995 într-o familie de români în Canton Ohio, P. S. Sa a urmat cursurile Universităţii Catolice din Washington şi cursurile Institutului Teologic din Boston, fiind hirotonit preot în 1986.

P. S. Sa îi succede Episcopului Luis Puşcaş care s-a retras din funcţie în cursul anului trecut.

*

● Funeraliile S. S. Partenie al Alexandriei şi al întregii Africi, trecut fulgerător la cele veşnice în cursul lunii iulie a.c., în timp ce se afla într-o vizită oficială în Grecia, au avut loc în Catedrala Arhiepiscopală din Atena în prezeţa S. S. Arhiepiscop Serafim al Atenei, a membrilor Sf. Sinod al Bisericii Greceşti, ale autorităţilor civile şi militare ale Statului Grec şi au fost continuate în Catedrala Patriarhală „Sf. Nicolae" din Cairo. La slujba înmormântării săvârşită în această biserică au luat parte reprezentanţi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe şi ai altor Biserici Creştine, ai Mişcării Ecumenice precum şi reprezentantul oficial al Preşedintelui egiptean Hosni Mubarak, alte personalităţi politice ale Egiptului. Înhumarea a avut loc în cripta cimitirului Mânăstirii „Sf. Gheorghe" din Cairo.

S. Sa a fost una dintre marile personalităţi ale lumii ortodoxe şi creştine care a militat ani de zile pentru o bună înţelegere şi conviеţuire dintre cele două mari religii ale Orientului Apropiat: creştinismul şi islamismul.

Arhid. Drd. Visarion Dumitru Bălţat

Semnalăm... Semnalăm...

● La Chişinău a apărut o carte intitulată MĂNĂSTIRI BASARABENE (1995, 272 p.) alcătuită de Antonina Sârbu şi Victor Ladaniuc. O introducere semnată de Tudor Popa e intitulată frumos: **Policandrele credinţei.** Sunt prezentate 29 de mânăstiri din care nu mai rămăseseră decât ruine, toate fiind prefăcute de sovietici în cluburi, spitale pentru tuberculoşi, magazii. S-a crezut că ucigându-se trupurile zidurilor, va muri şi sufletul lor. Dar n-a fost să fie aşa. Basarabia devenită republică paralelă româneacă, îşi ţinuse sufletul ascuns şi, când a fost posibil, l-a scos la suprafaţă din „adâncurile" în care fusese „înfundat", cum zice Mateevici despre limba română, martiră şi ea pe acele meleaguri.

În 1990 toate aceste mânăstiri au înviat. Golită sub regimul sovietic de toţi călugării şi de toate călugăriţele, dintr-odată ele au prins viaţă şi au început să se repopuleze. Deocamdată în număr mic, dar numărul vieţuitorilor e în creştere mereu.

Parte din ele sunt ctitorii domneşti.

Mânăstirea Căpriana cu rădăcini de la Ştefan cel Mare şi Sfânt, şi chiar mai vechi, de la Alexandru cel Bun, avea în 1995, 30 de vieţuitori. Mânăstirea Noul Neamţ avea la aceeaşi dată 54 de vieţuitori şi un Seminar cu 130 de elevi. Şi aşa mai departe. Monahismul basarabean renaşte. Când priveşti chipurile stareţilor şi ale stareţelor (9 mânăstiri de maici) gândul nu te lasă să crezi că toate au renăscut după zeci de ani de la alungarea în lume şi în închisori a tuturor vieţuitorilor. **„Românul are şapte vieţi . . .".**

Odată cu renaşterea mânăstirilor Basarabia îşi va recupera forţa spirituală de altă dată, ştiindu-se bine că basarabeanul e fire evlavioasă, păstrătoare a tradiţiilor religioase din vechime.

Cartea e prefaţată de **„Vladimir, mitropolitul Chişinăului şi al întregii Moldove".**

Ei! Nu chiar al „întregii Moldove", Înalt Prea Sfinţia Ta. Moldovă mai este şi dincoace de Prut, până la Carpaţi şi până jos la Dunăre. Hai să zicem „al Republicii Moldova". Aşa, temporar, mai merge dar şi aşa şchioapătă când are centrul la Moscova şi în biserici se recunoaşte ca „Stăpân" Patriarhul rus **„al Moscovei şi al întregii Rusii".** O mai fi Basarabia parte a Rusiei şi, iată, numai noi nu ştim!

Ne vine în minte un vers al lui Eminescu, acela cu „străinii"!

Dar, toată pasărea pe limba ei piere. Deşi poarta de intrare a cărţii e străjuită de fotografia şi de cuvântul mitropolitului Vladimir, când se prezintă Mânăstirea Căpriana, la p. 20 printre stareţi e numit şi arhimandritul Petru Păduraru (în 1990), la poziţia 24. El e prezentat aşa: **„Acum e episcop, locţiitorul mitropolitului Bisericii basarabene libere".** Acum e mitropolit plin, nu locţiitor, cum era pe atunci. Dar ceea ce este bine spus e că el e mitropolit al Bisericii basarabene LIBERE, adică liberă de ruşii moscoviţi care nu mai au nici o treabă în Basarabia. Ei au ocupat şi bisericeşte Basarabia, după fiecare ocupaţie politică (1812, 1940, 1944) fără nici un drept canonic şi împotriva dreptului canonic.

Acum, Basarabia s-a eliberat de ruşi, de soviete şi de Moscova. E liberă, chiar dacă, deocamdată, sub forma unei republici româneşti, paralele. Basarabia e liberă, Mitropolitul Petru Păduraru, aşa cum ne spune chiar cartea patronată de mitropolitul Vladimir, e **„mitropolitul Bisericii basarabene libere".**

Şi atunci al cărei Basarabii este mitropolitul Vladimir? Desigur al acelei încă ocupate de Moscova. Această ocupaţie a mai rămas aşadar.

Doamne, cum îi va judeca istoria pe închinătorii de bună voie la ocupanţi! Cum îi judecă din ceruri sutele de mii de basarabeni deportaţi de aceeaşi Moscovă în îndepărtata şi înghеţata Siberie, de unde nu s-au mai întors niciodată!

Există o vorbă, un proverb, nu ştiu dacă eroic sau laş, care spune: **„Sărută mâna pe care n-o poţi tăia".** Luptă pentru supravieţuire, dar totdeauna în speranţa eliberării, nu pentru înveşnicirea robiei.

Ori, mâna Moscovei nu mai este cazul să mai fie sărutată. Şi nici măcar tăiată. Ea mai rămâne peste Basarabia bisericească, numai pentru că e ţinută de unii basarabeni care, din pricina îndelungii robii, au uitat că pot gândi liber, cu mintea lor. Au nevoie în continuare de temnicer, ca să le arunce gamela cu arpacaş, cu votcă şi ceai rusesc!

Atât.

*

● Dominik Nicol, scriitor român aşezat la New York, ne trimite multe cărţi pentru mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus. Printre acestea ne-a trimis şi două cărţi ale sale: **Pe portativul vieţii, Jurnal literar** (New York, 1992, 478 p.) şi **Rendez-vous sau întâlnire cu mine însumi** (New York, 1987, 199 p.).

Sunt cărţi interesante, „causerii" la modul franţuzesc, portrete, schiţe. Evident sunt scrise şi publicate în limba română, pe care o vorbeşte şi o scrie literar, făcând uz de toate subtilităţile ei, mai ales când stilul jurnalistic i-o permite.

Într-unele din numerele viitoare vom reproduce în Telegraful român câteva pagini despre **Constantin Brâncoveanu** (din vol. Rendez-vouz, p. 99) şi altele despre **Athenagoras,** patriarhul Constantinopolului (din vol. **Pe portativul vieţii,** p. 31).

Dominik Nicol este un mare colecţionar de obiecte artistice rare. Mi-a trimis unele şi mie; iar eu le-am transferat la Sâmbăta.

Am auzit că ar fi bolnav. Îi dorim sănătate.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Mircea Tomuș
Str. 1 Mai 69
2417 Avrig Jud Sibiu

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
15 octombrie
nr. 39—40
1996

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XXV)

— TAINĂ și COMUNIUNE —

Dacă Sf. Apostol Pavel scria odinioară Corintenilor: **„Să se cerceteze însă omul pe sine** și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar, căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului"[1], atenționarea aceasta rămâne valabilă și pentru noi, preoții și credincioșii de astăzi și de totdeauna.

Cum se poate cerceta omul pe sine, și cum se poate pregăti pentru marea Taină Euharistică? În practica Bisericii creștine, care a păstrat nestricate rânduielile apostolice și patristice, fiecare credincios are o orientare bine statornicită și poate, dacă dorește să fie un credincios adevărat, să se pregătească așa cum se cuvine, **cercetându-se** și în primul rând preotul slujitor!

Când cineva este murdar cu trupul sau cu haina sa, se cercetează și se spală cu de amănuntul, pentru a se simți bine și ușurat. Spălarea nu se face la repezeală, ci cu grijă, parte cu parte și cută după cută, pentru a nu rămâne ascunsă murdăria! Oare sufletul când se su oc în murdăria păcatelor, nu trebuie cercetat și spălat? Și această spălare se face după rânduiala creștinească a Bisericii, în fața duhovnicului, un om, pentru că atunci când cel ce a săvârșit păcatul, **s-a ferit de om**, să nu-l vadă, și nu de Dumnezeu, care toate le vede și le știe toate. Și de aceea a lăsat Dumnezeu, rânduiala, ca **în fața „omului"**, de care s-a ferit, să se prezinte, cu umilință. Și acest om nu este oricare, ci omul de casă al lui Dumnezeu, este preotul duhovnic, cel care primește spovedania și care, după gravitatea păcatelor mărturisite, leagă sau dezleagă pe cel ce se mărturisește.

Preotul-duhovnic este lăsat de Dumnezeu, care a dat o putere ca aceasta, Sfinților Apostoli și urmașilor lor, zicând: „Luați Duh Sfânt: cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute".[2] Și într-adevăr, încă de pe vremea Sfinților Apostoli, au fost sensibilizați credincioșii, auzind noua învățătură de credință. Încă de atunci, se poate vorbi de Taina Spovedaniei, pentru că spune și Sfânta Scriptură că „mulți dintre cei ce crezuseră, **veneau ca să se mărturisească** și să spună faptele lor"[3].

Sfântul Ioan Gură de Aur și alți mărturisitori ai credinței s-au cutremurat de sarcina preoției, căci zice el că această „putere pe care Dumnezeu, n-a încredințat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor! Oare nu către ei s-a zis: „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și câte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer" (Mt. 18, 18). Și stăpânitorii de pe pământ au puterea de-a lega, dar numai asupra trupurilor, însă legătura de care vorbește Hristos, leagă sufletele și pătrunde în ceruri. Stăpânul întărește judecata slugilor".[4]

Sfântul Ioan, Înainte-mergătorul Domnului, boteza în pustie, propovăduind **„botezul pocăinței întru iertarea păcatelor"**[5], iar Mântuitorul Hristos și-a început lucrarea Sa mântuitoare nu oriunde, ci acolo unde păcatul scăpase de sub control, în Capernaum (port la mare), „Galileia neamurilor"; (unde) poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și umbra morții (păcatelor), lumină le-a răsărit.

De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: „Pocăiți-vă căci s-a apropiat împărăția cerurilor".[6]

Pocăința este intrarea în arena duhovnicească, a luptei împotriva păcatului și denunțarea lui, a hotărârii ferme de-a nu mai pacta cu el și a hotărârii neabătute de-a nu te mai întoarce, ci a merge către lumină. „Pocăința este începutul mântuirii. Pocăința — metania (de unde și mătăniile n.n.) — literal = înnoirea minții, nu este numai **regretul** faptelor rele, a trecutului, ci și transformarea totală a vieții, o convertire, o recentrare a întregii noastre vieți spre Sfânta Treime". Pocăința este o iluminare, o trecere de la întuneric la lumină. A te pocăi înseamnă să-ți dezlegi ochii pentru strălucirea dumnezeiască... și cu cât se apropie omul de Dumnezeu, cu atât se vede pe sine mai păcătos"[7]. De altfel, Sf. Scriptură spune că „Dumnezeu este lumina lumii..."; cel ce-l urmează nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții"[8]. Apoi, „Dumnezeu este iubire, și cel ce rămâne în iubire — zice Sf. Ioan Evanghelistul — rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el"[9]. Și cum iubirea nu are vârstă și nici sfârșit, datori suntem, pe măsura iubirii lui Dumnezeu, față de noi păcătoșii, să-L iubim și să ne rușinăm de păcatele noastre, care ne distanțează de El. „Pocăiți-vă

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICHIFOR TODOR

1. Vezi I Cor, 28—29.
2. In. 20, 23.
3. F. Ap. 19, 18.
4. Sf. Ioan Hrisostom: Despre preoție, op. cit. pg. 54—55.
5. Mc. 1, 4.
6. Mt. 4, 13—17.
7. Kallistos Ware, Episcop: Împărăția lăuntrică, Asociația Filantropică Medicală Creștină Christiana, București, 1996, pg. 49—50.
8. In. 8, 12.
9. I In. 4, 16.

Sfântul LONGHIN SUTAȘUL

— 16 octombrie —

Sfântul martir Longhin, numit sutașul sau centurionul, fiind comandantul a o sută de ostași, aflat sub comanda lui Ponțiu Pilat, din a cărui poruncă a fost rânduit să slujească la Sfintele Patimi și la Răstignirea cea de bună voie a Domnului Iisus Hristos, pentru mântuirea lumii, s-a învrednicit să fie printre primii sfinți martiri ai Bisericii creștine.

Din ordinul lui Pilat, sutașul Longhin și ostașii lui L-au biciuit până la sânge pe Domnul Hristos, ei I-au împletit cununa de spini pe cap, ei L-au îmbrăcat în batjocură cu hlamidă (mantie purpurie), ei L-au pălmuit fără cruțare, L-au scuipat și L-au chinuit public peste limitele răbdării omenești. În felul acesta credea Pilat să-i satisfacă pe evrei și să se mulțumească cu atât, oferindu-i eliberarea condamnatului public.

„Pilat le-a zis: Pe cine voiți să vi-l eliberez, pe Baraba sau pe Iisus, care se zice Hristos? Că știa că din invidie L-au dat în mâna lui... Însă arhiereii și bătrânii au aţâțat mulțimile ca să ceară pe Baraba, iar pe Iisus să-L piardă... Și Pilat le-a zis: Dar ce voi face cu Iisus, ce se cheamă Hristos? Toți au răspuns: „să fie răstignit!..." Și văzând Pilat că nimic nu folosește, ci mai mare turburare se face, luând apă și-a spălat mâinile înaintea mulțimii, zicând: Nevinovat sunt de sângele Dreptului acestuia. Voi veți vedea. Iar tot poporul a răspuns zicând: „Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri! Atunci le-a eliberat pe Baraba, iar pe Iisus L-a biciuit și L-a dat să fie răstignit..." (Mt. 27, 17—26). În fața acestui zguduitor tablou, Haim Cohn, Judecător, Președintele Tribunalului Suprem al Ierusalimului, în cartea sa, **Arestarea. Procesul și moartea lui I(i)sus Christos**, tradusă în românește de Teșu Solomovici, 1955, și lansată la librăria Sadoveanu din București cu multe surle, vine să dezvinovățească pe conaționalii săi evrei de moartea lui Iisus, și aruncă toată vina judecării și condamnării Sale la moarte în seama lui Pilat, fiindcă el l-a judecat după justiția romană, și nu tribunalul iudaic, Sinedriul, și ca atare, „evreii nu poartă nici o vină în moartea lui" (p. 199). Și ne spune președintele Tribunalului Suprem al Ierusalimului că „Evreul Iisus a fost arestat, pus sub acuzare, judecat și executat la Ierusalim — și numai din acest motiv procesul său a devenit o parte din istoria dreptului evreiesc. Faptul că el a fost judecat și pedepsit după legea romană nu face decât să sporească marele interes al celui ce se preocupă de istoria dreptului din Palestina, aflată sub stăpânirea romanilor". Și menționează Haim Cohn: „adevărul istoric a dispărut, fiind uitat cu desăvârșire" (p. 198). Și își ia el rolul, în funcția pe care o îndeplinește, să restabilească „adevărul istoric". Numai că trebuie să aibă în vedere cuvintele divinului „condamnat la moarte", care i se adresează și lui și celor ai lui, de acum două mii de ani: „Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți și nu vă aduceți aminte" (Mc. 8, 18).

Pe rolul procesului prezidat de Haim Cohn, aducem și noi mărturia unui martor ocular al evenimentelor judecate, care însă nu a fost citat și nici audiat, și care merită ascultat, pentru pronunțarea sentinței adevărate, care altfel rămâne suspendată și se casează.

În marea dramă a procesului condamnării și răstignirii Fiului Omului, un rol însemnat l-a avut centurionul sau sutașul Longhin împreună cu cei o sută de ostași de sub comanda sa. În fața celui răstignit pe cruce de ostașii sutașului Longhin, „arhiereii, bă-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Ion Ionescu

210 ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT TEOLOGIC LA SIBIU

Secole de-a rândul, tinerii care doreau să se dedice misiunii preoțești din satele românești de altădată se pregateau fie în școlile mânăstirești, fie în familie, în cazul unor fii de preoți. Abia spre sfârșitul secolului al XVIII-lea se înființează primele școli speciale pentru pregătirea clerului pe lângă unele mânăstiri, toate cu o existență vremelnică (Sf. Dumitru și Obedeanu din Craiova, Sf. Ilie de lângă Suceava, Putna); doar cea de la mânăstirea Antim din București a dăinuit mai mult (1797—1847). În Transilvania, se înființează o „școala de preoție" sau un seminar în sensul obișnuit al cuvântului la Blaj, în 1754, pentru tinerii aparținători Bisericii unite. Întrucât noile autorități habsburgice din Transilvania împiedicau prin orice mijloace legăturile tradiționale dintre românii de aici și frații lor din Țara Românească și Moldova s-a simțit nevoia ca și ortodocșii să ceară autorităților acordul pentru deschiderea unei școli pentru pregătirea clerului ortodox. Demersurile episcopului Ghedeon Nichitici de la Sibiu (1784—1788) în acest sens au rămas fără rezultat. Dar în cadrul cunoscutelor reforme ale împăratului Iosif II (1780—1790) s-a admis înființarea unor școli poporale pentru românii din Transilvania, puse sub îndrumarea Bisericii, cele unite fiind conduse de Gheorghe Șincai (1784), iar cele ortodoxe de cărturarul brașovean Dimitrie Eustatievici (1786). Pentru pregătirea viitorilor învățători, cei doi directori au fost îndatorați să organizeze cursuri speciale de „metodică", la Blaj respectiv la Sibiu. Profitând de această situație, Dimitrie Eustatievici a început, tot în 1786, ca paralel cu pregătirea viitorilor învățători să pregătească și preoți pentru parohiile ortodoxe românești ale Transilvaniei subjugate. Se cunosc liste de absolvenți ai celor două cursuri — care durau numai șase săptămâni — chiar din primul an de existență. După moartea lui Dimitrie Eustatievici (1795) conducerea școlii a fost încredințată unui alt cărturar brașovean, preotul Radu Tempea V (1796—1808), apoi altora, pentru perioade mai scurte.

Anul 1811 marchează o etapă nouă în istoria școlii teologice sibiene, întrucât atunci a fost numit în fruntea ei tânărul cărturar Gheorghe Lazăr din Avrig, abia reîntors de la studii de la Universitatea din Viena. Cursurile școlii de preoție durau acum șase luni, iar cele de pedagogie, pentru pregătirea viitorilor învățători sătești au rămas la șase săptămâni, puse sub îndrumarea lui Moise Fulea (1812), un alt tânăr cu studii la Universitatea din Viena. Din nefericire, datorită unor neînțelegeri cu noul episcop Vasile Moga, după patru ani Gheorghe Lazăr a părăsit Sibiul, stabilindu-se un timp ca profesor la Brașov după care a trecut în Țara Românească, unde a săvârșit cunoscuta sa operă de redeșteptare națională prin Academia de la „Sf. Sava" din București. Școala teologică sibiană a rămas pentru o lungă perioadă de timp doar cu doi profesori, Moise Fulea și Ioan Moga.

Episcopul Vasile Moga s-a interesat de cumpărarea unei clădiri corespunzătoare care a servit ca reședință, birouri și școala de preoție; a asigurat și veniturile necesare pentru existența ei.

Numirea tânărului arhimandrit Andrei Șaguna ca vicar general al Episcopiei vacante de la Sibiu, în 1846, inaugurează o nouă etapă în istoria scolii. Chiar din acel an, durata studiilor s-a ridicat la un an introducându-se noi discipline. În curând, o bună parte dintre „clericii" sibieni — alături de cei de la Blaj — s-au implicat efectiv în evenimentele revoluționare ale anilor 1848/1849, unii dintre ei pierzându-și chiar viața pentru neamul lor. După înăbușirea revoluției, la 12 martie 1850, Andrei Șaguna — ales și hirotonit în 1848 episcop — convoacă acel cunoscut Sinod eparhial, format din clerici și mireni — între care și Avram Iancu — când s-a hotărât ca școala teologică de la Sibiu să devină un „Institut teologic-pedagogic", pentru a oferi o pregătire și mai corespunzătoare noilor generații de preoți și învățători ortodocși. Hotărârea Sinodului eparhial a fost pusă în aplicare abia în 1852 când cursurile de teologie au fost ridicate la 2 ani, iar cele de pedagogie la un an; în 1861 cursurile teologice se organizează pe trei ani de studii — cum au rămas până în 1921, — iar cele de pedagogie de 2 ani (din 1879 cu 3 ani, iar din 1907 cu 4 ani). Tot din 1852 s-a hotărât ca în „secția teologică" să nu mai fie primiți decât absolvenți de gimnaziu, cu examen de maturitate (în cazuri excepționale erau admiși și absolvenți de 6 clase, dar obligați ca în timpul studiilor teologice să-și încheie și pe cele gimnaziale „în particular").

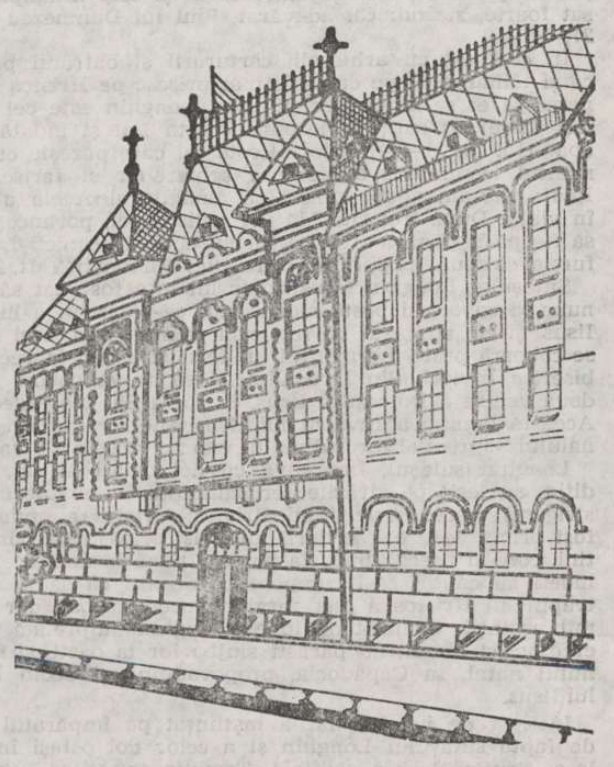

Andrei Șaguna a reușit să trimită aproape în fiecare an — cu cheltuiala Arhiepiscopiei — pe cel mai bun absolvent de teologie la studii de specializare în mari centre universitare din Austria și Germania din care va recruta apoi pe viitorii profesori ai Institutului sau ai Gimnaziului ortodox din Brașov înființat în 1850. Între profesorii formați de el s-au numărat Nicolae Popea, viitorul episcop de Caransebeș și membru al Academiei Române, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Ilarion Pușcariu toți trei aleși mai târziu membri ai aceluiași înalt for cultural, Nicolae Cristea, memorandistul de mai târziu și alții. Toți aceștia au scris un număr impresionant de lucrări teologice și pedagogice, dar mai cu seamă manuale pentru școlile îndrumate de Biserică. Șaguna însuși, precum și preotul rășinărean Sava Popovici Barcianu au publicat un număr apreciabil de manuale didactice.

Prin străduințile aceluiași nemuritor ierarh s-au cumpărat mai multe case în actuala stradă a „Mitropoliei" în care și-a stabilit atât reședința, cât și Institutul Teologic și au întemeiat o societate de lectură cu ședințe săptămânale, în care ei — cei mai mulți fiind absolvenți de licee maghiare sau

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU
Decanul Facultății

MOMENT ANIVERSAR

ASOCIAȚIUNEA ASTRA - 135 ANI -

Sibianul care trece pe strada Mitropoliei din Sibiu, poate vedea pe zidul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", o placă de marmoră albă cu următoarea inscripție: „În această clădire s-au întrunit la 23 oct. — 4 nov. 1861 reprezentații românilor transilvăneni pentru constituirea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român" — „ASTRA".

Deci, în aceste zile, vom sărbători 135 de ani de la constituirea Asociațiunii ASTRA.

Primul președinte al Asociațiunii a fost marele teolog Andreiu baron de Șaguna, viitor mitropolit al Ardealului. După evenimentele din decembrie 1989, coincidența a făcut ca primul președinte să fie tot un distins teolog, profesorul universitar dr. Dumitru Abrudan, și tot ca o coincidență a fost ca în aceeași clădire să se renască Asociațiunea ASTRA, imediat după decembrie 1989.

Această adevărată Academie transilvană a avut drept scop, după mărturia lui George Barițiu, „să fericiască pe popor". Până în anul 1918, toate marile înfăptuiri ale ASTREI au fost puse sub semnul împlinirii mărețului ideal al desăvârșirii unității naționale, înfăptuit la 1 Decembrie 1918. Aceasta a fost cea dintâi și cea mai de preț „ctitorie" a Asociațiunii și în ideea aceasta a fost construită în 1905 Biblioteca Centrală a ASTREI și apoi sutele de școli și biblioteci la sate, pentru care s-au întocmit și tipărit manuale școlare; au fost acordate burse pentru tineri (studenți și meseriași), a fost construită, în anul 1886, Școala Civilă de fete cu internat (prima de acest gen din țară), au fost editate reviste („Transilvania", „Foaia poporului", „Țara noastră", „Gând românesc"), a fost editată prima Enciclopedie Română (în trei volume) între anii 1898—1904, sub îngrijirea lui C. Diaconovich.

După Marea Unire din anul 1918, Asociațiunea și-a continuat lucrarea și și-a extins aria de acțiune extratransilvan, până în Basarabia și Dobrogea, urmărind consolidarea unității spirituale a românilor și căutând să rămână „scutul mulțimii celei obidite".

Dar în 1948, Asociațiunii noastre i se frânge elanul: printr-un act samavolnic se hotărăște „statutar" autodesființarea, de către un comitet impus.

Centrala a avut în Sibiu, iar Despărțămintele (Filialele) au avut în țară bunuri mobile și imobile (clădiri, muzee, sedii administrative, biblioteci, tipografii, cinematografe, etc.), care, toate, au trecut în administrarea operativă a Comitetelor Provizorii, (incl. la Sibiu), în baza HCM nr. 399/1950.

După evenimentele din dec. '89, un grup de 56 de persoane (vechi membri ai Asociațiunii și alți intelectuali), întruniți într-o ședință, ce a avut loc în aula Facultății de Teologie, au hotărât reactivarea Asociațiunii ASTRA, la Sibiu, ca centrală, și în provincie, ca Despărțăminte: rând pe rând s-au renăscut și Despărțămintele (Filialele) ASTRA din țară, cunoscându-se în prezent o dorință de înființare ori reînființare de noi filiale ale ASTREI, atât în spațiul transilvan, cât și în afara lui, ba chiar și peste hotare.

De la începuturile sale, Asociațiunea ASTRA a avut 14 președinți, dintre care 12 au fost până în 1948, iar doi după decembrie 1989: cea mai lungă „domnie" a avut-o Iuliu Moldovan, de 15 ani (1932—1947).

În acest moment aniversar, să-i urăm Asociațiunii noastre, Despărțămintelor sale, membrilor și iubitorilor de cultură și civilizație, viață lungă, rodnicie și izbândă, pentru „a putea să fericiască poporul român".

St. MUNTEANU-Săcele
secretar ad. al Asoc. ASTRA

Sfântul LONGHIN SUTAȘUL

(Urmare din pag. 1)

tându-și joc de El, cu cărturarii și cu bătrânii ziceau: Pe alții i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să Se mântuiască! Dacă este regele lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce, și vom crede în El..." (Mt. 27, 41—42). „Iar Iisus zicea: Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac" (Lc. 23, 34). „Și era acum ca la ceasul al șaselea și întuneric s-a făcut peste tot pământul până la ceasul al nouălea. Când soarele s-a întunecat, iar catapeteasma templului s-a sfâșiat pe mijloc. Și Iisus, strigând cu glas tare, a zis: Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu" (Lc. 23, 44—46). „Iar sutașul și cel care împreună cu el păzeau pe Iisus, văzând cutremurul și cele întâmplate, s-au înfricoșat foarte, zicând: Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu era Acesta" (Mt. 27, 54).

În contrast cu arhiereii, cărturarii și bătrânii poporului, sutașul, ca și tâlharul de pe cruce Îl mărturisesc pe Hristos ca Fiul lui Dumnezeu și ei se mântuiesc. Sutașul Longhin este cel „unul dintre ostași (care) cu sulița a împuns coasta Lui și îndată a ieșit sânge și apă" (In. 19, 31—34) și tot el este cel care păzește cu ostașii săi mormântul Domnului, la cererea arhiereilor și fariseilor adresată lui Pilat: „ne-am adus aminte că amăgitorul Acela a spus, fiind încă în viață: După trei zile Mă voi scula. Deci, poruncește ca mormântul să fie păzit până a treia zi, ca nu cumva ucenicii Lui să vină și să-l fure și să spună poporului: S-a sculat din morți" (Mt. 27, 63—64).

Sutașului Longhin și ostașilor lui le-a fost dat să vadă prima minune, a coborârii peste mormântul ce-l păzeau a luminii Învierii lui Iisus, și ei „au căzut cu fețele la pământ". Aceeași lumină a Învierii se coboară peste mormântul lui Iisus și astăzi la vecernia învierii din biserica Învierii din Ierusalim, și ea se va coborî mereu până la a doua venire a Domnului Iisus, în slava Sa, „să judece viii și morții". Această lumină a Învierii lui Iisus este străină Președintelui Tribunalului Suprem al Ierusalimului, sau nu voiește s-o vadă?

Longhin sutașul, împreună cu doi ostași ai săi, cum atestă tradiția, au ieșit pe străzile Ierusalimului în noapte cu faclele aprinse strigând vestea învierii lui Hristos; Hristos a înviat! Vestirea lui a fost prima vestire a învierii lui Hristos, păstrată până astăzi de creștini, care-și urează bucuria pascală până la Înălțare. Alarmați atunci iudeii au căutat să-i cumpere cu arginți ca să tacă și să spună că trupul lui Hristos a fost furat de ucenicii Lui, dar ei nu le-au primit arginții. Urmărit de iudei, Longhin, împreună cu cei doi ostași credincioși ai săi, au părăsit slujba lor la oaste și s-au întors în ținutul natal, în Capadocia, propovăduind și acolo Învierea Domnului Iisus.

Instigat de iudei, Pilat a înștiințat pe împăratul Tiberiu (14—37) de fapta sutașului Longhin și a celor doi ostași însoțitori ai săi și le-a cerut pedeapsa capitală. Tradiția spune că Longhin a văzut în vis pe trimișii lui Pilat veniți să-i taie capul și, când s-a sculat, și-a primit bucuros călăii în fața casei sale. Capul său a fost dus la Ierusalim spre încredințare lui Pilat, care l-a aruncat la gunoi în valea Golgotei, în afară de cetate, unde fusese aruncată și crucea lui Iisus.

După mai mulți ani s-a întâmplat ca o femeie din neam bun din Capadocia să-și piardă vederea. În credința ei a mers la Ierusalim, nădăjduind să-și găsească leacul orbirii sale în aceste sfinte locuri. Nenorocirea care o pândea a făcut ca acolo să-i moară și unicul fiu, care o însoțea. În disperarea ei, în vis i s-a arătat Sfântul Longhin, spunându-i cine este și i-a arătat și locul unde era îngropat capul său și a îndemnat-o să-l scoată de acolo și ea se va tămădui de boala ei de ochi. Femeia, după spusele Sfântului, i-a scos capul din gunoi și ea și-a recăpătat vederea, slăvind pe Dumnezeu și aducând închinare de mulțumire Sfântului Longhin. A avut bucuria ca în vis să-și vadă pe fiul său la un loc în slavă cu Sfântul Longhin. Ca mulțumire, femeia vindecată a zidit o frumoasă biserică în Capadocia, unde a așezat și sfintele moaște ale Sfântului Longhin, care erau izvor de tămăduiri pentru credincioșii ce veneau și se închinau la ele.

În slava lui Dumnezeu, printre primii sfinți martiri ai Bisericii creștine, sărbătorit la 16 octombrie, se află și Sfântul Sutaș Longhin, cel care a participat activ la patimile Domnului și I-a străpuns cu sulița coasta Sa, din care a ieșit sânge și apă, dar care apoi I-a mărturisit dumnezeirea și I-a vestit cu curaj slăvita Sa Înviere, de a cărei lumină a fost și el acoperit, ca un martor care a fost al întregului proces al pătimirii, al îngropării și al Învierii lui Iisus Hristos, care l-a iertat și l-a primit în slava Sa, ca și pe tâlharul mărturisitor de pe cruce.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

și vă întoarceți, ca să se șteargă păcatele voastre", zice Sf. Apostol Petru[10].

Cultul Bisericii Ortodoxe, într-o suită de armonii și creații imnografice, mereu cheamă credincioșii la pocăință. Ne-ar trebui pagini întregi ca să expunem florile credinței atâtor suflete care L-au căutat pe Dumnezeu, prin smerenie, pocăință și iubire. Este de ajuns să ne gândim la Psalmul 50, un psalm al pocăinței, prin excelență, în care Împăratul David își plânge păcatul, sau **Rugăciunea de pocăință, după** Catisma a X-a din Psaltire[11], în care credinciosul, căindu-se puternic, zice între altele: „Tu, Doamne, preaînalte Împărate al cerului și al pământului, știi că toate tinerețele mele le-am cheltuit în păcate și umblând după poftele trupului, m-am făcut bucurie deplină diavolilor..." Sau, să ne aducem mereu aminte de Rugăciunea lui Iisus[12]: **„Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul"**, o adevărată respirație a sufletului, pavăză a inimii și alungarea gândurilor netrebnice. De mare folos și ajutor pentru cel care o practică și stând și mergând și lucrând, asigurându-i disponibilitatea omului, de-a se deșerta pe sine, chemând în cămara inimii sale, aerisită și gătită, pe Dumnezeu.

De câte ori, apoi nu se face apel, în pocăință, la mijlocirea Maicii Domnului!

Așa bună oară, în imnografia cultică a Bisericii, rugăciunea-imn: **„Ușa milostivirii, deschide-o nouă, binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, căci tu ești mântuirea neamului creștinesc"**. Este de o profundă rezonanță și o întâlnim ca un alin al sufletului, în Miezonoptica... ceasul I, la începutul rugăciunilor de seara, în cadrul Paverernițelor Mari, în rugăciunile de început la toate Acatistele, în rugăciunea de Sfințirea apei la femeia lehuză, la începutul Tainei Sfintei Mărturisiri (Spovedanii), a Tainei Sfântului Maslu etc. Acest apel la pocăință îl întâlnim și în textul Acatistului Maicii Domnului — Bucuria tuturor celor necăjiți: „Bucură-te bunăvoința lui Dumnezeu, către noi cei păcătoși, Bucură-te tare apărătoare a celor ce se căiesc pentru păcatele lor".[13]

Un strigăt presant, prin care se exprimă întreaga tensiune sufletească și dezlănțuitul proces de conștiință pe care și-l face omul păcătos, în fața Atotmilostivului Dumnezeu, și ca un puternic îndemn la pocăință, se află și în **Cononul cel Mare din Păresimi**, culminând în stihira de-o rară elevație: **„Suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi? Sfârșitul se apropie și vrei să te tulburi? Deșteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine, Hristos, Cel ce este pretutindeni și toate le plinește"**[14].

Ce vom spune de copleșitoarea imnografie, într-o creație de suflet; **CANONUL DE POCĂINȚĂ către Domnul nostru Iisus Hristos**[15], unde frământările de conștiință ale păcătosului se succed într-o ritmicitate vibratorie! Inimă de piatră să aibă omul și tot trebuie să izvorască lacrimi pentru propriile sale păcate, etc. etc.

În acest context al **pocăinței**, te uimește râvna, statornicia și mai cu osebire stăruința cu care petreceau în pocăință continuă, ostenitorii pustiei, care cu conștiința lor neadormită, erau rugători fierbinți, către Bunul Dumnezeu, ziua și noaptea, și nu numai pentru ei, ci pentru toată lumea. Așa „spuneau părinții pentru un bătrân, că atunci când îi ziceau gândurile: **Lasă astăzi că te vei pocăi mâine**, el răspundea lor, zicând: Ba nu, ci **astăzi mă voi pocăi** și mâine fie voia lui Dumnezeu"[16]. Tot acolo „se spunea pentru Avva Sisoe, că atunci când era pe moarte, șezând părinții lângă dânsul, a strălucit fața lui ca soarele... și se părea ca și când el ar fi vorbit cu oarecare și i s-au rugat lui bătrânii, zicând: Cu cine vorbești părinte? Iar el a zis: Iată îngerii au venit să mă ia și **mă rog ca să fiu lăsat să mă pocăiesc puțin**. Și i-au zis lui bătrânii: Nu ai trebuință să te pocăiești, părinte. Și le-a zis lor, bătrânul: Cu adevărat, nu mă știu pe mine că am pus început" (pocăinței). Și, au cunoscut toți că este desăvârșit".[17]

Ce să spunem de nevoințele Sfinților și Fericiților Părinți din muntele și pustiul Sinaiului, cel umblat de Dumnezeu?! Sunt de-a dreptul uimitoare, osteneala, înfrânarea, lepădarea de sine și **pocăința**, la care s-au supus aleșii lui Dumnezeu. Un singur exemplu, folositor pentru toți credincioșii: „Un frate l-a întrebat pe Avva Matoe, zicând: „spune-mi un cuvânt (un sfat n.n.), iar el a zis: „Du-te, roagă pe Dumnezeu ca să-ți dea **plângere** (umilință n.n.) și smerenie în inimă și **ia seama totdeauna la păcatele tale și să nu judeci pe alții, ci fă-te mai prejos decât toți**"[18]. Uimitoare smerenie și umilință la toți și nu de un moment, ci de o viață întreagă! Răsplata lor: darul lui Dumnezeu, cum zice Sf. Scriptură, că „Dumnezeu, celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har".[19]

Sfântul Vasile cel Mare și într-adevăr „Mare" prin credința și viața sa plină de renunțări, se umilește pe sine și în rugăciunea întâia din Rânduiala și Canonul Sfintei Împărtășiri, zice: „... Însuți Împărate, Cel ce ești fără de moarte, primește și pocăința mea, a păcătosului, și pleacă urechea Ta către mine și ascultă graiurile mele, că m-am suspus cu totul păcatului... dar fiind făptura și zidirea Ta, nu deznădăjduiesc de a mea mântuire, eu ticălosul... Ci dă-mi, până la suflarea mea cea mai de pe urmă fără de osândă, să primesc părticica Sfintelor Tale Taine, spre împărtășirea cu Duh Sfânt, ca merinde pentru viața de veci și spre răspuns bine primit, la înfricoșătorul Tău scaun de judecată..."[20]. Iar Sfântul Simeon Noul Teolog, în rugăciunea a șaptea din același canon, zice: „... Vezi smerenia mea, vezi osteneala mea câtă este și toate păcatele mi le iartă, Dumnezeule a toate... că pe cei ce fierbinte se pocăiesc, cu mila îndurării îi cercetezi și îi luminezi și cu lumina îi unești, părtași Dumnezeirii tale făcându-i fără pizmuire; și lucru străin de gândurile omenești și îngerești, vorbești cu ei, de multe ori, ca și cu niște prieteni ai Tăi, adevărați... și bucurându-mă și cutremurându-mă, cu focul mă împărtășesc; iarbă uscată fiind eu, și — străină minune! mă răcoresc nears, ca rugul de demult, care aprins fiind, nu se mistuia...".[21]

Dacă ostenitorii pustiilor, ca și acești mari sfinți ai Creștinătății, au manifestat și trăit cu atâta smerenie și pocăință cât de mult îi lipsește credinciosului de rând, care doar odată în an, se gândește să ia Sfintele Taine, și atunci cu mare grabă și fără nici o pregătire și fără pocăință!

---

10. F. Ap. 3, 19.
11. Psaltirea ... Edit. Institutului Biblic ... Ort. Rom., București, 1948, pg. 205—206.
12. Vezi: Părintele Dumitru Stăniloae, Rugăciunea Lui Iisus și Experiența Duhului Sfânt, În românește de Marilena Rusu, Editura Deisis, Sibiu, 1995.
13. Ceaslov, cit. pg. 278.
14. Triod cit. pg. 418.
15. Vezi: Ceaslov cit. pg. 535—540.
16. Vezi: Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale Sfinților bătrâni. Tip. a treia oară la Institutul de Editură Creștină a Sf. Episcopii a Râmnicului, Tip. Tipografiei Cozia a Sf. Episcopii a Râmnicului. Râmnicul Vâlcea, 1930, pg. 411.
17. Idem, pg. 211—212.
18. Dimitrios G. Tsamis: Patericul Sinaitic, Trad. de Preot Prof. Dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1995, pg. 141.
19. I Petru; 5, 5.
20. Liturghier cit. ed. 1995, pg. 304—305.
21. Idem, pg. 313—314.

Cu privire la Judecata din urmă

„Și iarăși va să vie, cu mărire să judece viii și morții, a cărui împărăție nu va avea sfârșit"
(Art. 7 din Crez)

Parte a creației, din natura văzută și nevăzută (Facere 2, 7), omul este o realitate unică. Prin trup, el face parte din existența materială. Prin sufletul său însă aparține și unei alte lumi. Această altă lume, superioară celei de pe pământ, reprezintă, chiar și atunci când nu ne dăm seama, țelul ultim, scopul suprem al năzuințelor și strădaniilor omenești. Adevărul acesta străbate în toate scrierile biblice, de la Geneza lui Moise și până la Apocalipsa Sf. Ioan. El este pus în evidență public, spre edificare personală, în cutremurătorul tablou al Judecății din urmă, asupra căreia se cuvine să medităm cu toată luarea aminte.

1. Judecata din urmă este, desigur, o zi înfricoșătoare de infinită răscruce pe drumul timpului înspre veșnicie. Ea este însă și o zi dorită. La Judecată se va împlini nădejdea ultimă a creștinilor printr-o confruntare a faptelor cu dreptatea divină.

În mod obiectiv, confruntarea cu dreptatea dumnezeiască a și avut loc în jertfa Mântuitorului pe Cruce. Atunci i s-a luat diavolului autoritatea și stăpânirea ce o avea asupra omului. Crucea a schimbat sensul morții. Prin jertfa de pe Cruce, moartea trupului nostru nu mai este pedeapsă ci eliberare. Iar procesul judecății realizat obiectiv pe Cruce în persoana Fiului lui Dumnezeu întrupat se continuă, în istorie, prin misiunea Bisericii.

Până la sfârșitul veacurilor Biserica actualizează judecata în puterea de a lega și dezlega păcatele oamenilor / Ioan 20, 23; Matei 18, 18/. Sfinții Părinți spun că „Spovedania este necontenită judecată a lui Dumnezeu asupra modului în care credinciosul se judecă și se îndreaptă pe sine". În procesul Spovedaniei judecata lui Dumnezeu este milostivă. Sufletul se pregătește pentru clipa în care, despărțit de trup, se va prezenta înaintea Sfintei Treimi, „cu sarcina sa" (Gal. 6, 4—5), pentru o confruntare particulară cu dreptatea dumnezeiască / Isaia 1, 28; Evrei 27—28/. Sentința judecății particulare atârnă și de felul în care credinciosul s-a mărturisit în profundă căință și i s-a dăruit milostiva dezlegare.

Până la a doua Judecată, starea celor osândiți mai poate fi schimbată în bine, iar a celor

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. GH. RĂȚULEA

(Urmare din pag. 1)

săsești — puteau să cunoască istoria și cultura românească.

Recunoscători pentru tot ce a făcut Biserica și neamul lor, membrii Sinodului eparhial întrunit la Sibiu la 10 aprilie 1874, au hotărât ca Institutul teologic-pedagogic să poarte numele marelui mitropolit Andrei Șaguna.

Sub mitropolitul Miron Romanul (1874—1898) au fost acordate burse pentru studii de specializare pentru aproape 30 de tineri absolvenți. Cei mai mulți au fost numiți apoi profesori ai Institutului teologic-pedagogic: Dimitrie Comșa și Daniil Popovici-Barcianu, viitorii memorandiști. Simion Popescu, mai târziu profesor în București, pedagogul Petru Șpan, Eusebiu Roșca, cel care va conduce școala peste 30 de ani, Ioan Stroia, viitor episcop, cunoscutul compozitor și dirijor George Dima. Câțiva dintre ei s-au implicat în lupta național-politică a românilor transilvăneni, alții au activat în cadrul „Astrei", au publicat lucrări de specialitate, au îndrumat ziare (ca Nicolae Cristea, redactor la Telegraful Român) sau asociații meșteșugărești și agricole. Între absolvenți s-au numărat și tineri de excepție ca Miron Cristea, viitorul patriarh, scriitori ca Virgiliu Onițiu și Ilarie Chendi, o serie de viitori episcopi etc.

La începutul secolului nostru, sub mitropolitul Ioan Mețianu (1899—1916) se formează o nouă pleiadă de profesori, recrutați tot din rândul bursierilor Arhiepiscopiei, acum în număr de aproximativ 15. Sunt nume de rezonanță, ca Nicolae Bălan, viitorul mitropolit, istoricii Ioan Lupaș, Silviu Dragomir și Romulus Cândea, pedagogul Onisifor Ghibu, aleși membri ai Academiei Române, la care se adăugau alți câțiva în „secția pedagogică": Vasile Stan, viitor episcop, Eugen Todoran, Victor Păcală, Ascaniu Crișan, mai târziu îndrumători ai învățământului secundar românesc din Transilvania.

În anii 1916—1918 sute de preoți, absolvenți ai institutului teologic sibian, au fost aruncați în închisorile unguresti din Transilvania ori au fost deportați în județul Șopron, din Ungaria de vest, unde au îndurat multe umilințe și lipsuri până în toamna anului 1918 iar alții nevoiți să se refugieze în vechea Românie; mulți și-au sfârșit viața în deportare, în închisoare sau în refugiu. Unii dintre ei au contribuit direct la realizarea statului național român, la 1 Decembrie 1918. De pildă, profesorul Nicolae Bălan a îndeplinit o însemnată misiune pe lângă Guvernul României, refugiat la Iași din partea Consiliului Național Român din Ardeal; câțiva au fost delegați oficiali la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, iar unul din foștii studenți, episcopul de atunci al Caransebeșului. Miron Cristea, a făcut parte din delegația de patru personalități ale vieții politice ardelene care a prezentat actul Unirii la București.

210 ani de învățământ teologic la Sibiu

Era firesc ca după realizarea statului național unitar, să se inaugureze o nouă etapă în istoria școlii teologice sibiene. Din fericire, în 1920 în fruntea Mitropoliei Ardealului a fost ales profesorul Nicolae Bălan, care îi va conduce destinele până la moarte, în 1955. Ierarh de mare cultură, atașat cu întreaga sa ființă de școala teologică din Sibiu pe care a slujit-o timp de 15 ani ca profesor de Dogmatică, Apologetică și Morală, Nicolae Bălan a hotărât, încă din 1921, ca vechiul Institut teologic de 3 ani să fie ridicat la rangul de Academie, cu 4 ani de studii. Pentru că o bună parte dintre colegii săi au fost numiți profesori la noile Universități din Cluj și Cernăuți, s-a străduit să formeze o nouă generație de profesori. Din 1921 și până în anii celui de al doilea război mondial, a trimis zeci de tineri la studii de specializare în mari centre culturale și teologice europene: Berlin, Leipzig, München, Tübingen Breslau, Atena, Roma, Varșovia. Timp de șase decenii Academia și apoi Institutul Teologic Universitar din Sibiu a avut ca dascăli personalități ca: Nicolae Colan, viitor ierarh și academician, Nicolae Popoviciu, viitor episcop, Dumitru Stăniloae, teologul recunoscut pe plan mondial al secolului nostru, Nicolae Terchilă, Nicolae Neaga, Spiridon Cândea, Grigorie Marcu, Liviu Stan, canonist recunoscut în toată lumea creștină, Dumitru Călugăr, Teodor Bodogae Corneliu Sârbu, Nicolae Mladin viitorul mitropolit, Gheorghe Șoima, cunoscutul compozitor și dirijor. La aceștia se adăugau și câțiva profesori veniți din alte părți, ca Vasile Lăzărescu, viitorul mitropolit al Banatului, Grigorie Cristescu, slovacul Iosif Hradil mai târziu Emilian Vasilescu de la București și Ștefan Lupșa de la Oradea. O adevărată „școală teologică sibiană"! Datorită lor, dar și altor preoți de excepție, la Sibiu au apărut aproape 200 de lucrări în cunoscutele colecții: „Seria Teologică", „Seria Didactică", „Veniți la Hristos", „Popasuri duhovnicești", „Studii Biblice" și altele. Din rândul profesorilor s-au recrutat redactorii „Revistei Teologice" (Nicolae Colan și Grigorie Marcu), întemeiată de Nicolae Bălan încă din 1907 și ai ziarului „Telegraful Român" (condus ani în șir de profesorul Dumitru Stăniloae). În 1935 s-a ridicat noua capelă, precum și clădirea bibliotecii mitropolitane, pe seama căreia au fost achiziționate cele mai valoroase lucrări teologice românești și străine.

Între anii 1944—1948 se produc schimbări profunde în viața întregii țări, dar mai cu seamă în viața Bisericii. În urma cunoscutei reforme a învățământului din august 1948, au fost desființate toate seminariile teologice din țară precum și câteva Academii teologice. Facultatea de Teologie din București și Academia teologică „Andreiană" din Sibiu devin Institute teologice de grad universitar. Câțiva profesori ai Academiilor desființate au fost încadrați la Sibiu, încât Institutul s-a consolidat prin ei și mai mult. Este vorba de profesori de renume, ca Milan Șesan, venit de la Cernăuți, Sofron Vlad și Dumitru Belu de la Timișoara, mai târziu Isidor Todoran de la Cluj, care au muncit ani în șir alături de colegii lor „sibieni", formați de mitropolitul Nicolae Bălan. În schimb, doi distinși profesori sibieni — Dumitru Stăniloae și Liviu Stan — vor activa de-acum înainte la Institutul teologic din București contribuind la creșterea prestigiului acestuia.

Perioada 1948—1989 a fost deosebit de grea pentru Institutul nostru, cum a fost, de altfel, pentru întreaga suflare românească. Controlați în permanență de reprezentanții organelor de stat, împiedicați să publice lucrări în volum, ci numai în revista „Mitropolia Ardealului" și în ziarul „Telegraful Român", — toate colaborările fiind cenzurate, — profesorii Institutului teologic și-au făcut însă și acum datoria față de Biserică. Au fost pregătite generații noi de preoți parohi pentru toate eparhiile din Ardeal și Banat și — parțial — pentru parohii de dincolo de Carpați și chiar pentru parohiile românești din „diaspora" din America.

O serie de profesori au fost delegați la diverse întruniri ecumenice peste hotare, (Milan Șesan, Sofron Vlad, Grigorie Marcu ș.a.). Biblioteca s-a îmbogățit mereu, prin donații sau achiziții de cărți noi, un rol însemnat având directorul ei, preotul Ioan Beju. Mai mulți licențiați ai Facultății au fost trimiși la studii de specializare peste hotare. O serie de personalități ale ecumenismului contemporan vizitează Institutul sau susțin conferințe în fața studenților: patriarhii Alexei al Moscovei, Efrem al Gruziei, Maxim al Bulgariei arhiepiscopii Pavel și Ioan de Helsinki, secretarii generali ai Consiliului Mondial al Bisericilor: Wisert Hooft, Philip Potter și Emilio Castro, reprezentanți ai altor Biserici creștine din numeroase țări ale lumii.

Din 1970, a început procesul de „înnoire" a cadrelor didactice, prin noua generație de profesori: Mircea Păcurariu, Ioan Floca, Ioan Ică, Constantin Voicu, Dumitru Abrudan, Ilie Moldovan, Aurel Jivi, Sebastian Șebu, Vasile Mihoc, Liviu Streza. Ei lucrează sub îndrumarea noilor mitropoliți ai Ardealului Nicolae Mladin (1967—1981) și Î. P. S. Antonie Plămădeală (din 1982). Din 1984 Institutul primește dreptul de a conferi doctoratul în Teologie.

Evenimentele din decembrie 1989 aduc schimbări și în viața vechii școli teologice sibiene, care, cu trei ani înainte își serbase aniversarea a 200 de ani de existență neîntreruptă. În toamna anului 1992, Institutul a fost integrat în tânăra Universitate din Sibiu, ca Facultate, condusă de un decan. În 1995, Ministerul Învățământului admite ca Universitatea să primească numele marelui cărturar din perioada interbelică Lucian Blaga (absolvent al Institutului teologic sibian din 1917); tot atunci, Facultatea de teologie reprimește, în mod oficial, denumirea de „Andrei Șaguna". Încă din 1990 sunt admise și studente. După 1992 Facultatea se reorganizează pe trei secții: 1) Teologie Pastorală, pentru pregătirea preoților; 2) Teologie-Litere (Română, Engleză, Franceză, Germană), pentru pregătirea viitorilor profesori de Religie, cu o specialitate secundară și 3) Teologie-Asistență socială, pentru pregătirea de specialitate în acest domeniu. Din 1994 se organizează cursuri postuniversitare (master) cu durata de un an cu 20 de locuri, iar din 1995 se organizează examene de definitivat și de gradele I și II pentru profesorii de Religie.

Numeroși licențiați sau doctoranzi au fost trimiși la studii peste hotare.

La cei 10 profesori titulari, s-au alăturat un profesor „asociat" (Pr. Dr. Ion Bria de la Geneva) un număr însemnat de lectori asistenți și preparatori, încât se poate vorbi de o adevărată „întinerire" a cadrelor didactice.

Pentru Facultatea noastră este o mândrie că în ultimii 10 ani, câțiva dintre foștii ei studenți și chiar profesori au fost promovați în ierarhia superioară: mitropoliți Dr. Daniel Ciobotea al Moldovei și Bucovinei și Dr. Serafim Joantă al Europei centrale, episcopi Dr. Ioan Mihălțan al Oradiei, Dr. Casian Crăciun al Dunării de Jos, Ioan Selejan al Covasnei și Harghitei, recent Laurențiu (Liviu) Streza al Caransebeșului și alții.

Biblioteca a sporit cu peste 2500 de titluri de carte, plus alte 2500 cărți donate de doi profesori. La ora actuală ea numără 83.243 titluri cu 147.261 volume, la care se adaugă 562 manuscrise. 1800 cărți vechi românești 4 000 de cărți străine, 12 700 periodice. S-a amenajat recent un depozit nou, cu 600 m liniari rafturi metalice.

Sub raport economic-gospodăresc, notăm că în vara anului 1992 s-au făcut reparații și zugrăveli interioare în ambele clădiri ale Facultății, plus cantina, urmate de altele, în toamna anului 1996, toate cu cheltuiala Universității.

Pășind în cel de al 210-lea an de existență neîntreruptă, rugăm pe Bunul Dumnezeu să-și reverse darurile Sale cele bogate asupra tuturor ostenitorilor Facultății — profesori, studenți și angajați — ca să-și poată continua cu aceeași râvnă lucrarea lor spirituală și culturală.

EVOCĂRI

Moto: „Adevăr grăiesc vouă: oriunde se va propovedui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune şi ce a făcut ea spre pomenirea ei“ (Matei 26, 13)

GÂNDURI DE INCEPUT

La Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, s-au serbat, la Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, din anul acesta (1996), trei sute de ani de existenţă a mânăstirii. Cu acest prilej, s-au adus în conştiinţa celor ce au fost de faţă, ctitorii de odinioară şi cei mai de curând, s-a făcut pomenire de voievodul martir, Sfântul Constantin Brâncoveanu, de fiii săi, Constantin, Ştefan, Radu şi Matei şi de sfetnicul Ianache, — toţi martirizaţi în 15 august 1714, la Constantinopol. Pomenit a fost şi cel de al doilea ctitor, care a restaurat mânăstirea, vrednicul de pomenire Mitropolitul Nicolae Bălan, şi s-au făcut referiri la cei ce de curând au întregit mânăstirea, cu incinta actuală din jurul vechii biserici brâncoveneşti. La această sărbătorire, la care au luat parte patru ierarhi, în frunte cu **I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului**, — s-a citit mesajul trimis de **Prea Fericitul Patriarh Teoctist**, precum şi mesajul guvernului României şi cel al Senatului. Au fost de faţă o mulţime de preoţi şi diaconi, care au slujit, şi o mare mulţime de credincioşi. Cei de faţă au luat aminte la cele ce li s-au spus despre Mânăstirea Brâncoveanu, înţeleasă ca un cadru de străduinţe, spre desăvârşirea creştină.

Prilejul acesta de aniversare a trei sute de ani de existenţă a mânăstirii de la Sâmbăta ne duce cu gândul la sfântul Constantin Brâncoveanu, care a înţeles mânăstirea, ctitorită de el, înainte cu trei sute de ani, ca un aşezământ călugăresc, de întărire şi răspândire a credinţei ortodoxe. Mergând pe fir de istorie, ne oprim cu înţelegerea la acel ieromonah Visarion, din secolul al XVIII-lea, care a scris „Despre a treia lege“, cu observaţia că dacă există două legi, e firesc să te întrebi, care din cele două este cea bună, şi cu afirmaţia că cea de a treia lege nu poate fi bună şi desigur nu e bună. Cea de a treia lege, la care se referă Stareţul Visarion, este uniatismul, apărut în Ardeal.

Mergând mai departe pe acelaşi fir al istoriei, facem popas de gând şi la vremea când mânăstirea lui „Brâncoveanu Constantin, boier vechi şi domn creştin“, a fost dărâmată cu tunul, ca centru de rezistenţă ortodoxă, împotriva acţiunii de catolicizare a românilor din Ardeal. Din clipa dărâmării, Mânăstirea lui Vodă-Constantin a dat mărturie despre rosturile ei, prin ruinele sale. A venit, însă, şi vremea ca biserica ruinată să poată fi restaurată şi mânăstirea rectitorită „prin purtarea de grijă a I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan, cu jertfa de bunăvoie a dreptcredinciosului popor român“. Şi iată-ne acum prăznuitori a trei sute de ani de existenţă a mânăstirii de la Sâmbăta, de data aceasta mulţumiţi cu ceea ce s-a realizat în ultimii zece ani, prin grija şi osteneala **I. P. S. Antonie**, mitropolitul de acum al Ardealului.

La toate acestea fiindu-ne luarea aminte, să nu uităm nici pe cei ce „cu osârdie şi cu frică de Dumnezeu au slujit în sfânt locaşul acesta“, ctitorit de sfântul Constantin Brâncoveanu şi rectitorit de **Mitropoliţii Nicolae Bălan şi Antonie Plămădeală.**

TREI OAMENI MARI

Când se întâmplă să prezint eu însumi mânăstirea noastră, pentru închinători sau vizitatori, cuprind în prezentarea ce o fac şi începuturile mânăstirii, după restaurare, spunând că „această mânăstire a început cu trei oameni mari; mari, prin înzestrarea lor; mari, prin începuturile lor şi mari, prin activitatea şi rosturile lor. Este vorba de Părintele Arsenie Boca, de Părintele Nicolae Mladin — care a fost vreme de un sfert de secol profesor de Teologie Morală, la şcoala teologică din Sibiu şi apoi Mitropolit al Ardealului, — şi de Părintele Arhimandrit Serafim Popescu, preot şi duhovnic al mânăstirii, pe parcursul a cincizeci de ani.

Fiecare dintre cei trei oameni mari, cu care a început Mânăstirea Brâncoveanu, după restaurare, a fost mare în felul său, mărimile fiind diferite.

O PERSONALITATE PUTERNICĂ: PĂRINTELE ARSENIE BOCA

Dintre cei trei oameni mari, cu care a început Mânăstirea Brâncoveanu, după restaurare, s-a impus atenţiei credincioşilor şi s-a implântat în conştiinţa lor, Părintele Arsenie Boca.

La Mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Arsenie Boca s-a aşezat în vara anului 1939. Avea atunci douăzeci şi nouă de ani. Era absolvent de teologie de la Sibiu şi mai absolvise şi Şcoala de Arte frumoase (Bele Arte), din Bucureşti, având şi ceva studii de medicină. Venea la mânăstire şi după ce petrecuse trei luni la Sfântul Munte Athos, în ascultarea Părintelui Arhimandrit Antipa Dinescu de la Schitul Sfântul Ipatie.

De la bun început, credincioşii au simţit în Părintele Arsenie un om deosebit, o personalitate puternică. Cei simpli spuneau despre el că este „un om cu dar de la Dumnezeu“, iar intelectualii se minunau de cultura, perspicacitatea, puterea de sinteză, capacitatea de intuiţie, înţelepciunea şi sesizarea esenţialului în orice chestiune, de care dădea dovadă. Se mirau mulţi de cuvântul său hotărât şi de siguranţa de sine.

Când s-a aşezat la mânăstire, Părintele Arsenie era diacon. În mânăstire a fost făcut călugăr şi preot. A avut mare priză la credincioşi, care îl căutau ca pe un sfânt sau, cel puţin, ca pe un om deosebit. La Sâmbăta a vieţuit până în toamna anului 1948, când, din ascultarea Mitropolitului Nicolae Bălan, a mers la Mânăstirea Prislop, din părţile Haţegului — mânăstire ctitorită de sfântul Nicodim de la Tismana, dar devenită între timp mânăstire greco-catolică şi revenită la Ortodoxie în anul 1948.

La mânăstirea Prislop, Părintele Arsenie a stat până în primăvara anului 1959, când a trebuit să plece de acolo, datorită unor conjuncturi create de autoritatea de stat, statul fiind de concepţie materialistă şi devenind prigonitor de călugări.

La mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Arsenie a lucrat cu întreaga lui capacitate de muncă, mai ales ca slujitor, propoveduitor şi îndrumător de suflete, deci ca duhovnic. Cuvintele lui de acum cincizeci de ani sunt încă vii şi lucrătoare în sufletele credincioşilor, care l-au cunoscut, l-au iubit şi l-au stimat. Unii dintre cei ce l-au ascultat pe Părintele, spunând cuvât de învăţătură sau au avut bucuria de a fi îndrumaţi de el, îl pomenesc cu evlavie şi astăzi şi spun: Părintele Arsenie zicea că „în mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă“ şi că „cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă“. Unii dintre tinerii de odinioară îşi aduc aminte că Părintele le spunea că „cine face curte, nu face carte“. Îndreptarul de viaţă, „oxigen, glicogen, somn, să-ţi păstrezi hormonii şi să ai concepţie de viaţă creştină“, îl au în vedere mulţi dintre cei ce l-au cunoscut pe Părintele Arsenie, cel ce zicea şi că „iubirea lui Dumnezeu faţă de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu“. Mai ştiu credincioşii şi că, cu referire la omul care nu-şi recunoaşte greşala, Părintele Arsenie spunea: „Bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune, iar el se crede grâu nedreptăţit“. Mai ţin minte unii că Părintele Arsenie spunea că „noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuţie“, precum şi că „mustrarea învinge, dar nu convinge“.

„Să ai înţelegere faţă de neputinţa omenească“, este o îndrumare, pe care Părintele Arsenie i-a dat-o unui student în teologie şi candidat la preoţie.

Prezenţa Părintelui Arsenie a fost pentru mulţi un fel de memento: „Ia aminte la tine însuţi“, un prilej de cercetare de sine.

Personalitatea fascinantă a Părintelui Arsenie, din vremea când era la Sâmbăta, dar şi de după aceea, o poartă în sufletul lor credincioşii, care l-au cunoscut şi care îl duc mai departe, în viaţa lor, vorbind despre el ca despre un om ales de Dumnezeu, ca despre un prooroc al zilelor noastre. Pe astfel de consideraţii şi de convingeri se întemeiază şi unele legende, care s-au creat în jurul Părintelui Arsenie. Şi e ştiut că legendele se creează numai în jurul oamenilor deosebiţi, numai în jurul marilor personalităţi. Oamenii mari se impun atenţiei celor cu care vin în legătură şi rămân mari şi după ce nu mai sunt cu noi, ci numai în noi. Aşa a fost Părintele Arsenie, pentru cei ce l-au cunoscut mai de aproape şi aşa este şi pentru mulţi dintre cei ce ştiu despre el. Pentru mânăstirea de la Sâmbăta, pentru începuturile ei după restaurare, lucrarea Părintelui Arsenie, vreme de nouă ani în cuprinsul ei, a fost un dar de la Dumnezeu, spre folosul celor mulţi, care s-au bucurat de prezenţa lui, mai ales în timpul războiului şi în anii grei de după război. Îl pomenim cu cinstire şi îl păstrăm în iubire cinstitoare, căci îl avem la evlavie.

PĂRINTELE NICOLAE MLADIN

Cel de al doilea om mare, cu care s-a început viaţa la Mânăstirea Brâncoveanu, după restaurare, a fost Părintele Nicolae Mladin. Şi el s-a aşezat la mânăstirea de la Sâmbăta, tot în anul 1939, dar n-a stat mult la mânăstire deoarece Mitropolitul Nicolae Bălan, ctitorul mânăstirii, nu era numai ctitor de mânăstire, ci şi ctitor de oameni. Cea de a doua ctitorie a Mitropolitului Nicolae Bălan a fost şcoala teologică din Sibiu, pentru care a căutat şi a găsit oameni potriviţi, ca să fie profesori de teologie. Între aceştia a fost şi Părintele Nicolae Mladin, pe care Mitropolitul l-a trimis la studii în Germania, cu destinaţia de a fi profesor de teologie morală la teologia din Sibiu. Şi aşa a şi fost: căci vreme de mai bine de un sfert de veac, Părintele Mladin a ilustrat catedra de teologie morală, spre bucuria celor ce au avut norocul de a-i fi studenţi.

Părintele Mladin însă a ţinut legătura cu mânăstirea de la Sâmbăta, în sensul că mai ales în primii ani de activitate, ca profesor, vacanţele şi le petrecea la mânăstire, unde slujea şi predica. A fost un predicator talentat şi dorit de credincioşi, care îl ascultau cu mare plăcere. Mulţi dintre credincioşi reţin cuvintele lui într-aripate cu cu privire la Maica Domnului.

Ca profesor şi apoi şi ca Mitropolit, Părintele Nicolae Mladin a fost nelipsit la sărbătorile de hram ale mânăstirii. Era şi firesc să fie aşa, de vreme ce făcea parte din obştea mânăstirii noastre întrucât voturile călugăreşti le-a depus în această mânăstire şi tot în mânăstirea aceasta a fost hirotonit şi ieromonah.

Ca redactor al publicaţiei „Telegraful Român“, a dat multe informaţii despre mânăstirea din care făcea parte.

De asemenea, ca Mitropolit al Ardealului, — căci începând din 1967 a avut această ascultare bisericească, — Părintele Mitropolit Nicolae Mladin s-a îngrijit de mânăstirea noastră şi a ţinut mereu legătura cu ea.

Părintele Mladin a fost mare mai ales prin profunzimea gândirii lui, prin studiile care au rămas de la el.

Cei de la Mânăstirea Brâncoveanu, unde Mitropolitul Nicolae Mladin îşi are mormântul şi unde a fost îngrijit în ultimii ani ai vieţii sale, îl avem în pomenire, în iubire şi în cinstire.

UN OM DE CARE S-AU BUCURAT OAMENII: PĂRINTELE ARHIMANDRIT SERAFIM POPESCU

În vara anului 1940, la cei doi oameni mari, cu care a început viaţa la mânăstirea ctitorită de Constantin-Vodă Brâncoveanu şi rectitorită de Mitropolitul Nicolae Bălan, s-a mai adăugat un om mare: Părintele Serafim Popescu.

Părintele Serafim a venit la mânăstire ca absolvent de teologie din Cernăuţi. Cu un an înainte de stabilirea lui la Sâmbăta, Părintele Serafim a fost trimis de Mitropolitul Nicolae Bălan, la Sfântul Munte Athos, unde a stat în ascultarea Părintelui Antipa Dinescu de la Schitul Sfântul Ipatie, vreme de şase luni. Apoi, un an şcolar, a audiat cursuri de teologie la facultatea de teologie din Atena. Profesorii de teologie de la acea facultate l-au calificat ca „epimelis“, adică „sârguincios“. Sârguinţa din şcoală, Părintele Serafim a continuat-o şi a vădit-o de-a lungul unei jumătăţi de secol, în cadrul Mânăstirii Brâncoveanu, unde a fost cel dintâi preot al mânăstirii şi unde a activat ca preot şi duhovnic până la moarte, în decembrie 1990.

Părintele Serafim a fost mare şi este cunoscut ca mare, prin faptul că a fost un om odihnitor de oameni, un om de care s-au bucurat oamenii. Slujitor la altar şi duhovnic, Părintele Serafim a fost alinător de suflete. Ne sună şi acum în urechi cuvintele de încurajare, pentru oamenii mâhniţi şi în suferinţă, pe care le spunea: „Lasă că ajută Dumnezeu“ sau „fruntea sus“.

Era înţelegător faţă de neputinţa omenească şi nu-i împovăra pe oameni cu canoane grele. Cel mai mult le dădea să citească Psaltirea. Le dădea să citească Psaltirea, pentru că şi el însuşi citea Psaltirea. Când omul nu reuşea să-şi împlinească canonul dat sau pravila pe care şi-a impus-o şi mărturisea aceasta, Părintele Serafim spunea, cu inima de părinte, pe care o avea, în chip liniştitor: „Fă ce poţi. Fă ce-ţi ajută Dumnezeu“.

Părintele Serafim a fost un om al bucuriei şi un înmulţitor şi lucrător de bucurie. Cine venea în legătură cu el, se simţea liniştit şi mulţumit. Îşi manifesta adeseori bucuria de a fi împreună cu credincioşii, iar pe cei despre care avea impresia că nu duc o viaţă îngrijită, îi sfătuia: „Să nu vă certaţi cu Dumnezeu“. Pe copii îi întreba: câţi ani ai? şi le cerea să ştie câte o rugăciune pentru fiecare an de viaţă; de pildă, la zece ani, să ştie zece rugăciuni. Nu vorbea sentenţios, dar avea şi cuvinte de ordine, ca, de pildă: „Să te depăşeşti şi să te dăruieşti“. De la Părintele Serafim ne-au rămas cuvinte ca acestea: „Creştinismul îi viaţă, nu-i gheaţă“. El spunea câteodată: „Unii oameni îşi petrec o parte din viaţă în aşa fel ca să şi-o facă insuportabilă cealaltă parte a vieţii“. Referitor la Filocalie, Părintele Serafim a afirmat că „Părintele Stăniloae, prin traducerea Filocaliei, a adus cerul ortodox pe pământul românesc“. Mai spunea Părintele Serafim că „Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut“. Tot de la el ne-a rămas cuvântul că „Dumnezeu face nenumăraţi paşi către noi, iar noi trebuie să facem un singur pas către Dumnezeu“. Mai zicea Părintele: „între eul meu şi eul tău să fie El, Stăpânul meu şi al tău“. De la Sfântul Munte, de la Părinetle Antipa Dinescu, Părintele Serafim a adus cuvântul: „Să te ţii de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti“.

Bucuros de oaspeţi şi bucuros de comunicare, Părintele Serafim era deschis la suflet, totdeauna gata să spună un cuvânt care să înveselească. Spunea şi glume şi râdea bucuros el însuşi. Ne amintim cu plăcere de spusa Părintelui, că unui cetăţean, care a ajuns la stână, ciobanii i-au oferit balmoş, — un fel de mămăligă cu zăr şi cu unt. Cum acela n-a vrut să primească ,spunând că nu-i place, ciobanii au hotărât: „Hai, ţineţi-l doi şi daţi-i unu“. Când omul a văzut cât este de bun balmoşul a zis: „Acum schimbaţi-vă: ţineţi-mă unu şi daţi-mi doi“. Ne mai veselim şi acum, când ne aducem aminte că zicea Părintele Serafim, aducând la mânăstire o vorbă din satul lui: „Dacă ar fi făină, precum nu-i slănină, ce mai apă bună de plăcinte!“.

Părintele Serafim a fost un om smerit, un om natural, un om echilibrat, un om fără veleităţi, un om cu aplecare de minte, un om evlavios, un om care a adus bucurie în jurul său, un om de care s-au bucurat oamenii. Aceasta a şi fost, de fapt, măreţia Părintelui Serafim. Cum, vreme de cincizeci de ani a fost preot şi duhovnic la mânăstirea noastră, Părintele Serafim şi-a pus pecetea existenţei sale pe sufletele pe care le-a îndrumat. Dumnezeu să-i primească osteneala şi să ne învrednicească şi pe noi să fim sinceri cum a fost el.

Luând aminte la cei trei oameni mari, cu care a început mânăstirea noastră, după restaurare, i-aş compara cu Sfinţii Trei Ierarhi, în privinţa cărora erau discuţii şi neînţelegeri, care dintre ei este cel mai mare. Concluzia a fost că fiecare este mare, fără să fie unul „cel mai mare“. Aşa este şi cu cei trei diaconi, cu care a început mânăstirea noastră, căci la vremea aceea, toţi cei trei aveau doar hirotonie de diaconi şi slujeau ca diaconi. Fiecare a fost mare, în felul lui. Părintele Arsenie, prin înzestrarea lui de îndrumător de oameni, prin calităţile lui de organizator, ne aduce aminte de sfântul Vasile cel Mare. Părintele Mladin, distinsul profesor de teologie, prin studiile câte au rămas de la el şi prin tot ce a scris, ne aduce aminte de Sfântul Grigorie Teologul. Iar Părintele Serafim, ca unul care era dătător de nădejde de mântuire, alinător de suferinţe morale şi pogorâtor, pentru liniştirea oamenilor, ne aduce aminte de sfântul Ioan Gură de Aur. Să le păstrăm amintirea şi să le urmăm exemplul.

Arhimandritul Teofil Părăian

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● La sfârşitul lunii iulie a.c., au fost hirotoniţi trei noi mitropoliţi pentru Biserica Albaniei: Î. P. S. Mitropolit Hristodulos de Karitsas, Ignatie de Berat şi Alexandru de Arghirocastru. Deşi aleşi de 4 ani ei n-au fost recunoscuţi decât abia acum de către statul albanez. Hirotonia noilor mitropoliţi a avut loc în Catedrala Patriarhală din Constantinopol de care aparţine spiritual Biserica Albaniei.

*

● Regina a II-a a Angliei a refuzat catolicilor englezi să oficieze o Liturghie în capela Turnului Londrei în memoria catolicilor închişi şi ucişi aici în sec. al XVI-lea.

În anii trecuţi ei au putut oficia slujbe religioase în Turnul Londrei dar nu în capela acestuia ci în celula Sf. Ioan Fischer, locul unde acesta a fost martirizat.

*

● A încetat din viaţă, într-un spital din Geneva în vârstă de 75 de ani fratele Max Thurian, fost protestant convertit la catolicism şi hirotonit preot romano-catolic. Colaborator apropiat al fratelui Roger Schutz, Max Thurian a însufleţit de-a rândul anilor Mişcarea Ecumenică şi a scris numeroase lucrări teologice şi pastoral misionare.

*

● Institutul Ecumenic de la Bossey a organizat recent cu prilejul împlinirii a 10 ani de la tragica dispariţie a teologului grec Nikos Nissiotis, un Simpozion închinat vieţii şi activităţii acestui mare teolog al Ortodoxiei, Simpozion ce s-a bucurat de o largă participare atât din partea teologilor ortodocşi, catolici şi protestanţi.

*

● Sub auspiciile Fundaţiei PRO ORIENTE din Viena, condusă de profesorul Alfred Stirnemann şi cu binecuvântarea S.S. Patriarh Pavle al Serbiei şi a Cardinalului Kuharitz din Zagreb s-au desfăşurat recent la Viena lucrările unei Comisii Mixte Ortodoxe şi Romano-Catolice privind reconcilierea şi buna convieţuire a popoarelor din Balcani aflate în disensiuni de mulţi ani din cauza evenimentelor politice de aici.

*

● Mai mult de 30 de fresce valoroase din istorica biserică Sf. Mihail din Voskopoias, declarată monument istoric, aflată la aprox. 250 km de capitala Albaniei, Tirana, au fost profanate, unele dintre ele distruse complet de către persoane rămase necunoscute, dar se pare că de origine musulmană, de vreme ce frescele au fost acoperite cu inscripţii de felul „Alah este mare“.

Grupul de fanatici islamişti participaseră la un seminar organizat în apropierea mânăstirii respective sub egida unei organizaţii musulmane iraniene.

Arhiepiscopul Anastasios al Albaniei a calificat drept „barbar şi provocator“ acest act iar un reprezentant al comunităţii musulmane din Albania a cerut scuze public pentru aceasta şi a propus restaurarea în întregime a frescelor din bugetul comunităţii.

*

● Pentru prima dată în istoria sa, Academia Teologică din Varşovia are în fruntea ei ca rector un episcop ortodox. E vorba de episcopul Ieremias de Wroclaw, personalitate marcantă a teologiei ortodoxe poloneze. Academia care cuprinde Facultăţi de teologie romano-catolică, protestantă şi ortodoxă, are înscrişi în acest an 185 de studenţi teologi dintre care 76 sunt ortodocşi.

Arhid. Visarion Dumitru Bălţat

Cu privire la Judecata din urmă

(Urmare din pag. a 2-a)

fericiţi spre şi mai mult bine. Schimbarea în bine se realizează prin mijloacele harice ale Bisericii. Îndeosebi Sf. Liturghie şi faptele de mulţumire săvârşite cu smerenie de urmaşi, în numele celor adormiţi sunt mult folositoare /Sf. Ioan Gură de Aur/.

2. Ziua Judecăţii din urmă este şi o clarificare obştească pentru cei ce cred şi pentru cei ce nu cred. Ea este şi ziua învierii de obşte. Învierea şi Judecata conferă sens înalt speranţei omului spre nemurire. „Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie“, mărturisim noi cu întreaga obşte prezentă la Sfânta Liturghie.

A doua judecată este generală /Matei, 25, 32/, deplină şi definitivă. Ea aparţine în întregime Fiului /Ioan 5, 22—27/. El are o cunoştinţă desăvârşită despre om /Ioan 2, 24—25/ şi va judeca lumea după glasul conştiinţei /Marcu 7, 21—23/ şi al legii fiecărui om /Rom. 2, 14—15/. În faţa Dreptului Judecător, ADEVĂRUL ŞI VIAŢA, vom sta ca în faţa unui mare examen de admitere în împărăţia lui Dumnezeu.

Pentru creştini, criteriile de apreciere a vredniciei sau nevredniciei întru a intra în „Împărăţia Tatălui“ sunt cele cuprinse în Sf. Evanghelie /Matei 25, 35—36/. Verificarea va fi completă şi desăvârşit nepărtinitoare. La Judecată, adevărul se va vedea şi în influenţa cuvintelor şi faptelor noastre asupra celorlalţi, atât în rău cât şi în bine. Şi toate urmările neîndreptate în Taina Sfintei Spovedanii, vor veni de faţă pentru noi sau împotriva noastră.

3. Măreţia tabloului Judecăţii din urmă constă în prezenţa îngerilor, în participarea sfinţilor, în iubirea lui Dumnezeu şi iubirea omului faţă de semeni. Fapta milei izvorâtă din iubire este, la judecată, măsura vremii de acum. Căci odată cu întrebările privitoare la mărturisirea Adevărului, vom fi întrebaţi şi despre dovezile iubirii de oameni în Hristos-Domnul: „Flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi mi-aţi dat să beau..., bolnav am fost şi m-aţi cercetat“ /Matei 25, 35—36/. „Veniţi, deci, binecuvântaţii Tatălui meu...“ /Matei 25, 34/.

Osânda este exprimată în cuvintele: „Duceţi-vă de la mine...“ /Matei 25, 41/. Motivul respingerii este lipsa iubirii, nepăsarea faţă de cel necăjit şi încercat. „Căci flămând am fost şi nu mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi nu mi-aţi dat să beau; ... bolnav ... şi nu m-aţi cercetat“ /Matei 42—43/.

Deci două destine eterne şi diametral opuse în lumea de dincolo. Unul constă în bucuria nesfârşită de a fi aproape de Dumnezeu. Altul, într-o viaţă de chinuitoare întristare, ardere, stare greu de suportat. Lipsa de preocupare pentru suferinţele semenilor, dispreţul faţă de om, zgârcenia, sunt atitudini şi simţiri care vor arde, fără de sfârşit, pe cei ce le-au purtat.

4. Când, la ce dată va veni Mântuitorul a doua oară? Sunt unii creştini care pretind că pot pătrunde şi tâlcui ceea ce nici îngerii nu pot şi nici sfinţii ieşiţi din trup. Cu iscoditoare îndrăzneală ei susţin că pot cunoaşte ceea ce este nedescoperit. Marele dezlegător al celor şapte peceţi /Apoc. cap. 5/, Hristos-Domnul, ne spune că „de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din cer“ /Matei 24, 36/. Sf. Ap. Pavel precizează că „despre ani şi despre vremi, nu aveţi nevoie să vă scriem căci singuri, ştiţi bine, că ziua Domnului vine, ca un fur, noaptea“ /I Tes. 5, 1—2/. „Chiar de s-ar preface diavolii în îngeri şi ar zice: la data de... va veni Hristos, să nu credeţi“, ne spune Sf. Atanasie cel Mare.

Nici sfârşitul individual nu ne este cunoscut şi nici cel al lumii întregi. De ce? Pentru că sfârşitul vieţii fiecăruia are aceeaşi însemnătate, pentru veşnicie, ca şi sfârşitul lumii /Sf. Ioan Gură de Aur/. De aceea, noi pururea către cele dinainte îndreptându-ne, în toată vremea să ne pregătim: „Privegheaţi, deci, că nu ştiţi în care zi vine Domnul vostru“ /Matei 24, 42/.

5. Data sfârşitului veacului acestuia depinde şi de mişcările libertăţii omeneşti, de faptele săvârşite de om. Numai Dumnezeu cunoaşte aceste mişcări şi, potrivit Descoperirii, cele bune lungesc ziua omului la mii de ani înaintea lui Dumnezeu, pe când cele rele scurtează mia de ani. De aceea, „data celei de-a doua veniri a Mântuitorului va corespunde cu momentul în care lumea îşi va fi dezvoltat la maximum posibilităţile sale, atât în bine cât şi în rău“ /Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae/.

6. Aceste câteva gânduri vor să constituie şi ele o stăruitoare chemare pentru a vieţui spre răspuns bun în Ziua cea mare a Judecăţii finale. Dacă vrem şi ne străduim şi noi, „Sfânta, Sobornicească şi Apostolească Biserică“ ne ajută să vieţuim aşa încât să ne învrednicim de chemarea Mântuitorului: Veniţi!...

„Veniţi binecuvântaţii Părintelui meu...“ Veniţi de luaţi cununa dreptăţii pentru că aţi luptat lupta cea bună pe pământ /II Tim. 4, 7—8/. Primiţi, acum, „cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit“ /I Cor. 2, 9/.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **MARȚI, 1 oct. 1996,** Î. P. S. Mitropolit a luat parte la slujba de Te Deum oficiată în Capela Facultății de Teologie cu prilejul începerii noului an școlar. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de îndemn și de învățătură tinerilor studenți teologi.

— A luat parte la deschiderea festivă a noului an universitar la Casa de Cultură a Sindicatelor unde a rostit o rugăciune de binecuvântare și a făcut urări tuturor celor prezenți.

— A prezidat, la Reședința mitropolitantă, lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.

● **JOI, 3 octombrie a.c.,** a primit, la rugămintea comandantului Poliției Județului Sibiu, o delegație a Poliției din Olanda și Danemarca, condusă de domnul Johanes Holberg, adjunct al Ministrului de Interne al Danemarcei.

În după masa aceleiași zile a luat parte la recepția oferită de consulatul german din Sibiu, cu prilejul Zilei Naționale a Germaniei la Hotelul Continental.

● **VINERI, 4 octombrie a.c.,** a primit la Reședința mitropolitană pe Dl. inginer Constantin Niculescu, președintele Partidului Național al Automobiliștilor, candidat la președinția României.

● **DUMINICĂ, 6 octombrie a.c.,** a slujit Sf. Liturghie și a sfințit biserica Parohiei Jibert, prot. Agnita. În cadrul Sf. Liturghii a hirotonit întru diacon pe tânărul Popa Emil. La sfârșitul Sf. Liturghii a hirotesit întru sachelar pe preotul paroh Munteanu Ionel și a rostit un cuvânt de învățătură.

În seara aceleiași zile a cercetat Mânăstirea Predeal și a vizitat șantierul Mânăstirii.

● **LUNI, 7 octombrie 1996,** a participat la Centrul Internațional Ecumenic pentru dialog spiritual din București, la festivitatea de înmânare a Premiilor pe anul 1996, unde Î. P. S. Mitropolit a primit premiul „Nicolae Iorga", ediția a II-a, pentru întreaga operă filosofică, teologică și literară, consacrată în conștiința opiniei publice drept o contribuție de excepție la progresul spiritualității românești.

● **VINERI, 11 octombrie a.c.,** a cercetat Mânăstirea Predeal.

● **DUMINICĂ, 13 octombrie a.c.,** a săvârșit Liturghie arhierească la biserica Sf. Cuvioasa Paraschiva din Brașov, cu ocazia festivităților sărbătoririi a 120 de ani de la zidirea bisericii. A hirotonit întru preot pe tânărul diacon Popa Emil pentru Parohia Șercăița, prot. Făgăraș și pe licențiatul în teologie Cheslerean Vasile întru diacon. Pentru bogata activitate pe tărâm pastoral, misionar și economic gospodăresc a hirotesit pe Preotul paroh Gârlonța Florin întru iconom stavrofor. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un înălțător cuvânt de învățătură.

În după-masa aceleiași zile a avut o întâlnire cu dl. primar al Brașovului, cu dl. Președinte al Consiliului Județean și cu Dl. Viceprimar.

● **LUNI, 14 octombrie a.c.,** a primit la reședința de la Mânăstirea Sâmbăta o delegație condusă de dl. Cristian Peter Teodorescu, director executiv AIDROM și domnii Hans Joachim von Rohr, membru al Guvernului Germaniei, Ankhe Soll reprezentantă a Diakonischer Werk a Bisericii Evanghelice din Germania și Domnul Klaus Poser, consilier la Departamentul Ajutorului pentru Dezvoltare al Germaniei, cu care a discutat probleme legate de relațiile dintre cele două biserici.

● **JOI, 17 octombrie a.c.,** a vizitat șantierul de restaurare a picturii de la Biserica din Săliște-Grui, Muzeul Protopopiatului Săliște și Biserica din Centru unde s-au terminat lucrările de pictură. Cu acest prilej s-au discutat probleme legate de continuarea șantierului, continuarea extinderii muzeului precum și sfințirea picturii.

● **DUMINICĂ, 20 octombrie a.c.,** a binecuvântat terminarea lucrărilor de pictură la Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel" din Parohia Tractorul, Protopopiatul Brașov.

Cu această ocazie a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Vasile Cheslărean pe seama parohiei Aciliu, protopopiatul Săliște și a hirotesit intru iconom pe parohul Bisericii Tractorul, Manolache M. Mihai.

În după-masa aceleiași zile, înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi a oficiat slujba de punere a pietrei de temelie la Parohia Spital IV — Brașov unde în curând se va începe construcția noii biserici.

● **LUNI, 21 oct. a.c.,** a cercetat mânăstirea Predeal.

● **MARȚI, 22 octombrie a.c.,** a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Palatul Patriarhal din București.

● **JOI, 24 octombrie a.c.,** a însoțit pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la aeroportul Otopeni unde au întâmpinat, alături de alți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Ignatie al IV-lea al Antiohiei.

● **VINERI 25 octombrie a.c.,** a cercetat Mânăstirea Predeal.

● **SÂMBĂTĂ, 26 octombrie 1996,** a cercetat Mânăstirea Sâmbăta și Șantierul de construcții deschis la Mânăstire.

● **DUMINICĂ, 27 octombrie a.c.,** în cadrul Sf. Liturghii a binecuvântat lucrările de pictură de la Biserica Ortodoxă rom. „Sf. Nicolae" din Șercaia, Prot. Făgăraș.

— În după-masa aceleiași zile a plecat spre București unde împreună cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist al României și delegația oficială a Patriarhiei Antiohiei condusă de P. F. Ignatie al IV-lea a participat la dineul oferit de Președintele României Ion Iliescu.

● **LUNI, 28 oct. a.c.,** a însoțit delegația Patriarhiei Antiohiei și pe cei doi patriarhi la obiectivele bisericești din episcopia Buzăului.

● **MARȚI, 29 octombrie a.c.,** a primit la Mânăstirea Sâmbăta pe pe P.F. Patriarh Teoctist și pe P. F. Patriarh Ignatie al IV-lea al Antiohiei împreună cu delegația oficială, înconjurat de un impresionant sobor de preoți și de viețuitorii Mânăstirii.

În seara aceleiași zile, Î. P. S. Mitropolit **Antonie** a oferit o cină în cinstea Înalților oaspeți. Cu acest prilej, al vizitei înalților prelați la Mânăstirea Sâmbăta, s-a vizitat noua biserică care este în faza de pictură, colecția muzeistică a Î. P. S. Mitropolit **Antonie**, și noul șantier de construcții.

● **JOI, 31 octombrie a.c.,** a sfințit Capela din incinta Spitalului Municipal Mediaș, jud. Sibiu înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi, a rostit un bogat cuvânt de învățătură iar la sfârșitul Sf. Liturghii a înmânat Directorului Spitalului din Mediaș, domnului Dr. Suciu Nicolae Octavian un act de apreciere pentru frumoasa activitate în slujba Bisericii noastre.

Pr. Valentin Sicoe
Secretar eparhial

MESAJE

Onorate autorități *
Stimate domnule primar,
Prea Cucernici Părinți,
Stimați locuitori ai comunei Dârlos,
Onorată asistență,

Îndatoriri pastorale programate din vreme — sfințirea unei biserici în Brașov — m-au împiedicat astăzi să fiu împreună cu Dvs. la acest moment sărbătoresc din viața comunei Dârlos, când întreaga suflare a acestei așezări, alături de numeroși oaspeți și invitați participă la dezvelirea busturilor celor patru mari oameni de cultură și știință, fii ai acestei localități.

Este, într-adevăr, un moment emoționant când fiii acestei comune, deja intrată și ea în istorie, la anul împlinindu-se 680 de ani de la atestarea sa istorică în 1317, — s-au adunat cu toții spre a cinsti memoria nepieritoare a patru dintre fiii ei, deveniți personalități marcante ale istoriei, ale culturii și ale științei românești.

Numele lor, începând cu cel al lui **Visarion Roman**, om politic și fruntaș al Revoluției Române de la 1848, membru corespondent al Academiei Române, continuând apoi cu **Ilarie Chendi**, scriitor și critic literar, pionier al publicisticii românești, **Ioachim Crăciun** cel mai tânăr deputat în Marea Adunare de la Alba-Iulia din 1918, ajuns apoi profesor universitar la Cluj și părinte al învățământului bibliologic de la noi și încheind cu medicul **Ioan Moraru**, cu o remarcabilă carieră științifică în domeniul medicinii legale, ales și el, post-mortem membru al Academiei Române, au fost înscrise pentru totdeauna în panteonul istoriei și culturii naționale și vor rămâne fără îndoială peste vremi ca făclii luminoase pentru generațiile prezente și pentru cele viitoare.

Folosim acest prilej festiv din viața comunei Dvs., spre a adresa un cuvânt de felicitare pentru toți cei care au inițiat această nobilă manifestare și au contribuit la realizarea și materializarea ei, ea rămânând în timp un memento al dragostei de neam și de glia strămoșească al înaintașilor și un imbold pentru cei de azi la o mai susținută slujire și dăruire spre binele și fericirea națiunii noastre.

Fie ca amintirea celor patru mari bărbați ai comunei Dvs., comemorați astăzi să dăinuiască veșnic alături de alte nume de prestigiu intrate pentru totdeauna în șirul nesfârșit al „dascălilor de cuget și simțire românească" și să ne insufle și nouă contemporanilor, dragoste față de Țara noastră și față de Biserica noastră strămoșească.

Cu binecuvântare,

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului,
Crișanei și Maramureșului

* Mesaj adresat de către Î.P.S. Mitropolit Antonie cu prilejul festivităților prilejuite de dezvelirea busturilor lui Visarion Roman, Ilarie Chendi, Ioachim Crăciun și Ioan Moraru, în localitatea Dârlos, jud. Sibiu, duminică, 20 oct. a.c.

Prea Sfințite Episcop Andrei,
Onorate autorități,
Stimate Domnule Comandant,
Onorată Asistență,

Îndatoriri pastorale angajate mai de mult — sfințirea unei biserici din Brașov — m-au împiedicat astăzi să fiu prezent împreună cu Dv. la acest moment deosebit din viața acestei Instituții, când o nouă biserică ortodoxă își deschide brațele la Aiud spre mângâierea oamenilor și întâlnirea lor cu Dumnezeu. Sufletește sunt însă împreună cu toți cei care sunt prezenți la acest eveniment.

Momentul este cu adevărat emoționant când, iată, în acest Penitenciar, după aproape 50 de ani de interdicție, urmând o tradiție străveche românească și creștinească, întreruptă doar de vechiul regim totalitar, o nouă biserică se deschide astăzi devenind cu adevărat un: **„diman de scăpare și nădejde de mântuire"** pentru toți cei care **„cu frică de Dumnezeu cu credință și cu dragoste"** îi vor trece pragul și se vor ruga într-însa.

Cu siguranță că acest loc sacru, loc al întâlnirii pământului cu cerul și al omului cu Creatorul și Proniatorul său, va deveni mai ales aici și, mai cu seamă acum, un loc de binecuvântare, de pace, de har și îndurare, un loc în care se vor pogorî din cer darurile cele dumnezeiești și, în primul rând, Iertarea.

Fie ca în această biserică fiecare să-și găsească o oază de liniște, de speranță și binecuvântare, de pace și de iertare din partea lui Dumnezeu, un prilej potrivit pentru îndreptare și dorința de a pune fiecare un început bun al unei noi vieți trăită în demnitate și în concordanță cu poruncile sfinte ale Evangheliei și cu normele morale ale societății.

Ca unul care am trecut și eu, cu ani în urmă, pe timpul regimului totalitarist, prin mai multe locuri de detenție, nu pot decât să-mi exprim mulțumirea și să-i felicit pe cei care au inițiat și au ctitorit acest locaș, în acest loc în care multe suflete își așteaptă mântuirea și libertatea, darul atât de scump cu care ne-a înzestrat Dumnezeu.

Să ne aducem aminte pururea, aici, și de cei care sub grea prigoană comunistă au ispășit ani grei de pedepse nedrepte.

Să ne aducem aminte și să ne rugăm și pentru cei care nu s-au mai întors niciodată de aici și zac în morminte neștiute.

Cu acest prilej adresăm felicitările noastre celor care s-au ostenit la ctitorirea, înfrumusețarea și înzestrarea acestui sfânt locaș și rugăm pe Dumnezeu să reverse asupra tuturor și asupra celor care vor intra și se vor ruga într-însul; **„pentru pacea și mântuirea întregii lumi, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor"**, cum glăsuiesc rugăciunile Bisericii.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

* Mesaj adresat de către Î. P. S. Mitropolit **Antonie** al Ardealului cu prilejul sfințirii noii biserici din incinta Penitenciarului Aiud, duminică, 20 oct. a.c. Delegat al Î. P. S. Sale a fost P. Cuv. Arhid. Visarion Bălțat, cons. cultural.

Semnalăm... Semnalăm...

● Dl. Mihail Diaconescu este nu numai romancier și continuator în această privință, cu informație istorică mai bogată, a marelui Mihail Sadoveanu, ci și profesor universitar la Universitatea din București și cea din Pitești. Domnia Sa este și cercetător științific principal la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu" al Academiei Române și participant la multe simpozioane și reuniuni internaționale la Berlin, Leipzig, Paris, Sofia, Bonn și Halle.

Prolificitatea d-sale mă miră de multă vreme. Și mereu cu spor în calitate. Unii spun despre cei care scriu mult: scrie prea mult, se diluiază! Eu aș zice în asemenea cazuri: scrie mult și, scriind mult, scrie tot mai bine!

Cine mai știe — probabil doar specialiștii — câte mii de titluri a lăsat Iorga? Așa a devenit . . . Iorga!

De data aceasta dl. Mihail Diaconescu ne surprinde cu o carte masivă (450 p. format mare): **Prelegeri de estetica ortodoxiei,** vol. I: **Teologie și estetică** (ed. Porto-Franco, Galați, 1996). Urmează vol. II.

Terenul, în domeniul esteticii ortodoxe, e abia desțelenit, deși elemente de estetică creștină există în Sfinții Părinți, în scrierile teologilor moderni, dar nu prea mult adunate la un loc în tratate. Am putea să-i amintim aici pe Abatele Bremond, pe Charles Moeller (în mai multe volume), și pe mulți alții care s-au ocupat de estetica de expresie creștină.

Cu referire anume la estetica ortodoxă, la noi, în afară de Nichifor Crainic în proză și poezie, Vasile Voiculescu, mai ales în poezie, Arghezi, Radu Gyr, și alții, trebuie să-l amintim pe Î. P. S. Nicolae Corneanu, cu **Încercări de estetică creștină** (1947) și **Elemente de estetică patristică** (1959, 1984), pe Pr. prof. Nicolae Neaga, **Problema frumosului în Vechiul Testament** (1958) și tot pe Mihail Diaconescu, **Frumosul - categorie fundamentală în estetica ortodoxiei** (1994, alte date la Mihail Diaconescu, **Prelegeri . . .**).

Prelegerile pe care le semnalăm sunt un tratat sistematic, bine informat, care duce mai departe procesul de desțelenire în acest domeniu care, țintind spre vârfuri, vrea să întâlnească frumosul cu adevărul. Adevărul nu este incolor și inodor. Adevărul dacă nu e frumos, nu poate fi Adevăr. Printre argumentele **Apologeticii** pentru dovedirea logică a existenței lui Dumnezeu este și argumentul estetic, precum și cel cosmologic al ordinii universale, al armoniei. Numai diavolul e urât!

Vom aștepta cu interes volumul următor al **Prelegerilor** d-lui Mihail Diaconescu.

*

● **Timp și destin la Noul Român** este o carte apărută la Sibiu (1996, 148 p.) sub semnătura Anima Dr. Telea. E o carte despre un om deosebit, care se citește cu interes. Peisajul civic, științific și cultural al Sibiului ar fi incomplet fără Dr. Gh. Gh. Telea, despre care povestește autorul, urmărind parcă pas cu pas, viața unui mare om obișnuit.

Noul Român intră în istoria culturii transilvane prin Dr. Gh. Gh. Telea care și-a prefăcut casa și ograda cu fântână în muzeu etnografic și religios (icoane pe sticlă).

Veșnicia, a spus un mare poet, s-a născut la sat. Dr. Gh. Gh. Telea se lasă prins în acest fluviu, dându-i spor de frumusețe și înmulțindu-i apele.

*

● A reînceput să înflorească eseul de calitate. Poate că, totuși, după o anumită vreme de risipire în gazetărie, ca autori și cititori, ne vom întoarce la lucruri mai durabile. Cultura nu poate dormi decât noaptea. În noaptea dictaturilor, a semidoctismului vulgar sau solemn, în noaptea așteptărilor, în noaptea imposturii . . . Prostul dacă nu-i fudul nu-i șade bine, zice înțelepciunea românească!

Parcă ne-am trezi. Vor reapare romane bune, nuvele, teatru, poezii, studii serioase din toate domeniile. Se face dimineață. Un semn bun e și cartea de eseuri a lui A. I. Brumaru: **Pariul cu legenda, sau viața lui Petre Țuțea așa cum a fost ea,** (ed. Athena, 1995, 195 p. cu foarte bogate note).

Cred că e un Țuțea bine priceput și sesizat cu mare finețe.

*

● A apărut în editura „Roza Vânturilor", București (1996) volumul **Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie,** ediție facsimilată după unicul manuscris păstrat, transcriere, traducere în limba română și studiu introductiv de prof. dr. G. Mihăilă, cu o prefață de dr. Dan Zamfirescu.

E vorba de o carte unică din istoria culturii și a teologiei românești. Desigur, ediția aceasta facsimilată și tradusă acum din nou, va putea fi cu greu depășită vreodată și, probabil, nimeni nu va mai relua **„problema Învățăturilor"**. Numărul celor care s-au ocupat de ea în trecut nu este foarte mare dar, din unul în altul, cercetătorii au pus fiecare câte o cărămidă nouă care a dus, în final, la această ultimă ediție de incontestabilă valoare.

În legătură cu **Învățăturile lui Neagoe Basarab** se poate citi și cita și un capitol din **Dascăli de cuget și simțire românească** (p. 12—62), mai ales partea a III-a, referitoare la **Cuprinsul teologic al Învățăturilor,** datând din 1959, lucrare susținută la părintele Stăniloae, la cursurile de doctorat și apoi publicată. Dan Zamfirescu a fost printre colegii de an care au ascultat-o și comentat-o cu interes și competență.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1 noiembrie

Nr. 41—42

1996

„Maica noastră în haine de nuntă"

— ASTRA la 135 de ani —

Cuvintele îi aparţin lui Şaguna şi se află în **Protocolul** cu nr. 337 din 23 oct./4 nov. 1861, ziua inaugurării **Asociaţiunii.** Şaguna era ales preşedinte, după ce toate formalităţile de recunoaştere a Asociaţiunii fuseseră aprobate de Împăratul de la Viena şi, acum, i se defineau public rosturile. Intenţia lui Şaguna, ca şi a celorlalţi ctitori, a fost aceea de a fixa liniile normative de orientare a noii Instituţii româneşti care, în sfârşit, după ce înfruntase tot felul de piedici, reuşise să ia fiinţă. Se vede din cuvintele rostite cu acel prilej că, înaintea tuturor altor scopuri — e de la sine înţeles că scopurile erau mai multe — cel mai de căpetenie era păstrarea şi cultivarea **limbii** române. Fără aceasta, scopurile înscrise în denumirea ei n-ar fi putut fi realizate ,anume: **Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român,** pe scurt ASTRA. Cum să faci cultură şi literatură, cu o limbă supusă unui proces lent, dar perseverent de degradare, redusă la un minim de comunicare casnică, exclusă din circulaţia oficială, dacă nu total interzisă, în orice caz nerecunoscută ca limbă de cancelarie în Imperiul austro-ungar?

Acest lucru l-au ştiut marii bărbaţi ai Transilvaniei acelui mijloc de secol al XIX-lea, care şi-au dat mâna unindu-se într-un singur gând, uitând de nişte diferenţe care, pe plan religios mai ales, îi despărţeau. Ortodocşi şi uniţi, au fost în acele momente una, români şi **punctum.**

Prin cuvântarea sa din 23 oct./4 nov. 1861 Şaguna, după ce proclama necesitatea studiilor clasice — se gândea desigur la limba latină — recomanda **„a se cultiva limba noastră după forma ştiinţelor clasice".** Apoi, cu îndrăzneală pentru vremea aceea spunea: **„Maica noastră** (limba română, n.n.) **a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum se îmbracă în haină de nuntă".**[1]

A urmat la cuvânt Timotei Cipariu, unit, care a răspuns cuvântării lui Andrei Şaguna în acelaşi ton şi, cu aceeaşi determinare de a lucra împreună pentru poporul român din Transilvania ale cărui bucurii, spunea el, au fost **, mai rare decât peana de corb alb".** Anticipând cu spirit profetic încercările de maghiarizare care vor căpăta forme oficiale şi vor persevera după proclamarea dualismului austro-ungar din 1867, Timotei Cipariu avertiza: **„Amin, amin le zicem lor, că mai curând va trece cerul şi pământul, decât să se mai prefacă, românul în cea sau cea naţiune".**

Cu drept cuvânt s-a spus[2] că idealurile ASTREI s-au inspirat din mişcarea de la 1848. Şaguna fusese la Blaj. Izbânda de moment, de atunci, a fost precară. Dar Şaguna n-a dezarmat. Lecţia lui 1848 l-a îndrumat spre forme interioare de organizare a românilor, tot mai supuşi opresiunii. Aşa s-a născut în mintea lui **Asociaţiunea.** Că a preluat ideea ca atare de la Ioan Cavaler de Puşcariu, e adevărat şi am demonstrat aceasta într-un studiu din 1986,[3] dar fără Şaguna ideea ar fi rămas undeva prin paginile „Telegrafului Român". Mulţi au atribuit ideea ASTREI, „primul impuls", lui Ioan Raţiu (n. 1828 la Turda, +1902 la Sibiu). Cum Ioan Cavaler de Puşcariu mai trăia, deşi toţi îl credeau, dacă nu mort, epuizat şi in-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

1 **Cf. Actele privitoare la urzirea şi înfiinţarea Asociaţiunii Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român,** Sibiu, 1862, p. 85.

2 V. Curticăpeanu, **Mişcarea culturală românească pentru unirea din 1918,** Bucureşti, 1968, p. 69.

3 v. ASTRA: **Ctitorii şi ctitoriile ei,** în vol.: **Calendar de inimă românească,** Sibiu, 1988, p. 280 şi urm.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XXVI)

— TAINĂ ŞI COMUNIUNE —

În Cuvântul de la Botezul Domnului, Sf. Ioan Hrisostom (Gură de Aur), consemnează cu tristeţe, văzând cum unii credincioşi vin la biserică o singură dată şi atunci chiar fără a le are aminte şi pentru obiceiul sărbătorii şi nu pentru evlavia sufletului... Şi zice mai departe: „Ştiu că mulţi dintre voi aleargă la această sfinţită masă din pricina obişnuinţei şi sărbătorii... Când trebuie să vă împărtăşiţi, nu trebuie să observaţi sărbătoarea, ci să vă curăţiţi conştiinţa şi numai atunci să vă apropiaţi de sfinţita jertfă. Căci cel păngărit şi necurat nu are dreptul să se împărtăşească cu acel Trup sfânt şi înfricoşător, nici chiar la sărbătorile cele mari; cel curat, însă şi cel care a curăţit păcatele prin **pocăinţă,** are dreptul să participe la Tainele dumnezeeşti... şi la sărbătorile cele mari şi **totdeauna".**[1]

Parafrazând scurtul dialog dintre diaconul Filip şi dregătorul Candachiei, care citea pe proorocul Isaia, şi-l întreabă diaconul Filip: „Înţelegi oare, ce citeşti? Şi răspunde dregătorul: „Cum aş putea să înţeleg dacă nu mă va călăuzi cineva".[2] Tot astfel, şi mulţi credincioşi ai Bisericii, nu atât din puţina credinţă, cât mai ales din necunoaştere, se înstrăinează de Sfintele Taine, dacă nu sunt lămuriţi, şi le apreciază sub importanţa şi necesitatea lor, pentru propria mântuire. De aici marea responsabilitate pe care o avem noi preoţii faţă de proprii noştri parohieni şi nu numai. „Şi e dureros faptul că atâţia credincioşi ai Bisericii, nu din necredinţă, ci din neştiinţă şi necunoaştere a ceea ce înseamnă **„comuniune" cu Dumnezeu-Iisus Hristos,** ignoră şi neglijează participarea la Sfânta Taină euharistică, chiar dacă se duc la sfânta biserică, sau în cel mai scuzabil caz, se împărtăşesc „oficial" odată în apropierea Sf. Paşti. Unii, dintr-o greşită „tradiţie", ţin morţiş să se împărtăşească în Joia Patimilor, că zic ei: „ţine tot anul"! Cine-ţi garantează ţie că va ţine tot anul? Ce faci când cazi? Aştepţi până la anul"?.[3]

De aceea, este imperios necesar a explica, mai mult decât orice, valoarea şi importanţa cunoaşterii Sfintei Taine liturgice. Dregătorul de mai sus, cunoscând prin lămurirea slujitorului lui Dumnezeu, s-a botezat, iar credincioşii noştri, pe măsura cunoaşterii se vor apropia de Sfântul Altar, nu cu grabă şi odată „oficial", ci „cu frică de Dumnezeu..." şi cu adevărată pocăinţă, pentru că mare şi de folos este **pocăinţa** pentru un credincios, căci zice Sfântul Isaac Sirul: „Cel ce-şi s'mte (îşi vede) păcatele lui, e mai bun decât cel ce scoală morţii prin rugăciunea lui... şi ... Cel ce s-a învrednicit să se vadă pe sine (să-şi vadă păcatele proprii n.n.), e mai bun decât cel ce s-a învrednicit să vadă pe îngeri"[4].

Deci, făcând pocăinţă, respectiv cercetându-se pe sine, făcându-şi un examen de conştiinţă, cel puţin trei zile înainte de Sfânta Împărtăşire, cu post, cu rugăciune şi cu zdrobire de inimă, credincioşii îşi poate căuta duhovnicul său pentru spovedanie (mărturisire), duhovnic, care **nu se schimbă** decât în caz de mare nevoie, dar nu ocolindu-l şi preferând — pentru uşurinţa spovedaniei — la întâmplare! „După pravilele bisericeşti, **schimbarea duhovnicului este oprită cu străşnicie.**

Orice om sau femeie, de-şi va lăsa duhovnicul fără oarecare vină, şi se va spovedi la altul, să se despartă de biserică, dimpreună cu acela care îl primeşte astfel pe dânsul...".[5] Ori, la boala

(Continuare în pag. a 2-a)

1 Sf. Ioan Hrisostom: Cuvântări la Praznice Împărăteşti, op. cit., pg. 44—45.

2 F. Apost. 8, 27—31.

3 A. Huonder, op. cit. pg. 125.

4 Filocalia vol. X. op. cit. Cuvântul 34, pg. 194.

5 Dr. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei: Rugăciuni şi Învăţături de credinţă Ortodoxă. Edit. Mitropoliei Olteniei, 1984, pg. 171.

Soborul Sf. Arhangheli MIHAIL şi GAVRIIL

Universul, pe care Dumnezeu l-a creat pentru ca omul să trăiască în el, şi care, fără prezenţa omului s-ar dovedi lipsit de sens este cu mult mai complex decât credem noi, depăşind nu numai datele şi informaţiile, săracăcioase şi incomplete dealtfel, pe care le deţinem despre el, ci chiar şi puterea noastră de imaginaţie. A ne rezuma doar la o înţelegere a lui strict materialistă, a crede că el se restrânge doar la ceea ce ne parvine prin simţuri, nu înseamnă altceva decât a-i săraci conţinutul şi înţelesurile, pentru că orice s-ar spune, el este mult mai complex, complexitate pe care omul, deşi o intuieşte nu o poate însă explica doar prin propriile sale puteri.

În accepţiunea sa biblică, prin lume se înţelege atât creaţia sub aspectul său văzut, material, finită ca extensiune, infinită doar în modul în care noi o percepem, cât şi partea sa nevăzută, spirituală, care îi este complementară şi împreună cu care alcătuieşte un singur tot organic.

Despre această *lume nevăzută,* a cărei existenţă este atât de greu de conceput pentru noi oamenii, datorită faptului să suntem dependenţi de materie, iar această condiţie nu o putem depăşi decât cu foarte mare dificultate, ne vorbeşte Sf. Scriptură atunci când se referă la creaţie ca act al lui Dumnezeu, amintind cele două aspecte ale sale: văzută şi nevăzută. În acest sens trebuie înţeles referatul biblic „la început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul" prin „cer" autorul referindu-se tocmai la aspectul nevăzut al lumii, şi nici într-un caz la cerul fizic, despre care ştim că a fost creat abia în ziua a doua a creaţiei.

Prin „lume nevăzută" în limbajul scripturistic se înţelege lumea îngerilor, despre care ni se spune că au fost creaţi din nimic de Dumnezeu, şi nu dintr-o substanţă preexistentă sau din fiinţa Lui, înainte de crearea omului şi a lumii materiale.

De ce totuşi Moise, autorul primelor cinci cărţi ale Bibliei nu aminteşte în mod expres la ce se referă lumea nevăzută? O posibilă explicaţie este că în acest fel, n-ar fi făcut decât să-i expună pe evrei pericolului idolatriei, căci amintindu-le despre existenţa îngerilor, aceştia i-ar fi putut confunda cu Creatorul, ei fiind de altfel predispuşi la atari acte. Aceasta nu înseamnă că îngerii nu sunt amintiţi în cărţile lui Moise, dimpotrivă, prezenţa lor este chiar foarte des semnalată, şi încă din primele momente ale creaţiei. Să ne aducem aminte, că îndată după cădere, oamenii sunt alungaţi din Grădina Edenului de către îngeri, şi tot ei sunt cei care îi vor străjui mai apoi intrarea.

Întreaga istorie a poporului evreu nu este decât o mărturie evidentă despre existenţa îngerilor, care prin multele lor intervenţii i-au influenţat cursul într-un mod pozitiv. De la Avraam cel atât de hotărât să nu-l cruţe pe copilul său Isaac, şi pe care numai îngerul îl va opri să-şi ducă la îndeplinire planul, la Iacob cel învrednicit de Dumnezeu să vadă scara cerească pe care suiau şi coborau îngerii, şi până la profeţi, avem o serie întreagă de dovezi despre existenţa îngerilor, precum şi despre faptul că ei au intervenit, în anumite momente mai importante, în planul istoriei umane. Îngerii sunt prezenţi peste tot în paginile Vechiului Testament, fie îndemnându-i şi inspirându-i pe profeţi, fie descoperindu-le voia lui Dumnezeu.

Că îngerii sunt mesagerii lui Dumnezeu către oameni, o deducem mult mai clar din paginile Noului Testament. Aici prezenţa lor se leagă de însuşi actul mântuirii neamului omenesc. Cel mai mare eveniment al istoriei umane — Întruparea Fiului lui Dumnezeu, este prilej de bucurie deopotrivă pentru oameni cât şi pentru cetele îngereşti.

Îngerii au fost prezenţi mereu în viaţa Mântuitorului. Îl vor slăvi după biruinţa asupra Celui Rău din pustia Quarantaniei, îl vor întări înainte de marea încercare din grădina Ghetsimani, iar după moartea Sa, îşi vor face şi mai pregnant simţită prezenţa anunţându-le pe femeile mironosiţe despre vestea minunată a Învierii. Apostolii rămaşi nemângâiaţi după înălţarea la cer a Mântuitorului, sunt întăriţi de îngeri. Întăriţi şi călăuziţi de îngeri vor fi apostolii de-a lungul întregii lor misiuni de răspândire a cuvântului dumnezeiesc, spre a nu aminti decât acel episod al eliberării minunate din temniţă al Sf. Ap. Petru.

Despre ce sunt îngerii şi care este menirea lor în iconomia mântuirii, Sf. Scriptură ne oferă destule date. Astfel ni se spune că ei sunt duhuri curate, imateriale, inferioare lui Dumnezeu, mărginite şi nemuritoare, având fire raţională, liberă şi schimbătoare în felul de a voi sau a gândi „au facultatea de a rămâne şi a progresa în bine sau de a se îndrepta spre rău" (Sf. Ioan Damaschin). Deşi sunt nevăzuţi omului, ei pot lua adesea forme omeneşti (antropomorfe), acestea fiind aşa-numitele anghelofanii. Sf. Vasile cel Mare bazându-se pe textul din Psalmul 103, 5 „Cel ce faci pe îngerii tăi duhuri şi pe slugile tale pară de foc", afirma că îngerii au chiar un anumit corp sensibil.

Făcând parte organică din creaţia lui Dumnezeu, care este un tot armonic şi unitar, se circumscriu şi ei unei anumite ordini. Fără să se refere explicit la o anumită organizare sau ierarhie a lor, Sf. Scriptură aminteşte că ei sunt de mai multe feluri, după starea de desăvârşire până la care au ajuns prin ajutorul şi stăruinţa în harul divin. Iezechiel aminteşte de heruvimi (10. 3—9), Isaia de serafimi (6, 2), Sf. Ap. Pavel de domnii, stăpânii, puteri şi dregătorii (Efes. 1, 21), Sf. Ap. Petru de îngeri, stăpâniri şi puteri (1 Ptr. 3, 22), iar Sf. Ap. Iuda (v. 9) de arhangheli.

Deşi nu se precizează niciodată numărul lor, deducem că acesta este foarte mare, în Scriptură amintindu-se de „ştirea lui Dumnezeu" (Fac. 32, 1), de „legiuni" (Mt. 26, 53), sugerându-se în majoritatea cazurilor o infinitate a lor, „mii de mii şi miriade de miriade" (Dan. 7, 10), însă această infinitate se referă mai degrabă la imposibilitatea minţii omeneşti de a imagina numărul lor, şi nu că ei ar fi infinit de mulţi.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nicolae Stoia

Manuscriptum, 1 - 4, 1995 (98 - 100), anul XXVI. Număr special, 100. Manuscrise arestate. Nichifor Crainic.

Revista respectivă, cu numărul comemorativ 100, număr dublu, este închinată în întregime lui Nichifor Crainic. Foarte bogat, numărul cuprinde peste 400 de pagini şi ed'tarea lui s-a făcut cu sprijinul Ministerului Culturii. În primul articol, **Manuscrise eliberate,** semnat de director l muzeului, Alexandru Condeescu, se face un succint istoric cu privire la activitatea muzeului şi a revistei şi se vorbeşte despre dificultăţile întâmpinate pentru eliberarea manuscriselor aparţinând scriitorilor şi confiscate de securitate, între cei jefuiţi aflându-se şi Nichifor Crainic, de la care s-a putut recupera ceva, în timp ce de la alţii nu s-a mai putut restitui nimic. Pentru adevărul despre Nichifor Crainic, se aminteşte de Rotonda 13 din 25 noiembrie 1993 a Muzeului Literaturii închinată lui Nichifor Crainic şi se justifică întocmirea numărului din **Manuscriptum** cu materialul respectiv, în parte cel eliberat din arhiva SRI. O singură arhivă, se arată, una aflată în permanenţă în creştere, a rămas până acum interzisă: arhiva Securităţii. Mitul infailibilităţii acestei temute instituţii a fost axa puterii comuniste. Ea îşi consolida teroarea pe două închisori paralele, cea a oamenilor şi cea a hârtiilor suspecte politic, provocatoare, incitante la libertatea de idei, la rezistenţa de spirit şi chiar la luptă, mai periculoase pentru regimul comunist decât înşişi autorii lor. Aceştia puteau fi reduşi la tăcere, siliţi să colaboreze, eliberaţi, distruşi sau numai înfrânţi, deportaţi sau (rareori) „exilaţi", în schimb hârtiile arestate de Securitate au fost condamnate la închisoare perpetuă, fără nici o judecată. Referindu se la Nichifor Crainic, Alexandru Condeescu afirmă că a fost unul dintre autorii cei mai nedreptăţiţi de istorie. Alături doar de Radu Gyr i s-a interzis cu desăvârşire publicarea în ţară. Numele său a fost şters din istoriile literare, cărţile sale au fost arse şi doar câteva exemplare au „supravieţuit" în întunericul fondurilor speciale, secrete, inaccesibile pentru public. Generaţiile noi abia dacă i-au auzit numele învăluit într-un fel de legendă a ţinutului pentru totdeauna refuzat cunoaşterii. De aceea acest număr de două ori jubiliar Manuscriptum este şi unul „justiţiar" faţă cu istoria literară. El aprinde reflectoarele asupra unui scriitor important, un patriot adevărat, unul dintre cei mai de seamă „animatori" culturali interbelici, epoca poate cea mai bogată în manifestările spiritului românesc, scriitor practic necunoscut cititorului de azi. Este de fapt un număr „Crainic par lui-même" în care pentru prima dată scriitorul este lăsat să-şi „pledeze" cu propriile mijloace crezul literar, cultural şi spiritual. Rezultă un „dosar" Crainic. Un dosar literar din care se va desprinde desigur şi autoportretul omului, ca şi portretul său reflectat în corespondenţa şi atitudinea celorlalţi scriitori ... (p. 8). Nichifor Crainic a fost încarcerat şi supus chinurilor de exterminare timp de 15 ani, pentru vina de a fi fost un scriitor reprezentativ al sufletului românesc. Se publică mai departe în revistă în apariţie inedită opt poeme compuse de poet în perioada sa de pribegie şi de crudă încarcerare. Ne oprim as pra câtorva versuri: **Fugarul** — Zvon de plop şi tremur de ferigă / Inimile voastre se-mpreună / Numai gândul în genunchi mai strigă / Către Maica Domnului cea bună / Au bătut la uşă, iar călăi / Groaza lor v-a sugrumat oftatul / Ard departe-n volbura văpăi / Chinul vostru: tatăl şi bărbatul / Ce eşti tu de vină, biată mamă / Şi de vină tu, odraslă mică / Gândul vijelia ni-l destramă / Creerul vulturii mi-l despică ... **Rugăciune sub cruce:** Sunt ca o vatră unde mai arde un tăciune / Mi-a mai rămas din viaţă doar sfânta rugăciune / Nădejdea cearcă cerul în mohorâri de horn / Când, fum bătut de vânturi, spre mila ta mă-ntorn / Auzi-mă, Iisuse! Dă-mi har să mă priceapă / Urechea-ţi sângerată de spinii care o-nţeapă / Dacă mi-ai dat o viaţă trăită de istov / În trista seminţie a biblicului Iov / ... Din iadul scurt de-aicea faci slava să răsară / Şi din îngheţul morţii cerească primăvară. / ... Dă-mi vaierele lumii din crunte tot mai crunte / Şi spinii frumuseţii Tale înfige-mi-i în frunte; / Iar dacă pân'la moarte de Tine vrednic sunt. / Dă-mi raiul cu vecie şi iadul pe pământ... Urmează articolul **Atelier poetic** în care Aurelia Dumitrescu studiază atent poemele şi alte piese literare cuprinse în trei caiete restituite de arhiva Securităţii şi conchide: „Arhiva lui Nichifor Crainic, atâta câtă a ajuns la Muzeul Literaturii Române, este revelatoare pentru întreaga personalitate a acestui scriitor" (p. 21). În continuare, Sanda Vârjoghe, după cercetarea memoriilor lui Nichifor Crainic din manuscrisul **Pribeag în ţara mea,** ce urmează a fi tipărit la editura Muzeul Literaturii Române, prezintă „retrospectiv ultima zi a libertăţii sale apăsătoare, 23 mai 1947, când se hotărăşte să se predea autorităţilor, convingându-l pe părintele Ion Sămărghiţean, la care locuia, să-l denunţe autorităţilor, pentru a-i uşura acestuia situaţia" (p. 45—50). Mai departe, Simona Cioculescu, în articolul **Între metafizică şi credinţă** (p. 52—53), se ocupă de un grup de eseuri literare ale lui Crainic, cuprinse sub titlul **Spiritualitatea Poeziei Româneşti,** unele scrise mai dinainte, şi în parte publicate, iar cele două, cu privire la Tudor Arghezi şi Lucian Blaga, în alte împrejurări, în pribegia sa din Ardeal (p. 54—91). Un loc important îl ocupă partea epistolară, cuprinzând scrisori ale lui Nichifor Crainic către diferite personalităţi din diferite epoci distanţate, precum şi din categoria celor adresate poetului, atâtea câte s-au mai înapoiat din arhiva securităţii. Ele sunt prezentate de Mircea Cenuşă care afirmă: „Aşezate în ordine cronologică, aceste texte trebuie citite în paralel cu volumul de memorii, întregindu-se astfel reciproc" (p. 95). Urmează articolul lui Pan M. Vizirescu, colaborator la GÂNDIREA şi apropiat al lui Nichifor Crainic, intitulat **Nichifor Crainic şi Academia Română** (p. 172—174), cu prezentarea verdictului din şedinţa de la 7 iunie 1947, când instituţia ajunsese aservită comunismului, care a declarat în plenul său, sub preşedinţia lui Andrei Rădulescu că „Domnul Nichifor Crainic nu mai poate fi membru al Academiei Române. În consecinţă locul său de membru activ rămâne vacant". După 1990 însă şi-a reluat scaunul de academician. El va deveni un bandit încarcerat pentru exterminare „spre folosul poporului român".

Sub titlul **Un pamfletar,** Alexandru Condeescu vorbeşte despre o dificilă piesă publicată în revistă fragmentar, după manuscrisul **Cuibarul ucigaşilor,** din cele restituite de securitate, scrisă împotriva legionarilor, la începutul anilor '60, fiind scos din închisoare şi adus în cabinetul ministrului de interne, Drăghici, care i-a cerut să scrie această denigrare la adresa legionarilor. „Vocaţia de pamfletar a mentorului **Gândirii,** spune Alexandru Condeescu, demn reprezentant al pitorescului lingvistic al „câmpiei valahe", dă şi valoarea literară a acestei cărţi altfel

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot ION IONESCU

Păstoreşte

Păstoreşte neamul
în vie
rodindă...
La Izvor — la apă limpejoară
îndreaptă
paşii celui rătăcit
în
pustietăţi...
Pustietatea o
înlănţuie
cu puterea Jertfei
ce
vine rază
din
Soarele — Mire ce s-a
arătat
lumii...
Îşi îndeamnă
turma
spre Răsărit,
spre
vorbă-om de Cruce ...
Şaguna este
neamului
vestire în ceas
de
izbeliţe...
Veşnicia, prin lucrarea
lui,
Cântă în trupul
de românime.

DAN BODEA

Lucrătorii

Lucrătorii adevăraţi
sunt din
vie ...
Strugurii îi mărturisesc
pururea ...
Şi cu vinul harului
întineresc veacul!

DAN BODEA

„Maica noastră în haine de nuntă"

(Urmare din pag. 1)

capabil să mai reacţioneze la cei aproape nouăzeci de ani ai săi, el a mai avut puterea să scrie o broşură intitulată **„Reminiscenţie din anul 1860"**, prin care demonstra cu documente că lui îi aparţinea ideea, primul impuls al constituirii **Asociaţiunii**. De altfel îl găsim prezent cu iniţiative şi propuneri şi la alcătuirea **Statutelor** ASTREI.

Aşa cum am arătat în altă parte, ideea reuniunii românilor într-o unitate naţională în Transilvania secolului al XIX-lea exista şi mai dinainte. Ar trebui să pomenim în primul rând **Şcoala Ardeleană**, din care nu lipsesc ortodocşii, apoi faptul că revoluţionarii de la 1848 s-au gândit la înfiinţarea unei **Academii**, iar Avram Iancu a proiectat înfiinţarea unei **Academii de drepturi**, la Sibiu, căreia i-a şi testat un fond. O **Asociaţie Culturală** au mai gândit să înfiinţeze şi Aaron Florian şi Ioan Maiorescu. Iată de ce putem spune că ideea Cavalerului Ioan de Puşcariu plutea în aer.[4] Să nu uităm totuşi că cel care a prins-o şi a transformat-o în fapt a fost Andrei Şaguna, ceea ce, de altfel, constată toţi cercetătorii.

Disputa — căci a fost o dispută diplomatic şi inteligent condusă de Şaguna — cu guvernatorul Transilvaniei Lichtenstein, ar fi durat destul de mult, dacă Şaguna n-ar fi grăbit-o, răspunzând imediat obiecţiunilor guvernatorului, menite să prelungească la infinit o soluţionare pozitivă. Şaguna a preluat diplomatic ideea uniunilor, dintr-o deviză lansată de Împărat la Viena, anume **Viribus unitis**. Lichtenstein a formulat un mare număr de obiecţiuni la scrisoarea semnată de Şaguna şi de Alexandru Sterca Şuluţiu, arhiepiscop şi mitropolit unit, şi de încă 180 de **„români inteligenţi** (cu şcoală, n.n.) **din diverse părţi ale Transilvaniei"**. Şaguna ia **obiecţiunile** drept **recomandări**, le îndeplineşte repede şi scrie din nou lui Lichtenstein, înaintându-i şi **Proiectul de Stat**. Trimite scrisoarea prin dr. Ioan Raţiu. Şaguna convoacă imediat **Adunarea Constituantă**, trimite proiectul de Stat la **„Gazeta Transilvaniei"**, prezidează trei şedinţe de constituire **„în casele seminariale"** din Sibiu, se finalizează şi se aprobă de către Adunare **Statutul** în forma definitivă, de către Şaguna şi, tot acum, se definitivează şi titulatura **Asociaţiunii** cu care va şi rămâne în istorie: **„Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român"**. La Adunarea Constituantă au participat 34 de persoane, printre care Iacob Bologa, Pavel Vasici, Ilie Măcelaru, George Barițiu, Ioan Cavaler de Puşcariu, Ioan Hannea, Nicolae Popea, Axente Sever, Ion Codru Drăguşanu, şi alţii.

După aproape doi ani de tratative, ideea capătă contur legal. Şaguna aduce aprobările de la Viena şi astfel, revoluţiei eşuate în 1848, după 12 ani, prin perseverenţă şi deosebită inteligenţă politică, îi urmează o reuşită.

Şaguna a fost proclamat, după vot, preşedinte, Timotei Cipariu vice-preşedinte, iar George Barițiu secretar. Mai apoi au aderat la **Asociaţiune** Eudoxiu Hurmuzachi, Ioan Maiorescu şi fiul său Titu Maiorescu şi, în virtutea principiului că pot fi membri onorari **„fără dinstincţiune de ţară şi locuinţa lor"**, au aderat la **Asociaţiune**. Mihal Kogălniceanu, C. A. Rosetti, Alex. Odobescu, Bogdan Petriceicu Haşdeu, Aaron Florian, profesor de Retorică la Bucureşti, Simion Bărnuţiu, profesor de Drept la Iaşi, Damaschin Bojincă din Moldova, Constantin Hurmuzachi din Iaşi, August Treboniu Laurian, prof. de filosofie în Bucureşti, Petre Poenaru, Aaron Pumnul, fraţii Scriban, unul episcop, altul arhimandrit ş.a. Desigur am trecut peste multe nume, spre a nu îngreuna auditoriul cu întreaga istorie a **Asociaţiunii** care, pentru cei interesaţi mai în amănunt, există în multe cărţi de specialitate.

Inima şi aripile **Asociaţiunii** au fost de la bun început ale lui Andrei Şaguna. El avea în vedere să reanimeze şi să nu lase să treacă în uitare un trecut care constituie actul de geneză şi de durată al unui neam. Scria: **„Omul vede în acest mare teatru al lumii, cum lucrări măreţe ale strămbunilor săi se prăpădesc înaintea ochilor nepoţilor nepăsători"**. Şaguna a fost uneori bănuit de prea mare supunere către Viena. Unele declaraţii erau desigur necesare pentru supravieţuirea românilor într-o ţară în care li se refuzau toate drepturile. Iată ce spune chiar Şaguna: **„Legile patriei noastre sunt de natură progresivă, deşi într-un punct încă ne apasă, adică în punctul naţionalităţii"**.

El a văzut ieşirea de sub această apăsare tocmai prin **Asociaţiune**. De aceea a luptat pentru ea cu atâta înverşunare. El a simţit că ieşirea din rămânerea în urmă, în uitare şi incultură trebuia salvată prin ceva. Şi vede în **Asociaţiune** un mijloc de salvare. **„Ea va promova literatura şi cultura poporului român, precum şi înaintarea industriei şi a agriculturii în sânul naţiei noastre"**.

Nu ne gândim să explorăm aici toate domeniile în care şi-a propus şi a reuşit ASTRA să se implice. Ele merg de la toate mijloacele de exprimare şi încurajare, în timp, a culturii — literatură, teatru, filosofie, ziare, „Biblioteca poporală", „Biblioteca tineretului", „Biblioteca Vasile Stroiescu", revistele „Gând românesc", „Revue de Transylvanie", „Ţara noastră" ş.a., a încurajat poezia, basmele populare, doinele şi jocurile etc. — până la promovarea meşteşugurilor, a agriculturii moderne, a pomiculturii ş.a.m.d. ASTRA şi-a propus, prin organizarea Adunărilor generale tot în alte oraşe şi regiuni, să acopere cu ţelurile sale tot pământul Transilvaniei. Mai apoi, şi azi, o găsim şi în Muntenia, şi în Moldova şi în Basarabia. Idealul **astriştilor** capătă contururi tot mai largi şi mai actuale. Dealtfel acomodarea la vremuri, la noile tipuri de civilizaţie şi cultură a fost chiar idealul ctitorilor. **„Românii trebuie să se folosească de felul şi caracterul timpului şi de cerinţele vremii. De aceea Asociaţiunile se formează şi se acomodează după aceşti factori"**.

Iată principiul **„aggiornamentului"** propus de Conciliul II Vatican, de papii Ioan al XXIII-lea şi Paul al VI-lea, exprimat de Şaguna la 9/21 martie 1860!

Şaguna a avut în vedere prin **Asociaţiune** concertarea vieţii româniior din Transilvania cu Europa vremii, cu „spiritul civilizator" al epocii.

Iată o declaraţie a lui Şaguna cu care vom şi încheia această succintă amintire a sa, acum la împlinirea a 135 de ani de la înfiinţarea **Asociaţiunii**.

Problema noastră este aceea de a înainta literatura, cultura, industria, agricultura naţiunii noastre, adică a înainta starea spirituală şi materială a poporului nostru, ca să-şi cunoască fiinţa şi destinaţia sa şi să o ştie întrebuinţa spre tot binele, precum şi alte naţiuni fac astăzi aceasta, şi precum este spiritul cel civilizator al secolului nostru".

Şaguna nu este numai întemeietorul **Asociaţiunii**. El este autorul **Statutului Organic** de organizare a Bisericii Ortodoxe din Transilvania; el este organizatorul primului **Congres bisericesc** al Transilvaniei, din care a făcut parte Avram Iancu, ambele organisme fiind de fapt un fel de **Constituţie** şi **Parlament** al românilor transilvăneni, care nu aveau dreptul la o organizaţie politică liberă. Şaguna a substituit acestea prin organizarea bisericească, şi ideea a fost genială.

Ioan Slavici l-a numit pe Şaguna **„începător a toate"**.[5]

ASTRA

Braşov şi Sibiu, la 135 de ani
de la întemeiere.

4 Antonie Plămădeală, **ASTRA, Ctitorii şi ctitoriile ei**, loc. cit., p. 282.

5 I. Slavici, Opere, X, ed. Minerva, Bucureşti, 1981, p. 777.

Soborul Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil

(Urmare din pag. 1)

Dacă în teologie se vorbeşte despre existenţa unei ierarhii a îngerilor, aceasta se datorează lui Dionisie Areopagitul, care în lucrarea sa Despre ierarhia îngerească **arată că îngerii sunt organizaţi într-o anumită ordine sau ierarhie, alcătuită din trei triade care se află într-o continuă mişcare, comunicare şi împărtăşire, într-o neîncetată suire spre Dumnezeu. Este meritul acestui scriitor bisericesc de a ne fi prezentat pentru prima dată ierarhia îngerilor, ei fiind organizaţi în nouă trepte, ranguri sau coruri. Aceste nouă trepte sunt organizate în trei grupe mari de câte trei coruri şi alcătuiesc ordinele sau ierarhiile secundare.**

Întâia Triadă o constituie Serafimii, Heruvimii şi Tronurile. Ei trăiesc în imediata apropiere a slavei dumnezeieşti. Serafim înseamnă lumină şi căldură, după lumina pe care o primesc direct de la focul dumnezeiesc şi căldura prin care purifică treptele inferioare. Heruvimii înseamnă prisos de înţelepciune, pe care o primesc direct de la izvorul necreat. Tronuri înseamnă statornicia în rang şi independenţa faţă de orice e necurat. Această triadă înconjoară Divinitatea cu o contemplaţie pură şi veşnică.

A doua triadă sau ierarhie o alcătuiesc Stăpânirile, Domniile (Virtuţile) şi Puterile. Stăpânirile se numesc aşa pentru siguranţa cu care păstrează neprihănirea, Virtuţile (Domniile), sunt numite aşa pentru energia pe care o depun în imitarea lui Dumnezeu, iar Puterile se numesc astfel pentru ordinea desăvârşită cu care se oferă înrâuririi dumnezeieşti.

Ultima triadă o alcătuiesc Începătoriile (Principatele), Arhanghelii şi Îngerii. Principatele se numesc aşa după rânduiala propriilor puteri şi pentru autoritatea cu care comandă. Arhanghelii şi Îngerii sunt rangurile cele mai cunoscute nouă oamenilor şi cele mai apropiate de noi. Numele lor ni-i arată ca pe solii lui Dumnezeu către oameni. Îngerii din categoriile inferioare primesc splendorile divine prin mijlocirea celor superioare. Participarea la slava divină e mult mai perfectă la îngerii superiori care o primesc prin comunicare nemijlocită „e o lege generală stabilită de Înţelepciunea nemărginită, şi anume că harurile dumnezeieşti nu sunt comunicate inferiorilor decât prin mijlocirea superiorilor, aceste haruri îşi pierd strălucirea pe măsură ce se depărtează de obârşia lor şi se coboară asupra fiinţelor de jos" (Ierarhia cerească, VIII, 2).

Din mulţimea îngerilor, Dumnezeu a încredinţat fiecărui popor câte unul spre călăuzire, statornicind hotarele neamurilor după numărul lor (Deut. 32, 9), iar dintre ei, doar trei ne sunt cunoscuţi cu numele: Mihail (Dan. 10, 21) — patronul şi protectorul lui Israel, Rafael (Tob. 3, 17) şi Gavriil (Lc. 1, 19 26), care este şi cel mai legat de mântuirea neamului omenesc. Dar nu numai popoarele îşi au îngerii lor, ci fiecare om primeşte la naştere de la Dumnezeu un înger al său (Mt. 18, 10; F. Ap. 12, 15), care ne păzeşte şi ne călăuzeşte mereu spre tot lucrul bun.

Există oameni cărora în anumite momente din viaţă le-a fost dat să ajungă starea de graţie în care şi-au văzut îngerul. Pentru a nu lăsa cumva impresia că aceasta nu este decât auto-sugestie, fenomen paranormal sau doar o proiecţie în exterior a eului vom ilustra acest fapt doar prin trei exemple, venind din partea a trei personalităţi, diferite ca proveniență socială şi formaţie intelectuală. Au în comun însă o probitate morală ireproşabilă şi unanim recunoscută.

Prima mărturie vine din partea fostei principese Ileana a României care după 1947 s-a refugiat în SUA din motive lesne de înţeles, unde a intrat în cinul monahal cu numele de maica Alexandra. Fire eminamente religioasă, cu o trăire caldă în cel mai autentic duh al Ortodoxiei, a scris un adevărat tratat despre îngeri, unic în felul său, apărut şi la noi cu titlul „DESPRE ÎNGERI", Bucureşti Ed. Anastasia, 1992. Din cartea maicii Alexandra reţin o singură întâmplare, pe care a trăit-o pe când avea şapte ani. Într-o dimineaţă, în stare de perfectă luciditate, şi-a zărit îngerul. Momentul a marcat-o pentru tot restul vieţii, iar cartea scrisă de ea este rodul şi dovada acestei întâmplări miraculoase.

A doua mărturie îi aparţine unui venerabil preot ortodox, fiu al însângeratei Basarabii, victimă a comunismului — părintele Dimitrie Bejan. Înrolat ca preot militar în armata română, va participa la campania de reîntregire a Ţării. Dar cursul evenimentelor avea să se schimbe, şi astfel ajunge prizonier la sovietici, fiind azvârlit într-unul dintre cele mai cumplite lagăre siberiene — Oranki, unde va cunoaşte foamea, bătaia, frigul şi mizeria. Urma să fie condamnat la moarte de un tribunal militar sovietic, de care scapă datorită cetăţeniei sale române. Va fi transferat în România unde va cunoaşte cele mai sinistre închisori politice, în care condiţiile erau cu mult mai aspre. A „gustat" binefacerile comunismului timp de peste 30 de ani. Este astăzi un om fericit, împăcat cu semenii şi cu Dumnezeu, aproape un martir în viaţă. A trecut peste toate greutăţile, unele dintre ele aproape incredibile, cu credinţa că i-a fost mereu aproape îngerul, care l-a întărit şi l-a apărat în momentele cele mai grele „ne băteau cu ciomege pe toţi la rând, ca barbarii. La a treia bătaie am simţit pe cineva, ca o mână nevăzută pe umăr. Era un înger. Îngerul meu de pază pe care l-am primit la Botez" (Pr. D. Bejan, Bucuriile suferinţei, Chişinău, Ed. Cartea Moldovei 1995, p. 103).

Ultima mărturie pe care am ales-o, vine din partea unui om de litere, scriitorul clujan Teohar Mihadaş. Fiu de ciobani aromâni, şi-a petrecut copilăria păscând oile în munţii Pindului. O întâmplare pe care a trăit-o când avea opt ani avea să-l marcheze pentru toată viaţa. Într-o zi de vară fiind cu oile pe munte, toropit de oboseală, aţipeşte cu capul pe traista în care îşi purta merindea. La un moment dat, are sentimentul clar şi precis că „cineva" îl strigă, îndemnându-l să se scoale. Se trezeşte. A aţipit o clipă, o oră, nu ştie... Pleacă să-şi caute oile rătăcite, uitând de traista cu merinde. Când se întoarce la locul unde aţipise, îşi găseşte traista sfârtecată în bucăţi, şi în acel moment, un fior rece ca ghiaţa îi străpunge sufletul: ce s-ar fi întâmplat dacă acel „cineva" nu l-ar fi trezit, şi sălbăticiunea care i-a devorat merindea ar fi dat peste el dormind?...

Departe de a fi socotiţi nişte simple închipuiri, îngerii sunt fiinţe reale care veghează asupra noastră, şi care ne sunt mai apropiaţi cu cât suntem mai curaţi sufleteşte. Aşa i-a considerat evlavia creştină dintotdeauna, aceasta explică şi faptul că cinstirea sfinţilor îngeri s-a impus în cultul Bisericii încă din primele sale momente, dar a fost consfinţită oficial abia prin hotărârile Sinodului VII Ecumenic, când s-a stabilit ca alături de sfinţi şi icoane, ei să se bucure de cultul creştinilor. Cinstirea lor s-a concretizat prin consacrarea unei zile din săptămână — lunea, când se face pomenirea lor, precum şi prin alte multe slujbe speciale cum sunt: Acatistul sfinţilor îngeri Mihail şi Gavriil, Canonul către îngerul păzitor al vieţii omului, Canonul de rugăciune către Puterile cereşti şi către toţi sfinţii, prin alte rugăciuni compuse de imnografii creştini, care sunt incluse în slujba zilei de luni din Octoihul mare, sau prin închinarea unor biserici sub patronajul lor (hramuri).

Ziua de 8 noiembrie este dedicată în exclusivitate cinstirii sfinţilor îngeri, numindu-se Soborul Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil şi al tuturor Puterilor cereşti celor fără de trup.

Sf. Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

trupească, cel suferind, nu-şi caută pe cel mai iscusit doctor şi se ţine de el? Să nu ne jucăm deci, cu boala sufletului! Şi dacă la boala trupească nu se amână tratamentul, cu atât mai mult, boala sufletească, nu trebuie amânată vindecarea ei. Mai mult, e bine a se obişnui omul pentru a se mărturisi mai des, adică nu numai când face păcate mari, ci şi când face păcate mici. Şi este de folos să nu se uite că orice păcat este o revoltă împotriva ordinei lăsate de Dumnezeu şi un joc pe placul diavolului.

Când credinciosul se pregăteşte pentru taina Sfintei Spovedanii, îi este de folos să deschidă o carte de rugăciuni şi să citească rugăciunile înainte de spovedanie. Să cunoască cele zece porunci dumnezeeşti, cele nouă porunci bisericeşti, cele şapte Sfinte Taine şi Crezul, pe lângă rugăciunile obişnuite: Împărate ceresc, Prea Sfântă Treime şi Tatăl nostru. Din cuprinsul acestor rugăciuni se desprinde ce are de mărturisit înaintea duhovnicului. Este de ajutor să ştie care-s: **I. Păcatele cele mai grele: Cele împotriva Duhu'ui Sfânt,** care nu se vor ierta nici în veacul de acum şi nici în cel ce va să vie: 1. Necredinţa sau nepăsarea faţă de Dumnezeu, Cel în Treime mărit. 2. Ura împotriva lui Dumnezeu, şi aici atenţie la înjurături grele! 3. Deznădejdea în marea milostivire a lui Dumnezeu şi în purtarea Lui de grijă, faţă de noi, sau prea marea încredere, care te face să săvârşeşti fără contenire păcate, socotind că Dumnezeu te va ierta chiar dacă nu te îndrepţi.

II. Păcate strigătoare la cer (sau de moarte): 1. Uciderea (şi uciderea pruncilor — avort, etc.); 2. Mândria; 3. Desfrânarea; 4. Pisma sau Invidia; 5. Mânia; 6. Lenea (trândăvia). Aducându-şi aminte dacă a văzut pe alţii făcându-le şi a îngăduit să le facă, ori s-a făcut că nu-i vede — păcat fiind şi răspunderea înaintea lui Dumnezeu.

De asemenea, să-şi aducă aminte dacă a împlinit: I. **Faptele milosteniei trupeşti:** 1. a sătura pe cel flămând; 2. a da de băut celui însetat; 3. a îmbrăca pe cel gol; 4. a primi în casă pe cel strein; 5. a cerceta pe cel bolnav; 6. a cerceta pe cel din temniţă; 7. a îngropa pe cel mort.

II. **Faptele milosteniei sufleteşti:** 1. a îndrepta pe cel greşit; 2. a învăţa pe cel neştiutor; 3. a da sfat bun celui ce stă la îndoială; 4. a ne ruga pentru aproapele; 5. a mângâia pe cei întristaţi; 6. a suferi cu răbdare, asuprirea şi a întări şi pe alţii la răbdare când sunt asupriţi; 7. a ierta pe cei ce ne-au greşit".[6]

Cu o astfel de orientare, bunul credincios se poate prezenta la duhovnic, pentru spovedanie, şi nu e rău dacă-şi notează păcatele, ba chiar se recomandă, pentru a nu le uita în faţa duhovnicului"[7]. **Spovedania este mărturisire personală!** Aşa cum se relatează, cu amănunte, unui prieten, bucuriile şi necazurile vieţii, ca nimic să nu scape, cu atât mai vârtos, penitentul trebuie să-şi spună păcatele sale şi nu **să-l întrebe duhovnicul,** ci doar să-l asculte cu grijă şi bunăvoinţă, ajutându-l, cu răbdare, în a-i uşura conştiinţa.

Având în vedere importanţa pregătirii pentru Sfânta Euharistie — Taina Izbăvirii noastre —, prin Taina Spovedaniei, se cuvine ca „nu numai lunar, ci chiar mai des, şi anume, de câte ori greşesc, pot merge creştinii la scaunul mărturisirii... Unul din marile succese ale păstorirei spirituale într-o parohie, ar fi desigur, acela de a avea în fiecare sâmbătă seara după vecernie, un număr oarecare de credincioşi, veniţi pentru mărturisire, în vederea împărtăşirii de a doua zi, ca în vremea de glorie a Bisericii".[8]

Firește că, duhovnicul nu are o sarcină uşoară! El este îndatorat, cu o aleasă bunăvoinţă şi cu multă prudenţă, să dea şi sfatul necesar, pentru părăsirea păcatelor, iar în funcţie de gravitatea lor, cu mult tact, **să lege** sau **să dezlege** pe cel ce se mărturiseşte, dând şi canonul potrivit pravilei bisericeşti. E bine să nu se uite că, Mântuitorul a dat aleşilor Săi şi puterea de-a lega: „Oricâte veţi lega pe pământ, vor fi legate şi în cer".[9] Deci, „Epitimia (canonul) este în Biserică de pe timpul Sfinţilor Apostoli şi ea nu-i o pedeapsă, ci o vindecare duhovnicească pentru îndepărtarea temeinică a păcatului, ce se cere câte odată de însăşi păcătosul ce se căieşte din toată inima".[10]

Spre orientare, duhovnicul are la îndemână Canoanele Sfântului Vasile cel Mare,[11] precum şi ale Sf. Ioan Postnicul, Patriarhul Constantinopolului[12], precum şi Canoanele Sf. Sinoade.[13] De asemenea, pentru o orientare temeinică a preotului duhovnic, se recomandă şi cele două volume de Canoane, ale Bisericii Ortodoxe[14] şi nu în ultimul rând: Carte foarte folositoare de suflet de Nicodim Aghioritul[15].

Dacă duhovnicul primeşte mărturisirea păcatelor, Cel care iartă este Iisus Hristos, Care S-a jertfit pentru mântuirea tuturor. „Domnul nostru Hristos, după ce ne-a scos din robia Egiptului (a păcatelor), a acoperit Dumnezeiasca şi Preastrălucita Sa fiinţă, cu Pâinea şi Vinul, ca să nu ne sperie strălucirea cea neasemănată a Slavei dumnezeeşti...

Această hrană îndumnezeită, se face hrană adevărată şi veşnică, celor îmbunătăţiţi şi evlavioşi, care se pregătesc cum trebuie, prin pocăinţă şi mărturisire, iar la cei păcătoşi şi neevlavioşi, care nu au conştiinţa curată, nici nu au făcut cuviincioasa pocăinţă şi mărturisire, foc este care arde pe cei nevrednici. Iar nevrednici se socotesc câţi nu s-au curăţit cu Sfânta Mărturisire, sau nu au împlinit canonul dat de duhovnic. **„Oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului, cu nevrednicie, va fi vinovat. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind trupul Domnului".** (I Cor. 11, 27 şi 29).[16]

Drept aceea, credinciosul nu trebuie să se îndepărteze de rânduiala sfântă a Bisericii, ci să stea sub ascultarea şi sfatul duhovnicului său. „Se cuvine să păzeşti cu deadinsul **depărtarea de împărtăşire,** câţi ani îţi va da Duhovnicul tău... De vei îndrăzni să te împărtăşeşti, într-acei ani, te faci al doilea Iudă. De vei sili pe Duhovnic să te ierte, nu te mai afli pocăindu-te, ci eşti un silnic, ca un tiran care sileşte Legile cele Dumnezeeşti, Canoanele Sfintelor Soboare şi ale Părinţilor, şi ţi se va face Dumnezeiasca Împărtăşire, nu spre iertare, ci spre osândă".[17]

Apropierea credinciosului de Sfintele Taine nu se poate face decât **„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste...".** De aceea, „Cumpăneşte acum tu, ce va să primeşti în pieptul tău, pe Însuşi Cuvântul întrupat, pe care l-a zămislit în pântecele ei Maria... Dacă Maica Domnului, cu atâta fast de sfinţenie, se tulbură când zămisleşte, cum să nu te ruşinezi tu, atât de nevrednic, atunci când îl primeşti? Se teme Fecioara cea plină de virtuţi, iar tu plin de păcate, nu tremuri?

Vino cu lăuntrul gol de toate, ca să-L primeşti pe un Dumnezeu ce umple totul... mănâncă pâinea îngerilor, ca un înger.

O, tu, care te cumineci! Cine e oare Domnul pe care-L găzduieşti astăzi în pieptul tău? Gândeşte-te că-I datorezi tot ce eşti. El te-a scos din nimic, ca să fii mult, deoarece te-a făcut; nu-L primeşti în casă streină, căci a durat-o El, cu mâinile Lui; El îţi dă viaţa, foloseşte-o întru slujirea Lui; El îţi dă sufletul, foloseşte-l ca să-L iubeşti pe El; primeşte-L ca pe singurul tău Binefăcător"...[18]

Sfântul Ioan de Cronstadt, mai aproape de vremea noastră, ca unul care a experimentat, prin propria trăire, Viaţa în Hristos, viaţa liturgică, euharistică, zice că „ne este absolut necesar să participăm la dumnezeeştile Slujbe, cu înţelepciune şi respect, fără constrângere, mai ales în zilele de sărbătoare şi să ne apropiem de Taina Spovedaniei şi Sfintei Împărtăşanii. Dar cei ce se îndepărtează de Biserică şi de Liturghie, devin victimile tuturor patimilor şi merg, spre propria lor pierzare".[19]

6 Justinian, Patriarhul României: Carte de rugăciuni pentru tot creştinul, El. I. Editura Institutului Biblic şi de Mis. Ort. Bucureşti, 1951, pg. 294—295.

7 Vezi şi: Diacon Gheorghe Băbuţ: Patericul Român, Oradea, 1990, pg. 39—52.

8 Preot Petre Vintilescu: Decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti: Spovedania şi Duhovnicia, Edit. Librăriei Teologice, Bucureşti, 1939, pg. 63 şi 68.

9 Mat. 18, 18.

10 Vezi: M.A. Calnev: Combaterea Sectelor Raţionaliste, VII. 1. Despre Sf. Pocăinţă sau Mărturisire, Chişinău, 1928, pg. 19.

11 Vezi: Scrieri, Partea a treia, op. cit. Epistola 217 — Despre Canoane pg. 443—447.

12 Vezi: Nicodim Aghioritul: Carte foarte folositoare de suflet, Bucureşti, Tip. Cărţilor Bisericeşti, 1928, Partea a doua, pg. 83 ss.

13 Idem; Sf. Ioan Postnicul — Canoane, pg. 83—122.

14 Nicolae Milaş: Canoanele Bisericii Ortodoxe, două vol. Trad. de: Uroş Kovincici şi Dr. Nicolae Popovici, Tip. Diecezana, Arad, 1931.

15 Nicodim Aghioritul: Carte foarte ... op. cit.

16 I. Cor. 11, 27 şi 29.

17 Nicodim Aghioritul: Carte foarte ... op. cit., pg. 152—153.

18 Baltazar Gracian: Cărţile Omului Desăvârşit ... Manual — Cuminecătorul, Trad. de Sorin Mărculescu, Edit. Humanitas, Bucureşti, 1994, pg. 394, 396 şi 471.

19 Sf. Ioan de Cronstadt: Viaţa mea în Hristos, op. cit., pg. 157.

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR
(13 noiembrie)

Dacă Biserica Apuseană îl serbează la 13 septembrie, ziua trecerii lui la cele cereşti, Biserica Ortodoxă, din cauza praznicului de a doua zi, Înălţarea Sf. Cruci, a mutat ziua de prăznuire a celui mai mare orator, ierarh şi păstor al creştinătăţii la data de 13 noiembrie a fiecărui an. De altfel nu este singură această zi de prăznuire a Sf. Ioan Gură de Aur, Biserica serbează de asemenea la 27 ianuarie strămutarea sfintelor sale moaşte din Comana (Armenia) la Constantinopol, iar trei zile mai târziu îl prăznuieşte împreună cu Sf. Vasile cel Mare şi cu Sf. Grigorie Teologul — troiţa de arhierei — la 30 ianuarie. Ba mai mult, în fiecare zi când săvârşeşte Sf. Liturghie, rămasă de la el, Biserica aminteşte cu veneraţie numele său atât la Proscomidie cât şi la otpustul Sf. Liturghii.

Am spune deci că e un sfânt prezent zilnic în rugăciunile Bisericii şi ale credincioşilor, un sfânt rămas peste veacuri ca un adevărat arhiereu slujitor al lui Dumnezeu, şi al oamenilor. Istoria bisericească consemnează faptul că Sf. Ioan Gură de Aur, sau Hrisostom — cum îi spun grecii, Zlataust — cum îl numesc neamurile slave — a trăit în secolul IV, „secolul de aur" al Bisericii Creştine.

S-a născut ca fiu al Antuzei şi al ofiţer lui Secundus, la anul 347 d. Hr. în marea metropolă a Antiohiei. A rămas orfan de tată de timpuriu, iar buna sa mamă, Antuza — sfântă şi ea — a vegheat la creşterea şi buna educaţie a tânărului Ioan.

A studiat la Antiohia şi la Atena, cu vestitul retor păgân Libaniu, dar pe lângă studiile înalte pe care le-a urmat aici şi-a împodobit sufletul şi mintea cu citirea Sf. Scripturi şi cu practicarea rugăciunii şi a faptelor bune. După terminarea studiilor s-a retras o vreme în pustiu unde s-a adâncit şi mai mult în asceză şi în contemplaţie. A fost hirotonit diacon în Antiohia iar apoi preot.

La 15 decembrie 397, a fost ales patriarh al marii cetăţi a Sf. Constantin — Constantinopolul. A devenit un predicator de neegalat — fiind şi numit „Gură de Aur", un ascet desăvârşit, un teolog erudit, dar în acelaşi timp şi un biciuitor necruţător al moravurilor vremii sale. Contemporanii săi ne spun că petrecea ore în şir în rugăciune şi în citirea Sfintelor Scripturi, — citea săptămânal întreaga Sf. Scriptură, — aşa încât a ajuns să o cunoască toată pe de rost.

Criticarea moravurilor vremii, şi atacurile la adresa împărătesei Eudoxia i-a atras ura acesteia fiind trimis în exil de trei ori. Ultima dată a fost exilat în Kukuso — Armenia, iar după multe necazuri şi suferinţe, pe care el le descrie într-o epistolă adresată episcopului Kiriakos — a trecut în Biserica Cerească la 13 septembrie, anul 407. A fost îngropat în biserica din satul Comana, unde sfintele sale moaşte au rămas vreme de aproape 30 de ani. La 27 ianuarie 438, patriarhul Proclus al Constantinopolului şi împăratul Teodosie II, au adus sfintele sale moaşte şi le-au aşezat în Biserica Sf. Apostoli din Constantinopol. Tot poporul într-un glas a strigat atunci — ne spun contemporanii — „Ia-ţi tronul tău Sfinte".

Fotie, patriarhul Constantinopolului l-a caracterizat pe Ioan ca pe un „geniu" al timpului său, iar papa Celestin al Romei a spus că „moartea în loc să închidă gura lui Hrisostom, mai mult i-a deschis-o şi l-a arătat învăţător al întregii lumi".

Marele predicator francez Bourdalou a spus că Ioan Gură de Aur a fost „înţeleptul, episcopul fără de seamăn, învăţătorul şi modelul tuturor predicatorilor creştini".

De la Sf. Ioan Gură de Aur, ne-au rămas multe scrieri, tratate de teologie, între care celebrul tratat „Despre preoţie", numeroase cuvântări, multă corespondenţă şi bineînţeles liturghia pe care o săvârşeşte Biserica aproape în fiecare zi. Sfintele sale moaşte au fost luate de cruciaţi din Constantinopol şi duse în Apus, iar astăzi ele se păstrează în marea Bazilică a Sf. Petru din Roma.

Sf. Ioan Gură de Aur este un model de urmat pentru toţi creştinii — clerici şi laici — şi un îndrumător pe calea împlinirii poruncilor Evangheliei şi a dobândirii mântuirii ca unul „ce toată lumea a luminat, visteriile neiubirii de arginţi lumii a câştigat şi înălţimea gândului smerit nouă ne-a arătat" — cum îl numeşte troparul său.

Se cuvine să-l rugăm şi noi să mijlocească la Hristos Dumnezeul nostru „pentru mântuirea sufletelor noastre, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici şi pentru pacea întregii lumi". Amin.

Arhidiacon Drd.

VISARION BĂLŢAT

Sfântul SIMEON NOUL TEOLOG
— Contribuţii la formarea duhovnicească a monahului —

De-a lungul existenţei monahismului creştin, istoria consemnează mulţi bărbaţi şi femei, cu adâncă trăire duhovnicească, hotărâţi să lepede cu totul modul de viaţă lumească. Râvnind cu zel lui Iosif întru ispite (Fac. XXXIX, 1—23), lui Iov întru răbdare (Iov II, 10) şi vieţii celor fără de trupuri, fiind în trup, contribuind prin viaţa şi nevoinţele lor, uneori împinse dincolo de puterile lor, la formarea modului de viaţă a călugărului îmbunătăţit. De o deosebită importanţă duhovnicească sunt şi operele lor, care peste veacuri constituie seva şi farul călăuzitor, pe drumul anevoios ce urcă spre desăvârşire.

Ca urmaşi ai aceloraşi nevoinţe călugăreşti, — în nici un caz la înălţimea lor, — ne vom umili rugându-ne cu căldură, să ne fie mijlocitori la Dumnezeu, Cel ce le-a încununat nevoinţele lor şi le-a scris numele în „Cartea Vieţii" (Apoc. XX, 12).

Mari cuvioşi cu faimă de trăire ascetică, au văzut strânşi în jurul lor ucenici spre a le urma exemplul viu. Aceştia le-au păstrat în amintire şi le pomeneau generaţiilor tinere faptele lor. Povestite din gură în gură de aceşti părinţi cu timpul s-a găsit şi aghiograful, care a aşternut vieţile acestora pe papirusuri şi pe pergamente.[1]

O viaţă virtuoasă şi un trai cinstit nu constă numai în a avea credinţă dreaptă, în a cugeta despre căile dumnezeieşti şi a te purta într-un chip demn în lume ci şi a consemna în scris vieţile bărbaţilor virtuoşi;[2] aşa cum povăţuieşte Sfântul Apostol Pavel pe Timotei: „Acestea spune-le înaintea oamenilor credincioşi, care vor fi destoinici să înveţe şi pe alţii", (II Timotei II, 2) căci viaţa acestora „se face ca o lumină, celor ce voiesc a se mântui", zice Sfântul Vasile cel Mare, (Laudă la Sf. Mc. Gordie).

„Cel ce se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină", (Ps. 103, v. 2) ne-a recomandat în Predica de pe Munte: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din Ceruri" (Matei V, 16), că doar „voi sunteţi lumina lumii" şi „sarea pământului" (Matei V, 13—14).

Ne-am propus să scriem pe scurt viaţa şi opera Sfântului Simeon Noul Teolog, prăznuit de Biserica Ortodoxă la 31 octombrie, lucrare a ucenicului său Nichita Stithatul. Acest minunat cuvios, mare nevoitor spre cele duhovniceşti precum şi iscusit scriitor, s-a născut la anul 949 în Galaţi din Paflagonia, într-o familie onestă. Părinţii săi Vasile şi Teofana, l-au dat de mic copil unui unchi al său, dregător la Curtea imperială din Constantinopol, pe lângă care a primit o educaţie aleasă creştină şi oarecare învăţătură.

După moartea acestuia, intră la Mânăstirea Studion din Constantinopol, pe care o cercetase şi mai înainte, unde egumenul Petru, îl încuviinţează unui strălucit duhovnic cu numele de Simeon Evlaviosul, care îl va povăţui în chip minunat cu mult spor în tainele vieţii monahale. De aici se va retrage în Mânăstirea Mamas, unde în 980, va fi hirotonit preot, în care treaptă va sluji 42 ani. Curând va fi instalat în fruntea obştei prin decretul Patriarhului Nicolae Hrisoverghi, după moartea egumenului Antonie.

Aici începe pentru Sfântul Simeon o perioadă de viaţă duhovnicească intensă consacrată rugăciunii şi desăvârşirii lăuntrice, fără să neglijeze activitatea catehetică şi administrativă. În 1005, dornic de o viaţă mai mult destinată ocupărilor duhovniceşti, netulburată, se va retrage cu învoirea Patriarhului Serghie, de la egumenat, ca în 1009 să-l găsim la Palukiton, la Mânăstirea Sfânta Marina, unde trecu la cele veşnice în ziua de 12 martie 1022, în vârstă de 73 ani.

Toată viaţa lui a iubit din inimă fapta bună, cuvântul măsurat şi a ajuns la mari sporiri duhovniceşti, datorită firii sale, a educaţiei din familie, şcoală, ca mare dregător la curtea imperială şi câte a câştigat, prin ostenelile sale cu multe sudori, din viaţa monahală. Mulţi se minunau şi ziceau: „De unde are acesta atâta cunoştinţă şi înţelepciune". Citea Vieţile Sfinţilor şi se îndeletnicea cu scrierea frumoasă. Era nelipsit de la Sfintele Slujbe bisericeşti. În Postul Mare, nu mânca nimic toată săptămâna, iar sâmbăta şi duminica, lua masa în trapeza mânăstirii cu toată obştea. Nu dormea niciodată culcat, ci plecând capul pe mâna sa, gusta cam un ceas de somn.

De la el ne-au rămas 34 cateheze, 3 cuvântări teologice, 15 cuvântări epice, 225 capete teologice şi practice precum şi imne. Întreaga sa operă tratează despre linişte şi singurătate, curăţirea de patimi şi virtuţile opuse lor sau despre virtuţile care culminează în neprihănire şi în iubirea de Dumnezeu, care iubire se iveşte în om, pe măsura curăţirii sale de păcate. Opera sa a avut şi are o mare influenţă asupra spiritualităţii ortodoxe în general şi asupra monahismului creştin în special.

Zice: „Cel ce vrea să se mântuiască, trebuie să se nevoiască pentru împuţinarea păcatelor sale, pentru slăbirea obişnuinţelor sale de a păcătui, pentru deprinderea sa de a face binele şi de a-l imprima în fiinţa sa" (Filocalia VI, p. 14).

Pentru mulţi scrierile sale se par greu de realizat, în zilele noastre. Însă aprofundând ideile principale din învăţătura sa, puse de acord cu ale Sfinţilor Părinţi anteriori şi textele Sfintei Scripturi, vom avea de fructificat cele mai bune rezultate. Bunăoară, expresia: „Fuga de lume" a monahului s-au „înstrăinarea", în condiţiile reale de astăzi, când populaţia s-a extins aproape în toate zonele geografice pare ceva străin. Dar, se poate totuşi realiza mai degrabă o „fugă interioară de lume", adică, de ceea ce este rău şi pasional în ea, deci o menţinere în curăţia gândurilor, chiar în întâlnirea sau în relaţiile cu credincioşii (lumea), că doar şi ei sunt chemaţi la mântuire.

Aceasta se poate realiza cu adevărat, punând pe primul plan grija pentru suflet, ce rezultă chiar din scrierile marelui autor şi chiar o înstrăinare interioară de lume".[3] Căci nu depărtarea externă de lume, ci detaşarea lăuntrică de ceea ce este rău în ea, este lucru hotărâtor în viaţa monahului, fără să se neglijeze raporturile duhovniceşti cu credincioşii din afară, prin satisfacerea cerinţelor strict necesare vieţii, fără a cădea în păcat.

Despre ascultare, prima faptă bună a monahului, spune: „Ascultarea (necondiţionată) este începutul vieţuirii călugăreşti. Cei ce nu încep astfel, se vor osteni în zadar".

Din cele 34 de cateheze, 11 sunt specifice monahului. Am ales cateheza 26: „Cuvânt de mare folos pentru începători", adică cum să-şi petreacă monahul ziua.

Cel ce s-a lepădat de lume şi de lucrurile ei şi a intrat în cadrul vieţii monahale, se cuvine de la început să împlinească ostenelile duhovniceşti cu hotărâre, din toată fiinţa sa, trup şi suflet.

Aşadar, cel ce s-a dezbrăcat de omul pământesc din afară şi de toate cugetele lui şi odată cu haina monahală s-a îmbrăcat cu omul cel ceresc, se cuvine să se scoale la miezul nopţii, înainte de utrenie şi să-şi facă rânduita rugăciune şi după aceasta să meargă cu toată frăţimea la slujba obştească. În Biserică, să stea de la început până la sfârşit, cu toată grija şi privegherea, urmărind cu mare atenţie citirea şi cântarea, fără să slăbească, nesprijinindu-se, când într-un picior, când într-altul, fără să se rezeme de perete, de stâlpi sau strane. Să-şi ţină mâinile strâns împreunate, picioarele amândouă bine puse pe pământ, capul nemişcat, fără să se întoarcă încoace şi încolo, nelăsând mintea să rătăcească, nici gândurile să iscodească, sau să ia aminte la şoaptele celor neglijenţi.

Să nu părăseşti niciodată slujba obştească înainte de sfârşit, afară de mare nevoie trupească, căci cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui. După utrenie, nu începe să flecăreşti cu unul sau cu altul, ci apucă-te fără întârziere de ascultarea încredinţată, la lucrul manual, la lectură, dar cu nici un chip să nu stai nelucrător, ca nu cumva lenea să-ţi fie învăţătoare a tot felul de patimi, pe care mă tem să le numesc. Să nu faci înconjurul mânăstirii, să vezi lucrul şi ascultarea altora, ci păzeşte tăcerea. Ia aminte numai la tine şi la ascultarea ta, oricare ar fi ea. Nu intra în chilia nimănui, afară de cazul când eşti trimis de conducerea mânăstirii. Pe drum ia aminte să nu vorbeşti cuvinte fără rost. Dacă întâlneşti în drum un grup stând de vorbă fără mare trebuinţă, pune-le metanie şi treci în tăcere. Adu-ţi aminte de Psalmistul care zice: „fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor n-a stat şi pe scaunul hulitorilor n-a şezut". (Ps. I, v. 1) şi nu te aşeza cu ei, căci zice Apostolul Pavel: „tovărăşiile rele strică obiceiurile bune" (I Cor. XV, 33).

Adu-ţi aminte neîncetat de păcatele tale, nu numai în trecere sau în fugă, ci din adâncul inimii, suspină, te tânguieşte. La început, nu vei avea puterea să o faci cu tot sufletul. Încetul cu încetul vei izbuti, cu ajutorul lui Dumnezeu. Încearcă numai să începi acest lucru. Apucă-te să pui în practică, tot ce e bun şi Dumnezeu nu te va lăsa.

La Sfânta Liturghie, vino cu grabă şi cu mare râvnă. Dacă ai dezlegare de la duhovnic, apropie-te cu frică şi cu bucurie să te împărtăşeşti cu Sfintele Taine. Ieşind după ultima rugăciune, mergi cu obştea la masă. Dacă eşti rânduit să serveşti la masă, fii ca şi cum ai sluji lui Hristos şi nu unor oameni. Iar dacă te-ai aşezat la masă, nu întinde mâna ta cu îndrăzneală la bucatele puse pe masă, înainte de a începe să mănânce fraţii cei mai în vârstă şi înainte de binecuvântarea preotului. Când începi să mănânci, fii atent numai la tine, stai în desăvârşită reculegere şi linişte, fără a spune cuiva nici măcar un cuvânt, cu atenţie la citire, hrănindu-ţi şi sufletul cum hrăneşti trupul din cuvintele însuflate de Duhul Sfânt.

Nu te uita iscoditor la porţiile care ţi-au fost servite, ci primeşte-le cu toată mulţumirea. Mănâncă cu înfrânare, fugind de orice prilej de săturare, până la măsura pe care o poţi răbda. Dacă fraţii te îndeamnă să serveşti mai mult, nu răspunde nimic, ci ridică-te puţin, apleacă-ţi capul şi zi cu glas încet: „Iertaţi!". Seara să nu mănânci şi să nu bei niciodată, căci de aici se nasc toate relele. Cât priveşte locul de cinste, departe de a-l căuta sau a-l dori vreodată să-l urăşti, ca pentru o pricină şi un prilej de mândrie. Căci smerenia ta te va înălţa, şi, fiind tu cel din urmă, vei ajunge primul dintre toţi, precum învaţă Mântuitorul: „Oricine se va înălţa pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa" (Luca XVIII, 14).

După ce te-ai ridicat de la masă, împreună cu toată obştea şi după ce ai mulţumit lui Dumnezeu şi ai luat binecuvântarea de la preot, aleargă în tăcere la chilie, pune mâna pe carte, sau treci la ascultare, până ce toaca va da semnalul de Vecernie. Atunci mergi iarăşi la Slujba bisericească, stai înaintea lui Dumnezeu cu frică şi cu atenţie, înalţă către Dânsul cântarea şi mărturisirea ta, fără ca să spui cuiva un singur cuvânt.

După vecernie, dacă ai destulă tărie să te lipseşti de mâncare şi băutură, un mic câştig vei avea pentru liniştea şi paza de patimi. După ce ţi-ai făcut împreună cu fraţii, rugăciunile de seară (Pavecernita), fă o metanie la picioarele stareţului, ca la însuşi Hristos, primeşte de la el binecuvântarea, închină-te la Sfintele Icoane şi mergi în linişte la chilie, fără a spune nimănui nici un cuvânt.

Să ai rânduit rugăciunile pentru dimineaţă şi pentru seara şi care să cuprindă o mărturisire către Dumnezeu. Mai sunt gândurile din inimă, pe care trebuie să le mărturiseşti duhovnicului tău zilnic, sau săptămânal, după caz. Să ai în el o încredere deosebită, chiar dacă toată lumea l-ar ocărî şi ponegri, chiar dacă tu însuţi cu ochii tăi l-ai vedea greşind, nu te sminti şi nu-ţi slăbi credinţa faţă de el, ci ascultă pe Iisus Hristos, care zice: „Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi" (Luca VI, 37).

De vei face aşa în fiecare zi şi dacă te vei lupta astfel, Dumnezeu nu va zăbovi să te cerceteze de Sus. Şi puţin câte puţin, sporind în lucrul tău, vei creşte după măsura duhovnicească şi vei ajunge la vârsta de bărbat desăvârşit, la măsura plinătăţii lui Hristos, slăvind cu viaţa şi cu faptele tale pe Dumnezeu binefăcătorul tău.[4]

Din cateheza respectivă, rezultă că marele părinte duhovnicesc, s-a inspirat din Sfânta Scriptură, învăţătura Sfinţilor Părinţi anteriori, regulile monahale pahomiene şi ale Sfântului Vasile cel Mare, ca şi din fericita sa experienţă personală. Spre deosebire de regulile pahomiene, riguroase şi codificate, care prevăd şi canonisirea abaterilor după gravitate, Sfântul Simeon se adresează conştiinţei: de bună voie ai ales această cale, de bună voie se cuvine să le înfăptuieşti.

Deci se adresează cu „Duhul blândeţelor" zicând: „Se cuvine...", uneori; „Cel ce voieşte să se mântuiască" trebuie... care priveşte pe orice creştin. Sau: „Cel ce s-a lepădat de lume şi de toate lucrurile ei (Efeseni VI, 22—24) se cuvine să împlinească cu hotărâre, toate normele ce înlesnesc calea spre desăvârşire", care priveşte special pe monahi. Iisus Hristos a spus tuturor: „Fiţi desăvârşiţi", nu numai unui anumit grup. La fel şi Sfântul Apostol Petru: „Fiţi sfinţi în toată petrecerea vieţii" (I Petru I, 15). Aşadar, şi, masa mare a credincioşilor, nu este absolvită de această răspundere. Cu toţii trebuie să lucrăm „cu frică şi cu cutremur la mântuirea noastră" (Ps. II, v. 11). Chiar fiecărui credincios, Mântuitorul îi spune: „Fii credincios până la moarte şi vei primi cununa vieţii" (Apoc. II, 10).

În acelaşi timp, observăm din lectura catehezei de mai sus că, programul unei zile este judicios planificat, atât pentru muncă cât şi pentru rugăciune, încât monahul are timp pentru pravila de chilie, pentru Sfintele Slujbe la Biserică, în comun; pentru masă, studiu, lectură, ascultare, catehizare generală şi odihnă.

Recomandă tăcerea, ca neosândire a altora, sau pentru a nu sminti fraţii la rugăciune ori în timpul când se citeşte la masă, ştiut fiind că, au a da seamă de orice „cuvânt deşert" sau fără rost (Matei XII, 36). Ascultarea necondiţionată, pentru a-l feri de lenevire. Răbdarea, încununarea celorlalte virtuţi creştine, înfrânare ca adăpost de războiul patimilor. Rugăciunea cu lacrimi, smerenia „de care se minunează îngerii"[5] ştiind că „unul ca acesta face lucrul lui Dumnezeu" (Ioan VI, 28) şi cugetarea la păcatele proprii, ca frână în calea continuării altor rele, afirmând că, „pe măsură ce se depărtează de păcate, se apropie de Dumnezeu, prin efort susţinut şi îndelungat".

În fine, asigură monahii: „Aşa făcând în fiecare zi... vei spori în lucrul tău şi vei ajunge „la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos" (Efeseni IV, 13).

Pe bună dreptate că, de regulă noii începători (novicii) se prezintă la mânăstire înzestraţi cu multă evlavie şi credinţă. Pentru a le spori şi menţine în continuare aceste însuşiri creştine, este nevoie de răbdare, dragoste şi tact pentru îndrumarea şi formarea lor duhovnicească.

O grijă deosebită apasă umerii celor ce au primit sarcina grea de povăţuitor duhovnicesc. Aceştia trebuie să fie cu experienţă îndelungată şi cu o viaţă îmbunătăţită, care să capteze nu să constrângă novicii şi prin exemplul viu, cel mai bun mijloc de educaţie, aceştia să devină cu adevărat „convinşi de sensul şi frumuseţea vieţii monahale".

În felul acesta, poate fi de folos mânăstirii, unde vieţuieşte, bisericii unde slujeşte, slăvind pe Dumnezeu prin faptele sale şi prezenţa sa în mijlocul credincioşilor.

Ierod. Teofilact

1 Al. Adrian Botez, „Monahismul în pustiul Iordanului şi Mării Moarte", Studii Teologice, nr. 7—8, (1957) pag. 574.

2 Ioan Moshu, „Limonariu", Alba Iulia, 1991, pag. 27—28.

3 Filocalia VI, cap. I, paragr. 82, 87, pag. 43, 45; paragr. 96, pag. 48; cap. III, paragr. 69, pag. 83.

4 Ignatie Monahul, „Sfântul Simeon Noul Teolog — Cateheze pentru monahi", Bucureşti, 1995, pag. 35—45.

5 Filocalia VI, pag. 34, paragr. 62.

Conştiinţa datoriei

„A fost odată, ca niciodată, că de n-ar fi, nu s-ar povesti". Aşa încep multe din poveştile noastre şi aşa ar putea să înceapă povestirea oricărei întâmplări din viaţa noastră şi din viaţa altora.

„A fost odată" o împrejurare, o întâmplare, un dialog, ceva ce nu se uită şi nici nu trebuie să se uite. „A fost odată" ceva de mare însemnătate pentru mine şi pentru alţii. „A fost odată" ceva ce mai trebuie să mai fie. „A fost odată" ceva ce ar fi bine să fie mereu şi pentru cât mai mulţi. „A fost odată" un praznic din cele ale Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Nu mai ştiu, care dintre ele, Izvorul sau Sfânta Maria. Căci la aceste două praznice se adună multă lume la noi. E mult de atunci: mai mult de treizeci de ani. Între închinători, se număra şi mama mea, — Dumnezeu s-o odihnească. Venise la mânăstire, căci obişnuia să vină la astfel de împrejurări. Venea la mânăstire şi venea la mine. Nu era ceva neobişnuit. Neobişnuit a fost ceva ce „a fost odată", o singură dată, o singură dată, dar pentru mine, „odată pentru totdeauna". Ce anume?

O ştiam pe mama muncită şi ostenită, şi i-am zis: „Mamă, mai stai şi dumneata, vreo zi, două, aici, să te mai odihneşti". Era o dorinţă a mea, şi, din răspunsul pe care mi l-a dat, am înţeles că şi mama ar fi dorit la fel, de vreme ce a zis: „Mă, copile, eu aş sta bucuros, că mi-i drag, dar ce face tată-tău, acasă, singur?". Iată un răspuns, un cuvânt ce ar putea să intre într-o antologie de înţelepciune! Se cuprinde în acest cuvânt, o gândire care stă la temelia unei atitudini de viaţă. „Aş sta bucuros". „Aş sta bucuros, că mi-i drag". Dar mai e ceva, este un „dar", după care urmează: „Ce face tată-tău, acasă, singur?". Am înţeles. Mama nu poate să mai stea vreo zi, două, unde ar sta bucuros, unde i-ar fi drag să mai stea. Nu poate sta, fiindcă are o datorie de împlinit şi are şi conştiinţa datoriei. Trebuie să fie acasă, să-l ajute pe tata, la lucrul pe care îl au de făcut amândoi, nu numai unul din ei. Şi n-a stat, ci a plecat, aşa cum era datoare să facă, aşa cum o îndemna conştiinţa datoriei. Noi, cei patru copii, eram fiecare cu rosturile noastre, ne desprinsesem de casa părintească. Acasă au rămas doar părinţii: mama şi tata. Mama, care plecase, doar pentru două zile, cu drum cu tot, — şi tata, care nu era bine să fie singur. O ştia aceasta mai bine decât noi, mama, care îşi cunoştea datoria de a fi în familie, lângă tata, ca tata să nu fie singur. Tare m-aş bucura s-o înţeleagă aceasta, aceia dintre oamenii cu familie, care au o tendinţă de singularizare. Când astfel de oameni ajung la mine şi îşi exprimă dorinţa de a se însingura, de a şi face un program aparte în propria lor familie, le spun: „Nu-ţi poţi face program de unul singur, câtă vreme sunteţi doi" şi adaug întâmplarea cu

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhimandritul TEOFIL PĂRĂIAN

Regenerarea misiunii creştine în contextul urban

BRAŞOV, 29—31 OCTOMBRIE 1996

Sub egida Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Geneva (Unitatea II: Bisericile în misiune, Subunitatea: Misiunea rurală-urbană) şi a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, cu binecuvântarea I. P. S. Sale **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolit al Ardealului, s-a desfăşurat la Braşov, în sala de reuniuni a Parohiei „Sfânta Treime", seminarul cu tema „Contribuţia Bisericii Ortodoxe la regenerarea oraşelor din România".

Seminarul s-a bucurat de participarea activă a unor preoţi, laici, femei, tineri şi studenţi din Braşov şi alte oraşe ale ţării (Bucureşti, Iaşi, Timişoara, Galaţi, Feteşti, Slobozia, Sibiu, Urziceni ş.a.) dispunând de autoritate dar şi de o experienţă reală în diverse forme de misiune urbană. Seminarul a contat aşadar pe contribuţia pertinentă şi deosebit de activă a cadrelor didactice de la Facultatea de Teologie din Sibiu, prezente la acţiune, a reprezentanţilor Bisericilor Lutherană şi Reformată din Braşov, precum şi a reprezentanţilor unor asociaţii de tineret (Asoc. Studenţilor Creştini Ortodocşi — ASCOR, Asociaţia tinerilor creştini — YMCA), a unei asociaţii creştine filantropice (Asoc. „Sfântul Stelian — Ocrotitorul copiilor", Bucureşti), a unei asociaţii profesionale (Asociaţia Medicilor şi Farmaciştilor Ortodocşi, Iaşi), a unei asociaţii misionare laice („Oastea Domnului", Sibiu), a unor centre ecumenice (Asociaţia Ecumenică a Bisericilor din România 'AIDROM, Braşov şi Bucureşti), precum şi a Mişcării Focolarelor din România, filiala Braşov. A mai fost reprezentat Institutul Biblic şi de Misiune Ortodoxă al Patriarhiei Române şi Organizaţia UNICEF, filiala pentru România.

Tema propusă a fost analizată în cadrul referatelor: „Misiunea urbană în programul Consiliului Ecumenic al Bisericilor" (referent fiind dl. John Garbutt, consilier al unităţii CEB sus-menţionate), „Regenerarea misiunii creştine în contextul urban" (prezentat de Pr. Prof. Dr. Ion Bria) şi „Misiologia în învăţământul teologic din România" (prezentat de către Pr. Lect. Marga Ieremia, Sibiu). Dezbaterile care au urmat au cuprins expuneri şi analize, prezentări de programe şi experienţe, de modele aplicate de cei prezenţi în activităţile lor misionare. Aceste analize, extrem de practice, n-au ocolit aspecte ale contextului misionar actual, transformările actuale ale acestui context misionar urban, mărturii ale ecumenismului local (neetichetat ca atare dar aplicat de secole într-o cetate ca cea a Braşovului, multietnică şi multiconfesională) precum şi posibile soluţii pentru optimizarea acţiunii misionare a Bisericii Ortodoxe Române în context citadin. În mare parte acestea vor constitui materialul unui viitor volum ce urmează a fi publicat, extensie a raportului final al lucrărilor, ca şi al referatelor prezentate.

Parte esenţială a seminarului a constituit-o vizitarea noilor parohii urbane — centură de edificii şi comunităţi cu profiluri sociologice interesante care au determinat organizatorii să aleagă Braşovul pentru acest seminar — întâlnirea cu preoţii şi credincioşii acestor parohii (Valea Cetăţii, Noua, Astra, Craiter, Triaj).

Seminarul s-a bucurat şi de prezenţa P. S. Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos, care a prezentat conferinţa „Simbolismul locaşurilor de cult în mediul urban" (despre locaş ca răspuns al strigătului după sacru al comunităţii urbane), expuneri ample aparţinând şi P. C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decan al Facultăţii de Teologie din Sibiu, precum şi D-lui Prim Pastor Mathias Perger, P. C. Manolache Stelian şi Prof. Univ. Moceanu Ovidiu.

Concluziile seminarului au format obiectul conferinţei „Regenerarea comunităţii umane în viziune creştină", ţinută la Universitatea Transilvania, din Braşov. Dialogul care a urmat cu publicul braşovean a arătat interesul de care se bucură o astfel de temă în rândul credincioşilor de la oraş. O serie de teme revelate de dialog vor constitui posibile puncte de plecare ale unui posibil astfel de seminar în oraşul Galaţi. Desfăşurat sub ocrotirea rugăciunii, cultului şi meditaţiei biblice, într-o atmosferă de reală conlucrare, Seminarul de la Braşov se constituie într-o veritabilă contribuţie teologică şi practică la viaţa misionară reală a Bisericii şi Ţării.

Pr. Necula Constantin

Manuscriptum... Manuscrise arestate...

(Urmare din pag. 1)

grav compromisă de câteva capitole, făcută „la comandă", de propagandă probolşevică. Scrise în teroarea arestului Securităţii, probabil sub dictare...", ea nu avea însă să salveze comunismul de la prăbuşirea sa inevitabilă, prin teroarea exercitată, „ca.e-i comandase cartea nenorocitului ei prizonier" (p. 186). O piesă importantă din revistă o formează **Memoriul** lui Crainic, subintulat de autor: **Răspuns la actul meu de acuzare**, rămas până azi inedit, cu o introducere, **Iluzia justiţiei comuniste,** semnată de Sanda Vârjoaghe. Este răspunsul la actul de acuzare pe baza căruia Nichifor Crainic a fost condamnat, în lipsă de aşa-zisul Tribunal al poporului, la 2 iunie 1945, în lotul celor 14 scriitori şi ziarişti acuzaţi toţi de „crime de război, vinovaţi de dezastrul ţării, crime contra umanităţii şi aservirea ţării Germaniei hitleriste şi fascismului". În lipsă a fost condamnat şi Pan. M. Vizirescu fără nici o bază reală. Pamfil Şeicaru, Stelian Popescu şi Grigore Manoilescu, fugiţi din ţară, au fost condamnaţi la moarte, iar ceilalţi la muncă silnică pe viaţă. Acuzator public a fost cel de tristă amintire Alexandru Sidorovici. Nichifor Crainic se afla refugiat după 23 august 1944 în Ardeal, obligat de cursul evenimentelor şi sfătuit de însuşi Petru Groza, „să se ascundă cât mai bine", când pribegeşte deghizat, cu acte false sub numele de Ion Vladimir Spânu, lăsând să-i crească barba. Vreme de trei ani prin satele ardelene, ca Zdrapţi, Blăjeni, din Zarand, pe valea Crişului Alb, Vaţa şi altele, adăpostit de preoţi, foşti studenţi ai săi, ultimul refugiu avându-l la preotul Sămărghiţean, de la care, în 24 mai 1947, se hotărăşte să se predea. Soţia sa, Aglaia, medic, îi murise cu doi ani mai înainte, iar fiica sa, Nini, este prigonită şi alungată din casă. La 24 mai 1947, când se predă autorităţilor locale, este transferat de la Târgu Mureş la închisoarea Ministerului de Interne, unde este deţinut până în iulie 1947, când es e transferat la închisoarea Văcăreşti, timp în care i se anulează sentinţa din 1945 şi începe rejudecarea procesului, Ministru al Justiţiei fiind atunci Lucreţiu Pătrăşcanu. După moartea acestuia, procesul se întrerupe brusc şi Nichifor Crainic este transferat la Aiud, închis peste 15 ani, fără nici o hotărâre judecătorească. Este eliberat la 24 aprilie 1962, graţiat conform Decretului 283/1962 al Consiliului de Stat al R.S.R.

În timpul de un an de zile cât a fost deţinut la Văcăreşti şi-a scris memoriul de apărare împotriva acuzaţiilor ce i s-au adus. Memoriul scris de Crainic în apărarea sa, prin care infirmă toate acuzaţiile aduse, este o operă de mare valoare stilistică şi literară astăzi. Cum afirmă Sanda Vârjoghe: „Cititorii români, mai ales generaţiile tinere, care nu cunosc opera lui Crainic, scos cu japca din istoria literaturii române, şi având în mare parte o viziune deformată asupra omului care a fost, impusă de o propagandă străină spiritului românesc, vor descoperi poate un alt Crainic, aşa cum a fost, aşa cum a scris, altul decât cel „condamnat pe viaţă" în afara istoriei, literare şi politice, de către „justiţia comunistă" (p. 323).

D. Micu, cel care a publicat denigrator cartea **Gândirea şi gândirismul**, încearcă o reparaţie, vorbind favorabil despre **Nichifor Crainic, omul** (p. 213—218), orientat din scrisorile primite de pot, apărute în revistă. În revistă se publică de asemenea un articol al lui Nichifor Crainic, **Revista „Gândirea"** (p. 228—238), care aduce o justă orientare şi cunoaştere a ceea ce a însemnat revista şi rolul jucat de ea în cultura românească, ca şi animatorul ei director, care a fost Crainic. Emoţionant este articolul lui Alexandru Cojan, care i-a fost ginere, intitulat **În preajma lui Nichifor Crainic,** cu evocări dintr-o trăire dramatică a poetului şi a întregii sale familii (p. 372—374). Sunt publicate în revistă din opera necunoscută a lui Nichifor Crainic, **Aforisme** (p. 36—39) şi **De dincolo de lume** (p. 40—43). Interesante sunt şi **Extrase din scrisorile lui Crainic către Pan. M. Vizirescu** care au fost îngropate şi foarte deteriorate (p. 403—414). Numeroase fotografii din diferite momente şi împrejurări ale vieţii lui Nichifor Crainic completează revista Manuscriptum. Este sugestivă fotografia mamei sale, Stana Nedelea Dobre, plină de expresivitatea vie a ţărăncii.

Volumul se încheie cu **Tabel cronologic** (p. 417—422) şi **Legende foto** (p. 423). În tabelul cronologic facem următoarele rectificări: (ianuarie) 1945, de la mânăstirea Sâmbăta se mută în comuna Blăjani, cătunul Grăsuni — corect: se mută în comuna Blăjeni, cătunul Grosuri, în casa mamei dr. Vasile Şortan, preoteasă văduvă, care a avut 17 copii; (iunie) 1945 „se adăposteşte în comuna Zdrapţi, pe Crişul Alb, lângă Brad, la preotul Ştefi" — corect: preotul Stefan Corpadea; (octombrie) „se mută în comuna Vaţa, pe Crişul Alb, la o familie de învăţători, unde începe să scrie eseul **Spiritualitatea poeziei româneşti** — corect: eseul respectiv a fost scris în cătunul Grosuri, cât a locuit aici.

La pagina 407, în scrisoarea adresată lui Pan M. Vizirescu, la 7 octombrie 1969, se face referire şi „despre nenorocirea părintelui Ioan Ionescu... Cum poţi să mângâi un tată care şi-a pierdut copilul — adică o fată mare cu care s-a trudit până devenise inginer? O cunoşteam de când era de trei ani, în Munţii Apuseni, pe Valea Crişului Alb. Părintele Ionescu face parte din viaţa mea". Îmi îngădui o explicare în legătură cu cele scrise de Nichifor Crainic. Am publicat în „Telegraful Român" din 9 noiembrie 1946 „Din însemnările unui preot din Munţii Apuseni", în care am arătat cum am ajuns preot în Munţii Apuseni. În 1942 eram profesor de religie la liceul „Cantemir Vodă" din Bucureşti şi am cerut conducerii Mitropoliei din Sibiu să fiu hirotonit preot şi numit în Munţii Apuseni, fiindcă de acolo se trag strămoşii mei, din familia lui Horea, care, după revoluţia din 1784—1785, după se ungurii le arseseră casele şi le omorâseră soţiile şi copiii, trei veri au trecut munţii în judeţul Argeş şi s-au aşezat la marginea pădurii Cotmeana dinspre miazăzi şi au întemeiat comuna mea natală, Băbana. Dorinţa lor a fost ca cineva dintre urmaşii lor să se reîntoarcă pe locurile de unde plecaseră ei şi să-i pomenească şi pe ai lor, rămaşi acolo în morminte. Am fost numit preot în comuna Blăjeni, satul Plai, jud. Hunedoara, la izvorul Crişului Alb, între Munţii Vâlcan şi Strâmba. Aici am păstorit trei ani şi jumătate şi tot aici mi s-au născut două fiice, amândouă astăzi decedate. La 1 iunie 1969 mi-a decedat fiica mai mică, Nicoleta, pierită în apele Oltului, la Tr. Măgurele, unde era inginer chimist la Combinatul chimic. În 1945, în ianuarie, Nichifor Crainic a venit ad s de ieromonahul, apoi medicul Vasile Şortan, în comuna Blăjeni, în satul Grosuri, pe coamele muntelui Vâlcan, în casa părinţilor săi. Tatăl său fusese aici preot şi decedase mai demult. Mai trăia mama sa şi ea l-a primit şi l-a îngrijit pe Nichifor Crainic. Până a ajunge în cătunul Grosuri, au trecut prin satul Plai şi au poposit şi în casa mea, unde i-am ospătat. Mă cunoştea de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, unde-i fusesem student şi la care susţinusem teza de licenţă: **Sfârşitul lumii după ştiinţă şi după Sfânta Scriptură: Palinghenesia.** Eu am purtat legătura cu familia lui Nichifor Crainic cât a locuit în Blăjeni şi la Zdrapţi, cu soţia şi fiica. În mai 1945, când i-a decedat soţia, am fost alături de fiica sa, Nini, cu ajutorul şi îmbărbătarea. I-am adus de la Sibiu cărţile care i-au fost necesare pentru lucrarea rămasă în manuscris **Spiritualitatea poeziei româneşti.** Când a plecat din com. Blăjeni, Nichifor Crainic mi-a încredinţat trei dosare, unul cu poeziile pe care le-a scris în Blăjeni şi două cu manuscrisul lucrării **Spiritualitatea poeziei româneşti,** rugându-mă cu lacrimi să i le păstrez şi să le port de grijă, că nu ştie ce va fi cu viaţa lui. Aceste manuscrise le-am purtat cu mine cu mare grijă şi după ce am plecat în 1946 din Blăjeni la Curtea de Argeş, ca profesor la fostul Colegiu Militar şi apoi când m-am mutat în 1956 în Craiova, consilier cultural la Arhiepiscopia Craiovei.

După ce s-a eliberat din închisoare, în 1962, Nichifor Crainic a venit la mine, la Craiova, însoţit de ofiţerul de securitate în civil care-l avea în grijă, şi i-am încredinţat, spre bucuria lui ca şi a mea, manuscrisele pe care i le păstrasem timp de 17 ani. Acestea sunt relatări care fac parte şi ele din viaţa lui Nichifor Crainic şi de care aminteşte el în scrisoarea sa adresată lui Pan. M. Vizirescu, întâmplări care, de altfel, fac parte şi din viaţa mea.

În viaţă, crucea lui Nichifor Crainic a fost una grea, pe cât i-a fost de strălucită cariera. Cum consemnează ginerele său, Alexandru Cojan, ajuns şi el văduv: „Ultimii lui 28 de ani de viaţă i-au fost risipiţi zadarnic, trăind trei ani pribeag în Transilvania, 15 ani în temniţa Aiudului, fără sentinţă judecătorească, izolat în condiţii de exterminare, şi zece ani în libertate fizică, dar înlănţuit spiritual. Anii aceştia de pătimire i-au măcinat aproape jumătate de viaţă, au fost irosiţi şi Nichifor n-a putut să-şi dea plinătatea talentului, capacităţii şi puterii lui de muncă" (p. 37).

Totuşi, în cei trei ani de pribegie în Transilvania a dat un volum de poezii în manuscris şi **Spiritualitatea poeziei româneşti,** iar în temniţa celor 5 ani, poeziile lui au îmbărbătat pe cei de acolo în suferinţele lor şi au trecut printre gratii şi peste ziduri şi la noi, la cei din închisoarea de afară. În libertatea condiţionată a celor zece ani ne-a dat opera **Şoim pe te prăpastie. Versuri inedite create în temniţele Aiudului,** apărută după moartea sa în 1972, în 1990, şi **Amintiri.** Tot timpul, spiritul lui a ars şi a luminat cât a trăit, fie în închisoare, fie în afară, pentru care astăzi opera sa care i se retipăreşte şi numele său se bucură de preţuirea şi admiraţia noastră, după cum se va bucura şi de admiraţia celor de mâine.

Conştiinţa datoriei

(Urmare din pag. a 3-a)

mama, care se gândea la tata, să nu fie singur. Le spun întâmplarea cu mama, care avea simţul şi conştiinţa datoriei şi de aceea mai bine renunţă la ea însăşi, la bucuriile personale, ca să poată avea, odată cu silinţa de a-şi împlini datoria, bucuria datoriei împlinite.

A venit şi vremea ca tata să rămână singur, căci mama s-a mutat la cele veşnice. În ziua înmormântării mamei, Părintele Ioan Dinu — pe atunci, stareţ al mânăstirii noastre, şi care a luat parte la înmormântare — i-a spus tatălui meu: „E grea văduvia, dar trebuie dusă". Şi văduvia, care trebuia dusă, a ţinut şaisprezece ani. Îmi aduc aminte că a zis tata cândva: „Mă, îi greu singur, că tot lucrul îmi trece prin mână. Când era mumă-ta, se împărţea şi lucrul". Desigur, la aceasta s-a gândit mama, când a zis: „Ce face tată-tău singur, acasă?", se înţelege: „dacă eu mai stau o zi-două, aici, cum zici tu?" N-a stat, pentru că n-a lăsat-o inima să-şi facă un program, în care nu intra şi datoria de familie, pe care o avea. Între „aş sta bucuros, că mi-i drag" şi „ce face tată-tău, acasă, singur?", a ales să meargă acasă, ca să-şi facă partea ce îi revenea, în familie. Îmi place acest gând, de aceea îmi revine mereu în minte şi nu mă pot despărţi de el. Pe acest gând se întemeiază afirmaţia mea, că „întâi e datoria şi apoi vine bucuria.

Să avem conştiinţa datoriei, ca să putem avea şi plinătatea bucuriei sau „bucuria din datorie".

Semnalăm... Semnalăm...

● Boris Buzilă se înscrie în Istoria Bisericii Ortodoxe Române, printr-o carte nu numai bine informată, dar şi frumos scrisă. Îşi alege cu deosebită atenţie şi pricepere cuvintele şi momentele pe care le aşează într-o succesiune istorică ideală, în aşa fel încât cititorul să poată pătrunde, să înţeleagă cu uşurinţă şi să se orienteze perfect printre meandrele tentativelor de deznaţionalizare a basarabenilor prin Biserică. Aceasta s-a petrecut într-o primă repriză, vreme de mai mult de un secol. Faptul că vecinul de la Răsărit era ortodox — în secolul al XIX-lea şi la începutul celui de al XX-lea, până în 1918 — l-a favorizat mai mult pe el, decât pe basarabeni. Peste manevrele politice au suprapus cu viclenie ceea ce le era comun ruşilor şi basarabenilor, credinţa ortodoxă, ajutându-se de aceasta pentru a-şi realiza scopurile politice, adică rusificarea definitivă a Basarabiei şi înghiţirea ei între hotarele ruseşti.

N-au reuşit atunci, pentru că ne-a ajutat Dumnezeu şi pentru că Basarabia a produs mereu minţi luminate, care şi-au păstrat conştiinţa românească, şi, în 1918 au hotărât Unirea cu Ţara-mamă. Necazurile nu s-au terminat însă nici atunci, nici azi. Boris Buzilă aduce cercetările sale până în 1944, oferind aşadar şi evenimentelor din perioada 1918—1944 un spaţiu important în *Istoria* sa. Cred că despre Mitropolitul Gurie Grosu este cel dintâi care adună, într-o viziune detaşată de epocă, ştiri şi informaţii obiective care îi reabilitează memoria.

Cercetarea este aproape exhaustivă, notele indicând o arie largă de investigaţie, în literatura şi în presa vremii.

Această carte (DIN ISTORIA VIEŢII BISERICEŞTI DIN BASARABIA, ed. Fundaţiei Culturale Române şi Editura Ştiinţa din Chişinău, 1996, 376 p. cu un *Cuvânt înainte* de Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei), intră fără nici o îndoială în rândul cărţilor de referinţă cu privire la Istoria vieţii bisericeşti din Basarabia. Boris Buzilă va binemerita nu numai recunoştinţa noastră a contemporanilor, ci şi a viitorimii basarabene şi a românilor de pretutindeni.

*

● Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca a editat un OMAGIU MITROPOLITULUI NICOLAE COLAN (1893—1993), tipărit de Arhidiecezana Cluj (1995, 223 p.).

După un *Cuvânt înainte* de Î. P. S. Bartolomeu, cartea e împărţită în două: STUDII şi COMUNICĂRI. În partea întâia semnează: Ioan Lăcătuşu, Stelian Tofană, Pompiliu Teodor, Vasile Nemeş, Ioan Chirilă, Alexandru Moraru, Ioan Vasile Leb, Dorel Man şi Dorin Goţia.

În partea a II-a semnează Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Nicolae Colan şi limba română,* apoi Mircea Păcurariu, Crişan Mircioiu, Luminiţa Graure-Cornea, Gh. Răţulea şi Alex. Moraru. Valeria Gemma Morariu face un indice (cu câteva scăpări).

Volumul a fost îngrijit de pr. prof. dr. Alexandru Moraru. Cartea îi cinsteşte pe editori şi readuce în contemporaneitate un nume mare din Istoria Bisericii transilvănene şi din istoria culturii româneşti.

*

* *

● În editura SEMNE a apărut o antologie intitulată BASARABIA ROMÂNĂ, alcătuită de Florin Rotaru (Bucureşti, 1996, 551 p.). Conţine texte de Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, U. S. Clark, William Howell Reed, general M. N. Schina, Onisifor Ghibu, Th. Holban, Mihai Ciachir, Ion Nistor şi foarte mulţi alţii. Pentru cine vrea să înţeleagă „problema Basarabiei", această antologie e absolut indispensabilă. Cum la 27 martie în fiecare an ne amintim de **Unirea** care va începe la acea dată în 1918, şi se va încheia la 1 decembrie 1918 cu Transilvania, nu trebuie să uităm acest început al **Reîntregirii.** Şi chiar dacă Basarabia e din nou ruptă din România Mare, ea e o mică Românie paralelă al cărei destin nu poate fi altul decât revenirea la matcă.

Să ne rugăm lui Dumnezeu şi să facem ca această revenire firească să nu întârzie prea mult.

*

● În aceeaşi editură (Semne, Bucureşti, 1996), a mai apărut o antologie, alcătuită tot de Florin Rotaru, intitulată SUFERINŢELE BASARABIEI ŞI RĂPIRILE RUSEŞTI (546 p.). Printre autorii adunaţi sub acest titlu îi găsim pe Ion Pelivan, Ştefan Ciobanu, protoiereu Ioan Stoicov, Z. I. Husărescu, N. P. Smochină, Gh. Tătărăscu, generalul R. Rosetti, Mihai A. Antonescu şi mulţi alţii.

E o carte cutremurătoare care ar trebui să ajungă în mâinile fiecărui român, ori unde s-ar găsi el.

*

● Tot în editura Semne (acelaşi an, 417 p.), o altă antologie datorată tot lui Florin Rotaru, se ocupă de ROMÂNITATEA TRANSNISTRIANĂ. Semnează studii temeinice Alexandru V. Boldur, Ion I. Nistor, Vasile Harea, Nicolae M. Popp, Constantin C. Giurescu, Th. Holban, Onisifor Ghibu, Nicolai P. Smochină, Mailat N. Ioan, C. Gh. Constantinescu, Mihai A. Antonescu ş.a. Plină de documente şi informaţii amănunţite despre oameni şi locuri, despre instituţii, obiceiuri şi moduri de exprimare a simţămintelor româneşti ale populaţiei româneşti din această zonă, cartea aduce noutăţi absolut necesare pentru înţelegerea problemei.

Se recomandă de la sine.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
15 noiembrie
nr. 43—44
1996

FERICIŢI CEI MILOSTIVI!*

Sărbătoarea Sfântului Ierarh Nicolae îmi dă prilejul să mă adresez, ca în fiecare an, tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia noastră, ca să ne aducem aminte împreună, îndeosebi, de una din virtuţile mari la care ne îndeamnă Mântuitorul: milostenia. „Fericiţi cei milostivi că aceia se vor milui".

Toţi avem nevoie de milostivirea lui Dumnezeu, ca să ne ierte păcatele, ca să ne dea sănătate, ca să ne ferească de primejdii, ca să reuşim în viaţă, în căsătorie, în creşterea copiilor, în întemeierea de familii solide, statornice. Când ne rugăm cu credinţă, Dumnezeu răspunde rugăciunilor noastre. Dar, ne ajută şi mai mult, şi mai repede, când vede că şi noi suntem milostivi. Când cerem să fim ajutaţi, să dăm dovada că şi noi, atât cât stă în puterea noastră, ajutăm pe alţii. În cazul acesta Dumnezeu vede că şi noi suntem atenţi la nevoile altora, şi atunci în locul acelora răsplata ne vine pe loc de la Dânsul. Poporul român are vorbă cu înţeles adânc şi cu foarte precisă învăţătură, inspirată din Sfânta Scriptură: „Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută". **Şi tot din poporul credincios a ieşit vorba:** „Cât dai, atâta ai". **Milostenia ori către cine ar merge, ajunge în cer şi ne aşteaptă să dea bună mărturie către Dumnezeu, la judecata la care vom fi supuşi toţi. Toţi avem interes să ne trimitem în cer martori şi mărturii, care să ne apere: acestea sunt faptele noastre bune.**

Faptele bune, milostenia, ajutorarea celor săraci şi în neputinţă de a-şi rândui viaţa şi familiile, ajutorarea celor bolnavi şi a tuturor, celor căzuţi în nevoi şi în disperare au mare plată din partea lui Dumnezeu. Să ne aducem aminte de faptele pe care le va pune Dumnezeu în cântarul Judecăţii Sale. După moartea noastră, dacă vom fi făcut fapte bune vom auzi: „Veniţi binecuvântaţii Tatălui meu şi moşteniţi Împărăţia... căci flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi mi-aţi dat să beau, străin am fost şi m-aţi primit, gol am fost şi m-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi m-aţi cercetat, în temniţă am fost şi aţi venit la Mine" **(Matei XXV, 34—36).**

Să ne ajute Dumnezeu să auzim toţi această sentinţă a Judecăţii **sufletelor noastre.**

Vă îndemn pe toţi să gândiţi cu mare seriozitate şi cu tot aşa de mare răspundere la ceea ce ne aşteaptă.

Am întemeiat FONDUL FILANTROPIC EPARHIAL din îndemn Dumnezeiesc. Prin el avem prilejul să facem milostenie şi să ne pregătim sufletele ca să auzim, precum în cuvintele Evangheliei: Veniţi şi moşteniţi Împărăţia, **şi nu:** Duceţi-vă de la Mine blestemaţilor în focul cel veşnic **(Matei XXV, 41).**

IUBIŢI CREDINCIOŞI,

Din milostenia Dv. din anul trecut am putut să ajutăm o mulţime de nevoiaşi, de familii fără venituri suficiente şi cu copii mulţi, de bolnavi, cu sume în valori de zeci de mii, până la milioane, de persoană, mai ales pentru cei care nu pot munci, sunt bătrâni şi singuri, ca şi pentru handicapaţi şi bolnavi incurabili, care cheltuiesc mult cu medicamentele.

Sper ca inimile Dv. să fie şi în anul acesta la fel de milostive şi de darnice, în aşa fel încât să putem ajuta în continuare, în numele Dv., pe cei care vor apela la noi.

Şi Dumnezeu vrea ca fraţii creştini să se ajute între ei şi Biserica încurajează această formă de într-ajutorare creştină. Vă încredinţez că sumele donate de Dv. sunt administrate de Centrul Eparhial cu multă grijă şi la sfârşitul anului financiar se dă socoteală Adunării Eparhiale despre felul cum s-a cheltuit fiecare bănuţ.

Cei în nevoi aşteaptă ca bunătatea noastră să-i aibă în vedere. Ei se vor ruga pentru toţi binefăcătorii.

Şi eu mă rog lui Dumnezeu să vă dea la toţi gândul şi fapta Samarineanului milostiv. În numele celor săraci, a celor bolnavi, a tinerilor care trebuiesc sprijiniţi la învăţătură, vă mulţumesc şi fie ca Dumnezeu să vă răsplătească însutit în viaţa aceasta şi cea viitoare.

Al vostru al tuturor, de tot binele voitor şi pururea rugător către Dumnezeu,

† ANTONIE
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolit ale Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

* Pastorală pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial, 1997.

POSTUL — eliberare şi transfigurare

Sensul şi scopul suprem al vieţuirii creştine este apropierea cât mai deplină de Dumnezeu, asemănarea şi identificarea cu El — îndumnezeirea. Cum este posibil acest fapt, cum poate fi el împlinit, atâta timp cât Dumnezeu este tot ce poate fi mai străin şi mai îndepărtat de lumea materială, pe când omul îi este tributar şi îi aparţine prin însăşi structura sa? Cum se poate el emancipa de sub stăpânirea materialului pentru a-şi găsi calea spre divinitate, în afara căreia existenţa sa n-ar mai avea nici o justificare, nici o raţiune de a fi? Atâta timp cât se va complace în sfera exclusivă a materiei, omul este condamnat să nu-şi găsească niciodată liniştea, tocmai pentru faptul că nu aceasta este condiţia lui. Există ceva în intimitatea fiinţei sale, care refuză aceste lucruri, şi care, îl împing să se dorească spre altceva decât ceea ce este el şi lumea în care îi este dat să trăiască.

Unul din mijloacele pe care Biserica Ortodoxă ni-l pune la îndemână, prin intermediul căruia putem accede spre acel sens suprem al existenţei noastre este postul. În ciuda unor aparenţe false şi cu totul străine de mesajul Evangheliei, postul nu este o luptă împotriva naturii umane; este o luptă, dar una pentru purificarea naturii noastre de păcat şi readucerea ei la starea sa primordială de puritate.

Postul este confundat uneori cu o simplă mortificare, deci cu o moarte pe de-a-ncetul a trupului. Nimic mai fals şi mai anti-creştin. Este adevărat că postul are în el ceva care aduce cu mortificarea, dar fără să se urmărească pur şi simplu uciderea trupului, ci a carnalităţii trupului, pentru că în sens biblic, există o mare diferenţă între trup şi „corp", ele definind două realităţi separate. Prin trup se indică ceea ce este păcătos şi opus lui Dumnezeu, o spune de altfel Sf. Ap. Pavel „nu locuieşte în trupul meu ce este bun" (Rm. 7,18), referindu-se la faptul că prin cădere, trupul şi-a pierdut puritatea iniţială; „trebuie să urâm trupul pătimaş şi nu trupul purtător al suflării de viaţă, care este opera lui Dumnezeu şi templul Duhului Sfânt. Autonegarea ascetică este o luptă împotriva patimilor trupului nu este o luptă împotriva, ci pentru trupul uman„ (K. Ware, Ortodoxia, calea dreptei credinţe,

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

GÂNDURI ŞI AMINTIRI LA O ANIVERSARE

La praznicul Înălţării Sfintei Cruci din anul 1949, elev de liceu fiind, asistam la prima Liturghie arhierească ortodoxă săvârşită în străvechea mănăstire Prislop, din Ţara Haţegului, de către un impunător sobor de preoţi, sub protia vrednicului de pomenire episcopul Andrei Magieru de la Arad, după aproape două veacuri de înstrăinare forţata a mănăstirii din dispoziţia autorităţilor de stat habsburgice de altadată. Cu acest prilej, am asistat şi la tunderea în monahism a doi tineri licenţiaţi în teologie de către cunoscutul îndrumator al vieţii spirituale din mânăstirile Sâmbăta de Sus şi Prislop, ieromonahul Arsenie Boca. Tinerii care cereau să intre în cinul monahal erau ieromonahul Dometie (Stelian) Manolache, mai târziu un adevărat „ctitor spiritual" al mânăstirii Râmeţ, iar celălalt, colegul şi prietenul său ierodiaconul Antonie (Leonida) **Plămădeală, mitropolitul de azi al Ardealului. Nu mă gândeam pe atunci că drumul vieţii mele se va împreuna uneori cu cel al proaspătului monah din obştea mânăstirii Prislop, ierodiaconul Antonie. Dar căile Domnului şi voia Lui nu le putem cunoaşte niciodată...**

Ne-am cunoscut personal şapte ani mai târziu, când am dat amândoi examenul de admitere **la cursurile de doctorat (numite pe atunci „magisteriu") de la Institutul Teologic universitar din Bucureşti, în faţa unei comisii de mari profesori şi teologi — viitorii noştri dascăli — prezidată de însuşi patriarhul Justinian. Aproape trei ani am petrecut împreună în această venerabilă şcoală teologică, bucurându-ne de îndrumarea unor dascăli de mare prestigiu, dintre care, toţi au fost chemaţi, rând pe rând, la Domnul: Dumitru Stăniloae, Teodor M. Popescu, Liviu Stan, Gheorghe Moisescu, Ene Branişte, Petru Rezuş, Nicolae Chiţescu, Emilian Vasilescu, Nicolae Balcă. Vladimir Prelipcean şi alţii. Atunci am aflat şi de suferinţele pe care le-a îndurat la scurtă vreme după ce a fost nevoit să părăsească Prislopul, fiind mereu urmărit şi apoi chiar închis. Dar vremurile erau potrivnice pentru toţi. Când eram în anul III am aflat de arestarea profesorilor noştri Dumitru Stăniloae şi Teodor Popescu. Prin aprilie 1959 însuşi „magistrandul" de atunci, hirotonit între timp ieromonah, Antonie Plămădeală, avea să fie exmatriculat de la cursuri şi scos din monahism, din dispoziţia autorităţilor comuniste de atunci.**

Nu ne-am mai văzut câţiva ani buni. dar aflasem de la alţi colegi că lucra pe diferite şantiere şi în fabrici pentru a se întreţine. Ne-am revăzut abia în iunie 1968. când mi-am susţinut teza de doctorat, împreună cu colegul Ion Bria. Părintele Antonie fusese reprimit în cler şi funcţiona acum ca secretar-şef al Institutului teologic bucureştean. De acum înainte, activitatea sa va fi cunoscută şi apreciată de toţi. Curând a fost trimis la studii de specializare în Anglia, încununate cu un doctorat de teologie la Oxford, **episcop-vicar-patriarhal, cu titlul de „Ploieşteanul" (hirotonit arhiereu la 27 decembrie 1970), încredinţat cu conducerea „Sectorului Relaţii externe", cu îndrumarea Comisiei de pictură bisericească, dar şi cu conducerea Institutului Teologic din Bucureşti, în calitate de rector (1971—1974), mai apoi, pentru scurtă vreme, episcop de**

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu
Decanul Facultăţii de Teologie
„Andrei Şaguna"

Rugaţi-vă

Rugaţi-vă să nu cădeţi
în ispită...
Lumea aceasta-i aparenţă
înşelătoare,
Capcană dacă nu se armonizează
în
Muzica Mirelui
Reverberând pe Horeb,
Pe Hermon,
Pe creastă carpatină...

Pe umeri de cruce

Gătiţi-vă în Domnul
căci
Nu este mai trainică
zidire
Decât a înspica pe
umeri
De Cruce!

DAN BODEA

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XXVII)

TAINĂ ŞI COMUNIUNE (XXVII)

Este îndeobşte cunoscut că „unii din creştini în vremea când se pregătesc de Sfânta Cuminecătură, se luptă cu cele mai grele ispite ale Satanei; care vine cu vicleşugurile ei, să-i umple de frică mincinoasă, să-i tulbure, să-i întunece, ca astfel dragostea lor să se împuţinieze, credinţa să slăbească, şi ca să se lase de Cuminecătură, sau dacă se cuminecă, să se cuminece cu răceală... Alţii se lasă dintr-o greşită evlavie, şi din credinţa că mărturisirea nu le-ar fi desăvârşită".[1]

Este semnificativă întâmplarea povestită de Părinţii din Pustia Sinaiului, despre un frate oarecare: „Pe când într-o duminică se săvârşea Sfânta Liturghie, s-a sculat ca să meargă la biserică după obicei, dar diavolul îşi bătea joc de el zicându-i: „La ce mergi la biserică, ca să prefaceţi pâinea şi vinul şi să-ţi spui ţie că acesta este trupul şi sângele lui Hristos? Nu e de râs?" Iar fratele **a ascultat de gând,** şi nu s-a dus la biserică după obicei, dar fraţii l-au aşteptat, pentru că aşa este obiceiul în acel pustiu, să nu se săvârşească Liturghia până nu vin toţi.

Aşteptându-l mai mult timp şi nevenind acela, unii din ei... s-au dus la chilia lui... „pentru ce n-ai venit la biserică, frate?" Dar acesta se ruşina ca să le vestească... fraţii i-au făcut metanie, ca să le mărturisească uneltirea diavolului. Acesta le-a răspuns, zicând: „Iertaţi-mă fraţilor, că nu m-am ridicat după obicei să merg

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

1 Urmarea lui Hristos, Edit. şi Tip. I.P. Arte Grafice, Bucureşti, 1990, pg. 460. Vezi şi Ediţia II, Tip. Edit. Mânăstirii Neamţu, 1927.

CUVÂNT LA INTRAREA MAICII DOMNULUI ÎN BISERICĂ

La 21 noiembrie prăznuim una din sărbătorile închinate Maicii Domnului: Intrarea ei în biserică.

Ne-am obişnuit să întâmpinăm totdeauna cu bucurii şi cu evlavie sărbătorile Maicii Domnului. Cu bucurie pentru că în acatistul ei se spune: „Bucură-te, ceea ce ai adus bucurie în toată lumea". Cu această bucurie au trăit mii de generaţii, închinându-se Mântuitorului Hristos şi Prea Curatei Maicii Sale.

Dacă prima femeie, Eva, a săvârşit păcatul strămoşesc prin neascultare şi mândrie, Maica Domnului, prin smerenie şi ascultare a dobândit vrednicia, de a fi „binecuvântată între femei", a fi locaş Duhului Sfânt şi de a da trup omenesc Fiului lui Dumnezeu (Luca 1), Care pentru noi şi a noastră mântuire S-a pogorât din cer ca să şteargă păcatul strămoşesc şi să dea omului legătura pierdută cu Dumnezeu. Ce bucurie poate fi mai mare decât aceasta?

Viaţa Maicii Domnului este împodobită cu multe minuni. Chiar naşterea ei din părinţi bătrâni, Ioachim şi Ana, este de asemenea o minune. Ani şi ani s-au rugat ei şi eu vieţuit în fapte bune, ca să nu rămână fără copii. Ar fi fost în acest caz o mare durere pentru ei şi poate chiar frică că viaţa lor a rămas umbrită de vreun păcat.

În dorinţa lor de a scăpa de ruşine şi înjosire, care se atribuiau, în acea vreme, familiilor fără copii, Ioachim şi Ana au făgăduit în faţa lui Dumnezeu că dacă se vor învrednici să aibă măcar un copil, ei îl vor închina Domnului. Şi iată că ruga lor a fost ascultată şi Ana, la vârsta, când nimeni nu se mai aşteaptă să aibă copii, Ana a născut o fetiţă căreia i-a pus numele Maria. Cât de mare a fost bucuria care a luminat viaţa familiei e uşor de înţeles. Cu câtă căldură au înălţat Ioachim şi Ana rugăciuni de mulţumire Celui Atotmilostiv este lesne de înţeles.

Cu o bucurie sfântă Ioachim şi Ana şi-au îndeplinit făgăduinţa. Când fiica lor împlinea trei ani, ei au dus-o la Templul din Ierusalim, locaşul religios cel mai însemnat pentru poporul iudeu, din acel timp. Acolo au încredinţat-o arhiereului Zaharia, slujitorul templului, care urma să supravegheze educaţia ei în învăţarea ei a rânduielilor sfinte ale Legii Vechi, a proorocilor şi a unei vieţi de rugăciune, de postire, de evlavie şi de purtări cuviincioase.

În asemenea condiţii de viaţă, de înaltă ţinută religioasă, de înaltă ţinută duhovnicească a trăit Fecioara Maria până în ziua Bunei Vestiri, când Arhanghelul Gavriil a fost trimis de Dumnezeu să-i vestească că ea este plină de Har şi Duhul Sfânt se va pogorî peste dânsa, spre a o face vrednică să nască, în chip minunat şi unic în lume, fără de bărbat, pe Fiul lui Dumnezeu, Căruia îi va pune numele de Iisus. Acolo unde este Harul lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt nu mai poate dăinui păcatul. Deci Sf. Fecioară Maria a fost curăţită de păcatul strămoşesc şi de eventuale păcate personale. Căci Fiul lui Dumnezeu nu a putut veni pe lume dintr-o mamă păcătoasă.

În momentul zămislirii, Fecioara Maria era curată de orice întinăciune, deci fără păcate.

Ziua Intrării Maicii Domnului în Biserică a rămas în viaţa creştinilor o sărbătoare care marchează începutul pregătirii ei pentru marea şi unica misiune a sa în lume de a se supune rânduielii lui Dumnezeu şi a primi pe Duhul Sfânt cu răspunsul smerit, rostit în numele neamului omenesc: „Iată roaba Domnului sunt. Fie mie după cuvântul tău" (Luca 1,38).

Sărbătoarea Intrării în Biserică are semnificaţia de întărire a rolului Bisericii în rânduiala lui Dumnezeu de a mântui pe om din robia păcatului. Templul din Ierusalim era numai o preînchipuire, o prevestire a Bisericii (Evr. 10,1) lui Hristos, totuşi el avea, în acel timp, un rol hotărâtor în păstrarea credinţei într-un singur Dumnezeu şi în pregătirea şi călăuzirea credincioşilor spre primirea mântuirii la timpul potrivit.

Intrarea Maicii Domnului în Biserică este o icoană vie a iubirii lui Dumnezeu a locaşului Său sfânt de închinare. Dacă Sf. Fecioară Maria a petrecut în acest locaş, atunci cu atât mai mult se cuvine creştinilor să nu se depărteze niciodată de Biserică, pe care o călăuzeşte, Fiul lui Dumnezeu, care este şi Fiul Fecioarei Maria — cu o preoţie veşnică (Evr. 7,24), care se roagă pentru lume şi pentru toţi pentru care s-a răstignit Fiul său, ca nimeni să nu se lase ademenit de ispite, prin care vrăjmaşii dreptei credinţe încearcă să le dezbine unitatea sufletească.

Intrarea Maicii Domnului în Biserică este, în chip duhovnicesc, simbolul intrării şi rămânerii tuturor în Biserica sfântă a lui Hristos, care o călăuzeşte până la sfârşitul veacurilor. Această Sf. Biserică a rânduit ca Prea Curata Fecioara Maria şi Maica Domnului Hristos să fie preacinstită sau după cuvântul Bisericii, „supracinstită", ori „supravenerată", după cum o preacinstesc îngerii şi toate puterile cereşti.

Prin preacinstirea Maicii Domnului nu se micşorează adorarea şi închinăciunea noastră faţă de Părintele Ceresc şi faţă de Hristos Domnul, ci dimpotrivă, orice rugăciune şi preacinstire a Maicii Domnului se îndreaptă spre Fiul ei.

Preacinstind pe Maica Sfântă, ne închinăm lui Hristos, care se bucură de preacinstirea mamei Sale, şi invers, orice atitudine de nepăsare faţă de Prea Curata Maică se îndreaptă spre Fiul Său, spre Hristos.

Să rugăm, deci, pe Sf. Fecioara Maria, în ziua prăznuirii Intrării Sale în Biserică ca ea să se roage Fiului Său pentru noi şi să ne dăruiască puterea şi înţelepciunea de a ne face vrednici de iertare şi viaţă veşnică, căci Maica Sfântă rămâne de-a pururi „Nădejdea bunătăţilor veşnice" (Icos 8 din Acatistul Bunei Vestiri).

Pr. COLOTELO MIHAIL

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

la biserică pentru că gândul meu îmi spune că nu este Trupul şi Sângele lui Hristos, ceea ce se aduce pentru prefacere, ci pâine şi vin simplu. Deci, dacă vreţi să merg împreună cu voi, vindecaţi-mi gândul despre Sfintele Daruri (prosphorà)". Iar ei i-au spus: „Scoală-te, vino cu noi şi să rugăm pe Dumnezeu să-ţi arate puterea dumnezeiască ce se coboară". Iar el ridicându-se s-a dus în biserică şi, după ce s-a făcut rugaciune multă pentru frate, ... au început astfel săvârşirea (Liturghiei), punându-l pe frate în mijlocul bisericii, şi până nu s-a terminat Liturghia, acesta n-a încetat să ude cu lacrimi faţa sa.

2. După Liturghie, părinţii l-au chemat pe frate şi l-au întrebat zicând: „Vesteşte-ne dacă ţi-a arătat ceva Dumnezeu, ca să ne folosim şi noi". Iar el plângând a început să le zică aşa: „Cum s-a terminat Canonul... şi s-a citit învăţătura Apostolilor, iar diaconul se pregătea să citească Evanghelia, am văzut atunci că s-a deschis acoperişul bisericii şi s-a arătat cerul şi fiecare cuvânt al Sfintei Evanghelii era ca un foc până la cer. Iar când s-a terminat citirea Evangheliei, au venit clericii din diaconicon (proscomidiar, n.n.), ţinând împărtăşirea Sfintelor Taine. Şi am văzut cerurile deschise (Apc. 19, 11) şi foc care cobora şi împreună cu focul mulţime de îngeri şi arhangheli şi deasupra lor două Persoane sfinte, a căror frumuseţe n-o pot povesti, căci strălucirea lor era ca fulgerul — şi în mijlocul acestor două Persoane, era un Prunc mic. Şi îngerii stăteau jur împrejurul Sfintei Mese (Apoc. 4, 6; 5, 11 şi 7, 11), iar Pruncul în mijlocul lor. Şi când s-au săvârşit rugăciunile dumnezeieşti şi au început clericii să frângă pâinile aduse înainte, am văzut cele două Persoane deasupura ei, cum ţineau mâinile şi picioarele Pruncului care era deasupra Sfintei Mese şi cu sabia pe care o ţineau au înjunghiat Pruncul şi a curs sângele Lui în Potirul aşezat pe Sfânta Masă. Şi tăind în bucăţele trupul Lui, le-au pus deasupra pâinilor şi s-au făcut pâinile trup. Atunci mi-am adus aminte de Apostolul care zice: „Căci Hristos, Paştile noastre, pentru noi s-a jertfit" (I Cor. 5, 7).

Iar când s-au apropiat fraţii ca să se împărtăşească din Sfintele Daruri (prosphorà), li se dădea lor trup viu. Şi după ce a fost chemat (Duhul Sfânt), zicând ei „Amin", s-a făcut pâine în mâinile lor. Şi când am venit şi eu să mă împărtăşesc, mi s-a dat trup şi n-am putut să mă împărtăşesc. Şi am auzit în urechile mele un glas care îmi zicea: „Omule, pentru ce nu te împărtăşeşti, nu e acesta ce ai cerut?" Iar eu am zis: vai mie, Doamne, nu pot să mă împărtăşesc cu trupul...". Deci, dacă crezi, împărtăşeşte-te cu ceea ce ai în mână. Şi cum am zis: **„Cred, Doamne..."** s-a făcut trupul care era în mâna mea, pâine. Şi mulţumind lui Dumnezeu, m-am împărtăşit din Sfintele Daruri (prosphorà). Şi după ce a înaintat Liturghia şi clericii au ajuns în acelaşi loc, am văzut iarăşi Pruncul în mijlocul celor două Persoane şi, în timp ce clericii consumau darurile, am văzut iarăşi acoperişul bisericii deschis şi puterile Dumnezeieşti înălţându-se la cer".[2]

De aceea, Taina liturgică a cutremurat de-a lungul istoriei creştine, atâtea inimi credincioase, care au dat slavă lui Dumnezeu, pentru Marea Sa Iubire, faţă de noi păcătoşii, şi negăsind, pe măsură haina cuvântului, care să înveşmânteze, în toată majestatea ei, Taina Euharistică, Taina mântuirii noastre, care mare este! Sfântul Ioan de Cronstadt zicea că „Dumnezeiasca Liturghie este cu adevărat slujbă cerească pe pământ, în cursul căreia, Dumnezeu Însuşi, într-un mod special, imediat şi foarte aproape este prezent şi locuieşte cu oamenii, fiind El Însuşi Săvârşitorul nevăzut, care aduce (darurile) şi care Se aduce (pe Sine ca dar). Nu există pe pământ ceva mai sfânt, mai sublim, mai mare, mai solemn, mai dătător de viaţă, decât Liturghia. Biserica în acel moment devine un cer pământesc. Cei care slujesc îl preamăresc pe Hristos Însuşi, pe îngeri, pe Heruvimi, pe Serafimi şi pe Apostoli".[3]

Atât de nepătrunsă este Taina Sfintei Liturghii, încât numai ochiul credinţei, luminat de harul Sfântului Duh, se poate ancora în frumuseţile serafice şi darurile Euharistice. În Taina liturgică, se coboară cerul pe pământ, îl luminează şi-l sacralizează, iar Cosmosul întreg parcă pătrunde în aura Bisericii, în alai de sărbătoare, cu freamătul vieţii ce abundă, psalmodiind imn de slavă, Ziditorului a toate. Părintele Arsenie, cel care ani de-a rândul şi mulţi ani sub interdicţiile regimului nefast, a antrenat, la vremea sa, obştea mânăstirii şi pe nenumăraţi credincioşi, îndrumându-i, în duh filocalic, spre Împărăţia lui Dumnezeu, zicea că „toată lumea ar trebui să vie la Sfânta Liturghie, că pentru dăinuirea lumii e darul acesta pe pământ... Dumnezeu, coboară între oameni şi suie oamenii la Sine, pe scara Sfintei Liturghii".[4]

Părintele Stăniloae, „Patriarhul" Teologiei Ortodoxe, în profunzimea gândirii şi trăirii sale, cu smerenia şi competenţa care l-au caracterizat spunea că: „În unirea deplină cu Hristos, Cel jertfit,

făcându-ne un trup şi sânge cu El, fără confundare, urcăm ca o comunitate, pentru ca şi membrii ei să se predea împreună cu El, Tatălui, şi unul altuia, ca Tatăl să fie toate în toţi", Ori, nu zicem în Sfânta Liturghie: **„Pe noi înşine şi unii pe alţii, şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu, să o dăm"?!** De aceea, accentua Părintele că: „momentul culminant, în Sfânta Liturghie, este unirea cu Dumnezeu, prin împărtăşirea de trupul şi de sângele Lui (Hristos), în care ni se comunică toată dragostea Lui faţă de noi şi faţă de Tatăl".[5]

Cu iubirea cu care coboară Dumnezeu, la noi şi ni Se dăruieşte, suntem datori şi noi să ne înfăţişăm, cu toată iubirea noastră, a unora faţă de ceilalţi, şi toţi împreună să formăm o „comuniune" sufletească, deoarece suntem copiii Lui, şi aşa să o desăvârşim în **„comuniunea"** cu Dumnezeu. Prin Sfânta Împărtăşire cu Trupul şi Sângele Domnului, formăm cu adevărat, trupul lui Hristos — Biserica cea vie, cum zicea Sf. Apostol Pavel: „Voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare (fiecare) în parte".[6] Şi, unindu-ne cu Hristos, ne unim cu Însuşi Dumnezeu, Cel preamărit în Sfânta Treime, şi devenim făpturi noi. De aceea, zice un Sfânt Părinte, că: „După ce te-ai împărtăşit cu trupul şi sângele lui Hristos, pleacă-te cu chip de rugăciune şi venerare, rosteşte: „Amin". Sfinţeşte-te împărtăşindu-te din sângele lui Hristos. Şi pe când sunt încă umede buzele tale, du degetele la gură şi sfinţeşte cu umezeala buzelor tale ochii, fruntea şi celelalte simţuri. Apoi, aşteptând rugăciunea, mulţumeşte lui Dumnezeu, că te-a învrednicit de atât de mari Taine".[7]

Un mare scriitor creştin, din sec. al XIV-lea, propus la un moment dat, să fie patriarh al Bizanţului, zicea cu atâta convingere că: **„ceea ce ne duce la desăvârşire şi ceea ce desăvârşeşte unirea deplină între om şi Dumnezeu..., este tocmai Ospăţul cel sfânt,** care

(Urmare din pag. 1)

p. 64). În acelaşi sens trebuie înţeleasă şi acea sentinţă patristică „omoară carnea şi vei dobândi trupul", deci eliberarea trupului de sub influenţa poftirilor sale carnale, pentru a-i reda puritatea şi identitatea sa adevărată.

Nimeni n-a cunoscut şi n-a practicat mai bine postul, aşa cum au făcut-o Sf. Părinţi ai pustiei, ei fiind cei care au arătat că, dincolo de orice răstălmăcire, postul este mai întâi de toate o tehnică care presupune înţelepciune şi multă răbdare, disciplină şi metodă, o temeinică cunoaştere a firii umane, cât şi a adevărurilor revelate, şi mai presus de toate, o credinţă nestrămutată în Dumnezeu, toate având drept unic scop final, purificarea, apropierea şi trăirea în taina lui Dumnezeu.

Unii dintre aceşti adevăraţi atleţi ai lui Hristos, considerau pasiunile trupului ca pe un rău lăuntric, boli ascunse, care-l înstrăinează pe om de la adevărata lui identitate, iar prin post nu facem altceva decât să smulgem rădăcina acestui rău din fiinţa noastră.

Alţii considerau patimile care ne pierd, drept impulsuri dinamice sădite de Dumnezeu în inima omului, şi care iniţial au avut o orientare bună, dar care şi-au schimbat sensul prin păcat, scopul nostru fiind acela de a le reaşeza în făgaşul lor iniţial, şi nu de a le elimina.

Un alt aspect evidenţiat în permanenţă de Părinţi, este acela că postul nu vizează în exclusivitate trupul, în detrimentul sufletului, ci trupul şi sufletul deopotrivă, trebuie cunoscute în toată complexitatea lor, şi mai ales în unitatea lor, ele nefiind două părţi distincte şi independente, ci doar două jumătăţi ale unuia şi aceluiaşi întreg. O perspectivă asupra omului, în care el este despărţit şi privit doar în părţile sale constitutive, părtinind pe una în detrimentul celeilalte, a insista numai asupra uneia şi a neglija pe cealaltă, aceasta s-ar dovedi extrem de păgubitor pentru noi, căci finalmente ar provoca o ruptură în unitatea fiinţei noastre „omul nu e mântuit de trupul său, ci în trupul său, nu este mântuit de lumea materială, ci împreună cu ea" (K. Ware, op. cit., p. 147).

Abia după o cunoaştere temeinică a funcţiilor trupeşti, şi mai ales a limitelor sale, se poate purcede la transformarea omului prin adaptarea necontenită la idealul de perfecţiune al vieţii dumnezeieşti căci în esenţa ei toată această uriaşă nevoinţă a postului nu este altceva decât adaptarea progresivă a trupului şi a sufletului la idealul unirii cu Dumnezeu. Spre ţinta finală nu accedem doar cu o jumătate a fiinţei noastre ci, „omul întreg intră în comuniune cu Dumnezeu" spuneau Părinţii. Ilustrăm acest fapt, printr-un singur exemplu. Nichita Stethatos, ucenic şi biograf al Sf. Simeon Noul Teolog, scrie despre el că ajunsese la o aşa de mare stăpânire a trupului şi a sufletului, încât în trăirile sale extatice străbătea materia şi greutatea trupului, se elibera de ele, şi nedespărţindu-se niciodată de Dumnezeu, se unea cu El integral.

POSTUL — eliberare şi transfigurare

Aminteam mai sus că postul este asimilat întrucâtva cu mortificarea fiziologică, şi în parte afirmaţia este adevărată. Postul are ceva în comun cu mortificarea, şi, până la un punct se confundă, căci postul este şi el o „omorâre", fără a i se ignora aspectul său spiritual. Din punct de vedere psihologic, mortificarea este o continuă strunire, o permanentă educare a simţurilor, prin care fiinţa noastră intră în contact nemijlocit cu lumea exterioară. Simţurile sunt porţile prin care lumea cu toate ispitele sale năvăleşte în noi, ne inundă, şi care, atâta timp cât nu vor fi strunite şi supuse unei ordini interioare, ne vor risipi, înstrăinându-ne de scopul vizat.

Dacă în genere, lumea exterioară ne solicită şi ne îndepărtează de Dumnezeu, prin post nu facem altceva decât să prevenim această risipire, iar cea mai bună metodă de preîntâmpinare este reculegerea lăuntrică, întoarcerea fiinţei în propriul său interior.

Creştinismul acceptă mortificarea doar în sensul său de purificare, ca pe o continuă sustragere de sub influenţa răului, ca pe o eliberare lăuntrică „posedând ceva ai pierdut totul. Posedând ceva eşti, de fapt, cel posedat. Numai posedând pe Dumnezeu posedăm totul şi ne eliberăm de micile pasiuni ale acestei lumi" (N. Crainic, Sfinţenia, împlinirea umanului, p. 90).

Prin sustragere şi întoarcere în propria-ţi interioritate se poate ajunge la starea de apatie, care însă, privită dintr-o perspectivă îngustă, ne poate apărea ca o monstruozitate morală, şi într-un anumit sens chiar aceasta şi este, pentru că indiferenţa şi lipsa de sensibilitate faţă de lume şi faţă de tine însuţi este tot ce poate fi mai străin de duhul creştinismului.

Cu toată aparenţa sa paradoxală, starea de apatie dorită de fapt în creştinism, are un cu totul alt înţeles. Să te birui pe tine şi să te pui la dispoziţia lui Dumnezeu, să I te oferi liber, stare din care vei dobândi o altă perspectivă a lucrurilor. Să treci permanent dincolo de tine, să te înscri în ordinea lui Dumnezeu.

Biserica Ortodoxă accentuează în permanenţă aspectul, şi mai ales scopul spiritual al postului. Curăţirea patimilor prin stăruinţa în harul divin ne poate duce la ceea ce Părinţii numeau despătimirea, **deci nu lipsa patimilor,** ci ridicarea deasupra lor. Nu anihilarea lor, ci eliberarea de influenţa lor negativă. Cel mai fericit mod de a exprima această stare este aceea de curăţia inimii, deci revenirea din starea de risipire, la starea de unitate şi pace interioară.

Gânduri şi amintiri la o aniversare

(Urmare din pag. 1)

Buzău (ian. 1980—ian. 1982), iar de la 7 februarie 1982 mitropolit a Ardealului.

După mai bine de un sfert de veac de slujire arhierească din care aproape 15 ani la Sibiu, este foarte greu de făcut un bilanţ sau o sinteză a realizărilor Antonie. Cert este că s-a impus şi va rămâne în viaţa şi istoria Bisericii noastre, ca om de cultură, ca ecumenist, ca şi ctitor de lăcaşuri sfinte, ca propovăduitor al cuvântului Evangheliei.

După ce în anii tinereţii, dar şi mai târziu, s-a consacrat studiilor de Dogmatică, lucrând sub directa îndrumare a părintelui Dumitru Stăniloae, episcopul şi apoi mitropolitul Antonie a abordat o serie de teme privind trecutul Bisericii şi al culturii româneşti. Ne gândim înainte de toate la cercetările sale de arhivă care au pus în lumină activitatea unor ierarhi ardeleni, cum au fost patriarhul Miron Cristea sau mitropolitul Miron Romanul, sau arhimandritul Lazăr Leon Asachi, tatăl cărturarului Gheorghe Asachi, sau cercetări cu privire la Episcopia de Hajdudorog, prin care s-a urmărit deznaţionalizarea unor români ardeleni, ori a înfăţişat, dintr-o perspectivă nouă viaţa şi opera unor personalităţi culturale româneşti de pretutindeni (Sofronie Vainov, Gheorghe Lazăr, stolnicul Constantin Cantacuzino, Petru Movilă, Andrei Şaguna, cuviosul Gherman din Dacia Pontică s.a.). Nu mai puţin importante sunt volumele sale de predici publicate la Sibiu sau recenta lucrare cu caracter pastoral, misionar privind viaţa preotului de mir, sau cartea intitulată sugestiv „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă" ajunsă la a doua ediţie, ori romanul, „Trei ceasuri în iad" sau volumele de predici şi lucrările cu caracter pastoral-misionar.

În cadrul ecumenismului contemporan, locul mitropolitului Antonie este bine stabilit şi recunoscut în mod unanim. Pe lângă participarea sa în diferite delegaţii sinodale româneşti care au vizitat alte Biserici creştine de-a lungul anilor, menţionăm că a luat parte la a cincea Adunare generală a Consiliului Mondial al Bisericilor de la Nairobi în Kenya (1975), când a fost ales în Comitetul Central, apoi a condus delegaţia română la a şasea Adunare generală a aceluiaşi Consiliu, la Vancouver în Canada (1983); a fost delegat de Biserica noastră la zeci de întruniri ale unor comitete din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, susţinând peste tot poziţiile ortodoxe. Acelaşi lucru l-a făcut şi în cadrul Adunărilor generale ale Conferinţei Bisericilor Europene, fiind delegat (Engelberg 1974, Chania în Creta 1979), sau la diferite sesiuni ale acesteia. în Comisia mixtă de dialog între Biserica Ortodoxă şi cea Romano-catolică. Ample reportaje asupra acestor participări a publicat întotdeauna fie în revista „Biserica Ortodoxă Română", fie în „Mitropolia Ardealului" (azi „Revista Teologică") fie în „Telegraful Român".

Realizările de ordin constructiv sunt tot atât de importante. Pe lângă restaurările de la Centrul eparhial Buzău în noua clădire din incinta reşedinţei din Sibiu, mitropolitul Antonie îşi înscrie numele în rândul ctitorilor de mari aşezări mânăstireşti prin tot ceea ce a făcut la mânăstirea Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus.

În plină epocă comunistă pe când se demolau biserici în Bucureşti, a ridicat noile clădiri şi o biserică în această mânăstire, în stilul specific ctitoriilor brâncoveneşti din Ţara Românească. Noua ctitorie a fost sfinţită de patriarhul ecumenic Bartolomeu I şi de patriarhul nostru, P.F. Teoctist, înconjurat de un mare sobor de arhierei, preoţi şi diaconi din cuprinsul ambelor Patriarhii, la praznicul Adormirii Maicii Domnului din anul 1993, când s-a făcut şi canonizarea oficială a „Brâncovenilor". Noua ctitorie va rămâne peste veacuri un simbol al spiritualităţii româneşti, o mânăstire cu nimic mai prejos decât marile ctitorii voievodale ale evului mediu românesc.

Fără îndoială că o simplă creionare a strădaniilor mitropolitului Antonie este insuficientă pentru a-i contura pe deplin personalitatea de om de cultură, ecumenist, ctitor, predicator şi îndrumător al activităţii misionare şi sociale din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre. Un lucru este cert şi anume acela că Î. P. S. Sa şi-a creat singur, prin tot ceea ce a lucrat, un loc de frunte în rândul marilor Săi înaintaşi de la cârma Mitropoliei Ardealului.

Închinându-i aceste rânduri omagiale, socotesc că nu poate fi o rugăciune-mare mai cuprinzătoare şi mai bogată în simţăminte decât aceea pe care ne-o oferă Liturghierul ortodox şi pe care preoţii din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre o rostesc la fiecare Sfântă Liturghie: „Întâi pomeneşte, Doamne, pe Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru Antonie, pe care-l dăruieşte sfintelor Tale biserici, în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învăţând cuvântul adevărului Tău".

Întru mulţi ani Înalt Prea Sfinţite Părinte!

ne face mai înrudiţi cu Hristos, chiar decât suntem cu părinţii noştri care ne-au născut trupeşte".[8]

De mare şi nepreţuit folos, nu numai vremelnic, ci şi veşnic, ne este nouă creştinilor, trezirea la adevărata trăire în Hristos şi intrarea în comuniunea Iubirii cu El, în Taina Sfintei Liturghii — Marea Iubire!

Urmărind, în continuare, firul slujirii liturgice, după ectenia: **„Drepţi primind dumnezeieştile, sfintele... lui Hristos Taine...,** preotul încheie cu ecfonisul: **„Că Tu eşti sfinţirea noastră şi Ţie slavă înălţăm Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor,** iar strana zice: **„Amin".** Şi după ce toate ale **Ospăţului duhovnicesc** s-au plinit, preotul slujitor invită adunarea Bisericii, zicând: **Cu pace să ieşim** şi strana răspunde: **Întru numele Domnului.** Dacă Sfânta Liturghie s-a început: **Cu pace Domnului să ne rugăm...,** încheierea ei se face cu această sfântă şi sporită **pace** şi cu rugăciune, căci zice preotul (respectiv diaconul, acolo unde este): **Domnului să ne rugăm.** Apoi, **preotul luându-şi Liturghierul** (nu se porneşte fără carte, pentru solemnitatea momentului!), iese prin sfintele uşi (împărăteşti), merge în mijlocul bisericii, şi făcând o închinăciune spre răsărit, citeşte cu glas mare **Rugăciunea amvonului: „Cel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, şi sfinţeşti pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta. Plinirea Bisericii Tale o păzeşte; sfinţeşte pe cei ce iubesc podoaba casei Tale; Tu, pe aceştia îi preamăreşte cu Dumnezeiească puterea Ta; şi nu ne lăsa pe noi cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruieşte, bisericilor Tale, preoţilor** (aici vor face pomeniri potrivit îndrumărilor Sfântului Sinod), **şi la tot poporul Tău. Că toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este pogorând de la Tine, părintele luminilor, şi Ţie slavă (mărire) înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor",** strana: **Amin.** Apoi: **Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac** (de trei ori), iar în Săptămâna Luminată: **Hristos a înviat din morţi...** (de trei ori).

Preotul se pleacă spre credincioşi în dreapta şi în stânga, intră în altar prin sfintele uşi, îndreptându-se spre proscomidier şi zicând în taină: **„Plinirea Legii şi a proorocilor Tu însuţi fiind, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plinit toată rânduiala părintească umple de veselie inimile noastre, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin".** Apoi, preotul zice: **Domnului să ne rugăm,** iar strana: Doamne miluieşte, iar preotul binecuvântând credincioşii cu sfânta Cruce, zice: **„Binecuvântarea Domnului peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor,** strana: **Amin.**

După aceasta, preotul face otpustul sau încheierea Sfintei Liturghii şi închinându-se către icoana Mântuitorului, zice: Mărire (slavă) Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, mărire Ţie, iar strana: Mărire Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin. Doamne miluieşte (de trei ori), Părinte, binecuvintează. Preotul face încheierea după caracterul zilei în care se slujeşte Sfânta Liturghie, apoi se întoarce spre icoana Mântuitorului şi închinându-se, zice: **Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi,** iar strana: **Amin.**

Acum se împarte anaforă credincioşilor care n-au mâncat, se face miruirea lor (după caz, sau stropire cu aghiazmă la zilele rânduite). Preotul potriveşte (consumă) Sfintele Taine rămase în Sfântul Potir, cu frică şi cu toată paza, ca nu cumva vreo fărâmitură sau părticică, oricât de mică să cadă sau să rămână în Sfântul Potir, îşi spală mâinile şi citeşte apoi rugăciunile de mulţumire după împărtăşire. În final, se dezbracă de sfintele veşminte, sărutându-le ca şi la îmbrăcare, în parte, şi zicând: **„Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace că văzură ochii mei mântuirea Ta...".**[9] Apoi, după rugăciunile: Sfinte Dumnezeule, Prea Sfântă Treime, Tatăl nostru şi două tropare ale Sf. Ioan Gură de Aur, respectiv ale Sf. Vasile cel Mare, sau Sf. Grigorie Dialogul, potrivit Sfintei Liturghii pe care a săvârşit-o, încheie cu: Şi Acum: **„Ceea ce eşti creştinilor ocrotitoare neînfruntată şi mijlocitoare stăruitoare către Făcătorul, nu trece cu vederea glasurile cele de rugăciune ale păcătoşilor; ci sârguieşte, ca o bună, spre ajutorul nostru, care cu credinţă strigăm către tine: Grăbeşte spre rugăciune şi te nevoieşte spre mijlocire apărând pururea, Născătoare de Dumnezeu, pe cei ce te cinstesc pe tine".** Se zice apoi: Doamne miluieşte de 12 ori, Ceea ce eşti mai cinstită... Mărire... Şi acum... Amin. Lui Dumnezeu, Cel în Treime mărit, laudă! Şi **„Să mergem dar la lăcaşul Lui şi să ne închinăm la aşternutul picioarelor Lui".**[10] „Gustând şi văzând cât de Bun este Domnul"[11] în MAREA SA IUBIRE. **AMIN.**

Şi aşa să facem. AMIN! AMIN!

---

2 Patericul Sinitic, op. cit., pg. 46—48.

3 Sf. Ioan de Cronstadt: op. cit., pg. 178.

4 Ieromonah Arsenie Boca: Cărarea Împărăţiei, Edit. Sfintei Episcopii Ort. Rom. a Aradului, 1995, pg. 124.

5 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Spiritualitate... op. cit., 139 şi 435.

6 I Cor. 12, 27.

7 Sf. Chiril al Ierusalimului: Cateheze V Mistagogice, op. cit., pg. 577.

8 Nicolae Cabasila: Despre Viaţa în Hristos, op. cit., pg. 108—109.

9 Lc. 2. 29—32.

10 Ps. 131, 7.

11 Ps. 33, 8.

Sărbătorirea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, la împlinirea a 70 de ani

La 17 nov. a. c., Î.P.S. Mtropolit **ANTONIE** *al Ardealului a împlinit 70 de ani de viaţă, dintre care aproape o jumătate de veac în slujba Bisericii noastre strămoşeşti.*

Cu acest prilej la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, a avut loc duminică, 10 nov. 1996, o manifestare omagială la care au luat parte membri ai Sf. Sinod, autorităţi civile şi militare ale judeţelor Sibiu şi Braşov, oameni de cultură, membri ai familiei Î. P. S. Sale, consilieri, protopopi şi membri ai Consiliului Eparhial Sibiu, profesori ai Facultăţii de Teologie Sibiu, numeroşi alţi invitaţi.

Festivitatea a debutat cu Sfânta Liturghie arhierească, slujită în sobor în noul paraclis al mânăstirii.

Din soborul slujitor au făcut parte: Î.P.S. Mitropolit ANTONIE *al Ardealului, Î.P.S.* DANIEL *al Moldovei şi Bucovinei, Î.P.S.* BARTOLOMEU, *Arhiepiscopul Clujului, P.S.* GHERASIM *al Râmnicului, P.S.* CASIAN *al Dunării de Jos, P.S.* LAURENŢIU *al Caransebeşului, P.S.* IOAN *al Oradiei şi P.S.* IOAN *al Covasnei şi Harghitei.*

Predica zilei a fost rostită de către Î.P.S. DANIEL *al Moldovei, după care Î.P.S.* BARTOLOMEU *al Clujului a rostit un ales cuvânt de omagiu la adresa Întâistătătorului Mitropoliei Transilvane.*

Soborul mânăstirii a oferit apoi o agapă frăţească în trapeza mânăstirii.

La masă au rostit toasturi: P.C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, care a prezentat o schiţă biografică a Î.P.S. ANTONIE, *P.C. Pr. Prof. Dr. Ioan Bria, dl. Nicolae Nan, preşedintele Consiliului Judeţean Sibiu, dl. Dan Condurat, primarul oraşului Sibiu, dl. Ioan Ghişe, primarul oraşului Braşov, pr. Petre Ciobanu, vechi prieten al Î. P. S. Sale, P. C. arhim. Teofil Părăianu şi d-na prof. Anca Sârghie.*

Tuturor le-a răspuns Î.P.S. Mtropolit ANTONIE *care a mulţumit celor prezenţi pentru participarea la acest eveniment din viaţa Î. P S. Sale, precum şi tuturor celor care i-au adresat mesaje de felicitare cu acest prilej. Au transmis mesaje şi telegrame de felicitare: membri ai Sf. Sinod al B.O.R., în frunte cu P. F. Părinte* TEOCTIST, *patriarhul României, personalităţi ale lumii culturale, Secretariatul de Stat pentru Culte, Academia Română, Societatea Română de Radiodifuziune, Academia Trupelor de Uscat din Sibiu, Liga Tineretului Ortodox ş.a.*

Tot cu acest prilej, Î.P.S. Mitropolit ANTONIE *a oferit, joi, 14 nov. 1996, la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, o Recepţie la care au luat parte angajaţii Centrului Eparhial Sibiu, ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu, preoţi din oraş, membri ai Adunării Eparhiale Sibiu, alţi invitaţi.*

După cuvântul rostit de P.C. decan Mircea Păcurariu, care a transmis cu acest prilej Î.P. Sale, cele mai alese gânduri şi urări de sănătate şi de îndelungată înzilire din partea colaboratorilor Î. P. S. Sale şi a tuturor celor prezenţi, Î. P. S. Mitropolit ANTONIE *a făcut o trecere în revistă a principalelor momente din viaţa Î. P. S. Sale, începând cu copilăria din Stolnicenii de la Cogâlnic, continuând apoi cu refugiul din Basarabia în România, desăvârşirea studiilor, intrarea in monahism, perioada de detenţie sub vechiul regim, continuarea studiilor la Oxford şi apoi alegerea ca Episcop vicar patriarhal în 1970, apoi Episcop de Buzău şi din 1982 Mitropolit al Ardealului.*

Redacţia „Telegrafului Român" urează Î.P.S. Mitropolit ANTONIE *cu acest prilej aniversar, cele mai alese doriri de bine şi sănătate, cu noi şi alese împliniri în slujba Bisericii noastre strămoşeşti şi a poporului român celui binecredincios.*

Întru mulţi şi fericiţi ani Î. P. S. Părinte Mitropolit!

Arhid. Drd. VISARION BĂLŢAT

PATRIARHIA ROMÂNĂ

Bucureşti 13 nov. 1996
Nr. 279

Înalt Prea Sfinţia Voastră*

Cu prilejul celei de-a 70-a aniversări a Înalt Prea Sfinţiei Voastre, Vă suntem alături cu sufletul, rugându-ne Bunului Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate, spor duhovnicesc şi putere spre împlinirea slujirii arhiereşti la care Duhul Sfânt V-a chemat.

„LA MULŢI ANI!"

Cu frăţească dragoste Vă îmbrăţişăm în Hristos Domnul,

† TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

* Mesaj adresat de către P. F. Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul împlinirii a 70 de ani a Î. P. S. Antonie Plămădeală.

Înalt Prea Sfinţia Voastră*

„Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ţie îţi mulţumim şi ne rugăm Ţie, Dumnezeul nostru".

Ziua de astăzi este o zi deosebită pentru viaţa Bisericii noastre în general, a Bisericii Ortodoxe Române, şi în special pentru Mitropolia Transilvaniei, pentru că astăzi am adus rugăciuni de mulţumire Prea Sfintei Treimi pentru darurile revărsate asupra Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe din Transilvania, Î. P. S. Mitropolit Antonie.

În ziua în care un creştin celebrează sau prăznuieşte ziua de naştere sau un eveniment deosebit din viaţa sa, cel dintâi lucru pe care trebuie să-l facă este de-a aduce mulţumire lui Dumnezeu pentru darul vieţii, pentru binefacerile primite de la Dumnezeu şi pentru ajutorul primit de la Dumnezeu în activitatea pe care creştinul o desfăşoară în lume pentru mântuirea lui şi binele semenilor lui.

Când un arhiereu, un preot sau un diacon aniversează ziua de naştere, aceştia în mod normal trebuie sa slujească Sfânta Liturghie în ziua aceea. De ce? Pentru că Sfânta Liturghie sau Euharistia Bisericii este cea mai înaltă activitate a omului şi cea mai solemnă şi puternică rugăciune pe care Biserica o aduce Prea Sfintei Treimi.

Astăzi, aşadar, ne-am adunat aici la Mânăstirea Sâmbăta mai mulţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care acum se află în Armenia, într-o vizită frăţească. Noi ne-am adunat aici la Sâmbăta pentru a aduce mulţumire şi recunoştinţă lui Dumnezeu pentru darurile pe care le-a revărsat asupra Bisericii Ortodoxe din Transilvania, asupra Întâistătătorului ei Î. P. S. Mitropolit Antonie.

Rugăciunea de mulţumire sau de recunoştinţă adusă lui Dumnezeu este o activitate de zidire a noastră sufletească. A recunoaşte că ai primit existenţa, că trăieşti în lumea aceasta şi că activezi, desfăşori darurile pe care Dumnezeu ţi le-a dat, le pui în slujba oamenilor pentru mântuirea ta şi a lor, însemnează a te zidi sufleteşte, a creşte duhovniceşte. Recunoştinţa sau mulţumirea este, aşadar, o lucrare de zidire şi înălţare sufletească. Cu cât omul mulţumeşte mai mult lui Dumnezeu şi semenilor săi pentru binefacerile primite, cu atât el devine mai uman, mai om.

În antichitate omul a fost definit ca fiinţă socială. Din punct de vedere creştin, această definiţie nu este suficientă. O anumită sociabilitate au şi animalele, dar ceea ce distinge în mod deosebit pe om de animale este conştiinţa recunoştinţei, a gratitudinii sau a mulţumirii gândite şi exprimate în forme multiple. De aceea, am putea defini omul, din punct de vedere creştin, ca fiind o fiinţă euharistică sau o fiinţă mulţumitoare, o fiinţă care practică recunoştinţa.

În Liturghia de astăzi, momentul cel mai înalt al rugăciunii noastre a fost mulţumirea adusă lui Dumnezeu. De aceea, Î. P. S. Mitropolit Antonie a fost Protosul Liturghiei de astăzi şi împreună cu noi a adus mulţumiri lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra persoanei sale, asupra lucrării sale şi asupra Bisericii Ortodoxe din Transilvania.

Este semnificativ faptul că această mulţumire adusă lui Dumnezeu pentru cei 70 de ani de viaţă Î. P. S. Mitropolit Antonie o săvârşeşte aici într-o zidire nouă, într-o rectitorire a Mânăstirii Brâncoveanu. Faptul că ne aflăm într-o zidire nouă se leagă cu ceea ce spuneam despre recunoştinţă ca zidire.

Un ierarh, un arhipăstor este un ziditor de suflete. El zideşte sufleteşte prin cuvântul vorbit (prin predică), prin cuvântul scris şi prin cuvântul făptuit (prin cuvântul exprimat în lucrări, în zidiri). Toate acestea, în viaţa şi personalitatea Î. P. S. Antonie se leagă în chip minunat. Înalt Prea Sfinţia Sa împlineşte anul acesta 48 de ani de slujire preoţească: ca ierodiacon la Mânăstirea Prislop, ca ieromonah la Mânăstirea Slatina din Moldova, ca episcop vicar patriarhal la Bucureşti, ca episcop al Buzăului şi ca Mitropolit al Transilvaniei.

Prin cuvântul vorbit a zidit, prin cuvântul scris (aproape 20 de cărţi şi o mulţime de studii şi articole) a zidit, iar prin ceea ce a făcut ca edificii bisericeşti iarăşi a zidit. Această biserică, această incintă, această reînnoire a ctitoriei voievodale a lui Constantin Brâncoveanu este un cuvânt şi un imn zidit. De aceea, putem spune că un arhiereu vrednic marchează prin gândirea sa, prin evlavia sa, prin cultura sa, prin simţul său practic, prin simţul său pastoral, întreaga viaţă a Eparhiei sau a Bisericii pe care o conduce într-o anumită zonă a ţării. Această zidire duhovnicească este o împreună-lucrare cu Dumnezeu. Este plin de înţeles faptul că cea mai specifică binecuvântare arhierească este binecuvântarea asupra întregului univers: „Doamne, Doamne, caută din cer şi vezi şi cercetează lumea aceasta pe care a zidit-o dreapta Ta şi o desăvârşeşte pe ea". Lucrarea arhierească este o lucrare de zidire spirituală spre desăvârşire. Noi, ierarhii mai tineri, aducem mulţumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra Bisericii din Transilvania, prin Întâistătătorul ei şi prin ceilalţi ierarhi ai ei, dar, în acelaşi timp, exprimăm recunoştinţă Î. P. S. Antonie pentru faptul că, prin tot ceea ce a scris şi a făcut a contribuit la zidirea Ortodoxiei româneşti. Delegaţiile străine care vin aici văd deodată, un om practic şi un cărturar, un om cu simţul dragostei profunde pentru dreapta credinţă şi cu o deschidere ecumenică, un om cu simţul dragostei pentru patrie şi cu o deschidere spre universal. De aceea, în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, al ierarhilor prezenţi şi în numele tuturor membrilor Sfântului Sinod, Vă adresăm Înalt Prea Sfinţite Părinte Antonie, ani mulţi şi binecuvântaţi pentru ca să zidiţi în continuare opere spirituale şi materiale, ca prin lucrarea Înalt Prea Sfinţiei Voastre să simţim în continuare că Dumnezeu iubeşte Biserica Sa din poporul român, că lucrăm împreună pentru mântuirea şi desăvârşirea în Hristos Domnul.

Să trăiţi întru mulţi şi fericiţi ani, Înalt Prea Sfinţite Părinte ANTONIE!

† DANIEL
Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei

* Cuvântul Înalt Prea Sfinţitului Părinte Mitropolit Daniel, al Moldovei şi Bucovinei, cu ocazia împlinirii a 70 de ani de viaţă ai Înalt Prea Sfinţitului **Antonie**, Mitropolitul Transilvaniei.

Sf. SIMEON METAFRASTUL

— Renumit scriitor aghiografic —
— 9 noiembrie —

Sfinţii sunt pentru noi pilde de urmat, un model de viaţă creştină practică, prin imitarea acestora pe Iisus Hristos (I Corinteni XI, 1), care ne îndeamnă, a ne deslipi inima de tot ce este trecător, de la bunurile văzute, la cele nevăzute, de care „nu se va sătura ochiul a vedea şi urechea a auzi" (Ecl. I, 8).

Şi sfinţii au fost oameni ca noi, cu neputinţe, cu griji, cu greutăţi, cu preocupări de tot felul, dar dragostea lor curată faţă de Dumnezeu, faţă de aproapele a biruit, căci au pus pe prim plan grija pentru mântuirea sufletului (Matei VI, 33). Au trăit în diferite zone geografice, în diferite timpuri, între diferite popoare şi limbi ale pământului precum şi din toate stările sociale, dar care lucrând în mijlocul societăţii, în cadrul vieţii de familie, la curţile imperiale, în munca lor de toate zilele s-au îngrijit şi de sufletele lor, păstrând legătura cu Dumnezeu prin rugăciune, prin dragoste creştină şi fapte bune, prin care şi-au sfinţit viaţa şi şi-au înscris numele lor în „Cartea Vieţii" (Apoc. XX, 15). Şi-au petrecut viaţa în foamete şi sete, în frig şi în goliciune, în lucru şi sudoare, în privegheri şi post, în rugăciune şi cugetări sfinte, în goane şi ocări. Au rătăcit prin pustii, prin munţi neumblaţi, prin peşteri şi în crăpăturile pământului (Evrei XI, 37—38). Tot timpul îl petreceau cu folos şi vremea cea mai lungă în petrecerea cu Dumnezeu, pentru ei era prea scurtă. Aşa au slujit sfinţii pe Dumnezeu.

Sfântul Simeon Metafrastul s-a născut pe la mijlocul sec. al X-lea şi s-a săvârşit cu pace la sfârşitul acestuia. Se trăgea dintr-o familie înstărită de buni creştini din Constantinopol. A strălucit în toate ştiinţele vremii şi a devenit înalt demnitar la curtea imperială ca logofăt şi magistru, care a condus în stil mare afacerile imperiului bizantin, într-o epocă de mare înflorire, sub împăraţii Nichifor Foca (963—969), Ioan Tzimiskes (969—976) şi Vasile II Bulgaroctonul (976—1025), (Filocalia V, pag. 277—280).

Pregătirea temeinică, darul vorbirii şi scrierii frumoase, dar mai ales purtarea sa excelent creştină, l-au făcut cunoscut tuturor şi iubit de toţi demnitarii curţii. A făcut parte dintr-o solie de pace în Creta, ocupată de arabi de unde s-a întors cu bine şi a cerut voie de la împărat să-l lase să se facă monah, dorinţă ce o avea de multă vreme tăinuită.

Deşi se lipsea de un om de mare încredere şi un bun ostaş, împăratul l-a îmbrăţişat cu lacrimi şi i-a zis: „Mergi, fiule, cu mila lui Dumnezeu, Căruia roagă-te şi pentru păcatele mele".

După ce s-a făcut monah, a dus o viaţă de mari nevoinţe duhovniceşti şi a dovedit o mare smerenie şi pocăinţă. A scris cuvântări de pocăinţă şi de îndemn spre folosul creştinilor dreptcredincioşi şi avea totdeauna lacrimi pe obraz, plângând neîncetat, în vreme ce medita la conţinutul scrierilor sale. Lucrarea cea mai importantă a sa este „Vieţile Sfinţilor", adunate de prin diferite cetăţi şi locuri, aduse de oameni anume trimişi în acest scop, pe care le-a tradus şi scris, înşirate calendaristic pe zile. Fapt cert, că de la această vastă lucrare i se trage numele de Metafrast adică traducător. Opera sa a avut o mare influenţă printre credincioşi. A fost copiată de multe sute de ori. A avut şi mulţi imitatori.

Cunoscând marile osteneli ale sfântului, să slăvim pe Dumnezeu care i-a dat această putere (Filipeni IV, 13), să ne lase nouă o aleasă operă duhovnicească, care şi astăzi la împlinirea unui mileniu, continuă să fie o mult solicitată hrană sufletească pentru credincioşi.

Viaţa virtuoasă şi un trai cinstit nu constă numai în a cugeta cele dumnezeieşti, spune Ioan Moshu (Limonariu, Alba Iulia, 1991, pag. 27—8), în a avea credinţă dreaptă şi în a te purta într-un anumit chip demn de creştin în lume, ci şi în a cunoaşte şi „a consemna în scris vieţile bărbaţilor virtuoşi", pentru a le lăsa spre urmare şi pildă vie, celor ce ne vor urma.

Citirea acestora întăresc credinţa, oţelesc voinţa, aduc mare mângâiere duhovnicească şi ne călăuzesc pe calea practică a vieţii creştine.

Sfântul Simeon Metafrastul, în tot timpul vieţii sale, a căutat să fie la înălţimea chemării sale, de mare dregător împărătesc şi mult smerit monah, respectând cu stricteţe, voturile monahale, depuse de bună voie în faţa Sfântului Altar. Se prăznuieşte ca sfânt în ziua de 9 noiembrie a anului bisericesc.

Să ne hotărâm a călca cu încredere pe urmele sfinţilor, pe care i-au imitat atâtea generaţii de creştini înaintea noastră. Numai voinţa noastră fermă este aceea, care poate pogorî Harul lui Dumnezeu în ajutorul nostru, pentru a învinge greutăţile şi piedicile ce ne stau în calea mântuirii.

Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea şi nouă tăria credinţei, râvna dragostei şi duhul smereniei, pe care le-au avut sfinţii, pentru a ne îndrepta paşii, pe urmele lor.

Sfântul Efrem Sirul (306—378) ne îndeamnă părinteşte, zicând: „Să nu te temi, a călca pe calea cea bună (pe care au mers sfinţii), ci numai să începi şi te vei afla mergând".

Ierodiacon Teofilact Ciobâcă
Mânăstirea Putna
— jud. Suceava —

COMUNITATEA ÎNVIERII

(Community of the Resurrection)

Între anii 1902—1905, noua reşedinţă a Comunităţii suferă multe şi ample transformări, dintre care cea mai importantă este aceea a modificării radicale a unui grajd, care printr-o serie de acţiuni şi soluţii constructive va deveni "College of the Resurrection" (Colegiul Învierii). Tot în această perioadă reşedinţa CR este extinsă, datorită numărului sporit de membrii.

Intenţia membrilor Comunităţii era ca aceasta din urmă să fie alcătuită din preoţi ce desfăşurau diferite activităţi pastorale, evanghelice, literare şi educaţionale.

Ca şi activitate pastorală poate fi considerată organizarea de „retreats" (O perioadă de odihnă activă de câteva zile, organizată pentru preoţi şi credincioşi, în care programul de odihnă se împleteşte cu cel de rugăciune şi de servicii divine, toate după un orar bine stabilit). Tot în cadrul activităţii pastorale, se încadrează şi tipărirea revistei trimestriale a Comunităţii, intitulată "CR", revistă publicată prima dată în martie 1903, şi a cărei apariţie continuă şi astăzi.

Activităţile misionare au fost şi sunt privite ca un aspect esenţial şi proeminent al Comunităţii. Munca de evanghelizare începând odată cu deschiderea unei filiale, a Comunităţii, la Johannesburg în data de 25 martie 1903.

Studiul şi activităţile aferente, au jucat şi mai joacă un rol important în viaţa Comunităţii. Iar activitatea educaţională a fost şi este arătată prin întemeierea şi conducerea de şcoli şi de colegii. Un exemplu în acest sens îl constituie "College of the Resurrection", fondat în 1902 şi care activează şi astăzi pe acelaşi domeniu pe care se afla şi Comunitatea.

Ca şi obiect de activitate al acestui colegiu putem enumera:

a) asigurarea de persoane cu o vocaţie şi o chemare reală în slujirea preoţească;

b) să testeze vocaţia, acestor persoane de mai sus, printr-o atentă selecţie şi o lungă perioadă de pregătire;

c) de a transmite spre a fi asimilată, o educaţie completă atât generală cât şi specială, candidaţilor selectaţi;

În mare aceste principii sunt cele care, şi în ziua de astăzi, călăuzesc activitatea colegiului.

Odată cu mărirea numărului de membri ai Comunităţii, s-au diversificat şi amplificat activităţile Comunităţii. Astfel, pe lângă o intensă activitate devoţională, de rugăciune şi servicii divine, preoţii comunităţii participă la viaţa parohiilor, acolo unde este nevoie, conduc „şcoli de duminică", ca şi alte activităţi misionare, toate acestea pe fundalul unei împliniri depline în slujirea în comun. Această slujire având rădăcina într-o expresie de sorginte dominicană şi anume „a te ruga şi a contempla, şi a împărtăşi şi celorlalţi roadele acestei contemplări, toată activitatea lor fiind îndreptată în direcţia salvării sufleteşti a semenilor noştri.

Dezvoltarea şi amploarea vieţii monahale s-a răsfrânt şi asupra celor care, deşi nu erau membri deplini ai CR, erau membri ai asociaţiilor formate în jurul Comunităţii, persoane care împărtăşeau aceleaşi idei şi care ajutau în diferite moduri la aducerea la îndeplinire a intenţiilor creştineşti ale Comunităţii.

Astfel în 1903 ia fiinţă Fraternitatea Învierii, compusă la rândul ei din:

1) Companions, bărbaţi şi femei care îşi luau angajamentul să trăiască în lumea laică, având ca îndreptar o regulă de muncă şi de rugăciune;

(Continuare în pag. a 4-a)

Ieromonah Pahomie Măţău

BISERICA, LĂCAȘ AL JERTFELOR

Născut creștin, poporul român și-a căutat înțelepciunea de-a lungul veacurilor în frica de Dumnezeu, prin care înțelegea teama de a nu-L supăra prin păcat, grija de a nu se depărta de El prin nepăsare și paza de a nu lua de la semen ce nu i se cuvine; sentimente ce au dospit frământătura credinței sale, oferind tuturor pâinea caldă și curata a iubirii de Dumnezeu și aproapele.

Așa se explică bunătatea și ospitalitatea românească rămasă proverbială în mărturisirile celor ce ne-au trecut pragul mioritic.

Numai așa se înțelege cuminția românească, care nu arareori culmina cu sfințenia celor plăcuți lui Dumnezeu, la vreme bine rânduită, pentru a fi călăuză domnilor și pildă creștinilor.

Pentru tot românul născut creștin, și nu făcut, există pe pământ trei lucruri sfinte: Biserica cu Tainele ei, glia strămoșească și familia sa, ele fiind de fapt culorile aceleiași lumini, a sfințeniei lui Dumnezeu, trecute prin prisma spectrală a imanenței. De ce Biserica? Deoarece în Biserică se naște a doua oară la o nouă viață, prin Taina Sf. Botez, plecându-și genunchii copilăriei până la vârsta împlinirii sale ca om prin Sf. Taină a Cununiei, hrănindu-se apoi cu adevărata mâncare și băutură pentru viață și după viață, prin Sf. Taină a Împărtășaniei, și prin Biserică se mută într-o altă lume așteptând „învierea morților și viața veacului".

De aceea, românul nu a putut exista fără biserică, care este parte indispensabilă a ființei sale. Oriunde a fost, în câmpie, la deal sau la munte, el s-a înălțat făcând biserică; pe orice timp, de pace sau război, el s-a apărat zidind biserică; oricum a fost, înstărit sau sărac, el s-a îmbogățit agonisind și pentru biserică.

Nimic nu atestă mai deplin și convingător perenitatea noastră creștină pe aceste meleaguri ca aceste dalbe lumânări făcute de trup pentru suflet, începând cu cele aproape 30 de basilici paleocreștine de la Tomis, Adamclisi, Histria, Callatis, Niculițel, Dinogeția-Garvăn, Basarabi, din sec. IV—V, culminând cu renumitele centre monahale ale veacului XV—XVII, vechi focare de cultură și rezistență națională în fața răuvoitorilor, continuând apoi cu toate celelalte lăcașuri de credință, dragoste și jertfă pe care ni le-au lăsat moștenire sfântă bunicii și părinții noștri.

În virtutea acestei tradiții bimilenare, orașele și satele românești de azi care sunt lipsite de biserici, înfruntă greutățile financiare pe care le cunoaștem cu toții, pentru a se înscrie în rândul ctitorilor de pe lunga pisanie a neamului nostru.

Precum odinioară David s-a jurat lui Dumnezeu că „nu voi da somn ochilor mei, nici genelor mele dormitare și odihnă tâmplelor mele, până ce nu voi afla loc Domnului, locaș Dumnezeului lui Iacov" (Ps. 131, 4—5), așa și astăzi, mulți credincioși, în frunte cu părintele lor duhovnicesc, nu-și găsesc liniște sufletului și rost vieții până nu ridică lui Dumnezeu „casă sfântă" (Ps. 137, 2) pentru săvârșirea jertfei Fiului Său.

Această casă a lui Dumnezeu, biserica, nu poate fi construită oricum, ea trebuind să fie caracterizată de calificativul „mare" (care implică și noțiunea de bun), în ceea ce privește amplasarea, rezistența și arhitectura ei cu totul aparte de alte edificii umane, pentru că „mare este Dumnezeul nostru și mai presus de toți dumnezeii" (II Paralip. 2, 5).

Oricare au fost posibilitățile financiare ale credinciosului român, el a zidit biserica respectând aceste valori fundamentale: locul din mijlocul satului sau de pe deal, era închinat bisericii care era orientată cu altarul spre Răsărit; ea trebuia să reziste nu pentru o generație sau două ci pentru totdeauna, iar sub aspectul arhitecturii ea trebuia să fie deosebită de altele și mai frumoasă, fără a ieși din prevederile canonice în acest sens.

Pentru a împlini prima condiție, legendarul Manole și-a jertfit propria soție, iar pentru a o împlini pe a doua, Neagoe-Vodă îl jertfește pe Manole și pe tovarășii săi.

Precum atunci, așa și azi, se cere jertfă pentru ridicarea unei biserici. Dar nu o jertfă cu propria viață, ci o jertfă pentru Viață, o jertfă din credința în jertfa lui Hrsitos, o jertfă pentru jertfă.

De aceea, de câte ori vom vedea crescând într-un sat, oraș și mânăstire o biserică nouă, să nu uităm că acolo s-a înțeles și s-a împlinit mai bine ca oriunde cuvântul „jertfă".

Împlinirea lui a început cu darul neprihănirii oferit de tinerii enoriași pentru ridicarea celui mai curat loc din lume: altarul, urmat de osteneala femeilor pentru ridicarea sânului bisericii, menit să poarte spre o altă lume generații de credincioși, continuând cu jertfa bărbaților ce-și vor da puterile pentru consolidarea bisericii în fier și beton.

Cât despre marea jertfă adusă de preot pentru ridicarea unei biserici s-ar putea scrie o istorie a cărei obârșie o găsim în ziua în care s-a născut ideea zidirii acestei biserici. Ea va fi urmată de nenumărate zile de alergare ale preotului pentru obținerea avizelor necesare eliberării autorizației de construcție pentru noul edificiu.

Ziua sfințirii pietrei de temelie va constitui primul eveniment legat de viitoarea biserică, dar în același timp, începutul celei de-a doua etape a sacrificiilor celui ce constituie sufletul acestei măreți intreprinderi. Cu cât fondurile parohiei vor fi mai reduse, cu atât ostenelile sale vor fi mai mari. Pentru a face față problemelor ce se ivesc pe șantier, preotul va trebui să se implice efectiv și afectiv în întreg evantaiul de activități: procurarea materialelor de construcție, asigurarea transportului acestora, procurarea utilajelor de construcție, programarea credincioșilor la munca necalificată, buna chivernisire a fondurilor și sporirea continuă a acestora prin donații și sponsorizări adunate de la credincioși și diverse firme.

Toate aceste griji cer preotului zile ce nu mai sunt numărate, timp ce nu este măsurat, osteneală ce nu așteaptă plată, deoarece ele își au rațiunea în taina jertfei pentru Hristos. Adeseori această stare poate ajunge la limita maximă a neglijării de sine și a familiei sale.

A treia etapă constă în îmbrăcarea noului edificiu religios în haina sa tradițională: pictură murală, icoane, odăjdii, obiecte și cărți de cult dimpreună cu tot ce alcătuiește podoaba casei lui Dumnezeu. Aceasta este de fapt încununarea tuturor jertfelor omenești, deoarece noul lăcaș urmează să primească în sânul său dumnezeiasca jertfă: Sfânta Liturghie.

De acum, jertfa tuturor ostenitorilor adusă la acest sfânt lăcaș, va fi primită de Tatăl cel Ceresc și plinită de Fiul Său Iisus Hristos, spre bucuria părinților ce-și vor vedea copiii crescând la umbra bisericii, în glas de clopote, cu miros de tămâie și busuioc și cu pâinea cea spre sfințire a noastră a tuturor.

Pr. lect. univ. Miron Erdei

MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

Protopopiatul Sibiu

1. Parohia ortodoxă română SIBIU-INFERIOR III:

Examen concurs pentru ocuparea parohiilor de oraș.

Termenul de concurs este de 30 zile: 8 dec. 1996 — 8 ian. 1997.

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechime în funcția anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Informații suplimentare la Sectorul bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiu.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Comunitatea Învierii

(Urmare din pag. a 3-a)

2) Associates, asociați ai CR, cu care colaborau în diferite activități;

Activitatea misionară a avut un deosebit ecou pe continentul african, în special în Africa de Sud, unde Comunitatea a desfășurat o intensă și complexă muncă educațională.

Astfel, din 1903 Comunitatea a acceptat să se ocupe și să preia St. John College de la Johannesburg, conducere pe care o va deține timp de 30 de ani până în 1933 când predă această atribuție de conducere în mâinile diocezei.

Casa Comunității de la Rosettenvile, Johannesburg, numită St. Peter's Priory, devine centrul și baza de plecare în apostolatul misionar pe care membrii Comunității îl desfășurau în rândurile populației de culoare.

Reprezentanți ai CR au activat cu deosebit succes pe tărâm sud-african, mai ales în lupta împotriva discriminărilor rasiale și a politicii de apartheid. Unul dintre aceștia, poate și cel mai cunoscut, este Episcopul Trevor Huddleston, cel care prin cartea sa intitulată "Naught for Your Comfort", lansează primul manifest de luptă împotriva regimului de apartheid. Foarte cunoscut pe tărâm african și nu numai, suferind persecuții pentru convingerile sale, persoană non-grata în Africa de Sud segregaționistă, prieten apropiat al liderilor de culoare ca Nelson Mandella, precum și al laureatului Premiului Nobel pentru Pace, l-am numit aici pe Episcopul Desmond Tutu, căruia i-a fost profesor și mentor, Episcopul Trevor Huddleston întruchipează tipul misionarului CR în Africa, dovedind o mare dârzenie și energie, calități neafectate de trecerea vremii, el având acum 84 de ani.

Activitatea depusă în domeniul ecumenismului a constituit și constituie un aspect de frunte în cadrul CR. Astfel doi dintre episcopii și membrii CR au deschis drumul participării la diferite conferințe și întâlniri ecumenice, și i-am numit aici pe Episcopul Ch. Gore și pe Episcopul W. Frere. Contactele și legătura cu Biserica Ortodoxă din răsăritul Europei, au început odată cu vizita Episcopului Frere în Rusia din anul 1909, urmată de un turneu de conferințe în iarna anului 1914. Tot în Rusia s-au pus bazele unei fundații intitulată „Fundația Sfântul Alban și Sfântul Sergiu, al cărei prim președinte, din partea Bisericii Anglicane, a fost Episcopul Frere. Aceste legături, menținute de CR cu Bisericile Ortodoxe, legături ce durează de mai mult de 80 de ani, au fost un bun imbold, cu un rezultat pozitiv în cunoașterea reciprocă.

Tot în cadrul Ecumenismului, trebuiesc semnalate și legăturile CR cu Biserica Romano-catolică și cu Bisericile Protestante. Unii dintre membrii CR au fost în legătură directă cu World Council of Churches (Consiliul Mondial al Bisericilor), ca și cu Biserica Luterană din Suedia, sau comunitatea reformată de la Taize (Franța).

Putem spune că, în cadrul CR a fost și este depusă o activitate laborioasă în direcția ecumenismului, lucru observat și în relațiile pe care le întreține și cu unele mânăstiri din țara noastră. În fapt aceasta este tendința predominantă în cadrul Comunității, aceea a legăturii cu Bisericile Creștine, de înțelegere cu membrii acestora, de cunoaștere reciprocă. În 1991 CR a organizat, la Mirfield, un Congres Internațional pe probleme religioase, în special cele monahale, unde au participat invitați din lumea întreagă.

Actuala Comunitate se caracterizează și printr-o pregătire educațională deosebită a membrilor ei, monahi cu studii superioare, polivalenți, dedicați vieții monahale, care conferă un prestigiu deosebit Comunității. De altfel, pregătirea educațională joacă un rol deosebit în formarea membrilor CR.

În continuare voi încerca să prezint pe scurt, câteva date despre organizarea și activitatea CR în prezent.

Astfel, din 1987, în fruntea CR a fost ales ca Superior Părintele Silvanus Berry, care este de origine neozeelandez, cel care conduce și în prezent Comunitatea. Superiorul, este ales prin votul membrilor CR, membrii care au depus voturile monahale, și este ales pe o perioadă de cinci ani, având posibilitatea de a fi reales. Odată ales, Superiorul își alege, dintre membrii Comunității, staff-ul de conducere, alcătuit din Prior (econom), Bursar (cel ce se va ocupa cu partea financiară), și îl numește și pe cel ce va deveni Directorul (Principal) al Colegiului CR.

Pentru a intra în rândurile Comunității, trebuiesc îndeplinite anumite condiții cum ar fi:

— vârsta minimă de 27 de ani iar cea maximă 50 de ani;

— cei ce doresc să fie preoți, trebuie să fie hirotoniți înainte de intrarea în CR, având și o perioadă de minim trei ani activitate parohială.

În general, candidații la intrarea în rândurile Comunității sunt îndelung verificați de către membrii CR. Odată acceptați în Comunitate ei devin aspiranți sau postulanți pentru o perioadă de minim trei luni și maximum șase luni. Urmează apoi un noviciat de trei ani care poate fi extins până la cinci ani. După aceste perioade de încercare urmează depunerea primelor voturi monahale care în fapt sunt tot o testare a viitorului călugăr, dacă se poate acomoda și încadra în viața monahală propriu-zisă, perioadă care în genere durează între trei și șase ani, urmând ca la sfârșitul ei să depună voturile finale.

Aceste voturi sunt: stabilitate, ascultare și încadrarea într-o viață monahală deplină. Ceremonia călugăriei se desfășoară în cadrul Sfintei Liturghii.

Comunitatea se conduce după o Regulă Monahală proprie care este rezultatul unor compilări de reguli mai vechi puse în acord cu problemele actuale al CR, motiv pentru care din timp în timp suferă anumite modificări la sugestia și cu aprobarea tuturor membrilor Comunității.

Comunitatea își alege episcopul de care aparține, și care mediază în problemele spirituale. Episcopul nu este neapărat cel al diocezei în care se află Comunitatea.

Zilnic în cadrul Comunității se oficializa slujbele divine începând cu slujba utreniei (dimineața) și încheind cu Compline (miezonoptica) seara. Tot zilnic se oficiază Sfânta Liturghie.

Comunitatea are propria ei publicație, cu apariție trimestrială, publicație intitulată "C.R. Quaterly". Aceasta cuprinde articole de interes general referitoare la activitățile CR, precum și numeroase recenzii de carte, însoțite și de studii teologice.

Membrii Comunității își desfășoară activitatea lor obișnuită adică predica în unele parohii, ajutor spiritual în spitale sau case de bătrâni, precum și activitatea educativă în cadrul Colegiului CR, colegiu care face parte din Universitatea din Leeds.

În ultima perioadă, membrii Comunității s-au orientat în afară spre ecumenism iar în interior spre o viață contemplativă de meditație și rugăciune. Totodată ei încearcă să-și redefinească poziția în societate și să adopte cele mai înțelepte hotărâri privind atât situația actuală cât și viitorul.

Astfel poate fi caracterizată Comunitatea Învierii, desigur în linii mari și atât cât se poate într-un articol, comunitatea care a jucat și joacă un rol important și deosebit în cadrul Bisericii Anglicane de ieri și de azi, și poate de ce nu și de mâine.

Semnalăm... Semnalăm...

● Ca și **Epistolarul** reeditat de Gabriel Liiceanu, o altă reeditare întregește peisajul cultural românesc: **Jurnalul de la Tescani** al lui Andrei Pleșu (Humanitas, 1996, 127 p.). Deși e scris sub formă de fragmente (cum făcea adesea și Cioran și cum se scrie un jurnal), e profund și articulat. Cartea se citește cu bucurie și cheamă le reveniri.

Câteva exemple de fragmente din cele mai scurte: **„Discursul teologic nu se susține decât ca fragment, ca insulă de discurs pe apa fără margini a tăcerii dumnezeești"** (p. 85). **„Câteva secvențe cu Michael Jackson. O marionetă perfectă. Ce risipă de virtuozitate îi trebuie omului pentru a părea mai puțin decât este"** (p. 12). **„Spiritul trebuie să se îngrijoreze când nu se mai recoltează pe sine decât din cărți"** (p. 78). **„A fi creatură înseamnă a fi fragment"** (ultimul cuvânt).

Așa e. Numai Dumnezeu nu e fragment.

*

● Dl. Gabriel Liiceanu a scos ed. II-a din **Epistolar** (Humanitas, 1996, 350 p.), revăzută și adăugită. Era nevoie. Aceasta a fost, atunci când a apărut, o carte mare în cultura românească înghesuită de culturnici de serviciu care nu-i făceau nici un serviciu. Și a fost și o mare îndrăzneală. S-a epuizat atunci foarte repede și generația care se ridică acum n-o mai găsea. Revizuirile și adăugirile o completează și o desăvârșesc.

*

● Editura **Humanitas** ne mai dă în traducere românească trei Ciorani într-un an, desigur cu intenția de a-l aduce pe marele filosof și eseist acasă, în limba română. Editura se înscrie prin astfel de cărți în rândul, sau în primul rând al celor ce restituie culturii românești pe oamenii ei mari. Despre Cioran se pot spune lucruri multe și diferite, și uneori contradictorii. Dar chiar și cei cărora nu le convine Cioran în întregime, scriind despre el îi fac un serviciu: îl impun conștiinței publice. Că de desființat, cine l-ar putea desființa pe Cioran? Așa că nu e cazul să se teamă nimeni de așa ceva. Micile hărțuieli, lui Cioran îi plăceau, îl stimulau. În ce polemică a intrat cu Sfântul Pavel! Păcat că Sfântul era mort de vreo nouăsprezece, aproape douăzeci de secole. Ce interesant ar fi fost un dialog!

Acestea le spunem pentru că ne-am auzit niște vorbe! Nu e cazul de scuze, pentru că, sigur, Cioran s-ar simți jenat. Cele trei cărți ale lui Cioran apărute la Humanitas sunt: **Silogismele amărăciunii, Cartea amăgirilor** și **Tratat de descompunere!** Păcat că nu i-a mai rămas timp și pentru un **Tratat de recompunere!**

Fie că îl admiri, fie că îl mai și critici — liberi suntem! — Cioran e un mare gânditor, un mare eseist și stilist, un maestru neîntrecut al aforismelor, și, acum, un om mare și al culturii românești.

Editura **Humanitas** ni-l restituie și face bine.

*

● Încep să apară din ce în ce mai multe cărți de spiritualitate. Ele sunt menite să umple un gol de aproape cincizeci de ani, în care au apărut la noi mai ales studii înalte de teologie, dar mai puține de spiritualitate. Studiile teologice s-au ascuns mai ales sub formă de articole în publicațiile Bisericii. În aceleași publicații au tipărit în vremea dictaturii și mulți cercetători fără drept de semnătură în publicațiile statului. Așa se face că mari istorici, arheologi, tineri interesați de spiritualitate, au fost adăpostiți în revistele Bisericii. În afara părții oficiale — întotdeauna de circumstanță — valoarea teologică a revistelor din vremea aceea este incontestabilă.

După ce s-a retipărit **Patericul** egiptean și a apărut și un **Pateric românesc** (datorat părintelui Ioanichie Bălan), Mânăstirea Lainici ne dă acum, în traducere, și **Patericul Soloveților** (traducere de S. Gheorghe, 1996, 167 p.).

Mânăstirea Soloveț era așezată — nu știu dacă mai există — pe o insulă sălbatică, nepopulată, din Marea Nordului, în vechea Rusie.

De fapt nu e vorba chiar de un Pateric în sensul **Patericului egiptean,** a cărui circulație în spiritualitatea românească a fost și este foarte mare. **Patericul Soloveților** e mai degrabă o colecție de biografii de călugări nevoitori în acea mânăstire, pe când în **Patericul egiptean** accentul cade mai mult pe **învățături** exemplificate adesea prin vieți de călugări, uneori foarte pe scurt, din care pot fi reținute doar numele și câteva date sumare despre nevoințele fiecăruia.

Mânăstirea are o vechime de cinci veacuri. În ea s-au nevoit oameni simpli, dar și mitropoliți învățați, retrași acolo la pustnicie. Mulți erau făcători de minuni. Unii din nevoitorii de acolo au ajuns mitropoliți ai Moscovei și a toată Rusia, precum egumenul Filip. Mânăstirea a fost vizitată și de împăratul Petru I. Informațiile despre pustnicul Teofan ne spun că acesta a vizitat **Mânăstirea Neamțu** din Moldova, pe vremea lui Paisie Velicicovschi care ajunsese cunoscut în toată Rusia. Autorul **Patericului** ne dă o pagină de informații despre viața monahală din Mânăstirea Neamțu și din alte mânăstiri moldovenești din vremea aceea, informații nu lipsite de interes (p. 127—128).

Din viața Ieroschimonahului Serafim (sec. XVIII) se reproduc și câteva din scrierile lui filocalice: despre preoție, despre filocalie, despre schismă și despre rugăciune.

E un **Pateric** interesant, util pentru înaintarea duhovnicească, plin de exemple și învățături. Ar trebui să nu lipsească din chilia nici unui monah, nici unei monahii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1—15 decembrie

Nr. 45—48

1996

„ASTĂZI S-A NĂSCUT CEL FĂR-DE-NCEPUT...!"

NOUTATEA CREŞTINISMULUI*

Iubiţi credincioşi,

Sărbătoarea Naşterii Domnului îmi oferă prilejul tradiţional de a vă scrie această carte pastorală, cu gândul şi rugăciunea ca ea să vă găsească în sănătate şi să adauge Sărbătorii bucuria de a fi împreună astăzi, măcar pe calea aceasta.

Astăzi s-a născut Hristos, Mesia chip Luminos! **Iată vestea cea mare pe care ne-o împărtăşim în aceste zile unii altora. Ne-o împărtăşeşte Biserica, prin slujba ei deosebită şi mângâietoare. Ne-o reamintesc sfinţii Evanghelişti prin mărturiile pe care ni le dau din vremea aceea. Ne-o cântă colindătorii. Reflectează la ea teologii şi filosofii. Caută semne şi prevestiri despre aceasta în scrierile vechi şi mai ales în Vechiul Testament. Naşterea Domnului ne reîncălzeşte tuturor credinţa. Pe toţi ne adună întru retrăirea întâmpinării în lume, în istorie, în inimile, în minţile şi în casele noastre a lui Dumnezeu care, vine din înaltul cerului spre a sta de vorbă cu noi, a trăi ca noi, a ne aduce** lumina cunoştinţei **şi a ne descifra toate tainele vieţii şi ale morţii.**

Multe noutăţi ne provoacă adesea interesul în viaţa noastră cea de toate zilele. Dar nici o noutate n-a fost vreodată mai mare pe pământ, decât aceea a coborârii lui Dumnezeu printre oameni, sub chip de om. „S-a întrupat din Fecioara Maria şi s-a făcut om". **S-a împlinit astfel o profeţie scrisă cu sute de ani înainte de proorocul Isaia:** Iată o Fecioară va lua în pântece şi va naşte fiu şi va fi numele lui Emanuel, ceea ce înseamnă: Cu noi este Dumnezeu! **De altfel aproape toate despre Dânsul vor fi profeţite dinainte, cu scopul de a da oamenilor speranţa că într-o zi îl vor întâlni pe Dumnezeu. De aceea această speranţă era marea aşteptare a multor generaţii care, precum se spune,** orbecăiau întru întuneric **în rătăcire şi uitare, depărtându-se de Dumnezeu.**

Când „la plinirea vremii", **de Tatăl hotărât, Fiul s-a întrupat, atunci şi proorociile s-au luminat şi** poporul cel ce era întru întuneric , a văzut lumină mare. **Atunci au fost pricepute cuvintele care spuneau că un mare eveniment se va petrece în Betleem. Şi iată-l împlinit: Mesia, Fiul lui Dumnezeu, se naşte în Betleem. Se spunea în cărţile vechi că Acesta, Trimisul, Mesia, se va naşte din neamul lui David, cel care a scris minunata carte a Psalmilor. Şi iată că aşa se şi întâmplă. Sfânta Familie, Iosif şi logodnica lui Maria, trebuie să meargă pentru un recensământ în localitatea de origine a strămoşului lor David, în Betleem. S-a regăsit în Scriptura Veche până şi amănuntul că Iosif şi Maria, împreună cu Pruncul, vor trebui să fugă în Egipt, ca să se apere de Irod care, înştiinţat de magi că s-a născut un Împărat, a poruncit uciderea pruncilor, ca să-şi apere tronul.** Uciderea pruncilor **şi** Fuga în Egipt **fuseseră proorocite aşadar.**

Şi-apoi, după ce vreme de „ca la treizeci de ani", **Iisus trăise în Nazaret, la vârsta aceasta a ieşit la propovăduire. Până şi amănuntul acesta** „că Nazarinean se va chema", **fusese proorocit, şi acest nume îi va fi scris pe tăbliţa de pe crucea răstignirii:** Iisus Nazarineanul Regele Iudeilor. **Romanii au crezut că scriu aceasta în batjocură, dar de fapt spuneau, fără să vrea şi fără să ştie, adevărul.**

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor
şi pururea rugător către Dumnezeu,
† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit
al Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

* **Pastorală cu prilejul Sărbătorilor Crăciunului anului 1996 şi a Anului Nou 1997.**

Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor de la Stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui Dreptăţii,
şi să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de Sus
Doamne, mărire Ţie!"

Troparul Naşterii

O ce veste...

O, ce veste minunată
Lângă Viflaim s-arată
Cerul strălucea
Îngerul venea
Pe-o rază curată

Păstorilor din câmpie
Le vesteşte-o bucurie
Că-ntr-un mic sălaş
Din acel oraş
S-a născut Mesia

În coliba păstorească
Vrut-a Domnul să se nască
Fiul Său Cel Sfânt
Nouă pe pământ
Să ne mântuiască

Păstorii cum auziră
Spre lăcaşul sfânt porniră
Unde au aflat
Pruncul luminat
Şi Îl preamăriră

E Iisus Păstorul mare,
Turmă ca El nimeni n-are
Noi Îl lăudăm
Şi ne închinăm
Cu credinţă tare.

Mărire-ntru eele-nalte

Mărire-ntru cele-nalte,
Toate stelele să salte

Salte cerul şi pământul
Şi să laude cuvântul.

Întru cei de sus mărire
Şi pe pământ păciuire.

La toţi oamenii să fie
De acum până-n vecie.

Această zi preasfinţită
Şi sărbătoare slăvită,

Urăm la toţi să vă fie
La mulţi ani cu bucurie.

„Declaraţia de la Betleem"

„Taină minunată şi neobişnuită văd, cer fiind peştera, scaun de heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluire, întru care s-a culcat Cel neîncăput Hristos-Dumnezeu" ... (irmosul praznicului). Acest imn al sărbătorii Naşterii Domnului descrie în cuvinte simple dar atât de cuprinzătoare cadrul cu conotaţii naturale şi supranaturale al mântuitorului eveniment. Aici misterul divin şi obişnuitul teluric argumentează actul teandric petrecut la „plinirea vremii" (Gal. 4, 4).

În sfânta noapte a venirii lui Mesia pe pământ printre noi şi mai ales pentru noi, s-au auzit cuvinte îngereşti cu adânci semnificaţii în ceea ce priveşte destinul omenirii. Darul îngeresc în noaptea sfântă a fost „mesajul betleemit al redresării omenirii căzute în păcat" (Pr. Prof. Dr. Gr. T. Marcu): „Mărire întru cei de sus, lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" (Lc. 1, 14).

Mesaj-declaraţie, mesaj-mărturie, mesaj-angajament, acesta a venit să consfinţească faptul că omul şi lumea intrau într-o nouă eră în care se putea conlucra şi beneficia din plin de Dumnezeul cel autentic şi credibil.

„Declaraţia îngerească de la Betleem" se consideră a fi o mărturie pentru dumnezeirea Celui ce s-a făcut om „întrupându-se de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria".

Îngerii cântau slava Celui ce i-a umplut de lumina unei noi înţelegeri, pe ei, cei de sus, şi a venit să aducă „pace şi bunăvoire", linişte şi armonie între oameni. Îngerii au înţeles cei dintâi taina valorii dată de Dumnezeu umanităţii, lumina de care erau înconjuraţi fiind îndreptată spre pământ.

Angelicul mesager apropiindu-se de primii martori ai evenimentului „tainei celei din veac ascunse", transmite sau mai nuanţat comunică faptul că lumina aceasta se datoreşte Pruncului născut în iesle, Hristos-Domnul, adică Dumnezeu. Acest fapt va fi o bucurie pentru tot poporul fiindcă de faţă este Mântuitorul tuturor: „Nu vă temeţi... că vi s-a născut vouă azi Mântuitor care este Hristos Domnul" (Lc. 2, 11).

„Îngerii au vestit taina cea mare păstorilor şi ei au fost cei care au văzut lumina acestui eveniment plin de tot sensul căci cei smeriţi sunt mai în stare să cunoască mărirea lui Dumnezeu decât cei superficiali prin trufia lor, prin care nu se văd decât pe ei înşişi sau golul lor neumplut de lumina ce iradia din această supremă minune a supremei iubiri" (Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, „Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos, Sibiu 1991, pag. 20).

Suprema iubire a Divinului Tată era exprimată într-un mod manifest prin coordonatele pe care Naşterea le-a evidenţiat, limpezind relaţia Dumnezeu-om. Din iubire şi prin iubire omul se defineşte ca fiind „chipul slavei celei negrăite". Percepţia apare ca un sentiment necondiţionat de responsabilitate faţă de noi, faţă de ceilalţi şi faţă de întreaga creaţie. Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu şi Fiul Omului, a venit pentru a înviora, pentru a actualiza această responsabilitate în noi.

„Fiul a venit să asume această responsabilitate pentru noi şi ne-a revelat care era cea a noastră. Ne-a dezvăluit responsabilitatea în umanitate, a înnoit-o, a restaurat-o în umanitatea asumată. Prin El ea se extinde în noi, noi o primim, El o cheamă pe nume în noi" (Pr. M.-A. Costa de Beauregard, Pr. D. Stăniloae, „Mica Dogmatică vorbită", Sibiu 1995, pag. 64).

Mântuitorul Hristos a venit în lume ca să formeze suflete capabile să curme elanul dezordonat şi diabolic dirijat al păcatului, să îndumnezeiască firea omului căzut şi să-i redeschidă raiul. „Veniţi să vedem cum Betleemul a deschis Edenul" (icosul sărbătorii), iată o chemare pe care o simţim şi o trăim ca o modalitate prin care putem fiinţa ca martori ai minunii şi principali beneficiari ai ei.

Corul de îngeri coborâţi din înalturi au proslăvit sub formă de imn cuceritor solia pe care Întruparea Cuvântului o aduce lumii.

„Primul lucru pe care îl face Dumnezeu-Tatăl prin îngeri la Naştere este o Declaraţie de reconciliere, transmisă printr-un glas de dincolo de hotarele lumii noastre. Cheamă omenirea să slăvească pe Dumnezeu! Să fie pace pe pământ! Să fie bunăvoie între oameni! Şi întru oa-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Lect. MIHAI IOSU

HRISTOS SE NAŞTE, MĂRIŢI-L!

„Aceasta prăznuim, aceasta sărbătorim astăzi, venirea lui Dumnezeu la oameni, ca să mergem, sau mai bine zis să ne reîntoarcem la Dumnezeu, ca să ne lepădăm de omul cel vechi şi să ne îmbrăcăm în cel nou.

Şi aşa precum prin Adam am devenit muritori, tot aşa prin Hristos trăim veşnic, de vreme ce împreună cu Hristos ne vom naşte şi ne vom răstigni şi ne vom îngropa, dar vom şi învia.

Să nu prăznuim deci cu chefuri, ci cu evlavie cucernică. Nu în chip lumesc, ci mai presus de lume. Fără să urmărim voinţele noastre personale, ci pe ale aceluia care s-a născut, sau mai bine-zis pe acelea pe care le vrea Stăpânul Hristos, nu pe acelea care conduc la neputinţă ci pe acelea care conduc spre însănătoşire, nu pe acelea care au legătură cu creatura ci pe acelea care au legătură cu Cel care ne-a plăsmuit pe noi".

Sf. Grigorie de Nazianz
E.P. T.36 p. 316

„Naşterea lui Hristos: „Hristos pe pământ". A venit pe pământ Acela care ne-a plăsmuit din ţărână şi ne-a insuflat suflare dumnezeiască.

Cel care dă „tuturor viaţă şi suflare şi toate" (Fapte 17,25).

Acela care numai prin cuvântul său a chemat la existenţă pe cele văzute şi pe cele nevăzute şi căruia cetele îngerilor îi slujesc şi i se închină cu teamă şi cu bucurie.

Şi cât de smerit a venit!

S-a născut dintr-o fecioară săracă într-o peşteră şi s-a înfăşat cu scutece ieftine, punându-se într-o iesle. Cei bogaţi, cei puternici şi cei cu cinste închinaţi-vă smerit Mântuitorului oamenilor!

Nu vă mai îngâmfaţi deloc de importanţa pe care v-o dă lumea. Slava acestei lumi, învaţă aici, în faţa acestei iesle, deşertăciunea ei.

Toţi să ne smerim. Să ne închinăm cucernici nespusei Smerenii a Împăratului tuturor, Dumnezeului nostru care a venit ca să ne tămăduiască bolile, să ne scoată din mândrie, din deşertăciune, din stricăciune şi din orice întinăciune a păcatului.

Sf. Ioan de Kronştadt
(Trad. Visarion Bălţat)

CRĂCIUNUL — Praznicul bucuriei

Un călător povesteşte că în autobuzul în care se afla, împreună cu alţi călători, domnea o atmosferă apăsătoare. Era dimineaţă şi fiecare dintre aceştia erau preocupaţi de nevoile care-i puseseră pe drumuri. La o staţie se urcă în autobuz o mamă cu un copilaş în braţe. Copilul, foarte vioi şi vesel, gângurea mereu din guriţa lui ca de înger, iar mama-i răspundea şi-l alinta. Rând pe rând, ochii călătorilor s-au întors spre mamă şi spre copilul ei. Feţele lor triste şi încruntate mai înainte, începeau să se înseninеze şi zâmbeau, atraşi de drăgălăşenia copilului. În autobuz, atmosfera apăsătoare de mai înainte dispăru. Călătorii, uitând pentru o clipă, de necazurile lor, se veseleau de făptura îngerească dintre ei. O mamă şi un copil au făcut această minune.

Acum aproape două mii de ani, lumea greco-romană în care s-a născut Hristos, prezenta şi ea aspectul oamenilor din acel autobuz; o lume de oameni înfrânţi de suferinţe, de nedreptăţi sociale, de războaie şi mizerii. În această atmosferă apăsătoare, naşterea Pruncului Iisus, vestită de prooroci, a adus un zâmbet de nădejde, o rază de speranţă şi de bucurie pe feţele celor mulţi. Această bucurie au simţit-o mai întâi păstorii turmelor de oi ce păşteau în jurul Vifleimului când au auzit cuvintele îngerului: „Nu vă temeţi, căci **iată vă vestesc vouă bucurie mare care va fi pentru tot poporul...**" (Luca II 10).

În fiecare an, Biserica ne îmbie această bucurie, la toate praznicile ei, dar cu deosebire la acesta al Crăciunului. Despre ce bucurie este vorba şi care este temeiul ei?

În această zi credincioşii, şi nu numai ei, au îndestulare. Praznicul acesta este cu deosebire sărbătoarea familiei şi a bucuriei. Dar, nu este oare nepotrivit să vorbeşti despre bucurie unor oameni stăpâniţi la tot pasul de frică, de temeri de tot felul? În Sfintele Scripturi se vorbeşte mereu despre „frica de Dumnezeu". Uneori se recomandă chiar plânsul: „Fericiţi cei ce plâng, că a-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

Veniţi astăzi, credincioşii

Veniţi astăzi, credincioşii să
săltăm, să săltăm,
De naşterea lui Hristos să ne
bucurăm
De naşterea lui Hristos să ne
bucurăm.

Veniţi cu toţi pe Mesia să-L
vedem, să-l vedem
Pe Hristos cu umilinţă să-L
lăudăm
Pe Hristos cu umilinţă să-L
lăudăm.
Că El astăzi în Vifleem s-a
născut, s-a născut,
Precum au vestit proorocii de
demult

Precum au vestit proorocii de
demult.

Îngeri şi păstori cântare I-au
adus, I-au adus
Şi noi să-l cântăm Mărire întru
cei de sus,
Şi noi să-I cântăm Mărire întru
cei de sus,

Pace şi bunăvoire pe pământ.
pe pământ.
Că azi S-a născut în iesle
Domnul Sfânt,
Că azi S-a născut în iesle
Domnul Sfânt.

Noutatea creştinismului

(Urmare din pag. 1)

Evangheliile relatează toate aceste lucruri şi evangheliştii îşi aduc aminte de toate profeţiile Vechiului Testament în legătură cu Mesia, Mântuitorul, Fiul lui Dumnezeu. Ei ne învaţă, identificând profeţiile din vechime, că informaţiile despre Naşterea Domnului au fost comunicate chiar de Dumnezeu prin profeţi. Insistenţa evangheliştilor pe Naşterea Domnului ca împlinire **a unor profeţii, vrea să legitimeze şi să afirme dumnezeirea** Trimisului, **a lui Iisus-Fiul, de către Tatăl cu care era** „de o fiinţă".

Iubiţi credincioşi,

Pe toate acestea vi le-am reamintit, ca pe o lecţie pe care trebuie s-o ştim toţi, şi să n-o uităm niciodată, anume că Cel născut în Betleem — Naştere pe care o sărbătorim noi astăzi — era Fiul lui Dumnezeu. Religiile vechi, îndepărtându-se tot mai mult de Revelaţia orginară, **pierduseră adevărurile esenţiale care trebuiau să orienteze viaţa oamenilor. Până şi mozaismul, întemeiat de Moise şi completat de profeţi, căzuse într-un formalism care cerea o intervenţie urgentă de Sus. De aceea Mântuitorul îşi va începe predica printr-o comparaţie:** „Aţi auzit ce s-a spus celor de demult! Ci eu vă spun". **Şi le-a expus ceea ce va întocmi Noul Testament şi învăţătura creştină.**

Ne vom opri, în câteva cuvinte, asupra esenţei noii Sale propovăduiri, adică asupra a ceea ce constituie Noutatea creştinismului.

Mântuitorul va propovădui iubirea, iertarea, buna înţelegere, fapta bună, mila pentru bolnav, pentru cel oropsit, pentru sărac. Să ne amintim de Pilda Samarineanului milostiv. **Aproapele nostru nu este numai cel de o rudenie, sau de o seminţie cu noi.** Aproapele **nostru e tot omul de lângă noi, în calitatea lui de om, creat de Dumnezeu, indiferent de neam şi de alte deosebiri, dacă are nevoie de ajutorul nostru. Multe religii vechi şi uneori chiar iudaismul, erau limitate în raportul lor cu aproapele. Acesta nu era orice om, ci numai cel de o credinţă şi de un neam. Ceilalţi erau** departele **şi acesta putea fi neglijat sau chiar lăsat să moară dacă, în anumite împrejurări nu era chiar omorât.**

Aş vrea să insist asupra acestui adevăr, asupra acestei noutăţi extraordinare propovăduite de Iisus: tot omul este fratele nostru. **Să ai milă de om! Acesta este tipul de creştin pe care l-a dorit Iisus: omul generos, omul bun, omul săritor, omul membru al unei singure familii. Aceea a oamenilor. Căci toţi suntem fiii lui Dumnezeu. Toţi de El suntem creaţi. Toţi la El ne vom întoarce. Tuturor, orice am fi în lume, în societate, ni-e foame la fel, ni-e sete la fel, toţi avem nevoie de îmbrăcăminte şi de un adăpost, toţi avem dreptul la viaţă şi la sănătate, şi la strictul necesar pentru a ne fi tuturor bine pe pământ.**

Mântuitorul ne-a învăţat cu claritate, şi n-a putut fi contrazis de nimeni, niciodată: că Dumnezeu e Creatorul lumii şi al omului şi a tot ce există în univers şi pe pământ: stele, nori, planete, iar pe pământ: copaci, păsări, animale de tot felul, flori, ape, mări şi oceane, munţi şi câmpii. Şi tot El a făcut şi face în fiecare clipă să rodească pământul, să dea pomii fructe şi viile struguri, să fie lumină pentru lucru şi noapte pentru odihnă, să fie soare, să fie umbră, să vină ploaia care face să crească recoltele şi apa dulce care să potolească setea oamenilor, a animalelor şi a păsărilor, să producă natura în trei anotimpuri şi să se odihnească iarna, să bată vântul ca să se întărească boabele de grâu, şi să se împrăştie seminţele florilor de nimeni cultivate, să se aşeze pe câmpuri, pe iarbă, pe florile de măr şi de trandafiri roua dimineţii.

În faţa tuturor acestora nu putem exclama decât repetând cuvintele biblice: Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale!

Mântuitorul ne învaţă să ne alcătuim destinul pământesc din iubire şi prietenie. Să iubim până şi pe vrăjmaşii noştri. E greu, dar e tot atât de adevărat că a răspunde cu vrăjmăşie la vrăjmăşie, înseamnă a înmulţi vrăjmăşia. Aceasta nu rezolvă nimic. Iubirea potoleşte vrăjmăşia. Numai iubirea potoleşte vrăjmăşia. Ni se pare uneori că ura noastră e îndreptăţită. Dar ura nu se potoleşte cu ură. Uneori cerem pedepse aspre asupra celor ce ne-au făcut rău. Dar pentru răul pe care îl facem noi altora, ce cerem în rugăciunile noastre? Cerem pedeapsă pentru noi, sau iertare? De ce pe noi, când greşim, ne tratăm cu o măsură, iar pe cei ce ne greşesc nouă, cu altă măsură? Ce vrei să-ţi facă ţie oamenii, fă-le şi tu lor. **Iată măsura lui Iisus. Cu aceasta nu se poate greşi. Şi cred că ceva mai drept decât aceasta nu poate fi.**

Iubiţi credincioşi,

Mântuitorul şi-a expus învăţăturile pe înţelesul tuturor. Când i s-a părut că anumite lucruri sunt mai grele, le-a spus în parabole, uşor de înţeles de toată lumea. Eu aş zice că, dacă cineva, un străin de lumea noastră, ne-ar cere să rezumăm creştinismul în câteva cuvinte pe înţeles, şi care să cuprindă toată învăţătura pe scurt, aceste cuvinte ar fi: să fii bun. **În aceste trei cuvinte se cuprind şi credinţa dreaptă şi toate poruncile. Căci dacă cineva e bun, acela crede în Dumnezeu, se teme de judecata lui Dumnezeu, iubeşte, iartă, ajută pe aproapele, e milostiv, e blând, e curat la inimă, e făcător de pace, e răbdător şi încrezător în ajutorul şi dreptatea lui Dumnezeu.**

Iată o învăţătură pe care o putem înţelege toţi şi la care vă îndemn pe toţi cu prilejul acestei mari sărbători a Naşterii „Celui bun şi iubitor de oameni".

Vă fac, cu prilejul Naşterii Domnului şi al Anului Nou, 1997, care va veni peste câteva zile, cele mai bune urări de sănătate, de viaţă lungă şi fericită, dumneavoastră şi familiilor dumneavoastră, întregii parohii şi, nu în ultimul rând, prea credincioşilor preoţi, slujitori ai altarelor strămoşeşti, şi propovăduitori ai învăţăturilor Mântuitorului.

Crăciunul — Praznicul bucuriei

(Urmare din pag. 1)

ceia se vor mângâia" — a zis Domnul (Matei V, 4), deşi în altă parte se spune: „fraţilor, bucuraţi-vă pururea întru Domnul şi iarăşi zic bucuraţi-vă" (Filipeni IV, 4).

A întrebat odată un frate pe un bătrân duhovnic: „Cum şi în ce chip să plângă şi să se bucure? cum pot încăpea acestea şi să fie amândouă împreună, şi bucuria şi plângerea?". Răspuns-a bătrânul şi a zis: „Plângerea este grija pentru Dumnezeu şi pentru poruncile Lui, care naşte pocăinţa... iar bucuria este liniştea întru Dumnezeu şi blândeţea. Când adică, se arată cineva bun şi cinstit la cuvânt, cu dragoste şi cu faţă veselă către cei ce vin la dânsul, iar în inima lui are plângere şi faţa lui este veselă şi cuvântul lui cu dragoste. Aşa pot fi şi pot încăpea amândouă şi plângerea şi bucuria" **(Pateric,** p. 340). Este deci, temei pentru plângere? Da! Păcatul, cu toate urmările lui în lume, fie că se află în tine, fie că este în alţii, este temei pentru plângere şi întristare; frica de a nu supăra pe Dumnezeu care este bunătatea şi iubirea nesfârşită. Dar oamenii schimbă rânduiala firească, a lucrurilor; le e teamă nu ca să nu supere pe Dumnezeu prin păcate şi fărădelegi, ci ca să nu piară lumea cu bogăţiile ei materiale. Tremură pentru ziua de mâine, uitând cuvântul care zice: „Nu vă îngrijoraţi de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de sine. Ajunge zilei răutatea ei" (Matei VI, 34). Oamenii se tem să nu-şi piardă viaţa aceasta trecătoare, în timp ce nu se gândesc deloc să nu-şi piardă cumva viaţa veşnică. Zice Sfântul Antonie cel Mare: „Moartea, de o va avea omul în minte, nemurire este (adică gândul la moarte îl duce pe om la viaţa nemuritoare, prin ferirea de păcat), iar neavând-o în minte, moarte este. Dar nu de moarte trebuie să ne temem ci de pierderea sufletului, care este necunoştinţa de Dumnezeu. Aceasta este primejdioasă sufletului" **(Filocalia,** I, p. 12). Aşadar, există temeiuri pentru bucurie? Da, şi încă numeroase şi puternice. Desigur nu aceea pe care ne-o dă îndestularea trupească în această zi de praznic, sau cel puţin, nu numai aceasta, deşi chiar această îndestulare este semnul binecuvântării lui Dumnezeu. Dar, ca şi creştini, să ne bucurăm că Dumnezeu, prin trimiterea Fiului Său ca să se nască din Fecioara Prea curată, **ne-a primit pe noi ca fii;** (Galateni IV, 5); să ne bucurăm că ne-a dăruit curăţirea de păcate (Romani V, 11), răscumpărarea (Luca I, 46—47); să ne bucurăm că Dumnezeu ne ascultă rugăciunile şi ne face părtaşi la tot felul de binecuvântări (F.Ap. XIV, 17); să ne bucurăm chiar în necazuri şi scârbe (2 Cor. VI, 10; VII, 4; Iacob, I, 2; 1 Petru I, 6) ştiind şi fiind încredinţaţi că Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El, toate le rânduieşte spre bine.

Naşterea Pruncului Iisus ne descreţeşte frunţile, ne luminează feţele cu zâmbetul bucuriei celei curate, oricât de grele ar fi necazurile şi încercările prin care trecem. Prin credinţă, noi auzim mereu glasul mângâietor al îngerului: „Nu vă temeţi, iată vă vestesc bucurie mare".

Dumnezeu să reverse peste noi toţi lumina feţii Sale şi să umple de veselie inimile noastre (Psal II, 7), să ne întoarcem acasă de la sfânta biserică, după cum spune colinda strămoşească „având fiecare bucurie mare; care bucurie şi aici să fie, de la tinereţe până la bătrâneţe".

„Declaraţia de la Betleem"

(Urmare din pag. 1)

meni!... Dumnezeu oferă oamenilor acest tratat unilateral prin această Cântare a îngerilor, care e primul mesaj al Cuvântului, primul cuvânt al Testamentului Celui Nou, care ne e dat pentru vecii vecilor, nouă tuturor, oamenilor şi popoarelor" (Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, „Cuvinte la zile mari", Sibiu 1989, pag. 70).

Costisitoarele poticniri ale celor aproape două mii de ani care s-au scurs de când mesajul acesta a răsunat în lume, dovedesc că Hristos aşteaptă încă, de la toţi mărturisitorii Lui, să-l transforme, cu ajutorul Duhului Său, în temelie a Împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ. El, Hristos-Domnul, a venit să oprească lacrimile şi nu să le descuie izvoarele, să dea viaţă şi nu s-o curme. Calea Lui e calea vieţii.

Dacă nici după atâta trecere de vreme omenirea nu şi-a redobândit echilibrul prevăzut şi pregătit, instituit şi potenţial susţinut de pacea eternă a Evangheliei, de vină nu-i nici Evanghelia şi nici Mântuitorul Hristos, ci oamenii care nu împlinesc voia Sa.

Prezenţa lui în timp, învăţăturile împărtăşite şi, în general, tot orizontul petrecerii necurmate — în chip euharistic — a Fiului lui Dumnezeu între noi, vădesc, la parametrii suficienţei, rostul de căpătâi şi rolul prioritar pe care pacea şi bunăvoirea între oameni le au în instituirea şi consolidarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ.

Într-o vreme şi într-o lume a declaraţiilor, a proclamaţiilor, a tratatelor şi a schimbărilor „mesajul de la Betleem" prin care se statorniceşte proslăvirea lui Dumnezeu şi se definesc relaţiile interumane, răsună ca un glas de colindă, ca o mărturisire, ca o destăinuire: adevărat credo profetic şi programatic.

A venit

EL
pentru aceasta
a venit
ca lumea
întinată
să treacă...
să se petreacă dincolo
de nor asfinţit...
veşnicia e de mine
cântă
chemătorul
urmând
Mielului pe pisc-desăvârşire!

Pentru desăvârşire

A venit la ai Săi
pentru
Ca aceştia să
soarbă
din Potir de Lumină...
Şi Cuvântul s-a
făcut
trup. Şi a „lăcuitu"
între
Noi pentru desăvârşire!

DAN BODEA

Mănăstirea Turnu

Se află pe malul stâng al Oltului, la 600 m de staţia CFR Turnu şi la 3 km nord de Mânăstirea Cozia. Este înconjurată de masive muntoase: Cozia spre N-E; la Vest — Muntele Basarab (pe dreapta Oltului); la Sud se află masivul în formă de turn cunoscut sub numele de „Turnul lui Teofil" unde în vechime ar fi fost un turn al oştilor romane şi de unde mânăstirea îşi trage numele — iniţial se numea „Mânăstirea de după Turn"; tot în partea de sud se află poiana Bivolari cu ruinele castrului roman Arutele şi ale termelor romane, iar din apele lacului de acumulare al hidrocentralei de la Turnu se iveşte vârful stâncii „Masa lui Traian"; la aproximativ 1 km spre sud, pe malul drept al Oltului, se află Mânăstirea Cozia Veche.

Începuturile Mânăstirii Turnu sunt consecinţa dezvoltării vieţii monahale de la Cozia. Mulţi călugări cozieni, dornici de a trăi în linişte, post şi rugăciune, s-au retras în zona Turnu unde au viejuit în chilii pe care şi le-au săpat singuri în stânca muntelui şi care pot fi văzute şi astăzi. Dintre aceştia, peste vremuri, au străbătut numele unor Daniil şi Mihail, ale Martei (mama celui dintâi episcop al Argeşului — Iosif) sau schimonahiei Xenia, mama Mitropolitului Varlaam.

În 1676, prin grija Mitropolitului Varlaam al Ţării Româneşti şi cu contribuţia lui jupân Ene Lipţcanul (negustor din Piteşti), a fost ridicată biserica cea mică, de zid, în locul uneia de lemn, în care sihaştrii oficiau serviciul religios şi care se ruinase. Pisania de la intrare ne spune că „s-au înălţat acest sfânt lăcaş întru cinstea şi lauda aducerii în biserică preasfintei şi preaslăvitei stăpânei noastre şi de Dumnezeu Născătoarei Maria, cu nevoinţa şi cu toată cheltuiala părintelui chir Varlaam, Mitropolitul Ţării Româneşti în zilele lui Duca Voievod, iulie 30 văleat 7184" (1676).

Bisericuţa de la Turnu este o copie a Coziei Vechi. Are formă dreptunghiulară, măsurând 9,50 m lungime, 3,60 m lăţime şi 5 m înălţime; grosimea zidului este de 0,80 m. În forma iniţială nu a avut turlă. Aceasta a fost adăugată în 1866 prin grija ieromonahului Agafton (fost călugăr la Cozia şi apoi stareţ la Turnu între anii 1867—1874). Interiorul are împărţirea clasică: pronaos, naos şi un mic altar (1,50 m) în care sfânta masă şi proscomidia sunt aşezate chiar în peretele de la Răsărit. Catapeteasma este din lemn, iar pictura în frescă. Pe locul destinat tabloului votiv sunt zugrăviţi Mitropolitul Varlaam şi Jupân Ene, ţinând amândoi biserica.

Între 1897—1901, prin strădania lui Gherasim Timuş, Episcop al Argeşului (1894—1901), care-şi fixase aici locuinţa de vară, s-au construit un nou corp de clădiri şi biserica mare cu hramul „Schimbarea la Faţă". Arhitectul şi pictorul noii biserici a fost polonezul Anton Lapinschi. Clădirea era de formă pătrată, având la parter chilii şi trapeza, iar la etaj biserica, cu o turlă mare în mijloc şi câte o turlă mai mică în cele patru colţuri. Pictura a fost executată pe pânze detaşate, aplicate ulterior pe perete. A fost sfinţită la 6 august 1901 în prezenţa lui Gherasim Timuş. Actualmente această clădire a fost refăcută, construindu-se la parter biserica ce păstrează pe coloanele din interior pânzele cu pictura originală. Se observă că nici această nouă clădire nu respectă stilul tradiţional.

În ziua de 8 februarie 1932 un incendiu distruge mânăstirea. Au scăpat de foc doar casa lui Gherasim Timuş şi chiliile de peste vale.

După ce, prin contribuţii benevole de la credincioşi din toată ţara s-au strâns fondurile necesare, în 1933 au început lucrările de refacere a mânăstirii. S-a tăiat stânca pentru lărgirea curţii, s-au construit noi chilii, s-au refăcut bucătăria şi trapeza. Bisericii mici i s-a tăiat o uşă în zidul de la altar, au fost refăcute tocurile ferestrelor (din piatră sculptată), uşile de la intrare, catapeteasma şi stranele sculptate în 1935 de C. Babic. S-a executat o nouă pictură de către D. Belizarie.

În 1934, pe vechile temelii, au fost zidite biserica mare, clopotniţa şi corpul de chilii, lucrările fiind terminate la 21 noiembrie 1935 când s-a târnosit biserica de către Episcopul Nichita Duma al Argeşului şi stareţul Calist Barbu.

Opera Episcopului Nichita a fost continuată de urmaşul său, Grigore Leu. Din iniţiativa acestuia şi sub supravegherea Arhimandritului Grigore Uricescu (stareţ), între 1938—1943 au fost construite chiliile cu etaj din curtea mânăstirii şi a fost mutată aici Şcoala de cântăreţi bisericeşti de la Argeş, care a funcţionat până în 1949.

Apărut ca urmare a dezvoltării vieţii monastice de la Cozia, schitul Turnu a fost închinat acestei mânăstiri, el devenind independent după secularizarea averilor mânăstireşti.

Astăzi, la 320 de ani de la înfiinţare, Mânăstirea Turnu se prezintă ca un puternic centru de spiritualitate românească, având o strălucire aparte în bogata salbă de monumente istorice şi bisericeşti ale Vâlcii.

Dr. George Mămularu

„Iar dacă s-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând:

Unde este regele Iudeilor, cel ce s-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui şi am venit să ne închinăm Lui.

Şi auzind, regele Irod s-a tulburat şi tot Ierusalimul împreună cu el.

Şi adunând pe toţi arhiereii şi cărturarii poporului, căuta să afle de la ei: Unde este să se nască Hristos?

Iar ei i-au zis: În Betleemul Iudeii, că aşa este scris de proorocul:

«Şi tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu eşti nicidecum cel mai mic dintre căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieşi Conducătorul care va paşte pe poporul meu Israel».

Atunci Irod chemând în ascuns pe magi, a aflat de la ei lămurit în ce vreme s-a arătat steaua.

Şi trimiţându-i la Betleem, le-a zis: Mergeţi şi cercetaţi cu de-amănuntul despre Prunc şi, dacă îl veţi afla, vestiţi-mi şi mie, ca, venind şi eu, să mă închin Lui.

Iar ei, ascultând pe rege, au plecat şi iată steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit şi a stat deasupra, unde era Pruncul.

Şi văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte.

Şi intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Lui, şi căzând la pământ, s-au închinat Lui; şi deschizând vistieriile lor, i-au adus Lui daruri: aur, tămâie şi smirnă.

Iar luând înştiinţare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în ţara lor".

(Matei 2, 1—12)

Unirea de la Alba - Iulia

(PECETEA HRISOAVELOR)

Unită Țara-n cuget și simțire,
Unită-n armonie și avânt
Și sub a limbii largă despletire,
Unită cu-adevărul de ne-nfrânt.

Unită cu lumina care bate
Pe frunți înzăpezite de Carpați
Și din vecia-i nimeni n-o va scoate,
Că prin Unirea-i, dușman, nu răzbați.

Cu-al cronicilor duh este unită,
Unită e cu sângele martir.
Își țese steaua ei, nebiruită,
Și-o-nvăluie-n văpăi de trandafir.

Torentele de energii unite,
O-nalță pe noi trepte de destin,
De cel din zilele prea vlăguite,
Aminte să ne-aducem mai puțin.

Hrisoavele cu-a lor pecete rară,
Împrumutând tărie-n legământ,
Unite sunt cu dragostea de țară
Și stirpea necălcatului cuvânt.

Unită cu a mării legănare
Și cu talazul holdelor în mai,
Unită cu UNIREA EI CEA MARE,
Cu inima pe care-n dar i-o dai!

OCTAV SARGEȚIU

Sfântul DANIIL SIHASTRUL

— 500 ani de la moarte —

Creștinismul nu-l putem concepe și fără un nucleu de asceți (monahi), care privind la Iisus Hristos Mântuitorul lumii, perfecțiunea Însăși, ce cu deșertare străină a luat chip omenesc, făcându-Se ascultător până la moarte, (Filipeni II, 7—8) trăind în sărăcie, (Luca IX, 58) și într-o desăvârșită morală, (Matei V, 48) și-au asumat sarcina de a fi imitatorii voluntari ai Domnului, premergători ai monahismului, a cărui organizare așa cum o cunoaștem astăzi, s-a cristalizat în sec. IV și V.

Nu putem crede că monahismul, așa de răspândit și de înfloritor în toată lumea creștină, tocmai în țara noastră, să nu fi fost părtași chiar de la început, când după romani și greci, suntem al treilea popor creștinat din Europa.

Teza veche a istoriografiei monahismului românesc, potrivit căreia, Sfântul Nicodim (26 decembrie) ctitorul Mânăstirii Vodița și Tismana din timpul lui Vladislav I (Vlaicu Vodă 1364—1377) a fost întemeietorul vieții călugărești în țara noastră, trebuie înțeleasă doar în sensul că el a fost un priceput organizator și îndrumător al ei, după izvodul și modelul bizantin athonit, de unde a venit, potrivit suflului duhovnicesc de isihasm, deoarece începuturile vieții monastice de la noi, se află încă din sec. al IV-lea. Căci Sfântul Vasile cel Mare (329—379) menționează pe vremea sa, existența călugărilor „sciți și audieni".

Pe întreg cuprinsul patriei noastre, de la Vodița la Perii Maramureșului; de la Mare în centrul și Nordul Moldovei, liniștea și frumusețea locurilor oferite cu dăruire de peisajul țării noastre, fac ca numărul așezărilor sihăstrești și monahale să fie impresionant.

În sec. XV—XVII, codrii din Munții Carpați „fosneau" de sihaștri, a căror viață de rugăciune și muncă a cunoscut o înflorire fără egal în Moldova. (Patericul românesc pag. 130). Cu toată silința lor de a rămâne anonimi, asemenea luminei ce nu se poate ascunde sub obroc, ci trebuie să lumineze celor din jur, (Matei V,16) tot așa și viața lor morală, vorba plină de bunătate și înțelepciune duhovnicească, semnele minunate de vindecări trupești și sufletești se resfrângeau în masa credincioșilor.

O făclie luminoasă a monahismului autohton, dintre numeroșii sihaștri, care s-au nevoit pe pământul patriei noastre, este Sfântul Daniil Sihastru, ales de Dumnezeu din sânul maicii sale, pentru viața îngerească a pustnicilor și din copilărie purtător de Hristos.

Prin continuă exersare a voturilor monahale la maximum, a devenit unul dintre cei mai mari pustnici, pe care l-a odrăslit pământul Moldovei, mare dascăl al pustiei, povățuitor al monahilor, iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus și un renumit duhovnic.

Din lectura celor care au studiat viața, faptele și minunile Sfântului, rezultă că marele sihastru s-a născut la începutul sec. XV, într-o familie de oameni săraci ce lucrau pe moșia Mă-

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon

CIOBACĂ TEOFILACT
Mânăstirea Putna

Hristos pe pământ, înălțați-vă!

Privind cu ochiul acestei vremi, nu se poate spune că Irod nu era un om modern în atitudini. Foarte hotărât, el uzează de orice mijloace pentru a-și atinge scopul, astfel încât, atunci când este cazul, nu ezită să declanșeze un adevărat măcel (o crimă împotriva umanității am spune astăzi) căreia îi cad victimă miile de prunci din Betleem.

Această crimă finală lămurește destul de bine și motivele pentru care s-a tulburat, când a aflat de la magi despre nașterea regelui Iudeilor, de ce a adunat cărturarii și arhiereii să cerceteze *unde* urma să se nască acesta și de ce a chemat în ascuns pe magi pentru a afla de la ei lămurit *în ce vreme* s-a arătat steaua, arătându-se interesat (în mod mincinos și prefăcut) de rezultatul cercetării lor cu de-amănuntul, pentru ca să vină (chipurile) să i se închine și el Celui născut. Toate la un loc par să indice faptul că Irod urmărea doar să nu-și piardă privilegiile puterii. Cât timp avea controlul asupra informațiilor referitoare la Prunc, probabil putea spera la vreun „aranjament"; în clipa în care a aflat că a fost amăgit de magi, singura soluție i s-o fi părut represiunea oarbă, care a fost cu atât mai extinsă, cu cât erau mai sărace indiciile pe care le deținea.

Modernitatea lui Irod nu rezidă doar în cele relatate și care se pot amesteca fără probleme printre multe alte știri și „dezvăluiri" de fapte și „dedesubturi" care abundă în presă și canalele de televiziune sau de radio actuale. Personajul Irod (sau „personalitatea" Irod, ca să respectăm sinonimia contemporană ce se impune adesea între „personalitate" și uneori jalnicul „personaj"), demn de a sta pe orice primă pagină de ziar, este modern mai ales prin echivocul atitudinii sale vis-a-vis de posibila origine divină a evenimentelor excepționale la care era martor.

E greu de spus cât va fi crezut (sau mai degrabă cât *nu* va fi crezut) Irod în Dumnezeu, dar, în mod cert, știa să se folosească de specialiștii vremii în „domeniile divine" — magi, cărturari și arhierei — și de cunoștințele (cele ale cărturarilor și ale arhiereilor) sau cercetările și descoperirile lor (cele ale magilor) pentru a-și atinge scopurile sale foarte *lumești*. Altfel spus, el folosește toate cele descoperite de Dumnezeu oamenilor doar ca niște simple „unelte" ale unui pragmatic („realist") *self made man*, adică ale unui om ce vrea să-și fie singur (atât de singur!) stăpân (oare?) pe soarta sa.

Sfânta Scriptură (Mt 2) a păstrat consemnat peste milenii eșecul său — pruncul Iisus a supraviețuit *planing*-ului violent contra pruncilor al puterii de atunci — la fel cum istoria de mai târziu a Bisericii a constituit o dovadă a eșecului tuturor imitatorilor lui Irod, al celor care s-au ridicat, fie violent, pe față, împotriva lui Dumnezeu, fie în ascuns, încercând să sape ca niște furi la temeliile învățăturii revelate.

„Modernitatea" lui Irod cel de acum două mii de ani mai demonstrează însă și cât de puțin „modernă", cât de puțin *nouă* cu adevărat și cât de *învechită* în privința celor rele este de fapt lumea ce se bate cu pumnul în piept în numele modernității, al „progresului" și al „noutății" care se trece, se ofilește de la o zi la alta.

Dar, dacă stingem toată zumzăiala mecanică și electrică a civilizației moderne și uităm pentru o clipă amăgirile (și chiar dezamăgirile) de tot felul ale acesteia, împreună cu copiii încă analfabeți și cu bătrânii depășiți de „evenimente", în pustietatea moartă și întunecată a lumii putem vedea cum Cel ce este noutatea cea netrecătoare, veșnică, *Hristos, Împăratul a toate și viața lumii, se naște.*

Pr. lect.

GRĂJDIAN VASILE

Viața morală a primilor creștini în lumina Actelor martirice

Din epoca persecutării Bisericii de către împărații romani, în primele patru veacuri ale erei creștine, ne-au rămas „Actele martirice", dovezi ale curajului mărturisirii credinței în Mântuitorul Iisus Hristos de către creștinii acelor vremuri, care au pus mai presus decât propria lor viață credința în Dumnezeu. Creștinii de atunci au împlinit cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor și Eu voi mărturisi pentru el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri" (Matei 10, 32).

Actele martirice redau suferințele, torturile și toate umilințele la care au fost supuși creștinii până ce s-au încununat cu cununa cea nevestejită a măririi. O parte dintre acestea sunt actele juridice oficiale sau procesele verbale de la judecata martirilor, pe care creștinii le obțineau (în copie) de la tribunalele romane. Ele cuprind procedura de judecată, interogatoriul și condamnarea martirilor. Alte acte cuprind relatările creștinilor care au fost martori oculari la procese precum și la execuții. În unele acte martirii au scris ei înșiși despre pătimirea lor până aproape de moarte, cum a fost cazul sfintei Perpetua. Actele martirice pe lângă valoarea lor istorică deosebită au și o mare valoare morală. Valoarea lor morală este evidențiată de tăria credinței și de atitudinea curajoasă a martirilor în fața morții. Aceștia împlinind cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos au renunțat la toate lucrurile lumești, la părinți, frați, surori, fii, fiice, case, averi, etc., arătându-și nemărginita lor dragoste față de Mântuitorul Iisus Hristos. Actele martirice au ca scop zidirea morală a credincioșilor fiind ziditoare de suflet, arătându-ne modul de a ne conduce în această viață după poruncile Mântuitorului. Iată de ce considerăm utilă o prezentare sumară a vieții morale a primilor creștini în lumina actelor martirice. Acest lucru se impune cu atât mai mult cu cât una din acuzațiile grave aduse creștinilor în perioada persecuțiilor se referea tocmai la viața lor morală. Prejudecățile și ura păgânilor se manifestau în invectivele lor la adresa vieții morale a creștinilor. Aceștia erau acuzați adesea de imoralitate. Pe seama creștinilor erau puse tot felul de zvonuri cum că ucid copii la cultul lor și se hrănesc cu sângele și carnea lor, că se dedau la desfrâu, comit chiar incesturi și crime secrete și că săvârșesc alte fapte rele. Toate aceste calomnii erau răspândite cu scopul de a-i compromite pe creștini în fața societății și a-i considera inutili și periculoși pentru societate, conspiratori, trădători, răufăcători, dușmani publici, periculoși din punct de vedere al ordinei morale și de stat. Realitatea era însă cu totul alta și ne transpare cu limpezime din actele martirice.

Frumusețea morală a martirilor se desprinde în primul rând din atitudinea pe care au avut-o în fața morții. Aceștia au suferit cu răbdare chinurile la care au fost supuși și au primit cu bucurie moartea pentru credința lor în Hristos. Astfel Sfântul Policarp în fața proconsulului care căuta să-l convingă să se lepede de Hristos răspunde: „De optzeci și șase de ani Îi slujesc și nici un rău nu mi-a făcut. Cum pot să blestem pe Împăratul meu, Cel ce m-a mântuit?"[1] Creștinii de la Lyon au răbdat cu bărbăție strigăte, răni, târâri pe jos, jafuri, aruncări cu pietre, închisori, fiind alungați din băi și din piețe și din orice loc. Cu toate acestea însă bucuria muceniciei, nădejdea celor făgăduite, dragostea lor de Hristos și Duhul Tatălui îi ușurau în chinuri, încât mergeau la moarte veseli, fețele lor fiind pline de slavă și de multă bucurie. De aceeași tărie sufletească a dat dovadă și Sfântul Ciprian episcopul Cartaginei care după ce s-a închinat Domnului s-a dezbrăcat de haina dalmată și și-a așteptat cu mult curaj călăul. Sfinții Carp și Papil au refuzat să jertfească idolilor fiind puși la grele chinuri dovedind o răbdare mai presus de închipuire, după care au fost pironiți pe stâlp și arși de vii.

Una dintre cele mai frumoase și luminoase figuri din perioada persecuțiilor Bisericii este Sfânta Perpetua care pe tot parcursul martiriului ei a fost stăpânită de o credință puternică în Mântuitorul Iisus Hristos, în sufletul ei dându-se o puternică luptă între dorința ei de a deveni martiră și dragostea de mamă pentru copilul ei. Pătimirile ei au fost istorisite de ea însăși până în ziua martiriului ei și emoționează până azi generații întregi de credincioși fiind unul din cele mai frumoase și prețioase acte martirice.

Profilul moral al primilor creștini este evidențiat foarte bine și de Martiriul Sfântului Apollonius. Demnă de toată admirația este replica pe care Apollonius o dă proconsulului Perenis când acesta l-a întrebat dacă moare din plăcere: „Trăiesc într-adevăr cu plăcere netemându-mă de moarte din dragoste de viață".[2] Tot din martiriul Sfântului Apollonius desprindem virtuțile morale cu care căutau să-și împodobească viața creștinii de atunci. Sfântul Apollonius mărturisește că: „El (Iisus Hristos) ne-a învățat să ne reținem mânia, să ne înfrânăm pofta, să ne săpânim plăcerile, să alungăm tristețea, să fim prietenoși, să facem să sporească iubirea, să îndepărtăm lauda deșartă, să nu căutăm răzbunarea față de cei ce ne fac nedreptăți, să disprețuim osândirea la moarte dată prin judecată, nu pentru nedreptatea făcută, ci pentru a suferi fiind nedreptățiți; pe lângă aceasta (ne-a învățat) să ne supunem legii date de El, să cinstim pe împărat; să adorăm numai pe Dumnezeul Cel nemuritor, să credem că sufletul este nemuritor, să fim convinși că există o judecată după moarte, să sperăm în răsplătirea ostenelilor virtuții după înviere, care va fi dată de Dumnezeu celor ce au viețuit cu evlavie".[3]

Din Actele martirice desprindem și chipul evlaviosului preot Pioniu care era un bărbat cult, bun cunoscător al Vechiului și Noului Testament. Din textul actului cunoaștem sentimentele și atitudinea păgânilor din timpul Sfântului Policarp. Autoritățile romane și populația păgână doreau acum reîntoarcerea preotului Pioniu și a celorlalți martiri la credința greco-romană, decât osândirea lor la moarte. Mulți păgâni îl rugau zicând: „Crede nouă Pioniu, că noi te iubim și pentru multe ești vrednic să trăiești, mai ales pentru curăția și bunătatea ta".[4] Vedem de aici că păgânii înșiși recunosc un puternic ferment de viață morală în rândul creștinilor. Curăția și bunătatea preotului Pioniu erau evidente și pentru păgâni. Preotul Pioniu nu s-a lăsat convins nici de rugămințile păgânilor nici de îndemnul proconsulului ci și-a încununat viața lui cea nepătată și plină de virtuți cu cununa muceniciei mergând pe poarta cea strâmtă la lumina cea puternică și mare.

Pentru credința sa în Hristos a suferit martiriul și Sfântul Irineu, tânărul episcop de Sirmium. El a refuzat să tămâieze statuile împăraților Dioclețian și Galeriu și să jertfească zeilor. De aceea a fost supus la grele chinuri și torturi de către guvernatorul Probus, așteptându-se apostazia lui. Văzându-i chinurile atât părinții cât și soția cu copiii încercau să-l înduplece să jertfească zeilor. Sfântul Irineu nu s-a lăsat biruit de rugămințile lor zicând: „Este o învățătură a Domnului meu Iisus Hristos care spune: cel ce iubește pe tată și pe mamă, ori pe soție sau pe fii sau pe frați mai mult decât

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Ion Alexandru Mizgan

1 **Acte martirice.** Studiu introductiv, traducere, note și comentarii de Pr. prof. Ioan Rămureanu, București, 1982, p. 30.
2 **Ibidem**, p. 97.
3 **Ibidem.**
4 **Ibidem**, p. 142.

Ne vin în casă iar colindătorii

De dincolo de pragurile iernii
Vin aripi de copii să-nalțe zorii,
Cu gânduri calde și urări aprinse,
Ne vin în casă iar colindătorii.

Ei par icoane rupte din altare
Ce merg din casă-n casă să vestească
Adevărata datină creștină
Pe-ndurerata vatră românească.

Ei vin să ne aducă glas de îngeri,
Să ne ureze an bogat și pace,
Ei vin să umple azi cu bucurie
Și rotunjimea meselor sărace.

Vin glasuri din adâncuri de legendă,
Cu iarna purității lumii toată,
Ne vin în casă iar colindătorii
Primiți-i dar cu inima curată!

GHEORGHE ȘORA

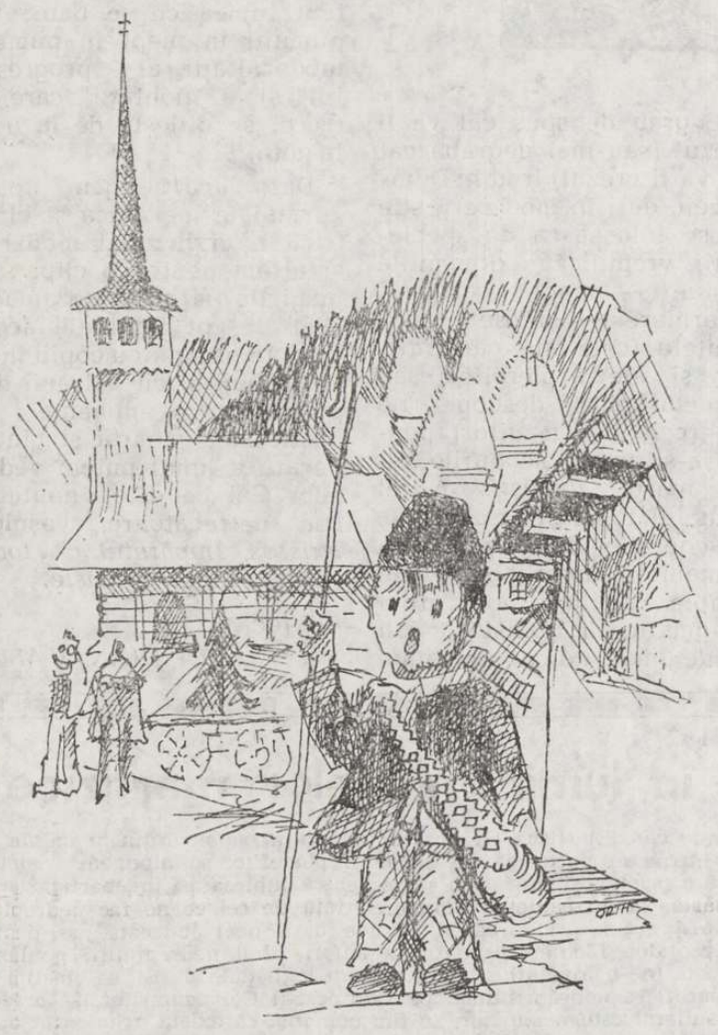

Viața morală a primilor creștini în lumina Actelor martirice

(Urmare din pag. a 3-a)

e Mine nu este vrednic de Mine. Copiii mei au același Dumnezeu e care-l am și eu care poate să-i mântuie".[5]

La fel și ceilalți martiri a căror pătimire ni s-a păstrat în actele martrice precum Pr. Montanus și soția sa Maxima, Dasius, Sava otul, Euplus, Alexandru romanul, Sfinții 40 de mucenici din Sebastia etc., s-au remarcat prin aceeași viețuire neprihănită punând redința în Dumnezeu și trăirea după poruncile Lui mai presus decât propria lor viață.

Viața morală a primilor creștini este reflectată în actele martice și în cuvintele de apărare rostite de creștini împotriva falselor cuzații puse pe seama lor. Astfel fericita Blandina mărturisește: Sunt creștină și nimic rău nu se săvârșește de noi".[6] La acuza care i se aducea creștinilor că ar ucide copii și i-ar mânca în cadrul cultului o femeie cu numele Vivliada a răspuns: „Cum ar mânca astfel de oameni copii, ei cărora nu le este îngăduit să mănânce nici sânge de animal necuvântător?"[7] Martirul Atalus când a fost pus pe scaunul de fier înroșit și a început să se răspândească miros de carne friptă a zis către mulțime: „Iată ce înseamnă să mănânci oameni, ceea ce faceți voi. Noi nici nu mâncăm oameni și nici nu facem ceva rău".[8]

Desăvârșirea la care au ajuns martirii reiese și din rugăciunile de mulțumire adresate lui Dumnezeu pentru faptul că au fost învredniciți să pătimească pentru El. Sfântul Carp se ruga astfel: „Binecuvântat ești Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, că m-ai învrednicit și pe mine de această părticică (a patimilor Tale)".[9] Diaconul Euplus se ruga mereu: „Mulțumesc lui Hristos Dumnezeu".[10]

La aceste minunate pilde de viețuire creștinească constatăm în Actele martirice că existau și unii creștini care nu și-au înțeles pe deplin noua lor viață în care au intrat prin primirea Tainei Sfântului Botez. În fața amenințărilor autorităților romane și a torturilor la care au fost supuși, unii au cedat lepădându-se de Hristos cum a fost cazul unor creștini de la Lyon sau a episcopului Euctimon în timpul împăratului Deciu.[11] De asemenea din Martiriul soldatului Dasius vedem că unii creștini duceau o viață nedemnă de noua lor calitate de creștini: „Căci în ziua calendelor lui ianuarie, oamenii șuratici urmând obiceiul păgânilor, deși se numesc creștini, merg a pompă măreață, schimbându-și firea lor și se îmbracă în chipul înfățișarea diavolului. Îmbrăcați în piei de capră, schimbându-și înfățișarea, ei leapădă chipul cel bun în care s-au renăscut din Taina Botezului) și reiau chipul cel rău în care s-au născut. fel, ei care au mărturisit la Botez că se leapădă de diavolul și de năgirile lui, se întorc iarăși la el prin faptele cele rele și rușinose.[12] Asemenea cazuri au fost însă cu totul izolate și nu umcu nimic chipul și frumusețea duhovnicească a martirilor. As- când viața morală a creștinilor este asaltată de tot felul de spite, pilda vieții lor rămâne un imbold de a le urma credința și viața.

5 **Ibidem**, p. 220.
6 **Ibidem**, p. 64.
7 **Ibidem**, p. 65.
8 **Ibidem**, p. 69.
9 **Ibidem**, p. 168.
10 **Ibidem**, p. 238.
11 **Ibidem**, p. 149.
12 **Ibidem**, p. 249.

Sf. DANIIL SIHASTRU

(Urmare din pag. a 3-a)

năstirii Bogdana din Rădăuți, ctitoria lui Bogdan Vodă (1359—1365). Din Sfântul Botez s-a numit Dumitru. La vârsta de 10 ani a intrat în obștea din Rădăuți ca novice. După 6 ani de ascultare și învățătură temeinică, a fost tuns monah, primind numele de David. Dorul de pustie era prea puternic să-l mai țină în târgul din Rădăuți și cu binecuvântarea egumenului, se retrage la Schitul Sântul Laurențiu din comuna Vicovu de Sus ca ucenic al Sfântului Ierarh Leontie de Rădăuți. Dar nici aici nu va sta mult și se va retrage pe cursul pâ âului Veteul din Putna într-o chilie din piatră, care se vede și astăzi.

După sfințirea Mânăstirii Putna, 147[illegible], se retrage la Voronet sub stânca Șoimului, unde îl va primi pe Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, pentru sfat și binecuvântare. Ajuns la vârsta de 80 ani, va scobori la Mână tirea Voronet, unde va conduce destinele ei, până și-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Dumnezeu în anul 1496 (Patericul românesc, pag. 132 și 137), luna decembrie, ziua 14.

Pentru vrednicia cu care s-a distins în viața sa, ca povățuitor pe calea mântuirii altora și exemplul nevoințelor sale pentru numeroșii săi ucenici și fii duhovnicești, de la cel mai umil credincios și până la voievod, a fost înmormântat în pridvorul bisericii Mânăstirii Voronet. Tradiția spune că a luat parte și Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, la înmormântarea dis'insului părinte duhovnicesc și a poruncit să se pună o lespede din piatră pe mormântul său cu inscripția: „Acest mormânt este al părintelui nostru David, ca schimnic Daniil". Simplitatea și anonimatul în care a strălucit în viața aceasta, nu a îngăduit mai multe date.

Venerabilul cuvios este zugrăvit cu aureolă în 1547 pe peretele de Sud al biser'cii Mânăstirii Voronet, în stânga ușii de la intrare, ca un om bătrân, cu barbă lungă și albă, în veșminte de sihastru, în mâna stângă are un toiag, iar în cea dreaptă ține un sul de pergament cu o inscripție slavonă: „Veniți fraților de mă ascultați. Învățavă-voi frica Domnului, cine este omul..."

În ședința din 20—21 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a canonizat, în când și oficial în rândul Sfinților, pe marele sihastru moldav, ceea ce poporul nostru îl considera încă din viața sa, aprinzând lumânări și rugându-se cu multă evlavie și cinstea cuvenită la mormântul său, până astăzi. S-a rânduit ca zi de pomenire data de 18 decembrie. S-a compus slujbă după tipicul bisericesc, canoane, acatist și rugăciuni.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Daniil Sihastru, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.

Iisus, copilule ceresc

Eram copil când pentru prima oară
Am auzit, Iisus, de Tine
Și de aș trăi chiar zece vieți,
Eu n-o să pot uita
Acea unică seară.

Când mama deschizând o carte veche
A început din ea să ne citească
Povestea unui Prunc venit din lumea cea cerească,
Cu ochi senini, fața bălaie,
Născut în peșteră pe paie.

Eu stam cu mâinile împreunate
În semn de rugăciune,
Simțeam c-asist la o minune
Și mă-ntrebam:
— „Cum poate-n lume să încapă
Atâta nedreptate?

Cum un Copil așa de mic și scump ca Tine
Să doarmă-n iesle lângă vite
Când sunt atâtea case încălzite;
Să fie oare toate camerele-n noaptea asta pline?"

Am tresărit când mama ne spunea de îngerași,
Mi se părea că îi aud cântând afară
Și am sărit din pat
Să-i văd... dar prea târziu căci au zburat,
Iar eu m-am reîntors la mama
Cu leneși pași.

Târziu, am adormit... și Te-am visat, Iisuse,
mic ca mine,
Tu rătăceai în noapte printre fulgii mari de nea,
Eu Ți-am deschis odaia mea
Și Te-am poftit să intri să Te-așezi la masă,
Spunându-Ți că e loc destul și pâine pentru Tine
La noi în casă.

Tu mi-ai zâmbit atât de dulce-n prag
Și mi-ai răspuns că nu vrei patul,
Nici masa, nici odaia mea,
Ci, dac-aș vrea să nu mai fii pribeag,
Să-Ți dau, Iisuse, inima.

Eu n-am știut atunci ce vrei să spui
Și mă sileam ca să-nțeleg
Cum ai putea să-ncapi, în ea întreg?
Iar visu-acesta nu l-am spus, Iisuse, nimănui.

Azi, Pruncule, eu Te-nțeleg prea bine,
Dar inima îmi e prădată
De tot ce-avea frumos, odată
Și demnă nu mai e de Tine.

Dar intră-n camerele-i reci
Și umple-le de-a Ta lumină,
Uitării dând trecuta-i vină,
În ea rămâi, Iisus, pe veci.

ȘTEFAN IOAN
Student teolog anul II,
Facultatea de Teologie Alba Iulia

„Iar cine va sminti pe unul dintr-aceștia mici..." (Mt. 18, 6)

Sfârșitul de secol și de mileniu de care ne apropiem ne confruntă cu fenomene și situații care, fără să fim aplecați spre presimțiri apocaliptice, ne constrâng totuși să ne întrebăm dacă nu cumva suntem foarte aproape de sorocul final al judecății.

Există războaie și neînțelegeri în multe părți ale lumii, sunt molime și boli despre care nu s-a auzit până acum vorbindu-se, foametea face ravagii pe întinse zone geografice, dragostea și bunăvoirea între oameni au slăbit, sporind în schimb agresivitatea și crima, imoralitatea se propagă în valuri, îmbrăcând felurite aspecte.

Cu siguranță că și până în vremea noastră au existat în lume multe sminteli și păcate, dar acum toate acestea parcă se manifestă cu o mai mare intensitate.

Nu sunt scutite de atingerea gravă a răului nici ființele cele mai inocente și mai vulnerabile de pe pământ, care sunt copiii. Răul latent al societății cunoaște, în epoca noastră o virulență atât de mare încât a ajuns să-i afecteze, în modul cel mai grav și pe copii, lezându-le deopotrivă sănătatea trupească și sufletească. Abuzurile sexuale săvârșite asupra lor au ajuns să genereze neliniște și indignare peste tot în lume. Se vorbește de milioane de copii, din diferite țări, care sunt exploatați sexual, în scopuri comerciale (Vezi „La Documentation Catholique", nr. 2147/3 nov. 1996, p. 924—927). Inși corupți folosesc banul spre a atenta la inocența și sfințenia sufletului copiilor. Se mai adaugă astfel la marea și incurabila suferință pe care le-o generează copiilor, boli nespus de grave, precum sida și întinarea și profanarea lor trupească și sufletească prin patimile și poftirile josnice ale adulților.

Reacțiile de compasiune față de făpturile nevinovate și lipsite de apărare și de condamnare a agresorilor lor corupți, care apar peste tot în lume, dau speranța că în adâncurile ființei umane se află înrădăcinat totuși, sentimentul firesc și profund uman și creștin al responsabilității.

Copiii nu trebuie și nu pot fi manipulați, ci trebuie să fie ocrotiți și respectați. Potrivit revelației biblice ei sunt darul lui Dumnezeu pentru familie. Mântuitorul i-a înconjurat cu negrăita Sa iubire dumnezeiască și i-a oferit ca model de urmat, pentru puritatea lor sufletească.

Scriind aceste rânduri n-am voit doar să fim în ton cu cei care prin presă au luat atitudine față de acest păcat, ci să ne exprimăm tristețea, că și aproape de noi, în orașele noastre, se petrec astfel de orori, când copiii, mai ales cei abandonați, așa numiții copii ai străzii, au ajuns să fie marfă de tranzacție pentru inși declasați moral. Mafia și-a întins și la noi tentacolele și în acest domeniu al vârstei purității și naivității.

Schimbarea pe care o așteptăm să se producă în societatea românească este necesar să se facă resimțită cât mai urgent posibil și cu prioritate pe plan moral, în viața oamenilor, a familiilor noastre, în acele zone ale existenței umane, în care răul poate provoca distorsiuni ireparabile.

Copilul, care prin slăbiciunea vârstei sale, pretinde protecția adulților, atunci când i se oferă în schimb opresiunea, îmbracă chipul Mielului nevinovat care „spre junghiere s-a adus". El nu rezistă cruzimii și agresivității. Este făptură firavă și neajutorată. Trebuie ocrotit și educat.

Praznicul Crăciunului să constituie prilej de a reflecta mai mult la responsabilitățile noastre individuale și instituționale și mai ales de a și întreprinde măsuri pentru îndreptarea unor stări de lucruri, care îi privesc pe copii, și care sunt mai mult decât urgente.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Portretul lui Mircea cel Bătrân de la Cozia

MOTTO:
„Este el, cum îl arată sabia lui și armura, Cavaler de ai credinței..."
Grigore Alexandrescu

În decursul celor 32 de ani ai domniei sale (23 septembrie 1386 — 31 ianuarie 1418), Mircea cel Bătrân s-a impus ca o personalitate marcantă a istoriei poporului nostru, numeroasele sale înfăptuiri în plan politic, economic, social și, nu în ultimul rând, cultural, fiind chezășia păstrării, peste veacuri, a amintirii sale.

Numele, chipul și faptele domnitorului răzbat până la noi din legende, hrisoave, cronici și „icoane".

În ceea ce privește chipul zugrăvit al voievodului, el apare într-o serie de biserici, ctitorii ale sale sau ale urmașilor săi (direcți sau indirecți). Amintim în acest sens imaginile păstrate în biserica mare, în biserica bolniței și în paraclisul de miază-noapte (al lui Ioan de Hurez) din complexul mânăstiresc de la Cozia, în biserica Mânăstirii Cotmeana, în biserica Mânăstirii Brădet și în biserica lui Neagoe Basarab de la Curtea de Argeș.

La Cozia, în naosul bisericii mari, pe jumătatea sudică a peretelui vestic, se află tabloul votiv, zugrăvit în forma inițială între 1300—1391 (odată cu pictarea întregii biserici) și refăcut (așa cum se vede astăzi) de Pr da Zugravul și fiii săi Ianache, Sima și Mihai, între 1704—1705, când Mânăstirea Cozia a fost supusă unui amplu proces de restaurare din inițiativa Brâncovenilor și Cantacuzinilor. Pictura a fost curățată și restaurată între 1983—1986, redobândindu-și astfel strălucirea și prospețimea de odinioară.

Pe un fond albastru închis presărat cu numeroase stele, reprezentând bolta înstelată, sunt zugrăvite chipurile lui Mircea cel Bătrân și fiului său Mihail care oferă biserica Sfintei Fecioare Maria.

De statură mijlocie, voievodul are un chip blând, cu trăsături fine, cu ochi mari, albaștri, cu privire pătrunzătoare, împodobit cu mustăți lăsate în jos și de o barbă ce pare să semene cu a lui Iisus; părul, castaniu, este lăsat să cadă în plete. Pe cap poartă o coroană princiară, înaltă, cu trei ramuri ascuțite, împodobite cu fleuroni de crin și pietre prețioase; coroana este neînchisă, element care, potrivit tradiției bizantine, arată că purtătorul este un stăpânitor neatârnat, dar care nu are demnitatea de împărat.

Trupul domnitorului este înveșmântat într-o tunică strânsă pe talie („surcotă" sau „pourpoint") și mulată pe trup, astfel încât marginea inferioară, tivită cu fir de aur, ajunge la jumătatea coapselor; pe fondul roșu închis al surcotei se văd „cercurele negre împestrite cu albastru" (N. Iorga); ea are mâneci colante încheiate cu năsturași; la jumătatea brațului, precum și la încheietura mâinii, benzi de fir aurit brodează galoane bizantine, așanumite „clavi aurei".

Mâinile, fine, cu degete prelungi, susțin chivotul bisericii (văzută din profil), mâna dreaptă fiind ușor arcuită, parcă într-un gest de gingașă mângâiere a unui obiect de mare preț.

Șoldurile sunt încinse cu o centură cavalerească, închisă la mijloc cu o pafta împodobită cu pietre scumpe, la dreapta căreia este agățată spada.

Costumul este întregit de niște pantaloni strâmți, „chaussé" — e, de modă occidentală. Pe ambii genunchi este brodată, cu fir aurit, acvila bicefală având ambele capete încoronate și între ele un fleuron de crin. (Acest motiv heraldic poate fi văzut și la ancadramentul exterior al ferestrei care luminează tabloul votiv. În tradiția bizantină dreptul de a purta acest însemn îl avea cel mai înalt demnitar în stat-despotul. Analizând acest amănunt, D. Onciul leagă prezența, la Cozia, a acestei „embleme a despotatului" de stăpânirea, de către Mircea cel Bătrân, a Dobrogei. Profesorul Răzvan Theodorescu susține această idee, argumentând cu paralelismul existent între desfășurarea unor evenimente din viața domnitorului — cucerirea Dobrogei — și evoluția lucrărilor pe șantierul Mânăstirii Cozia, astfel fiind posibilă și justificată includerea acestui însemn printre elementele decorative).

Peste „surcotă" voievodul are o mantie bizantină, roșie, brodată cu aur, încheiată, pe umărul drept, cu o agrafă.

În picioare Mircea poartă papuci ascuțiți, de fir aurit.

În stânga domnitorului se află fiul său Mihail, care a luptat cu turcii alături de tatăl său, fiindu-i și asociat la domnie. De statură mai mică, având un chip blând, cu trăsături fine, Mihail susține cu mâna stângă chivotul bisericii, în timp ce mâna dreaptă este ridicată până aproape de inimă. Pe cap poartă o coroană asemănătoare cu a tatălui său, dar mai puțin înaltă, simbolizând rangul ducal pe care-l avea.

Costumul lui Mihail este asemănător cu al tatălui său, dar se cuvine să semnalăm și câteva deosebiri: mantia, albastră și tivită cu fir aurit, este închisă la gât cu o agrafă; de centura care-i încinge șoldurile nu atârnă spada; pe „chaussé"-e, în dreptul genunchilor, nu apare acvila bicefală.

În partea dreaptă a tabloului votiv, pe un tron împărătesc aurit, este înfățișată Sfânta Fecioară Maria. Îmbrăcată în straie simple, având mâna dreaptă întinsă către cele două personaje voievodale cărora le dă binecuvântarea, Ea îl ține în brațe pe copilul Iisus, îmbrăcat în alb, al cărui chip este luminat de un zâmbet.

În dreptul fiecărui portret apare câte o inscripție cu caractere slavone care permite identificarea personajului.

Astăzi, la peste șase veacuri de la pictarea sa, tabloul votiv din naosul Coziei, prin elementele sale constitutive, se prezintă ca un valoros document istoric și operă de artă, mărturie a măreției acelor vremi de fapte strălucite".

Dr. GEORGE MĂMULARU

ACATISTUL:
imn de bucurie şi biruinţă

Cu voia şi ajutorul lui Dumnezeu, Arhiepiscopia Sibiului dă la lumină, pentru folosul preoţilor şi al credincioşilor, o nouă ediţie a Acatistierului.

Cuvântul acatist **vine din limba greacă (akathistos) şi se traduce prin: (a se asculta) stând în picioare. Se pare că cel dintâi** Acatist **a fost închinat Maicii Domnului, în imnografia bizantină. În** Dicţionarul de Teologie Ortodoxă **(Bucureşti, 1981) profesorul preot dr. Ion Bria scrie:** „Acatistul acesta are forma unui poem compus din 24 icoase şi condace, fiecare icos fiind urmat de o litanie alcătuită din 12 stihuri (după descrierea din Apocalipsă, cap. 12) care se încheie cu invocaţia: „Bucură-te Mireasă, pururea fecioară". Imnul acesta are la bază condacele compuse de Roman Melodul (491—560), diacon la Beirut şi apoi la Constantinopol, şi este atribuit patriarhului Sergiu (610—638)". **Până acum toate Acatistele păstrează forma cea mai veche, adică sunt alcătuite din 12 icoase şi 13 condace, unele urmate şi de câteva rugăciuni.**

Astăzi, în tradiţia ortodoxă, există acatiste închinate Mântuitorului, Maicii Domnului, Sfintei Treimi, Bunei Vestiri, Sfintei Cruci şi altor sărbători împărăteşti, dar şi unor sfinţi mari din istoria creştinismului, ca şi unor sfinţi locali.

Acest Acatistier **românesc, era firesc să cuprindă atât acatistele închinate sărbătorilor întregii ortodoxii, cât şi pe cele închinate unor personalităţi ortodoxe româneşti, sfinţi canonizaţi, născuţi pe pământul nostru, sau născuţi în alte locuri, dar veneraţi în chip deosebit de evlavia românească. În această ultimă categorie intră — firesc — mai ales sfinţii ale căror sfinte moaşte se află întregi în ţara noastră.**

Din prima categorie a sfinţilor români, în Acatistierul de faţă se află (în ordine): Acatistul Sfântului Ioan de la Partoş, Acatistul Sfinţilor mărturisitori Visarion şi Sofronie şi al Mucenicului Oprea, Acatistul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Acatistul Sfinţilor Ierarhi Iorest şi Sava şi Acatistul Sfântului Ioan Valahul.

Din a doua categorie, a sfinţilor ale căror moaşte se află în România, dar s-au născut în afara hotarelor noastre şi au pătimit acolo, volumul cuprinde: Acatistul Cuvioasei Maicii noastre Parascheva **(moaştele în catedrala de la Iaşi)** Acatistul Părintelui nostru Dimitrie cel Nou din Basarabi **(moaştele în catedrala patriarhală din Bucureşti),** Acatistul Părintelui nostru Grigorie Decapolitul **(moaştele la mânăstirea Bistriţa din Oltenia),** Acatistul Sfintei Mucenite Filotea **(moaştele în catedrala din Curtea de Argeş),** (Acatistul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava **(moaştele în catedrala din Suceava). Părţi din moaşte de sfinţi se află în multe alte locuri, biserici şi mânăstiri din România.**

Volumul acesta conţine şi Acatistul Sfântului Nicodim cel Sfinţit care, deşi sârb a ctitorit pe pământ românesc mânăstirile Vodiţa, Tismana, Prislop şi, poate, şi Mânăstirea Neamţu din Moldova.

E de la sine înţeles că multe acatiste nu au încăput în acest volum. Editorii au încercat să le selecţioneze pe cele tradiţionale şi pe cele mai iubite de evlavioşii credincioşi ortodocşi români. De altfel tradiţia Acatistelor **e prezentă numai în ortodoxie. Poate că, dacă am tipări acum o nouă ediţie, cu aprobările de rigoare am introduce şi Acatistul Sfântului Constantin Brâncoveanu, şi Acatistul Sfântului Gherman din Dacia Pontică, şi** Acatistul Sfântului Dimitrie **(din Basarabi), acesta din urmă importantă operă duhovnicească, teologică şi literară a părintelui Daniil Tudor de la Rarău (scriitorul Sandu Tudor), martir mort în închisoarea de la Aiud. Acest** Acatist **a apărut în două ediţii înainte de stăpânirea comunistă de la noi.**

Tot din opera Părintelui Daniil Tudor ar mai trebui introdus într-un Acatistier **românesc şi** Acatistul Rugului Aprins, **publicat deja la Madrid, în Grecia la Tesalonic, cu o prezentare de P. S. episcop Teofan Sinaitul şi la Sibiu.**

Acatistul Rugului Aprins **este o operă isihastă, cum observă şi unul din membrii grupului** „Rugul Aprins" **de la mânăstirea Antim din Bucureşti, arhim. Roman Braga, editorul versiunii româneşti tipărite la Madrid.**

„Acatistele — **scrie părintele Roman** — sunt forme de poezie imnografică cu teme fixe. **Fiecare Acatist este un poem** cu 24 de cânturi, fiecare cânt dezvoltând o temă din Noul Testament".

Părintele Daniil Tudor a mai scris şi un Acatist al Sfântului Ioan Teologul.

Un Imn Acatist al Născătoarei de Dumnezeu, **în câteva variante, a circulat miltiplicat în România, ilegal, înainte de a capăta forma finală de** Acatist al Rugului Aprins, **despre care am văzut că a fost tipărit mai apoi, pentru prima oară, în străinătate. O formă — poate prima — dactilografiată a acestui** Acatist **se află şi în dosarele rămase de la Părintele Daniil şi păstrate la Mânăstirea Antim din Bucureşti.**

Două Acatiste de mare frumuseţe, a publicat Valeriu Anania (I. P. S arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului): FILE DE ACATIST, **ed. a III-a, (Cluj, 1996), dedicate Sf. Cuv. Ioan Valahul (sec. XVII) şi Sfântului episcop Avva Calinic de la Cernica.** Sunt intitulate „versuri", şi sunt, dar frumuseţea poetică nu le împiedică să fie şi imne liturgice. **Dimpotrivă! Ştiu că acatiste a compus şi părintele Cleopa, vestitul duhovnic de la Mânăstirea Sihăstria.**

Acatistele sunt imne, poeme. Totdeauna, sau aproape întotdeauna, sunt scrise în versuri. Se citesc, dar cel mai adesea se melodiază ca şi psalmii. Ritmul cetaniei creează un ritm spiritual interior care mângâie sufletul. Dacă la început ele se citeau şi se ascultau în picioare, cu timpul, antrenând o evlavie profundă, credincioşii s-au obişnuit să le asculte în genunchi. Uneori şi preoţii cititori în biserică se aşează în genunchi. Tot aşa fac şi credincioşii care le citesc acasă.

Trebuie să remarcăm în chip deosebit acest lucru. Ca şi Psalmii, ca şi întreaga Sfântă Scriptură, Acatistele **se pot citi oriunde:** în biserică şi acasă. **Şi se pot citi de către oricine. Nu sunt slujbe sau rugăciuni rezervate preoţilor. Ele sunt forme de exprimare cultică a laicilor, în Ortodoxie — acatistele mai ales — care lipsesc în celelalte confesiuni creştine. Ba mai mult: ele pot fi „săvârşite" în aceeaşi măsură de bărbaţi, de femei şi de copii. Acest lucru ar fi bine să-l ştie unii protestanţi care ignoră acest aspect „liturgic" din ortodoxie, şi discută mult şi inutil despre o ortodoxie masculinizată şi redusă la celebrări liturgice solemne şi atât. Astfel de păreri au redus în ultima vreme posibilităţile dialogului ecumenic din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor. Dar să sperăm că vor veni şi timpuri mai bune în ecumenism, şi nu prea târziu.**

*

Trebuie să mai remarcăm un lucru. Dacă Psalmii sunt îndeosebi rugăciuni de pocăinţă, lamentaţii, declaraţii dramatice de nemernicie şi păcătoşenie, alternanţe între binecuvântarea Domnului celui mare în toate şi acte de smerenie ale omului mic **întru toate, treceri de la laude adresate lui Dumnezeu cu implorări de iertare.**

Acatistele **sunt imne de bucurie, de exaltare, de fior, de biruinţă totală. Toate acatistele cântă** bucuria **biruinţei duhovniceşti asupra diavolului, asupra păcatului, asupra duşmanilor credinţei. Sfinţii capătă calificative care aproape epuizează puterea de metaforizare a minţii omeneşti.**

Acatistele cântă şi laudă. Ele îndeamnă mereu la bucurie: Bucură-te! **De zeci, de sute de ori:** Bucură-te! **Ele aduc în sufletele adesea necăjite strâmtorate, biruite de griji ale ascultătorilor şi cititorilor, un popas de bucurie. Sunt antrenate cuvintele şi sentimentele care aduc certitudinea biruinţei finale a binelui şi a bucuriei.**

Acatistele sunt în acelaşi timp şi istorie: **Istoria vieţii biruitorilor. Istoria sfinţilor. Istoria modelelor.**

Un Acatist e o istorie. Conţine întotdeauna elementele unei biografii.

Oameni ca noi au biruit. S-au sfinţit. Şi noi am putea. Ei sunt dovada că şi noi am putea. Îndemnul Scripturii e adresat tuturor: Fiţi sfinţi!

Deci sfinţenia e la îndemâna tuturor. Şi chiar când nu ne putem realiza noi, şi cântăm biruinţa altora, a sfinţilor, recunoaştem că şi noi ne-am dori-o. Recunoaştem că o preţuim.

Şi cerem şi pentru noi rugăciunile biruitorilor răului, rugăciunile Sfinţilor.

Toţi sfinţii, rugaţi-vă pentru noi păcătoşii!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

„Fii ai celui Preaînalt"

Cu aceste cuvinte îi desemnează Mântuitorul Iisus Hristos în Evanghelia de la Matei, cap. 5, vers. 46, pe cei care lucrând cu rică şi cu cutremur la mântuirea şi desăvârşirea lor morală dobândesc asemănarea cu Dumnezeu în har şi viaţa cea veşnică.

Noi oamenii suntem creaturi ale lui Dumnezeu, făpturi ale dragostei şi iubirii Sale manifestate pe deplin în fiinţa noastră umană.

Expresia acesteia este arătată în marele dar pe care ni l-a hărăzit încă de la creaţie Părintele Ceresc şi anume acela de a ne fi creat după „chipul Său": Fiinţă cuvântătoare, liberă, cu suflet nemuritor.

Dar în acelaşi timp a pus în noi şi un scop înalt ce urmează a fi realizat de fiecare făptură umană şi anume acela de a ajunge la asemănarea cu El. Adică să putem ajunge printr-o luptă personală şi permanentă, prin folosirea bună a libertăţii cu care El ne-a înzestrat şi prin conlucrarea cu harul divin, la desăvârşire, aşa încât să putem să ne asemănăm cu Dumnezeu Părintele nostru.

După căderea în păcat a protopărinţilor noştri, când omul a pierdut darurile cu care a fost înzestrat de Dumnezeu, omenirea a fost redusă la starea ei iniţială prin întruparea şi jertfa răscumpărătoare a Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

El, Hristos ne-a ridicat din adâncul păcatului, a vindecat firea noastră cea slăbită de păcat, ne-a deschis porţile Împărăţiei Cerurilor **şi în acelaşi timp ne-a chemat pe noi la calea desăvârşirii, făcându-ne** să devenim fii ai lui Dumnezeu.

Ne-a îndemnat pe toţi să devenim „fii ai acelui Preaînalt". Cum oare şi prin ce mijloace tot El — Hristos — ne-a arătat acest lucru.

Drumul către desăvârşirea morală ne este prezentat de către Mântuitorul ca un urcuş. În vârful lui nu poate ajunge nimeni dintr-o dată. Aşa cum păsările învaţă să zboare începând de la mică înălţime, apoi până în înaltul cerului, tot aşa şi desăvârşirea începe de jos şi urcă încet, încet până la culmile cele mai înalte ale ei care este sfinţenia.

Viaţa fiecărui creştin este un urcuş duhovnicesc la care este chemat tot cel însemnat cu numele lui Hristos prin taina Sf. Botez.

Scările acestui urcuş nu sunt altele decât poruncile lui Dumnezeu pe care trebuie să le ţinem cu sfinţenie.

Mântuitorul Hristos ne prezintă trei etape ale acestei scări duhovniceşti.

Prima etapă este: **dreptatea.**

„Precum voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi la fel" (Matei 7,12).

Cuvinte nemuritoare, regula de aur a Legii celei noi!

În Vechiul Testament această poruncă era expusă negativ (Tobit. 4, 15), în Noul Testament însă Mântuitorul o formulează pozitiv, precum pozitivă trebuie să fie şi poziţia noastră ca şi creştini în viaţa de zi cu zi.

— Vrem ca alţii să ne respecte? Trebuie şi noi să-i respectăm;

— Vrem ca aproapele nostru să nu ne nedreptăţească?

Şi noi trebuie să nu-i nedreptăţim pe alţii!

— Vrem să ne vorbească lumea cu sinceritate, să ne spună mereu adevărul. Acelaşi lucru trebuie să-l facem şi noi.

— Vrem ca alţii să fie de cuvânt în promisiunile pe care ni le fac, cinstiţi şi drepţi? Cinstiţi şi drepţi trebuie să fim şi noi.

A doua treaptă pe care ne-o indică Mântuitorul Hristos în urcuşul nostru spre desăvârşire este **toleranţa şi dragostea.**

Dragostea trebuie să-i cuprindă chiar şi pe vrăjmaşii noştri. Chiar şi pe cei care ne vorbesc de rău, ne nedreptăţesc şi ne asupresc.

„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri" (Matei 5, 44).

Aici stă marea virtute a creştinismului, dar şi marea deosebire dintre acesta şi oricare altă religie sau idee filozofică. Creştinul trebuie

să fie un om al dragostei, al dragostei fără hotare şi fără margini. O dragoste care poate ajunge până la jertfa de sine pentru binele şi folosul aproapelui. Dar ca să ajungem aici trebuie să avem o inimă îngăduitoare, pentru că fără îngăduinţă, dragoste curată şi adevărată nu există.

Această dragoste n-o avem doar ca şi o „poruncă nouă" (Ioan 13,34) ci o avem întruchipată în persoana divino-umană a lui Hristos c întrupat, cel care ne-a iubit pe noi dându-se la moarte, „şi încă moart **pe Cruce" (Fil, 2, 8), vrând ca „toţi oamenii să se mântuiască** (1 Tim. 2,4).

El i-a iubit pe toţi, şi pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi, şi dragoste Sa fără de margini a dovedit-o pe Cruce când i-a iertat pe cei ca l-au răstignit şi l-au batjocorit.

Şi în sfârşit a treia treaptă în dobândirea desăvârşirii ne-o indic **tot Mântuitorul: mila şi îndurarea.**

„Fiţi deci milostivi, precum şi Tatăl vostru cel din Cer milost **este".**

Dragostea noastră trebuie dovedită în faptele milei trupeşti şi s fleteşti după porunca Mântuitorului. Inima noastră trebuie să fie pl de compasiune şi de spirit de ajutor faţă de toţi cei aflaţi în nev şi suferinţe.

„Acel lucru cu care putem să fim egali cu Dumnezeu — învaţă Ioan Gură de Aur — este mila şi compasiunea, şi continuă: n-a sp Mântuitorul „dacă veţi posti veţi fi asemenea Părintelui vostru", n n-a spus „dacă vă nevoiţi în feciorie", nici „dacă vă rugaţi v fi asemenea Părintelui Ceresc". Dar a spus doar atât: „Fiţi deci m lostivi".

Trăim astăzi într-o lume care într-o goană nebună după cele ma riale l-a uitat pe Dumnezeu, a uitat de cele spirituale şi se îndrea spre un haos sufletesc.

Tehnologia a ajuns la culmi nebănuite, în vreme ce noi oame ne-am înrăit mai mult, lipsindu-ne dragostea, credinţa şi compasiun faţă de aproapele.

Am ajuns în Lună, moral însă am decăzut mult. Iubirea de si egoismul, lipsa de credinţă, de sinceritate ne-a omorât orice u de dragoste şi de sensibilitate faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni.

Ce trebuie să facem deci?

O nouă şi corectă orientare. Să descoperim temelia trainică a unei vieţi spirituale care este Hristos. Să ne înţelegem rostul existenţei noastre pe acest pământ.

Să dovedim mai multă dragoste faţă de toţi oamenii, mai multă căldură sufletească în rugăciune şi mai ales multă credinţă în Dumnezeu.

Făcând aşa vom dobândi viaţă fericită şi îmbelşugată şi aici şi vom moşteni împărăţia Cerurilor şi vom deveni după Cuvântul Mântuitorului **„Fii ai celui Preaînalt" (Matei 5, 46).**

Arhid. VISARION BĂLŢAT

ASTRA — stindard al unirii românilor

Dezideratul unităţii naţionale, al unificării politice, reprezintă principala raţiune de a fi a ASTREI gândită de urzitorii acesteia Ioan Puşcariu, Andrei Şaguna, Timotei Cipariu, George Barit etc., însuşită şi promovată de toţi conducătorii şi exponenţii ei.

Aşa cum Timotei Cipariu, la adunarea de constituire, i-a prescris lapidar rostul cel mai de seamă, de a fi „reazem al naţionalităţii române", ASTRA, şi-a făcut din promovarea idealului naţional o menire de prim ordin, care a călăuzit-o în toate iniţiativele, acţiunile şi realizările sale, ea devenind, cu adevărat, un „centru al unirii românilor".

În condiţiile adâncirii asupririi naţionale ale abuzurilor şi îngrădirilor de tot felul, ASTRA, împlinându-şi menirea de „înaintătoare a culturii poporului român", a constituit, ca şi Academia mai târziu, o ripostă dată dualismului. Şcoală de educaţie naţională ASTRA, reprezentând un veritabil parlament politic al Transilvaniei, cum s-a apreciat cu îndreptăţire, sublinia categoric, la începutul secolului, drept unică alternativă: „e un interes capital să ne unim cu toţii", cerinţă din care Octavian Goga decantează, la 1908, misiunea cea mai acută a epocii: „întărirea noastră în sens naţional".

Produs firesc al evoluţiei istorice — aşa cum îl caracteriza Andrei Bârseanu — „idealul năzuinţelor noastre de un lung şir de ani", moştenit cu pietate, „împotriva tuturor piedicilor firesti sau meşteşugite", este însuşit şi aşezat la temelia tuturor întreprinderilor ASTREI şi ale revistei *Transilvania*, având drept finalitate: *„unitatea culturală şi trezirea conştiinţei româneşti în mase"*. În acest fel, ASTRA şi-a asumat, nu fără numeroase riscuri şi sacrificii, o fundamentală îndatorire misionară: „să semene conştiinţa unităţii noastre naţionale şi culturale", pe care a îndeplinit-o cu un devotament patriotic exemplar.

Toate convingerile, toate străduaniile şi toate împlinirile sale aveau menirea să pregătească şi să apropie realizarea idealului nobil: „cel mai mare bine, ce am fi putut dori: *Unirea politică a neamului nostru*". Situînd la baza imensei sale opere de propăşire naţională acest ideal, precum şi prin consecvenţa slujirii lui, ASTRA a devenit întruchiparea însăşi a ideii de unitate, simbolizarea acestui ideal; ea era „expresiunea unităţii noastre naţionale", după cum o caracteriza I. Puşcariu.

Ţelul unificării politice a călăuzit şi a însufleţit toate preocupările şi întreaga activitate a ASTREI, dominând toate înfăptuirile din domeniul social, cultural şi naţional; sub imperiul lui ele dobândesc o omogenă şi solidă motivaţie şi un elan nebănuit. Subordonate unui singur deal, aşa cum sublinia Al. Ciura, apreciind începutul de secol, toate înfăptuirile însemnau, în final, tot atâţia paşi înainte „spre *cealaltă* unire, care se deslueşea acum tot mai clar în mintile oamenilor", prin care „s-a înfăptuit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluţie năzuinţelor noastre politice".

Ca şi Academia, ASTRA a fost exponentul şi militantul cel mai de seamă, pe plan cultural şi naţional politic al năzuinţelor poporului român privind realizarea unităţii sale statale.

Prin secţiunile sale, prin lupta tenace pentru unitatea limbii ca premisă şi factor al unificării politice, prin activitatea despărţămintelor şi cercurilor, împreună celelalte iniţiative şi înfăptuiri: cursurile de alfabetizare, conferinţele şi prelegerile poporale, stipendii şi premii, expoziţii şi muzee, încununate de inaugurarea *Muzeului Asociaţiunii*, în 1905; colecţii de cărţi, broşuri, calendare, „Biblioteca poporală" (1891), „Biblioteca tineretului", Şcoala civilă de fete, Biblioteca „Astra" (1861), prima bibliotecă publică din Transilvania, monumentala lucrare *Enciclopedia română*, în trei tomuri, publicaţiile periodice: *Transilvania*, *Analele Asociaţiunii*, *Ţara noastră*, *Revista industrială*, în sfârşit prin adunările generale — adevărate congrese naţionale, care au fortificat credinţa în triumful idealului naţional, mobilizând pe toţi românii sub stindardul acestuia — idealul unirii tuturor românilor într-un stat naţional unitar a fost promovat cu chibzuinţă şi tenacitate, cu credinţă şi devotament, constituind piatra unghiulară a întregii existenţe şi meniri a ASTREI, ţelul suprem al tuturor străduaniilor şi realizărilor sale, călăuzind lupta românilor de pretutindeni pentru înfăptuirea lui.

Acest merit esenţial şi definitor al ASTREI îi conturează rolul şi contribuţia sa la împlinirea marilor imperative ale istoriei naţionale, îi sporesc şi îi consacră definitiv însemnătatea în viaţa poporului român, în conştiinţa posterităţii. Lupta pentru înfăptuirea idealului naţional, pentru făurirea statului naţional unitar român a reprezentat virtutea supremă a ASTREI, „aceasta alcătuieşte — cum arăta Ioan Lupaş, vorbind despre Şaguna — însuşirea ei de căpetenie şi cea mai scumpă".

VICTOR V. GRECU

Un apostol al zilelor noastre

Am avut fericitul prilej să vizitez Parohia Valea Plopului din judeţul Prahova. Cuvintele pot să exprime cu greu uimirea ce-am trăit-o cu acel prilej. Voi relata doar cele văzute şi auzite, lăsând pe confratele cititor să cântărească să judece.

Parohia este formată din satele Valea Plopului şi Valea Screcii. Puţine sate am văzut atât de sărace ca cele două! În Valea Screcii este o aventură să te duci cu automobilul. Pe ulicioara din centru abia ai loc să te strecori. Satul are vreo 60 de familii. Casele sunt mici, cu una sau două camere, construite din lemne sau chirpici. Gardurile de stobori (pari împletiţi cu nuiele) sunt un decor obişnuit. În mijlocul cătunului a început să se contureze o bisericuţă. Zidirea a ajuns la acoperiş. În acea sărăcie materială am găsit o bogăţie spirituală nemaiîntâlnită. Acolo am găsit familie care ţinea în grijire 12 copii între 3—5 ani. Fuseseră salvaţi de la avort, preluaţi din azile. Alte familii aveau 3—4 asemenea copii. Erau printre ei şi români, şi ţigani, şi rudari, şi arabi. În satul acela este un adevărat act de eroism să mergi pe ploaie sau pe timp de iarnă! Am trecut un deal greu accesibil, pe râpe şi prin pădure şi am ajuns în Valea Polpului. Aici părea că starea materială a locuitorilor este puţin mai bună decât a celor din Valea Screcii. În mijlocul satului se înalţa o biserică măreaţă. O adevărată catedrală cu şapte turle. Fusese construită înainte de 1989, numai în timpul nopţii. Satul fiind în plan de demolare, nu se dăduse autorizaţie de construcţie. Fără documentaţie, fără aprobări, oamenii aceia construiseră noaptea şi aşteptaseră mila lui Dumnezeu. După '89

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Sfântul Ierarh NICOLAE

Una dintre personalitățile cele mai cunoscute, mai iubite și mai venerate ale creștinătății este fără îndoială S. Nicolae pe care Biserica Creștină îl serbează în fiecare an la 6 decembrie.

Este un sfânt atât de popular încât nu există creștin care să nu cunoască, dacă nu în întregime viața lui, măcar câteva crâmpeie din ea. Nu există apoi biserică sau casă de creștin în care să nu fie pusă la loc de cinste icoana Ierarhului Nicolae.

Sf. Nicolae a trăit în secolul III al erei creștine și s-a născut în localitatea Patara din Asia-Mică, dintr-o familie de creștini evlavioși și cu bunăstare materială.

A rămas orfan de mic copil fiind crescut de un unchi al său, moștenind în același timp întreaga avere a părinților săi.

Fire blândă, dedicată rugăciunii și faptelor bune, tânărul Nicolae, însuflețit de gânduri nobile și de compasiune față de cei săraci, și-a împărțit toată averea orfanilor, văduvelor, săracilor și familiilor nevoiașe.

Mânat de dorul sfințeniei a făcut o călătorie la Ierusalim, unde a cercetat și s-a închinat sfintelor locuri unde a trăit și a pătimit Mântuitorul Iisus Hristos. Întors din această călătorie, a fost hirotonit preot în Patara, locul său de naștere. La câtva timp, după ce a murit episcopul din Mira Lichiei, — o localitate apropiată de Patara, — insuflați de Duhul Sfânt, întreg clerul și poporul din Mira, într-un glas, l-au ales ca arhiepiscop pe Nicolae.

A păstorit vreme îndelungată cu blândețe și pricepere, făcându-și din ajutorarea săracilor și a celor din nevoi un adevărat scop al vieții.

A făcut numeroase minuni, între altele a ajutat pe trei fete sărace, pe care tatăl lor voia să le îndemne la păcat, din cauza sărăciei lor, dându-le bani din belșug, a slobozit pe trei tineri ostași care erau condamnați pe nedrept la moarte, a scăpat de la naufragiu o corabie ce era gata să se scufunde — motiv pentru care a fost ales patron al marinarilor — și multe alte fapte minunate consemnate în viața sa, scrisă de unul dintre contemporanii săi. Pentru toate acestea Biserica i-a acordat Sf. Nicolae titlul de „taumaturgos" adică „făcător de minuni".

A luat parte și la Sinodul I ecumenic de la Niceea din anul 325, când a fost condamnată erezia lui Arie, cel care nega divinitatea Mântuitorului.

Actele sinodale ne spun că Sf. Nicolae a luat parte activ la lucrările sinodului, iar într-una din zile la auzirea blasfemiilor proferate de Arie l-a mustrat public, și i-a dat acestuia o palmă. Tradiția spune, că Sf. Nicolae a fost închis de arieni, i s-au luat însemnele episcopale iar noaptea în temniță au apărut Mântuitorul Hristos și Maica Domnului care i-au redat Sf. Nicolae Evanghelia și Omoforul, în semn de repunere a sa în treapta arhieriei. Acest lucru este imortalizat pe toate icoanele care-l reprezintă pe Sf. Nicolae.

A trecut la cele veșnice, încărcat de ani și de bunătăți sufletești la 6 dec., anul 330, fiind trecut apoi, în scurt timp în rândul bineplăcuților lui Dumnezeu.

Sf. sale moaște s-au păstrat în Mira Lichiei, iar în anul 1087, au fost luate de cruciați și duse în orașul Bari din Italia, unde se păstrează până astăzi în Bazilica San Nicolo.

Troparul Sfântului evidențiază toate calitățile sufletești ale ierarhului Nicolae: „îndreptător credinței și chip blândețelor, învățător înfrânării te-ai arătat pe tine, turmei tale, adevărul lucrurilor pentru aceasta ai câștigat cu smerenia cele înalte, cu sărăcia cele legate, părinte ierarhe Nicolae".

A rămas peste veacuri ca o icoană vie a sfințeniei, a blândeții și a milosteniei.

A rămas, Sf. Ier. Nicolae, și pentru noi un model vrednic de urmat și de întruchipat în urcușul nostru **duhovnicesc către zările împărăției lui Dumnezeu.**

Numele de Nicolae provine din lb. greacă și înseamnă „biruitor de popoare". Fiecare creștin trebuie să fie un biruitor asupra patimilor și a păcatelor și un purtător al cununii biruinței.

Să ne fie tuturor, Sf. Nicolae un cald mijlocitor în rugăciuni către Dumnezeu și un ocrotitor al vieții noastre de zi cu zi întru dobândirea mântuirii.

Arhid. VISARION BĂLȚAT

ION CREANGĂ — „HOMER AL NOSTRU"

Memorialistul George Panu în ale sale **Amintiri de la „Junimea"** din Iași relatează răspunsul lui I. Creangă la întrebarea **„cum se face că le ții (poveștile) așa bine minte"**, acesta ar fi răspuns:

„— Apoi cum să nu le știu pe de rost, dacă de la cinci ani, (...) în fiecare seară aproape, am auzit de sute de ori poveștile pe care vi le povestesc și eu".

„Simplu, naiv, curgător, în aparență de un firesc la îndemâna oricui, Ion Creangă întrunește toate darurile și frumusețile acumulate în povestirile poporului, roade a nenumărați povestitori anonimi în nesfârșite timpuri". (L. Rebreanu).

Identificate și în folclorul altor popoare, **poveștile** lui I. Creangă surprind prin originalitate.

Felul în care poporul întruchipează artistic un motiv folcloric, fie autohton, fie dobândit din circulația folclorică, îl face viabil. În circulația motivelor esențială rămâne întruchiparea artistică dobândită într-un anumit context național și nu existența unui motiv în folclorul mai multor popoare.

Originalitatea poveștilor, așadar, nu constă în materie, conținut, și nici în prototipuri, căci motivul e universal și general; descrierea, povestirea lui, forma artistică în care e îmbrăcat (de povestitor) îi conferă valoare și caracter specific. Astfel: datorită mijloacelor specifice de realizare și expresiei, poveștile se individualizează într-un anumit fel propriu, așa încât originalitatea nu constă în fondul lor, în conținut, căci — sublinia M. Eminescu — **„deși populară românească, (...) se află și la alte popoare, la cel german bunăoară", ci „ceea ce e original, e modul de a le spune, e acel grai românesc cu care se îmbracă ele, sunt modificațiunile locale, po-**

(Continuare în pag. a 7-a)

GRAȚIAN JUCAN

Sf. Muceniță FILOFTEIA de la Argeș

În cadendarul sfințeniei creștine, la 7 decembrie este pomenită Sfânta Muceniță Filofteia, ale cărei moaște se găsesc de șapte veacuri la Curtea de Argeș. După anumite știri privitoare la viața ei, aflăm că s-a născut pe la începutul veacului al XIII-lea în orașul Târnovo, care pe atunci era capitala „imperiului româno-bulgar", întemeiat și condus o vreme de frații Petru și Asan, români de neam. I s-a dat din botez numele „Filofteia", care în grecește înseamnă „iubitoarea de Dumnezeu", lucru pe care îl va dovedi cu fapta în cursul prea scurtei sale vieți pământești. Se spune că și mama viitoarei sfinte era romancă de neam, din sudul Dunării și o femeie foarte evlavioasă. De la ea a deprins prunca Filofteia, dragostea de Dumnezeu și de aproapele, faptele de milostenie, rugăciunile și postul și alte virtuți care trebuie să împodobească sufletul unui adevărat creștin. Fiind copilă încă, Dumnezeu a chemat la sine pe vrednica sa mamă, rămânând astfel orfană. Cu încredere în Dumnezeu, a rămas în casa părintească, respectând toate cele ce învățase de la mama ei, trăind mai mult pentru Hristos și pentru cei aflați în suferință.

Dar după o vreme, tatăl ei s-a recăsătorit, luându-și o femeie cu o viață cu totul diferită de cea a primei soții. Era firesc atunci ca această femeie să n-o iubească pe Filofteia, obișnuită cu rugăciunea, cu postul și cu mila față de aproapele. Drept aceea, s-a pornit cu multă ură, împotriva acesteia, mai ales când mergea la biserică sau când se ruga și făcea fapte de milostenie. În același timp, căuta să întărâte și pe tatăl blândei copile împotriva ei. Dar toate vorbele de ocară, bătăile și muncile la care o puneau tatăl și mai ales mama ei vitregă, n-au putut s-o abată de la virtuțile care îi împodobeau sufletul, mai ales de la faptele milosteniei. În inima ei se întipăriseră cuvintele Mântuitorului: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui (Mat., 5, 7), dar mai ales cuvintele pe care le va spune El la dreapta judecată: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu și moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și Mi-ați dat să beau, străin am fost și M-ați primit, gol am fost și M-ați îmbrăcat, bolnav am fost și M-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine". (Mat. 25, 34—36). Între altele, de multe ori când ducea mâncare tatălui ei la câmp, o parte din ea o dădea unor oameni săraci. Într-una din zile, pe când avea 12 ani, a urmărit-o ca să vadă ce face cu mâncarea pe care trebuia să i-o aducă la câmp. Încredințându-se că o împărțea celor lipsiți, s-a înfuriat atât de tare, încât a scos securea pe care o purta la brâu și a aruncat-o asupra fetei. A rănit-o grav la un picior, încât după puțină vreme și-a dat sufletul în mâna Ziditorului a toată făptura.

Nevrednicul tată, înspăimântat de uciderea propriei sale copile, a încercat să-i ridice trupul spre a-l înmormânta. Dar Dumnezeu a îngreuiat în așa fel cinstitul ei trup, încât nici tatăl ucigaș, nici alți oameni n-au putut să-l ridice. Îngrozit, a alergat la arhiepiscopul cetății Târnovo, istorisindu-i toate cele întâmplate. Acesta, împreună cu mai marii cetății, cu preoți, călugări și mulțime de credincioși, s-au îndreptat spre locul în care se afla trupul neînsuflețit al tinerei Filofteia. Toți s-au încredințat că erau în fața unei minuni dumnezeiești. Ierarhii și preoții, aflați acolo, au săvârșit slujba prohodirii ei, după care au încercat să-i ridice cinstitul trup spre a-l duce în catedrala arhiepiscopală din Târnovo. Nici de data aceasta, cinstitul ei trup n-a putut fi ridicat. Au înțeles că Filofteia putea fi socotită acum ca o adevărată muceniță a lui Hristos și că ea însăși nu voia să fie dusă în cetatea Târnovo. Sinaxarul ei arată că sfințiții slujitori au început să spună numele unor orașe, biserici și mânăstiri din dreapta și din stânga Dunării, spre a vedea dacă nu se ușurează trupul sfintei, la rostirea vreunuia din ele. Când s-a rostit numele orașului Curtea de Argeș, deodată trupul s-a ușurat și a putut să fie ridicat. A fost înștiințat de îndată domnitorul român de la Argeș de dorința sfintei Filofteia, ca cinstitul ei trup să fie adus în țara sa. A fost întâmpinat la Dunăre de domnitor, ierarhi, preoți, călugări și credincioși, cu rugăciuni, cântări duhovnicești, lumânări și tămâie. Sicriul cu trupul ei a fost dus apoi la Curtea de Argeș.

Adevărul este că moaștele ei au rămas la Târnovo și au fost aduse în Țara Românească numai după anul 1393, când țaratul bulgar de la Târnovo a fost ocupat de turci. Se pare că de aici au fost duse pentru scurt timp la Vidin, probabil până în 1396. Pentru a nu fi profanate, au fost oferite domnitorului Mircea cel Bătrân (1386—1418), care le-a așezat în biserica Sfântul Nicolae (domnească) din Curtea de Argeș, pe atunci catedrală mitropolitană, ctitoria domnitorilor Basarab I Întemeietorul și Nicolae Alexandru, fiul său.

Moaștele Sfintei au rămas acolo până în 1893, când — datorită stării de degradare în care a ajuns biserica — au fost mutate în bisericile Sf. Gheorghe, apoi la Adormirea Maicii Domnului — Olar din aceeași localitate. În timpul primului război mondial, când o bună parte a țării era ocupată de trupe străine — au fost duse în paraclisul mânăstirii Antim din București. După încheierea războiului, au fost readuse la Curtea de Argeș, dar de data aceasta în măreața biserică ctitorită de Neagoe Vodă Basarab. Din 1949 au fost mutate în paraclisul din incinta acestei biserici, unde se găsesc și azi.

În felul acesta, Sfânta Filofteia a devenit o adevărată ocrotitoare a Țării Românești. Moaștele ei sunt venerate atât de credincioșii din partea locului, cât și de alți creștini, din alte zone ale țării, dar și din afara hotarelor țării, care își îndreaptă pașii spre prima capitală a Țării Românești. În mai multe rânduri s-au făcut procesiuni în țară cu sfintele ei moaște, mai ales în vreme de secetă. De la aducerea moaștelor sale în țară și până azi, în numeroase biserici s-au zugrăvit, fie chipul ei, fie scene din viața ei (ca în bisericile Dobroteasa și Sf. Gheorghe din București, Sf. Filofteia și Sf. Vineri din Ploiești, Adormirea Maicii Domnului din Mizil și altele). Icoane cu chipul său împodobesc casele credincioșilor. Unii părinți dau numele Filofteia fiicelor lor la botez, iar unele credincioase care iau îngerescul chip al călugăriei de asemenea poartă acest nume.

Pomenirea ei cu laudă se face în fiecare an în ziua de 7 decembrie. A fost aleasă această zi ca dată de prăznuire, îndată după ziua Sfântului Nicolae, întrucât moaștele ei au stat secole în șir în biserica domnească din Curtea de Argeș, care are hramul Sf. Nicolae, deci la 6 decembrie. „Viața" Sfintei Filofteia este trecută în Mineiul pe decembrie și în Viețile de sfinți pe această lună, tipărite la noi în țară, iar însemnările de călătorie ale unor străini care au trecut prin Curtea de Argeș menționează prezența moaștelor ei în acest oraș, precum și cinstirea de care se bucurau din partea credincioșilor români.

La 28 februarie 1950, Sf. Sinod al Bisericii noastre a hotărât generalizarea cultului unor sfinți ale căror moaște se găsesc în țara noastră, între care și Sfânta Filofteia de la Argeș. Slujba specială închinată acestei generalizări a avut loc în octombrie 1955, la Curtea de Argeș, în prezența patriarhului Justinian Marina și a numeroși ierarhi români și străini, invitați acolo, precum și a numeroși clerici și credincioși.

Să cinstim și noi prin cântări duhovnicești pe această sfântă ocrotitoare a Țării Românești, zicând: „Lăudăm nevoințele tale, Filoftee fecioară, cinstim patimile, mărim îndelungă-răbdarea ta, fericim sfântul tău sfârșit, cântăm bărbăția ta cea neînvinsă ce s-a arătat în trupul tău cel tinerel și crud; și privind toate ostenelile vieții tale care te-au preamărit pe pământ și în cer, unde acum locuiești, te rugăm fă pomenire și de noi cei ce alergăm la racla sfintelor tale moaște, ca izbăvindu-ne de toată nevoia și împărăției cerurilor făcându-ne părtași, să te lăudăm pe tine, grăind unele ca acestea:

Bucură-te, cea din ceruri dăruită românilor;
Bucură-te, că acum locuiești la înălțime;
Bucură-te, că stai veșnic între cetele mărite;
Bucură-te, că prin tine Domnul milă ne trimite;
Bucură-te, că ți ascultă rugile pentru tot omul;
Bucură-te, că ești nouă ajutor întru primejdii;
Bucură-te, că pe tine te avem stâlp al nădejdii;
Bucură-te, Filoftee, fecioară prealăudată!

(Din Acatistul Sfintei Filofteia, icosul 12).

Pr. prof. dr. MIRCEA PĂCURARIU

Un apostol al zilelor noastre

(Urmare din pag. a 5-a)

terminaseră construcția bisericii, o pictaseră și o împodobiseră cu toate cele necesare. Aș putea spune că prin dimensiuni, curățenie și podoabe, biserica din Valea Plopului ar putea concura cu succes cu o catedrală episcopală. În vecinătatea bisericii era casa parohială. Avea formă de dreptunghi, cu două nivele. La etaj ar fi trebuit să fie locuința preotului. Azi locuiau acolo 7—8 fete între 18—21 ani și lucrau croitorie. Ele fuseseră alungate de la ...felinat când împliniseră vârsta ...uită. Parohia le preluase, le ...misese la cursuri și învățaseră ...oitorie și acum lucrau. La par... era o cantină și o sală de ...se, unde puteau lua masa cca. ... persoane. La hramul bisericii ... cei prezenți la slujbă ser...au masa acolo. În timpul ...ului, de câte 3—4 ori toți co...i satului, împreună cu cei cca. ... aflați în îngrijire, serveau ma... acolo. Din 1990 până în pre... Parohia Valea Plopului sal... de la pieire peste 400 de ...i. În apropierea bisericii, în ...ronul unei case era atelierul ... tâmplărie al bisericii. Aici fu...ră adunați meseriași din zonă ...uși la treabă. Făceau tâmplă... pentru biserici și mânăstiri, ...tură, strane, catapetesme, ...ostase, jețuri, candele, cruci, ... un cuvânt ce era necesar. ... rezultați din valorificarea ...uselor de tâmplărie și croi... erau folosiți pentru între...ea copiilor aflați în îngriji... În fiecare lună parohia plă...âte 60 000 lei pentru fiecare ...ținut în îngrijire familiilor ...tive. Oamenii înțelegeau ... un act de mucenicie, dar ...e materiale erau reale și ...i de aceea parohia interve... acest sprijin, deloc negli... care ajuta familiile în ...să-și procure strictul nece...ntru hrana și întreținerea ...or. Am mers în mai multe ...Peste tot era curățenie e...ră, pereții împodobiți cu ... candele aprinse, cărți re... pe masă, într-un cuvânt, ...e adevărați creștini. La ... dealului care despărțea ...uă sate era o bucată de ...le vreo 13 hectare. Pe a... parohia intenționa s-o cum...o împartă în parcele și să ...iască acolo niște căsuțe ... fetele orfane aflate în îngrijirea parohiei. Ajunseseră la vârsta măritișului, dar pe ele nu le lua nimeni, fiindcă nu aveau zestre. Parohia încerca să le ofere acest minimum de proprietate. Am mers și la locuința preotului, un apartament în Vălenii de Munte, la câțiva zeci de kilometri de parohie. Când am pășit pragul, instinctiv, m-am închinat.

Holul era blindat de icoane. În camera mai mare erau pereții împodobiți de bibliotecă. De la podea până la tavan, cu excepția golurilor de la ușă și fereastră, erau cărți. În mijloc era o masă și câteva scaune. În camera următoare pereții erau iarăși blindați cu cărți, dar acolo mai erau grămezi de cărți și pe podea. În mijloc era o masă, un scaun, iar pe masă trona un computer. Acolo studia părintele, culegea și pregătea de tipar cărțile. Acolo se făceau apoi pachete cu cărți, care erau trimise în țară la cititori și abonați. Din profitul obținut, părintele încerca să-și facă salariul...

Preotul NICOLAE TĂNASE, căci despre dânsul e vorba, ne-a spus: „De multe ori n-am avut bani de autobuz să mă duc în parohie. Rugam pe șofer să mă ia pe gratis, urmând să-i plătesc altădată. Într-o zi n-am mai avut bani să plătesc familiilor pentru întreținerea copiilor. Am umplut portbagajul mașinii cu candele și m-am dus la Patriarhie, la București. Tocmai era o ședință a Sfântului Sinod. Am pătruns în sală și le-am spus ierarhilor: „— Cumpărați-mi candele, că mi mor copiii de foame!" Toți au cumpărat.

Părintele Tănase Nicolae e tânăr. Are sub 40 ani. Poartă în permanență reverenda și mantia, are barbă, iar părul îl are lung, împletit în coadă și ascuns sub guler. Are cinci copii. După Revoluție, împreună cu poetul și senatorul Ioan Alexandru, a înființat Asociația „Pro Vita", menită să apere dreptul copiilor la naștere, la viață. Au reușit să scape de la moarte peste 400 copii născuți și nenăscuți. Între timp Ioan Alexandru s-a prăbușit, iar tot greul a rămas pe umerii părintelui Nicolae Tănase. E greu, e ușor, dificil de spus! Părintele e ca o umbră de om, ca un schimnic; în realitate e ca o făclie, care arde cu flacără mărită și lumină în jur. Am plecat de acolo cu convingerea că sfinții nu sunt numai în calendar, ci și printre noi, iar preotul acela mi s-a părut a fi un sfânt.

Cei ce au îndoieli cu privire la cele relatate mai sus, pot să verifice personal. Parohia e vizitată frecvent de oameni din țară, dar și din străinătate. Cel mai potrivit ar fi, însă, dacă cei cu posibilități mai mari i-ar întinde o mână de ajutor. Are nevoie. Pentru orice eventualitate amintim că orice donație se poate face pe adresa: Asociația „Pro Vita", cont 45.10.42.52 — B.C. — Vălenii de Munte, jud. Prahova.

Dumnezeu să-ți binecuvânteze truda, frate Nicolae!

Mântuirea

Mântuirea ne-a sosit
De la Domnul cel Preasfânt
Nouă poporului Său,
De la Domnul Dumnezeu.
Căci Fiul dumnezeiesc
Al Tatălui cel ceresc
S-a născut azi din Fecioară
Voind pentru noi să moară;
Ca prin scump sângele Lui
Să ne facem fiii Lui;
Să-i cântăm cu umilință
Cântare de biruință:
Aliluia, Aliluia
Lui Dumnezeu Unuia.

RECUNOŞTINŢA

Zece leproşi... zece apariţii desfigurate şi sumbre, zece cadavre ambulante, despuiate de orice drept de afirmare în viaţă, anulate de orice posibilitate de convieţuire cu semenii lor. Pentru a nu contamina pe alţii de boala lor, îşi trăiau poate ultimile zile ale vieţii într-o singurătate penibilă şi apăsătoare, care îi condamna la moarte. În izolarea lor sinistră se mulţumeau să-şi ducă zilele trăind din hrana pe care trecătorii o aruncau din milă peste cortina întunecată a zidului care îi deslipea pe aceştia pentru totdeauna de o viaţă normală... Ce putea fi oare în sufletul unor asemenea oameni, pentru care viaţa nu mai putea însemna decât chinul fatal al unui apus inexorabil?...

Astfel de oameni îl întâmpină pe Iisus, cerându-i milă. Ei nu ar fi avut nimic mai bun de făcut... Au auzit probabil de profetul din Galileea şi nu ar fi dorit pentru nimic în lume să nu fructifice marea ocazie a întâlnirii cu El... Iisus nu poate trece însă pe lângă aceste făpturi sfâşiate de durere şi descumpănite din rosturile vieţii lor, ci îi readuce la normal, la linia de plutire, le redeschide posibilitatea de a trăi alături de ceilalţi oameni, de a se reintegra în dinamica vieţii...

Dar, deşi o lumină plină de viaţă alungă suferinţa tenebroasă care le anulase orice perspectivă, ei văzându-se vindecaţi, prea repede uită de Binefăcătorul lor, nu mai vor să recunoască marele act de binefacere care i-a scos din bezna unei condamnări fatale... Doar unul, numai unul şi acesta de alt neam, dă slavă lui Dumnezeu şi arată recunoştinţă faţă de Acela pe care găsindu-L nu i-a desmințit aşteptările... „Dar cei nouă unde sunt?" (Luca 17,17) este întrebarea Mântuitorului, care evidenţiază necesitatea recunoştinţei în raporturile dintre oameni. Nu fiindcă Iisus ar fi avut nevoie de expresia sentimentelor lor de recunoştinţă, ci pentru că în opera Sa de binefacere există un minus din partea celor vindecaţi, şi anume: „Slava lui Dumnezeu" (Luca 17,18). Şi aceasta datorită tocmai lipsei de recunoştinţă.

Faptul că binefacerea şi recunoştinţa nu formează totdeauna în viaţă o unitate şi o succesiune armonică, este evidenţiat, spunându-se că odată s-au adunat toate virtuţile şi aşezându-se toate într-o formă de bună înţelegere, două din ele se uitau pieziş una la cealaltă, nedorind să se întâlnească: era binefacerea şi cu recunoştinţa... De aceea înţelepţii socotesc recunoştinţa, cea mai de laudă dintre virtuţi, cel mai drept, cel mai dulce dintre sentimente, cel mai plăcut fruct din lume, dar din nefericire fructul care se trece cel mai devreme şi îmbătrâneşte cel mai repede. Ea este asemenea unei flori „vivace şi luminoase, dar slabă de constituţie, care trebuie continuu stropită, pentru a putea supravieţui..." Alţii socotesc recunoştinţa ca o virtute rezervată oamenilor înţelepţi, abili... „nu e pentru cei mai mulţi oameni decât o puternică şi secretă dorinţă de a primi binefaceri mai mari" (La Rochefoucauld, Maximes), sau „tributul pe care cei mai mari nu-l plătesc nimănui şi pe care-l cer imperios de la cei mai mici".

Dincolo de toate astea, recunoştinţa aparţine sufletelor delicate şi sensibile în direcţia valorificării proprii la nivelul frumuseţilor spirituale. De aceea, ea era deosebit de preţuită la cei vechi, care — după cum observă un moralist (Gabriel Thureson Oxenstierna, Penseés diverses, I) — au plăsmuit în cinstea ei trei divinităţi sub numele de graţii: prima numită Thalia, a doua Aglaia şi a treia Eufrosina. Ei au închinat aceste trei zeiţe recunoştinţei ca şi cum una singură n-ar fi fost suficientă pentru a cinsti o virtute atât de rară. Trebuie să remarcăm că poeţii şi le-au închipuit pe aceste zeiţe goale, anume pentru a ne învăţa că, în materie de binefacere şi recunoştinţă, trebuie să acţionăm cu o inimă sinceră. Ei le arată tinere şi fecioare pentru a ne învăţa că binefacerii trebuie să-i păstrăm o amintire vie, şi să nu lăsăm ca recunoştinţa noastră să îmbătrânească ci să căutăm toate ocaziile a ne arăta sentimentele noastre pentru binele ce ni s-a făcut. Li s-a dat o înfăţişare blândă şi veselă pentru a ne semnala bucuria pe care trebuie să o simţi atunci când recunoaştem obligaţia ce o datorăm binefăcătorilor noştri. Au fixat la trei numărul acestor divinităţi, pentru a ne învăţa că recunoştinţa trebuie să fie de trei ori mai mare decât binele primit. Ei au zugrăvit aceste trei zeiţe ţinându-se de mâini, pentru a ne învăţa că binefacerea şi recunoştinţa trebuie să fie inseparabile".

Deşi se spune că recunoştinţa este o „floare rară", totuşi ea este adânc întipărită în firea lucrurilor, este nu numai o datorie faţă de binefăcător, ci chiar faţă de noi înşine. Cine nu condamnă pe acela căruia adresându-i un simplu salut, refuză să răspundă, sau căruia făcându-i o binefacere, un serviciu cât de mic, refuză să spună chiar un simplu: „mulţumesc"? De aceea recunoştinţa este o problemă de educaţie, o virtute caracteristică oamenilor care vor să fie cu adevărat oameni. Că recunoştinţa este înscrisă în natura lucrurilor, o putem deduce şi din atitudinea de apropiere a animalelor faţă de un binefăcător al lor, care le hrăneşte, le apără, le ţine la casa lui, le oblăduieşte...

Pe de altă parte, rămân de-a dreptul odioase acele fapte care răspund cu rău la bine, fapta aceluia care aruncă cu piatră în acela care odată i-a dat pâine... Aceasta este mai mult decât ingratitudine, este decăderea din umanitate... Se spune că fapta unor astfel de oameni se aseamănă acelora care aruncă cu piatră în fântâna care le-a dat apă...

În altă ordine de idei, remarcăm că este tot atât de adevărat că nu orice faptă de binefacere pretinde recunoştinţă... Precum recunoştinţa poate ascunde interese minore şi egocentrice, tot astfel şi binefacerea poate primi timbrul unor astfel de manifestări, ca să nu mai vorbim de situaţia când trebuie să „te temi şi de cel ce-ţi face daruri", după cum spunea un poet latin. Dincolo de aceste forme degradante ale sufletului omenesc, recunoştinţa rămâne asemenea seminţei care dă roade mult mai îmbelşugate dacă cade într-un pământ bun, iar pentru ca pământul să fie bun, trebuie îngrijit din toate punctele de vedere. La fel, se cuvine a sensibiliza sufletul nostru pentru a rodi sămânţa cea bună a recunoştinţei, bazată pe iubire dezinteresată şi capabilă să asigure comuniunea dintre oameni.

Dacă binefacerea porneşte dintr-un suflet generos capabil să se dăruiască altora, uitând chiar de sine, nerecunoştinţa este expresia egoismului care afirmă interesul mai presus de orice. Şi dacă numai unul din zece a fost recunoscător, înseamnă că interesul este o dominantă a egoismului închis. Ce promisiune n-ar fi făcut cei nouă leproşi, ca şi oricare om aflat într-o suferinţă iremediabilă, dacă ar şti că-i poate veni salvarea?!... Şi câte promisiuni nu rămân doar vorbe uitate după împlinirea dorinţei... Scopul egoist şi interesat al vieţii este de multe ori prea dur şi insensibil să mai vibreze cu o iubire răspuns. Lipsa de recunoştinţă ca expresie a interesului egoist face ca uitarea să fie vălul înegrit ce se depune peste vederea unei realităţi însorite, sau bruma care se aşterne peste frumuseţea petalelor care surâd la lumina soarelui zâmbitor...

Aceasta o vedem şi din faptul că sesizăm foarte repede pe cel ce nu ne este recunoscător, dar prea rar ne judecăm propria ingratitudine... Nu pentru că binefacerea ar fi interesată, fiindcă atunci aureola ei devine întunecoasă, ci pentru că orice iubire aşteaptă o iubire răspuns, fără de care ea se află în suferinţă cumplită... Iar în acest caz, dragostea ca datorie răspuns, rămâne asemenea unui ecou închis într-o peşteră rece, ca o palidă şi incidentală aducere aminte, fără consistenţa unei permanentizări active. De aceea Apostolul insistă atât de categoric: „rămâneţi totdeauna datori cu dragostea" (Romani 13,8). În felul acesta, aşa cum spune un proverb, „recunoştinţa este temeiul dragostei omeneşti".

Sub aspect religios, ca virtute creştină, ca adresare statornică, ca un răspuns constant atitudinii de binefacere primite din partea lui Dumnezeu, recunoştinţa credinciosului se manifestă diferit. Ca şi cei din Evanghelie sunt puţini cei care „dau slavă lui Dumnezeu" (Luca 17,18) după ce Dumnezeu le împlineşte cererile. Se poate constata că sunt puţine rugăciunile de laudă şi mulţumire care urmează lacrimilor de cerere... Cu toate acestea, n-au lipsit nici materializările recunoştinţei faţă de Dumnezeu în cadrul aşa numitelor „voturi" sau făgăduinţe făcute în faţa lui Dumnezeu, prin care sub forma unei jertfe personale se aduce preamărire Părintelui ceresc pentru o binefacere cerută şi împlinită. Nu puţine lăcaşuri de cult, daruri şi binefaceri de tot felul arătate celor nevoiaşi stau mărturie despre rodnicia iubirii prin recunoştinţa faţă de Dumnezeu.

Sfântul Apostol Pavel arată că adevărata rugăciune creştinească depăşeşte dramaticul zbucium al căutărilor disperate spre cer... Ea aduce liniştea ca lui Iisus în Ghetsimani printr-o atitudine de dăruire, de predare în grija Părintelui ceresc prin cuvinte simple şi pline de conţinut: „Facă-se voia Ta"... Liniştea şi pacea sufletului se statornicesc atunci când, aşa cum spune Apostolul, „cererile sunt arătate cu mulţumire întru toate" (Filipeni 4,6), când rugăciunea exprimă o recunoştinţă faţă de tot ceea ce primim din partea lui Dumnezeu, având încredinţarea că „toate se lucrează spre binele celor ce-L iubesc pe El" (Romani 8,20).

Sfinţii Părinţi au insistat foarte mult asupra necesităţii de a ne arăta recunoştinţa faţă de Dumnezeu pentru tot ceea ce vine din partea Lui, ca unui Părinte care cunoaşte trebuinţele copiilor Săi (Matei 6,8). Sfântul Vasile cel Mare arată că „trebuie să-I mulţumim lui Dumnezeu când El ne dă bunurile Sale şi să nu pierdem răbdarea când El nu-şi varsă îndurarea Sa prin ele". Cu cât întârzie mai mult împlinirea cererii, cu atât se cuvine să ne rugăm mai încrezători şi mai recunoscători, fără nici un fel de îndoială în suflet şi atunci vom obţine liniştea şi pacea. A fi recunoscător totdeauna lui Dumnezeu pentru binefacerile primite şi a aştepta în tăcere şi linişte sufletească totul ca din partea Lui, cu „mulţumire întru toate", reprezintă trăsătura esenţială a recunoştinţei ca virtute creştină. De aceea spune Sfântul Ioan Gură de Aur că „nimic nu înveseleşte pe om mai mult ca atunci când el este recunoscător... A venit bunăstarea? Mulţumeşte-I lui Dumnezeu şi bunăstarea îţi va fi puternică. A sosit nenorocirea? Mulţumeşte lui Dumnezeu şi nenorocirea se va curma... Nu-i cu putinţă a-I sluji lui Dumnezeu cu mulţumire, dacă nu-I mulţumim pentru toate; şi pentru încercări şi pentru viaţa liniştită" — spune acelaşi Sfânt Părinte, iar Sfântul Vasile cel Mare adaugă: „Lăsând la o parte necazul pentru ceea ce nu avem, ne vom învăţa să mulţumim pentru ceea ce este (avem)"...

În felul acesta, întreaga viaţă creştină devine o bucurie euharistică dăruită lui Dumnezeu: „Ale Tale dintru ale Tale, Ţie îţi aducem de toate şi pentru toate...

Astfel această „mulţumire întru toate" dinamizează şi deschide orizontul de adresare a recunoştinţei prin iubire, atât către binefăcătorii noştri particulari, cât şi către cei care veghează la bunul mers al vieţii noastre obşteşti, atât la binefăcătorii de acum, cât şi la înaintaşii care s-au jertfit pentru noi; atât celor de aproape, cât şi celor de departe; iar într-o manifestare universală a iubirii, recunoştinţa însăşi primeşte o adresare cosmică, vizând întreaga creaţie pusă sub stăpânirea omului: suntem recuonscători pământului care ne dă roade şi pe care îl vom cultiva cu pasiune şi dăruire; soarelui care ne dă lumină şi căldură; norilor care ne aduc ploaie la bună vreme, animalelor de care ajutându-ne, le vom îngriji; pomilor care ne dau fructe; — mulţumind pentru toate cu recunoştinţă „Părintelui luminilor de la care tot darul desăvârşit de sus este" (Iacob 1,17) şi căruia se cuvine toată slava şi închinăciunea în veci Amin.

Preot prof. SORIN COSMA

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● Al 7-lea Festival Internaţional al Tineretului Ortodox s-a desfăşurat între 26 aug. — 1 sept. a.c., la mânăstirea Sf. Laurenţiu din Volos - Grecia, sub îndrumarea mitropolitului Hristodulos de Volos. Având ca temă „Slujiţi-l pe Hristos în unitate", Festivalul s-a bucurat de o largă participare a reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe între care şi Biserica Ortodoxă Română.

*

● Catedrala Ortodoxă a Sf. Duh din Minsk, a fost profanată în cursul lunii trecute de către necunoscuţi, când multe dintre picturile murale şi în mozaic ale celebrei biserici au fost acoperite cu vopsea şi cu însemne ale organizaţiilor sataniste.

Mitropolitul Filaret de Minsk a reacţionat energic împotriva acestui act de barbarie şi sacrilegiu şi a cerut autorităţilor civile luarea de măsuri drastice pentru ca astfel de fapte să nu se mai repete.

*

● S. S. Alexei II, patriarhul Moscovei a oficiat, în fruntea unui sobor impresionant de episcopi şi preoţi, slujba de sfinţire a subsolului Catedralei Hristos - Mântuitorul din Moscova, unde vor fi celebrate serviciile divine până la terminarea lucrărilor măreţei catedrale moscovite.

Începută în 1994, exact pe locul bisericii catedrale cu acelaşi hram, distrusă din ordinul dictatorului Stalin, noua catedrală, la care se lucrează non stop, va fi sfinţită în 1998.

*

● Sf. Sinod al Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol, întrunit în şedinţă extraordinară sub preşedinţia S.S. Patriarh ecumenic Bartolomeu, a ales pe mitropolitul Ghenadios ca titular al diocezei de Italia, rămasă vacantă prin alegerea mitropolitului Spiridonos în fruntea Arhiepiscopiei Ortodoxe Greceşti din America.

*

● Biserica Ortodoxă Bulgară a comemorat prin manifestări deosebite împlinirea a 1050 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Ioan de Rila, manifestări care s-au bucurat de prezenţa S.S. Patriarhului Ecumenic Bartolomeos I al Constantinopolului. Cu acest prilej la străvechea mânăstire Rila, unde se află şi moaştele celui mai venerat sfânt al Bisericii Bulgare, a fost oficiată o Sfântă Liturghie solemnă prezidată de cei doi patriarhi, urmată apoi de o sesiune de comunicări la Facultatea de Teologie din Sofia.

*

● S. Sa Alexei II patriarhul Moscovei a întreprins o vizită pastorală în Uzbekistan, prilejuită de împlinirea a 125 de ani de la înfiinţarea Episcopiei ortodoxe ruse din această ţară.

S. Sa a avut întâlnire cu Î. P. S. Arhiepiscop Vladimir de aici precum şi cu şeful statului, Uzbek Islam Karimos, şi a apreciat bunele relaţii ce există între comunităţile ortodoxe şi cele musulmane.

*

● Institutul Ecumenic de la Bossey a comemorat solemn, cei 50 de ani de la întemeierea sa, în 1946 când primul director al Institutului, Prof. Hendrik Kramer a susţinut prima conferinţă în cadrul acestuia cu tema „Biserica creştină în faţa crizei mondiale actuale".

La şedinţa omagială de acum, au luat parte peste 500 de invitaţi, profesori şi studenţi ai Institutului. A fost transmis şi un mesaj din partea S.S. Patriarhul Ecumenic Bartolomeos I.

*

● O delegaţie a Federaţiei Mondiale Adventiste a efectuat o vizită la Patriarhia Ecumenică din Constantinopol fiind primită de către S.S. Patriarh Bartolomeos I. În cadrul discuţiilor au fost abordate o serie de probleme de interes general între care şi problema prozelitismului şi a libertăţii religioase. Delegaţia a avut întâlnire de asemenea şi cu comisia sinodală de dialog intercreştin prezidată de mitropolitul Hrisostomos de Efes.

*

● Sub auspiciile Mitropoliei de Hydra la mânăstirea „ Sf. Treime" din Egina, au fost organizate manifestări dedicate împlinirii a 150 de ani de la naşterea Sfântului Nectarie, unul dintre cei mai veneraţi şi mai cunoscuţi sfinţi ai Greciei contemporane. Au luat parte reprezentanţi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe surori. Biserica noastră a fost reprezentată de P. S. Ioachim episcopul Huşilor. P. S. Sa a săvârşit duminică 10 nov. Sfânta Liturghie în Biserica Sf. Marina din Ano Ilision, Atena.

*

● Sinodul Patriarhiei Ecumenice a ales recent doi noi mitropoliţi pentru noile eparhii din Canada şi din America de Sud. Astfel, episcopul Ghenadios de Buenos-Aires a fost ales mitropolit al Americii de Sud iar episcopul Sotirios de Toronto, mitropolit al Canadei.

Arhimandritul Nikitos Loulias, conducătorul parohiei Sf. Dumitru din Chicago, a fost ales mitropolit de Honk-Kong, urmând să fie hirotonit în curând episcop în Fanar.

Ierodiacon DUMITRU B.

(Urmare din pag. a 6-a)

trivite cu spiritul şi cu datinile noastre".

Relevat literaturii române, de M. Eminescu — marele său prieten —, acesta socotea că poveştile lui I. Creangă se reazimă pe însuşi graiul viu al poporului nostru propriu, povestitorul i se părea reprezentativ pentru **„ţăranul din Moldova"**, privind povestirea fantastică: **„Cel mai original dintre [scriitori] până'acum e povestitorul I. Creangă, ale cărui basme, traducându-se, ar pierde tot farmecul şi mai cu seamă tot hazul lor".**

I. Creangă a fost dat de poet ca exemplu de **scriitor** popular, de unde reţinem şi convingerea poetului că în ţinutul Neamţului s-ar putea găsi modelul basmelor povestitorului humuleştean: **„Dar la dreptul vorbind la Piatra [Neamţ], într-un ţinut muntos, plin de legende, de proverbe, de locuţiuni, apoi localităţi istorice, [revista] Colectorul [literar pentru ambele sexe] nu găseşte ce să culeagă? Un muntean de baştină, născut asemenea în ţinutul Neamţului e Ioan Creangă. Citit-au vreodată colectorii pe DĂNILĂ PREPELEAC, pe SOACRA CU TREI NURORI şi altele, ca să vadă, care ar trebui să fie izvoarăle, din cari să se inspire, şi cum vorbesc şi se mişcă ţinutaşii din Neamţ?"**

Cu povestitorul humuleştean dorea să colaboreze în vederea alcătuirii unei cărţi de poveşti: **„Am hotărât împreună să scoatem o carte de poveşti pentru copii..."** — scria poetul la 15 iulie 1886 —.

Comparat cu marii povestitori ai lumii, — **„... Ion Creangă (...) este unul dintre cei mai originali scriitori moldoveni şi, în acelaşi timp, unul dintre cei mai buni povesittori din Europa"** (Jean Boutière). Iar mai presus de toate, orice s-ar spune, el rămâne al nostru, al românilor: **Creangă este un reprezentant perfect al sufletului românesc între popoare; al sufletului moldovenesc între români; al sufletului ţărănesc între moldoveni; al sufletului omului de munte între ţăranii moldoveni".** (G. Ibrăileanu).

Amintirile din copilărie sunt o operă unică, prin originalitatea şi specificul ei, prin jovialitate, satiră şi umor, urmată numai de **Anii de ucenicie** a lui M. Sadoveanu ori **Hronicul şi cântecul vârstelor** a lui L. Blaga. Prin oralitatea stilului, simplu şi colorat de un întreg arsenal paremiologic, păstrând un ton simplu, dar plin de inventivitate şi nerv, simetric prin ritmică şi muzicalitate, această operă înfăţişează **„copilăria copilului universal"** (G. Călinescu), în care toţi cititorii se regăsesc cu propria lor copilărie. Enciclopedie vie a vieţii **„poporul întreg a devenit artist individual în Creangă"** (T. Vianu).

Mare vraci al expresiei, meşteşugul artistic al lui I. Creangă rezidă în darul povestirii, al redării situaţiilor, în caracterizarea personajelor, al individualizării realiste şi în particularităţile fantasticului. Satira şi umorul ţărănesc şi viu, locuţiunile şi zicalele populare, expresiile neaoşe, îl fac **„unic în sine, însă divers în cetitori (...) Creangă e în primul rând (...) un strălucit artist"** (M. Sadoveanu).

Farmecul operei lui I. Creangă nu poate fi descris, fiindcă e specific şi unic şi **„nu poate fi comparat nici cu cel al lui Rabelais, ori cu cel al lui Perrault, al fraţilor Grimm sau al lui Andersen"** (Al. Dima). Comparat prin gen proxim şi diferenţă specifică cu marii umorişti ai lumii **„— umorul tragic la Cervantes, corosiv la Boccaccio, indecent la Rabelais, jovial la Chaucer, trist la Mark Twain, paradoxal la B. Shaw — umorul lui Creangă este un umor ţărănesc, păstrând în el urmele originii lui folclorice..."** (Eugen Todoran).

Legată organic în toate articulaţiile ei de patrimoniul popular, opera lui I. Creangă reflectă tradiţiile naţionale străvechi, nu transfigurează fenomenele lumii, ci le prelungeşte viabilitatea, din **„efemerul cotidian spre eternul artistic "**(Al. Dima). De aceea **„opera lui Creangă este epopeea poporului român. Creangă este Homer al nostru"** (G. Ibrăileanu).

I. CREANGĂ — „Homer al nostru"

MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL BRAŞOV

Parohia Ortodoxă Romnă — C.F.R. Triaj — Braşov, Biserica „Cuvioasa Paraschiva".

Examen concurs pentru ocuparea parohiilor de oraş.

Termenul de concurs este de 30 zile: 8 dec. 1996 — 8 ian. 1997.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechime în funcţia anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Informaţii suplimentare la Sectorul bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiu.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **SÂMBĂTĂ, 2 noiembrie a.c.,** Î.P.S. Mitropolit a prezidat la Reşedinţa mitropolitană, lucrările Consiliului Eparhial Sibiu.,

● **MARŢI, 5 noiembrie a.c.,** la invitaţia Î.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei şi a ASCOR Craiova, a conferenţiat la Casa de cultură a studenţilor Craiova pe tema „Rugul Aprins".

● **MIERCURI, 6 noiembrie a.c.,** împreună cu Î.P.S. Mitropolit Nestor a vizitat câteva mânăstiri din Arhiepiscopia Craiovei: Gura Motrului, „Sf. Treime" Strâmba, Tismana, Lainici, Crasna şi parohia Işalniţa.

● **JOI, 7 noiembrie, a.c.,** a cercetat mânăstirea Brâncoveanu şi şantierul de construcţii al viitoarei „Academii de la Sâmbăta".

● **DUMINICĂ, 10 noiembrie a.c.,** a slujit Sf. Liturghie la mânăstirea Brâncoveanu. După slujbă, Stăreţia a oferit o masă festivă cu prilejul aniversării vârstei de 70 de ani a Î.P.S. Mitropolit ANTONIE. Au participat oficialităţi din Sibiu şi Braşov, protopopi, preoţi, credincioşi.

● **MIERCURI, 13 noiembrie, a.c.**, a primit la Reşedinţa mitropolitană pe dl. Ministru Valer Dornean.

● **JOI, 14 noiembrie a.c.,** a avut o întâlnire la Reşedinţa mitropolitană cu P.C. pr. Vasile Mihoc şi cu preoţii participanţi la o şedinţă a Oastei Domnului, ţinută în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cu acest prilej, le-a înmânat conferinţa cu titlul: **„Oastea Domnului în Ortodoxia românească"**, spre a fi publicată în ziarul Oastei Domnului, „Iisus Biruitorul".

— În aceeaşi zi, cu ocazia aniversării a 70 de ani de viaţă, s-a întâlnit cu angajaţii de la Arhiepiscopie, de la Facultatea de Teologie şi alte persoane, în cadrul unei recepţii la Reşedinţă.

● **VINERI, 15 noiembrie a.c.,** a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial, în cadrul căreia s-au rezolvat probleme curente ale Arhiepiscopiei.

● **SÂMBĂTĂ, 16 noiembrie a.c.**, a acordat un interviu d-lui Adrian Popescu de la Rompres.

● **DUMINICĂ, 17 noiembrie a.c.,** a slujit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană şi a hirotonit pe seminaristul Ilie Doboliţă întru diacon.

După Sf. Liturghie, a oferit o recepţie pentru corul şi angajaţii Catedralei.

● **MARŢI, 19 noiembrie a.c.,** în cadrul unei şedinţe festive la Academia Română a conferenţiat cu tema: **„Câteva date mai noi în legătură cu Petru Movilă".**

— A acordat un interviu pentru Radio România Actualităţi.

● **MIERCURI, 20 noiembrie a.c.,** a cercetat mânăstirea Predeal.

● **JOI, 21 noiembrie a.c.,** cu ocazia sărbătorii „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" a slujit Sf. Liturghie arhierească la parohia Codlea II, prot. Braşov. Cu această ocazie a sfinţit noua biserică ridicată şi a acordat preotului paroh Ioan Stăniloiu rangul de Iconom, iar Consiliului Parohial un act de apreciere.

— A hirotonit întru preot pe diaconul Ilie Doboliţă pe seama parohiei Bruiu, prot. Agnita şi întru diacon pe licenţiatul în Teologie Benga Dănuţ. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit cuvânt de învăţătură.

● **DUMINICĂ, 24 noiembrie** a slujit la Catedrala mitropolitană din Sibiu Sf. Liturghie arhierească şi a hirotonit întru preot pe seama parohiei Cârţa, prot. Avrig pe diaconul Benga Dănuţ şi întru diacon pe licenţiatul în Teologie Nariţa Gheorghe.

● **LUNI, 25 noiembrie a.c.,** a participat în sala festivă a Bibliotecii „Astra" din Sibiu la aniversarea a 135 de ani de la înfiinţarea **Asociaţiunii.** Cu această ocazie a susţinut o conferinţă cu tema: **„Maica noastră în haine de nuntă".**

— În după-amiaza aceleiaşi zile s-a întâlnit la mânăstirea „Brâncoveanu" cu scriitorul Mircea Tomuş.

● **MARŢI, 26 noiembrie a.c.,** a prezidat, la mânăstirea „Brâncoveanu" Permanenţa Consiliului Eparhial întrunită cu ocazia discutării situaţiei canonice a pr. Andrei Sicoe din Braşov.

● **JOI, 28 noiembrie a.c.,** a susţinut o conferinţă la Muzeul Cotroceni din Bucureşti, cu titlul: **„1 Decembrie 1918: anul şi ziua marii împliniri: România Mare".**

● **VINERI, 29 noiembrie a.c.,** a primit la mânăstirea Predeal familia preotului Andrei Sicoe în legătură cu transferul său.

● **SÂMBĂTĂ, 30 noiembrie a.c.,** a participat în Braşov, la mai multe manifestări publice, precum:

— la deschiderea unei săli comemorative „Anton Pann" în cadrul Complexului muzeal de la biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului.

O altă sală a fost dedicată lui G. Ucenescu, inaugurată tot cu această ocazie. Î.P.S. Sa a vorbit despre ambele evenimente.

— la sărbătorirea în cadrul Liceului „Andrei Şaguna" a patronului liceului „Sf. Apostol Andrei" şi a lui Andrei Şaguna, unde a săvârşit un Te-Deum şi a vorbit elevilor despre Andrei Şaguna.

— la simpozionul dedicat împlinirii a 135 de ani de la înfiinţarea Astrei braşovene. Cu această ocazie a rostit un cuvânt despre **„Maica noastră în haine de nuntă",** fiind vorba de limba română.

— a făcut o vizită la sediul Protopopiatului Braşov.

Pr. VALENTIN SICOE
— secretar eparhial —

ANUNŢ

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu anunţă că, începând cu 1 ianuarie 1997, costul unui abonament la „Telegraful Român" este de 10 000 lei, iar la „Revista Teologică" de 14 000 lei.

Abonamentele se vor expedia prin mandat poştal, în contul nr. 45.10.4.09.2 — B.C.S.A. Sibiu.

Ca în fiecare an, în pragul Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului, Anului Nou şi Bobotezei, Redacţia ziarului „TELEGRAFUL ROMÂN" urează colaboratorilor şi cititorilor săi cele mai alese urări de sănătate, de fericire şi belşug, de noi şi frumoase împliniri, iar în Noul An, Dumnezeu Părintele Ceresc Să reverse asupra noastră a tuturor, pacea şi binecuvântarea Sa cerească.

ÎNTRU MULŢI ŞI FERICIŢI ANI!

Semnalăm... Semnalăm...

● **Pariul cu legenda sau viaţa lui Petre Ţuţea aşa cum a fost ea** (ed. Athena, 1995, 210 p.) e o carte scrisă de A. I. Brumaru. Se citeşte cu pasiunea cu care se citeşte un roman bun în adolescenţă.

Din cartea aceasta n-ai ce alege ca să citezi, spre a-i crea cititorului o chemare către ea. Ea trebuie citită toată. Autorul scrie cu iubire, cu patos, aproape cu patimă despre eroul său. Despre eroul nostru. Despre eroul neamului nostru. Pe undeva deplânge faptul că Ţuţea **a scris: „Scriind şi-a stricat legenda"** (p. 57). Ar fi trebuit să rămână ca Socrate, ca Iisus. Nu ştiu. De altfel şi A.I. Brumaru revine. Vremurile s-au mai schimbat. Împrejurările sunt altele. Avem azi tipografii, ziare, cărţi. Şi-apoi Socrate i-a avut pe Platon, Xenofon şi chiar pe Aristotel (născut la 14 ani după moartea lui Socrate) care i-au înveşnicit memoria şi gândirea. Iisus Hristos i-a avut pe Evanghelişti şi pe Sfântul Pavel. Cine ar fi fost Platonii şi Evangheliştii lui Petre Ţuţea? Se ştie că chiar pe Socrate un Aristofan l-a ridiculizat. Aristofani există din belşug şi în vremea noastră! Cred că Ţuţea a înţeles acest lucru, de aceea se gândea să scrie un lung şir de volume. Aşa i se confesa lui Cioran.

Ţuţea s-a mişcat mereu, cum spunea tuturor, **„între Dumnezeu şi neamul meu".** A fost, poate, unul din marii lucizi ai veacului nostru. Şi-apoi el nu scrie ca ceilalţi înţelepţi care scriu: el vorbeşte. Scrisul lui e vorbit. Uneori şocant şi necenzurat.

Recomand cartea lui A. I. Brumaru, nu numai pentru că scrie despre Ţuţea, ci pentru că e scrisă bine, frumos. Dar şi pentru că scrie despre Ţuţea.

*

● Un prieten cu care vorbesc adesea la telefon, mi-a luat şi interviuri pentru Radio, ne scriem, dar ne-am văzut abia anul acesta, în treacăt, mi-a trimis o carte. Nu o carte, mai degrabă o cărticică, aşa, cât o agendă de buzunar. El se numeşte Ioan Ion Diaconu, redactor la Radio-România-Cultural, iar cartea se numeşte ACEA NOAPTE SFÂNTĂ... cu subtitlul: **„Închis sub comunişti pentru Transilvania"** (ed. EVF, ed. Victor Frunză, Bucureşti, 1996, 146 p.). Cât va fi stat în închisoare nu ştiu, dar pe penultima pagină citesc: **„O viaţă de om am stat în temniţă"?** Aceasta mi l-a apropiat dintr-odată şi mai mult şi trebuie să i-o spun. Et in Arcadia ego! Ce mai Arcadie! În temniţă şi o zi e cât o viaţă de om!

Cartea se citeşte uşor şi se oftează. Bine că mai scriu unii — că scriu prea puţini — şi despre aceste realităţi care nu trebuie uitate. Unii mai tineri încep deja să nu le creadă, încât o carte ca aceasta poate fi alăturată mai degrabă romanului, decât confesiunii. Şi, de fapt, conţinutul ei e tristul, groaznicul, teribilul adevăr.

*

● O carte a lui Ioan Pintea apărută în editura OMNISCOP (Craiova, 1996, 287 p.) se intitulează ÎNSOŢIRI ÎN TURNUL BABEL. Cuprinde dialoguri, meditaţii, atitudini, pagini de jurnal, însemnări de lectură. Să ne oprim la dialoguri. Nu e vorba de oricine. Ioan Pintea a ştiut să întrebe şi a obţinut răspunsuri de la Părintele Dumitru Stăniloae, de la Părintele Nicolae Steinhardt, de la Mitropolitul Serafim Joantă, de la Nicolae Stroescu-Stânişoară, de la Valeriu Anania, de la Ioan Alexandru, de la Mihai Sin, de la Vasile Andru, de la Adrian Popescu şi Mihai Ursache, de la Aurel Rău, de la Lucian Valea şi Petru Poantă şi de la Antonie Plămădeală (p. 81—93). Despre romanul „Trei ceasuri în iad" scrie la p. 36—37. Alte pagini, în afară de dialoguri, sunt pline cu de toate, ceea ce i-a şi adus cărţii titlul de **Însoţiri în Turnul Babel.**

Ioan Pintea scrie bine, întreabă bine şi obţine răspunsuri care, în cea mai mare parte, vor intra în istoria culturii româneşti. Într-un dialog interlocutorul se destăinuieşte. Ne vorbeşte mai ales despre el, şi ce interesant e uneori să afli astfel de lucruri direct de la omul care de cele mai multe ori rămâne în spatele textelor (romane, nuvele, critice etc.), uneori aproape necunoscut şi, în afară de autobiografii, aproape anonimi.

Din cartea aceasta îl cunoaştem şi pe Ioan Pintea care, într-un fel, se descopere prin întrebări — uneori sunt mai grele întrebările şi ele dau nota valorii răspunsurilor — dar şi prin pagini de jurnal, însemnări etc.

Cred că Ioan Pintea mai are încă multe de spus!

*

● Poetul Anania Valeriu (Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului) a retipărit în ed. a III-a, **File de Acatist,** versuri (ed. Arhidiecezana Cluj, 1996, 59 p.). În ritm şi stil de Acatist, cu douăsprezece **trepte** şi treisprezece **stări,** volumul este de fapt un **Acatist al Sfântului Ioan Valahul, „fiul nostru"** al românilor, **„mărturisitor al dreptei credinţe, martirizat în Constantinopol la 12 mai 1662, prin mântuitoarea bunăvoinţă a geanabeţilor lui Alah".**

Acest Acatist poartă titlul **Iluminatul.**

În acelaşi volum, un al doilea Acatist e intitulat **Luminătorul,** închinat **„Celui întru sfinţi egumenului nostru Avva Calinic, îngeresc episcop al Noului Severin, puternica 'ntrupare de duh românesc, săvârşit cu pace şi'n sărăcie la 11 aprilie 1868".** E vorba, se înţelege, de Sfântul Calinic de la Cernica.

Frumoase Acatiste! Precum în cele mai reuşite opere de gen, metafora e la ea acasă în exprimări surprinzătoare, poetul dovedindu-se un liric de mare sensibilitate şi subtilitate.

Sunt două litanii de întoarcere în secolele XVII şi XIX ale spiritualităţii româneşti, luminate şi iluminate de doi luceferi care, prin forţa cuvintelor şi simţămintelor poetului, strălucesc pe firmamentul culturii noastre, de acum încolo şi mai luminoşi, şi mai frumoşi.

*

● În colecţia „Maeştri spirituali" a editurii Humanitas a apărut SOCRATE de Jean Brun, trad. de Walter Fotescu (Buc. 1996, 140 p.). E un *Socrate* limpezit, un text accesibil şi profesorilor şi studenţilor, cu câteva capitole mari precum: Socrate şi istoria, Persoana lui Socrate, Mesajul lui Socrate, cu subcapitolele: *„Cunoaşte-te pe tine însuţi, Demonul lui Socrate, Ironia socratică"* şi un ultim capitol *„Prezenţa lui Socrate"*, în care e vorba de moartea şi de mesajul său.

La sfârşit are o bună bibliografie. Din aceasta vom reţine *Socrate et Jésus* (Paris, 1944) de Th. Deman, *„La connaissance de soi-même et le socratisme chrétien"*, de E. Gilson, în vol. *„L'esprit de la philosophie médiévale"*, Paris 1932, vol. II, cap. I.

*

● I.P.S. arhiepiscop Bartolomeu Valeriu Anania, după ce ne-a dat o nouă traducere a Noului Testament, a început acum şi traducerea Vechiului Testament. Ca şi cu Noul Testament, urmează aceeaşi metodă. Traducere nouă prin apelul la traducerile Septuagintei în mai multe limbi, pentru a limpezi expresia românească, a da sensuri mai apropiate de original, acolo unde ele se îndepărtează şi, în acelaşi timp, a ne face accesibilă Biblia într-o limbă frumoasă românească, aşa cum a fost şi în originalul ebraic.

Nu e de mirare că I.P.S. Bartolomeu a început traducerea Vechiului Testament prin *Cartea lui Iov.* Cartea aceasta e un poem dramatic şi poetul, naratorul, dramaturgul Anania, era parcă firesc să înceapă cu ceea ce este mai greu de tradus dintre cărţile Vechiului Testament.

Lectura e acum uşoară, cu un coeficient maxim de exactitate şi, evident plăcută. Dacă am încerca să reproducem câteva versete ar trebui să transcriem toată cartea.

I.P.S. Anania, într-o introducere, scurtă dar consistentă, optează pentru istoricitatea personajului Iov. Argumentele biblice — pomenirea lui în alte cărţi ale Vechiului şi Noului Testament — merg spre această concluzie. Valoarea literară a cărţii nu e însă, nici împiedicată, nici sporită de istoricitatea lui Iov. Tot aşa e şi cu valoarea ei filosofică şi religioasă. Dacă un anume Iov e autorul cărţii, personajul său — autobiografia lui — e un personaj dramatic, extraordinar realizat. Aşa se şi explică faptul că drama lui Iov e tema de predilecţie a filosofilor existenţialişti care caută dramele cu lumânarea!

Iov, cum spune I.P.S. Anania, nu-şi înţelege suferinţa. *„Ea se consumă sub semnul absurdului ... Suprema lui întrebare: De ce?* (întrebarea dreptului care suferă, n.n.), *rămâne fără răspuns; un răspuns pe care nu i-l pot da, nici înţelepţii prin logica lor sofisticată, dar nici Dumnezeu care Se mulţumeşte să tacă"* (p.7).

Absurdul situaţiei, arată Î.P.S. Anania, îşi caută totuşi, până la urmă, o explicaţie plauzibilă, care îl scoate din categoria absurdului. Nu tot ceea ce pare că începe pe pământ, începe cu adevărat aici. Cele două lumi, cea de *aici* şi cea de *dincolo* sunt realităţi, şi concomitente şi succesive. Explicaţia a ceea ce nu e de înţeles *aici,* trebuie căutată *dincolo.*

Disputa reală era dincolo, între Dumnezeu şi Satan. Dumnezeu îşi lăsa *dreptul* să fie ispitit, încrezător că nu se va lăsa învins, iar Ispititorul garanta că *dreptul* va ceda şi va blestema. Până la urmă, firesc, Dumnezeu a avut dreptate. Ispititorul a fost învins, iar dreptul s-a bucurat de o *restitutio in integrum.*

Acestea, desigur, pe scurt.

Cartea lui Iov, în traducerea Î.P.S. Bartolomeu Valeriu Anania e o bună mărturie că vom avea şi un Vechiul Testament adus la zi, după criterii ştiinţifice şi literare de ultimă oră. Notele savante, ca şi la Noul Testament, rotunjesc o lucrare care va intra de acum înainte, pe dreptate, în succesiunea *Bibliei de la Bucureşti,* marea operă de răscruce a culturii româneşti.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU